

MİLLİ KÜTÜPHANE 06 HK 319/1 NO'LU ŞİİR MECMUASI
(İNCELEME-METİN-DİZİN)

AHMET BELLİBAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
DANIŞMAN: DOÇ. DR. BAHİR SELÇUK

ADYAMAN
ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ŞUBAT, 2014

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. BAHİR SELÇUK danışmanlığında, AHMET... BELLİBAŞ..... tarafından hazırlanan "MILLİ KÜTÜPHANE 06 HK 319/1 No'lu SÜR MECMUASI....." başlıklı çalışma 07/02/2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Süleyman CALDAK

İmza: .....

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Bahir SELÇUK

İmza: .....

Jüri Üyesi : Doç. Dr. İ. Halil TUĞLUK

İmza: .....

Doç. Dr. İbrahim Hali TUĞLUK
Müdür

Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum, “Milli Kütüphane 06 HK 319/1 No’lu Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin-Dizin)” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

14.02.2014

İmza

Ahmet BELLİBAŞ

ÖZET

MİLLİ KÜTÜPHANE 06 HK 319/1 NO'LU ŞİİR MECMUASI (İNCELEME-METİN-DİZİN)

AHMET BELLİBAŞ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Şubat, 2014

Danışman: Doç. Dr. BAHİR SELÇUK

Mecmualar, Klasik Türk edebiyatı açısından büyük öneme sahiptir. Bu çalışmada Milli Kütüphane'de 06 HK 319/1 numara ile kayıtlı, "Mecmû'a-i Gazaliyyât" isimli eser incelenmiştir.

Mecmuada, çoğunluğu 16. yy.da yaşamış şairlere ait 500 şiire yer verilmiştir. Özellikle Hayretî, Bâkî, Hâletî, Vuslatî ve Hayâlî'ye ait birçok şiirin bulunduğu mecmua iki bölüm hâlinde tertip edilmiştir. İlk bölümde kaside ve musammatlar, ikinci bölümde gazeller yer almaktadır.

Çalışmada, mecmuanın çevriyazısı yapılmış, mecmuada yer alan şairlerden divanlarına ulaşılabilenlerin şiirleriyle mecmuadakiler karşılaştırılmış, nüsha farkları dipnotta gösterilmiştir. Şair, şiir, vezin ve nazım şekilleri tablolarla gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, Milli Kütüphane, Şiir mecmuası, 06 HK 319/1, Hayretî, Vuslatî, Hâletî, Tasavvuf, Gazel.

ABSTRACT

**The Poem Macmua in Milli Kütüphane With Number 06 Hk 319/1
(Investigation-Text-Index)**

AHMET BELLİBAŞ

**Department of Turkish Language and Literature
Adıyaman University Graduate School of Social Studies**

February, 2014

Thesis Advisor: Assoc. Dr. BAHİR SELÇUK

Macmua possesses a substantial role in Classical Turkish Literature. In this study, the piece named Mecmû'a-i Gazaliyyât, which exists in Milli Kutuphane with the record number 06 HK 319/1 is investigated.

Macmua involves 500 poems, most of which belong to poets lived in 16th century. Particularly, the macmua that includes many poems composed by Hayretî, Bâkî, Hâletî, Vuslatî and Hayâlî' is organized into two sections. The first section consists of musammat(s) and the second section include sodes.

In this study the macmua is transcribed, the poems in the macmua are compared with some other poems composed by poets in the macmua and differences are indicated in the foot note. The types of poet, poem, prosody and poetry are demonstrated in tables.

Key Words: Classical Turkish Literature, Milli Kutuphane, Poem Macmua, 06 HK 319/1, Hayretî, Vuslatî, Hâletî, Mysticism, Lyric.

ÖN SÖZ

Türklerin İslamiyet'i kabulüyle; sosyal hayatlarında, kültürlerinde, düşünce yapılarında büyük değişimler yaşanmıştır. Bu değişimin en çok görüldüğü alanlardan biri de edebiyat olmuştur. İslam dinin etkisi altındaki Arap ve özellikle Fars edebiyatlarından etkilenen bu yeni edebiyat, halkın teveccühünü kazanmış ve sosyal hayatta kendisine çokça yer bulmuştur. Asırlar boyunca işlenen bu edebiyat klâsik bir edebiyat hâline gelmiş, biçim ve muhteva yönüyle görkemli bir hâle bürünerek tarihin parlak sayfalarında yerini almıştır.

Toplumun her kesimine hitap eden ve her sınıftan insanın katkı sunduğu bu edebiyatın toplumla ilişkisini kanıtlayan önemli göstergelerden biri mecmualardır. Hemen her türlü konunun derlenip toplandığı mecmualardan edebî değeri ön planda olanlar şiir mecmualarıdır. Birçok insan beğendiği şiirleri bir eserde toplayarak, günümüzde antoloji niteliğindeki mecmuaları oluşturmuştur. Bu mecmualar aracılığıyla toplumun edebî zevki gelişmiş, edebiyatla iç içe bir toplum meydana gelmiştir. Bir bakıma dönemin edebî modası bu mecmualar vasıtasıyla oluşturulmuştur. Mecmualarda kendisine yer bulan şairlerin ünü bu eserler vasıtasıyla yayılmıştır. Bu açıdan edebiyatımızda hem okuyucu hem de şair için mecmualar, büyük önem arz etmektedir. Mecmualar, halkın ilgi gösterdiği şairleri yansıtan bir ayna olmanın yanında bazen divanlarda rastlanmayan şiirleri ihtiva etmeleri, divanı olmayan şairlerin şiirleri için tek kaynak olmaları yönüyle de önem arz etmektedirler. Edebiyatımız açısından böyle bir değere sahip olan mecmualar, son yıllarda özellikle yüksek lisans ve doktora tezleri vasıtasıyla bilim dünyasının istifadesine sunulmaya çalışılmışsa da binlercesi kütüphanelerin tozlu raflarında gün yüzüne çıkmayı beklemektedir. Bu eserlerin günümüz insanın anlayışına sunulması, zaruri bir ihtiyaç olarak karşımızda durmaktadır.

Bu nedenle yüksek lisans tezimizin mecmualar ile alakalı olmasına karar verdik. Bu doğrultuda Milli Kütüphane'de 06 HK319/1 numarayla kayıtlı olan şiir mecmuasını tez konusu olarak seçtik.

“Mecmu'a-i Gazaliyyât” diye adlandırılan bu eserin kimin tarafından derlendiği belli değildir. Oldukça hacimli olan mecmua 150 varaktan oluşmaktadır.

Mecmua, derleyen tarafından iki bölüme ayrılmıştır. Mecmuanın ilk bölümü olarak kabul edebileceğimiz 1b-92b arasındaki kısımda, kasideler ve musammatlar yer almaktadır. 92b-150b varaklarını kapsayan *Gazaliyyât-ı Şu'arâ* bölümünde ise sadece gazeller bulunmaktadır. Mecmua biçim olarak incelenirken kullanım kolaylığı sağlamak amacıyla mecmuanın iki bölümü ayrı ele alındı. Bu şekilde bazı karışıklıkların önüne geçilmeye çalışıldı.

Mecmuanın birinci ve ikinci bölümündeki şiirler, kendi aralarında numaralandırıldı. Başlıkların veya vezinlerin üzerindeki numaralar, şiirlerin sıra numaralarını ifade edecek şekilde konuldu. Aynı zamanda gazel, kaside gibi nazım şekillerinin beyitler ve bentlerden oluşan şiirlerde bentler numaralandırılarak kullanım kolaylığı sağlanmaya çalışıldı.

Çevriyazıda genel olarak İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazı Birliği Üzerine Öneriler" (1993:51-89) adlı makalesindeki esaslara takip edildi. Mecmuada geçen şiirler, ulaşılabilen divanlarla mukayese edilerek, nüsha farkları dipnotta gösterildi. Divanlarda yer almayan şiirler yine dipnotta belirtildi. Dipnotta ilk kısım mecmuadaki, iki noktadan sonraki kısım ise divandaki kullanımı göstermektedir. Dipnotta iki noktadan önce veya sonra kullanılan üç nokta, ilgili yerin boş veya eksik olduğunu ifade etmektedir. Nüshalar arasında fark olmayan şiirlerin, dipnotta divandaki yerini göstermekle yetindik.

Mukayese yaparken elden geldiği ölçüde basılı eserlerden yararlanmaya çalıştık. Bunun yanında e-kitap formatında bazı divanlardan da yararlandık. Çalışmamızda faydalandığımız basılı ve elektronik formattaki eserleri kaynakçada belirttik.

Çalışmanın giriş bölümünde, mecmua hakkında genel bilgiler verildi. Diğer bir başlıkta mecmuanın fiziksel özellikleri anlatıldı. Ardından mecmuanın şekilsel özellikleri üzerinde duruldu. Elde edilen birtakım veriler tablolar yardımıyla somutlaştırıldı.

Tablo 1a ve Tablo 1b aracılığıyla mecmuadaki şiirlerin vezinleri gösterildi. Tablo 1a'da kaside ve musammatlar, Tablo 1b'de *Gazaliyyât-ı Şu'arâ* bölümündeki gazellerin vezinleri gösterildi. Mecmuanın musammatlar bölümündeki şairler, şiirlerin kime ait olduğu ve şiirlerin nazım biçimleri Tablo 2a'da gösterildi. *Gazaliyyât-ı Şu'arâ* bölümündeki şairler ve mecmuda geçen gazeller Tablo2b'de gösterildi.

Mecmuadaki şiirlerin büyük çoğunluğu bir başlığa sahiptir. Ancak kimi şiirlerde başlığın hatalı verildiğini gördük. Özellikle şiirin nazım şekli ile başlıkta belirtilen nazım şekilleri arasında uyumsuzlukları tespit ettik. Tablo 2a'da bu şiirlerin sıra numaralarını altı çizili ve italik yazarak doğru başlık altına koymaya çalıştık.

Transkripsiyon esnasında tarafımızdan eklenen kısımlar köşeli ayraç [ ] ile gösterildi. Arapça ifadeler, vezinler italik; başlıklar ve mahlaslar da kalın puntoyla yazıldı. Mısraların başında köşeli ayraç içerisinde verilen numaralar, mecmuanın varaklarını göstermektedir.

Mecmuanın 37b-38a varaklarında Farsça mensur bir bölüm yer almaktadır. Çalışmada mecmuadaki şiirler esas alındığı için mensur olan bu bölüm transkribe edilmedi. Mecmuanın 87a-91a varakları arasında bulunan Kasîde-i Tantarâniyye adlı manzumenin Arapça beyitleri, eski harflerle verildi.

Çalışmanın sonuna mecmuada geçen özel isimlerin dizini eklendi. Şairler, girişte belirtildiği için dizinde bunlara tekrar yer verilmedi. Yazma eserin okunaklı bir çıktısının alınamaması ve çalışmamızın çok hacimli olmasından dolayı mecmuanın tıpkıbasımını çalışmaya eklenmedi.

Çalışmanın her aşamasında maddi ve manevi desteğini gördüğüm değerli hocam Doç. Dr. Bahir SELÇUK'a, tavsiyeleriyle bana yol gösteren hocalarım Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK, Doç. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK, Yrd. Doç. Dr. Nazmi ÖZEROL'a ve değerli meslektaşım Sedat ÖZKILIÇ'a teşekkürü bir borç bilirim.

ADİYAMAN-2014

AHMET BELLİBAŞ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	ii
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
METNİN KURULUŞUYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR.....	xii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1

I.BÖLÜM

ŞİİR MECMUASININ YAPI VE MUHTEVASI

1.Mecmû'a-i Gazaliyyât Adlı Şiir Mecmuası.....	3
1.1. Mecmuanın Fiziki Özellikleri.....	3
1.2 Mecmuada Kullanılan Vezinler.....	4
1.3 Mecmuada Yer Alan Şairler.....	4
1.4 Mecmuada Kullanılan Redifler.....	4
1.4.1. Kaside ve Musammatlar Bölümündeki Redifler.....	5
1.4.2. Gazaliyyât-ı Şu'arâ Bölümündeki Redifler.....	6
2.Tablolar.....	11

II. BÖLÜM

ŞİİR MECMUASININ ÇEVİRİYAZILI METNİ

1. Kaside ve Musammatlar.....	22
2. Gazaliyyât-ı Şu'arâ Bölümü.....	389
SONUÇ.....	658
DİZİN.....	660
KAYNAKÇA.....	669
ÖZ GEÇMİŞ.....	672

TABLolar (ÇİZELGELER) DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 1a. Kaside ve Musammatlarda Kullanılan Vezinler.....	11
Tablo 1b. Gazaliyyât-1 Şu'arâ Bölümünde Kullanılan Vezinler	13
Tablo 2a. Kaside ve Musammatlar Bölümündeki Şairler, Şiirler ve Nazım Şekilleri.....	15
Tablo 2b. Gazaliyyât-1 Şu'arâ Bölümündeki Şairler ve Şiir Numaraları.....	19

KISALTMALAR

bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Haz.	: Hazırlayan
Üniv.	: Üniversitesi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TDK	: Türk Dili Kurumu
Trc.	: Tercüme
vb.	: ve benzeri
Mur	: Murabba
D	: Divan
G	: Gazel
Tc	: Terci-ibend
Tb	: Terkiib-i bend
Muh	: Muhammes
K	: Kaside
T.	: Tahmis
Müs	: Müsemmen
M	: Musammat

METNİN KURULUŞUYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Manzumeler ve beyitler 1,2,3,..diye işaretlenmiştir.
2. Okunuşunda şüphe edilen yerlerdeki sözlerin yanına soru (?) işareti konulmuştur.
3. Vezin gereği ünlü düşmesi olan yerlerde kesme işareti (‘) kullanılmıştır. Msl. n’ola, n’içün.
4. Çevriyazıda sonraki sayfada yer alan “transkripsiyon alfabeti”ne uyulmuştur.
5. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler üzerine (-) işareti konularak belirtilmiştir. *karār, yar, dīn, sīne, cūnūn, ‘ulūm.*
6. Farsça edat ve ön eklerin tamamı kısa çizgi (-) ile ayrılmıştır. *bī-çāre, nā-dān, der-pīš, bī-şabr.*
7. Farsça “āsā, çe, ān,vār, veş” gibi son ekler bitişik yazılmıştır. *hamāyilāsā, tabağçe, şoḥbetān, ümīdvār, gōncaveş*
8. Birleşik kelimeler kısa çizgi (-) ile ayrılmıştır. *dībāce-tırāz, karār-dāde, ser-ḥoş.*
9. Farsça kelimelerdeki “vāv-ı ma’düle”, “v” biçiminde gösterilmiştir. *ḥānende, ḥān, ḥāce.*
10. Edatlarla yapılan Farsça tamlamalarda edatlar kısa çizgi (-) arasına alınmıştır. *germ-ā-germ, pey-der-pey, ser-ā-ser, se-ā-pā.*
11. Türkçe kelimelerin sonunda bulunan “b”ler “p” ile yazılmıştır. *görüp, idüp.*

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, ḏ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

GİRİŞ

Sözlükte “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi” (Devellioğlu, 2010:689) anlamına gelen mecmua, aynı veya farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş eserlerin ortak adı(Uzun, 2007:267) olarak ifade tanımlanabilir. Klasik kültürde edebiyat terimi olarak defter, türlü konuların bir araya getirildiği yazıları içine alan kitap, şiir defteri (Aydemir, 2007:122) ve elyazması eser (Pala, 2011:300) anlamında kullanılmıştır.

Mecmualar, birçok farklı tür ve biçimde eser barındırdığı gibi, tek bir tür ve şekle münhasır mecmualar da bulunmaktadır. Örneğin, şiir mecmuaları (mecnûa-i eş'âr), risale mecmuaları (mecnû'atü'r-resâil), hadis mecmuaları (mecnû'atü'l-ehâdis), fetva mecmuaları (mecnû'a-i fetâvâ), dua mecmuaları (mecnû'a-i ed'ie), tarih manzumelerini içeren mecmualar (mecnû'a-i tevârîh), fevâid mecmuaları (mecnû'a-i fevâ'id), ilâm mecmuaları (mecnû'a-i sukûk), söz, deyiş mecmuaları (mecnû'a-i makâlât), hadis ve tefsir benzeri kaynaklardan edinilen dinî bilgilerin yer aldığı mecmualar (mecnû'a-i menkûlât)ile klâsik edebiyatın nazım şekilleri ve türlerine ait kaside mecmuaları (mecnû'a-i kasâ'id), naat mecmuaları (mecnû'atü'n-nu'ût), gazel mecmuaları (mecnû'a-i gazeliyyât), nazire mecmuaları (mecnû'atü'n-nezâ'ir), rubai mecmuaları (mecnû'a-i rubâ'iyât) (Gıynaş, 2011:246) örnek olarak verilebilir.

Mecmuaların bir kısmının sahibi ve müstensihî belli, büyük kısmının ise ne sahibi ne de müstensihî bellidir. Ekser mecmuaların düzenlenme tarihleri de yoktur (Aydemir, 2007:123).

Mecmualar; klasik edebiyatımıza, özellikle şiir alanında, önemli katkılar sağlayan yardımcı kaynaklarındandır. Özellikle divan neşri çalışmalarında, şairin mürettep divanında yer almayan şiirlerine ulaşmada; mürettep bir divanı olmayıp mecmualarda şiirleri bulunan şairlerin tespitinde, mecmualar büyük yarar sağlamaktadır. (bk. Aydemir, 2000; Tarlan, 1949)

Mecmualar, derlendikleri dönemin şiir zevkine dair önemli ipuçları verecek eserlerdendir. Mecmualarda şiirleri çokça geçen bir şairin, o dönemde büyük ilgi

gördüğü sonucuna ulaşmak gayet tabiidir. Nitekim mecmualar, günümüzün edebiyat dergi veya antolojileri türünden eserlerdir. Günümüzde popüler olan şairlerin, dergi ve antolojilerde kendilerine sıkça yer bulmaları, onların toplum nezdinde büyük ilgi gördükleri şeklinde yorumlanmaktadır. Aynı durum eski dönemin antolojileri olarak kabul edilebilecek olan mecmualar için de geçerlidir.

Yakın zamana kadar yeterince rağbet görmemiş mecmualar, kültür ve edebiyat tarihimiz açısından büyük önem taşımaktadır. Mecmualar üzerine yapılan çalışmalar arttıkça Türk şiiriyle ilgili bilgi ve bulgular artacak; tashih ve tekmil noktasında önemli gelişmeler olacaktır. Mecmua, yazarın ilmi seviyesini, görüş ve düşüncelerini, beğenisini kısaca bireysel dünyasını yansıttığı için bir bakıma ajanda hükmündedir. Diğer yandan mecmualar, yazıldıkları dönemin siyasî ve sosyal etkilerini, gelenek ve göreneklerini de aksettirmektedir (Selçuk ve Bellibaş, 2013:487).

Klâsik Türk şiiri açısından önem arz eden mecmualardan biri de Milli Kütüphane Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06 Hk 319/1 numara ile kayıtlı "Mecmu'a-i Gazaliyyât" adlı şiir mecmuasıdır. Müstensihî belli olmayan bu mecmuanın ilk bölümünde kaside, rubâ'i, murabba, muhammes gibi yaygın nazım şekillerinin ağırlıkta olduğu manzumeler; Gazaliyyât-ı Şu'arâ başlığını taşıyan ikinci bölümde de çeşitli şairlere ait gazellere yer almaktadır.

I. BÖLÜM

ŞİİR MECMUASININ YAPI VE MUHTEVASI

1. Mecmû'a-i Gazaliyyât Adlı Şiir Mecmuası

Mecmu'a-i Gazaliyyât adlı mecmua, Milli Kütüphane Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06 Hk 319/1 numaraya kayıtlıdır. Derleyeni belli olmayan mecmua iki ana bölümden oluşmaktadır. Mecmuanın ilk bölümünde kaside, rubâ'i, murabba, muhammes vb. nazım şekilleriyle yazılmış manzumeler yer almaktadır. Gazaliyyât-ı Şu'arâ diye adlandırılan ikinci bölümde, farklı şairlere ait gazeller yer almaktadır.

İlk bölümdeki şiirlerin çoğunun başlıkları mevcuttur. Başlıklar genellikle "Müsemmen-i Fevrî, Tercî'-i Bend-i Rahmî, Tahmîs-i Cinânî, Gazel-i Usûlî, Müseddes min Kelâm-ı Tîğî" şeklinde verilmiştir. İkinci bölümde başlıksız birçok gazel vardır. İkinci bölümdeki başlıklar "Min Kelâm-ı ..." şeklindedir. İkinci bölümde aynı şaire ait şiirler sıralandığında "Velehu Eyzan, Velehu, Eyzan" ifadeleri başlık olarak kullanılmıştır.

Mecmuada bazı beyitlerde hareketler kullanılmakla birlikte büyük oranda harekesizdir. Mürettip karıştırılabileceğine inandığı kelimelerde hareke kullanmıştır. Mecmuada daha çok Farsça tamlamalar tercih edilmiştir. Arapça ve Türkçe tamlamalar az kullanılmıştır. Beyitlerde kullanılan Arapça ve Farsça ibareler için ayırt edici bir kullanım (hareke, farklı renk vb.) tercih edilmemiştir. Metinde bazı beyitlerde vezin problemleri görülmektedir.

1.1. Mecmuanın Fiziki Özellikleri

Mecmua 150 varaktan oluşmaktadır. Satır sayısı 21 olup, nesih hattıyla yazılmıştır. 215×110(dış)-272×170mm(iç) sayfa boyutlarına sahiptir. Mecmuada varaklar; kırmızı renkli, iki sütunlu cetvellerle düzenlenmiştir. Başlıklar kırmızı, metin ise siyah renkle yazılmıştır. Mecmuanın ilk varaklarında, vasıta beyitler ve mahlaslar kırmızı yazılırken, genel kullanımda siyah renk tercih edilmiştir.

Mecmuanın müzeyyen ser-levhasında "Dîvân-ı Gazaliyyât" ifadesi yer almaktadır. Zahriyye ve 1a'da "Esmâ-yı Şu'arâ-yı Sâlise" başlığı altında mecmuada

yer alan şairlerin isimleri sayılmaktadır. Aynı zamanda zahriyyede kitabın, Hurşîd Ağa-zâde Hâfız Osman Sıddîkî'ye ait olduğu ve 5 Haziran 1307(1890) yevm-i Cum'a tarihi yazmaktadır.

1.2. Mecmuada Kullanılan Vezinler

Mecmuanın kaside ve musammatların yer aldığı bölüm ile gazellerin bulunduğu bölümlerde bulunan şiirlerde kullanılan vezinler, sırasıyla Tablo 1a ve Tablo 1b'de gösterilmiştir. Mecmuanın kaside ve musammatlar bölümünde, 81 vezinle remel bahri, en çok kullanılan bahirdir. Bu bahirde “*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*” 63 şiirle en çok tercih edilen vezindir. Mecmuanın gazaliyyât-ı şu'arâ bölümünde de remel bahri daha çok tercih edilmiştir. Bunun dışında muzâri ve hecez bahirleri de bölümde en çok tercih edilen bahirlere dendir. Bu bölümde “*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*” ve “*Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mefâ'ilü Fâ'ilün*” vezinleri daha çok kullanılmıştır.

1.3. Mecmuada Yer Alan Şairler

Kaside ve musammatların bulunduğu bölümünde 56 şair yer almaktadır. Mahlassız 12 şiir bulunmaktadır. Mecmuanın bu bölümünde Hayretî, 24 şiirle en fazla şiire sahip şairdir. Bu bölümdeki şairler ve şiirlerin nazım şekilleri Tablo 2a'da gösterilmiştir.

Sadece gazellerin bulunduğu gazaliyyât-ı şu'arâ bölümünde, 61 şaire ait 353 gazel ile mahlasız 5 gazel yer almaktadır. Özellikle Hayretî, Bâkî, Hâletî, Vuslatî ve Hayâlî'ye ait gazeller çoğunluktadır. Vuslatî mahlasıyla verilen gazellerin hiçbiri kendi divanında yer almamaktadır. Hâletî mahlasının kullanıldığı 50 gazelden yalnız ikisi, Azmizâde Mustafa Hâletî'nin divanında yer almaktadır. Bu bölümdeki şair isimleri ve şiir numaraları Tablo 2b'de gösterilmiştir.

1.4. Mecmuada Kullanılan Redifler

Mecmuadaki 500 şiirin 189'unda kelime düzeyinde redif kullanılmıştır. Bunun dışında kalan şiirlerde kafiye ve ek düzeyindeki redifler kullanılmıştır. Özellikle gazelerde tercih edilen redifler Türkçedir. Kaside nazım şekliyle yazılan

şiiirlerde Arapça rediflerin tercih edilmiştir. Musammat ve gazelerde kullanılan sözcük düzeyindeki redifler aşağıda ayrı ayrı verilmiştir.

1.4.1. Kaside ve Musammatlarda Kullanılan Redifler

<u>REDİFLER</u>	<u>ŞİİR NUMARALARI</u>
āb	108
abdāllar	111
añlamaz	36
baña	38
ben	32
beni	63
benüm	46, 53, 56, 60, 77, 78
bilmezler	14
budur	10, 13
bulmadum	25
degül	48
didüm	86
dükene	22
elüñden ey felek	115
eyledi	72
eylemek olmaz	64
eyler beni	61
eyleyen ʔalıʕ	49
fāriğüz	71, 8
ğayrı	52
geçer	5, 7
gelmez	45
gelür geçer	6
gelür gider	21
gör	3
gördüm	30
gösterür	15
gözüm	133
idegör	125

ile	40
imiş	47
iste	117
isteyen	29
ķıl	138
ķılıç	109
ķo	11
māh-ı nev	62
meded	87
midür	42
n'eyleyeyüm	59
‘ālemüñ	119
‘aşķ	107
‘īd	110
olalum	118
olan göñlüm	44
oldı	101
olduğum	55
olduñ	112
olmazsın	137
olsa	95
olsun	116
peydā	4, 35
sen	124
seni	96
var	26
vir	51, 85

1.4.2. Gazaliyât-ı Şu'arâ Bölümünde Kullanılan Redifler

<u>REDİFLER</u>	<u>ŞİİR NUMARALARI</u>
ağlasun	63, 357
aña	119
ancaķ	51

ayırdı beni devrān	352, 353
bağ	225
bağ	52, 248
bañā	276
ben	212
benüm	170, 270, 271, 323
beñzetdüm	176
beriyüz	30
bir yüzden dağı	334
biz	293
bizüz biz	290
bizüz	28, 297
bu gice	310
buldum	306
bulunmadı	274
çekdüm	194
çeker	350
dāğ	44, 45, 46
de lā ma' bñde ilā hñ	3
dik	342
dürüst	262, 263, 264
düşdi göñlümüz	31
düşdüm	324
elde	240, 241
ele girmez	291
elinden el-ğıyās	282
elinden	209
esirge	160
eyeleyen dostum	81
eyle	117
eyledi	158
eyledüm	196
eyledün	54
eyleñ	237
eyler ārzū	180
eyler	173, 95

eylerüm ey dost	82
eylesün	217
eyleyen sensin beni	168
fidā	346
firāḳ	231
geçdiler	23
geçdüm	193
gel	171
gelmişüz	292
gelsün	307
gerek	59, 147, 300
gerekmez	288
gibi	319
gör	17, 287
gördüm bir nazar	14
gördüñ mi hiç	283
göresin	213
görinmez	33
görür	10
görür misin	250
halaş	41
hānçer	148
haz	223
hazḳ alur	22
hū	4
içindür	344
idelüm	198, 205
ider olduñ	304
idi her dem	72
idüm cānā	12
iḥtiyār it	281
iḥtiyār itdüm	238
ile	249, 311
imiş	38, 39, 222
irgür	21

ise de	341
isterin	218
isterüz	73
it	280
itdigün	62, 358
itdüh	188
itmedüh	303
itsem gerek	191
kaçar	354
mensübuz	163
mı eksik olur	177
mi var senüh	347
Muṣṭafā	13
n'eylersin	5, 6, 7, 8, 9, 214
nāzlanur	179
ne müşkil	338
oḥṣar	164
ıṣḳ	99, 121
ıṣḳı	321
oḳur	120
ola	316
olan bilür	90
olanlar	77
olayın varayın	351
oldı	85, 104
oldı gitdükçe	144
olmaz	98, 261
olmaḳ ister göñlüm	34
olmaya	80
olmaz mısın	335
olsa	333
olsun	83, 308
olur	18
şaf şaf	227
sañā	156
sanemā	69

sefer	133
sendedür	135
serkeş	37
severüz	296
sezer	78
söylemez	167
söylersin	208
şarāb	246
şem ^c	224
ţaraf ţaraf	50
ţut	79
ummağ	53
var imiş	40
yağam	60
yanar	355
yeter	20
yetmişem	11
yirine	309
yitişdi	320
yok	230
zamānidur	16

2. Tablolar

Tablo 1a	VEZİN	ŞİİRLER
REMEL	FÂ'İLÂTÜN FÂ'İLÂTÜN FÂ'İLÂTÜN FA'İLÜN	2-3-5-7-8-10-11-12-13-15-17-18-19-20-25-29-33-34-36-38-40-41-42-46-47-48-50-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-70-71-72-74-75-77-78-83-84-98-106-107-109-111-114-115-119-120-129-131-132-139-140-141-142
	FE'İLÂTÜN FE'İLÂTÜN FE'İLÂTÜN FE'İLÜN	28-87-116-124-125-126-130
	FÂ'İLÂTÜN FÂ'İLÂTÜN FÂ'İLÜN	69-72
	FE'İLÂTÜN FE'İLÂTÜN FE'İLÜN	52-89
	FE'İLÂTÜN FE'İLÂTÜN FE'İLÂTÜN FE'İLÂTÜN	22-23-24-76-86-97-112-116
CEDİD	FE'İLÂTÜN MEFÂ'İLÜN FE'İLÜN	90-94-100-101-102-103-104-105-123
MÜCTES	MEFÂ'İLÜN FE'İLÂTÜN MEFÂ'İLÜN FE'İLÜN	1-93-133

Tablo 1a	VEZİN	ŞİİRLER
HECEZ	MEFÂ'ÎLÜN MEFÂ'ÎLÜN MEFÂ'ÎLÜN MEFÂ'ÎLÜN	4-14-26-27-30-32-35-39-43-44-45-49-51-79-81-85-88-95-99-113-117
	MEF'ÛLÜ MEFÂ'ÎLÜ MEFÂ'ÎLÜ FE'ÛLÜN	37-64-91-122-136-137
	MEFÂ'ÎLÜN MEFÂ'ÎLÜN FE'ÛLÜN	121
	MEF'ÛLÜ MEFÂ'ÎLÜN MEF'ÛLÜ MEFÂ'ÎLÜN	9-73-82
	MEF'ÛLÜ MEFÂ'ÎLÜ MEFÂ'ÎLÜ FE'ÛLÜN MEF'ÛLÜ FE'ÛLÜN	65,66,67,68
MUZÂRİ	MEF'ÛLÜ FÂ'İLÂTÜ MEFÂ'ÎLÜ FÂ'İLÜN	6-16-21-31-80-96-108-110-128-134-135-138
	MEF'ÛLÜ FÂ'İLÂTÜN MEF'ÛLÜ FÂ'İLÂTÜN	127

Tablo 1b	VEZİN	ŞİİRLER
REMEL	FÂ'İLÂTÜN FÂ'İLÂTÜN FÂ'İLÂTÜN FA'İLÜN	4-10-13-14-17-18-22-23-24-25-27-28-31-32-34-35-36-39-41-43-45-46-48-49-52-54-60-61-62-63-64-69-73-75-80-89-92-94-101-107-113-119-120-121-128-134-135-142-149-150-154-156-162-166-167-168-169-170-171-172-180-181-187-191-196-214-217-222-226-236-239-244-245-247-248-249-257-258-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-275-283-284-285-286-287-289-297-298-301-303-325-327-334-335-337-349-350-354-355-356-357-358
	FE'İLÂTÜN FE'İLÂTÜN FE'İLÂTÜN FE'İLÜN	26-30-37-40-51-103-106-116-117-126-138-139-140-143-179-182-192-194-195-198-201-202-213-227-229-231-233-235-237-246-273-294-296-308-315-317-322-330-333-341-346
	FÂ'İLÂTÜN FÂ'İLÂTÜN FA'İLÜN	1-2-68-70-90-98-99-108-110-115-124-161-278-282-323-339
	FE'İLÂTÜN FE'İLÂTÜN FE'İLÜN	83-85-93-100-102-104-111-112-126-127-129-130-131-132-185-203-293-336
MUZÂRİ	MEF'ÛLÜ FÂ'İLÂTÜ MEFÂ'ÎLÜ FÂ'İLÜN	11-16-20-38-42-44-50-56-57-58-59-78-91-122-133-158-168-184-186-206-207-210-212-215-216-218-224-225-228-232-250-252-253-274-276-279-288-290-292-299-311-316-318-319-321-329-340-342-347-348
	MEF'ÛLÜ FÂ'İLÂTÜN MEF'ÛLÜ FÂ'İLÂTÜN	21
CEDİD	FE'İLÂTÜN MEFÂ'ÎLÜN FE'İLÜN	74-96-137-147-157-159-163-173-174-176-177-183-190-199-203-205-220-221-254-277-280-300-309-310-328

Tablo 1b	VEZİN	ŞİİRLER
HECEZ	MEFÂ'İLÜN MEFÂ'İLÜN MEFÂ'İLÜN MEFÂ'İLÜN	3-5-6-7-8-9-53-55-65-72-79-86-87-88-114-144-148-153-164-178-193-197-208-223-238-240-241-242-243-251-318-331-343-345
	MEF'ÛLÜ MEFÂ'İLÜ MEFÂ'İLÜ FE'ÛLÜN	47-82-84-95-97-136-141-146-166-189-200-209-291-304-305-306-313-314-320-326-332-338-344-353
	MEFÂ'İLÜN MEFÂ'İLÜN FE'ÛLÜN	15-19-29-33-66-67-71-76-77-105-118-123-145-151-155-219-255-259-281-295-302-307-312-324
	MEF'ÛLÜ MEFÂ'İLÜN MEF'ÛLÜ MEFÂ'İLÜN	12-109-175-204-352
	MEFÂ'İLÜN MEFÂ'İLÜN MEFÂ'İLÜN	81-152
MÜCTES	MEFÂ'İLÜN FE'İLÂTÜN MEFÂ'İLÜN FE'İLÜN	188-230-234
MÜNSERİH	MÜSTEF'İLÜN FE'ÛLÜN MÜSTEF'İLÜN FE'ÛLÜN	256-272
RECEZ	MÜSTEF'İLÜN MÜSTEF'İLÜN MÜSTEF'İLÜN MÜSTEF'İLÜN	351

Tablo 2a	KASİDE	RUBÂ'î	MURABBA'	MUHAMMES	MÜSEDDES	MÜSEBBA'	MÜSEMEN	MU'ÂŞŞER	TK. BEND	TC. BEND	TAHMİS	MÜSTEZAD
'Abîdî			60/61/62								54	
'Âdil					<i>116¹</i>							
Âgehî	93											
Ahmed Beg Dudakîn-zâde										122/125/ 137		
'Alî										136		
Ânî										141		
'Ârifî											<i>46</i>	
'Atâ										126		
'Azmî					10/117					119		
Bâkî				26								
Belîğî				21								
Cinânî					37						51	
Dede Günâhî										120		

¹ Mecmuada, manzumelerin başında müstensihçe kullanılan bazı nazım şekillerinin isimleriyle manzumenin nazım şekli arasında uyumsuzluk tespit edildi. Bu manzumeler, tabloda italik ve altı çizili gösterildi.

Tablo 2a	KASİDE	RUBÂ'İ	MURABBA'	MUHAMMES	MÜSEDDES	MÜSEBBA'	MÜSEMİN	MU'ASŞER	TK. BEND	TC. BEND	TAHMİS	MÜSTEZÂD
Fahrî										125		
Fazlî				5/8								
Fevrî						84	27/85/113					
Fuzûlî									138			17
Gâmî										86		
Gazâlî										129		
Gıyâsî			58									
Gubârî										121/124		
Günâhî	142										<u>11</u>	
Hâletî			50							91/89/90/ <u>100</u>	<u>99</u>	
Hâtifî										94/112		
Hayâlî			38	32						131	<u>29/48</u>	
Hayretî	69/106/107 108/109/110/ 111/ 139	70/71/75 76/77/78 79/80				114			135		<u>9/72</u> <u>73/74</u>	66/ 68

Tablo 2a	KASİDE	RUBÂ'î	MURABBA'	MUHAMMES	MÜSEDES	MÜSEBBA'	MÜSEMME	MU'ASŞER	TK. BEND	TC. BEND	TAHMİS	MÜSTEZAD
Rızâyî											24	
Sâ'î					31							
Sipâhî											35	
Siyâhî											81	
Şerîfî											<u>13</u>	
Tiğî					43							
'Ulvî					<u>22/9Z</u>						22/55	
Usûlî				2							<u>3</u>	
Vahdetî						34/130					30/33/36	
Vuslatî										92		
Yahyâ					87				133	102/103 104/105		
Za'fî										118/123	<u>15/18</u>	
Mahlassız	140		56/57 64	1/16/63		7		83/132			32/48	

Tablo 2b	
ŞAİR İSMİ	GAZELLERİN METİNDEKİ NUMARALARI
‘Âcizî	4
Ahmed Paşa	133
Ahmedî	79
‘Avnî	240
Âzerî	335
Bâkî	146,147,152,183 ile 235 arası, 263,347
Câmi’î	180
Cinânî Paşa	165
Çeşmî	181
Emrî	135,140,335
Fehmî	330,331,338
Fevrî	264
Figânî	145,169,271
Fuzûlî	11,337,344,346
Hâfız	337
Hâletî	276 ile 325
Halîlî	10,177
Hasan	135
Hâtemî	265
Hayâlî	141,149,150,154,158,163,243,244,256,257,258,259,260,261,270 272,341
Hayretî	12 ile 63 arası, 164,246,332,333,347,351,352,354,355,357,358
Hüdâyî	342,343
Husrev	269,348
İshâk	168,275
‘Îzârî	267,273
Kabûlî:	250,251,252
Kâsım	167
Kemal Paşa-zâde	75
Lâmi’î	162,339
Lutfî	236
Makâlî	136,253
Mesîhî	121
Misâlî	266
Muhibbî	1,68,69,70,71,137,151,262
Nazmî	349,350
Necâtî	120,160,161,166,171,172,173,174,175,179
Nehârî	175

Tablo 2b	
ŞAİR İSMİ	GAZELLERİN METİNDEKİ NUMARALARI
Nev'î	153,334
Nihâlî	268
Nihânî	254
Nişâni	178
Rahmî	138,142,182
Remzî	345
Revânî	78
Rızâyî	139
Rûşenî	255
Sâdk	238,239
Selîmî	3,245
Sinânî	326
Sırrî	6
Sıhrî	155
Sûzenî	327
Sürûrî	247,248,249
Şâhî	73
'Ulvî	5,143,144,148,242,274
Ümîdî	328,329
Vâlî	340
Vuslatî	2,7,8,9,64,65, 66,67,72,74,76,77, 80 ile 118 arası,123,124, 125, 126, 127,128, 129,130,132
Yahya Beg	170,356
Zâtî	119,122,155,156,157
Zihnî	241
Mahlassız	131,134,159,176,353

II. BÖLÜM
MECMUANIN ÇEVRIYAZILI METNİ

1. KASİDELER VE MUSAMMATLAR

DİVÂN-I ĞAZĀLİYYĀT

1

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

I.

[1b] Hevā yolında dilā nakd-i 'ömri itme tebāh
 Țarīķ-i ŧer' i koyup olma ğülveŧ ğüm-rāh
 Teĝāfül eyleme eyle Cenāb-ı Hāķ' ı penāh
 Huzūr-ı Hāķ' da ŧehādet ide saña her ğāh
 Güvāh-ı *eŧhedü en-lā-ilāhe illa' llāh*

II.

Añılsa ħıŧm-ı Hūdā küzeveŧ ğözün Țolsun
 Nihāl-ı naħl-ı beden nār-ı ħavf ile Țolsun
 Hevā giyāhını dest-i mücāhede yolsun
 Bürehne baŧuña maħŧer ğününde tāc olsun
 Külāh-ı *eŧhedü en-lā-ilāhe illa' llāh*

III.

Dilerseñ uĝramaya ħalbe leŧker-i ŧeyĝān
 Elin uzatmaya naķd-i yaķiniñe bir ān
 İdin bu ħırz-ı ŧerifi hemiŧe vird-i zebān
 Diyār-ı ŧekki derüniñde eylesün vīrān
 Siyāh-ı *eŧhedü en-lā-ilāhe illa' llāh*

IV.

Olup şadākatile sālīk tarīḳ-i yaḳīn
 Şehādetiñde şaḳın şübhe eyleme miskīn
 Buyurdu ümmetine ḥazret-i Resūl-ı Emīn
 Hücūm-ı vesveseden ehl-i Ḥaḳḳ'a ḥısn-ı ḥaşīn
 Penāh-ı *eşhedü en-lā-ilāhe illa 'llāh*

V.

Şafā-yı ḳalb ile zıkr idelüm İllāh'ımız
 İrişdürüp siper-i çarḫa tīr-i āhımız
 Sirişk-i dīde yuyup çehre-i siyāhımız
 Bağışlaya umaruz ' İştetī günāhımız
 [2a] İllāhi *eşhedü en-lā-ilāhe illa 'llāh*

2

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Yā İllāhī vādi-i ' işyānda ḳaldum bī-meded
 ' Abd-i ' āşiyüm şuçum bī-ḥadd u cürmüm bī-' aded
 Şimdi şey 'ullāha geldüm ḳılmayuz² dervīş red
 Fazluña bel bağladum yā Vāhid [u] Ferd [u] Eḫad
 Cümleñ ma' būdı sensin dāimā Ḥayyu'l-ebed

² ḳılmayuz: ḳılma ben (İsen, s.88)

II.

Һамду ли'ллаһ buldı nām-ı a^ç zāmı kāl̄b-i selīm
 Sālik-i rāha ^ç ayān oldı şırāt-ı mustakīm
 Ba^ç de-zīn kār idemez vesvās-ı Şeytān-ı racīm
 Oқurum ismüñde³ çün⁴ *bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm*
 Ey şifātuñdur şifātuñ *kul hüva'llāhu ehad*

III.

Çār ismüñde bu şeş kûbbe ki⁵ bulmazsa şübüt
 Pāyidār olmaz bināsı hem-çü beytü'l-^ç ankebüt
 Feyz-i cūduñdan irişür cisme kuvvet cāna küt
Evvel u Āḥır hüva'llāhü'lezi'sin lā-yemūt
Zāhir u Bāḥın hüve'l-bāḳışin Allāhu's-şamed

IV.

Ey ḥarīm-i dergehüñ ḥā'if gönüller me'meni
 Kibriyāñ öñünde kimdür kim kıla me'vā⁶ meni
 Vaşf-ı zātuñdır münezzeh zāt-ı pāküñdür ganī
Lem yelid sensin⁷ oқurlar ey velem yūled seni
Lem yekün-leh⁸ zāt u şifātuñdur senüñ⁹ küfüven ehad

³ İsmüñde: esmānda (İsen, s.88)

⁴ Vezni bozan “çün” sözcüğü Divan'da geçmemektedir (İsen, s.88).

⁵ şeş kûbbe ki: şeş sū kûbbe (İsen, s.88)

⁶ me'vā: mā' ü (İsen, s.88)

⁷ Lem yelid sensin: Lem yelidsen sen (İsen, s.88)

⁸ Lem yekün leh: Lem yekün (İsen, s.88)

⁹ senün: ki (İsen, s.88)

V. ¹⁰

‘ Ālem-i vaḥdetde keşret daḥı dutmuşdı¹¹ maḳar
 Birbirinde münderic şankim nevā¹² içre şecer
 Zāhir olmamışdı ḥulḳ-ı melek [u] ḥüsn-i beşer
 Ol zamān kim luṭf ile bir gevhere kılduñ¹³ naẓar
 Zāhir ol gevherden oldı cümle eşyā lā-yu‘ ad¹⁴

VI.

Nükte-i sırr-ı *nefahtüden* çün urduñ bir demi
 Noḳta-i vaḥdetde¹⁵ derc itdüñ sevād-ı ‘ azamı
 Ya‘ ni kılduñ nefḥa¹⁶-i kübrā vücūd-ı Ādemi
 Kāf ile Nūn’dan yaratduñ on sekiz biñ ‘ ālemi
 Ẕudretüñle erba‘ in günde tamām oldı cesed

VII.

Ey **Uşūlī** zāt¹⁷-ı dāyim Ḥaḳ’dan özge nesne yoḳ
 Dillere zıkr-i mülāyim Ḥaḳ’dan özge nesne yoḳ
 Zāhir u bāṭında kāim Ḥaḳ’dan özge nesne yoḳ
Seyyidüñ gönlünde dāim Ḥaḳ’dan özge nesne yoḳ

[2b] Hem dilüñde bu faḳirüñ¹⁸ her dem idür yā Eḥad

¹⁰ Divan’da 5 ve 6. bendler yer deġiştirmiştir (İsen, s.89).

¹¹ dutmuşdı: tutmuşdur (İsen, s.89)

¹² nevā: nevāt (İsen, s.89)

¹³ kılduñ: kıldum (İsen, s.89)

¹⁴ lā-yu‘ ād: lā aded (İsen, s.89)

¹⁵ vaḥdet: vāhid (İsen, s.89)

¹⁶ nefḥa:nüşḥa (İsen, s.89)

¹⁷ zāt: sırrı (İsen, s.89)

¹⁸ Hem dilüñde bu faḳirüñ: Ol faḳirin hem dilinde (İsen, s.89)

3

Muhammes Min Kelām-ı Uşulî Gazel-i Nesîmî

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fa' ilün

I.

Gir gönül mülküne seyr eyle ulu dergāhı gör
 Şeş cihāta pertevin şalmışdurur ol māhı gör
 Zerre-i nā-çizden hürşide varan rāhı¹⁹ gör
 Her neye kim bahtuñ ise anda sen Allāh'ı gör
 Kancaru kim 'azm kılsañ *şümme vechu'llāhı* gör

II.

Nağş-ı tendür cān cemālinüñ niķābın ref' kıl
 Mihr-i 'ālem-tāb-ı vechinde şehābı ref' kıl
 Çeşm-i dilden ğafleti terk eyle h'ābı ref' kıl
 Bu ikilik perdesinden geç hicābı ref' kıl
 Gel bu birlik revzeninden baķ bu sırru'llāhı gör

III.

Şüret-i Haķķ'ı tavāf itmek dilerseñ rü-be-rü
 Şürete baķup girü kıalma kıadem baş ilerü
 Zāhiri ķo 'ālem-i ma' niye gel gir iķerü
 Hacc-ı ekber kıлмаķ isterseñ gel ey zāhid berü
 Mü'minüñ kıalbi iķinde sen bu sırru'llāhı gör

---

¹⁹ rāhı: āhı (İsen, s.90)

IV.

Ġam degül etvār-ı sineñden²⁰ özün²¹ dīvāne kııl
 Şem^ç -i vahdet üzre cān at kendö'zün²² pervāne kııl
 ı Işķ cāmından dili lā-ya^ç kııl u mestāne kııl
 Geç enāniyyet sözünden göñlüñü virāne kııl
 Nicesi²³ tizcek bulursañ *küntü kenzu'llāh* gör

V.

Vācib'ü-bi'z-zāt tölmiş mümkinātuñ ı aynına²⁴
 Bu mezāhirden zühür iden şifātuñ ı aynına
 Bir nazār kııl evvelā vaşfuñda zātuñ ı aynına
 Cān gözüyle baķduñ ise kā'inātuñ ı aynına
 Andan özge²⁵ nesne var mı ḥasbeten li'llāhı gör

VI. ²⁶

Ehl-i taḥkīķa iriş Ḥaķķı muḥaķķaķ görmege
 Ḥil^ç at-i Maşşūr'a baķ rāz-ı ene'l-Ḥaķ görmege
 Şayķal it mir'at-ı cānı²⁷ sırr-ı muġlaķ görmege
 Münkir-i rü'yet degülseñ şüret-i Ḥaķķ görmege
 Baķduġuñca her nazarda ı ayn-ı zātu'llāhı gör

²⁰ etvār-ı sineñden: etfāl senginden (İsen, s.90)

²¹ özün: deli (İsen, s.90)

²² Şem^ç -i vahdet üzre cān at kendö'zün: Vahdetin şem^ç ine cān at kendini (İsen, s.90)

²³ Nicesi: nice şey (İsen, s.90)

²⁴ Divān'da 6. benddir (İsen, s.91).

²⁵ özge: artık (İsen, , s.91)

²⁶ Divān'da 8.benddir (İsen, s.91) .

²⁷ cānı: kalbi (İsen, s.91)

VII.

[3a] Zikru'llāh ile virdüñ ise cāna revnaķı
 Naķş-ı zulmatın²⁸ koyup bulduñsa nūr-ı muṭlaķı
 Seyr idüp mi' rāc-ı rūḥānīde bulduñsa²⁹ Ḥaķ'ı
 Levḥ-i iḥlaş eyledüñse göñlün ey muttaķı
 Kürsi-i Raḥmān'a aġduñ anda ' arşu'llāhı gör

VIII.

Rāzı ol *naḥnu ḳasemnā*'da yazılan ḳısmuñ³⁰
 Yoķluķ erķāmını çek 'ālemde ism u resmüñe
 Tā tecellī eyleye sırr-ı müsem mā ismüñe
 Ölmedin nefis öldürürse nice ṭola cismüñe
 Nefḥa-i rūḥu'l-ḳudüsden maḥz-ı Rūḥu'llāhı gör

IX.

Ey **Uşūlī** remz-i mā evhāyı bilmez her le'im³¹
 Kim kelāmu'llāh sırrın añlamaz dīv-i racīm
 Ḥoş buyurmuşdur sipeh-sālār-ı rāh-ı mustaķīm
 'İlm-i ḥikmetden bilürseñ gel berü gel ey ḥaķīm
 Sen **Nesīmī** mantıķından diñle fażlu'llāhı gör

²⁸ Naķş-ı zūlmāṭın: nefis zūlmatın (İsen, s.91)

²⁹ bulduñsa: gördüñse (İsen, s.91)

³⁰ Divan'da 6. benddir.

³¹ le'im: lā'im (İsen, s.91)

4

Muhammes Min Kelām

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I.

İden naqqāş-ı kudretdür kamu şeyde şuver peydā
 Muhaqqak nūr-ı Hāq'dur eyleyen gözde nazar peydā
 Ki her söz nuqq-ı Hāq'dur Hāq'dan oldı bu haber peydā
 Vücūd-ı muṭlaquñ baħrine mevci kim ider peydā
 Ene'l-ḥaqq sırrını söyler eger maḥfī eger peydā

II.

Cihān bāğını zeyn u naqq iden Ādem'le Mānī bir
 Nice nev' etdi ḥayvān cismini illā ki cānı bir
 Şorarlur dürlü dürlü ise zātında ma'ānī bir
 Bu bāğūñ ger ḥaqqikatde şuyı bir bāğbānı bir
 Velī olmuş ḥaqqāyıkda nice yüz biñ şecer peydā

III.

Nebīdür kimisi ḥalquñ veli kimisi gerçek er
 Kimi gebr u kimi mü'min kimi mevlā kimi çāker
 Kimisi ḥayr ile 'āmil kiminüñ cümle fi'li şer
 Nazar kıll nev'-i insāna kimi zehr kimi şekker
 ' Aceb hikmet bir ağaçdan olur dürlü şemer peydā

IV.

Kimi zühd u 'ibādetde ki geçmiş seyyi'ātından
 Kimi deccāle uymuş biner inmez nefis atından

Budur hāli bu halkuñ bellüdür hāli şıfātından
 Me‘ ādindür kamu eşyā ider öz kendü zātından
 [3b] Kimisi sīm u zer zāhir kimi seng ü meder peydā

V.

Niceler işbu dünyāya gelüben yine gitmişler
 Fenā dārın harāb idüp beķāsını pür itmışler
 Kimi yıķar kimi yapar nedendür bunca bu işler
 Düzilür nice biñ işler büzilür bunca cünbişler
 Ne kār-ı bñ-‘ acebdür bu kim olmaz kārlar peydā

VI.

Cihān sulţānları bakmazlar idi har u hāşāke
 Esir olmışlar idi tāc u taht u māl u emlāke
 Felek için kelek denmez bu ķande secde ol hāke
 Şu servüler ki tāğlar gibi baş egmezdi eflāke
 Yaturlar şimdi hāk içre ne tāc u kemer peydā

VII.

Diyār-ı firķat içre dil iñen çok şehr u il geçdi
 İrişmez menzil-i vişaline çāre cān u dil geçdi
 Meded vā hasretā hayfā ‘ ömr cānānsız geçdi
 Nice gündüz gice oldu nice biñ ay yıl geçdi
 Kaçan olur ‘ aceb bilsem şeb-i hecr-i seher peydā

VIII.

‘ Adem mülkine ‘ azm idüp nażar itdüm ben ol yane
 Yitürdüm ‘ aql u idrāki ne dirsene bilmezem baña
 Yolumuz bir beyābāna irişdi nā-gehān k’ana

Giden gelmez varan alur  aceb sır bu didim saa
Girür bi krübn olmaz birinden bir eer peyd

IX.

Ki bu ar-y ayretde nice yıl yildi ariler
Birisi irmedi menzile ald cümlle  amihler(?)
Nice l ehli bu yolda olup ayrn balular
Nice üride  alar gezerler cümlle ayrnlar
Bu tih-i bi-nihyetde ne reh ne rh-ber peyd

X.

akat sırrınu kefin dilersen cehd it ey kaif
Ledünni  ilmi fet ola bu sırra olası vıf
Bel çek ma rifet yolında  ömrü arf it ey arif
Nice zamet çeker kesb-i keml idince bir  arif
Bel o an yudar kn eyleyünce bir güher peyd

5

MUAMMES MN KELM-I FAL

F iltn F iltn F iltn F iln

I.

Alayan sırrın bu günü dr- dnydan geer
Dr- dnydan degül gülzr-  ubdan geer
[4a] Fikr-i n-hemvr or btl temenndan geer
o görüp mdi ini imrz ferddan geer
Kendüyü teslim iden a'a men ü mdan geer

II.

Cām-ı tevḥīd ile cānın mest u medḥūş eyleyen
 Kayd-ı ‘ālemden geçüp kendün ferāmuş eyleyen
 Şāf-dil olup ḥam-ı şaḥbā gibi ḥoş eyleyen
 Cām-ı ‘ışkuñ şūfiyā bir cür‘āsın nūş eyleyen
 Gülşen-i cennetdeki ḥamr-ı muşaffādan geçer

III.

Ref‘ idüp aḡyārı vaḥdetde o yāre yār olan
 ‘Ayn-ı zulmetden çıkup müstaḡraḡ-ı envār olan
 Keşf idüp ‘ayne’l-yaḡīni kāşif-i esrār olan
 Bunda her yüzden be-şūfi nāzır-ı dīdār olan
 Kayd-ı duzaḡdan çıkar Firdevs-i a‘lādan geçer

IV.

Cān ile ey dil ḡabūl idüp Ḥudā’nuñ kısmetin
 Ekl idüp dāyim ziyāfet-gāh-ı dehrūñ ni‘metin
 Rızıḡ için çekmez cihānda her denīnūñ minnetin
 Nūş idüp her dem şafā ile ḡanā‘at şerbetin
 Zahmet-i dūdını çekmez zevḡ-i ḥelvādan geçer

V.

‘Işḡ āteşdür düşerse her ne ḡırmendan yaña
 Külli eczāsın yaḡup eyler ḡamu varın hebā
 Cān u tenden bilmez görünmez çeşmine arz u semā³²
 Dem uran āhum gibi ‘ışḡ āteşinden **Fazliyā**
 Yıldırım gibi toḡuz ḡat çarḡ-ı minādan geçer

---

³² Mısrada vezin problemlı.

6

MUHAMMES MİN KELĀM-I LAṬĪFĪ

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün

I.

Şanma bahār u faşl-ı zemistān gelür geçer
 'Ömrüñ zamān u sâ' atı her ān gelür geçer
 Ten hücesine cān gibi mihmān gelür geçer
 Ğam günlerine olma perişān gelür geçer
 Sen göz yumup açınca bu devrān gelür geçer

II.

Cellād-ı çarḥ kimse[ye] virmez çü mühleti
 Devr-i zamānenüñ қаıdır seyr u sür' atı
 Vaqt-i ḥayātı hoş gör fevt itme fırsatı³³
 Sa' y eyle cān gözini uyar қо bu ğafleti
 Sen göz yumup açınca bu devrān gelür geçer

III.

[4b] Kibr u ğurūr ile қо bu nāz u tereffu' ı
 Meclisde germ olup ya bu lāf u teşellüfi
 Nerm eyle ṭab' uñı қоma elden telāḥufi
 Eyyāmı gör ki geçmededür yok tevaḳḳufi
 Sen göz yumup açınca bu devrān gelür geçer

---

³³ .Mısrada vezin problemlı.

IV.

Erdükçedür şu sāye gibi dāyim ecel
 Gerçi öñüñce varmadadır dünyevī emel
 Devrān **Laṭīfi** ‘ömre henüz virmeden ḥalel
 Terk itmeden cihān seni terk it sen anı gel
 Sen göz yumup açınca bu devrān gelür geçer

7

MÜSEBBA‘ MİN KELĀM

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Tāc-dār-ı ‘ışık olan kes tāc-ı Dārā’dan geçer
 Faḫr ile faḫr eyleyen zer-beft u dibādan geçer
 Zīver u ziynet ḳabūl itmez o sevdādan geçer
 Dūr olup ḥayl u ḥaşemden cümle ḡavgādan geçer
 Fāriḡ-i azād olur bu ḳayd-ı dünyādan geçer
 Mā-sivādan el çeküp başdan ser u pādan geçer
 Kime cānānı gerekse baş ile cāndan geçer

II.

‘Işık ile yek-tā olan ḥavf u recādan el çeker
 Bī-vücūd olur vücūdından anuñ ḳılmaz eşer
 Cān göziyle göricek didār-ı yāri bir nazar
 Ḳurtulur zindān-ı tenden kūyına eyler güzer
 Mest u ḥayrān dünyā vü ‘uḳbādan olur bī-ḥaber

Benligin terk eyleyen ‘ aşık yimez pervā-yı ser
Çāh-ı düzaḥdan çıkar Firdevs-i a‘ lādan geçer

III.

Mā’yl olmaz ārzū terkin uran dil şehvete
Yeltenüp itmez heves ‘ ālemde ‘ ayş u ‘ işrete
Nitekim etfāl-i cān virmez ḥalilim lezzete
Ḥūn-ı dil nūş eyleyen teşne degüldür şerbete
Eyle müstağnī durur bezm-i ğam ile ni‘ mete
Görilüp zāhid gibi düşeni(?) na‘ im Cennete
Ġuşşanuñ dādın bilen selvā vü ḥelvādan geçer

IV.

Künc-i ‘ uzletde duyan ḳūt-ı ḳana‘ at lezzetin
Dār-ı dehrüñ iḥtiyār itmez belā vü miḥnetin
Terk ider iki cihānuñ ‘ izzeti vü ni‘ netin
Ölse çekmez baş egüp gerdün-ı dūnuñ minnetin
[5a] Hiçe şaymaz ‘ ālemüñ zevḳ u şafā vü ‘ işretin
Zevḳ iden keyfiyyet-i ‘ işḳuñ ol añlar ḥāletin
Āb-ı Kevşer’den yur el cām-ı muşaffādan geçer

8

MUḤAMMES MİN KELĀM-I FAZLİ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Mülk-i istiğnāya şāhuz biş u kemden fāriğüz
Kevkebe lāzım degül ḥayl u ḥaşemden fāriğüz

Kaşr-ı cismānideki nāz u ni' amdan fāriğüz
 Cür' a-nūş-ı bezm-i ' ışkdan cām-ı Cem'den fāriğüz
 Mest u bî-hūş olmuşız şādî vü gamdan fāriğüz

II.

Ehl-i dünyāyı fenā yolunda hem-rāh itmezüz
 Sırrımızdan degme bir nā-dānı āgāh itmezüz
 İhtiyār etdük gedālık hizmet-i şāh itmezüz
 Devlet-i dünyā için sīne döküp ah itmezüz
 Şāh-ı mülk-i ' uzletüz tabl u ' alemde fāriğüz

III.

Biz fenā bulduğ ' ālem olıma mesken bize
 İmtizāc itmezsen itme ihtilāt aşlā bize
 Ger maḥabbet kıl gerek buğz eyle şūfî sen bize
 Birliğe yetdüñ bir oldu dost u düşmān çün bize
 Nef' u zarrından beriyüz medḥ u zemden fāriğüz

IV.

Şanma ḥavf-ı nārdan zāhid bizi zār olmuşuz
 Yā hevā-yı bāğ-ı Firdevs'e hevādār olmuşuz
 Kurtulup ḥavf u recādan yār ile yār olmuşuz
 Ser-be-ser müstağrağ-ı envār-ı dīdār olmuşuz
 Kahrdan gam çekmezüz luḥ u keremden fāriğüz

V.

Kūşe-i faqr u fenāyı eyledik biz ihtiyār
 Terk-i tecrīdüz bize lāzım degül dār u diyār
 Benliği terk eyledik tutduğ ikilikden kenār

Ref' idüp varlık hicābın olmuşuz yoklukda var
Maḥv-i külliyüz vücūd ile 'ademden fāriğüz

VI.

Sāḳi şem' -i şadāsın cān ile gūş eyledük
Ol şafādan bu dil-i āgāhı bī-hūş eyledük
Meclis-i 'uşşāka geldük mey gibi cūş eyledük
Cām-ı mevtādan temevvüt cür' asın nūş eyledük
Āb-ı ḥayvān içmezüz tiryāk u semden fāriğüz

VII.

[5b] Sūziş-i 'ışk ile nār-ı āhımız berķ eyledük
Cümleten ten mülküni ol bezm ile ḥarķ eyledük
Ḳa' r-ı deryā-yı fenāda kendümüz ğarķ eyledük
Terk idüp ey **Fazli** tāk u ḥırķa'ı ḥarķ eyledük
Faḥr idüp faḥr ile dīnār u diremden fāriğüz

9

MUḤAMMES MİN KELĀM-I ḤAYRETİ GAZEL-İ AḤMED PAŞA

Mef'ülü Mefā'ilün Mef'ülü Mefā'ilün

I.

Yārūñ ruḥ u zülfinde³⁴ bil küfr ile imānı
Vechine nazar kııl baķ gör āyet-i Kur'ān'ı
Dil ḥānesini pāk it gör³⁵ anda o sultānı

³⁴ zülfinde: zülfin gör (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.83)

Ey ʔālīb olan ʕ ārif seyr itmeğe cānānı
 Dik̄katle temāṣā kı̄l her gördüğüñ insān

II.

Ol peyker-i cānānı³⁶ kim şüret-i Raḥmān'dur
 Vechünde olan ḥaṭlar hep āyet-i Qur'ān'dur
 El-mü 'minü mir 'ātün Ḥaḳ'dan saña bürhāndur
 Āyine-i sübhānī çün³⁷ şüret-i Raḥmān'dur
 Bu āyineye gel baḳ gör şüret-i Raḥmān'ı

III.

Şādıklar imiş yārūñ ʕ āşıḳları şādıklar³⁸
 Cān gözin açup³⁹ Ḥaḳḳ'un envārına lāyıklar
 Ger görse ʕ aceb midür cānānı uyanıklar
 Şüretde görünmez cān dirlerse münāfıklar
 Sen cāna nazar kı̄lsun görmek dileyen anı

IV.

Çün aḥsen-i taḳvīme nā-ḥāḳ dir imiş münkir
 Gerçeklere⁴⁰ ṭa' n eyler kūr u ker imiş münkir
 İnşāf ide bi'llāhi özge ḥar imiş münkir
 Maḥbüb temāṣāsın men' eyler imiş münkir
 Kōr gözlerinüñ nūrı yoḳdur göremez anı

---

³⁵ gör: bul (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.83)

³⁶ Ol peyker-i cānānı: Şol şüret-i cānānsın (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.83)

³⁷ Āyine-i sübhānī çün: Çün āyine-i cānān ol (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.83)

³⁸ Şādıklar imiş yārūñ ʕ āşıḳları şādıklar: ʕ Aşıḳlar imiş yārūñ şādıklar ʕ āşıḳlar (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.83)

³⁹ açup: açan (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.83)

⁴⁰ Gerçeklere: ʕ Āşıḳlara (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.84)

V.

Zühde⁴¹ riyā olsa gelmez bu yola zāhid
 Şanma bu ʿ amellerle Firdevs bula zāhid
 Dīdār şühūdından⁴² bī-behre ola zāhid
 Sen hüsn-i dil-ārādan göz yumsa n'ola zāhid
 Hıffāş gözi görmez hırşīd-i dıraşşanı

VI.

Şol mūy-miyānuñdan cānā bir eser duysam
 Bā-ʿ ayn-ı ʿ ināyetle bu mūra nażar duysam⁴³
 Ey dil-ber-i rūhānī cān sırrın eger duysam
 Ben hātem-i laʿ lūñden bir zerre haber duysam⁴⁴
 [6a] Bir hābbeye almazdum şad mülk-i Süleymān'ı

VII.

Ey **Hāyretī** yüzüñ sür hāk-i der-i cānāna
 Emr⁴⁵ oldı sücūd eyle ol şūret-i Raḥmān'a⁴⁶
 Rāz-ı dil-i pūr-derdūñ⁴⁷ insāna di insāna
 Esrār sözini **Aḥmed** keşf eyleme nā-dāna
 Hāyvāna maḥal görme sen çeşme-i ḥayvān'ı

⁴¹ Zühde: zihninde (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.84)

⁴² şühūdından: şafāsından (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.84)

⁴³ Bā-ʿ ayn-ı ʿ ināyetle bu mūra nażar duysam: Esrār-ı dehānuñdan ey laʿ li şeker tuysam (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.84)

⁴⁴ Divan'da bu mısra geçmemektedir (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.84).

⁴⁵ emr: vakt (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.84)

⁴⁶ şūret-i Raḥmān'a: Hāzret-i Sultāna

⁴⁷ derdūñ: derdi (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.84)

MÜSEDDES MİN KELĀM-I ‘AZMĪ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Nik-hāh ol her Müselmān’a Müselmānlık budur
 Herkese yek-sān nazār kıl ehl-i ‘irfānlık budur.
 Zerrece kendüñe zahmet virme insānlık budur
 Kendü mülküñ şehrine dād eyle hāqānlık budur
 Geç serīr-i ‘uzlete ‘ālemde sulṭānlık budur
 Bir qarınca hāṭırın yıqma Süleymānlık budur

II.

Eyleme ṭül-ı ‘amel her sūdı yok sevdāyı kıo
 Terk idüp cengi cidāli hālk ile da‘ vāyı kıo
 Kıılma gel hayl u haşem fikrin kıuru gavgāyı kıo
 Ṭumṭurāk-ı hāq-ı eyvān ile hūyı hāyı kıo
 Geç serīr-i ‘uzlete ‘ālemde sulṭānlık budur
 Bir qarınca hāṭırın yıqma Süleymānlık budur

III.

Za‘ f-ı tenle ey gönül çün māh-ı nev olsañ hilāl
 H̄an-ı gayra göz döküp kıılma cihāndan istidāl
 Hāqḳ’a ṭefvīz it özüñ eyle tevekkül māh u sāl
 İrmesüñ dirseñ cefā-yı hālk-ı devrāndan melāl
 Geç serīr-i ‘uzlete ‘ālemde sulṭānlık budur
 Bir qarınca hāṭırın yıqma Süleymānlık budur

IV.

Cān-ı pāke ten libāsıdur muḳarrer ‘āriyet
 Hāk ile yek-sān olursun bu fenādan ‘āḳıbet
 Mūr-ı bī-miḳdārı pā-māl itme eyle merḫamet
 Cisme çek gel cāme-i faḳr ile şāl-ı meskenet
 Geç serīr-i ‘uzlete ‘ālemde sulṭānlık budur
 Bir ḳarınca ḫāṭırın yıḳma Süleymānlık budur

V.

[6b] Cāme-i faḫr ile faḫr itme koyup tāk u ḳabā
 Atlas-ı zer-bāf-ı dībānuñ yerin tutar ‘abā
 ‘Asker-i ‘ışḳı çeküp ḳaldur dehānuñdan nevā
 Şarḳ u ğarbtı ğün gibi tutmaḳ dilerseñ ‘Azmiyā
 Geç serīr-i ‘uzlete ‘ālemde sulṭānlık budur
 Bir ḳarınca ḫāṭırın yıḳma Süleymānlık budur

11

MUḤAMMES MİN KELĀM-I ĞÜNĀHĪ ĞAZEL-İ ḤAYRETĪ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Lāf urup bülbül gibi germiyet-i da‘vāyı ḳo
 Yan maḫabbet şem‘ine pervāneveş da‘vāyı ḳo
 Çār-sū-yı ‘ışḳa gel her sūdı vü sevdāyı ḳo
 Vaḫdet isterseñ ferāğat eyle hūy u hāyı ḳo
 Keşret-i dünyādan el çek ey gönül ğavgāyı ḳo

II.

Zāhid eylersin riyāzet cennet-i a' lā için
 Dış bilersin kūşe-i ḥalvetde ter ḥelvā için
 Mest iseñ şūfī şarāb-ı kevşer-i ferdā için
 Gözüñ aç olma gözi aç yime ğam ferdā için
 Gāv-ı ten-perver gibi endīşe-i mer' āyı қо

III.

Meskenet meydānına cān oyna cān vir server ol
 ' Ār ṭablın yire çal başuña başqa mehter ol
 Rıḥlet eylersen gerek Behmen gerek İskender ol
 Pāye-i ' ālī dilerseñ ḥāk-i pāy-ı dil-ber ol
 Qaldıq ayaklarda ey dil manşıb-ı a' lāyı қо

IV.

Dil ider şāfī nazar ol māh-ı ṭal' at naqşına
 Kim görürse göz göre naqqāş-ı kudret naqşına
 Āferin bu nüktede ol ter ṭabī' at naqşına
 Ma' ni-i rengine baq aldanma şūret naqşına
 Nāz ile güldü didi al bunı da bağlayı қо

V.

Şems-i ziyetle cihānuñ zeyn olup büt-ḥānesi
 Mihrüñüñ gencīnesidür sīnemüñ vīrānesi
 Cān cemālüñ şem' inüñ pervānesidür yānesi
 Didüm oldı dil şaçuñ zincirinüñ dīvānesi
 Nāz ile güldü didi al bunı da bağlayı қо

VI.

Sersem iden serv-i bālāñı semendüñdür senüñ
 Pāy-der-gil mübtelā-yı der-kemendüñdür senüñ
 Hem **Günāhī** bir kemīne müstemendüñdür senüñ
 Hāyretī bī-çāre de bir derd-mendüñdür senüñ

[7a] Kıl nazar aḥvāline luḥf eyle istiḡnāyı ḳo

12

MUḤAMMES MİN KELĀM-I LAṬĪFĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Kimisi ḥandān bu ḥalkuñ kimisi giryāndur
 Kimi terennüm⁴⁸ eylemekde kimisi nālāndur
 Bülbül ağlar gül güler 'ālem buña ḥayrāndur
 Gösterür taḳdīr olanı gerdiş-i gerdāndur
 Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur

II.

Yazduḡun çün kātib-i taḳdīr taḡyīr eylemez
 Ol nüvişti mahv idüp bir daḡı taḥrīr eylemez
 Hīkmete nāzır olan efkārı teksīr eylemez
 'Āḳıl olan bu cihānda ḥiç tedbīr eylemez
 Her ḳūluñ başına yazılan gelür devrāndur

⁴⁸ “ternüm” ifadesi kalıpça daha uygundur.

III.

Her ne kısmet itdi ise saña assām-ı ezel
 İrişür her ande ise ol saña am yeme gel
 ‘ İzzet u devlet anuñdur ger maall u nā-maall
 ‘ Ārif olan lu u ahre eylemez aqlā cidāl
 Her uluñ başına yazılan gelür devrāndur

IV.

Hālden çün hāle iltür rüzgāruñ gerdişi
 Nice şüret gösterür gerdün-ı gerdān cünbişi
 Böyle almaz dāyima bir hāl üzere bir kişi
 Rāst gelmez deñmede tebdire tadirüñ işi
 Her uluñ başına yazılan gelür devrāndur

V.

Bunca demler kim **Latīfi** geçdi yok andan eşer
 Ātiye hāli bilünmez hāledür ancak nazar
 Durmadan geçmekdedür avāl-i ‘ālem hayr u şer
 Her ne hāl ise cihānuñ luı vü ahrı geçer
 Her ūluñ başına yazılan gelür devrāndur

13

MUAMMES MİN KELĀM-I ŐERĪFĪ ĞAZEL-İ MUİBBĪ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Rāh-ı ‘ışık içinde cān vir gel ki cānānlık budur
 Minet-i derd u ama yār ol ki yārānlık budur

Gördüğün her zülfe dolaşma perîşānlık budur
 Hāy u Hū'dan fāriğ ol 'ālemde sulṭānlık budur
 Pendini gūş eyle gel mūrīñ Süleymānlık budur.

II.

[7b] Cān ğıdāsın loğma-i endūh-ı tenden yeg bilüp
 Şāhbāz-ı rūhıñı zāğ u zağandan yeg bilüp
 Kūşe-i künc-i ğamı bāğ-ı çemenden yeg bilüp
 Her kime kılsañ naẓar sen anı senden yeg bilüp
 Görme kendü kendö'zün zīrā ki şeyṭānlık budur

III.

Dehr-i dūn ger zehr u hūn her dem ẓatarsa aşuña
 Seng-i miḥnet biñ belā ile yağarsa başuña
 Sırruñı ger merdiseñ fāş eyleme yoldaşuña
 Her ne kim saña şanursañ şan anı ẓardaşuña
 Fil-ḥaḳīḳa sözimi gūş it Müselmānlık budur

IV.

Pertev-i nūr-ı İlähi dāima tābandadur
 Nice sulṭānlar maḥabbet ẓapusunda bendedür
 Ehl-i ma' nī ehl-i dil ẓande ise efgendedür
 'Āḳıl iseñ istedüğün iste yine sendedür
 Ğayrı yirden isteriseñ belki nā-dānlık budur

V.

Eşk-i hūn-bāruñ **Şerīfī** eylegil 'ummān-şıfat
 Ḥa' me-i derdi nevāle eylegil dermān-şıfat
 Bu zen-i dünyādan el çek Yūsuf-ı Ken' ān-şıfat

Nefs hazzın ey Muhibbî virmegil hayvân-şifat
 Zabt-ı nefis it ‘ārif ol ‘ālemde insānlık budur

14

MUHAMMES MİN KELĀM-I RAHMĪ ĞAZEL-İ HAYĀLĪ

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

I.

Olanlar⁴⁹ şūrete mā’il nedür ma‘ nāyı bilmezler
 Haķīkat gözleseñ māhiyyet-i eşyāyı bilmezler
 Bu baħr içre şadefde ol dūr-i yek-tāyı bilmezler
 Cihān-ārā cihān içindedür ārāyı bilmezler
 Şu mähiler ki deryā içreler deryāyı bilmezler

II.

‘İbādetden ‘ubūdiyyet durur ‘ālemde ey ‘ābid
 Haķīķi⁵⁰ Ka‘be’ye secde ider ma‘ nīde her sācid⁵¹
 Ezelden mest kılmışken şarāb u şem‘ ilen şāhid⁵²
 Harābāt ehline dūzah ‘azābın añma ey zāhid
 Ki anlar ibn-i vaķt oldı ğam-ı ferdāyı bilmezler

⁴⁹ Olanlar: Ezelden (Boranoğlu, M.9, s.299)

⁵⁰ Haķīķi: Haķīķat (Boranoğlu, M.9, s.299)

⁵¹ ma‘ nīde her sācid: ‘ālemde ey ‘ābid (Boranoğlu, M.9, s.299)

⁵² şarab u şeb‘ ilen şāhid: şarāb-ı ‘aşķ ile ... (Boranoğlu, M.9, s.299)

III.

Melâmet bâdesin nûş eyleyüp şevk ile fâ'îkler⁵³

Bu bezme mest olan gelsün yaraşmaz bunda ayıklar

Yağasın şubhveş çāk eyleyüp mestâne şādıklar

Şafağ-gün kan içinde dāğını seyr itse 'āşıklar

[8a] Güneşde zerre görmezler felekde ayı bilmezler

IV.

Mağabbet deştini geşt eyleyüp hasretle mecnūnlar

Gedā oldu bu yolda nice Dārā vü Ferīdūnlar

Fenā ser-menzilinde dīdelerden dōkdiler hūnlar

Ĥamīde qadlerine rişte-i eşki taqān⁵⁴ bunlar

Atarlar tīr-i maqşūdı nedendür yāyı bilemezler

V.

Beqā⁵⁵ yok **Rahmiyā** fānī taşavvur eyle devrānı⁵⁶

Gedā-yı şāh-ı 'ālemdür anuñ kim ola 'irfānı

Ne söyler gūş-ı hūşile gül u dehrūñ⁵⁷ suhan-dānı

Ĥayālī faqr şālına çekenler cism-i 'uryānı

Anuñla fahr iderler atlas u dibāyı bilmezler

⁵³ Melâmet bâdesin nûş eyleyüp şevk ile fâ'îkler: Mağabbet cāmını nûş itdi geçdi nice fâ'îkler (Boranoğlu, M.9, s.299)

⁵⁴ taqān: taqup (Boranoğlu, M.9, s.300)

⁵⁵ Beqā: Vefā (Boranoğlu, M.9, s.300)

⁵⁶ devrānı: dünyāyı (Boranoğlu, M.9, s.300)

⁵⁷ gūş-ı hūşıyle gül u dehrūñ: şevk ile gūş it bu dehrūñ (Boranoğlu, M.9, s.300)

MUHAMMES MİN KELĀM-I ‘IŞKĪ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Gāh mir’at-ı felek rüy-ı sa‘adet gösterür
 Gāh döner reng-i melāl ile felāket gösterür
 Bir nefesde ‘āşıkda⁵⁸ biñ dürlü hālet gösterür
 İvme ey dil şabr kıl ivmek melāmet gösterür
 Görelüm āyine-i devrān ne şüret gösterür

II.

Ey gönül dünyā için yok yire çekme ıztırāb
 Nice şehirlerden girü kalmış serādur bu harāb
 ‘Ārife ef’āl-i gerdündan yaraşmaz inqilāb
 Şāhid-i maqşūda çek şabr u taḥāmmülden niķāb
 Görelüm āyine-i devrān ne şüret gösterür

III.

Hāke şaldı nice serverler seriyle efseri
 Dīve aldurdı Süleymān-ı Nebī engüşteri
 N’eyledi devr-i felek āyine-i İskender’i
 Sāḳiyā devr eylesün bāde[yle] pür kıl sāğarı
 Görelüm āyine-i devrān ne şüret gösterür

---

⁵⁸ Mısrada vezin problemi var. “‘āşıkda” kelimesi “‘āşıkā” şeklinde okunduğunda vezin problemi kalkmaktadır.

IV.

Bî-niṣān olur ṣalan baḥr-i fenāya zātını
 Ser virüpdür daṣ vā-yı ṣıṣkuñ iden işbātını
 [8b] Mest-i ṣıṣ ol unudup cān u cihān lezzetini
 ṣıṣkiyā pāk u mücellā kııl göñül mir'ātını
 Görelüm āyīne-i devrān ne ṣüret gösterür

16

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

I.

Rağbet ider mi ṣākıl olanlar bu ḥāneye
 Ṣayd olma ey göñül iñen aldanma dāneye
 Sehm-i ḳazā bilürsin irişür niṣāneye
 Ceng u belā vü miḥnet u ğam ṣālemde yā neye
 Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

II.

Ney gibi iñleseñ n'ola her dem idüp fiğān
 Ḳānün idindi ḳaddüñi çeng itmege cihān
 Çün kim senüñ terāneñi raḳṣ eylemez zamān
 Güç eyleme uṣüle dāyireñ gözet hemān
 Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

III.

Baş egme dehre ṣizzet için olma mübtezel
 Her kişiye naṣıbi gelür bu durur meṣel
 El virmese zamāne ṣaḳın eyleme cedel

Budur ab l iderise n s z m esle gel
G rd n zam ne uymadı uy sen zam neye

IV.

D ny  sen n ola atalum neylesen gerek
‘  kıl odur ki yok yire arc itmeye emek⁵⁹

17

MUAMMES MİN KEL M-I A‘Fİ AZEL-İ MUİMİ

F ‘il t n F ‘il t n F ‘il t n F ‘il n

I.

Dil-ber  vech n sen n bild m Kel mu’ll h’dur
Naş-ı udret ‘ ilm-i ikmet sırr-ı fa‘lu’ll hdur
 hid m a’dur delil m *ul kef  bill hdur*
Her ne s z kim s ylen r ‘ ayn-ı Kel mu’ll h’dur
V k f olmayan bu sırra l -cerem g m-r hdur

II.

[9a] Bir ecerd r  met n ol  sn-i b -hemt  ile
G ster rd n mu‘ ciz tu nı yed-i beyz  ile
Hem-dem oldum a T r’ında yine Mus  ile
A ladum bild m rum zı ‘ *allame’l-esm * ile
Menzil-i ins n-ı k mil bir ulu derg hdur

⁵⁹ Bu b l mde bend eksik yazılmı.

III.

Vā' izā Ḥaqq' uñ kelāmın halka evşāf itmege
 Kendüñi ' irfān içinde ehl-i a' rāf itmege
 Ḥaḡ cevābın işidüp ḡaḡ söze inşāf itmege
 Māye-i taḡlidden āyineñi şāf itmege
 Fazl-ı Ḥaḡ' dan feyz olan envār-ı nūru' llāhı gör

IV.

Ey peri peyker görünmez vaşfa gelmez işlerüñ
 ' Āşıḡa cānlar baḡışlar ey melek cünbişlerüñ
 Ḥoḡḡa-i la' lüñ şadef dürr-i ' Aden' dür dişlerüñ
 Ḥoş müferraḡ ḡatt-ı reyḡāndur yazılmış ḡaşlaruñ
 Nice rüşen olmasun kim defter-i Allāh' dur

V.

Ḥaḡ' ı gör ḡāk-ı siyehde çeşm-i şüret laḡm ider
 Münkir-i efserde-dil baḡup bu yüzden vehm ider
 Ey **Muḡimī** Ḥaḡ cemālin görene Ḥaḡ raḡm ider
Ẓa' fiyā şaḡḡu' l-ḡamer sırrını her kim fehm ider
 Āsmān-ı ' ālem üzre bir münevver māhdur

18

ĠAZEL-İ NESİMİ TAḤMİS-İ ZĀ' İFİ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Ey ruḡuñ levḡ-i İlāhi ḡande naḡş olmuş suḡūr
 ' Ārızuñ şerḡindedür İncil u Furḡān u Zebūr

Şüret-i insānda Hāḡ sen eyledüñ kendüñ zühür
 Ey şaçuñ zıll-ı İlähi v'ey ruḡuñ Allāhu nūr
 Ravzānuñ servi boyuñdur indehā Cennetü hūr

II.

Nice bir fikr u ḡiyel bu gerdiş-i ḡaddārda
 Nice bir sen ḡalasun sevdā-yı aḡ u ḡarada
 Kimdür ol kim bu toḡuz mīnāyı böyle yarada
 Fā' il-i muḡlaḡdan özge kimse yoḡdur arada
 Ger sen idrāk eylemezseñ bil ki sendendür ḡusūr

III.

Dest-i ḡudret kendü luḡfundan düzetmiş ḡilḡatüñ
 Cāme-i teşrīf-i *kerremnā*'yı ḡılmış ḡilḡatüñ
 ḡayme-i genc-i İlähidür tılsım-ı tıynetüñ
 On sekiz biñ 'ālemüñ āyinesidür şüretüñ
 [9b] Kim ki şol mir'atı buldı oldu min ehli sürür

IV.

Ey kemān-ı zannile maḡcüb olan ehl-i ḡicāb
 Cānib-ı Hāḡ'dan işitmedüñ ḡitāb-ı müsteḡāb
 Dinleriseñ ḡuş-ı cān ile budur şāfi cevāb
 Adem'üñ vechidür Allāh'üñ kitābı uş kitāb
 Ey kelāmu'llāha münkir ḡavf *mine'llāhi'l-ḡayūr*

V.

Şüretüñ şānında nāzil oldu çü vech-i cemīl
 Biz anı Seba'l-Mesānī añladuḡ bī-ḡāl u ḡīl
 Şafḡa-i ḡadduñda ḡaḡtuñ 'ārife rüşen delīl

İstivāsıdur şacıñ *innā hedeynāhü's-sebīl*
Cennet anuñdur ki kıldı şol sırāt üzre 'ubūr

VI.

'Ayn ile 'ayn oluben ol 'aynı bu a'yānda gör
Vācib-i bi'z-zāt zāhir kisveti insānda gör
'Āşık [u] ma'şūk birdür şüret-i Raḥmānda gör
'Ayn u Şīn u Kāfa baq yarūñ cemālin anda gör
Kıl tebārek yā Muşavvir *leyse fihā min fuṭūr*

VII.

Pīr-i 'ışka inkıyād it tālibā gel çekme baş
Mā-sivānuñ naqsın eyle şafḥa-i dilden tırāş
Ma'ni-i ümmü'l-kitābı şerḥ ider bu göz u kaş
Küntü kenzen perdesinde gāfirü'z-zenb oldı fāş
Zāhid istiğfāra geldi her dem ider yā Ğafūr

VIII.

Gün gibi envār kıilup āfākı ol şems-i celī
Bu mezāhirde mekādır nice olmuş müncelī
Her ser u pāda görünen şüret-i Hāk'dur belī
Kahr u luṭfuñ altı ma'nide vāhiddür dili
Bilmedi Şeyṭān bu tevḥīdi eḥaddan düştü dūr

IX.

Bu şifāt-ı lā-yezālī nūr-ı zātuñ 'aynıdur
'Āleme tevḥīd hem zāt-ı şifātuñ 'aynıdur
Bī-cihetdür gerçi ammā şeş cihātuñ 'aynıdur
'Ālemü'l-ğaybuñ vücūd-ı kāinātuñ 'aynıdur
Ey şehādetden ḥabersiz *cāenā yevmü'n-nüşūr*

X.

Ruḥlaruñ 'uşşāka olmışdur nüşūsu'n-nāşiḥa
Vechüñ anı şerḥ ider ḥācet degüldür şāriḥe
Sen kelāmu'llāhsın ḥātırdadur bu lāyiḥa
Ey şifātuñ *kuḥü va'llāh* ey cemālūñ Fātiḥa
[10a] Üşte Tevrāt üşte İncil üşte Furḳān u Zebūr

XI.

Ża' fiyā bir büte şatma bu ıılısm-ı āb [u] gil
 İ' tidāl ile olupdur çār 'unşur mu' tedil
 İrişüp fażl-ı İlähi cism-i cāna muttaşıl
 Rūh-ı ıudsīdür **Nesīmi**'nūñ sözü ey zinde-dil
 Ger Mesīhā-tek diriyeñ yatma kim çalındı şūr

19

MUĞHAMMES MİN KELĀM-I NĀTIKİ⁶⁰

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Kendüden āgāh olan dānā-yı ehl-i rāhdur
 Gerçi şüretde gedādur ma' nī içre şāhdur
 Gezme ırāk iste sende istegūñ hem-rāhdur
 Cümleye zāt-ı şerīfūñ şübhesüz dil-ı'āhdur
 Kim ki bildi kendü zātın vāşıl-ı dergāhdur

II.

Sen seni bil 'ārifā kim zāt-ı eşyā sendedür
 Ma' rifet 'ummānı sensin dürr-i yek-tā sendedür
 Kaıresin gerçi ki ammā külli deryā sendedür
 'Ālem-i şüretde ıalma zīrā ma' nā sendedür
 Bilmeyen ma' nāyı ey dil ebleh u güm-rāhdur

⁶⁰ Bu muhammes Nātıkı Dīvānı'nda yer almamaktadır (Özer, 2006).

III.

Maḥrem-i ḥāṣ olmak isterseñ var ehl-i şefkat ol
 Vākıf-ı eşyā çü sensin vākıf-ı her hikmet ol
 Ḥātırün meydānın aç teng olma ehl-i vus'at ol
 Kūy-ı ma' nī çalmağ isterseñ var ehl-i şefkat ol
 Bir gönül yığma şağın kim ḥāne-i Allāh'dur

IV.

Küntü kenzā kenzi sensin gezme her vīrāneyi
 Ol büt-i ra' nā için her ma'bet u püt-ḥāneyi
 Sendedür hāşıl ço elden mescid u mey-ḥāneyi
 Zātın bilseñ bilürsin lā-cerem cānāneyi
 Zīra kim her ma'nide zātın bilen āgāhdur

V.

Reng-i 'ışık içre boyan ey 'āşık-ı şeydā siyāh
 Dütmesün ayruğ anuñ üstünde reng ey merd-i rāh
 Vaşl ise kāmildedür ey nā-tüvān pes çekme āh
 Ḥāceti *erī*⁶¹ degül ey 'āşık-ı dīdār-ı şāh
 Üşte zāhir her cihetden *şümme vechu'llāhdur*

VI.

Esfel u a' lā muṭī' üñdür senüñ ey dīdever
 Sen dağı ehl-i iṭā' at ol şağın gel çekme ser
 [10b] Olma kendüñden teğāfül sensin ol 'ālī güher
 Olma bu taşvīre ḥayrān ey faķīr-i bī-ḥaber
 Zīr-i pāyüñden ḥazer kııl kim önüñde çāhdur

⁶¹ Erinī: Hz Musa'nın Allah'a, bana kendini göster, anlamındaki er(i)nī sözü.

VII.

Nâṭıķı sır virme ser vir ḥāsıd āgāh olmasun
 Ṭa' ne şahrāsında aña zerrece rāh olmasun
 Şerefünde çok kevākib o ki bir māh olmasun
 Ayru dilden aşra-tek tekrār-ı efvāh olmasun
 Bu naşīḥat saña benden ḥasbeten li'llāhdur

20

GAZEL-İ HAYALİ TAḤMİS-İ MEŞAMİ-İ KONEVİ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Çünkü çarḥ-ı kīne-dāruñ kārıdur ğaddārlık
 Baqmazam mihrine aşlā etse biñ dil-dārlık
 Fāriğüm ger yārlık etsün gerek aġyārlık
 Hiç kārüm yok sipihr ü gerdiş-i devvārlık
 Ger yoğ olsa cümlesi 'ālemde sensin varlık

II.

Şeh-süvārım çünkü sürdüñ 'arşa-i ḥüsne semend
 Eyledi 'ışķuñ cihān ser-keşlerini der-kemend
 Nice Dārālardur derdüñde zār u müstmend
 Nice serverler seri oldu ser-i zülfünde bend
 Saña verildi serir-i ḥüsnde ser-dārlık

III.

Fitne-i 'ālem uyanup hābdan kaldursa ser
 Cümle zürriyāt-ı ādem eylese kaçd-ı zarar
 Yağsa ger kavı-ı kazādan üstüme tır-i kader
 Her tarafından katlime biñ biñ çekilse tığler
 Kal' a-i pūlād olur sen itseñ baña yārlık

IV.

Gerçi nūş itdüm şarāb-ı firķatin cānānımuñ
 Terk idem şanma olunca ğayretin cānānımuñ
 Ğayre açma zaħm-ı tığ-i firķatin cānānımuñ
 Kimseye gösterme dāğ-ı ğasretin cānānımuñ
 Kimseye gösterme dāğ-ı ğasretin cānānımuñ

V.

Tā ki çekdi sine-i siminine dil-ber bir⁶² elif
 Cism-i şad-çākım **Meşāmī** eyledüñ yek-ser elif
 Gerçi virdi dāğuma sinemde zeyn u fer elif
 Buldı ziynet kanlu dāğımla **Ħayālī** her elif
 Servler etrāfını gūyā ki etdim narlık

---

⁶² “bir” kelimesinden dolayı vezin problemlidir.

[11a] MUHAMMES MİN KELĀM-I BELĪĠĪ

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

I.

Fānī cihāna günde biñ ādem gelür gider
 Her kim gelürse gözleri pür-nem gelür gider
 Nesl-i beşerde kimdür o bī-ğam gelür gider
 'Ālemde ğam kişiye dem-ā-dem gelür gider
 Ādem mi var ki 'āleme ħurrem gelür gider

II.

Tiğ-i ğam ile yareledi ħalkı yek-be-yek
 Bir yare üzre raħm idüben ekmedi nemek
 Feryādı ħodı taħammül u şabr eylemek gerek
 Bār-ı belāyı her kişiye çekdürür felek
 Kim var ki bu cihāna müselleme gelür gider

III.

Māl u menāle baħma nazār kıl mālūñe
 Miğdāruñ añla 'ākııl iseñ baħ kemālūñe
 Yoğdur beğāsı kıılma nazār mülk u mālına
 Göz yum cihāndan aç gözünü kendü ħāline
 Sen göz yuyup açınca bu 'ālem gelür gider

IV.

Bildi bahār-ı dehrüñ olur āħırı ħazān
 Ķana boyandı gül gibi gülşende ergüvān

Bülbül çemende eyleyicek derd ile figân
 Nergis göz açdı gördi vefâsuz durur cihân
 Bâğuñ yolında gözleri pür-nem gelür gider

V.

Yitmez mi saña kısmet-i kıssâm-ı lem-yazel
 Kimseyle itme dirhem-i dünyâ için cidâl
 Monlâ bu beyti gâyet ile didi bî-bedel
 Kim bağlamazsa sîm u zere gonca gibi bel
 Bâğ-ı cihâna gül gibi hürrem gelür gider

VI.

Nâmuñ **Belîğî** nâmuñı her demde añdıra
 Halk-ı cihâna şâdide vü gamda añdıra
 Sa' y-ı belîğ eyle ki her femde añdıra
 Âdem gerekdür ki adını ' âlemde añdıra
 Adı qalur kişiye bu âdem gelür gider

22

ĞAZEL-İ MEŞÂMİ TAHMİS-İ MİN KELÂM-I 'ULVÎ

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

I.

Bir zamân ola ki bu gerdiş-i devrân⁶³ dükene
 Düşmeye kaçre yire rahmet⁶⁴-i bārân dükene

⁶³ devrân: gerdân (Çetin, M.43, s.191)

[11b] Bitmeye sebze-i ter nehr-i firāvān dükene
 Boşala kise-i kân kāse-i ʿummān dükene
 Ne ğam-ı dil ne benüm dīde-i giryān dükene

II.

Şöyle ğaltān ideyin cism-i ğam-alūdumı kim
 Şöyle cūyān ideyin Kaʿbe-i maḫşūdumı⁶⁵ kim
 Şöyle mescūd⁶⁶ ideyin ol büt-i maʿbūdumı⁶⁷ kim
 Şol kadar arayayın şāhid-i maḫşūdumı kim
 Cüst ü cūdan ṭalebüm raḫşına meydān dükene

III.

Gönlüm ol serv-i sehīnūñ olalı pā-mālī⁶⁸
 Giryeden seyl-i revān oldu sirişküm ābı⁶⁹
 Lāleveş bağruma dāğ oldu⁷⁰ ḫayāl-ı ḫālī
 Dīdeden ḫūn-ı ciger olmaya bir dem ḫālī
 Baḫrlar pür ola deryā-yı firāvān dükene

IV.

Çeşmüme küḫl-i cilā oldu ğubār-ı ḫaremūñ⁷¹
 Almayam ʿaynuma ṭprağunı bāğ-ı İrem'ūñ

⁶⁴ kâtre yire raḫmet-i: kâtre-i raḫmet yire (Çetin, M.43, s.191)

⁶⁵ maḫşūdumı: maʿbūdumı (Çetin, M.43, s.191)

⁶⁶ mescūd: maştūr (Çetin, M.43, s.191)

⁶⁷ büt-i mabūdumı: baḫt-ı maḫşūdumı (Çetin, M.43, s.191)

⁶⁸ Divan'da 4. benddir.

⁶⁹ sirişküm abı: sirişk-i alı (Çetin, M.43, s.192)

⁷⁰ oldu: urdı (Çetin, M.43, s.192)

⁷¹ Divan'da 3. benddir.

Giryeden dide-i bīnāmı ‘alil itse ğamuñ
 Çekmezin⁷² ğam çekerin gözüme hāki kademüñ
 Meger⁷³ ey nūr-ı başar kühl-i Şıfāhān dükene

V.

Kesme ey sākī kerem kıl tolu cāmı elden⁷⁴
 Gel dirig eyleme bu zevk u şafā-yı dilden⁷⁵
 ‘Ulviyā ‘ışk cüdā olalı cān u dilden⁷⁶
 Gide mi la‘l⁷⁷-i leb-i yār Meşāmī dilden
 Kanda⁷⁸ hiç olmaya la‘l-i Bedhşān dükene

23

ĠAZEL-İ NİZĀMĪ TAĤMĪS-İ MUĤYĪ ÇELEBĪ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

I.

Sākīyā şāhid-i gül açdı yüzünden çün niķāb
 Getür a bāde-i gül-rengi ki ref‘ ola hiçāb
 Hoş āheng ide bu perdede ķanūn u rebāb
 İtmedin meyl-i fenā ‘ömr bināsını ħarāb
Ĥuz min el-‘ıyş u naşīben ve min el-‘ömrri nişāb

⁷² çekmezin: çekmezem (Çetin, M.43, s.191)

⁷³ meger: eger (Çetin, M.43, s.191)

⁷⁴ cāmı elden: cām-ı dilden (Çetin, M.43, s.192)

⁷⁵ şafā-yı dilden: müdām-ı dilden (Çetin, M.43, s.192)

⁷⁶ olalı cān u dilden: ola mı bir dem dilden (Çetin, M.43, s.192)

⁷⁷ la‘l: leb (Çetin, M.43, s.192)

⁷⁸ K’anda: K’andan (Çetin, M.43, s.192)

II.

Leb-i mey-gün tu-rā bāde-i nābest laķab
 Z'ān ki büg-şāde be-dilhā-yı tu der-şād u ıarab
 Düş der-dārendā pīr-i muġān-rā heme şeb(?)
 Feth-i bāb-ı ģarem-i 'ıyş zi-meyġāne ıaleb
Raġime'llāhu limen 'allemeni fetġa'l-bāb

III.

[12a] İtdi ġülşende naġam ķumrı hezār ile yine
 Raķş urur serv hevā-yı ķadd-i yār ile yine
 Cennete döndi ķemen āb [u] kenār ile yine
 'Ayş it ey 'āşık-ı şeydā ki bahār ile yine
Züyyine'r-ravđatü ke'l-cenneti bi'l-verdi ve řāb(?)

IV.

Māh-rüyī ki ruġeş şem' -i şeb-efrüz şeved
 Dil-i rindān zi-mey-i la' l-i tu pīrüz şeved
 Rüz-ı mā ez-meded-i vaşl-ı tu nev-rüz şeved
 Serv-i nāzī ki ruġsāre-i ū rüz şeved
Lev tecellā leke fı'z-ızulmeti min ġayri ģicāb

V.

Sen perī-rüya raķīb olalı hem-rāh u ķarīb
 Dāmenin itdi ġözüm ġirye-yi telġ ile raķīb
 Düşdi ķāh-ı ġama dil ey ġözi Hārüt-ı ķarīb
 Baña senden ġam [u]endüh[u] belā oldu naşīb
Ķışmeti minke belā'ün ve 'inā'ün ve 'azāb

VI.

Rāstī serv-i revāni tu be-cānī çün elif' est
 Ey serā-perde-i şefkat-i dil u cān münkeşif' est
 Ey hevā-yı tu be-āb u gil-i men [u] mā telef' est
 Genc-i sevdā-yı tu der-künc-i dilem mu' tekif' est
Meskenü'l-kenzi ve me'vāhü ħarābun ve yebāb

VII.

Muhyi'nün girye vü zārın görelı ağladı ebr
 Ey cefā-ĥū nice bir ide firāķuñ baña cebr
 Gör nedür ol ki aña ĥuld civārı ola ħabr
 Miĥnet ü hicre **Nizāmī** nice bir eyleye şabr
Sa' deti iĥtirāķe'l-ķalbü bi-şevķi'l-aşĥāb

24

ĠAZEL-İ ŞĀHİ TAĤMİS-İ RİZĀYİ

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I.

Nār-ı 'ışķuñdan alupdur dil-i rüşen ķisi
 Şu' le-i şem' -i cemālüñdür anuñ mültemesi
 Pertev-i mihrüñile yandı hevā ĥār u ĥası
 N'ideyin zāyi' idüp tül-ı emelle nefesi
 Ķalması zerre ħadar dilde bu dünyā hevesi

II.

Sürmedin zevk u şafāsını fenā maḥfilinüñ
 Görmedin zād u zevādını beḳā maḥmilinüñ
 İrmedin daḥı kenāruna bu ğam sāḥilinüñ
 Kār-bān-ı reh-ı iḳlīm-i ʿadem menzilinüñ
 [12b] Doḳınur oldı dilā semʿ üme bang-ı ceresi

III.

Bir belā kūşesidür işbu cihān şabr eyle
 Bu yuvadan uçar elbetde toĝan şabr eyle
 Çok degül bir iki üç gün oyalan şabr eyle
 İztırābı ҡo gel ey murĝ-i revān şabr eyle
 Eskiyüp üşte ḥarāba varıyor ten ҡafesi

IV.

Ey gönül şaĝa sola baḳma öñüñde yolu gör
 Gördüĝüñi tehī görme hüner ile tolu gör
 Uluları kiçi görme kiçileri ulu gör
 Ğāfil olma gözün aç dide-i ḥaḳ-bīn olıgör
 Ḥor görme ḥas u ḥāşākile mūr u mekesi

V.

Ey **Rızāyī** çü Ḥudā ҡıldı saña feyz-i ḥikem
 Ƙıl ḥazer mülhid-i bī-dīne dime şāh-ı kerem
 Gör nice gördi diyen bunı elem üzre elem
Şāhi-i bī-dil u bīmār u günehkāra ne ğam
 Sen olursañ eger ey şāh-ı⁷⁹ kerem dest-resi

⁷⁹ Metinde şāhī şeklinde geçmektedir.

MUHAMMES MİN KELĀM-I NĀLĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Haḡ bu kim 'ālemde ādemden mūkerrem bulmadum
 Āh kim birbirine ammā ki maḡrem bulmadum
 Herbiri bir dürlü gamda bir müsellemler bulmadum
 Ol cihetden isteyüp bir yār-ı hem-dem bulmadum
 'Uzlet-i ḡalḡ-ı cihāndan özge 'ālem bulmadum

II.

Olalıdan āşikār 'ālemde sırr-ı *Kāf'u Nūn*
 Kendü gibi kıldı ser-gerdān bu ḡalḡı çarḡ-ı dūn
 Her ṡarīḡūñ 'ilmüne bir 'ālem oldu reh-nümün
 Didi ammā 'ālemūñ ḡālin bilen bir zū-fünün
 'Uzlet-i ḡalḡ-ı cihāndan özge 'ālem bulmadum

III.

Bir nefesde on sekiz biñ 'ālemi seyrān iden
 ṡāyir-i ḡuds ile 'arṡu'llāhda cevlan iden
 Bu ḡaḡīḡatle ṡarīḡat mūṡkilin āsān iden
 Böyle fermān itmiş ol derd ile dermān iden
 'Uzlet-i ḡalḡ-ı cihāndan özge 'ālem bulmadum

IV.

Ger olursañ ḡadr ile İsfendiyār-ı Tehmeten
 Rām olup fermānuña baş egse her leṡker-ṡiken

[13a] arşıña el bağlayup ger dura biñ nāzik beden
 Ey gōñül aldanma sen bu āleme zīrā ki ben
 Uzlet-i alk-ı cihāndan özge ālem bulmadum

V.

Bir iki gūn her kimi kendūñe ılsañ hem-niřin
 Āıbet senden cūdā olduđda olursun azin
 Ki figān u nāle eylersin gehi āh u enin
 Olmađıçūn mā-aşal böyle elemelerden emin
 Uzlet-i alk-ı cihāndan özge ālem bulmadum

VI.

Didi Mecnūn gibi vādilerde idenler mađām
 İztırāb-ı rūh-ı dil-dār iħtilā-ı ās u ām
 ayd-ı keşretten alāř olmağlığa ey nīk u nām⁸⁰
 Ālem-i ıtılāđ bulmağa dolandum subh u řām
 Uzlet-i alk-ı cihāndan özge ālem bulmadum

VII.

Ey gōñül ırmek dilerseñ ger mađām-ı vuşlata
 Dār-ı dūnyāda řađın dūřme diyār-ı keřrete
 şöhret āfetdür bırağma kendü kendüñ āfete
 İrmek için ālem-i bāđide izz u devlete
 Uzlet-i alk-ı cihāndan özge ālem bulmadum

⁸⁰ nīk u nām şeklinde yazılmış olan kelime grubunun nīk-nām şeklinde olması gerekmektedir.

VIII.

İşbu halkun kimisi şūfî kimi şāfî geçer
 Herbirisi bir tarîķi ihtiyār itmiş gider
 Ya‘ni ki ‘ıřķ-ı hakîki semtine yollar erer
 Lîk ‘ālemde haķîkatle şorarsañ ger haber
 ‘Uzlet-i halk-ı cihāndan özge ‘ālem bulmadum

IX.

Ĥamdu li’llāh kalmadı göñlümde ĥubb-ı mā-sivā
 Mihnet u derd u belā vü ġuşşadan buldum rehā
 ‘Ömrüm oldukça ĥuzūr-ı ĥalbile kılmaġa cā
 ‘Ālemi gezdüm aradum kūşe kūşe Nāliyā
 ‘Uzlet-i halk-ı cihāndan özge ‘ālem bulmadum

26⁸¹

ĠAZEL-İ YAĤYĀ MUĤAMMES MİN KELĀM-I BĀĤĪ

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

I.

Ne bir ĥaddüñ gibi tūbāya beñzer nihālüm var
 Ne bir mūy-ımiyānuñ gibi bir ince ĥayālüm var
 Ĥanā‘at gibi istiġnāya irdüm ĥoşça ĥālüm var
 Ġanīdür ‘ıřķ ile göñlüm ne māl u ne menālüm var
 [13b] Ne vaşl-ı yāre ĥāndānam ne hicrāndan melālüm var

⁸¹ Bākî’ye ait olduġu söylenen bu tahmis Bākî Dīvānı’nda yer almamaktadır (Küçük, 1994).

II.

Meşâyıh silkine sâlik olaldan hazz ider cānum
 Mürîd-i pîr-i ‘ışkum [ben] tesellâmdan geçer hâlüm
 Ecel cāmını bir demde şafâ ile çeker cānum
 Ne şâğ olmağ murādumdur ne ölmekden kaçır cānum
 Cihānda hūste-i ‘ışk olalı bir hoşça hâlüm var

III.

Yoluñabaş u cānum virmeden hîç itmezem bâki
 Merâtib kaç‘ın itmek isteriseñ menzil it hâki
 Dilâ bu zevkî añla isteme seyrine eflâki
 Ben ol hayrân-ı ‘ışkum ki yitürdüm ‘aql u idrâki
 Ne kendümden haber-dârum ne gayriden hayâlüm var

IV.

Varup bir gün bu deşt-i dehri itdüm çün seher seyrân
 Fenâ-ender-fenâ olmuş içünde turmadum bir ân
 ‘Ademden çün vücûda geldügin bildükde bir insân
 Ne meyl-i Külbe-i Ahzân ne seyr-i şöhet-i yârân
 Ne ta‘n-ı zâhid-i nâ-dân ne ceng u ne cidâlüm var

V.

Ezel bezminde ki cām-ı maḥâbbetden şunup sâkî
 Anı nüş eyledükde didiler şöhet girü(?) bâkî
 Baña **Bâkî** gerekmez cümle bu mülk-i âfâkî
 Cihân fânîdür ey **Yahyâ** hüve’l-Ḥayy u hüve’l-Bâkî
 Değişmem atlas-ı çarḥa benüm bir köhne şalum var

MÜSEMMEŦ-İ FEVRİ EFENDİ RAĦİMU'LLAH

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I.

Mekānum meclis-i miĥnet maĥabbet yār-ı cānumdur
 Perī-rū dil-berüm sākī ĥayāli dil-sitānumdur
 Elifler ŧem' -i ŧevķüm⁸² sīnem altun ŧem' -dānumdur
 Nevālüm⁸³ ġuŧŧa vü ġam dāġ-ı derd-i ' iŧķ nānumdur
 Kebābum baġrımuñ baŧı rübāb āh u fiġānumdur
 Dil-i pür-ĥūn ŧurāĥi dīde cām-ı ġuŧŧa-dānumdur
 ŧarābum bezm-i ġamda eŧķ-i ķeŧm-i ĥūn-feŧānumdur
 Mey-i ĥamrā⁸⁴ deyü nūŧ itdüġüm hep kendü ķanumdur

II.

Melāmet⁸⁵ ŧāĥiyum ŧehr-i fenā taĥt⁸⁶-ı sūkūnumdur
 Baŧumda tāc-ı zerrīn āteŧ-i āh-ı derūnumdur
 ŧafaķla āteŧ-i ġerdūn libās-ı lāle-ġūnumdur
 Öñümce tūġ-ı āhum ġam yolunda reh-nümūnumdur
 Sipāh-ı eŧķ ü āhumla ķamu yer ġök zebūnumdur
 Ġırīv-i ra' d-i miĥnet na' ra-i taĥl-ı cūnūnumdur
 [14a] ŧeh-i ' iŧķum belā-yı ķarĥ⁸⁷ otaġ-ı bī-sütūnumdur
 ŧeĥāb-ı ġam baŧum üzre mu' allak sāye-bānumdur

⁸² ŧevķüm: ŧevk u (Tarlan 1948, Mūs.1, s.43)

⁸³ Nevālüm: Ta' āmum (Tarlan 1948, Mūs.1, s.43)

⁸⁴ ĥamrā: aĥmer (Tarlan 1948, Mūs.1, s.43)

⁸⁵ melāmet: maĥabbet (Tarlan 1948, Mūs.1, s.43)

⁸⁶ taĥt: .... (Tarlan 1948, Mūs.1, s.43)

⁸⁷ belā-yı ķarĥ: belā ķarĥı (Tarlan 1948, Mūs.1, s.43)

III.

Görelde sen gözi kâtil dehân-ı âb-ı hayvânı
 Kõomadum bir nefes öldüm dirildüm âh u efgânı
 Ser-i kũyuñda çok yeldüm yopurdum ağladum kanı⁸⁸
 Velikin itmedũn hergiz habĩbũm⁸⁹ derde dermânı
 Kapuñda viricek ağır belâ-yı ‘ ışık ile cânı
 Mađallũnde bulup cânâ ten-i bĩ-cân-ı ‘ uryânı⁹⁰
 Seg-i kũyuñ bu cismi tu‘ me itdi Şanma dendânı
 Dehânında görinen rĩze rĩze üstũđânımdur

IV.

Mũnevverdũr ruđuñ ey meh çerâğ-ı Şems-i rũŐenden
 Velĩ miğdâr-ı zerre görmedüm mihr ü vefâ senden
 Firâkuñdan gõnũl kurtulmadı feryâd ü Őivenden
 Cemâlũnsüz cihânı n’eyleyem geçdüm bu meskenden
 Ruđuñ vaŐı⁹¹ uŐandırdı beni ey gül bu gũlŐenden
 Dehânũn hecri⁹² aldı cânımı ey gõnce-leb tenden
 ‘ Adem mũlkine gitdüm kalmadı nâm u nişân benden
 İŐidilen hemân Şimdi benüm âh u fiğânımdur

V.

Kılup⁹³ gerdũn baña bir gözleri âhũ içün cevri
 Çũ bildüm Tũr-ı vaŐlından cüdâ itmekdürür tavrı

⁸⁸ Belâ-yı hecr ile çok demler açdı çeŐmũm kanı (Tarlan 1948, Mũs.1, s.43)

⁸⁹ habĩbũm: Őabĩbũm (Tarlan 1948, Mũs.1, s.43)

⁹⁰ ten-i bĩ-cân-ı ‘ uryânı: ten-i ‘ uryânı bĩ-cânı (Tarlan 1948, Mũs.1, s.44)

⁹¹ vaŐı: Şevki (Tarlan 1948, Mũs.1, s.44)

⁹² hecri: fikri (Tarlan 1948, Mũs.1, s.44)

⁹³ Kılup: Kılur (Tarlan 1948, Mũs.1, s.44)

Kemān-ı ğayreti ben daħı aldım destüme **Fevrī**
 Görinen encümi şanmañ felek gülzārınuñ nūri⁹⁴
 Müşebbek eyledüm ben tīre tūtop sīne-i devri
 Şikār itdüm felekler tevseni gibi nice şevri
 Felekde gördüğüñ kıavs-i kızaħdur şanma ey **Fevrī**
 Hadeng-endāz-ı ‘aşkum çarħa asılmış kemānumdur

28

KAŞİDE-İ ĀGEHİ TAĤMİS-İ NA‘İM

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

I.

Baħr-i ‘ışķ içre dilā kıble yeli gibi esen
 Fülk-i dil mevc-i belādan alımaı oldu dümen
 Dostum düşmene uyup yüce gitme benden
 Çekdürüp fırķatañı bizden ırağ olduñ sen
 Baħr-i fırķatde nice furtunalar çekdüm ben

II.

‘Ālemi ğārķ ider aķıtma sirişküm nehrin
 Nice bir nūş ideyin der[d]-i firāķın dehrin
 [14b] Şaluban fülk-i dile bād-ı muħālif kıahrın
 Sen yıķarsın bu yaķalarda gönüller şehrin
 Dil u cān mülkini yağmā idici sensin sen

⁹⁴ nūri: servi (Tarlan 1948, Müs.1, s.44)

III.

Ey güzeller re'îsi sen ne elüñ âdemisin
 Yemm-i 'ıŝkuñ hep esîr eyledüñ ol âdemisin
 Kâdene derdi yeter ŝalmaya ğam âdemisin
 Bâd-ı 'ıŝkuñ alavand eyledi şabrum gemisin
 İlevend oldı gönül tıflı senüñ derdüñden

IV.

Bir benüm gibi 'aceb var mı bu pend-i türede
 Baħr u berde sîm-ber cānlar için cān eride
 Palamar tutmadı baştarda sürür lengirü de
 Baħr-ı 'aşk içre yürürsem n'ola yelken torıda
 Bir ħarāmî baķıcı yāre esîr oldum ben

V.

Andire Torya elinden mi gelürsün āyā
 Bize İspetye emānet Peç ilen aħyānā
 Kırmızı kâdfe yelek gey melek ol ey ra' nā
 Barbariseñ siyeh aħlasdan olaldan cānā
 Gemici neftilerin 'āŝık-ı zār itdüñ sen

VI.

Dil ki ħaĥt-ı ruħ-ı zibāda irişür Hızra
 Ŗanki Mūsā durur irŝāde iriŝür Hızra
 Nā-gehān düşse bir uftāde irişür Hızra
 Seyr iden yüzüñi deryāda irişür Hızra
 Kâdre uğrar seni bir kerre kadirğada gören

VII.

Bu zamān hūbları alarga dimez nā-dāna
 Pocalar forsa gidüp hayli düzer ‘ irfāna
 Āh ile kanlu yaşım dönse n’ola tufāna
 Yār ağıyār ile deryāda çıkup seyrāna
 ‘ Āşık-ı şādık olan volta urur geñ yaqadan

VIII.

Baħr-i vaħdetde şerī‘ at bir emīn keştīdür
 ‘ Ākıl ol çıkma içinden ki metīn keştīdür
 Kūlzüm-ı ğamda tenüm şanki hemīn keştīdür
 Dūd-ı āhum direk oldı bu zemīn keştīdür
 Bir yeñi yelken olupdur aña gerdün-ı köhen

IX.

Āşinā-yı yem-i ‘ ışk oldum idüp terk-i fenā
 Ki [o] bigāne güzel yādına çāk ola ‘ abā
 [15a] Alt manca müheyyā olıcağ oldı hebā
 Cānda şugurya durur derd u belā renc u ğinā
 İstifa oldı gönül manğaları derdüñden

X.

Rūzgārdan baña çok furtuna çekdürdi hevā
 Az qalupdur yemege ten kayığun baħr-i fenā
 Pīrümün himmet eli Hızra ire yoksa dilā
 Geldi çatdu dil u cān zevraķına derd u belā
 Bizi çignitmege bu fülk-i felek tutdı dümen

XI.

orkulu marse durur yatma cvn yri yola
 ıyılar dkdi seheral demri tenta fora
 Kerteden engine Şaldı yolumuzı pusula
 Rzgr oldu muhlif başuma uŐdi bel
 Başladı geldi karıntı yine başdan ıcdan

XII.

Bahr-i  ışık ire bu dil alyetasıdur seyyh
 Yolımız ıble hevsıyla uupdur fetth
 Gevherin sacco muht keremn ey meddh
 Eger olduŐsa maħabbet deŐizinde mellh
 Pusula Őevı gerek ĥatre ĝam derd u miħen

XIII.

Bu cezyirde levendne ederseŐ aını
 Nefs-i ŐmuŐ keselinden Őaın ayru ıını
 Őevı adası etegin tt o ıraĝ u yaını
  IŞık derysında ŐalduŐsa gnl zevrını
 Bulmazsın bu yaalarda dil sen mesken

XIV.

Mevsim-i baħt dil ger saŐa yr olmaz ise
 Oltaya gelmeyp ol mh Őikr olmaz ise
 Volta vur vir nice gn r n-r olmaz ise
 Hblar forsa aup saŐa kenr olmaz ise
 Olma anlardan alarĝa bir iki gn atlan

XV.

‘ Āşuķuñ himmeti a‘ lā vü bülend ey zāhid
 ‘ Işķ körfezleri hep tıldı levend ey zāhid
 Gelse yapraķdan olursın alavand ey zāhid
 Bahr-i ‘ ışķ içre olan ‘ āşıķa pend ey zāhid
 Kıradan ālet oñarmaķ gibidür geñ yaķadan

XVI.

Kandiliçada bugün ol ne serende ber-dār
 Yā bilaşkerme kenārında güherdür her kār
 Yüz çek çifte kürek tek bizi görme zinhār
 Götür irgalyayı olma paçariz ey aġyār
 [15b] Yāri ben baħr kenārında kenār eyler iken

XVII.

İhtizār it komaġıl lengirü bu meskende
 Kanġıl it tül-ı emel kendirini sen de
 Palamar al kıyıdan istünfe çek bende
 Ey gönül nice yatarsın bu liman-ı tende
 Himmetüñ lengirün al mevsimidür aç yelken

XVIII.

Püyede ehl-i dilüñ gitdüġi toġrı yolu gör
 Pusula ya‘ ni gönül kıble-nümāsın bulıgör
 Orsa varma bu fenā çenberini kırtarı gör
 Kırсан ol hāşılı dünyādan alarġa olı gör
 Bu ġayırsuz adada durma dilā isa seren

XIX.

Akdeñiz mevci gelür çüş ile çağlamağ ile
 Ehl-i ʿışkuñ gözi qarardı kan ağlamağ ile
 Fülk-i dil menzil alur böyle kolaylanmağ ile
 Rüzgāruñ puya olmazsa yüri ovlamağ ile
 Yüri deryā yüzinde bir iki gün oyalan

XX.

Gitdi şabrum dümeni komadı tākāt tende
 Şağ esen kıl gele ey bād-ı ufuğ yā sende
 Paçariz olma bize müddeʿ ayā iñende
 Alamağ ile yüri yoğ ise yel yelkende
 Çünkü ʿaşık olımsızñ hele bari yelten

XXI.

Yümm-i vahdetde sefer eylemege ʿazm eyle
 Kaṭreñü dürr-i güher eylemege ʿazm eyle
 Kulzüm-ı ʿışka sefer eylemege ʿazm eyle
 Kāruñı cümle hüner eylemege ʿazm eyle
 Rüzgār ola yüri tenta fora aç yelken

XXII.

Bize çatmağa hevā kırsanı gözler zanca
 Geçemez şuya düşerdük ne meded bir kanca
 Kuruğı şabr ile helvā ide görsen anca
 İtmek isterseñ eger bāğ-ı cinānda manca
 ʿAmel ü zühd komanyasını vāfir yüklen

XXIII.

Çıka gör yoklığa yok varlığa ey dil yab yab
 Himmet ‘āriyetüñ firkatadan eyle harāb
 Furtuna ƣopdı deñiz yüzini ƣapladı seħāb
 Urus’a varsuñ ƣıƣmazsın yüce gitseñ gird-āb
 [16a] Nice ƣullansuñ atar ƣaraya bu keşti-yi ten

XXIV.

Eski derdüm yeñilendi idi bu ƣalyonda
 Cānuma ol perī ƣoƣ kūşe iderdi anda
 Uş bu beş günlük ‘amel neyleye dehr-i dūnda
 Olmadın lenger-i ten baħr-i fenāda fonda
 Pupa ālātla cān ƣalyetasını ƣullan

XXV.

Ne yirüñdür senüñ ey fülk-i dil ‘ummān-ı fenā
 Bu donanma seferin düşmeniñüñ yaħşı baƣa
 Ĥased u hıƣd u ģazab ģıybet ile buğz u riyā
 Ey dirīġa bizi ģāfille zebūn itdi hevā
 Geldi ƣatdı demür üstinde yaturken düşmen

XXVI.

Āh kim fülk gibi baħr-i fenā bir gün atar
 Bu heves yelkenini bād-ı hevā itmez yırtar
 PİR oldıƣça gönül cānına cān ister
 Yā İlähi bizi gird-āb-ı belādan ƣurtar
 Bize yol vir varalum bir ilimana erken

XXVII.

Bu dür-i nazmı hemân ehl-i vaşîret añlar
 Bunı ol güzîde-i kân-ı ferâset añlar
 Bu erenler yolın erbâb-ı tarîkat añlar
 Kelimâtum dürr-i deryâ-yı hakîkat añlar
 Baħr-i ma' nâda şinâverlik eden ehl-i süħan

XXVIII.

Ey Na' imî yem-i hicrânda mı yoksa yüridüñ
 Firķatüñ furtunasın firķate geh buldurduñ
 Ķum-ı Ķamda Ķomaduñ derd-i seri arturduñ
 Olsa deryâ Ķumı miķdârı Ķayurmaz derdüñ
 Sâ' ati var geķer ey Āgehî şabr it Ķatlan

29

MUĶHAMMES-İ ĶAYÂLİ ĶAZEL-İ MUĶİBBİ

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

I.

‘ Āfiyetden çeksün el yâr-ı vefâ-dâr isteyen
 Kûy-ı ‘ ışķa gelmesün nâmus ile ‘ âr isteyen
 Sînesin pür-dâĶ ider bir lâle-ruħsâr isteyen
 Kan yudarsa ta' ñ degül la' l-i leb-i yâr isteyen
 Cân verir bu yolda bir zülf-i siyehķâr isteyen

II.

Kā' be-i maḫşūda ol kim irgürür sa' y ile yol
 Cānını ḫurbān virür olmaz ḫayātından melūl
 [16b] Nağme-i ' uşşāḫa āheng idemez her bī-uşūl
 Terk idüp zühd-i şalāḫı ḫılmışam zülfüñ ḫabūl
 Rüz u maḫşerde benem ey dost zünnār isteyen

III.

Yāra kalmaz ḫāḫırı olduḫuna āvāre dil
 Yandūḫına şabr ider pervānedür her nāra dil
 ḫanlu dāḫım gibi boyandı ḫızıl ḫanlara dil
 ḫāni' olmaz kūyuña vaşluñ diler bī-çāre dil
 Hiçe sattı cenneti ' ışḫ ile dīdār isteyen

IV.

' Aşḫ-ı bāḫī cāndadur cān cismüm içre ' āriyet
 Teşne iseñ ḫanımı nūş eyle şaḫḫan ' āfiyet
 Cevher-i pāk-i maḫabbetde fenādur ḫāsıyet
 ḫāşıl eyler derd ü miḫnet ' ālem içre ' ākıbet
 Naḫd-i ' ömri⁹⁵ ḫarc ider yār-ı vefā-dār isteyen

V.

Ġam nedīmündür **Ḥayālī** ḫalbūñi mesrūr tüt
 Zāhirüñ vīrane eyle bāḫınuñ ma' mūr tüt
 Şalsa pertev cismüñe nār-ı maḫabbet nūr tüt
 Bī-vefā yārüñ **Muhibbī** cevriñi ma' zūr tüt
 Yārsuz ḫalır cihānda ' aybsuz yār isteyen

---

⁹⁵ ' ömri: ' ömriñ (Tarlan, s.73)

TAHMİS-İ VAHDETİ ĞAZEL-İ FUZŪLİ

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I.

Dilā bu dehr-i fāniye beķā gördüm fenā gördüm
 Anuñ ben 'ıyş u nüşin zehr-i ķahr ile 'anā gördüm
 Dirġā kime etdümse maķabbet yüz belā gördüm
 Vefā her kimseden kim istedüm andan cefā gördüm
 Kimi kim bu fenā dünyāda gördüm bī-vefā gördüm

II.

Esir-i derd-i 'ışķ u mübtelā-yı nār-ı hicrān
 Şanurdum men gibi yok bu fenā dünyāda ser-gerdān
 Melāmet hālet-i 'ışķ ile olmuş ol daķı hayrān
 Kime kim derdümü izhār kıldum isteyüp dermān
 Özümden biñ beter bir derde anı mübtelā gördüm

III.

Çeküp cām-ı fenāyı bī-ser u samānlık el virdi
 Libās-ı 'āriyetden cümle-i 'uryānlık el virdi
 Başumdan 'aķl ise gitdi yine hayrānlık el virdi
 Ayaķ başdum reh-i ümmīde ser-gerdānlık el virdi
 Emel ser-riştesin tutdum elimde ejdehā gördüm

IV.

[17a] Sararken boynuma dil-ber müselsel ġisusın yüz kez
 Çekerdüm tiġ-i hicrānuñ efendi ķorkusın yüz kez

Bir iken baht-ı bîdāruñ çekerin kayğusın yüz kez
 Baña gösterdi gerdün tîre bahtum gözgüsin yüz kez
 Meni bed-baht añā her dem ki baқdumsa қara gördüm

V.

Bu sözüñ sîne-çāka kazadur tā mā-teқaddem
 İşit hem **Vahdeti** bende-i efđal-ı mu‘ azzamdan
 Vefā resmin şaқın umma cihānda nesl-i ādemden
Fuzūli ‘ ayb қılma yüz çevirsem ehl-i ‘ ālemden
 Neden her kime yüz tutdumsa andan yüz belā gördüm

31

MÜSEDDES MİN KELĀM-I SĀ‘ Ī

Mef‘ ūlū Fā‘ ilātū Mefā‘ ilū Fā‘ ilūn

I.

Ey dil қanı zemānede bir merd-i zū-fünūn
 Olmamış ola pîre-zen-i dehre ol zebūn
 Gün güldügince guşşa vü gām olmada füzūn
 Hār-ı belāda gonca-şifat baғrum oldı hūn
 ‘ Ālem hasīs u çarḥ le ’im u zemāne dūn
 Geçse ‘ aceb mi yirlere bu tāk-ı ser-nigūn

II.

Halkuñ içinde ādem olan māl-dārdur
 Erbāb u ‘ izz u rif‘ ate dünyā medārdur
 Taḥşil-i ma‘ rifet yine yarar feşārdur

Ehl-i hüner bu ‘arşada bî-i‘ tibârdur
 ‘ Ālem ḥasīs u çarḥ le’im u zamâne dūn
 Geçse ‘aceb mi yirlere bu tāk-ı ser-nigūn

III.

Dünyā yıkıldı eyledi Ye’cüc-i gam hücūm
 Zūlm ile yıkdı ‘ālemi nice ḥabīş u şūm
 Himmetle eylemezse nazār pādişāh-ı Rūm
 Qaldı ḥarābe içre bu gencīne-i ‘ulūm
 ‘ Ālem ḥasīs u çarḥ le’im u zamâne dūn
 Geçse ‘aceb mi yirlere bu tāk-ı ser-nigūn

IV.

Ġāyet muḳayyed oldı aña bir binā ile
 Tertīb-i bağçe eyle mūnaḳḳaş serā ile
 Sīm u zer ise gelmede şıyt u şadā ile
 ‘ Ömri günü geçer faḳīr anuñ ricā ile⁹⁶

V.

[17b] Başı göge irerse de bulmaz güneş-şifat
 Fazlıyla kimse zerre kadar ḳadr u menzilet
 Zemm ile bir durur bulara medḥ u menḳabet
 Cihānda musaḥḥarlık oldı ma‘ rifet
 ‘ Ālem ḥasīs u çarḥ le’im u zamâne dūn
 Geçse ‘aceb mi yirlere bu tāk-ı ser-nigūn

⁹⁶ Tekrar mısraları bu bölümde eksik bırakılmıştır..

TAHMİS-İ HAYALİ

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I.

Ġamuñdan özge dermān istemez bir derd-nākem ben
 Teninde şerhalar şerh ile denmez sīne-çākem ben
 Cihān ālāyişinden devlet-i ' aşkuñda pākem ben
 Ğadeng-i ğamzeñe cismüm nişān itdüñ ne hākem ben
 Olaldan dostum sermende-i luţfuñ helākem ben

II.

Şu kim vaşluñ koyup⁹⁷ dāğ-ı firākumla qarār itdi
 Yerini lāle gibi dest-i ğamda hāk-sār itdi
 Şebātın gördü hicrānuñ anuñçün iḡtiyār itdi
 Gönül murġın kaçırđum⁹⁸ bir gözi şāhin şikār itdi
 Kafes gibi anınçün tiğ-i ğamdan çāk çākem ben

III.

Harābāt ehliyem ta' n eylesün her zāhid-i ' ābid
 Bu zevke olmasun hāli ḡasetden bir nefes hāsīd
 Behişte girmege yoğdur elinde kimsenüñ kāġıd
 Beni ālāyişinden ' ālemüñ pāk itdi ey zāhid
 Maḡabbet hānķāhında mürīd-i ' aşk-ı pākem ben

⁹⁷ Şu kim vaşluñ koyup: ciger vasl istemez (Tarlan1992, s.72)

⁹⁸ Kaçırđum: kaçırđığım (Tarlan1992, s.72)

IV.

Görüp rengin yüzün verdüñ qarār u şabruñı virdüñ
 Cigerde tazedür zaħmuñ yürekde eskidür derdüñ
 Hele yanuñdadur⁹⁹ bir ğonca adlu nāz-perverdüñ
 Gülüñ derdinden ey bülbül ne çekdüñ gerçi oy verdüñ
 Ğamından dil-berüñ senden hezārān derd-nākem ben

V.

Tenümde ğanlı ğanlı dāğlardan gülşenüm olsun
 Ğadeng-i yār serv olsun ğılıcı süsenüm olsun
 Bu gülzāruñ hezārānı fiġān ü şivenüm olsun
 Serir-i ‘ ışğ ya Mecnūnuñ olsun ya benüm olsun
 Ğayālī şanmasın ‘ ālem ki merd-i iştirākem ben

33

ĞAZEL-İ ZÂ‘ Fİ TAĦMİS-İ VAĦDETİ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Ğuvvet-i Ğağ’dan şudür¹⁰⁰ iden Mesihu’llāhdur
 Ya‘ni şüret nuğğ-ı lafz-ı nūr-ı Ruğu’llāhdur
 [18a] Ğuş-ı cān ile işit ey dil ki emru’llāhdur
 Her ne söz kim söylenür ‘ ayn-ı kelamu’llāhdur
 Vağıf olmayan bu sırra lā-cerem güm-rāhdur

⁹⁹ yanuñdadur: yanında var (Tarlan1992, s.72)

¹⁰⁰ şudür: zühür (Öztürk, T.4, s.23)

II.

Ahmed'e nāzil olan ayāt ile imlā ile
 Nazm neşr ile hem eş'ār ile vü inşā ile
 Hāşılı ta' līm-i nuṭṭ-ı vaḥy ile imā ile
 Añladum bildüm rumūzı 'alleme'l-esmā ile
 Menzil-i insān-ı kāmil bir ulu dergāhdur

III.

Sırr-ı Sübhāne'lezi esrā gelüpdür saçlarıñ¹⁰¹
 Ser-be-ser esrār-ı Qur'an'dur yüzüñde ḥaṭlarıñ
 Noktalar beñler eliflerdür hemān kirpiklerüñ
 Hoş müferriḥ ḥaṭṭ-ı reyḥāndur yazılmış қаşlarıñ
 Nice rüsen olmasun kim defterü'llāhdur

IV.

Tālib-i Mevlā gerekdür Ḥaḳ'a inşāf itmege¹⁰²
 Ḥaḳḳ'a inşāf eyleyüp 'irfan ile laf itmege
 Vech-i Ḥaḳḳ'ı görmek için anı¹⁰³ şeffāf itmege
 Māye-i taḳlidden āyineñi şāf itmege
 Fazl-ı Ḥaḳ'dan feyż olan envār-ı Ruḥu'llāh'dur

V.

Vaḥdeti burc-ı bedende gün gibi toğup seḫer
 'Ālem-i bālāya mi'rac eyledüñ tütduñ¹⁰⁴ maḳar
 Rāst-rāh-ı istivādan elifveş kıldum güzār

¹⁰¹ Divan'da 4. benddir. (Öztürk, T.4, s.23)

¹⁰² Divan'da 3. benddir. (Öztürk, T.4, s.23)

¹⁰³ görmek için anı: görüben ḳalbini (Öztürk, T.4, s.23)

¹⁰⁴ tütduñ: tuttuḳ (Öztürk, T.4, s.24)

Ža‘ fiyā Şakku’l-kamer sırrını her kim fehm ider
 Āsmān-ı ‘ālem üzre hoş münevver māhdur

34

MÜSEBBA‘-I VAHDETİ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Ĥamdu li’llāh vākıf-ı esrār-ı sırr-ı mübhemem
 ‘Alleme’l-esmāya maḥrem ādem oğlu ādemem
 Muḥkemātuñ ümmeḥātı nūr-ı pāk-i ekremem
 Cāmi‘u’l-cem‘ uñ içinde ‘ayn-ı ḥarf-ı muḥkemem
 Gāh ḫatre gāh mevc ü bād u seyl ü geh yemem
 Gāh noḫta gāh elif geh şavt u ḥarf u geh demem
 Başdan ayağa kelamu’llāh-ı ism-i a‘ zāmam

II.

Sen beni şāmit şanup zānn itme zāḥid āb u gil
 Nāḫıḫ u zākir gelüpdür tā ezelden cān u dil
 Nağme-i dil sūz ile nālişler eyler mu‘tedil
 ‘Andelībāsā gülistān içre ġayr-ı munfaşıl
 [18b] Kendü vaşfin eyleyüp eyler terennüm muttaşıl
 Gāh noḫta gāh elif geh şavt u ḥarf u geh demem
 Başdan ayağa kelamu’llāh-ı ism-i a‘ zāmam

III.

Dīde-i cān ile gördüm gönlümüñ mir'ātını
 Fażl-ı Hāḡ'dan oḡudum öz¹⁰⁵ veḡümüñ ayātını
 'Aḡdūme ṡurdum getürdüm yerine miḡātını
 'Ayn-ı zāt olan šifātından cemāl-i zātını
 Görüben bildüm kemālī¹⁰⁶ nefy ile išbātını
 Gāh noḡta gāh elif geh šavt u ḡarf u geh demem
 Bašdan ayaḡa kelamu'llāḡ-ı ism-i a' zāmam

IV.

Mazḡar-ı envār-ı zāt-ı muḡkemātam muḡkemāt
 Mebde-i mi'ād u sırr-ı müfredātam müfredāt
 Gelmişem Hāḡ'dan mücerred ben ḡurūf-ı 'āliyāt
 Gün gibi vāzıḡ delil-i beyyinātam beyyināt
 Ḥāšılı zātumladur bünyād-ı ḡašr-ı mümkināt
 Gāh noḡta gāh elif geh šavt u ḡarf u geh demem
 Bašdan ayaḡa kelamu'llāḡ-ı ism-i a' zāmam

V.

Kāf u nūn emrinden itdi cümle ešyā ḡün zuhūr
 Sedd-i rah-ı istivādan ḡıldılar bir bir 'ubūr
 Zāḡır itdi cümlesin mānend-i ḡod ma'-i zuḡūr¹⁰⁷
 Zāḡır oldu ḡesmüme envār-ı ḡūr u hem ḡušūr¹⁰⁸
 Ḥāšıl oldu ḡalbüme yüz biñ šafā¹⁰⁹ ile sürür

---

¹⁰⁵ öz: ben (Öztürk, M.12, s.33)

¹⁰⁶ bildüm kemālī: gördüm kemāhī (Öztürk, M.12, s.33)

¹⁰⁷ ma'-i zuḡūr: mā'en 'ubūr (Öztürk, M.12, s.33)

¹⁰⁸ ḡūr u hem-ḡušūr: ḡavrā vü ḡušūr (Öztürk, M.12, s.33)

¹⁰⁹ šafā: ḡubūr (Öztürk, M.12, s.33)

Gāh nokṭa gāh elif geh şavt u ḥarf u geh demem
Başdan ayağa kelamu'llāh-ı ism-i a' zāmam

VI.

Cümle mevcūdāt evvel benden oldı āşkār
Yine aḥır ric' at idüp bende tıtdı çün qarār
İrs ile degdi ḥilāfet baña oldum şehr-yār
Ḥod ḥalīfe nefs-i müstaḥlef durur bī-iḥtiyār
Bu sebilden¹¹⁰ gelmişem mir'at-ı zāt-ı Kird-gār
Gāh nokṭa gāh elif geh şavt u ḥarf u geh demem
Başdan ayağa kelamu'llāh-ı ism-i a' zāmam

VII.

Nokṭa-i vāḥidde ey dil on sekiz biñ 'ālemi
Her ki derc itse görür lem'āt-ı nūr-ı ādemi¹¹¹
Naḫş ider ḳalbine ḥātem gibi ism-i a' zāmi
Vahdeti'den diñle kim .....¹¹² dimişdür ādemi¹¹³
Başdan ayağa kelamu'llāh-ı ism-i a' zāmam¹¹⁴

¹¹⁰ sebilden: sebebden (Öztürk, M.12, s.34)

¹¹¹ Bu mısradan sonra Divan'da şu mısra yer almaktadır (Öztürk, M.12, s.34):

Fehm ider ol nidügin ta' līm-i sırr-ı ādemi

¹¹² Divan'da boş bırakılan bu yerde “Za' fī” mahlası geçmektedir.

¹¹³ Bu mısradan sonra Divan'da şu mısra yer almaktadır (Öztürk, M.12, s.34):

Gāh ayağa gāh elif geh şavt u ḥarf u geh demem

¹¹⁴ Nakarat kısmı bu bölümde eksik bırakılmıştır.

[19a] TAḤMİS-İ UŞŪLİ¹¹⁵

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I.

Çün itdü şāni' -i kudret ser-ā-ser baḥr [u] ber peydā
 Nazar kııl berr u baḥr içre daḥı bunca neler peydā
 İşütdüm baña hātifden irişdi bu ḥaber peydā
 Vücūd-ı muṭlaquñ baḥrine mevci kim ider peydā
 Ene'l-ḥaḳḳ sırrını söyler eger maḥfı eger peydā

II.

Olup nüş eyleyen Ḥızruñ şu kim āb-ı ḥayātından
 Kim ol Ḥayy-ı ebed buldı güzar kııldı memātından
 Ki seyr it Şāni' üñ şun' in baḳup şey-i şıfātından(?)
 Me' ādindür kamu eşyā ider öz kendü zātından
 Kimisi sım u zer zāḥir kimi seng ü meder peydā

III.

Vücūd-ı ademüñ baḳsañ tımarda reng u ḳanı bir
 Egerçi şüret elvāndur bu cism içünde cānı bir
 Zebān yetmiş iki oldı velı dilde ma' ānı bir
 Bu bāḡuñ ger ḥaḳıkatde şuyı bir bāḡbānı bir
 Velı olmuş ḥaḳāyıḳda nice yüz biñ şecer peydā

¹¹⁵ Taḥmis-i UşŪlî başlığıyla verilen bu şiirde Sipāhî, UşŪlî'nin gazelini tahmis etmiştir. Başlığın Tahmis-i Sipāhî olması daha doğru olacaktır.

IV.

Temāşa kılsañ eşyānuñ kimi serv kimi server
 Gedādur kimisi şāhum kimi sultān kimi çāker
 Kimisi mīr-i ‘ālemdür çeker tabl u ‘aelm ‘asker
 Nazar kıl nev‘-i insāna kimi zehr kimi şekker
 ‘Aceb hikmet bir ağaçdan olur dürlü şemer peydā

V.

Eger ādem eger hayvān b küllī yaradılmışlar
 Fenā dārında birkaç gün olup mihmān u gitmişler
 Nedür bu hikmet u kudret nedür bu hāl bu işler
 Düzilür nice biñ işler büzilür bunca cünbişler
 Ne kār-ı bñ-‘ acebdür bu kim olmaz kārlar peydā

VI.

Güzāfın başma ey gāfil ayağunñ hār u hāşāke
 Gözüñ aç key şağın zīnhār iken hor bağmağıl hāke
 Ki zīrā toprak olmışdur şadef ol gevher-i pāke
 Şu serverler ki tağlar gibi baş egmezdi eflāke
 Yaturlar şimdi hāk içre ne tāt u [ne] kemer peydā

VII.

Ne bilsün rāh-ı taḥkīki hicāb altında her ebter
 Bu yolda sālīk olmışdur sülük ehl-i meşāyiḥler
 İştüm böyle şerḥ itdi görenler dehri ser-tā-ser
 Nice şūrīde ‘aşīklar gezerler cümle hayrānlar
 [19b] Bu tih-i bī-nihāyetde ne reh ne rāhber peydā

VIII.

İrişdi menzil-i ʿışka şu kim cān u dil geçdi
 Hezārān āteş u bād u hezārān āb u gül geçdi
 Kimisi künc-i ğafletde alup all u muğill geçdi
 Nice gündüz gice oldı nice biñ ay yıl geçdi
 Dirġā olmadı aldı şeb-i hicre seher peydā

IX.

ʿAdem mülkünde ey ġāfil şorarsañ bir haber baña
 Buña idrāk-ı ʿaql irmez nice taʿbir idem saña
 Eger taqrir ider olsam alur ġuş eyleyen taña
 Yolumuz bir yabana irişdi nā-gehān ki aña
 Girür biñ kārban olmaz birinden haber peydā

X.

Bugün bāzār-ı dehr içre ayā ġāfil ne kesb itdün
 Alup sermāye-i ʿömri hemān yok yire şarf itdün
 Ne gördün ya neye irdün ne bulduñ n'eyledün n'itdün
 Bu touz ubbe vü şeş su içinde geldün u gitdün
 Ne geldüğün apu zāhir ne gitdüğün memer peydā

XI.

aāyık sırrını ʿilmeyn eger keşf itmese kāşif
 Bil anı olımaz herkes aāyık sırrına vāıf
 Bu remzi ehl-i hāl añlar nice vaşf eyleye vāşif
 Nice zamet çeker kesb-i kemāl idince bir ʿārif
 Belı çok an yudar kān eyleyünce bir güher peydā

XII.

Çün āb u āteş u bād ile hāk olmağ gerek tā kim
 Dönüp andan yine bu cism-i çāk olmağ gerek tā kim
 Nice şüret nice ebdān hāk olmağ gerek tā kim
 Nice biñ ādem oğlanı helāk olmağ gerek tā kim
 Yalancı қаһbe dünyāda ola bir gerçek er peydā

XIII.

Bu mülk-i ma' rifet içre dir isem n'ola serverdür
 Kelāmı tığdür remzi hayāl ṭab'ı askerdür
 Sipāhī hağ-şinās ehl-i ma' ānī her ne kim vardur
 Kāmu nezzāredür ebkār-ı ma' nī muntazırlardur
 Uşulī gibi tā kim ola bir şāhib-nazar peydā

36

TAḤMĪS-İ VAḤDETĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Vağıf-ı esrār olan insānı her cān añlamaz
 Şuret [ü] ma' nā nedür peydā vü pinhān añlamaz
 [20a] Dil-berüñ māhiyyetini dīv ü nā-dān añlamaz
 Rūḥ-ı insān neydügin her ṭab'-ı hayvān añlamaz
 Ya' ni nūr-ı Aḥmed'i bu cehl ü Mervān añlamaz

II.

Bağladı inkār zünnārın beline ol şaķī
 Göz göre seyr¹¹⁶ eylemek ister vücūd-ı muṭlaķı
 Gözlerinde¹¹⁷ nūrı yokdur görimez nūr-ı Hāķ'ı
 Muşḥaf-ı ruḥsārına imān getürmezmiş şaķī¹¹⁸
 Öldürüñ şol cāhili kim ḳadr-i Ḳur'ān añlamaz

III. ¹¹⁹

Mebḥaş-ı 'irfān-ı bāb-ı noḳṭadur yārūñ femi
 Hāķ ta'āla ḳoydı anda genc-i sırr-ı Meryem'i
 La' l-i yaḳūtuñda gizlidür Süleyman ḥātemi
 Leblerinden bir kināye dutaruz cām-ı Cem'i
 Şöyle bil bu nükteyi bilki¹²⁰ Süleymān añlamaz

IV.

Ma' nide birdür mü'eşşirle mü'eşşer hem eşer
 'Āşık u ma' şūḳ 'ışık olduğı gibidür meger
 'Ayn¹²¹ -ı vāḥid mi degüldür kevkeb ü şems ü ḳamer
 Çesm-i nā-binā veli bir zerre olmaz¹²² nūr [u] fer
 Nürsüz ḳalsun o göz kim vech-i insān añlamaz

---

¹¹⁶ seyr: setr (Öztürk, M.1, s.20)

¹¹⁷ gözlerinde: gözlerinüñ (Öztürk, M.1, s.20)

¹¹⁸ şaķī: faķı (Öztürk, M.1, s.20)

¹¹⁹ Divan'da 3.bend olarak şu bend yer almaktadır (Öztürk, M.1, s.20):

'İşık ile yanan bilür mihr ü maḥābbet nārını
 Her nefes ol nār ile görür bu 'ālem varını
 Seyr ider bil her ne yüzden olur ise yārini
 Münkere 'arz eyleme anuñ güzel didārını
 Ḥod bilürsin şüret-i RAḥmāni şeyṭān añlamaz

¹²⁰ bilki: her bir (Öztürk, M.1, s.20)

¹²¹ 'Ayn: nūr (Öztürk, M.1, s.20)

¹²² olmaz: görmez (Öztürk, M.1, s.21)

V.

‘ Ārif iseñ ey gönül gūş eyle benden bir suhan
 Rāzuñı ketm eyle nuṭka açmagıl ašlā dehen
 ‘ Ayn-ı vāḥiddür egerçi fi’l-ḥaḳīka cān u ten
 Nefs-i ādemden ḥaber virme velī nā-dāna sen
 Şehr-i ḥikmet yolını div-i beyābān añlamaz

VI.

Rāz-ı ‘ aşkı ben nice taşvīre¹²³ tahrīr ideyüm
 Nūr-ı pāki ya nice a‘ māya tenvīr¹²⁴ ideyüm
 Āfitābı yā nice ḥuffāşa ta‘ bīr ideyüm
 Ḥal ü ḥaṭṭım dil-berüñ ben kime taşvīr ideyüm
 Vaḥdetī her bir denī te’vil-i bürhān¹²⁵ añlamaz

37

MÜSEDDES-İ CİNĀNĪ

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fe’ülün

I.

Ḥalkuñ ne ‘ aceb ḥikmet olur ‘ aḳd ile ḥalli
 Her ḥāle münāsib görünür cümle maḥalli
 Eyles kimisi fikr-i teraḳḳī vü te‘ allī
 Gelmiş kimine ‘ ālem-i süflīde tesellī
 Ḥallāḳ-ı cihān ‘ āleme kıldıḳda tecellī

[20b] Her şeyi birer ḥāl ile kılmış mütese

¹²³ taşvīre: tesvīd ü (Öztürk, M.1, s.21)

¹²⁴ tenvīr: taḳrīr (Öztürk, M.1, s.21)

¹²⁵ Bürhān: Qur’ān (Öztürk, M.1, s.21)

II.

Olmış kimisi cümle cihān mülkine sulṭān
Başında ğam-ı taṭṭana-i şevket- i dīvān
Ammā kiminüñ kudreti yoĝ müflis-i devrān
Her birisi ḥālince yine ḥurrem u ḥandān
Ḥallāḳ-ı cihān ‘āleme kılduĝda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile kılmış mütesellī

III.

Olmış kimi mīr u kimisi şaḥne vü ḳāzı
Ĝavĝāsı olur derd u belā-yı müteḳāzı
Şorsuñ yine aḥvālini müstaḳbel u māzı
Her birisi ḥālinden olur şākir u rāzı
Ḥallāḳ-ı cihān ‘āleme kılduĝda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile kılmış mütesellī

IV.

Erbāb-ı ğinā devlet ü iḳbāl ile maĝrūr
Aşḥāb-ı hüner faẓl u kemālātile mesrūr
Zühhāde Ḥayālī ḥarem-i cennet ile ḥūr
‘Uşşāḳa şadā-yı ney u āvāze-i tanbūr
Ḥallāḳ-ı cihān ‘āleme kılduĝda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile kılmış mütesellī

MURABBA' -I HAYALİ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Åhdan leşker çeker baş kaldırup efgān baña
 Ta' ne taşını atar bu dīde-i giryān baña
 Dāğımuñ mir 'atı yüz göstermeyüp yārān baña
 Bakdığımca naqş-ı hicrān gösterir her ān baña

II.

Qasr-ı gerdūndan der-i şādī güşāde olmasun
 Şubha¹²⁶ qalsun zulmet-i şām-ı belāda gülmesün
 Göreyin āyīne-i devrānı şūret bulmasūn
 Baqduğımca naqş-ı hicrān gösterir her ān baña

III.

Qalmış idüm meclis-i erbābda kesb itmege hāl¹²⁷
 Mūcib-i noqşān imiş bildüm benüm şāhum kemāl
 Dest-i sākīden gerekmez sāğar-ı bezm-i visāl
 Baqduğımca naqş-ı hicrān gösterir her ān baña

IV.

İ' tibār itsem gülistānuñ aqan ırmağına
 Lāle-i şahrā-nişīnūñ sīnesinūñ dāğına

¹²⁶ Şubha: Şubh (Tarlan, s.71)

¹²⁷ Qalmış idüm meclis-i erbābda kesb itmege hāl: Qılmış idim meclis-i erbāb-ı dilde kesb-i hāl (Tarlan, s.71)

Bāğda bŷy [u] vefā yādına gŷl yaprağına
Bağduğımca nağş-ı hicrān gösterir her ān baña

V.

[21a] Ey **Ḥayālī** hem-dem olmağa¹²⁸ alup ikrārını
Germ bulsam ol güneş ruhsārınıñ bāzārını
Zerre-i nā-çiz ne ‘ arz eylesün¹²⁹ dīdārını
Bağduğımca nağş-ı hicrān gösterir her ān baña

39

MŪSEDDES MİN KELĀM-I ḤUZŪRĪ

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

I.

Saña hicrān belāsı hep bu çarḥ-ı bī-vefānuñdur
Şafā‘ at merḥamet şefkat resŷl-ı kibriyānuñdur
‘ Atā vŷ lutf u bağşış Ḥālīk-ı kevn u mekānuñdur
Dilā beyhŷde şanma sen bu sŷzler nŷktedānuñdur
Erenlerden ŷmīd kesme ki himmet evliyānuñdur
Tevekkŷl kıl vişāl-i yārdan virmek Ḥudā’nuñdur

II.

Firākından şafā kesb eyle yārŷñ olma bigāne
Derŷnuñ derdini cānuñda şakla açma nā-dāna

¹²⁸ olmağa: olmadum (Tarlan, s.71)

¹²⁹ nā-çiz ne ‘ arz eylesün: nā-çizden eylese (Tarlan, s.71)

Çerāğ-ı sīneñi bindür getir ‘ışık ile meydāna
 Göñül rāh-ı maḥabbetde eger düşdünse hicrāna
 Erenlerden ümīd kesme ki himmet evliyānuñdur
 Tevekkül kııl vişāl-i yārdan virmek Ḥudā’nuñdur

III.

Belā vādīsiniñ Mecnūn’ı olma bī-ser u bī-pā
 Recāyı kaç‘ idüp hicrāndan itme kimseye şekvā
 Olursuñ cān ile tālīb seni maḥrūm ide ḥāşā
 Eger başuñda ‘aqluñ var ise ey ‘āşık-ı şeydā
 Erenlerden ümīd kesme ki himmet evliyānuñdur
 Tevekkül kııl vişāl-i yārdan virmek Ḥudā’nuñdur

IV.

Ġam-ı hicrān beni öldürdü gördüm ğayre yok tedbīr
 Varup ağladum itdüm bir ‘azīze ḥālūmi taqrīr
 Firāḫ eyyāmunuñ hep ser-güzeştin söyledüm bir bir
 Bu derde çāre olmaz mı didim tā ki didi o pīr
 Erenlerden ümīd kesme ki himmet evliyānuñdur
 Tevekkül kııl vişāl-i yārdan virmek Ḥudā’nuñdur

V.

Yüri alūde-dāmen ol maḥabbet ḥāk-i rāhında
 Beḳā yoḳdur bilürsün ‘āḳıbet devlet külāhında
Ḥuzūrī aldanup kıılma cihānuñ ‘izz u cāhında
 Murāda irmek isterseñ bu ‘ālem tekyegāhında
 [21b] Erenlerden ümīd kesme ki himmet evliyānuñdur
 Tevekkül kııl vişāl-i yārdan virmek Ḥudā’nuñdur

MÜSEDDES-İ 'İŞKÎ GAZEL-İ FEVRÎ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Elveda' idüp şehā sen āfet-i dil-ḥ'āh ile
 Hem-dem oldum eşke yoldaş oldum āh ile
 Rāh-ı hicrān[1] tutup bir kaç nefer hem-rāh ile
 Gönlümüñ tıflın koyup sen āfet-i devrān ile
 Ben diyār-ı ğurbete gitdüm fiġān u āh ile
 Gönlümü cānā saña ışmarladum Allāh ile

II.

Ḥayret-i hicrān alup ' aqlum yitürdüm gündüzüm
 La' l-ı nābuñ yādına her dem tolu kandur gözüm
 Kakülüñ gibi firākuñda perīřāndur sözüm
 Farķ olunmaz ḥaṭṭ-ı ḥaddüñsiz giceyle gündüzüm
 Eşk-i çeşmim gibi düşküñdür meger kim yılduzum
 Ey geçer bir gün muķārin olmazam sen māh ile

III.

Ḳul olup sen řāh-ı ḥüsne ğamdan azād oldu dil
 Hecr ile ğamġin iken mihrüñle dil-řād oldu dil
 Her cefāya ķā' il u her derde mu' tād oldu dil
 Bir ḥarāb-ı bāb iken řevķüñle bünyād oldu dil
 Mesken-i sulṭān-ı ' iřķ olaldan ābād oldu dil
 Ḥaķ budur kim memleketābād olurmuş řāh ile

IV.

Māl-ı Kārūn ile dehr içre eger urursa dem
 ‘Ayş u ‘işretde elinde olsa dāyim cām-ı Cem
 Dise kim aşl-ı nesebde nesl-i şāh-ı ‘ālemem
 Līk münker olsa ehl-i hāle ‘ışkı itse dem
 Cāh ile ādem deyüp ādem yirine kıymazam
 Göklere irsün gerekse başı ‘izz u cāh ile

V.

Ġayriden geç bende olgıl pādīşāh-ı miḥnete
 Var erenler yolına katıl sipāh-ı miḥnete
 Baş u cān vir kā’ıl ol feryād-ı āh-ı miḥnete
 Gör nedür düşen hevā-yı şāh-ı rāh-ı miḥnete
 Terk-i ‘aql u şabr kııl ger degse rāh-ı miḥnete
 Kim çekilmez bu tarīķe **Fevriyā** hem-rāh ile

41

[22a] MÜSEDDES-İ ‘ULVİ¹³⁰

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Bir kıyāmet serv-ķadsin āfet-i dil-ķāhsın
 Ka‘bedür ‘uşşāķa kūyuñ sen Ḥalīlu’llāhsın
 Da‘vi-i ‘irfān idüp çün hālden āgāhsın

¹³⁰ Bu müseddes Divan’da yer almamaktadır (Çetin, 1993).

Her gedā ile şalınma hūsn iline māhsın
 Ey efendim menzilūñ burc-ı şeref sen māhsın
 Şāye gibi rū-siyehlerle n' için hem-rāhsın

II.

Her pelīde baş koşup ey serv-қadd yār olma gel
 Ğonce-i bāğ-ı İrem 'sin hem-dem-i hār olma gel
 Қıl nazār bñlbñllerññ zārına bñ-zār olma gel
 Bir hñmā'sın dām-ı her bñma giriftār olma gel
 Ey efendim menzilūñ burc-ı şeref sen māhsın
 Şāye gibi rū-siyehlerle n' için hem-rāhsın

III.

Hñne-i ağyāre varup eyleme mihr u vefā
 Mesken itme burc-ı ' aқreb' de şaқın ey meh-liқā
 Kñh gibi rif' atde olmaқ yaraşur ey meh saña
 Şehr içinde ibtizāl ehliyle gezme dāyimā
 Ey efendim menzilūñ burc-ı şeref sen māhsın
 Şāye gibi rū-siyehlerle n' için hem-rāhsın

IV.

Saña hem-dem olmasun anlar ki ' āşık olmaya
 Şubh gibi rñz u şeb қavlinde şādıқ olmaya
 Keşf-i rāz itme aña kim hñle vāқıf olmaya
 Hızmet-i sulţānda n'eyler ol ki vāқıf olmaya
 Ey efendim menzilūñ burc-ı şeref sen māhsın
 Şāye gibi rū-siyehlerle n' için hem-rāhsın

V.

Gün yüzüne gerçi ‘Ulvi gündüzini şām ider
 Rūz-ı vuşlatdan şeb-i ğamda dilin nā-kām ider
 Ḥasb-i ḥālī saña bu güftār ile i‘lām ider
 Her denīye rām olmağ dil-beri bed-nām ider
 Ey efendim menzilūñ burc-ı şeref sen māhsın
 Şāye gibi rū-siyehlerle n’içün hem-rāhsın

42

[22b] MÜSEDDES MİN KELĀM-I PENĀHĪ ĞAZEL-İ MU‘İDĪ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Yārden yād olduğım bu baht-ı bī-ferden midür
 Bu felāketler felekden mi bed-aḥterden midür
 Göñli meyl itmez baña bilsem ki memerden midür
 Böyle ser-gerdānlıgum ol māh-ı manzardan mıdur
 Ṭali‘im naḥs olduğı çarḥ-ı sitem-gerden midür
 Başıma bunca belā dilden mi dil-berden midür

II.

Zülfi kāfir kişidür қаşd-ı dil u imān iden
 Ḥaṭṭ u ḥālīdür dil-i meftūnı ser-gerdān iden
 Ğamze-i ḥūñ-rīzdür bağrumı her dem қan iden
 Lebi mi şehd-i mükerrer mi beni ḥayrān iden
 ‘ışğ mıdur ya gül midür bülbülleri nālān iden
 Na‘rası bezm ehlinüñ meyden mi sāğardan mıdur

III.

Nālūmi gūş eyleyen bir nāy-ı pür-şiven şanur
 Üstüḥān üzre gören cismimi pirāhen şanur
 Yā şeb-i ğamda yanar fānus şeb-i rūşen şanur
 Āh u sengīn-dil dil-i sūzānumı āhen şanur
 Düşmene uyma didükümce beni düşmen şanur
 Dostlar bi'llāh suç benden mi dil-berden midür

IV.

Egledürsen dem-be-dem ben ' andelibi tütalum
 Nāledür ey yüzi gül anuñ naşibi tütalum
 Der-i hecrūñle helāk itdūñ ğaribi tütalum
 Çāre çün çekmek durur cevr-i ḥabibi tütalum
 Defter-i ' uşşāka yazmışsın raķibi tütalum
 Güle inşāf eyle sen de ol bu defterden midür

V.

Her nefes dolābveş zār ile nālān ağlamak
 Kūze-i çeşmümle eşküm seyl-i tūfān ağlamak
 Bī-ķarār olup müdām ser-geşte ḥayrān ağlamak
 Saña mı ķaldı **Penāhī** böyle sūzān ağlamak
 Ey Mu' idī gice gündüz inleyüp ķan ağlamak
 Kendü kendümden midür yoḥsa güzellerden midür

[23a] MÜSEDDES MİN KELĀM-I TĪĠĪ

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I.

Düşelden ayru sen Yūsuf-cemālden elemlele
 Mükedder oldı hālüm cevr-i ihvān-ı sitemlele
 ̇Koma Ya' k̇ub gibi beytü'l-ḥazende derd-i ḡamlarla
 Şafā vir dīde-i ḡam dīdeme luḡ u keremlele
 Seni gözler dü-çeşm-i ḡün-feşānum nice demlele
 Gel ey nūr-ı başar merdümlük it demlele kademlele

II.

Olaldan gün gibi ey māh sen geşt[ü] güzār üzre
 Düşüpdür ıztırāba cān u dil olmaz karar üzre
 Şabāveş bir gün uğrar diyü nāke bu ḡubār üzre
 Gözüm yollarda kaldı nergisāsā intizār üzre
 Seni gözler dü-çeşm-i ḡün-feşānum nice demlele
 Gel ey nūr-ı başar merdümlük it demlele kademlele

III.

Raḡībe yār olup olma qarīn-i düşmen-i bī-dīn
 Kuluñdan nefret itme pādīşāhum eyleyüp nefrīn
 Cemālūñ ' arza kıl ey ruḡları meh benleri pervīn
 Münevver ola tā kim tīre-baḡtum gözlerüm aydın
 Seni gözler dü-çeşm-i ḡün-feşānum nice demlele
 Gel ey nūr-ı başar merdümlük it demlele kademlele

IV.

Şarāb-ı firķatūñ nūş itdirelden sāķī-i devrān
 Olupdur ķanlı yaşum cür' a gibi ĥākile yek-sān
 Nice bir dāyim olsun bezm-i ġāmda sāķī-i devrān
 Vişālūñ ārzūsıyla ĥabāb-ı mey gibi el 'ān
 Seni gözler dü-çeşm-i ĥūn-feşānum nice demlerle
 Gel ey nūr-ı başar merdümlük it demler ķademlerle

V.

Temāşā itmek için **Tiġi** serv-ķadd [ü] dil-cūyuñ
 Dolanur cūy-ı eşki gibi her dem ġülşen-i kūyuñ
 Meşāma irgürüp ey Yūsuf-ı ġül-pīrehen būyuñ
 Demidür çeşm-i cānı rūşen ide ġün gibi būyuñ
 Seni gözler dü-çeşm-i ĥūn-feşānum nice demlerle
 Gel ey nūr-ı başar merdümlük it demler ķademlerle

44

[23b] MÜSEDDES-İ MERĤŪM U MAĖFŪR MİN KELĀM-I RAĤMĪ ÇELEBĪ

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I.

Elā ey rāh-ı ġamda bī-ser u sāmān olan ġöñlüm
 Diyār-ı ġuşşada āşüfte vü ĥayrān olan ġöñlüm
 Ser-i rāh-ı hevāda ĥāk ile yek-sān olan ġöñlüm
 Maĥabbet şāh-rāhında yitüp ġaltān olan ġöñlüm
 Cünün vādisine ĥayl u ĥaşem sulţān olan ġöñlüm
 Yüri ey rāh-ı ġamda ĥākile yek-sān olan ġöñlüm

II.

Bu fānī dūnyāda çün kim maḥabbet ihtiyār itdūñ
 Geçüp zevk u şafādan derd u miḥnet ihtiyār itdūñ
 Selāmet ehli olmışken melāmet ihtiyār itdūñ
 Felekde mihr-i yār ile felāket ihtiyār itdūñ
 Şoñunda ʿ ışk-ı yār ile nedāmet ihtiyār itdūñ
 Yüri ey rāh-ı ğamda ḥākile yek-sān olan göñlüm

III.

Geçüp bu ḥānķāh-ı ʿ ışk içinde pārsālıķdan
 Ferāġat eyledūñ zevk u şafā vü ḥod-nümālıķdan
 Hevā-yı ʿ ışkıla ḥālī degülsün bī-nevālıķdan
 Murād-ı salṭanat alduñ cihān içre gedālıķdan
 Ķatuñda ʿ ışka ķul olmaķ çü yegdür pādişāhlıķdan
 Yüri ey rāh-ı ğamda ḥākile yek-sān olan göñlüm

IV.

Melāmet ihtiyār itdūñ düşüp çün ʿ ışk-ı dil-dāra
 Selāmet erlerinden olduñ ey divāne āvāre
 Derūnuñ oldu tīġ-i hecr-i dil-dār ile biñ yare
 Ķarār u ʿ aķl u şabr u cān taġladı hey bī-çāre
 Dirġā hem-dem olmaduñ meded ol çeşm-i bīmāre
 Yüri ey rāh-ı ğamda ḥākile yek-sān olan göñlüm

V.

Ķam-ı dil-dārdan özge dilde ğam-güsār olmaz
Rahīmi ādeme derd-i miḥnet gibi yār olmaz¹³¹

---

¹³¹ Vezin problemi var.

Maḥabbetden iyü ‘ālemde bir eglence kār olmaz
 Maḥabbetsiz bu miḥnet-ḥānede bir dem qarār olmaz
 Diyār-ı ‘ışqdan özge saña yār u diyār olmaz
 Yüri ey rāh-ı ğamda ḥākile yek-sān olan göñlüm

45

[24a] TAḤMĪS-İ MUTĪ‘İ ĞAZEL-İ İŞĤAĖ ÇELEBĪ

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

I.

Gözüm yollarda ḳalmuṣdur görüñ ol dil-rübā gelmez
 Bugün bu ḳalb-i nā-ṣāde anuñçün hĭç ṣafā gelmez
 Helāk oldum meded Allah ṭabĭbüm gör baña gelmez
 Cefā vü cevri arturdı görüñ ol bĭ-vefā gelmez
 Güzelden her ne dirseñ hep gelür illā vefā gelmez

II.

Helāk itmek muḳarrerdür beni bu derd ile miḥnet
 Eger kim böyle ḳalursa benümle ṣiddet u ḥasret
 Dirġā çāresüz ḳaldum geçüpdür cānuma firḳat
 Sĭtāremde temāṣā bu ki ol ḥurṣĭd-i meh-ṭal‘ at
 Çıḳup herbir yaña seyrān ider benden yaña gelmez

III.

Ne ṣuç itdüm dilā bilmem yine ol āfet-i devrān
 Çevirmiş yüzünü benden nedendür ḳılmıṣım ḥayrān
 Nedeñlü da‘vet itdüm ol bize hĭç olmadı miḥmān

Bizümle çün kaçar aḥşamlamaḡdan ol meh-i devrān
Seher vaḡtinde gün gibi n' için bārī çıkagelmez

IV.

Esir-i bend-i ' ışḡ oldı dirīḡā bu dil-i şeydā
Anuñçün şöhret olmışdur cihān içre gezer rüsvā
Oturdum bezm-i miḡnetde ben ey ḡā' cā bugün tenhā
O yüzi muşḡafı varur oḡurdum şoḡbete ammā
Sözüm geçmez hümādur yüksek uçar oḡıyagelmez

V.

Beni derd u belā için yaratmışdur meger Ḥallāḡ
Ki kısmet eylemiş ' ışḡı baña ol Ḳādir-i Rezzāḡ
Muḡī' i ḡoş-nevā olsa ' aceb mi cümle-i ' uşşāḡ
Nigāruñ dünki sözinden gele gibi idi **İshāḡ**
Şımazdı ' ahd u peymānı utanmışdur aña gelmez

46

MUḤAMMES MERḤŪM U MAḡFŪR MİN KELĀM-I ' ĀRİFİ ĠAZEL-İ
MERḤŪM U MAḡFŪR AḤMED

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Heçr odıyla tutuşan her demde cānumdur benüm
Āsmānı nīl-reng iden düḡānumdur benüm
Çarḡ-ı fānūs[1] yaḡan sūz-ı nihānumdur benüm

‘ Işık tāsım çigneden āh u fiğānumdur benüm
Söylenen dillerde şimdi dāstānumdur benüm

II.

Māni‘ olur ağlasam ger söylesem güftāruma
Söylemezsem kim meded ider bu āh u zāruma
[24b] Bilmezem kim şerh ide sūz-ı derūnı yārūme
Ben nice rūşen diyem dil derdini dil-dāruma
Şem‘ gibi tutuşan evvel zebānumdur benüm

III.

Muşhaf-ı ‘ ışık[1] elifden başladım tefsīr için
Şuhuf-ı cānda serv-şadler vaşfinı tahtır için
Deyr-i dilde bir şanem şeklin gönül taştır için
Bir perī-peyker hayālin her zamān teşhīr için
Ülker anduran(?) dü-çeşm-i hūn-feşānumdur benüm

IV.

Başıma āhum odından tahtdum altun tiller
Şāh-ı ‘ ışık olduğuma tā kim işitsün iller
Zeyn olan meydān-ı ‘ ışık içinde altun miller
Şubh dek tāk-ı zebercedde yanan kandiller
Zāhir olan şu‘ le-i sūz-ı nihānumdur benüm

V.

‘ Ārifi ruhsār-ı yār üstinde hāl-i ‘ anberin
Şan sevād-ı dīde ‘ aksidür şu üzre yir yirin
Ser-be-ser rūh-ı mücessem eyleyüp ey nāzenīn

Cān-ı **Ahmed**'den yaratmış cismüñi cān-āferin
Ol bu ma' niden dimişdür saña cānumdur benüm

47

MURABBA' MİN KELĀM-I MUĤİBBĪ RAĤİMULLĀH¹³²

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Göñlümi bend eyleyen zülfinde gördüm müy imiş
Çeşmini āhū şanırdum bildüm cāzū imiş
Leblerüñ daru'ş-şifā' ışk ehli hep şayru imiş
Dostum şādı saña kısmet baña kayğu imiş¹³³
Çāre ne rüz-ı ezelde başa bu yazu imiş¹³⁴

II.

Bāğ-ı dehrüñ her¹³⁵ kaçan kim açulur ra' nā güli
Karşusunda medḥ oḡur¹³⁶ anuñ hezerān bülbüli

¹³² (Ak, Mur.2, s.815)

¹³³ Dostum şādı saña kısmet baña kayğu imiş: Dostum kısmet baña kayğu saña şādu imiş (Ak, Mur.2, s.815)

¹³⁴ Muḥibbi Divanı'nda bu bendden sonra şu bend yer almaktadır (Ak, Mur.2, s.815):

Kūh-kenden bī-sütün içinde sordum zaḥmetin
Didi miḥnet görmedüm 'aşk ile dāyim rāḥatın
Ey gönül terk eyleme gel ehl-i diller şöḫbetin
'Işk ile Kaysüñ eger ger bilselerdi ḥāletin
Ana Mecnūn dimeyüp dirlerdi ol uşlu imiş

¹³⁵ Bāğ-ı dehrüñ her: Dehr bāğınuñ (Ak, Mur.2, s.815)

¹³⁶ medḥ oḡur: cem' olur (Ak, Mur.2, s.815)

Vird idüp gördüm oğur bu beyti her şāhib-dili
 Didiler cevr u cefāsı ağudan¹³⁷ acı velī
 Şor baña şehd u şekerden lezzeti tatlu imiş¹³⁸

III.

Çün gereklü ma' ni imiş kıl sözüñi¹³⁹ muhtaşar
 Dikmez anı bāgbān kim virmeye meyve şecer
 Her kişi hālince kōmışdur cihānda¹⁴⁰ bir eşer
 Hüsrevā sen de¹⁴¹ **Muhibbī** şı' rine eyle nazār
 Nazm tarzında Nizāmī ma' nide H'āce imiş

48¹⁴²

[25a] TAḤMĪS-İ ḤAYĀLĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Serv mi vardur çemende kaddüñe hayrān degül
 Ğonca mı var reşk-i la' lüñden derünı kın degül

¹³⁷ cefāsı ağudan: cefāyı zehrden (Ak, Mur.2, s.815)

¹³⁸ Muhibbi Divanı'nda bu bendden sonra şu bend yer almaktadır (Ak, Mur.2, s.815):

Gün yüzine beñzemezken yüzüñi mäh eyleme
 Tāq-ı ebrūsın koyup sen secde-i gāh eyleme
 Gözle 'aşkuñ rāhuñı kendüñi gümrāh eyleme
 Mest-i çeşm-i h'āba varmışken dilā āh eyleme
 Key şakın bir fitnedür uyarma anı uyemiş

¹³⁹ kıl sözüñi: gel sözüñ kıl (Ak, Mur.2, s.815)

¹⁴⁰ cihānda: bu dünyāda (Ak, Mur.2, s.815)

¹⁴¹ sen de: gūş it (Ak, Mur.2, s.815)

¹⁴² Hayālī'ye ait olduğu söylenen bu tahmis Divān'da yer almamaktadır (Tarlan, 1992).

Dil mi vardur yā kemān-eb rūñ için qurbān degül
 Her ne cān kim gözlerüñ sihr ile ser-gerdān degül
 Ehl-i diller mezhebinde cāndur ammā cānān degül

II.

Kakülüñ sevdāsı ile fikr-i zülfüñ dem-be-dem
 Yile viridi hırmen-ı ‘ ömrüm qamusın dilde gam
 La‘ lüñ ihyā-yı memāt eyler dirīgā ben n’idem
 Çeşme-i hayvān lebüñdür dir raqībüñ ben direm
 Çeşme-i hayvāndur ammā çeşme-i hayvān degül

III.

Saçuñ eylerdi kaşuñ mihrābına cānā sücūd
 Dağı ādem giymemişti hil‘ at-ı hüsn ü vücūd
 Ne meleksin ne peri ey hüccet ihsān u cūd
 Nūr-ı Yezdān’dur didüm hüsnüñ ister her vücūd
 Burqa‘ ref‘ it yüzüñden hācet-i bürhāndur

IV.

Sen melek-sīma perīsin cümle cāndur tapuñ
 Hübülük iqlimine Haqqā ne sultāndur tapuñ
 Çeşme-i cāndur tudāguñ nūr-ı Yezdān’dur tapuñ
 Şüretüñ cennetdür ey hūrī vü rıdvāndur tapuñ
 Yüzüñe kimdür diyen kim cennet u rıdvān degül

V.

Düşsi dil çāh-ı zenehdāna saçuñdan cānıla
 Hālını şor bir esirüñ bend ile zindānıla
 Kimse bilmez n’olısar hālüm benüm cānānıla

Dem mi var kim baña bu derd u ğam-ı hicrānıla
Sīne sūzān u ciger büryān u dil giryān degül

VI.

Dil ki mecrūḥ oldı hicrānuñla merhem n'eyesün
Cān ki mūnisdür senüñ ' ışkuñla hem-dem n'eyesün
Ey ṭabīb-i cān u dil derdüñle ādem n'eyesün
Zaḥmuma kim baқа eydür buña merhem n'eyesün
Derdümi kim görse eydür ḳābil-i dermān degül

49

ĠAZEL-İ 'ADLİ TAḤMİS-İ ḲABÜLİ

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I.

Yüri ey meskenüm kūy-ı nedāmet eyleyen ṭālī'
Libāsum köhne-i şāl-ı felāket eyleyen ṭālī'
[25b] Vücüdüm pāy-māl-ı rāh-ı miḥnet eyleyen ṭālī'
Cihān içre beni dāyim melāmet eyleyen ṭālī'
Felekden herkese ḥālüm şikāyet eyleyen ṭālī'

II.

Dili bend-i belādan nice azād ideyin bilmem
Yıkılmış ḥāṭırum yā nice ābād eyleyin bilmem
Kimüñ ayağına yüzler sürüp dād ideyin bilmem
Sitārum yoḳ felekde kime feryād ideyin bilmem
Yüri ey ḥāṭırum dāyim ḳasāvet eyleyen ṭālī'

III.

Çıkarırsa her gice evc-i sipihre yiridür nâlim
 Hâlâş olmağičün ğamdan cihānda bulmadım bir dem
 Düşer hâke Şüreyyâ-yı sirişküm nitekim şeb-nem
 Düşer rüy-ı zemīne her gice encüm gibi her dem
 Gözüm yaşı mekānum hâk-ı zillet eyleyen t̄alī‘

IV.

Yem-i eşk içre şalup zevrağ-ı cismüm pür-efkârı
 Belâ deryāsına düşdükçe bir dem kılmayup yâri
 Ğarīğ-i lücce-i ğam eyleyüp bu cān-ı bīmārı
 Şalup gird-âb-ı baħr-i firķate felek dil-i zârı
 Beni zîr-i felekde pür felâket eyleyen t̄alī‘

V.

Cüdâ idüp ser-i kūy-ı dil-ārādan dil-i zârı
 Kıbūlî gibi giryān eyleyüp bu çeşm-i ħun-bārı
 Bizi maħrūm idüp yār ile maħrem kıilup aĝyārı
 Bu dehr-i bî-vefāda hem-dem aĝyārı idüp yâri
 Yürü ey baħt-ı ‘Adlî’ye ‘adâvet eyleyen t̄alī‘

50

MURABBA‘ MİN KELĀM-I HĀLETİ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Gönlüm alup eyledüñ ben bendeñi bî-iħtiyār
 Şabra yoğdur t̄aķatüm bārī idem terk-i diyār

Ġam degül bülbül gibi ben egler isem zār u zār
N'eyleyüm dīvāne göñlüm eylemez sensiz qarār

II.

Ĥasret ile olmuşum ġāyet za' if u bī-mecāl
Vaşlıña irmek senüñ zīrā ki olmuşdur muĥāl
dāyimā çekmek revā mıdur göñül hecr u melāl
N'eyleyüm dīvāne göñlüm eylemez sensiz qarār

III.

Ağların ġāh iñlerin feryād u āh u zār ile
Şalınur serv-i ĥırāmānum benüm aġyār ile
Göñlüm eglenmez benüm seyr-i gül ü gülzār ile
N'eyleyüm dīvāne göñlüm eylemez sensiz qarār

IV.

[26a] Göñlüm arām eylemez olsam cihāna pādişāh
Senden özgeye göñül virmek baña olmuş ġünāh
Gice vü ġündüz işüm olmuş durur feryād u āh
N'eyleyüm dīvāne göñlüm eylemez sensiz qarār

V.

Miĥnet u derd ile cānā olmuş[um] ben nā-tüvān
Nice demler derdümi şerĥ eylesem olmaz beyān
Bağlamaz sensiz göñül bir yirde sulţāñum mekān
N'eyleyüm dīvāne göñlüm eylemez sensiz qarār

VI.

Şaldı ʿ işkuñ göñlümi aħır beni sevdälara
 Düşmüşüm Mecnûn-şıfat şeydâ olup şahrâlara
 Hâk bilür ki virmezem sulţānumı dünyâlara
 Nʼeyleyüm dīvāne göñlüm eylemez sensiz karar

VII.

Cennet içre hürilerle eylesem ʿ ayş-ı müdām
 Olsa ger Firdevs-i aʿ lā dem-be-dem baña maḳām
 Dostum sensiz olur bunlar baña zīrā harām
 Nʼeyleyüm dīvāne göñlüm eylemez sensiz karar

51

TAHMİS-İ CİNÂNİ ĞAZEL-İ UŞŪLİ BEG

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

I.

Dilemez şahlık göñlüm dimez kim ʿ izz u devlet vir
 Gerekmez tāk u taht u salţanat andan ferāġat vir
 Dimem raħm eylesün deyü baña göñlüne şefkat vir
 Muħabbetden İlāhi ol meh-i nā-mihre hālet vir
 Beni yaqdı aña da zerre deñlü harāret vir

II.

Hudāyā göñlüme luţf ile ḳahrın iştirāk eyle
 Vefāya lāyık olmazsam yolunda bāri ḳāk eyle
 Çü yok şādīye dermān ġamla yeter derdnāk eyle

Ya vaşl ile söndür ya firāk ile helāk eyle
Ya inşāfa getür anı ya baña şabr u tākāt vir

III.

Eyle mihr u vefālar itmede ol māh-ı tībānum
Benüm günden güne artarsa tañ mı āh u efgānum
İder bir bezmi rüşen her şeb ol şem^ç -i şebistānum
Celāli şem^ç ine pervāne gibi bāri yaq cānum
Ya şevk ile göñline anuñ da bir maḥabbet vir

IV.

Firāk-ı nergis-i bīmār ile ḥasta-ḥāl oldum
Hilāl-ebrūları hecriyle gün günden ḥayāl oldum
Ġam-ı zülfeyn u endūh-ı elif-ḳaddile dāl oldum
Belā-yı ^çışkı çekmekden hele ben bī-mecāl oldum
Bu bir bār-ı girāndur sen hemān yā Rabb kuvvet vir

V.

[26b] **Cinānī** ehl-i ḥāl ol gözleme māzī vü müstaḳbel
Ne söyler gör ol üstād-ı kemāl nazmda ekmel
Geç isti^ç cāl-i ^çömr-i nāzeninden āḥiret var gel
Uşulī dest-i hicrāndan ḥalāş olsun hele evvel
Kerem ḳıl ey ecel bir laḥza ārām eyle mühlet vir

TAḤMĪS-İ RAḤMĪ

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün

I.

Baňa bir gūşe mi var künc-i fenādan ğayrı
 Baňa kim maḥrem olur derd u¹⁴³ ' anādan ğayrı
 Ger sorarlarsa dilā bunca belādan ğayrı
 Dime kim yārda yoğ cevr ü cefādan ğayrı
 Ne dilerseñ bulunur mihr ü vefādan ğayrı

II.

Şerḫa şerḫa dilümi tîĝ-ı belālar dilicek
 Siper-i sīnemi tīr-i ḫavādiş delicek
 Ḥār-ı şahrā-yı ecel dāmen-i ' ömre ilicek
 Beni ağlañ beni kim üstüme gelmez ölicek
 Bir avuç toprağ atar bād-ı şabādan ğayrı

III.

Çeşmüñe ehl-i nazār nergis-i şehlā didiler
 Mime beñzer dehanuñ¹⁴⁴ lā'lüñe zībā didiler
 Cime teşbīh idicek kāküle lā lā didiler
 Şol elif kāmētüñ ile қаşuña rā didiler
 Beni kim egleye ' ālemde bu rādan ğayrı

¹⁴³ derd u: derd-i (Boranoğlu, M.8, s.297)

¹⁴⁴ dehanuñ: diyicek (Boranoğlu, M.8, s.298)

IV.

N'eyleyüm pertev-i ħurşīdi cemālūñ var iken
 Bařmazam mäh-ı neve iki hilālūñ var iken
 Ğayri ađyār durur dilde ħayālün var iken
 Ne ümīd idine¹⁴⁵ ' uşşāk visālūñ var iken
 Ne ğaraż¹⁴⁶ idine bīmār devādan ğayrı

V.

Raĥmiyā vermez ise¹⁴⁷ yār saña vuşlat elin
 Virmeye şāhid-i mařşūd bize ol devlet elin
 Āh u zār ile urup birbirine ħasret elin
 Yüzine tutsa **Necātī** n'ola ħaclet elin
 Nesi var yüze gelür dest-i du'ādan ğayrı

53

TAĤMİS-İ RĀHİ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Mülk-i dilde bir sipāhi pādişāhumdur benüm
 Ol şanem her ħande başsa secdegāhumdur benüm
 [27a] Vaşlına irgürmiyen başt-ı siyāhumdur benüm
 Tāc-dārumdur benüm şehr-yārumdur benüm
 Pīr olası nev-civānum şeyĥ u şāhumdur benüm

¹⁴⁵ ümīd idime: ğaraż eyleye (Boranođlu, M.8, s.298)

¹⁴⁶ ğaraż: murād (Boranođlu, M.8, s.298)

¹⁴⁷ vermez ise: virmeyecek (Boranoğlu, M.8, s.298)

II.

Şabrımı yağmaya viridi ol meh-i nā-mihribān
 Ğamzesi cellādı hergiz ‘āşıkā virmez amān
 Kim durur dirseñ dilā ol Hüsrev ü Şirīn-zebān
 Tāc-dārumdur benüm şehr-yārumdur benüm
 Pīr olası nev-civānum şeyḥ u şāhumdur benüm

III.

Ay olur görmezdüm ol yārūñ cemālin ben gedā
 Hān evinde seyre çıkmış gördüm ol şems-i duḥā
 Gökde isterken vişālin yirde buldum **Rāhiyā**
 Tāc-dārumdur benüm şehr-yārumdur benüm
 Pīr olası nev-civānum şeyḥ u şāhumdur benüm

54

TAḤMĪS-İ ‘ABĪDĪ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Hüsniye ol meh bulaldan şehr içinde iştiḥār
 Baş açuḳ abdāl ider tā Çingīz-i her-tāc-dār
 Tekye-i ğamda ḳulu ḳurbānı olursam ne var
 ‘Āşık-ı pā-māl kim baş açuḳ abdāl kim
 Hūblarda taḳyecı dervīşi ḳıldım ihtiyār

II.

Bir siyāh altunlu ğurre pāresi māh-ı felek
 Āfitābuñ ˆ aynıdur tācında her zerrīn benek
 Aṭlas-ı gerdūn gibi āvāresiyūm ḥaşr-dek
 ˆ Āşık-ı pā-māl kim baş açuḳ abdāl kim
 Hūblarda taḳyeci dervīşi kıldım ihtiyār

III.

Çarḫ dükkānı ˆ Abīdī kendü mihr-i rüşeni
 Şaˆ şaˆ a dilde perānuñ zinde zerrīn sūzeni
 Rāzıyam Mihrī ocağında uyutsalar beni
 ˆ Āşık-ı pā-māl kim baş açuḳ abdāl kim
 Hūblarda taḳyeci dervīşi kıldım ihtiyār

55

TAḤMİS-İ ˆ ULVİ

Fāˆ ilātün Fāˆ ilātün Fāˆ ilātün Fāˆ ilün

I.

Āteş-i ḥasretle yanup sine-büryān olduğum
 Sāyeveş ḳaddüñ ğamından ḥāke yek-sān olduğum
 Şubḫ olunca her gice ḳapuñda nālān olduğum
 Şemˆ veş her¹⁴⁸ dem ruḥuñ şevḳıyle giryān olduğum
 [27b] Hep senüñ çündür benüm yoluñda ḳurbān olduğum

¹⁴⁸ şemˆ veş her: ˆ ıyd-ı āzḫā (Çetin, M.44, s.192)

II.

Gönlümi bend-i belāya mübtelā kılduğlarum
 Derd ile t̄aş yaşdanup kıddüm dü-tā kılduğlarum
 Çeşm-i bīmāruñ görüp cānı fedā kılduđlarum¹⁴⁹
 şağ esen ol diyü her gice du‘ ā kılduğlarum
 Hep senüñ çündür benüm yoluñda kırbān olduğum

III.

Tekye-gāh-ı dehr içinde ‘āřık-ı āvāreler¹⁵⁰
 ‘Āřık-ı āvāreler sīne-i şad-pāreler
 Sīne-i şad-pārelerde şerha řerha¹⁵¹ yāreler
 şerha řerha¹⁵² yārelerde nāle-i bīçāreler
 Hep senüñ çündür benüm yoluñda kırbān olduğum

IV. ¹⁵³

Dest-i ğamdan toğınan seng-i cefālar başuma
 Kıavs-i miħnetden yağan tīr-i kızālar¹⁵⁴ başuma
 Cevr-i dūřmandan gelen bunca belālar¹⁵⁵ bařuma
 Ta‘ ne-i ađyār ile bu iftirālar başuma
 Hep senüñçündür benüm yoluñda kırbān olduğum

¹⁴⁹ Divan’da 3 ve 4. mısralar yer değiştirmiştir (Çetin, M.44, s.192).

¹⁵⁰ Divan’da 4. benddir. (Çetin, M.44, s.192)

¹⁵¹ şerha şerha: řerhālarla (Çetin, M.44, s.193)

¹⁵² şerha şerha: řerhālarla (Çetin, M.44, s.193)

¹⁵³ Divan’da 4. benddir. şerha şerha: řerhālarla (Çetin, M.44, s.193)

¹⁵⁴ kazā: belā şerha şerha: řerhālarla (Çetin, M.44, s.193)

¹⁵⁵ dūřmandan: ā‘ dādan; belālar: kızālar řerha řerha: řerhālarla (Çetin, M.44, s.193)

V.

‘Ulvi-i dil-ḥastenüñ bağrı ʔolu ʔan olduğı
 ‘ıřkıla¹⁵⁶ meydān-ı ğamda başı ğaltān olduğı
 Ḥān-māndan el ʔeküp bī-cism ü bī-cān olduğı
 Ḥaņer-i hicrān ile ʔāk-ı girībān olduğı
 Hep senüñ ʔündür benüm yoluñda ʔurbān olduğum

56

MURABBA‘ DER-MAĖĖĖM

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Āh idersem göklere düşer řerārımdan řerār
 şabr idersem ʔutuřur yanar dil u cān u ciger
 Aralığda ʔalmıřım ḥayrān u zār u derbeder
 Dostlar n’olsa gerek şimdingerü bundan beter
 Vāh ne derd ile ezel taḥmīrim itmişdür ʔader
 Añla ey cānum benüm artur eĖĖānum benüm

II.

Nitekim mihr u vefā umsam belāsın arturur
 İstesem luḥ u kerem cevr u cefāsın arturur
 ‘Arz idersem iḥtiyācum ol ğināsın arturur
 Dostlar n’olsa gerek şimdengerü bundan beter

¹⁵⁶ ‘ Ařkıla: kūy-veř řerḥa řerḥa: řerḥālarla (Çetin, M.44, s.193)

Vāh ne derd ile ezel taḥmīrim itmişdür kader
Añla ey cānum benüm artur efgānum benüm

57

MURABBA' DER-MAḶĀM-I 'IRĀḶ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

[28a] Bu beyābān-ı ğamuñ bir nice ser-gerdānıyuz
Tā ezel esrār-ı 'ışk-ı dil-berün ḥayrānıyuz
Bende-i faḵr u fenāyuz 'ālemün sultānıyuz
Bir nice 'āŝıklaruz 'āŝık-ı ŝadıklaruz
Rūzgāruñ biz de bir kaç bī-ser u sāmānıyuz

II.

Ḷande bir şem' -i cemāl olsa benüm pervānesi
Ḷande bir maḥbūb olursa dil anuñ dīvānesi
Kime gündüz 'ālemün Mecnūn-ŝıfat efsānesi
Bir nice 'āŝıklaruz 'āŝık-ı ŝadıklaruz
Rūzgāruñ biz de bir kaç bī-ser u sāmānıyuz

58

MURABBA' MİN KELĀM-I ĞİYĀŞĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Bir dem ol māhuñ benānında iligin seyr iden
 Gömgök eyler sīnesin seng-i ğām ile dögmeden
 Kimdurur dirseñ eger ol dil-ber-i sīmīn-beden
 Bir şeh-i mülk-i cihān [bir] āfet-i devr-i zamān
 Muşli dirler nāmına ğazzāzdur bir nev-civān

II.

Saña karşı bezmde tırmış ' adū gögsin döger
 Çek anı çep-rāstdan ey hüsrev-i vālā-güher
 Pāre pāre eyleyüp bu sīnemi kıldı siper
 Bir şeh-i mülk-i cihān āfet-i devr-i zamān
 Muşli dirler nāmına ğazzāzdur bir nev-civān

III.

Māh-ı nev şākird olup gelmiş o şāhuñ yanına
 Bir müşebbek topdur bu çarḡ anuñ dükkānına
 Ey Ğiyāşī rahmı yok ben zār u ser-gerdānına
 Bir şeh-i mülk-i cihān āfet-i devr-i zamān
 Muşli dirler nāmına ğazzāzdur bir nev-civān

IV.

Kūşe-i dükkāna geçti bir meh-i devr-i zamān
 Müşterî oldı aña ser cümle hūbān-ı cihān
 Al ibrişime döndürdi gözüm yaşın revān
 Bir şeh-i mülk-i cihān āfet-i devr-i zamān
 Muşli dirler nāmına ğazzāzdur bir nev-civān

59

MURABBA‘ MİN KELĀM-I LAṬĪFĪ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Baht-ı bed bir dem baña yār ola şandum n’eyleyüm
 Derd-i hecr-i yār ile cāndan uşandum n’eyleyim
 [28b] Ağlamağdan dem-be-dem kıana boyandum¹⁵⁷ n’eyleyüm
 Gözlerüm giryān olup cigerüm büryān olup
 Döne döne āteş-i ‘ışk ile yandum n’eyleyüm

II.

Sevmişüm bir dil-berüñ gül ruğlarınıñ ālını
 ‘Āşık-ı şeydā olup giydüm melāmet şālını
 Serseri şanma dilā bu deşt u ğam pā-mālını
 Gözlerüm giryān olup cigerüm büryān olup
 Döne döne āteş-i ‘ışk ile yandum n’eyleyüm

¹⁵⁷ Metinde “boyandı” şeklindedir.

III.

Olmuşum ben cān u dilden ol mehūñ āvāresi
 Bend ider biñ ehl-i derdi zūlfünūñ her tāresi
 Nāmı Aḥmed bu **Laṭīfī** ḥastedür biçāresi
 Gözlerüm giryān olup ciğerüm büryān olup
 Döne döne āteş-i ‘ışık ile yandum n’eyleyüm

60

MURABBA‘-İ‘ ABİDİ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Ḳanı bir dem aḳmaya ḥūnīn olup yaşum benüm
 Dem mi var ḳan dökmeye bağrumdaki yaşum benüm
 Görmedik bir mā-cerā yoḳ oñmaduḳ başum benüm
 Acıyup her ān baña ağlasun yārān baña
 Çekmedik miḥnet mi ḳaldı oñmaduḳ başum benüm

II.

Ṭaş işügin yaşdanup çekdüm o şāhuñ minnetin
 Başı ṭaşa ṭaşı başa urup itdüm ḥizmetin
 Urdı nā-gāh yüregim başına tiğ-i firḳatin
 Acıyup her ān baña ağlasun yārān baña
 Çekmedik miḥneti ḳaldı oñmaduḳ başum benüm

III.

Ey ‘Abīdī cān belā-yı ‘ışkıla bīcāredür
 Hānçer-i mihr-i nihāyetle gönül şad pāredür
 Tīğ-i cevri ile ser-i miḥnet-zede pür pāredür
 Acıyup her ān baña ağlasun yārān baña
 Çekmedik miḥneti kıaldı oñmaduğ başum benüm

61

VE EYŹAN LEHŪ MURABBA‘

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

Bir mehüñ mihr-i ğam ile geh hilāl eyler beni
 Gāh fikr-i mū-miyānile ḥayāl eyler beni
 Meyl-i pā-būsıyle gāh pāy-māl eyler beni
 Kime yanam yaqalum ya kime ḥālüm ağlayam
 [29a] Her zamān bir ‘ışkla āşüfte-ḥāl eyler beni
 Āh elinden gönülümüñ feryād elinden gönülümüñ

II.

Nice yıllar bir peri ‘ışkıyle olup derdnāk
 Sīnemi derdā kıllur tīğ-i ğām ile çāk çāk
 Ugradum bir āfete āḥır beni eyler helāk
 Kime yanup yaqalım yā kime ḥālüm ağlayam
 Her zamān bir ‘ışk ile āşüfte-ḥāl eyler beni
 Āh elinden gönülümüñ feryād elinden gönülümüñ

III.

Çekdügüm derdi görüp ağlar gözüm bî-ihtiyâr
 Kıanlu yaşumdan olur ' ışk-ı nihâni aşikâr
 Virmesün hâlüm ' **Abîdî** kimseye Perverdigâr
 Kime yanup yaqalım yâ kime hâlüm ağlayam
 Her zamân bir ' ışkla âşüfte-hâl eyler beni
 Âh elinden gönlümüñ feryâd elinden gönlümüñ

62

MURABBA' VELEHU

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I.

Bî-vefâ olma gel ey nâ-mihrbânum mâh-ı nev
 Tîrûñi gönder dile kaçsı kemânum mâh-ı nev
 Çarğa irgörme fiğânum alma âhum mâh-ı nev
 Tâc-dârum mâh-ı nev şîve-kârum mâh-ı nev
 Ey efendüm ey yüzi şems-i cihânum mâh-ı nev

II.

Şâma karşı seyre çık nâz ile gör kıullaruñı
 Anları zâr eyleme göstermeyüp didâruñı
 Muntazırdur ehl-i diller görmege didâruñı
 Tâc-dârum mâh-ı nev şîve-kârum mâh-ı nev
 Ey efendüm ey yüzi şems-i cihânum mâh-ı nev

III.

Bu ‘Abīdī bendeñe bilmem ne efsūn eyledüñ
 Leyliveş zülfüñle her dem anı Mecnūn eyledüñ
 İntizār ile dem-ā-dem bağrunı hūn eyledüñ
 Tāc-dārum māh-ı nev şīve-kārum māh-ı nev
 Ey efendüm ey yüzi şems-i cihānum māh-ı nev

63

MURABBA‘ BE-NĀM-I MUḤAMMED ŞĀH

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

[29b] Ey şeh-i mülk-i cefā cevri ile ağlatma beni
 Eşk-i çeşmüm leşkerine hayli çignetme beni
 dāyimā rāh-ı belāda pāy-māl itme beni
 Çeşm-i Tātārum MuḤammed Şāhum ağlatma beni
 Nām-ı Tātārum MuḤammed Şāhum ağlatma beni

II.

Deşt-i ‘ışkuñda senüñ Mecnūn gibi avāreyüm
 Nāvek-i ğamzeñ ucundan dem-be-dem pür yāreyüm
 Başına dermānı yok bir ‘āşık-ı bī-çāreyüm
 Çeşm-i Tātārum MuḤammed Şāhum ağlatma beni
 Nām-ı Tātārum MuḤammed Şāhum ağlatma beni

64

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

I.

Bülbül gibi 'ışk ehli figân eylemek olmaz
 Esrâr-ı sözi halka beyân eylemek olmaz
 Gencine-i 'uşşâka zebân eylemek olmaz
 Ser virmek olur sırrı 'ayân eylemek olmaz

II.

Hicr âteşine cânımı cânâne yakarsa
 Bâzâr-ı gama şem'a gibi altun aşarsa
 Mıkrâz-ı belâyile başum dağı keserse
 Ser virmek olur sırrı 'ayân eylemek olmaz

III.

Cânâne için hançer-i bürrâne düşersem
 Dür-dâne gibi lücce-i 'ummâna düşersem
 Pervâne gibi âteş-i süzâna düşersem
 Ser virmek olur sırrı 'ayân eylemek olmaz

IV.

Bülbül gibi ol gönca beni zâr ider olsa
 Eyyüb gibi derd ile bîmâr ider olsa
 Manşûr gibi zülfüne ber-dâr ider olsa
 Ser virmek olur sırrı 'ayân eylemek olmaz

V.

Mest eyleyeli rûhımızı sâki-i vaḥdet
 Biz ḥâne-i dilde iderüz yâr ile şoḥbet
 Mühr urdı bizüm aġzımuza ḥâtem-i ḳudret
 Ser virmek olur sırrı ‘ayân eylemek olmaz

VI.

Ḳassâm-ı ezel derd u belâ ḳıldı naşîbüm
 Dil derdine oldur yine ‘âlemde ṭabîbüm
 Her pâremi iderse ḳulaġımca ḥabîbüm
 Ser virmek olur sırrı ‘ayân eylemek olmaz

VII.

Cevr etse n’ola cānuma maḥbûb-ı zamâne
 Dest-i sitemi ḳaddümi döndürse kemâne
 Tîr-i müjesi sînemi eylerse nişâne
 Ser virmek olur sırrı ‘ayân eylemek olmaz

VIII.

[30a] Seng-i ġam ile âhen-i ḳalbümü çıkarsa
 Ḳav gibi meni âteş-i sūzâne yaḳarsa
 Cercîs gibi cānumı biñ kere çıkarsa
 Ser virmek olur sırrı ‘ayân eylemek olmaz

IX.

Biz nüş iderüz yedi felek ṭasını pür-sem
 Hem-dem olıma bezmimize Ḳayyâm ile çün Cem
 Yokdur sözüümüz zîr u zeber olsa dü ‘âlem
 Ser virmek olur sırrı ‘ayân eylemek olmaz

X.

Çün ‘ arz-ı cemāl etdi bize luḡ ile ol yār
 Bizden ne umarsan yūri ey zāhid-i hüṣ-yār
 Mahrem idinūpdür bizi esrārına dil-dār
 Ser virmek olur sırrı ‘ ayān eylemek olmaz

65¹⁵⁸

MÜSTEZÂD-I FUZÛLÎ

Mef’ ūlü Mefā’ ilü Mefā’ ilü Fe’ ūlün
Mef’ ūlü Fe’ ūlün

- 1 Ey serv-i sehî sen geleli seyr ile bāğa
 Ser çekmedi ‘ ar’ er
- 2 Çok ‘ āli-nesebler özüni şaldı ayağa
 K̄ul oldı¹⁵⁹ şanavber
- 3 Sünbül özüni zūlfine beñzetdi nigāruñ
 Gördü¹⁶⁰ ki ḡaḡādur
- 4 Dāğlarda biter yüzi qara başı aşağa
 K̄aygulu mükedder

¹⁵⁸ Müstezâdın 5 mısra ve ziyadelerinden sonra sıra tamamen Dîvân’daki şiirden farklılaşmaktadır. Aynı ayrı dipnotta göstermeye gerek duymadık.

¹⁵⁹ oldı: boldı (Akyüz, s.280)

¹⁶⁰ Gördi: Bildi (Akyüz, s.280)

- 5 Her dem¹⁶¹ perīnūñ menzil[i] virāne gerekdür
Yā çeşmeler üsti
- 6 Göñlüm kimi virāne¹⁶² gözüm kimi¹⁶³ bulağa
Gel¹⁶⁴ ey perī-peyker
- 7 Şol hālūñ için zülfüñe ancağ meni bilme¹⁶⁵
Çoğlar dolaşıpdur
- 8 Bir dāne için gör nice kuş düşer¹⁶⁶ duzağa
Rām¹⁶⁷ oldu musahğhar
- 9 Bir bāde¹⁶⁸ şarāb istedüm [ey] sākī lebūñden
Ser-hoş mıdı bilmen
- 10 Çeşmi¹⁶⁹ meni öldürmege yapışdı bıçağa
Çekdi maña hançer
- 11 Zülfüñ şarudan¹⁷⁰ göñlüme sevdā yeli esdi
Reyhān mıdı bilmen

---

¹⁶¹ Her dem: Sen tek (Akyüz, s.280)

¹⁶² ...: vü (Akyüz, s.280)

¹⁶³ kimi: dü (Akyüz, s.280)

¹⁶⁴ Gel: Kon (Akyüz, s.280)

¹⁶⁵ “ancağ meni bilme” ile alt mısradaki “çoğlar dolaşıpdır” ifadesi yer değiştirmiştir (Akyüz, s.280).

¹⁶⁶ düşer: düştü (Akyüz, s.280)

¹⁶⁷ Rām: dām (Akyüz, s.280)

¹⁶⁸ bāde: cām-ı (Akyüz, s.280)

¹⁶⁹ Çeşmin: çeşmi (Akyüz, s.280)

¹⁷⁰ şarudan: yıbarıdan (Akyüz, s.280)

- 12 Hüsna çiçeğün¹⁷¹ koğusu tıldı¹⁷² dimāğa
Cān oldı mu^c aṭtar
- 13 Ey rüz-ı kıyāmet gününe münker olanlar¹⁷³
Dil-ber gider oldı
- 14 İşıtmedüñüz şūr u ney çalındı kulağa¹⁷⁴
Kopdı baña maḥşer
- [30b] Dünyādan eger **Fuzuli**¹⁷⁵ gözi ağlayı gitdi¹⁷⁶
Yüzüñ hevesinden
- 16 Raḥmet yağışı toprağınun üstüne yağa
Kabri ola envār¹⁷⁷

66

MÜSTEZĀD-I ḤAYRETĪ

Mef^c ülü Mefā^c ilü Mefā^c ilü Fe^c ülün

Mef^c ülü Fe^c ülün

- 1 Teslīm ü rızā kapladı mülk-i dil ü cānı
Ey rüh-ı revānum

¹⁷¹ Hüsna çiçeğün^ñ: Hansı çemenin (Akyüz, s.280)

¹⁷² tıldı: geldi (Akyüz, s.280)

¹⁷³ Bu mısra ve ziyadesi Dıvān'da yer almamaktadır (Akyüz, s.280).

¹⁷⁴ Bu mısra ve ziyadesi Dıvān'da yer almamaktadır (Akyüz, s.280).

¹⁷⁵ Fuzülî: Fuzülî'ni (Akyüz, s.280)

¹⁷⁶ ağlayı gitdi: ağlayıp ölse (Akyüz, s.280)

¹⁷⁷ envār: enver (Akyüz, s.280)

- 2 Hāṣā ki cefā kıılıcı¹⁷⁸ dökese yire anı
Lā diye zebānum
- 3 Ger tır-i cefā at baa ger seng-i melāmet
Hey hey nice sīne
- 4 Dönmem dile cān at dile dil eyle nianı
Ey aı kemānum¹⁷⁹
- 5 Girdi elūme nad-i maabbet yine nā-gāh
Ey h̄āce anıyem
- 6 Ümmīd budur ki ebedī olmaya fānī
Bu genc-i nihānum
- 7 Fehm itmege bir rind-i sebük-rūh gerekdür
Fenn-i am-ı ıı
- 8 Bu  ilme duūl eyleyemez Mollā Gürānī
Ey mūnis-i cānum
- 9 Ger  āı isem bana viāl-i ebedīdür
Eyyāmda bir kez

---

¹⁷⁸ kıılıcı: tīı (avuoğlu ve Tanyeri, s.128)

¹⁷⁹ Divan'da bu bölümden sonra Şu beyit ve ziyadeleri yer almaktadır (avuoğlu ve Tanyeri, s.128):

Ger cevru cefā eyle gerek mihr ü vefā kııl
Hıoşdur amūsın
 Ikuñ baa hep yaşıdır el-ışa yamanı
Sūd oldı ziyānum

- 10 Göz ucu ile bir nazar eylerse nihānī
Ol āfet¹⁸⁰-i cihānum
- 11 Cān oynamadur yoluna aqşā-yı murādı
Erbāb-ı vefānuñ
- 12 Bāzīçedür¹⁸¹ ı ışq fezāsında qalanı
Ey tāze civānum
- 13 Ağyār ile yār olma qarīb olma raqıbe
Engelden ırağ ol
- 14 Bī-hār yaraşur gül-i gülzār-ı cinānī
Ey gonca dehānum
- 15 Tek dāmenüñi şaqla hemān yolu dikenden
Ol ser-keş olursañ
- 16 Ey kāmetsi cān gülşeninüñ serv-i revānı
Ya' nī ki revānum¹⁸²

---

¹⁸⁰ āfet: şūh (Çavuşođlu ve Tanyeri, s.129)

¹⁸¹ Bāzīçedür: bāzīçe-durur (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.129)

¹⁸² Dīvan'da bu bölümden sonra şü beyit ve ziyadeleri yer almaktadır (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.129):

Ben saqlar idüm sīnede cānum gibi zārı
Qan eyledi ammā
Fāş itdi yine gözlerümün eşk-i revānı
Esrār-ı nihānum

- 17 Ey **H̄ayretī** dirdüm ki güzel sevmeyem artuğ
İllā n'ideyin¹⁸³ āh
- 18 Adın demek olmaz yine bir şūh-ı cihānı
Sevdi dil ü cānum

67

[31a] MÜSTEZĀD MİN KELĀM-I RİYĀZĪ

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ülün
Mef'ülü Fe'ülün

- 1 Sevdi yine dil ' ışğ ile bir tāze civānı
Ol ibn-i fülāni
- 2 Dirdi ki çuta sırrını cān içre nihānı
Fāş eyledi anı
- 3 Hicrānda anuñ durmaz ider nāle ile āh
Her şām u seḫergāh
- 4 Gökleri yağar dūd-ı siyāhı dü-cihānı
Vermeyüp amānı
- 5 Kirpikleri kimüñ kim ura cānına bir oğ
Hergiz dimez ol oğ

---

¹⁸³ n'ideyin: n'ideyim (Çavuşoğlu ve Tanyeri, s.129)

- 6 Her demde ki aşd ide ebr u kemānı
Urmaĝa niřānı
- 7 Işkından anuñ olsa kişi āleme rüsvā
Olmaz aña pervā
- 8 Ger yerlere urursa amu adı vü sanı
Tıtmaya kemānı
- 9 Gülşende ılur arşusına āh ile feryād
Der demde idüp yād
- 10 Cān bülbüli biñ nāzı ile āh u fiĝānı
Ol ĝonca dehānı
- 11 Hüsñ ile gören āmetin ol tāze civānuñ
Olmaya kemānuñ
- 12 Kim eglemeye gülşende ol serv-i revānı
Yā hür-ı cinānı
- 13 Gördükce yüzün řām u seher işbu **Riyāzi**
İder bu duāyı
- 14 Kim Hā vire bir gün aña ol rüħ-ı revānı
řād ide revānı

68¹⁸⁴

MÜSTEZÂD MİN KELÂM-I HAYRETÎ

*Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün**Mef'ülü Fe'ülün*

- 1 Ey lebleri mül dişleri dür hoşka dehānı
 ıldı dimek ihyā
- 2 Ben ' aşıkı öldürdü müjeñ çekdi kemānı
 Ey gözleri şehlā
- 3 Her ande adem başsañ eyā serv-i revānum
 Dirler saña yir yir
- 4 Kim sāye ile sū-be-sū doldurdu cihānı
 Bu āmet-i ra' nā
- 5 Görse seni ger ins u melek hūrī vü ılmān
 Yā bār-ı Hudā sen buña' arz eyle cinānı
- [31b] Taḥsīn idüp ide
 Firdevs ola Mevlā
- 7 Reşk ide seni göricek ol şems-i amer-tāb
 Bir birine anlar

¹⁸⁴ Hayreti'ye ait olduğu söylenen bu müstezad Divan'da yer almamaktadır [Çavuşoğlu, Mehmet ve Tanyeri, M. Ali(1981). Hayretî Divan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: İstanbul].

- 8 Yād eyleyeler bu mıdur ol Yūsuf-ı şāni
Yoḥsa daḥı a‘lā
- 9 Būstān-ı maḥabbetde senūñ tūṭı vü ḳumrı
Gūş etse şadāñı
- 10 Dem-beste ḳıla murġ-i saḥn ḳılsa fiġānı
Hem bülbül-i gūyā

69

DER MEDḤ-İ DÜVĀZDEH İMĀM-I ḤAYRETİ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Cāna ḳalmaz biz fedāyī cānlaruz
Terk ü tecrīdüz fenāyī cānlaruz
- 2 Sūfī-i şeyṭān-siriştūñ ‘aḳḳıyuz
Ehl-i tevḥīdüz fedāyī¹⁸⁵ cānlaruz
- 3 Ḳıblemüzdür vech-i pāki Aḥmed’ūñ
Biz Muḥammed Muşafāyī cānlaruz
- 4 Ka‘bemüzdür āsitānı Haydar’uñ
Biz ‘Aliyyü’l-Murtażāyī cānlaruz

---

¹⁸⁵ fedāyī: Hüdāyī (Çavuşoġlu ve Tanyeri, K.6, s.14)

- 5 Biz Hasan ʿışkına içdük zehr-i ğam
Biz Hüseyin-i Kerbelâyî cânlaruz
- 6 Cân ile Zeyne'l-ʿibād'un ʿabdiyüz
Hâsılı Âl-i ʿAbâyî cânlaruz
- 7 Hâk-i râhıyuz Muḥammed Bâkır'uñ
Caʿ ferî-mezheb safâyî cânlaruz
- 8 Şâhumuzdur Mūsî-i Kâzım bizüm
Hem ʿAlî Mūsî Rızâyî cânlaruz
- 9 Şeh Takî-i müttakî sulṭānumuz
Hem Nakî-i muḳtedâyî cânlaruz
- 10 ʿAskerî'nüñ ʿaskeriyüz ʿaskeri
Mehdî-i şâhib-livâyî cânlaruz
- 11 Kelbiyüz dergâh-ı Âl-i Ḥaydar'uñ
Biz de bu derde gedâyî cânlaruz
- 12 Kaçma bizden **Ḥayretî** biġānevār
Biz de bir kaç âşinâyî cânlaruz

70

RUBĀ'Ī-İ HAYRETİ

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

I.

Olmayup 'ālemde şüret şatmada dellāllar
 K̄īl u k̄āli k̄azıdı defterden ehl-i hāller
 Vākıf-ı esrār-ı 'ışk-ı Hāķ olan k̄attāller
 Keskin erler t̄ıĝ-i 'uryānlar durur abdāllar

II.

[32a] Na'ller kim kesdiler rāh-ı Hudā'ya dāldır
 T̄ālib-i cezb itmege her biri bir çengāldır
 Dāĝlar rüşen delīli meclis-i her iķbāldür
 Keskin erler t̄ıĝ-i 'uryānlar durur abdāllar

III.

Bezm-i ĝamda¹⁸⁶ her elif bir ŝem'-i cān-efrūz dur
 Mūnkirūñ k̄albine l̄ikin t̄ir-i āhen-dūzdür
 Gicesi K̄adr oldı bunlaruñ ĝüni nev-rūz dur
 Keskin erler t̄ıĝ-i 'uryānlar durur abdāllar

IV.

Çün bular rāh-ı t̄arīkatde gelüp h̄āk oldılar
 Zerre iken mihr-i 'ālem-tāb-ı eflāk oldılar

---

¹⁸⁶ ĝamda: dilde (Çavuşoĝlu ve Tanyeri, M.12, s.93)

Ġıl u ğışdan şaykal-ı tevḥīd ile pāk oldılar
Keskin erler tīĝ-i ʿuryānlar durur abdālar

V.

Şüretā gerçi birer kemter gedālardur bular
ʿĀlem-i maʿnīde līkin pādişāhlardur bular
Merve ḥaqqı şūfiyā ehl-i şafālardur bular
Keskin erler tīĝ-i ʿuryānlar durur abdāllar

VI.

Cism-i şüretdür hemān maʿnīde bunlar cāndur
ʿĀlem-i taḥkīke¹⁸⁷ her bir sözleri bürhāndur
Kisvet-i faqr içre bunlar da birer sulṭāndur
Keskin erler tīĝ-i ʿuryānlar durur abdāllar

VII.

Pādişahsın **Ḥayretī** ḥünkāra gerçek kul iseñ
Āsitān-ı devletinde bende-i maḥbūl iseñ
Sen de bir divānesi ol bunlaruñ maʿkul iseñ
Keskin erler tīĝ-i ʿuryānlar durur abdāllar

---

¹⁸⁷ ʿālem-i taḥkīke: ʿālem-i maʿnāda (Çavuşoĝlu ve Tanyeri, M.12, s.93)

RUBĀ' - İ HAYRETİ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Terk ü tecrīd-i fenāyüz¹⁸⁸ hānumāndan fāriğuz
 İki 'ālemden berīyüz in ü āndan fāriğuz
 Varumuz maḥbūb ile meydür ḳalandan fāriğuz
 Biz de birkaç lāübālīyüz cihāndan fāriğuz

II.

Gāh olur kim oluruz mest u ḥarāb¹⁸⁹ u sīne-ḳāḳ
 Gāh esrār-ı leb-i dil-berle ḥayrānuz helāk
 Bir niçe āzādeyüz olduḳ esīr-i ' ışḳ-ı pāk
 Biz de birkaç lāübālīyüz cihāndan fāriğuz

III.

' Aḳlumuz taḡıtmışuzdur zūlf-i ' anbersālara
 Virmişüzdür dīn ü imānı büt-i ra' nālara
 Bir ḳādeḥ¹⁹⁰ cām-ı ṣarābı virmezüz dūnyālara
 Biz de birkaç lāübālīyüz cihāndan fāriğuz

IV.

Zīkrümüzdür dāyimā eş'ār u nazm-ı ābdār
 Fīkrümüz bir gözleri āhūyı ḳılmaḳdur ṣikār

¹⁸⁸ fenāyüz: ehliyüz (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.15, s.97)

¹⁸⁹ mest u ḥarāb: mest-i ḥarāb (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.15, s.98)

¹⁹⁰ ḳādeh: ṭolu (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.15, s.98)

[32b] omazuz Őāhum mūdām elden Őarāb-ı hoŐ-güvār
Biz de birkaç lāübālīyüz cihāndan fāriġuz

V.

Tīġ-i ıŐ-ı yār ile başdan ayaġa yarayuz
Çāreden geçmiş Őabībā bir niçe bī-çāreyüz
Bādeye dūŐmiŐ hevāyī bir nice āvāreyüz
Biz de birkaç lāübālīyüz cihāndan fāriġuz

VI.

Zāhidā āķiller ile hoş degüldür başumuz
ĀŐıķuz dīvāne-meŐrebler durur yoldaŐumuz
Aķlı Őavduķ bizüm ıŐ içinde yoķdur nāŐimüz
Biz de birkaç lāübālīyüz cihāndan fāriġuz

VII.

Ehlini çün ķim melāmet ister ıŐkun hāleti
Yüz Őuyından el yuyup nāmūsdan geç **Ĥayretī**
Ār u ġayret bizde terk itmekdür ār u ġayreti
Biz de birkaç lāübālīyüz cihāndan fāriġuz

72

ĖAZEL-İ NESİMİ TAĤMİS-İ ĤAYRETİ

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün

I.

Ayrılıķ cān u göñül Şehrini vīrān eyledi
Yaķdı yıķdı dostum hāk ile yek-sān eyledi

omadı cem' iyyet-i h atır per iŐan eyledi
 F rat n derdi nig r  bağrumı an eyledi
 R zg r oldu muh lif vaŐlı hicr n eyledi

II.

P diŐ [hum]¹⁹¹ bende i t  senden ayırdı felek
 N r id n sen d de-i r Őenden ayırdı felek
 B lb l-i Ėam-d de i g lŐenden ayırdı felek
 C numı ya' n  viŐ l n benden ayırdı felek
 Gel bu c nsuz aŐıı g r kim ne b -c n eyledi

III.

B Ğ-1 cennet ba a k yu ndan c d  g lŐen deg l
 G z me sens z diken olmuş durur g lŐen deg l
 C n rev n olsun sa a r h-1 rev num ben deg l
 Senden ayru d Őd Ė m tad r imiş benden deg l
 H a'dur ey c n her ne kim takd r-i Yezd n eyledi

IV.

NiÇe bir v di-i mişnetde g n l  h eyleye
 Y  niÇe bir y z t tup derg ha y  Ş h eyleye
 Umaram lutfu  bu ben g m-r ha hem-r h eyleye
 Derd m n derm nını fazlından All h eyleye
 Her dev suz derde derm n ol ki derm n eyledi

---

¹⁹¹ P diŐ : p diŐ hum (avuŐoĖlu ve Tanyeri, M.9, s.82)

V.

Gönlüme bezm-i maḥabbetde olup hem-dem ğamuñ
 Anuñ için niçe demlerdür ki sürür dem ğamuñ
 [33a] Mey yerine içürür likin dem-ā-dem dem ğamuñ
 Bağrumuñ ḳanın gözümnden aḳıdur her dem ğamuñ
 Ey şanem şevḳuñ beni gör kim ne giryān eyledi

VI.

Zāhidüñ her dem mekānı gūşe-i kāşānedür
 Rind-i meyḥūrun yeri her laḥza devlet-ḥānedür
 ‘Āşıḳa mesken hemīşe künc-i miḥnet-ḥānedür
 Sırr-ı ‘ıḣkuñ genc imiş anuñ yeri vīrānedür
 Yaḳdı ‘ıḣkuñ göñlümi ol genc vīrān eyledi

VII.

Ḥayretī’yem kim boyun virdüm belā şemşirine
 Cānumı itdüm hedef cānā melāmet tīrine
 ‘Āşıḳuñ ölmekden artuk pes daḫı tedbīri ne
 Cānını virdi **Nesīmī** çün şaçuñ zencīrine
 N’içün anuñ meskenin zencīr ü zindān eyledi

73

RUBA‘İ MİN KELĀM-I ḤAYRETİ

Mef‘ülü Mefā‘ilün Mef‘ülü Mefāilün

I.

Yārüñ ruḫ u zülfin gör bil küfri vü imānı
 Vechine nazar ḳıl baḳ gör āyet-i Ḳur’ānı

Dil hānesini pāk it bul anda o sulṭānı
 Ey ṭālib olan ‘ārif seyr itmege cānānı
 Diḳḳatle temāṣā kııl her gördüğüñ insānı

II.

Şol şüret-i cānānsın kıim şüret-i Raḥmān’dur
 Vechüñde olan ḥatlar hep āyet-i Qur’ān’dur
 El-mü’minu mir’ātüñ Ḥaḳ’dan saña bürhāndur
 Çün āyine-i cānān ol şüret-i Raḥmān’dur
 Bu āyineye gel baḳ gör şüret-i Raḥmān’ı

III.

‘Āşıḳlar imiş yāruñ ṣādıḳları ‘āşıḳlar
 Cān gözin açan Ḥaḳḳ’uñ envārına lāyıḳlar
 Ger görse ‘aceb midür cānānı uyanıḳlar
 Şüretde görünmez cān dirlerse münāfiḳlar
 Sen cāna nazār kıılsun görmek dileyen anı

IV.

Çün aḥsen-i taḳvīme nā-ḥaḳ dir imiş münḳir
 ‘Āşıḳlara ṭa‘n eyler ḳūr u ḳer imiş münḳir
 Maḥbūb temāṣāsın men‘ eyler imiş münḳir
 İnşāf ide bi’llāhi özge ḥar imiş münḳir
 Ḳör gözlerinüñ nūrı yoḳdur göremez anı

V.

[33b] Zühdünde¹⁹² riyā olsa gelmez bu yola zāhid
 Şanma bu ‘amellerle Firdevs bula zāhid

¹⁹² zühdinde: zihninde (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.8, s.84)

Dīdār şafāsından bī-behre ola zāhid
 Sen hüsn-i dil-ārādan göz yumsa n'ola zāhid
 Hıffāş gözi görmez hürşīd-i dıraşşānı

VI.

Şol mūy-ı miyānuñdan cānā bir eşer tuysam
 Esrār-ı dehānuñdan ey la' li şeker tuysam
 Bā-^ç ayn-ı ^ç ināyetle bu mūra nazār tuysam
 Ey dil-ber-i rūhānī cān sırrın eger tuysam
 Bir hābbeye almazdum şad mülk-i Süleymān'ı

VII.

Ey **Hayretī** yüzüñ sür hāk-i der-i cānāna
 Vaqt oldı sücūd eyle ol Hāzret-i Sulţān'a
 Rāz-ı dil-i pür-derdi insāna di insāna
 Esrār sözün **Ahmed** keşf eyleme nā-dāna
 Hayvāna maḥal görme sen çeşme-i hayvānı

74

TAḤMĪS-İ ḤAYRETĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Serverā bed-ḥāh olan sana Yezīd olsun Yezīd
 Dāyim virsün murāduñ meyvesi naḥl-i ümīd
 Dīde-i bahtuñ uyansun ḫālī' üñ olsun saīd
 Her giceñ Ḳadr ü Berāt olsun günüñ Nevrüz u' id
 Dünyeler durduḫça dur' ömrüñ mezīd-olsun mezīd

II.

Bir şeh-i mesned-nişîn-i baht u ' izzetsin bugün
 Âfitâb-ı matla' -ı subh-ı sa' âdetsin bugün
 Şâh-bâz-ı âşiyân-ı ' izz ü devletsin bugün
 Hâşılı bir şîr-i merdân-ı şecâ' atsin bugün
 Dünyeler durdukça dur ' ömrüñ mezîd olsun mezîd

III.

Destüñe virildi sultânüm ' inân-ı devletüñ
 Çek nic' isterseñ kepâdeñdür kemân-ı devletüñ
 Ehl-i fakruñ melce ' idür âsitân-ı devletüñ
 Hâşra deñlü zâyil olmazsun zamân-ı devletüñ
 Dünyeler durdukça dur ' ömrüñ mezîd olsun mezîd

IV.

Ėoncaveş kan yutsun a' dâ sen açıl gül gül gibi
 Göñlümi bir dem perîşân eyleme sünbül gibi
 Karşuña el kaldurup dursun güzeller kul gibi
 Ehl-i diller okıyup medhüñ disün bülbül gibi
 [34a] Dünyeler durdukça dur ' ömrüñ mezîd olsun mezîd

V.

Rübeh-i dünyāya baş indürme şîr ol dāyim
 Geç serîr-i ' adl ü inşāfa emîr ol dāyim
 Pertevüñ şāl ' āleme şems-i münîr ol dāyimā
 Hâkden kaldur fakîri dest-gîr ol dāyim
 Dünyeler durdukça dur ' ömrüñ mezîd olsun mezîd

VI.

Himmetüñ gāyet bülend ü kadrüñ a' lādur senüñ
 Jengden āyine-i kalbüñ mücellādur senüñ
 Ehl-i fakre eşigüñ ' arş-ı mu' allādur senüñ
 Yār için hîç gam yime va'llāh Mevlā'dur senüñ
 Dünyeler durduqça dur ' ömrüñ mezîd olsun mezîd

VII.

Gönlüñ alçaq idü lîkin himmetüñ a' lādudur
 Ğıll u ğışdan her nefes mir 'āt-ı kalbüñ sâdedür
 Saña cān ile kûl olan ğuşşadan āzâdedür
 Şāh-ı çarḥ-ı çārümîn kapuñda bir üftâdedür
 Dünyeler durduqça dur ' ömrüñ mezîd olsun mezîd

VIII.

Şüretā beğsin velîkin sîretā dervîşsin
 Nüşsin şadıqlara ehl-i nifāka nîşsin
 Zaḥm[sın]¹⁹³ bed-kîşe ammā merhem-i dil-rîşsin
 Virme yüz şirre sen bir şāh-ı ḥayr-endîşsin
 Dünyeler durduqça dur ' ömrüñ mezîd olsun mezîd

IX.

' Ādetüñ dāyim ' a'ādur bezldür el'āfdur
 Şan' atüñ her dem seḥādur ' adldür inşāfdur
 Şu gibi hem gönlüñ alçaq hem derünuñ şāfdur
 Saña bu ḥulkıla hep ḥalk-ı cihān vaşşāfdur
 Dünyeler durduqça dur ' ömrüñ mezîd olsun mezîd

---

¹⁹³ Zaḥm: zaḥmsın (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.9, s.87)

X.

Sana bu hüsn ü bu hulğ ile bu yāl ü bālile¹⁹⁴
 Yalıñuz insān degül meddāh olanlar kālile
 Her birinüñ dilde zikri devlet ü iqbālile
 Murğ u māhī medh oğur durmış zebān-ı hālile
 Dünyeler durduğça dur ‘ömrüñ mezīd olsun mezīd

XI.

Mazhar-ı luğf-ı Hudā’sın sen erenler cāniçün
 Menba‘ -ı cūd u ‘ağāsın sen erenler cāniçün
 Ma‘den-i hilm ü hayāsın sen erenler cāniçün
 Nağd-i cān-ı Murtażā’sın sen erenler cāniçün
 [34b] Dünyeler durduğça dur ‘ömrüñ mezīd olsun mezīd

XII.

Gelmemişdür Evrenosilerde sence evren er
 Nağd-i Haydar’sın velāyetde bugün ey şīr-i ner
 Bir zebūnuñdur senüñ bu ejdehā-yı heft-ser
 Şāhib-i seyf ü kalemsin pür-hünersin pür-hüner
 Dünyeler durduğça dur ‘ömrüñ mezīd olsun mezīd

XIII.

Heft kişver pādişāhınıñ yarar bir kulısın
 ‘Abd-i hāşısın erenler cāniçün mağbūlūsın
 Ğāzi begsın gerçek ersin kuşāğuna tolısın
 Şundı gerçekler saña cām-ı murāduñ tolısın
 Dünyeler durduğça dur ‘ömrüñ mezīd olsun mezīd

¹⁹⁴ Bu bendeki 3 ve 4. mısralar Divan’da yer değiştirmiştir (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.9, s.87).

XIV.

Hâk murâduñ göñlüne göre müyesser eylemiş
 Qalbüñi öz kendü nûriyle münevver eylemiş
 Mesned-i izzet serîrinde muqarrer eylemiş
 Luţf idüp her yerde manşûr u muzaffer eylemiş
 Dünyeler durduqça dur   ömrüñ mezîd olsun mezîd

XV.

H  yret 'yem  s t nuñ itlerin  biriyem
 Ol kapunuñ bir tuz itmek g zed r Qıtm r'iyem
 Ben de h l mce şad kat b şesin ñ p riyem¹⁹⁵
 Belki  z meyd nunuñ bir merd-i  alem-g riyem
 D nyeler durduqça dur    mr ñ mez d olsun mez d

75

RUB '‐ H YRET 

F 'il t n F 'il t n F 'il t n F 'il n

I.

Şimdi Őehr ñ p diŐ h  iki lu  bet-b z dur
 G n başında her biri biñ qan eylemezse¹⁹⁶ az dur
 Biri bir devlet h m s  biri bir Şeh-b z dur
 Birbirinden n zen n iki b t-i Őann z dur

¹⁹⁵ p riyem: Ő riyem ( avuŐođlu ve Tanyeri, M.9, s.88)

¹⁹⁶ eylemezse: iderse ( avuŐođlu ve Tanyeri, M.22, s.107)

II.

Biri dil mülkini tārāc itdi biri cān ilin
 Biri dīn iklīmin aldı biri imān ilin
 Görmedi mişlin bularuñ seyr iden ‘ Oşmān ilin
 Birbirinden nāzenīn iki büt-i şannāzdur

III.

Hānkāh-ı ğamda şoydı biri abdāl eyledi
 İki ‘ ālemden geçürdi fāriġu‘ l-bāl eyledi
 Çignedüp esb-i cefāya biri pā-māl eyledi
 Birbirinden nāzenīn iki büt-i şannāzdur

IV.

Birinin ruġları gül-berg-i terden tāzedür
 Birisi bir serv-şaddür meyli dāyim nāzadur
 [35a] Hıl‘ at-i ħüsni ikisinüñ de bir endāzedür
 Birbirinden nāzenīn iki büt-i şannāzdur

V.

Birisi bir pādişādur bende-i fermānıyam¹⁹⁷
 Birisinüñ şulıyam birisinüñ kurbānıyam
 Birbirinden nāzenīn iki büt-i şannāzdur

¹⁹⁷ Şairin mahlasının eksik bırakıldığı mısra, Divan’da şöyle geçmektedir (Çavuşoġlu ve Tanyeri, M.22, s.107):

Birinin Hāyreti-i vālih ü ħayrānıyam

RUBĀ'Ī- İ HĀYRETĪ

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I.

Yeridür ra' d feleklerde eğer eyleye āh
 Ebr u bārān¹⁹⁸ giye giryān oluban dūd-ı siyāh
 Yana yaqıla güneş yerine¹⁹⁹ yüz derdile āh²⁰⁰
 Qanı ol gül-bün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

II.

Oluban cān gibi pinhān bizi bī-cān itdi
 Dünyeden göz yumuban 'ālemi giryān itdi
 Zülfi gibi dil-i 'uşşākı perīşān itdi
 Qanı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

III.

Düşdi çün kim qara toprağa o berg-i gül-i ter
 Döginüp taşlar ile göz yaşın²⁰¹ akıtdı şular
 Başına hāk saçup derd ile dir bād-ı seher
 Qanı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

¹⁹⁸ Ebr u bārān: ebr-i bārān (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.23, s.108)

¹⁹⁹ yerine: yırtı (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.23, s.108)

²⁰⁰ āh: māh (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.23, s.108)

²⁰¹ taşlar ile göz yaşın: taş ile göz yaşların (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.23, s.109)

IV.

Şīven itsün yoluban saçlarını sünbüle diñ
 Gülmesün dünyede açılmasun artuğ güle diñ
 Diñmesün derdile her laḫza disün bülbüle diñ
 anı ol gülbün-i gülzār-ı leāfet Memi şāh

V.

Boynını bükdi şurāḫī acıdı bāde-i nāb
 Kef urup yüzine def iñledi nāy ile rebāb
 Ehl-i bezmüñ ciğerin ḫasret odı itdi²⁰² kebāb
 anı ol gülbün-i gülzār-ı leāfet Memi şāh

VI.

Dolanup gün gibi gözden günümü eyledi şām
 Ğam u endūh ile cān ālemini tutdı Ğamām
 Simdiden girü²⁰³ bize meclis-i mey oldı ḫarām
 anı ol gülbün-i gülzār-ı leāfet Memi şāh

VII.

Öldürürse beni Ğam kılmağ için def -i melāl
 Elüme almayayın and içeyin bāde-i āl
 alayın yire şafā sāğarını cür a-mişāl
 anı ol gülbün-i gülzār-ı leāfet Memi şāh

---

²⁰² itdi: kıldı (avuşoğlu ve Tanyeri, M.23, s.109)

²⁰³ girü: sonra (avuşoğlu ve Tanyeri, M.23, s.109)

VIII.

Nağme-i muṭribi ŧimden girü gūŧ eylemeyin²⁰⁴
 Germ olup meclis-i meyde ṭolu nūŧ itmeyeyin
 Mest ü medhūŧ oluban çūŧ u ḥurūŧ itmeyeyin
 Kānı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi ŧāh

IX.

‘Āleme sākī-i devrānuñ iŧi āl ancaḳ
 Kāse-i dehr ṭolu bāde-i ḳattāl ancaḳ
 [35b] Her gelen gitmede ey dil ‘aceb aḥvāl ancaḳ
 Kānı ol gül-bün-i gülzār-ı leṭāfet Memi ŧāh

X.

Bize devrān yine ḥoŧ zūlm-i firāvān itdi
 Yere sürdi yüzümüz ḥāk ile yek-sān itdi
 Cānı tenden ayırıp arada hicrān itdi
 Kānı ol gül-bün-i gülzār-ı leṭāfet Memi ŧāh

XI.

Gülmedi kimse kim ol āḥır-ı kār aḳlamaya
 Āteŧ-i ḥasret ile yā cigirün ṭaḳlamaya
 ‘Āḳil oldur ki bu dūnyāya gönül baḳlamaya
 Kānı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi ŧāh

---

²⁰⁴ eylemeyin: itmeyin (Çavuşoḳlu ve Tanyeri, M.23, s.110)

XII.

H̄ayretī ʿ ākil isen dehr-i fenādan güzer it
 İhtilāt eyleme yārān-ı vefādan güzer it
 H̄āşılı H̄ayretī²⁰⁵ erbāb-ı şafādan güzer it
 K̄anı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

77

RUBA ʿ İ Lİ ʿ L-H̄AYRETİ

Fā ʿ ilātün Fā ʿ ilātün Fā ʿ ilātün Fā ʿ ilün

I.

Cevr idüp ağlatma bu çeşm-i dūr-efşānum benüm
 Bī-günāham dökme luṭf it yerlere k̄anum benüm
 Z̄ulmi k̄o ʿ adl eyle gel devletlü sultānum benüm
 H̄ay ʿ ömrüm h̄āşılı sultān Süleymān ʿ um benüm

II.

Hüdhdü-i cān yelmeden yoluñda oldı ḥaste-bāl
 Bir naẓar göstermedi yüz baña Belkīs-i vişāl
 Cevr ile ben mūr-ı bī-miḳdārı k̄ılduñ²⁰⁶ pāy-māl
 H̄ay ʿ ömrüm h̄āşılı sultān Süleymān ʿ um benüm

III.

Mühr uraldan mihr-i la ʿ lüñ cāna sāhib-ḥātemem
 Devletüñde ya ʿ nī şāhum māl-i mülk-i ʿ Acem²⁰⁷

²⁰⁵ H̄āşılı H̄ayretī: ʿ Uzlet it h̄āşılı (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.23, s.110)

²⁰⁶ k̄ılduñ: itdūñ (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.28, s.116)

²⁰⁷ ʿ Acem: gamem (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.28, s.116)

Ehrimen şanma beni hālümce ben de ādemem
Hāy ‘ ömrüm hāşılı sultān Süleymān’um benüm

IV.

Āl ile aldı leb-i la‘ lüñ dil ü cān illerin
‘ Asker-i haṭṭ ile hālün tutdı imān illerin
Birbirine katdı zülfüñ Āl-i ‘ Oşmān illerin
Hāy ‘ ömrüm hāşılı sultān Süleymān’um benüm

V.

Heft iklīm-i cemālüñ kām-rānısın bugün
Hüb-rūlar haylinuñ şāh-ı cihānısın bugün
Sen bu ‘ aşruñ hāşılı şāhib-ķırānısın²⁰⁸ bugün
Hāy ‘ ömrüm hāşılı sultān Süleymān’um benüm

VI.

İşigüñde ben de şāhum bendeñe kem bendeñem
Hāy ne bende bil ki bir kemter seg-i efkendeñem
Hāşılı medhüñde ķāşırđur dilüm şermendeñem
Hāy ‘ ömrüm hāşılı sultān Süleymān’um benüm

VII.

Nezr-i bād-ı āh-ı ‘ aşıkdan hāzer kııl gel hāzer
Taḥt u tācın çok Süleymān’uñ kıılur zīr ü zeber
[36a] **Hāyretī** bī-çāreyi ağlatma gel şām u seher
Hāy ‘ ömrüm hāşılı sultān Süleymān’um benüm

²⁰⁸ şāhib-ķırānısın: şāhib-zamānısın (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.28, s.117)

RUBA'İ MİN KELĀM-I HAYRETİ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Ağlasam bir demde başumdan aşar rūdum benüm
 İñleşem āh eylesem şehri yakar odum benüm
 K̇orqaram çak ḣüsñüñ eyvānın dutar dūdum benüm
 Hāy kıblem hāy Ka' bem hāy Maḥmūd'um benüm

II.

Ka' be gibi işigüñ ' uşşāka ma' beddür senüñ
 Tāb-ı ḣüsñüñ pertev-i nūr-ı Muḥammed'dür senüñ
 La' lüñi şordum didiler mīm-i Aḥmed'dür senüñ
 Hāy kıblem hāy Ka' bem hāy Maḥmūd'um benüm

III.

Hoş gönüller düzdi hoş fettān-ı ' ālem şūḥsın
 Sen benī ādem degülsin bir muşavver rūḥsın
 Cümleden erbāb-ı ḣüsñ içre bu gün memdūḥsın
 Hāy kıblem hāy Ka' bem hāy Maḥmūd'um benüm

IV.

Dimezem kim āsitānuñda olam bir ' abd-i ḥās
 Baña ' ālemde seg-i kūyuñla besdür iḥtişās
 Boyını baḡlu bir kuluñam dile öldür dile āş
 Hāy kıblem hāy Ka' bem hāy Maḥmūd'um benüm

V.

Ḥayretî'nün gönlü şehristānınuñ sulṭānısın
 Yarasınuñ merhemi hem derdinüñ dermānısın
 Nice cānlar virmesün ol saña cānlar cānısın
 Hāy kıblem hāy Ḳa' bem hāy Maḥmūd'um benüm

79

RUBA'İ MİN KELĀM-I ḤAYRETİ

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

I.

Gezüp her küşesin bu ḳubbe-i şeş-süy-yı a' lānuñ
 Teferrüc eyledüm her bir²⁰⁹ bucāğın dār u dünyānuñ
 İdüp seyrānını her bāğ u rāğ-ı 'ālem-ārānuñ
 Naẓīrin görmedüm yārān bu şeh-r-i cennet-āsānuñ

II.

Taşı la'l-i Bedaḥşān toprağı şāf seng-i 'anberdür²¹⁰
 Şuyı yā Selsebīl ırmağıdur yā Āb-ı Kevşer'dür
 İçinde ādemi ekşer perī yüzlü meleklerdür
 Naẓīrin görmedüm yārān bu şeh-r-i cennet-āsānuñ

III.

Melek-siretlü ḥūrī-çehreler bī-ḥadd ü gāyetdür
 Lebi Kevşer boyı Tübā güzeller bī-nihāyetdür

²⁰⁹ her bir: bir bir (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.33, s.123)

²¹⁰ seng-i 'anberdür: misk ü 'anberdür (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.33, s.123)

İrem gülzârıdur bu hâşılı yâ bâğ-ı cennetdür
Naẓîrin görmedüm yârân bu şeh-r-i cennet-âsânûñ

IV.

Bu yerlerde gönüller alıcı şeh-bâzlar vardur
Ki hayli²¹¹ ta' lîm ider dehre çok şannâzlar vardur
Güzeller bî-bedeller hûblar mümtâzlar vardur
Naẓîrin görmedüm yârân bu şeh-r-i cennet-âsânûñ

V.

[36b] Bu bir gülşen durur bunuñ çok olur verd-i ra' nâsı
Yüzi gül kâküli sünbül boyı serv-i dil-ârâsı
İki ' âlem deger şâhum birinüñ bir temâşası
Naẓîrin görmedüm yârân bu şeh-r-i cennet-âsânûñ

VI.

Muyu Bâlî durur biri kâmusından ser-âmeddür
Temâşâ eylemek bir dem cemâlin ' ömr-i sermeddür
Kaşî zıll-i İlâhi'dür yüzi nûr-ı Muḥammed'dür
Naẓîrin görmedüm yârân bu şeh-r-i cennet-âsânûñ

VII.

Birisi Yûsuf-ı şânî güzellik Mışr'ınûñ hânı
Göreydi şâh-ı Ken' ânî eger bu ân ile anı
Olup biñ cân ile şânî kul olurdu ana ânî
Naẓîrin görmedüm yârân bu şeh-r-i cennet-âsânûñ²¹²

²¹¹ ki hayli: ḥiyel (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.33, s.124)

²¹² Divan'da bu kitadan sonra şu yer almaktadır (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.33, s.125):

Ḥusâverdi durur adı biri bir pür-zarâfetdür

VIII.

‘Alī Bālī durur adı biri bir şāh-ı ‘ālemdür
 Perī-peyker melek-manzar güzeldür dil-ber ādemdür
 Hayā vü ‘ilm ü ‘işmet şimdilik aña müsellemdür
 Nazīrin görmedüm yārān bu şehir-i cennet-āsānuñ

IX.

Biri Şa‘bān Bālī’dür güzeldür şūh dil-berdür
 Firāķı oruç ayıdur vişāli ‘ıyd-i ekberdür
 Nazīr olmaz aña ‘ālemde bir rūh-ı muşavverdür
 Nazīrin görmedüm yārān bu şehir-i cennet-āsānuñ

X.

Memi Bālī durur birisi bir çeşm-i Moğol-çindür
 Kıya baķıcı diller alıcı şeh-bāz laçindür
 Göñüller kebkın avlasun yürisün yavrı şāhındür
 Nazīrin görmedüm yārān bu şehir-i cennet-āsānuñ

XI.

Veli Bālī durur adımı biri bir dil-rübācuķdur
 Hilāl-ebrū kamer-ṭal‘at yüzü gün alnı açuķdur²¹³
 Daķı nev-reste dil-berdür daķı bostān budacuķdur
 Nazīrin görmedüm yārān bu şehir-i cennet-āsānuñ

Cihānda hüsñ ü hülķile nazīri yoķ bir āfetdür

Güzeldür bī-bedeldür bir kıyāmet serv-ķāmetdür

Nazīrin görmedüm yārān bu şehir-i cennet-āsānuñ

²¹³ yüzü gün alnu açuķdur: nigār-ı pür-belācuķdur (Çavuşoğlu ve Tanyeri, M.33, s.125)

XII.

İlâhi bu Beligrad' uñ esâsın üstüvâr eyle
 İçinde cümle maħbûbın cihân durduķça vār eyle
 Belâ-keş **Ĥayretî**' nûñ cānın anlara nişâr eyle
 Nazîrin görmedüm yārân bu Şehr-i cennet-âsanuñ

80

RUBA' İ MİN KELĀM-I ĤAYRETİ

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün

I.

Çekdü m bu yıl bu yolda niçe dürlü bār-ı ĝam
 Tāk oldu tākātüm bükülüp kıaddüm oldu ĥam
 Aldum elüme tā ki yazam nāme-i elem
 İki büküldi kāĝıd u kıan aĝladı kıalem

II.

Miħnet risālesin nice tefsîre başlayam
 Sen Őāh öniñde yā nice taķrîre başlayam
 Kıaşd eyledüm ki ĥālümü taħrîre başlayam
 İki büküldi kāĝıd u kıan aĝladı kıalem

III.

[37a] ' Arz itmeĝe ĥuzūruña ey mîr-i kāyināt
 Tahħrîr olındı Şemme-i aħvâl-i müŐkilāt
 Ĥayretde kıaldı aĝzın açup ĥālüme devāt
 İki büküldi kāĝıd u kıan aĝladı kıalem

IV.

Geldüm apuña alayura iderek niyāz
 Unutma ben uluñı eyā mīr-i dil-nevāz
 Yazılmadan henūz daı bu ıřsa-i dırāz
 İki büküldi kāıd u an aqladı alem

V.

Geldi apuña **ayretī**-i ez' afū'l-[ ] ibād
 Tā nāme ile [ ] arz ide ālin o nā-murād
 Dūd-ı dil ile aralara boyanup midād
 İki büküldi kāıd u an aqladı alem

81

AZEL-İ LAİFİ TAMİS-İ SİYAHİ

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I.

Münevver ıldı afāı yüzüñ ey meh ziyālıdan
 Yaraşur sidre addüñe dem urşa müntehālıdan
 Ferāat eyledi şandum seni ben pür cefālıdan
 Gözüm yaşımı bar itdüñ firāuñla cüdālıdan
 Senüñle ani ā zālim şusuz mıdı aralıdan

II.

Niyāz itmek düşer dāyim gül-i ra' nāya bülbül den
 Niyāz itdükce nāz itmek gerekdür bülbüle gülden
 Beni sen şu gibi ey serv autduñ cānıla dilden

Çevirdüñ yüzüñü āhır alınca gönlümü benden
 Ğaraz bu mıydı ā dil-ber bizümle āşınalıqdan

III.

Cihān içre saña beñzer қani bir dil-ber-i ra' nā
 Haṭ-ı reyḥān u ' anber bu yüzi gül қāmeti bālā
 Kamer-hey'et güneş-tal' at peri-peyker melek-simā
 Bügün mülk-i melāḥatde bulunmaz ḥüsnüñe hem-tā
 Virilmüşdür sañā şāhum güzellik şun' -ı Ḥālıq'dan

IV.

Dem-ā-dem dest-i cevruñle nigārā çāk olup yaқа
 Revā mı āteş-i hecrüñ beni ḥāk eyleyüp yaқа
 Terahḥüm kılmayasın sen gözümdeñden қanlı yaş aқа
 Oluban ḥüsnüñe gurrā iken cevr itme ' uşşāқа
 Ğurūr ile nice şehler düşüp[dür] pādişāhlıqdan

V.

Siyāhī goncalar içre görüp sen verd-i ḥandānı
 Göñül derdi n'ola bülbül gibi eyleyse fiğānı
 Gözüñüñ yaşı dem oldı yeridür kılsuñ iḥsānı
Laṭīfi yoluña cānum virirdi şıdқ ile cānı
 Terahḥüm eyleyüp geçseñ eger bu bī-vefālıqdan

[37b] Der-Beyān-ı Neşāyih ü Fevā'id²¹⁴

82

[38a] TERCİ' -İ BEND-İ RAHMİ RAHMETU'LLAHİ 'ALEYH

Meḥ'ülü Mefā'ilün Meḥ'ülü Mefā'ilün

I.

Ey dil nice bir dehrüñ derdin çekesin muḥkem

Bu bār-ı girān itdi ḳaddini sipihrüñ ḥam

Yād eyleyeyin gūş it bir ḥādiş-e-i mu'azḳam

Bu ḳışsa beyānında oldı nice dil ebkem

Bir gevher-i yek-tādan ḥalkı oldı ḳamu 'ālem

Cehl ile kimi cāhil 'ilm ile kimi ā'lem

Vaşl ile kimi şādān hecr ile kimi pür-ḡam

Kimisi gedā olmuş kimisi şeh-i ekrem²¹⁵

38b Ğafletle naḳar ḳılma aç gözünü gel bir dem

Bu mes'ele baḥşinde 'ākiller olur mülzem

Bir bezm-i ṫarab-sāza geh gāh olup maḥrem

Tācını idüp keḳ-rev 'ayş eyler iken ḥurrem

Cem cāmını nūş etdi sürdi nice dem Rüstem

Bu bezm girü bākī 'ālem girü²¹⁶ ol 'ālem

²¹⁴ Çalışmamıza şiirleri konu olarak belirlediğimizden Farsça yazılmış mensur bu bölüm transkribe edilmedi.

²¹⁵ ekrem: 'ālem (Boranoğlu, M.1, s.283)

²¹⁶ girü: yine: (Boranoğlu, M.1, s.283)

II.

Cellād-ı felek her dem ger çekse dilā şemşir²¹⁷
 Tüt gerden-i teslīmüñ yoğ ğayre dağı tedbir
 Ne yazdı ise başa bir bir getürür tağdır
 Ger nīk u eğer beddür olmaya kazā tağyir
 Bir yañada ħār-ı ğam oldı baña dāmen-ğir
 Ālām-ı ser-encāmum seyrān edicek bir pīr
 Şan āb-ı ħayāt ile kılmışlar²¹⁸ anı tađmīr
 Oldu dil-i vīrānum anuñla o dem ta' mīr
 Bir cām şunup kıldı sūz-ı dilüme te'sir
 Ol cām-ı şafā-bađşuñ eţrāfına bī-tađdır²¹⁹
 Bu beyt-i dil-āvīzi kılmışlar idi tađrīr
 Vaşfinda ħired 'āciz diller idemez tađrīr
 Cem cāmını nūş etdi sürdü nice dem Rüstem
 Bu bezm girü bākī 'ālem girü²²⁰ ol 'ālem

III. 221

İcād edicek Vācib bu 'ālem-i imkān
 Bir gevher-i pāk itdi māhiyyet-i insānı
 Derc eyledi ħalbinde gencīne-i pinhānı
 Nefs ejderidür anuñ her lāĥza nigeĥbānı
 Dil kişverinüñ olmış her biri birer ħānı
 İllā n'idelüm 'ālem olmasa eğer fānī
 'Āyyār-ı felek ħapdı tāc-ı ser-i ħākānı

---

²¹⁷ Divan'da 2. benddir.

²¹⁸ kılmışlar: kılmışdı (Boranoğlu, M.1, s.283)

²¹⁹ bī-tağdır: bī-tađsīr (Boranoğlu, M.1, s.283)

²²⁰ ...: yine (Boranoğlu, M.1, s.283)

²²¹ Divan'da 2. benddir.

Nüş itmedi İskender ser-çeşme-i hayvānı
 Şoñ ucu yele virdi evreng-i Süleymān'ı
 Geşt itmege 'azm itdüm eṭrāfi²²² gül-istānı
 Bu beyti oḡur gördüm bülbül idüp efgānı
 Gūş eyleyicek her gül çāk itdi girībānı
 Cem cāmını nüş etdi sürdü nice dem Rüstem
 Bu bezm girü bākī 'ālem girü²²³ ol 'ālem

IV.

Seyrān ideyin dirsən pür-ḡün ser-i Dārā'yı
 Var deşt-i fenā içre gör lāle-i ḡamrāyı
 [39a] Dünyāya ḡıyās etsen ger füşhat-i 'uḡbāyı
 Seyr eyle müşelleşde eşkāl-i zevāyāyı
 Bir sākī-i mehveşden nüş et yüri şahbāyı
 Düş kūy-ı ḡarābāta ol 'āşıḡ-ı rusvāyī
 Bu pendı işitdükde nā-geh dil-i rüsvāyı
 Mey-ḡāneye 'azm etdim²²⁴ geşt eyleyü her cāyı
 Bir encümene irdüm gördüm nice dānāyı
 Her biri tutar elde cām-ı ṭarab-efzāyı
 Bu beyti oḡur gördüm baḡrını delüp nāyı
 Şevk ile semā' eyles ol dem nice Mollāyī
 Cem cāmını nüş etdi sürdü nice dem Rüstem
 Bu bezm girü bākī 'ālem girü ol 'ālem

²²² eṭrāfi: gülistānı (Boranoḡlu, M.1, s.284)

²²³ girü: yine (Boranoḡlu, M.1, s.284)

²²⁴ Mey-ḡāneye azm ettüm: 'Azm itdi ḡarābāta (Boranoḡlu, M.1, s.284)

V.

Rahmî n'ola t̄ali' den eylerse şikāyetler
 Çekdi bu feleklerden çok dürlü felāketler
 Nā-ehle müyesserdür her dürlü sa' ādetler
 Dānā-dil ü kāmiller çekmekde melāletler
 ' Ākil ola dīvāne fikr olsa bu hāletler
 Nā-dāna neden bilsem āyā bu ri' āyetler
 Bir gün beni hāk eyler āhır bu kāsavetler
 Her ehrimenüñ²²⁵ varur ayağına devletler
 Cān ile perī-rūlar eyler nice hıżmetler
 Var ise kıyāmetden oldı bu ' alāmetler
 Zevk ile sürür ile itdi nice ' işretler
 Dünyā gibi ' uqbāda bulsun yine rāhatlar
 Cem cāmını nüş etdi sürdü nice dem Rüstem
 Bu bezm girü bākī ' ālem girü ol ' ālem

83

MU' AŞŞER MİN KELĀM

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

H̄ābdan açdum gözüm t̄urdum yerümden bir seher
 ' Ayn-ı ' ibretle bu fāni ' āleme kıldum nazar
 Cübbeye muhtāc pālās içre her ehl-i hüner
 Her ne deñlü var ise nā-dān elinden sım u zer

²²⁵ her ehrimenüñ: sifle olanuñ (Boranoğlu, M.1, s.284)

Zāğlar gülzārda bülbül kafesinde zār u zār
 Ehl-i dil ayağda vü nā-dānlar olmuş tāt u ser
 Her kime kim dost olsañ ol saña düşmen çıkar
 Girüsine ‘āşıkunñ ma‘şūk eyler hāndeler
 Zülmeti ab-ı hayāta eylemiş devrān sefer
 Gençler virānede ka‘r-ı bihār içre güher
 [39b] Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

II.

Seyre çıkdım kim göreydüm nice olmuş gülsitān
 Dehr elinden kıpkızıl kana boyanmış erguvān
 Servler ‘ālemden el çekmiş bunu söyler hemān
 Kimse āzād olmaz gamdan ki fānidür cihān
 Murğlar bu meskenün virüp fenāsından nişān
 Hārdan hār üzre giymüşler kabāyı āşiyān
 Ditreşür eşcār bir gün irişür deyü hazān
 Gül bir iki gün gelüp ‘ömrine olmuş şād-mān
 Kūşe bir kūşe durup bülbüller eylerler figān
 Bu ne hāletdür didüm çıkdı didi bir bağbān
 Bülbül ağlar gül güler ‘ālem temāşādur gider

III.

Bu cihānuñ bir ‘aceb bezmini gördüm ben gedā
 Nāylar virür haber ervāhdan eyler şādā
 Çeng iki bükilmüş olmuş bir nigāra mübtelā
 Eyleyüp ‘uryān defi darb ile eylerler cefā
 Güş tanbūrı burup ta‘lim iderler bir hevā
 Çār-pāre guşşaya çak çak deyü eyler nidā
 Ehl-i bezmünñ ‘aqlını almış o bezm-i bī-beğā

Kimisi ağlar kimi gelür sürüp zevk u şafā
 Bu ne ʿālemdür didügümçün cevābı çün baña
 Bir güzel sākī durup tekrār itdüdü duʿā
 Bülbül ağlar gül güler ʿālem temāşādur gider

IV.

Gāh olur kim bir gedāyı bu felek sultān ider
 Gāh sultānı gedāveş hāk ile yek-sān ider
 Kimin öldürür kimini dir görür çok kan ider
 Maḥv ider deryāları vü kıatre-i ʿummān ider
 Mār-ı pür-zehr eyleyüp gencineye derbān ider
 Gāh olur pür-şevk olup bezm meh-i tābān ider
 Gāh olur giryān olup gözyaşların bārān ider
 Kıanķı yer maʿmūr olursa ʿāķıbet vīrān ider
 Kiminüñ yārını vuşlat kiminüñ hicrān ider
 Ağladur Yaʿküb ammā Yūsufʼı ḥandān ider
 Bülbül ağlar gül güler ʿālem temāşādur gider

84

MÜSEBBAʿ-İ FEVRİ

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I.

Cān çıkarsa kūy-ı firķatde ğam-ı dil-dārdan
 Baş giderse ʿışķ içinde cünbiş-i aġyārdan
 [40a] Cāme-i ten yansa nār-ı sīne-i bīmārdan
 Tāc-ı zer düşse hevā-yı āh-ı āteş-bārdan

El çekem hep cān u baş u cübbe vü destārdan
 Geçmiyem hergiz belā-yı derd-i ʿışk-ı yārdan
 Dönmiyem k̄ālu belīde itdüm kim ikrārdan

II.

Nāzır isem nergise ol ğamze kārı terk idüp
 Mā'yil isem serve ol k̄addi çenārı terk idüp
 K̄āyil isem gülşene ol gül-ʿizārı terk idüp
 T̄ālib isem dünyede ol ğam-güsārı terk idüp
 Rāġıb isem kevşere laʿl-i nigārı terk idüp
 K̄āniʿ isem cennete ruhsār-ı yārı terk idüp
 Rüz-ı maḥşer zāhidā maḥrūm olam dīdārdan

III.

İşigine yüz sürüp benden duʿā itdükde ger
 Deyr-i miḥnetde şorarsa çekdügüm ğamdan ḥaber
 Ol şanem kūyına eylersek saʿādetle sefer
 Yoluñ izüñ açuğ olsun eyle ey bād-ı seḥer
 Diyesin şimdi belā-yı hecr ile ey sīm-ber
 Şöyledür zaʿfım ki bir dīvāra söykünsem eger
 Peykerüm teşḥiş olunmaz şüret-i dīvārdan

IV.

Başda dāġ-ı ḥāl-ı ruhsāruñ karanfil vardur
 Tende zaḥm-ı tīr-i müjgānuñ güli bī-ḥārdur
 Dīdede cismüñ ḥayāli nergis-i bīdārdur
 Çeşm-i müjgānuñ ruḥuñ aks ile bir gülzārdur
 Dilde fikr-i āteş-i laʿl-i lebüñ gül-nārdur

Bāğ-ı cānda naḥl-ḳaddūñ serv-i ḥoş-reftārdur
Kim anuñ eṭrāfına ḥavli çekilmüş ḥārdur

V.

Cān u dildür varı yoğı ‘āşıḳuñ didüm aña
Disem olmaz mı dehān-ı la‘ lüñe ey bī-vefa
Didi ancaḳ anlara dūnyā vü ‘uḳbādur bahā
Ben tereddüd eyleyüp baḳup ṭururken her yaña
Gūş-ı cāna irdi hātıfdan bu beyt-i cān-fezā
İrmek isterseñ dehān u la‘ l u yāre **Fevriyā**
Geç iki ‘ālemden el çek cümle yoḳdan vardan

85

MÜŞEMMEN-İ FEVRİ

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

I.

Baña dūnyāda yā Rab demezem tāc ü ḥilāfet vir
Ya sultān-ı cihān-dār²²⁶ it baña²²⁷ küll-i riyāset vir
[40b] Ya bir şāh-ı Süleymān-ḥāna²²⁸ Āşāf ḳıl vezāret vir
Ya erbāb-ı menāşıb gibi bir özge siyādet vir
Cihānı ehline sevḳ eyle baña şevḳ ü ḥālet vir
Kesāfet ḳalbi zeng etse muşayḳal ḳıl leṭāfet vir

²²⁶ cihān-dār: cihān-gır (Tarlan, 1948, Müs.2, s.44)

²²⁷ İt bana: eyleyüp (Tarlan, 1948, Müs.2, s.44)

²²⁸ ḥāna: şāna (Tarlan, 1948, Müs.2, s.44)

Kemāl-i fażl u ūt-ı lā-yemūt ile sa‘ ādet vir
Dem-i āħırde ımān dūnyede Őabr ü anā‘ at vir

II.

Őeref ‘add eyleyüp²²⁹ fażl ü kemāli ‘izz ü nāzım yo
Zemānuñ manşıb u cāhına endān hırş u āzum yo
Każā-yı devlet-i mā-fāt iun sūz u gūdāzum yo
Cihān iun iñen tūl-i emel fikr-i dırāzum yo
Edāniye deni dūnyā iun aŐlā niyāzum yo
Tapuñdan ğayrı bir ferde cihānda keşf-i rāzum yo
Fairrim derd-mendüm senden özge āre-sāzum yo
Dem-i āħırde ımān dūnyede Őabr ü anā‘ at vir

III.

Olaldan cāri Őaħrā²³⁰-yı vücuda ulzüm-i ‘ālem
‘Adem baħrinde nā-peydā idüm un reŐa-i mübhem
Tağayyür²³¹ eyleyüp i‘ tā miŐāl-i atre-i Şeb-nem
DüŐürdüñ raħme dem ıldıñ dönüp feyz eyledüñ cān hem
ıardun ‘āıbet rüy-ı zemine eyledüñ ādem
Beni-nev‘ üñ cihānda ekŐerinden eyledüñ ekrem
Bu günden Őonra yā Rabbi bi-haı ismike’l-a‘ zam
Dem-i āħırde ımān dūnyede Őabr ü anā‘ at vir

IV.

İlāhi fażl u cūduñ gibi lūtf-ı bī-nihāyet ıl
Tarik-i Şer‘ i Faħr-i ‘āleme sev it kerāmet ıl

²²⁹ eyleyüp: etmezem (Tarlan, 1948, Müs.2, s.44)

²³⁰ Őaħrā: mecrā (Tarlan, 1948, Müs.2, s.44)

²³¹ Tağayyür: ta‘ ayyün (Tarlan, 1948, Müs.2, s.45)

Dil ü cānı şürür-ı nefis ü Şeytāndan himāyet kıl
 Gice gündüz işüm gücüm ‘ ibādet²³² kıl riyāzat kıl
 Kesel geldükce şevküñ birle kuvvet vir i‘ ānet kıl
 Kemāl ü fażl u ‘ ilm ü hilmî dāyim bana ‘ ādet kıl
 Kamu cürm ü günāhum mağfiret eyle ‘ ināyet kıl
 Dem-i āhırde imān dünyede şabr ü kanā‘ at vir

V.

Hudāyā **Fevri**’nüñ itdügi āh u vāh haqqı’çün
 Yoluñda baş ü cān viren gedā vü şāh haqqı’çün
 Müsem mā-yı maqām-ı kurb olan dergāh haqqı’çün²³³
 O dergāh için olan nāle ile āh haqqı’çün
 [41a] Havāş-ı²³⁴ tapuña irişdüren şeh-rāh haqqı’çün
 O rāh içre bulunan fażl u ‘ izz u cāh haqqı’çün
 Cemī‘-i enbiyā ile²³⁵ Resūlu’llāh haqqı’çün
 Dem-i āhırde imān dünyede şabr ü kanā‘ at vir

86

TERCİ‘ İ- BEND-İ ĞAMİ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

I.

Dün görüp dil-beri olsun bre ğaddār didüm
 Gelmedüñ yanıma gitdüñ kanı ikrār didüm

²³² ‘ ibādet: riyāzāt (Tarlan, 1948, Müs.2, s.45)

²³³ Eserde yer almamaktadır. (Tarlan, 1948, Müs.2, s.45)

²³⁴ havāş-ı: havāssı (Tarlan, 1948, Müs.2, s.45)

²³⁵ ile: hāssa (Tarlan, 1948, Müs.2, s.44)

Ne revādur taķınasın gül-i her hār didüm
 İdesin cān u cihāndan beni bīzār didüm
 Bülbülün zārın işit ey gül-i gülzār didüm
 ‘Ahd u peymān ki gel eyleme inkār didüm
 Meded ilāhi sürsün meded ey yār didüm
 Va‘de-i vaşle hilāf eyleme yār didüm

II.

Çahr idüp hışm ile döndi baña ol yār didi
 Be ne virdün alamazsın şu baña var didi
 Senün için baña çok ta‘n ider ağıyār didi
 Dehenünden bu haber çıkmaya zinhār didi
 Şunayın ağzuña hoş la‘l-i şeker-bār didi
 Varayın hāneñe bir şeb yeter ol zār didi
 Meded İlāhi sürsün meded ey yār didüm
 Va‘de-i vaşle hilāf eyleme yār didüm

III.

Ey leb-i mül saçı sünbül yüzi gülzār didüm
 Başuma eyledi dünyâyı ğamuñ dar didüm
 Çekerüm çünkü senün cevruñi yesār didüm
 Hizmetünde kuluñum bir dilegüm var didüm
 Hasretün eylemedin cān u dile kār didüm
 Merhem-i sīneñe ben hasteñi bir şar didüm
 Meded İlāhi süresün meded ey yār didüm
 Va‘de-i vaşle hilāf eyleme yār didüm

IV.

Beni gerçek sever iseñ bre bî-kâr didi
 Sür kapıya dilüñ eyle yûri yalvar didi
 Göndere saña beni şâyed o murdâr didi
 Yâhūd öldür ol iti sen beni kırtar didi
 [41b] Göresin meyl-i vefâ kıande yesâr didi
 Nice şayd olur imiş ‘ aşıkâ dil-dâr didi
 Meded ilâhi süresüñ meded ey yâr didüm
 Va‘ de-i vaşle hilâf eyleme yâr didüm

V.

Söylesem ‘ ışkuñla tañ mıdur eş‘âr didüm
 ‘ Āşıkūñ kârı degüldür güzelüm ‘âr didüm
 Künc-i hasretde benüm derd ile bîmâr didüm
 Vaşlıla eyler iseñ ben kıula tîmâr didüm
 Gele deyü seni cân hâstesi umâr didüm
 Gözlerüm şubha degin her gice bîdâr didüm
 Meded ilâhi süresüñ meded ey yâr didüm
 Va‘ de-i vaşle hilâf eyleme yâr didüm

VI.

Yeter olduñ **Ġamiyâ** hecr ile ğam-h‘âr didi
 Hâne-i kıalbüñi teng etsün aġyâr didi
 Varuram bekleyesin dâr ile dîvâr didi
 Bu gice ‘ arz iderüm çeşmüñe didâr didi
 Sırruñı tek kimseye eyleme izhâr didi
 Şubh-dek saña kılam vaşlumı îşâr didi
 Meded ilâhi süresüñ meded ey yâr didüm
 Va‘ de-i vaşle hilâf eyleme yâr didüm

87²³⁶

MÜSEDDES-İ YAĞYA

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

I.

Şehri sāyirler ile seyr ider ol māh meded
 Mededüm yok ki varam kūyına her gāh meded
 Olmadı derd-i dilimden benüm āgāh meded
 ‘Aql ise yār degül ‘ömr ise kütāh meded
 N’ideyin n’eyleyin ah meded vāh meded
 Meded Allah meded hey meded Allah meded

II.

Dūd-ı āhum gibi bir yerde qarār idemizin
 Gün gibi başum alup terk-idiyār idemizin
 ‘ışkla fahr iderin zerrece ‘ār idemizin
 Gevher-i eşkümi bābına nişār idemizin
 Cāre yok kendümi dil-dāre yār idemizin
 Meded Allah meded hey meded Allah meded

III.

[42a] Gezdüğüm yerde dirīgā nitekim ebr-simā
 Ağlamağ oldu işüm hasretİle şubḥ u mesā
 Turmadı yaqdı göz açdırmadı bārān-ı belā
 Nice gündür ki görünmez baña ol şems-i duḥā
 Ne kadar sa‘y-i cemil itdüm ise oldu hebā
 Meded Allah meded hey meded Allah meded

²³⁶ Şeyhülislam Yahya ve Taşlıcalı Yahya Divanlarında bu müseddes yer almamaktadır.

IV.

Gāh olur āh-ı siyāh ile cihānı yürürün
 Gāh gird-āb-ı ğam-ı ğuşşada dönüp tırurun
 Yaşum ırmāğı gibi boynımı burup tırurun
 Her dem āyine-i ‘ālemde gözümle görürün
 Hasteyüm derd u ğam-ı yār ile cānum sürürün
 Meded Allah meded hey meded Allah meded

V.

Benligüm eyledi cānum gözine perde beni
 Kendü kendüme hicāb eyleme her yerde beni
 Sırr-ı -aşhab-ı şafā kııl der-i dil-berde beni
 Mūnis eyle dil-i **Yahyā** gibi bu derde beni
 Elümi al kıoma mey gibi ayaklarda beni
 Meded Allah meded hey meded Allah meded

88²³⁷

MÜSEDDES-İ MUHİBBİ

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

I.

Temāşā eyledüm gezdüm ser-ā-ser mülk-i ‘Oşmān’ı
 Ne şehre uğradımsa sevdi dil māh-ı tābānı
 Haber aldum bilenlerden ‘Irāk ile Şıfāhān’ı
 Didiler geşt idenler Çin u Māçin Horāsān’ı

²³⁷ Muhibbî’ye ait olduğu söylenen bu müseddes, Divan’da yer almamaktadır (Ak, Coşkun, Muhibbî Dīvānı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987)

Nazîrûñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı şāni
Sen olduñ rub^ç -ı meskūnuñ bugün sulṭān-ı hūbānı

II.

Lik yāķūt-ı aħmerden dişüñ dürr-i ‘ Aden’den yeg
‘ İzāruñ berg-i gülden kākülün misk-i Ḥoten’den yeg
Meyānuñ müdan ince ķāmetün serv-i ķemenden yeg
Söze gelse zebānuñ ṭütî-i şeker-şikenden yeg
Nazîrûñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı şāni
Sen olduñ rub^ç -ı meskūnuñ bugün sulṭān-ı hūbānı

III.

[42b] Akıtdum şu gibi dil gördüğüm serv-i hırāmāna
Geçerdüm göncasın gözden nazar kıldum gülistāna
Nice şem^ç -i cemāle per yaķup mānend-i pervāne
Şaçılıb eyler evşāfında gūş itdüm çok efsāne
Nazîrûñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı şāni
Sen olduñ rub^ç -ı meskūnuñ bugün sulṭān-ı hūbānı

IV.

Gubār-ı hāk pāyüñ kühl idindi dīde-i bīnā
Belālardan vücūd-ı zāt-ı pāküñ şaķlasun Mevlā
Şadā-yı vaşf-ı ķaddüñlebir oldı ‘ ālem-i bālā
Yoluña çalķadı varını şūrīde olup deryā
Nazîrûñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı şāni
Sen olduñ rub^ç -ı meskūnuñ bugün sulṭān-ı hūbānı

V.

Görüp kāküllerüñ başdan perīşān oldı sünbüller
 Ruħuñ şevkiyle yer yer dāğlar yaqdı qaranfiller
 Oqur medħ-i ruħuñ **Muħibbi** gibi gülşende bülbüller
 Qulaqdan ‘āşık olmuş giribān çāk ider güller
 Nazīrūñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı şāni
 Sen olduñ rub‘-ı meskūnuñ bugün sulţān-ı ħübānı

89

TERCİ‘-İ BEND-İ ‘IŞK MİN KELĀM-I ĦĀLETİ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

I.

- 1 ‘Işk ile oldı bu dünyā peydā
Emr-i külliyyet-i esmā peydā
- 2 ‘Işk mişbāħ ke-mişkāt-ı kitāb
‘Işk esrār-ı Ħudā ser-tā-pā
- 3 ‘Işkdur bā‘ iş-i işāl-i ħabīb
‘Işkdur bu şuver-i naqş u nümā
- 4 ‘Işkdur şāhid-i cān mazħar-ı Ħaķ
‘Işkdur arz-ı semavāt-ı ‘alā
- 5 ‘Işk kürsī vü qalem sidre vü levħ
‘Işk esrār-ı rumūz-ı Tāhā

6 ‘Işkdur *men arefê* sırrına rāh
‘Işkdur evc-i ‘alā-yı a‘lā

7 ‘Işkdur āyine-i nūr-ı Hudā
‘Işkdur aşl-ı vücūd-ı eşyā

II.

[43a] ‘Işkdur kulle-i kâf-ı devrān
‘Işkdur mantık-ı esrār-ı lisān

2 ‘Işkdur vākıf-ı mevķūf-ı semā‘
‘Işkdur hem nefes-i çār erkān

3 ‘Işkdur külli bu zevķ-ı hālet
‘Işkdur ma‘ni-i hū naşş u beyān

4 ‘Işķıla kāmīl olup ‘işķa iriş
Aşl u fer‘inde anuñ yok noķşāñ

5 ‘Işkdur ism-i müsem mā-ı ‘aķl
Görünen şekl-i ‘ayān içre nihān

6 Bilmege ‘işķı gerek hāl ehli
Hāletī ‘işķı ne bilsün nā-dān

7 Gözle ma‘nāyı olup şāhid-bīn
Gerçi kim eylediler külli lisān

- 8 ‘Işkdur āyine-i nūr-ı Hudā
‘Işkdur aşl-ı vücūd-ı eşyā

III.

- 1 ‘Işk mişbāh-ı Hudā’ dur lāmi‘
‘Işkdur aşlına rāci‘ lāmi‘
- 2 ‘ Aşka inkārı ço ey zāhid-i huşk
İnnema ’l-‘aşk ke’s-seyfi kâti‘
- 3 ‘Işkla eyle derūnuñ memlū
‘Ömrüñi yok yire kıılma zāyi‘
- 4 Hāşerāt ile şağın haşr olma
Hāzret-i server ola tā şāfi‘
- 5 Sūd-mend olmadı nāşih ‘ışka
Kelimātuñ kamu hāşu’s-sāmi‘
- 6 Olma ey gāfil uyan ferdāyi
Naqd-i ‘ömr-güzerānuñ bāyi‘
- 7 ‘Işka uy ‘ışk ile ol ‘ışka iriş
Kimse ‘ışk-ı Hāq’a olmaz dāfi‘
- 8 ‘Işkdur āyine-i nūr-ı Hudā
‘Işkdur aşl-ı vücūd-ı eşyā

IV.

- 1 ‘Işkdur aşlı bu çār erkānuñ
‘Işkdur fārisi bu meydānuñ
- 2 ‘Işkdur nāṭıķ-ı fī külli maķāl
‘Işkdur kūnh-i zū’l-‘irfānuñ
- 3 ‘Işkıla ṭıyneti taḥmīr oldı
Cesedi buldı şeref insānuñ
- [43b] ‘Işkıla her kim olur ālūde
Mazhar-ı zātı olur Raḥman’uñ
- 5 ‘Işķ-ı pāk ile olan şāfi-dil
Olur ol āyinesi devrānuñ
- 6 Bula gör ‘işķ ile ‘ālī-derecāt
‘Arş-ı a‘lāca degül mi şānuñ
- 7 ‘Ārif ol eyle bu nuṭķı taşdıķ
Vār ise ‘işķa eger imānuñ
- 8 ‘Işkdur āyine-i nūr-ı Ḥudā
‘Işkdur aşl-ı vücūd-ı eşyā

V.

- 1 Ne bilür n’idüğini ḥālet-i ‘işķ
Çekmeyenler nice kez miḥnet-i ‘işķ

- 2 Havf-ı Hâk ile olupdur sârî
Yitirüp aldı beni heybet-i ʿışk
- 3 Göz yaşın mı cigerüñ eyle kebâb
Ehl-i ʿışk içre budur şöhet-i ʿışk
- 4 Yitirüp kendüyi mestâne düşer
Şanulursa kime kim şerbet-i ʿışk
- 5 Şaklama hüsn-i cemâlüñ bizden
Kimseye eylemezüz minnet-i ʿışk
- 6 ʿAyn ser-çeşme-i ʿışk ol ʿārif
Kendüñi tanı degül şüret-i ʿışk
- 7 Hâtıruñ **Hâletî** cemʿ eyle şakın
Seni dağıtmaya cemʿ iyyet-i ʿışk
- 8 ʿIşkdur āyine-i nūr-ı Hudā
ʿIşkdur aşl-ı vücūd-ı eşyā

90

TERCİʿ-İ BEND-İ DİĞER VELEHU

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

I.

- 1 Bî-ğam olmak dilerseñ ey gâfil
Olma dünyāya şakın ol māʿyil

- 2 Göñlüni virme naqş-ı dünyāya
Aħırı çün fenā imiş bilgil
- 3 ‘ Amel-i şālih işle cehd eyle
Fırsatüñ elde iken ey ‘ ākil
- 4 Mezra‘ -ı aħıret durur bu denī
Bunda ek toħmı anda kıl hāşıl
- 5 Geç kamudan rızā-yı Hāqk’ı gözet
Hāqk’a olmağ diler iseñ vāşıl
- [44a] Seni dögene luğ ile söyle
Seni sögene anı sen sevgil
- 7 Bu durur gitmeñe tarīk-i Hāqk’a
Diler iseñ tarīk-i Hāqk’ı gönül
- 8 Nefsüñüñ iktizāsını terk it
Göñlüñ içre maħabbeti berk it

II.

- 1 Kimseye bāki qalmadı bu cihān
Ne diyem kim bugün gibidür ‘ ayān
- 2 Cehd kıl eyle qalbüni şāfi
Qoma buğz u ħased içinde hemān

- 3 Añ günāhuñda eyle istigfār
Tā ki ‘afv ide hażret-i Sübhān
- 4 Lā-mekān ol mekānda n’eylersin
Durma bir yire eyle gel cevelān
- 5 ‘Işkıla durma geçür evķātuñ
‘Işķdan hālī olma gel bir ān
- 6 Ƙoma sen gel maħabbeti elden
Bi yañā olur ise iki cihān
- 7 Faķrdan itme gel şaķın ‘ārī
Faħr-ı faķr ile itdi faħr-i cihān
- 8 Nefsüñüñ iķtizāsını terk it
Göñlüñ içre maħabbeti berk it

III.

- 1 Haķķ’a olmaķ dilersen çü yaķın
İtmegil kimseyse şaķın gel kīn
- 2 Yaramaz görme kimseyi zinhār
Ayrı gör cümlesin burada hemīn
- 3 Cümle kāmīl bilüp özüñ nāķış
Yirme maħlūķını Haķķ’uñ miskīn

- 4 Kendü aḥvālũñe olup meşğül
Kimse ḥāline ta' n itme şaḳın
- 5 Yaramazlar ile iḥtilāṭ itme
Yaramaz şanma ola rāza emīn
- 6 Rūzgāruñ işi budur hemīn
Kimisin şād ider kimisin ḥazīn
- 7 Eyleme red sözümi eyle ḳabūl
Dilerseñ Ḥaḳ ola saña mu' īn
- 8 Nefsüñüñ iḳtizāsını terk it
Göñlüñ içre maḥabbeti berk it

IV.

- [44b] Ey göñül ' āḳil iseñ eyle ḥazer
Bu fenā dünyāda velī ne beter
- 2 Dilerseñ ki ḥoş Ḥaḳḳ'a iresin
Nefsüñ iḳtizāsını gider
- 3 Veli bu dünyede yıḡan mālı
Şiş olup aḥıretde anı şoḡar
- 4 Geleler de zebāniler diyeler
İşte dünyāda şaḳladuḡuñ zer

5   Āh kim hoş ne fırsatım var idi
       Hayf kim fevt eyledüm diyiser

6   Soñ peşimānlık aşşı itmez hıç
       Ol belā ile renc ile kalısar

7   Fırsatıñ elde iken ey gāfil
       ‘ Amel-i şālih işle saña yarar

8   Nefsüñüñ iktizāsını terk it
       Göñlüñ içre maḥabbeti berk it

V.

1   Bu fenā dünyede iden iḥsān
       Cennete girmege olur āsān

2   Bil ki bu fānide olan maḡrūr
       Derdine bulmaz aḡır dermān

3   Cehd kıl kimse göñlini yıqma
       Ele almağa sa‘ yüñ eyle revān

4   Bir faḡırüñ göñülcigini yıқан
       Vaṭanı olısar anuñ nīrān

5   Kimsenüñ ḥaḡkı kimsede qalmaz
       Ḳādı olduḡda ḥazret-i subḡān

- 6 Bize yevmü'l-cezāda itme cezā
 'İzzetüñ haqqı'çün eyā Deyyān
- 7 Eger ey **Hāletī** dilerseñ sen
 Dem-i aħırda olasın sulţān
- 8 Nefsüñ iktizāsını terk it
 Göñlüñ içre maħabbeti berk it

91

TERCİ' ĀT-I HĀLETİ

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

I.

- 1 Biz vālih ü dīvāne vü ser-mest u ħarābuz
 Biz ħazret-i pīrūñ eşküñde çü türābuz
- 2 Bārān gibi gāhī yağarız rüy-ı zemīne
 Geh ne felek u tāk u muğarnesde seħābuz
- [45a] Ser-çeşmesiyüz cümle-i erbā-ı şafānuñ
 A' dā gözine gerçi ki mānend-i serāyuz
- 4 Dil levħini pāk eylemüşüz kālile kılden
 Her kim ki su'al etse aña şāfi cevābuz
- 5 Āfākı medār eylemüşüz baħr-i muħitüz
 Ey münker-i bed şanma bizi şanki ħabābuz

6 Biz āyine-i cām-ı Cem-i *lem-yezelīyüz*
 ‘Ayş ehlüne biz sākı-i hamr-ı ezeliyüz

II.

1 Rūşen budur ‘ālemde ki biz rūşenliyüz
 Gül gibi bu gülşende çü biz Gülşenliyüz

2 Def eylemişüz benligi yok bizde vücūdı
 Ğayrı gibi şanmañ bizi senli benliyüz

3 Biz işimizi eylemişüz Bārī’ye tefvīz
 Şanmañ bizi ‘ālemde ki nefs-i denīliyüz

4 Ğayrı kıomazuz Ğayret idüp hāne-i dilde
 Āyineveş öz şanma ki mü’minliyüz

5 Kendüñe kıyāş itme bizi zāhid-i hod-bīn
 Biz şūfilerüz Hālveti’yüz Gülşenliyüz

6 Biz āyine-i cām-ı Cem-i *lem-yezelīyüz*
 ‘Ayş ehlüne biz sākı-i hamr-ı ezeliyüz

III.

1 Biz şūfilerüz hū diyenüz cān ile dilden
 Şanmañ bizi fark itmeyen bātılı hāğdan

2 Biz hubb-ı cihānı kıoyuban ‘ışka degüşdük
 Yağmaya virüp var-ı dili lezzet-i dilden

- 3 Biz zāhiri mebḥaş eylemezüz kimse ile hīç
Biz ḥāle degüştük geçeli kāl ile kılden
- 4 Baş rāh-ı Hāḫ'a var ise ' aḫluñ ḫademinüñ
Ol kūşe-i vaḫdetde ne ḥāşıl saña elden
- 5 Ezyālı ḫoyup ' ālem-i ' ulvīye ' urüc it
İnsān ola mı çıḫmaya bu āb ile gülden
- 6 Biz āyine-i cām-ı Cem-i *lem-yezelīyüz*
' Ayš ehlüne biz sāḫi-i ḫamr-ı ezeliyüz

IV.

- 1 ' Işḫ ehlinüñ ' ālemde bugün tāc-ı serīyüz
Bu ḥānḫahuñ biz veli şāḫib-naḫarıyuz
- 2 Dil levḫini pāk eylemişüz buḫz u ḫasedden
Biz naḫl-i vefānuñ göre şāḫında berīyüz
- [45b] Şanmañ bizi bir ḫara elif bilmeyenüz biz
Bu mīşe-i çarḫuñ ezeli şīr-i neriyüz
- 4 Bu pīre-zen dehre gönül virmenüz biz
Bu mīşe-i çarḫuñ ezeli şīr-i neriyüz
- 5 Biz Ḥalveti'yüz gezüp ḫilāf eylemezüz hīç
Biz şādıḫ olup kendü sözüümüñ eriyüz

- 6 Biz āyine-i cām-ı Cem-i *lem-yezelîyüz*
 ‘Ayš ehlüne biz sâkı-i hamr-ı ezeliyüz

V.

- 1 Aç gözini ref' ide gör zıll-ı hicâbı
 Yañıldı şu şandı o ki ' âlemde serâbı
- 2 Sev cān ile dilden kamu aşhâb-ı Resûl'ı
 Dil levhine yaz nakş idüben çâr şühâni
- 3 Derc eyle gönül levhine yazmıyan 'ulümü
 Cehd eyle ki ezber okuyup cümle kitâbı
- 4 Gel hazret-i pîrûñ işigi hâkine yüz sür
 Ger cān ile dilden sever isen bu türâbı
- 5 Ben bendene lâyıķ ne anuñ bendesi olmaķ
 Ol **Hâleti** cehd eyleyüp işigi türâbı
- 6 Biz āyine-i cām-ı Cem-i *lem-yezelîyüz*
 ‘Ayš ehlüne biz sâkı-i hamr-ı ezeliyüz

92

TERCİ' -İ BEND-İ VUŞLATİ

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

I.

- 1 Hañcer-i hecr ile dökme kanum
 Kıl terahhüm kula kim sulţanum

- 2 Künc-i firqâtdе koma dil-ḥaste
Derdile itme füzün efğānum
- 3 Peyk-i āhum dolanur kūyuñda
Yanınca bile dil-i nāl[ān]um
- 4 Künc-i vaşluñı arayup ister
Gice gündüz bu dil-i vīrānum
- 5 Ҷandesin gül yüzüñi gel göster
Görmege қılca қалupdur cānum
- 6 Seni özler bu dil-i virānum
Görmek ister dīde-i giryānum

II.

- 1 Firqatüñle gice gündüz zārum
Derd-i hecrüñle ‘aceb bīmārum
- [46a] Çekmege bār-ı ğam-ı hicrānuñ
Tāqatüm қалmadı yoқdur çārem
- 3 Ҷandesin rūḥ-ı revānum қande
Bilmezem arayı қande varum
- 4 Şeb-i ğamda iderüm āh u efğān
Uyḥu girmez gözüme bīdārum

5 Ğam-ı hecrũñle ölen derd-i dili
Söylemege ağız açdı yārum

6 Seni özler bu dil-i virānum
Görmek ister dīde-i giryānum

III.

1 Vaşluña itmek için qurbānı
Şaqlaram sīnem içinde cānı

2 Cām-ı ıŝkuñda fedā itmişem ı ahd
Unudum şanma olan peymānı

3 Derd-i hicrũñ ile gönül zār u hazīn
N'ideyin seyr-i bahāristanı

4 Baqmazam gülşen-i dehre hergiz
Ger ola bāğ u cinān bũstānı

5 Virdi yağmaya gönül şehrini ğam
Gelgil ey taht-ı dilũñ sulţānı

6 İsterüm görmege sen cānānı
Vaşluña hīç bulamam imkānı

IV.

1 Seyl-i eşkümlle harāb oldu gönül
Yağdı dil mülkini etdi fānı

- 2 Her belāya bilürüm ğāyet var
Var mı hecrüñde ‘ aceb pāyānı
- 3 Kıl vefā ile terahhüm baña
Gele ey luşf-ı mürüvvet kānı
- 4 Hastayum künc-i ğam-ı firşatde
Göregel derdüme kıl dermānı
- 5 Seni özler bu dil-i virānum
Görmek ister dīde-i giryānum

V.

- 1 Nice bir dīdelerüm şan olsun
Nice bir hecrle giryān olsun
- [46b] Dil tenūrunda ciger-pāreleri
Nice bir hecrile büryān olsun
- 3 Künc-i firşatde yatur dil-şaste
Nice bir derdle nālān olsun
- 4 Kimse bilmez ğam-ı hecrüñle
Şaşlarum sīnede pinhān olsun
- 5 Yaş revān eyleyen çeşmümden
Şulasın yoluñı bārān olsun

- 6 Seni özler bu dil-i virānum
Görmek ister dīde-i giryānum

VI.

- 1 Nice bir hecrle yürek yana
Nice bir döne ciger büryāne
- 2 Ğam-ı hecrüñe olur mı ğāyet
İrişür mi ki   aceb pāyāna
- 3 Gice gündüz yanarum  asretle
Fir atüñ odı irişdi cāna
- 4 Gülşen-i  üsnüñ anup her dem
Gelürüm zāri  ılup ef āna
- 5 Teşnedür cān u gön ül hecrüñle
Şerbet-i vaşluñı ister  ana
- 6 Seni özler bu dil-i virānum
Görmek ister dīde-i giryānum

VII.

- 1 Bī- arārum gezerüm āvāre
Derd-i hecre araram bir  āre
- 2 Tīr-i hicrān ile ba rum pür- ūn
Tī -i fir ātle yürek şad-pāre

- 3   Girye vü zāri kılup şām u seher
        Heer elinden **Vuşlatī**-i bī-çāre
- 4   İsterüm karşıña bu bülbül-i dil
        Gele feryād u figān u zāre
- 5   Seni özler bu dil-i virānum
        Görmek ister dīde-i giryānum

93

MİN KELĀM-I ĀGEHĪ KAŞĪDE BERĀY-I ŞŪTŪR-İ HŪCRE

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1   Süvār olup şütüre gitdi yār hücremden
        Belā şütürlerine menzil oldu hücre-i ten
- 2   Geleydi hücre-i Mecnūn'a üstür-i Leylā
        Kılurdu hücre-sini maqdem-i şütür rüşen
- [47a] Vişāli hücre-sine gönülüm üstüri iremez
        Bu hücrede geçe üstür meger ki süzen[den]
- 4   Şafā şütürleri dil hücre-sine meyl itmez
        Karār-ı hücrede üstür dilā dutar mı vaţan
- 5   Bulur mı hücre-i 'ışkuñ yolın her üstür-dil
        Gezerse hücre-i dehri şütürveş 'āmmeten

- 6 Şütür-dil olma dilā hücre-i cihānda yüri
Ne hücre bāki kalur bunda ne şütür ne resen
- 7 Nedür bu hücre vü bunca şütür bu deñlü raht
Şütür ola saña tābut u raht hücre-i kefen
- 8 Şütür gibi bu fenā hücre’i mekān itme
Şütür misin nedür ey dil saña bu hücre-i ten
- 9 Getürme hücre-i cismüñe üştür-i nefsi
Ki hücre teng u şütür büzürg u ‘azīm beden
- 10 Dilerseñ üştür cān hücre-i ola rüşen
Şütür gibi bu fenā hücrede belā yüklen
- 11 Dürüş ki hücre’i ‘arş ide himmetüñ şütürü
Yüri şütür gibi ten hücre-i kılma vağan
- 12 Dayanma hücre-i cismle üştür-i nefse
Ki hücre süst u harāb u şütür kavī düşmen
- 13 Götürmeden şütür-i mevt hücre-i rahtı
Şütürle hücre-i el çek nedür bevār pūzen(?)
- 14 Ne hücre-i şafā var ne üştürinde vefā
Bu fāni hücre’i üştürveş eyleme mesken
- 15 Çü hücre köhne şütür mest u sārban gāfil
[Re]vānuñ üştürine hücre olmaz ayruğ ten

- 16 Meger ki maḥmil-i üştürde şāh-ı hücre-nişān
Şütürle hücreñe luḥfindan ola sāye-figen
- 17 Şütür-süvār-ı ʿ Arab şāh-ı hücre-i Kaʿ be
Medīne hücre şütür-bārındur aña Veys-i Ẹaren
- 18 Bi-ḥaḳḳuñ üştür-i sāliḥ bi-ḥaḳḳ-ı hücre-i ḳuds
Şütür çerānuña bir hücredür sekiz gülşen
- 20 Hezār bār-ı şütür hücreñ içre zānū-bend
Henüz hücreñe biñ yük şütür çeker maḥzen
- 21 Muḥabbetüñ şütürü hücre-i gönülde yatur
Şütürle hücre gerekmez eyā emīr-i zemen
- 22 Şütür şütür keremüñ hücre hücre iḥsānuñ
Ne hücre ḳaldı ne üştür ki irmedi senden
- [47b] Derūn-ı hücre ki ḥār u şütürle memlūdur
Şütürle hücreye gelseñ olırdı şaḥn-ı çemen
- 24 Şütür Buraḳ’uñ olup ʿ arş hücreñ olsa n’ola
Süvār olup şütür-i hücre oldı Milk-i Yemen²³⁸
- 25 Dil oldı hücrede sensiz şütür gibi esrük
Şütür ki hücrede tenhā ḳala tut[ar] mı resen

²³⁸ Mısrada vezin problemlı. Metinde bu kısım şöyle yazılmıştır: Süvār olup şütür-i hücreñe olmadı mı Milk-i Yemen

- 26 Şütürle hücreñe ‘azm itse **Āgehi** bendeñ
Varınca hücrene dili şütür olur kef-zen
- 27 ‘Araz sana bu şütür hücreden maḥabbetdür
Şütür[ü] hücre bahāne murād sensin sen
- 28 Nice kıtar-ı şütür hücre hücre medḥ u şenā
Niteki hücre-i Ka‘ be şütür ola aḥsen

94

TERCİ‘ -İ BEND-İ HĀTİFİ

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

I.

- 1 Ey saçı sünbül u perişānum
V’ey ruḥı gül yüzi gülistānum
- 2 Yüze geldi firāk-ı la‘ lüñden
Gözden aḳan ciğerdeki ḳanum
- 3 N’edeyin çarḥ-ı zālīm ayırdı
Seni benden benüm güzel ḥānum
- 4 S a‘y ile bir daḥı ayrıdırsa
İşigün Ka‘ besine subḥānum

- 5   Kapuñı secdegāh idüp yüzüñi
           Ka‘be-i dīn idinem imānum
- 6   Ölmez isem bu derd u hasret ile
           Kurtarursam bu gūşşadan cānum
- 7   Hağ Te‘ālā meded kılup bir gün
           Gerü saña irünce sulţānum
- 8   Fikrūñi cāna mūnis eyleyeyin
           Zikrūñi yād u meclis eyleyeyin

II.

- 1   Kaşlaruñ kıldı kāmētüm çü hilāl
           Gün yüzüñden gözümde kaldı hayāl
- 2   Ruğlaruñ güllerinden ayrulalı
           Eksük olmadı gözlerimden āl
- 3   Elif u Lām u Mīm u Cīm olmuş
           Kadd u zülf u dehān u kaşı hilāl
- 4   ‘Aybı²³⁹ bir noқта gayb ider güzelüm
           Yüz ider bir güzelliği iki hāl
- 5   Sen kimi ister iseñ anuñ ile
           Şād olup ‘işret eyle her meh u sāl

---

²³⁹ Metinde “‘aybını” şeklindedir.

[48a] Bende nāz u ğamuñla tutuşayın
Yane ben göreyin nic'olur hāl

7 Nitekim tende bulına cānum
Nitekim cānda ola zerre muhāl

8 Fikrūñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrūñi yād u meclis eyleyeyin

III.

1 Ruĥlaruñ ' aksi düşdi gülzāra
Yandı bülbül tuduşdı güli nāra

2 Şu gibi şāf olmasa ger dil
Mā'il olur mıdı o didāra

3 Sen güneşsin revā mı sāye gibi
Düşe yanuñca her yüzi qara

4 Beni yād itme şād olur düşmen
Urma gül yārum üstüne yāre

4 Göñlümüñ hānesini yap yap yap
Zaĥmet olmaya ğāyrı mi' märe

5 Olur āhır bu qahr ile cānum
Olmasa vaşluña eger çāre

5 Bendeñi hāk idince devr-i zamān
 ˘Turaym iřugũnde bĩ-çāre

6 Fikrũñi cāna mũnis eyleyeyin
 ˘Zikrũñi yād u meclis eyleyeyin

IV.

1 Yüregüm yaqdı āteř-i hicrān
 Meded ey āfitāb-ı devr-i zamān

2 Gün yüzũñle gözüm münevver iken
 ˘Şaqladuñ ya' ni eyledũñ pinhān

3 Diřlerũñ la' lũñ ile görmeyeli
 ˘Çıqdı gözden bu lü'lü'-i mercān

4 İrdi dün gün yüzũñden irdi řehā
 Meh u mihre zevālele nořřān

5 Düşmen olma düşmen[in]e uyma
 Dostum görme herkesi yek-sān

6 Göñlümi yaqma kim cihān yıqılır
 Güzelüm řālim olıcaq sulřān

7 N'ideyin yāre geçen geçti
 Hele virdüm budur benüm her ān

[48b] Fikrũni cāna mūnis eyleyeyin
Zikrũni yād u meclis eyleyeyin

V.

- 1 Baña kılsuñ cefā revāne olā
Her işüñ lāyıkın bilür Mevlā
- 2 omadı āhum ile başuma yir
Senden ayru yir ile gökde bañā
- 3 Yansun āhum başum yire gesün
Eylediler beni ile rüsvā
- 4 Der idüñ baña āre eyleyüben
Olıca böyle vālih vü şeydā
- 5 Senden ayrıldıgımdur aqladıgım
Ey dirıgā ve asretā vā-ayfā
- 6 Bir yüze daı auban gözümü
Kesile yaayum yaum at' ā
- 7 Ğayriden āli eyleyüp göñlüm
Oturup künc-i ğamda pes şehā
- 8 Fikrũni cāna mūnis eyleyeyin
Zikrũni yād u meclis eyleyeyin

VI.

- 1 Blbln menzili kfes n'ideyin
Gle yr oldu hr u hs n'ideyin
- 2 Lebne irmedim rakb irdi
Yek imi ttiye kfes n'ideyin
- 3 Sana irmek hevsn eyleridm
Aı klmaz imi heves n'ideyin
- 4 Valun gedi kfilesi²⁴⁰
alınur sem' ama ceres n'ideyin
- 5 Aldı cnum firk u cevr u sitem
aldı bir iki  kfes n'ideyin
- 6 Hk pyne yz srem der idm
re yok grdm ana pes n'ideyin
- 7 Fikrni cana mnis eyleyeyin
Zikrni yd u meclis eyleyeyin

VII.

- 1 Gz olupdur bu cmlenin Şimdi
Gremez gn yzn neden Şimdi

---

²⁴⁰ Vezin problemi var.

- 2 Bilür idi beni gören evvel
Bilmez oldu beni bilen şimdi
- [49a] Baña lâyıķ mıdur bu zilletler
Şeh iken bu cihāna sen şimdi
- 4 Kani Yūsuf gibi güzel şāhum
Kande gitdi o gül-beden şimdi
- 5 Gice gündüz efendi añmaz isem
Hele bilmen filānı ben şimdi
- 6 Böyle kalmaz efendi bu ‘ālem
Unudulur bu eglen şimdi
- 7 Bu cihānuñ şırıtduğuna bakup
Ağlar imiş biraz gülen şimdi
- 8 Fikrūñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrūñi yād u meclis eyleyeyin

VIII.

- 1 Seng-i cevri ile gönlümü şısın
Bir gün olur ki aķır acırsın
- 2 Nice kāfir elinde bend oldum
Bilemez sen ne dürlü kāfirsın

- 3 Dilümi bađladuñ gözümle bele
Seni ben bilmezüm ne sāñirsın
- 4 Seni benden iderse kim ki cüdā
Tatlu cānundan anı ayırsın
- 5 Göñlüm alduñ yanınca ‘aqlı yele
N’ideyin söylemedin kaçarsın
- 6 Bende cān u göñülle egleyeyin
Gözüñe haydi göñlümi virsin
- 7 Dost luđfuñla bir yere şāhum
Oñmaduđ başa‘aqlımı dirsın
- 8 Fikrüñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrüñi yād u meclis eyleyeyin

IX.

- 1 atlan ey yār-i bī-vefā atlan
atlan ey gözleri belā atlan
- 2 Baña itdüklerüñ senüñ bir bir
alur ise saña ala atlan
- 3 Hele al sen gözüm yaşın şimdi
Saña n’eyler bu mā-cerā atlan

- 4 Bu güzellik bu nāz u istignā
Göresin ‘ ākıbet n’ola kıatlan
- 5 Sende bu firkıate benüm servüm
Düşesin gül yüzün şola kıatlan
- [49b] Dem-i āhırde **Hātifi** senden
Bu du‘ āyı ider ricā kıatlan
- 7 Gele ey cevri çok benüm cānum
Heçre eleme bir para kıatlan
- 8 Fikrünü cāna mūnis eyleyeyin
Zikrünü yād u meclis eyleyeyin

95²⁴¹

TERCİ‘ -İ BEND-İ RAḤMİ

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

I.

Eger ‘ āşıķ olan bu berr u bahre aşinā olsa
Sevād-ı salṭanat itmez şeh-i ‘ ışķa gedā olsa
‘ Aceb mi pend u güden bu gönül her dem cüdā olsa
Olur biġāne ḥalka ‘ ışķa her kim āşinā olsa

²⁴¹ Bu tercî‘-i bend Divan’da yer almamaktadır.

Ḥalāş olmak ne mümkün bir gönül kim mübtelā olsa
Alınmaz ʿışk elinden iki ʿālem bir yaña olsa

II.

Bu dil lā-yaʿ kı1 olmışdur şarāb-ı cām-ı hayretten
İçüp vaḥdet meyin āyık götürdi bezm-i keşretten
Çü aşşı eylemez zıkr itme nāşih pend u hikmetden
Rehā bulmağa imkân yok gönül kayd-ı taʿ allükden
Ḥalāş olmak ne mümkün bir gönül kim mübtelā olsa
Alınmaz ʿışk elinden iki ʿālem bir yaña olsa

III.

Çü bir meh-rūya dil virdüñ anı ol māha ışmarla
Reh-i ʿışk içre yoldaş it ğamı hem-rāha ışmarla
Gedā-yı şāh-ı ʿışk oldu anı ol şāhe ışmarla
Aradan çık hemān şimden-girü Allāh'a ışmarla
Ḥalāş olmak ne mümkün bir gönül kim mübtelā olsa
Alınmaz ʿışk elinden iki ʿālem bir yaña olsa

IV.

Ĝam-ı ʿışkı neden fehm itmeyüp taʿn itse her cāhil
Melāmet t̄aşı biñ yerden gelürse yüz çevirmez dil
Olupdur şöyle cām-ı ʿaşkla dil mest-i lā-yaʿ kı1
Rahīmī çünkü teʿşir eylemez terk-i naşihat kı1
Ḥalāş olmak ne mümkün bir gönül kim mübtelā olsa
Alınmaz ʿışk elinden iki ʿālem bir yaña olsa

[50a] TERCİ‘-İ BEND-İ ‘IŞKI

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

I.

Bād-ı nazarda görelî ben mübtelâ seni
 İtdüm gönül vilâyetine pâdişâh seni
 Cân u cihâne virmezî ey dil-rübâ seni
 Dünyâ nedür bedel kılam ey cân aña seni
 Dünyâyı bir yaña qosalar bir yaña seni
 Baña seni gerek ey dil-rübâ seni²⁴²

II.

Qıblem kapuñı Ka‘be-i ‘ulyâya virmezî
 Kûyuñ riyâzını cennet-a‘lâya virmezî
 Reftâr-ı serv-i qaddüñi Tübâya virmezî
 Bir kez yüzüne bakmağı dünyâya virmezî
 Dünyâyı bir yaña qosalar bir yaña seni
 Baña seni gerek ey dil-rübâ seni

III.

‘Işkuñ yolunda terk iderî cism u cânı ben
 Öline beklerî hele bu âsitânı ben
 Sensiz n’eyleyeyî efendüm bu cihânı ben
 Qande bulam senüñ gibi bir nev-civânı ben

²⁴² Bendlerin sonlarında tekrarlanan bu mısra şiirin genel veznine uymamaktadır.

Dünyâyı bir yaña qosalar bir yaña seni
Baña seni gerek ey dil-rübâ seni

IV.

Bir dem mi var ki baħr-i ğam-ı ʿıŝka ıalmazın
Gird-âb-ı ʿıŝka zevrak-ı cismümi ŝalmazın
ʿıŝkuñ yolında başa vü hem câna ıalmazın
Sensiz cihân mülkini bir pula almazın
Dünyâyı bir yaña qosalar bir yaña seni
Baña seni gerek ey dil-rübâ seni

V.

Küyuñ gedâsı cennet-ı me'vâ yı neylesün
ıaddüñ esîri sâye-i ıübâyı neylesün
Gören yüzüñi ğayr temâŝâyı neylesün
Sensiz efendi ʿıŝkı bu dünyâyı neylesün
Dünyâyı bir yaña qosalar bir yaña seni
Baña seni gerek ey dil-rübâ seni

97²⁴³

[50b] TERCİ' -İ BEND-İ 'ULVİ

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

I.

ııl nazır ħâlüme ey kıŝver-i ħüsnüñ ŝâhı
Gâh cevır eyleriseñ bâri esirge gâhı

²⁴³ Divan'da müseddes olarak geçmektedir.

oma tenhāda vü firatde dil-i güm-rāhı
 İrmesün ara dem-ā-dem²⁴⁴ bu garibüñ āhı
 Bezme gel bu gice ey ālem-i üsnüñ māhı
 Yosa yerden göke dek incinürüm²⁴⁵ va'llāhı

II.

Zülmet-i firate alma dil-i nālānumızı
 Her dem irgörme meded göklere efgānumızı²⁴⁶
 Bezme gel bu gice ey ālem-i üsnüñ māhı
 Yosa yerden gökedek incinürüm²⁴⁷ va'llāhı

III.

Göz yaşın bezm-i maabbetde arāb eyleyelüm
 Nāle vü āhı o meclisde rebāb eyleyelüm
 Cigirü āte-i evüñle kebāb eyleyelüm
 Mey-i la lüñle dili mest u²⁴⁸ arāb eyleyelüm
 Bezme gel bu gice ey ālem-i üsnüñ māhı
 Yosa yerden göke dek incinürüm²⁴⁹ val'lāhı²⁵⁰

²⁴⁴ dem-ā-dem: dilerseñ (etin, M.24, s.165)

²⁴⁵ incinürüm: incinirüz (etin, M.24, s.165)

²⁴⁶ Bu bendin 3 ve 4. mısraları eksiktir (etin, M.24, s.165):

Meramet ılmaz isen bāri gel al cānımuza

Arz-ı üsn it görelüm em-i eb-istānımu

²⁴⁷ incinürüm: incinirüz (etin, M.24, s.165)

²⁴⁸ mest-u: mest-i (etin, M.24, s.165)

²⁴⁹ incinürüm: incinirüz (etin, M.24, s.165)

²⁵⁰ Divan'da bu bendden sonra u gelmektedir (etin, M.24, s.166):

ems-i ālem gibi gün yüzüñi pinhān itdüñ

Ra d-ve işümi feryād ile efgān itdüñ

Aqladup gözlerümüñ yaşını bārān itdüñ

IV.

Şeb-i gâmda şevkdür derd ile âh eylemişüz
 Yerleri gökleri hep dūd-ı siyâh eylemişüz
 Gerçi cān naqdini yoluñda tebâh eylemişüz
 Nazaruñ yoğ bize bilsün ne günâh eylemişüz
 Bezme gel bu gice ey ‘ âlem-i ħüsnuñ mâhı
 Yoğsa yerden göke dek incinürüm²⁵¹ va’llâhi

V.

Ėayrlarla nice bir cām-ı mey nüş idesin²⁵²
 Cür‘ aveş ħâke şalup ‘Ulviyi bî-hüş idesin
 Nice bir kıvm-i ħasūduñ sözüni güş idesin
 Nice bir eyledüğüñ ‘ahdi ferāmuş idesin
 Bezme gel bu gice ey ‘ âlem-i ħüsnuñ mâhı
 Yoğsa yerden göke dek incinürüm²⁵³ vallâhi

Niçe gündür ki beni hicr ile giryân itüñ
 bezme gel bu gice ey ‘ âlem-i ħüsnuñ mâhı
 Yoğsa yirden göge dek incinürüz Vâ’llâhi

²⁵¹ incinürüm: incinürüz (Çetin, M.24, s.166)

²⁵² “İdesin” Divan’da “ideyin” diye geçmektedir (Çetin, M.24, s.166).

²⁵³ incinürüm: incinürüz (Çetin, M.24, s.166)

TERCİ-İ BEND-İ RAHİMİ²⁵⁴

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Nev-bahār olup erişdi yine hengām-ı cünün

Dāğ-ı sînem gibi sahrâlar olupdur lâle-gün

[51a] Yârsuz çeşmüm döker her lâhzada seyl-âb-ı hün

Âh elüñden kime feryâd ideyin ey dehr-i dün

Ĥâtırum maḥzûn u bağrum hün u bahtum ser-nigün

Şabra tākāt ḳalmadı ġâyet zebün oldum zebün

II.

Bir seher gül-zâra 'azm idüp nice şâhib-kemâl

Şundular destüme bir devrân-ı gülzâr-ı hayâl

Kevkeb-i iḳbâlümü yâd idüp açdum anda fâl

Nâ-gehânî geldi²⁵⁵ bu maḥla' o demde ḥasb-ı ḥâl

Ĥâtırum maḥzûn u bağrum hün u bahtum ser-nigün

Şabra tākāt ḳalmadı ġâyet zebün oldum zebün

III.

Yūsuf'umdan ayrı düşdüm nitekim Ya' kûb-ı zâr

Kâr-bân-ı derd ü ġamla²⁵⁶ eyleyüp terk-i diyâr

Ĥâr-ḥâr-ı ġam vücûdum eyledi zâr ü nizâr

Kirm-i miḥnet sînemi evkâr idüp Eyyübvâr

²⁵⁴ Tercî' -i bend olduğu söylenen bu musammat Divan'da müseddes diye geçmektedir.

²⁵⁵ geldi: ... (Boranoğlu, M.4, s.291)

²⁵⁶ Kâr-bân-ı derd u ġâm: Kârbânı derd-i ġam (Boranoğlu, M.4, s.291)

Hâtırum maḥzûn u bağrum ḥûn u bahtum ser-nigûn
Şabra tâkât kalmadı ğâyet zebûn oldum zebûn

IV.

Tîg-ı ḥasret cāme-i cismüm edüpdür çāk çāk
Nîze-i ta' n-ı ' adüdan āh kim oldum helāk
Künc-i ğamda sîne pür-dāğ u derûnum derd-nāk
Gözde āb u dilde nār u başda ḥāk²⁵⁷
Hâtırum maḥzûn u bağrum ḥûn u bahtum ser-nigûn
Şabra tâkât kalmadı ğâyet zebûn oldum zebûn

V.

Rahmiyā devrān beni Mecnûn-ı ' ışka yār idüp
Şaldı saḥrā-yı belāya menzilüm kühsār idüp
Okurum bu matla' -ı derdüm aña iş' ar²⁵⁸ idüp
Kim gelürse yanuma ḥālümden istifsār idüp
Hâtırum maḥzûn u bağrum ḥûn u bahtum ser-nigûn
Şabra tâkât kalmadı ğâyet zebûn oldum zebûn

99

MÜSEDDES-İ ḤĀLETİ

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

I.

Bilürsin ey gönül çün kimseye bâki degül devrān
Geçür zevk ile ' ömrün çekmegil ğam zerrece bir ān

²⁵⁷ Gözde āb u dilde nār u başda ḥāk: Elde bād ü gözde āb ü dilde nār ü başda ḥāk (Boranoğlu, M.4, s.291)

²⁵⁸ iş' ar: tekrar (Boranoğlu, M.4, s.291)

Girüp meydān-ı ʿ ışk içre urup tāvusveş cevlan
 Düşüp tağlara Mecnūn gibi vālih baş açuḡ ʿ uryān
 [51b] Şaladur cümle ʿ uşşāka gelūñ dervīş olan yārān
 Füyüzāt-ı İlāhidür ulu devlet bulur alan

II.

Firākuñ cāna kār itdi qarārum ḡalmadı gitdi
 Esirge bendeñi cānā cefāyise n'ola yetdi
 Meded vaşluñıla şād eyle yeter hecrūñle aḡlatdı
 Firākuñ baḡrımı ḡan eyleyüp yaşum revān itdi
 Göñül baḡri yine taşdı cihānı eyle ḡarḡ itdi
 Yakın oldu ki āfāḡı ser-ā-ser bürüye tūfān

III.

Şerīʿ atle olan ḡāyim Ḥaḡ'ı aña muʿ in buldum
 Hevā-yı nefse uyanları Şeytān-ı laʿ iñ buldum
 Şırāt-ı mustaḡim üzre olan Ḥaḡḡ'a yakın buldum
 Şerīʿ at yolına girdüm ʿ aceb rāh-ı emīn buldım
 Meʿ ānī baḡrine ḡaldum ḡaḡāyık meʿ denin buldum
 Bu gevher ḡıymetin bilmez bahāsın virmeyenler cān

IV.

Dilerseñ ey göñül rāḡat olup cānuñ şafā sürsün
 Gözüñ aç dem-be-dem ḡafletde ḡalma nice uyursın
 Dilā meydān-ı ʿ ışk içre sırım ḡop eyleyin dursın
 Bu yolda virmeyen cānı nice cānāneyi görsin
 Kim ister ire cānāne dil u cān terkini ursun
 Çü sen cānuña ḡıymazsın yüri pes özleme cānān

V.

Cihān mülkin vireler baña almam bir pula el-ḥaḳ
 Müsāvī oldı yanumda yoğ u varını itmem fark
 İçeli bāde-i vaḥdet olalı mest-i müstağrak
 Tecelli-i İlāhi **Ḥāletī** olmuşdı gāyet ğark
 Ḥayālī pür me‘ ānīdür cihānı kaplamış muṭlak
 Şığınmağa veli ḳanı bulagör aña pür-vicdān

100

SAḲĪ-NĀME DER MU‘ AŞŞER GÜFTE-İ ḤĀLETĪ

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

I.

- 1 Sāḳiyā şun bize mey-i ḥamrā
 Tāki cuş ide dilde zevḳ u şafā
- 2 ‘Işḳ-ı yār oldı derdüme dermān
 İstemem derd-i ‘iştḳ-ı yāre devā
- [52a] Bir peri yüzlüye gönül oldı
 Cān ile dilden ‘āşḳ-ı şeydā
- 4 Kākül-i ‘anberin görelden ben
 Başuma geldi bu benüm sevdā
- 5 İçelüm sāḳiyā müdām içelüm
 İçelüm ayıḳ olmayup içelüm

II.

- 1 Sâkıyâ şun içelüm mey-i gül-gün
Oldı ‘ âlem bahâr-ı gün-â-gün
- 2 Bâkı çün kimseye degül devrân
Gül gibi dâyim olalım ħandân
- 3 Oldı ‘ âlem bahâr ey sâkı
İçelüm ayık olmayup bir ân
- 4 Fırşatuñ elde var iken ey dil
dâyim ‘ ayş u ‘ işret eyle hemân
- 5 Bu cihân ey gönül çü bir demdür
Sür demüñ olmadan soñı virân
- 6 Demidür ‘ ayş u ‘ işret eyleyelüm
Nice bülbülveş olalım nâlân
- 7 Sâkıyâ şun içelüm mey-i gül-gün
Oldı ‘ âlem bahâr-ı gün-â-gün

III.

- 1 Gitdi vaqt-i ħazân erişdi bahâr
Bağa ‘ azm idelüm gel ey dil-dâr
- 2 Oldı sen Leylî’ye bu dil Mecnûn
Zeyn olaldan bahâr ile eşçâr

- 3 Blbln irdi ara vzı
Hem-nişin oldu oncaya n hr
- 4 İelm ski ieek demdr
nki bu ‘lemn gzelliği var
- 5 Ski şun bize mdm mdm
almadı cn u dilde zerre arr
- 6 Skiy şun ielm mey-i gl-gn
Oldı ‘lem bahr-ı gn--gn

IV.

- 1 Nice dil zr ile nizr olsun
Nice ‘ışkula b-arr olsun
- 2 ‘Işkuna dşeli rev mı bu dil
Dem-be-dem amlar ile yr olsun
- [52b] Vaşlu ile bu albi şd eyle
Demidr bi’llh ey nigr olsun
- 4 Glistn ire yrle řoĥbet
İdelm nice rzgr olsun
- 5 Meclis-i meyde dilerm senden
Nice bsu baa kenr olsun

- 6 Sāḳiyā şun içelüm mey-i gül-gün
Oldı ‘ âlem bahâr-ı gün-â-gün

V.

- 1 İçelüm sāḳiyā müdām içelüm
Ḳoma elden mey-i müdām içelüm
- 2 Yâr ile **Hâletî** gülîstânda
Zevḳ idüp ḥâşıl-ı kelâm idelüm
- 3 Sâğarı dūr eyle ey sāḳî
Olma ḥâlî ‘ ale’ d-devâm içelüm
- 4 Mest olup ayıḳ olmayup bir ân
İçelüm durma şubḥ u şâm içelüm
- 5 Sözüümüz budur evvel u âḥır
Sözi ḳaṭ‘ eyle vesselâm içelüm
- 6 Sāḳiyā şun içelüm mey-i gül-gün
Oldı ‘ âlem bahâr-ı gün-â-gün

101

VE EYZAN MU‘ AŞŞER

Fe‘ ilâtün Mefâ‘ ilün Fe‘ ilün

I.

- 1 Gül-i gülşen gözüme ḥâr oldı
Vus‘ at-ı dehr başuma târ oldı

- 2 Umma andan vefā hāzer eyle
Çarh-ı atlas kimünle yār oldı
- 3 Bir nefes hāli olmadı ğamdan
Dār-ı dünyāya kimüne cār oldı
- 4 Menzil-i ten ki ola taht-ı türāb
Tutalım şāh-ı kām-kār oldı
- 5 Tā ezel ağlamak nasībümdür
Gözlerüm yaşı cuy-bār oldı
- 6 Yok nihāyet ğama dırāz oldı
Şādilik ‘ömr gibi az oldı

II.

- 1 Çü naşinüm belā vü miḥnet imiş
Kısmet olduğda her kişiye nasīb
- [53a] Çekerüm anı ol ki kısmet imiş
Dār-ı dünyāda baña zillet imiş
- 3 Koma yā Rab faķir ola şādık
Menzili yārin anda cennet imiş
- 4 Yā İlahī vücūdum itdi helāk
Derd u miḥnet baña ne ‘illet imiş

5 Yok nihāyet ğama dırāz oldu
Şādilik ‘ömr gibi az oldu

III.

1 Çekeyin rüz u şeb belā nice bir
Olayın derde mübtelā nice bir

2 Ellere şād u başı ola rüzī
Çahr u derd u ‘ana baña nice bir

3 Rāygān ola ‘āleme şādī
Ben aña bulmayam bahā nice bir

4 Hilmle eyleye cihāmı ğarķ
Baña çahrın ide ‘atā nice bir

5 Olmaya ħālī gözlerüm yaşı
Ola her dem bu māciri nice bir

6 Yok nihāyet ğama dırāz oldu
Şādilik ‘ömr gibi az oldu

IV.

1 Beni dem-beste eyledi devrān
Cür‘ adan ğam eyledi hayrān

2 Baña ruzi olan musibetdür
Şādlik eyledi özün pinhān

- 3 Mevc-i ğām ka‘ r-ı dilde eyledi cūş
Beni bu hālet eyledi nigerān
- 4 Bir muşibet beni hāzīn itdi
Yaşımı itdi āhırı ğalţān
- 5 Zecr u kahr u elem degül mi ğarāz
Ki ide ‘āleme beni destān
- 6 Yoğ nihāyet ğama dırāz oldı
Şādilik ‘ömr gibi az oldı

V.

- 1 Olmuşum **Hāleti** cihānda ğarīb
Elem u zecr u kahr olalı naşīb
- [53b] Şādlik ba‘ de maşriķīn oldı
Ğuşşa vü derd u miĥnet oldı ğarīb
- 3 Ğam olupdur bu cāna müstevlī
Eylemeñ ağladuğuma ta‘ yīb
- 4 Dili bu varţadan hālāş eyle
Keremüñden degül İlähi ‘ acīb
- 5 Ka‘ r-ı deryā-yı ğuşşaya taldum
Dilerüm fazl-ı Hāķ irişe ğarīb

- 6 Yok nihāyet ğama dırāz oldu
Şādilik ‘ömr gibi az oldu

102²⁵⁹

ALE’T-TAĦĦİK ‘ATİK-İ ĤUDĀ OLAN EBU BEKR-İ ŞİDDİK
ĤAZRETLERİNÜN FAZİLETLERİNÜN MÜBĀREK ZİKİRİDÜR
RADİYA’LLĀHU TE‘ĀLA ‘ANH

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

I.

- 1 Dār-ı dünyāyı şanma cāy-ı sürür
Olasın tā müzaffer u manşūr
- 2 Ķadre ire şu gibi görüp didār
Yüri tūr-ı niyāzda tūrıtur
- 3 Toldı cürm ile nāme-i a‘ māl
N’ola ĥālũñ olınca vaqt-i nüşūr
- 4 Doğunur nāvek-i ecel āĥır
Saña oldu nişāne ehl-i ĳubūr
- 5 Şıdķ ile ümmet-i Muĥammed iseñ
Şalavātı dilũñden eyleme dūr

²⁵⁹ Yahya mahlaslı bu şiir Şeyhül İslam Yahya ve Taşlıcalı Yahya’nın divanlarında bulunmamaktadır.

- 6 Çār yāre ri‘āyet eyleyi gör
İde rahmet saña o Rabb-i Ğafūr
- 7 Oldı Bu Bekr efzal-i ümmet
Ve ‘aleyhi rivāyetü’l-cumhūr
- 8 Kāne ba‘de’n-nebiyyi bi’t-taḥkik
Efđalu’l-halk ‘indene’s-şiddik

II.

- 1 Ol Ğudā-yı müheymīn-i müte‘āl
Zāt-ı pākine virdi faẓl u kemāl
- 2 Aña üç yār oldı cümle muṭṭalī‘
Bāreka’llāh zihi ḥuceste-ḥişāl
- 3 Aḥmed’e yār-ı evvel olmışdur
Ol elif-ḳamet u mübārek-fāl
- 4 Ol ki bālā-nişīn ümmetdür
Oldı adındaki elif aña dāl
- 5 Lafz-ı nāmı ucundan efzūndur
Faẓlına olsa n’ola istidlāl
- 6 Saña efzūn didük ise zinhār
Yakılup olma şaḳın ehl-i ḳalāl

7 Her biri rükn-i Ka'be-i dindür
Ġayrı eksüklük ile kıılma hayāl

8 Oldı şıdķ ile efđal u ũlā
Refā'u'llāhu ķadrahū ebedā

III.

1 Bedr idi alnı yañađı hūrşid
Şa'şā'a oldı aña haıı-ı sefid

2 Ćehresin kıılmıř idi nūr anı
Pertevi nūr-ı vaııdet u tevııid

3 Naııı ider bu ĥadıři rāviler
Buyurupdur Resũl-ı Rabb u Mecid

4 Gelse mizāna ĥalkuñ imānı
Anuñ imānı olupdı mezid

5 Ġār içinde ışırdı pāyini mār
Cānına irdi bir cefā-yı cedid

6 Vākıf oldı bu ĥāle řāhid-i ĥaıı
Didi āııır seni bu ide şehid

7 Allāh Allāh nedür bu faııı u kemāl
Oldı ĥalk-ı cihān içinde ferid

8 Yār-ı gār-ı Muḥāmmēd Muḥtār
Ṣāniyi ṣneyn iz-hüma fi'l-gār

IV.

- 1 Ğār ten oldu şanki anlar cān
 Oldılar anda cān gibi pinhān
- 2 Ğār içinde Resulu'llāh şiddiḳ
 Birliğe yetdi oldu künc-i nihān
- 3 Ey nice Yūsuf'ı koyup cāha
 İrgürür 'izz u cāha devr-i zamān
- 4 Oldı Ğār içre şana anlar
 Zülmet içinde çeşme-i hayvān
- 5 Bu iki 'andelib-i bāğ-ı İrem
 Kıldılar bir nefes içinde mekān
- 6 Beñzer ol mü'min-i muvaḥḥide Ğār
 Ola ḳalbinde şiddiḳ ile imān
- 7 Düşmen-i bī-ḥisāba aşdı ḥicāb
 Perde-dār oldu 'ankebüt ol ān
- [54b] Dīn içün çekdiler bu deñlü belā
 İde rahmetlerin ziyāde Ḥudā

V.

- 1   Kıldı h km u h k meti nice yıl
Oldı  omr-i  aziz-i m sta  cel
- 2   Eyley p  rz -yı id-i viŐal
Kıldı c n na c nını v Őıl
- 3   G nli m nend-i Cennet 'l-Me'v 
D r-ı d ny ya olmadı ma' il
- 4   Evliy  ile enbiy ya dağı
Kalmaz imiş zem ne ey g fil
- 5   Ma'Őiyet c mı Şimdi **Yahya**'yı
İtdi hayr n u mest u l -ya' kıl
- 6   V y eger ağlamazsa ağv lin
R z-ı maşŞerde  na ve'l-h Őıl
- 7   Devlet anuŐ ki ola ol ŐahuŐ
 sit nında ola bende-i muŐbil
- 8   G lŐen-i d n kıldı ŐıdĐ ile zeyn
Radıya'ill hu  anh fi'd-d reyn

103²⁶⁰

‘ÖMER FĀRŪĶ HĀZRETLERİNÜN ŞĀDIR OLAN KERĀMETİNÜN
ZĪKRİDÜR RADİYA’LLĀHE TA‘ĀLA ‘ANH

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

I.

- 1 Ey gönül bu kıbāb-ı çarḥ-ı ‘uḳāb
Oldı seyl-i fenāda hem-çü ḥabāb
- 2 Berḳ-i ḥāṭıfveş olmayup ḥandān
Aḡla ‘isyānuña mişāl-i seḥāb
- 3 Ḥālūñ irtesi n’olur ey ḡāfil
Cürmüñe göre olur ise ‘azāb
- 4 Yüri eyle günāhuña istiḡfār
‘Ārif iseñ budur cevāb-ı şavāb
- 5 Raḥmete lāyık eyle gündüzüñi
Ġafleti ḳılma cān gözine hicāb
- 6 Oḳı medḥ-i Resül cismüñi hem
Çār-yār işigünde türāb
- 7 Ḳıl du‘ā rūḥ-ı ḥazret-i ‘Ömer’e
Oldı çün ol ḥalīfe-i aşḥāb

²⁶⁰ Yahya mahlaslı bu şiir Şeyhül İslam Yahya ve Taşlıcalı Yahya’nın divanlarında bulunmamaktadır.

- 8 Kümme'lü'l-ḥulḳ ḥākim-i 'ādil
Efdālu'l-ḥalḳ 'ālim u 'ādil

II.

- 1 Didi ṣāh-ı resūl olurdı 'Ömer
Gelse biir daḡı ḥalḳa peygamber
- [55a] Dirler idi 'aleyke 'aynu'llāh
Rūz-ı rezm içre kılsa cevlanlar
- 3 Geldi ṣehr-i Medīne'de bir gün
Rūm'dan aña ḳāşid-ı Ḳayser
- 4 Didi gelsün o kāfir imāna
Ḳāşide heybet ile kıldı nazār
- 5 İçine ḳorḳu düşdi küffāruñ
Her biri küfri oḳudı ezber
- 6 Görinüp gözlerine ḳavs-ı ḳaḳa
Cānlarına irişdi tūr-i ḳader
- 7 Çıḳdı dīvārdan bir el nā-gāh
Ḳayser-i Rūm'ı kıldı zīr u zeber
- 8 Nice günlük yola idüp te'sir
Zāhir itdi velāyetini emīr

III.

- 1 Yağdı hürşid bir gün anı ‘ ayān
‘ Āşıkın şanki mihr-i mihrbān
- 2 Hıışmla döndi kıldı çünkü nazar
Kabkara oldu mäh-i nūr-efşān
- 3 Göz göre gökyüzünde oldu siyāh
Fi’l-mişal hāl-i ‘ arız-ı cānān
- 4 Sidreden yire ol nefsi-i Cibrīl
İndi mānend-i rahmet-i Raḥmān
- 5 Didi luḫ ile yā veliyu’llāh
Çok selām eyledi saña subḫān
- 6 Göñül alçaqlığın idüp Fārūḫ
Oḫsasun şemsi eylesün iḫsān
- 7 Yoksa böyle kalur kıyāmete dek
Nitekim rüy-ı ‘ aşıyān-ı cihān
- 8 Gördi ‘ ālem velāyetini temām
Ayağı toprağına oldu ğulām

IV.

- 1 ‘ Adl u dād ile ol emīr-i ricāl
Rāh-ı dīn içre kılmadı ihmāl

- 2 Erba'ın oldu ümmet anuñ ile
Oldu mīm-i mübākeri aña dāl
- 3 Manzar-ı 'ayn-ı 'adl u dād oldu
Kimseye eylemezdi zulm u dālāl
- 4 Gün gibi açdı tığ ile dehri
Oldı a' dā mükedderü'l-aḥvāl

[55b] Sünnet-i Aḥmed'i idüp icrā
Ḥayr işe iderdi isti' cāl

- 6 Tāḫati ḳalmayup ḳaçardı hemān
Görse iblīs gölgesin fi'l-ḫāl
- 7 Ḳıluban biñde birini tafşıl
Eyledüm vaşfını 'ale'l-icmāl
- 8 Ki odur zübde-i ulu'l-ebāb
Yār-ı şāni güzīde-i aḫḫāb

V.

- 1 Ḥāba varmışdı bir gice o hümām
Girdi rü'yāsına Resül-ı imām
- 2 Da' vet idüp aña ḫiṭāb itdi
Yā 'Ömer didi 'ömrüñ oldu temām

- 3   ‘ Ālem-i ‘ ulviye ‘ urūc eyle
Cāy-ı süflīde yeter eyle maḳām
- 4   Vaḳtidür gel bize mülāḳat ol
Verdi ‘ adlūñ cihāna cümle nizām
- 5   Çün uyandı o nūr-ı dīde-i dīn
Ḳıldı aşḫāba ḫālını a‘ lām
- 6   Emr-i Ḥaḳ ile āḫır oldı şehīd
Rūḫ-ı pākine Ḥaḳ’dan ola selām
- 7   Çünki āḫır ölümdür ey **Yahya**
İ‘ timād itme dehr-i dūna müdām
- 8   Viridi ‘ adl ile İslām’a revnaḳ
Arturar ḫimmetini ḫazret-i Ḥaḳ

104²⁶¹

‘ OŞMĀN-I ZEKĪ ḤAZRETLERİNÜN SER-GÜZEŞT-İ
ŞEHĀDETLERİNÜN ZĪKRİDÜR RAḌİYA’LLĀHU ‘ ANH

Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

I.

- 1   Fānidür ey gönül cihān fānī
Bekleme bümveş bu virānı

²⁶¹ Yahya mahlaslı bu şiir Şeyhül İslam Yahya ve Taşlıcalı Yahya’nın divanlarında bulunmamaktadır.

2 Halka taqdirini havale ider
Añlamaz kimse sırr-ı Sübhân'ı

3 Germ u serd arada bahâne olur
Müddet-i 'ömrüñ irse pâyânı

4 Nice naql itdi diñle 'âlemden
Çâr-yâr-ı Resûl-ı Yezdânî

5 Oldı nâ-gâh şehîd zi'n-nüreyn
Hâke düşdi o pîr-i nürânî

6 Görinen şanma ebr u bārāndur
Eyleyen gökyüzini zulmāni

[56a] Dest-mālin dutup yüzine felek
Añup ağlar o verd-i ħandāni

8 Vāh ki mānend-i lāle-i Nu' mān
Çana ğarķ oldı ħazret-i 'Oşmān

II.

1 Çan degüldür aķan o demde revān
Dağdı boynuna sübħa-i mercān

2 Çırmızı güller ile töldirdi
Çoynına şanki ol emîr-i cihān

- 3 Düşdi şehir-i vücūduna âteş
Gerdeninden ‘alev aldı ‘ayān
- 4 Aña fetḥ olmağa tılsım-ı beḳā
Viridi bu ḥānḳāhda ḳurbān
- 5 Maṭla‘ -ı mihrine irişdi zevāl
Şefḳati zāhir eyledi ol ān
- 6 Dest-i ḳudret cemāli müşḥafına
Sürḥ ile yazdı āyet-i Ḳur’ān
- 7 Şunar iken aña şarāb-ı ṭaḥur
Bir zeyn dökdi üstüne Rıdvān
- 8 İrdi ol meyden aña keyfiyet
Ḳana mest itdi sāḳi-i vaḥdet

III.

- 1 Cānuma geçdi nāvek-i efkār
Nice ḳıydı ‘aceb aña aḡyār
- 2 Buldılar çün o genc-i pinhānı
Ḥānesin deldi bir nice ḡaddār
- 3 Yaluñuz gördiler o dil-dārı
Leyse fi’d-dār ḡayre deyyār

- 4   Hak rızasını boynına aldı
        Havf idüp kılmadı ol demde firār
- 5   Ser virüp sırrı vermedi āhır
        Deheni oldu maḥzen-i esrār
- 6   Olmasun aña kaşd iden Yā Rab
        Bāğ-ı Firdevs içinde b ber-ḥūr-dār
- 7   Kāreler giydi bu ğam ile leyāl
        Yağalar çāk eyledi eşçār
- 8   Gördiler çün bu ḥāleti aşḥāb
        Didi tūbā lehüm ve ḥüsne me'āb

IV.

- [56b] Eyledi anı ol Kerīm u Raḥīm
        Aḥsen-i ḥulḳ ile ḥalīm u selīm
- 2   Utanurdu anuñ ḥayāsından
        Cümle kerrūbiyān-ı ' arş-ı azīm
- 3   Oldı āyine-i vücūdı anuñ
        Maḥzar-ı nūr-ı aḥsen-i taḳvīm
- 4   Anda ḥatm oldu āyet-i Kur'ān
        Halka Qur'ān'ı eyledi ta' līm

- 5 Düşti hep nār-ı hayrete aşhāb
Nā-gehān oldu çün emr-i ‘ azīm
- 6 Terk idüp bu maḳām-ı dünyāyı
Oldı dāru’l-ḳarār içinde muḳīm
- 7 Hāḳ yolına olup o dem ḳurbān
Ḳıldı cānāna cānını teslīm
- 8 Bu durur rāy-ı ḳayr u fīkr u ṣaḫīḩ
Oldı ol pādīṣāha ḳulm ṣarīḩ

V.

- 1 Yatduḡu yiri Hāḳ cinān etsün
Rūḩına ‘ arşı āṣiyān etsün
- 2 İricek taḩt-gāh-ı Firdevs’e
Şehdü’ş-şekerīne ḩān olsun(?)
- 3 Ehl-i īmāna çün ḩalīfe idi
Anda da ṣāh-ı kām-rān etsün
- 4 Anı kim sevmez ise ḳahr idüben
İki ‘ ālemde nā-tüvān olsun
- 5 Sūre-i Fātiḩa ṣevābun anuñ
Rūḩ-ı pākine anuñ²⁶² armaḡān olsun

---

²⁶² “Anuñ” fazla

- 6 Bu du‘ā nāmesini **Yahya**’nuñ
Cümle dillerde dāstān olsun
- 7 İşiden sūznāk sözlerini
Yağalar çāk idüp fiğān etsün
- 8 Ne fiğān kendüsin helāk etsün
Āsitānında cismini hāk etsün

105²⁶³

LEYŞU‘LLĀHĪ‘L-ĠĀLĪB ‘ALĪ İBN-İ EBĪ ṬĀLĪB KERREME‘LLĀHU
VECHEHU ḤAZRETLERİNÜN VELĀYET-İ SA‘ĀDETLERİNÜN
BEYĀNINDADUR

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

I.

- 1 Olma Mecnūn gibi gel ey gāfil
Nağşına deyr-i ‘ālemüñ mā’il
- [57a] Miḥnet oldı maḥabbet -i dünyā
Lezzetini hemīşe zillet bil
- 3 Yüri kesb-i ‘ibādet eyleyüben
Emr-i ma‘rūf u nehy-i münker kııl

²⁶³ Yahya mahlaslı bu şiir Şeyhül İslam Yahya ve Taşlıcalı Yahya’nın divanlarında bulunmamaktadır.

- 4 Rūhına Çār-Yārun eyle du‘ā
Sünen-i Aḥmed ile ol ‘āmil
- 5 Tā ki maḳbūl olan du‘ā gibi sen
Olasın ḳurb-ı ḥāzrete vaşıl
- 6 Esedu’llāh’dur biri anuñ
Oldı ḥaḳḳında hel etā nāzil
- 7 Ya‘ni ser-dār-ı zümre-i aṣḥāb
Ḳutb-ı aḳṭāb u mürşid-i kāmil
- 8 Māh-ı devrān emīr-i ‘izzet u cāh
Şāh-ı merdān ‘Alī veliyu’llāh

II.

- 1 Ḥātem-i enbiyā gibi meşelā
Oldı fazl ile ḥātem-i ḥulefā
- 2 Zāt-ı ḥurşid-i çarḫ-ı çārümdur
Ki esed burcın eyledi me’vā
- 3 Adı gibi olup mübārek fāl
‘Ādet idi aña saḥā vü ‘aṭā
- 4 Oldı üstünde ḥāzır u nāzır
‘Ayn u ‘ilm u ‘ināyet-i Mevlā

- 5 Devr-i ‘ālemde Çār-Yār-ı güzīn
Ancağ otuz yıl oldılar hulefā
- 6 Göz göre hāzret-i ‘Ali’deki Lām
‘Ayn’ı ile işāret etdi añā
- 7 Her velāyetde yoğ idi mişli
‘İlmile oldı kenz-i lā-yefnā
- 8 Ya‘ni kenz-i ma‘ārif-i ‘izzet
Bāb-ı ‘ilm u medīne-i hikmet

III.

- 1 Ey k̄amer-tal‘at u esed-kevk̄eb
Şāh-ı ‘Acem u muḳtedā-yı ‘Arab
- 2 Olduñ alçağ gönüllü hāk gibi
Bu türāb olsa tañ mı saña laḳab
- 3 Zāt-ı pākūñ durur ḥasīb u nesīb
Bāreka’llāh zihi ‘ināyet-i Rab
- 4 N’ola arduñca yürise Ḳanber
Rūz-ı nev-rūz ile nitekim şeb
- [57b] ‘Ālemūñ yüzi şuyı sensin
Sāḳi-i Kevşer olduñ ümmete heb

- 6 Bir yirüñde yoğ idi noqşānuñ
Edeb öğrendi senden ehl-i edeb
- 7 İbn-i ‘ümm-i Resül-ı faḥr-i cihān
Bildiler sensin ey emīr-i A‘rab
- 8 Nā’ib-i Aḥmed u imām-ı Ḥudā
‘Ālem u ‘ālim u ser-fuzālā

IV.

- 1 Z̄ü’l-fiḳāruñ elüñde ey gül-i ter
Bāğ-ı cennetde sūsene beñzer
- 2 Ḥāmil-i vaḥye beñzedükse n’olā
Z̄ü’l-fiḳār oldu saña çün şeh-per
- 3 Kefüñe didi mecma‘u’l-baḥreyn
Göricek z̄ü’l-fiḳārun ehl-i naẓar
- 4 Z̄āt-ı pāküñ durur sefine-i ‘ilm
Baḥr keffüñde oldu ol lenger
- 5 Kimdür inkār ide velāyetüñe
Oldur a‘dāya ejdehā-yı dü-ser
- 6 Dosta düşmene yarar ol tiğ
Virdi İslām’a nef‘ u küfre zarar

7 Ol gül-i gülsitân-ı fazl u kemâl
Olmuş idi Resûl'e hayrû'l-âl

V.

1 Böyle naql etdi râviyân-i kirâm
Aña düş-nâm iderdi bir bed-nâm

2 İstima' itdi biri aşhâbuñ
Didi ey Hayy u 'Âlim-i 'Allâm

3 Bir nişân vir bunuñ günâhından
Bile 'aşiligini cümle enâm

4 Yüzine ur günâhını anuñ
Göricek gayret illâ hâşıla 'âm

5 Bu du'âsını eyleyüp maqbûl
Eyledi ol 'azîze Haq in'âm

6 Aña düş-nâm iden pelidüñ o gün
Çapçara oldu yüzi niteki şâm

7 Kim ki sevmezse anı ey **Yaḥya**
Ola cennet şarâbı aña ḥarâm

[58a] *Ḳaddesa'llāhu sırrehu'l-a'lā*
Kerrema'llāhü vechehü ebedā

KAŞİDE-İ HAYRETİ DER-MEDH-İ PÂŞÂ-YI A'ZÂM

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Gel temâşâ kııl ' acûz-ı dehri gör ey nev-civân
Zeyn olup bir nâzenin maḥbûba dönmişdür cihân
- 2 Döşenüp tâze çemenlerle gök olmuşdur zemîn
Açılan yer yer çiçeklerdür kevâkibden nişân
- 3 Yâ çemende bir simâṭ-ı ' ayş yazdı rûzgâr
' Ārifâne kıldılar varın çiçekler der-miyân
- 4 Yâ şükûfeyle çemen bezminde kudretten yine
Bir iki altunlu sebz atlas geyüpdür büstân
- 5 ' Ayş u nûş eyyâmıdır saḥrâ demidür gel diyü
Ṭuruban eṭrâfa el şalar çınâr u nârvân
- 6 Ey gedâlar kıandasız şâhâne ' ayş itmek gerek
Kim sizünçün yaşamışdur her ağaç bir sâye bân
- 7 Duruban iḥzâr ider nergisler ile lâleler
Sunmağa zerrin kıadeḥlerle şarâb-ı ergavân
- 8 Bezm-i gülşenden götürürler giderler gülleri
Beñzer olmuşlar durur gâyetde mest-i ser-girân

- 9 Pāyına yā zaḥm urupdur ḥār olupdur bī-mecāl
Şeb-nem ile şu seper yüzine ebr-i dūr-feşān
- 10 Şu degül la^c l²⁶⁴ ṭabaḳlar içre gevherler durur
Pāy-ı yāra neşr için iḥzār idüpdür gülsitān
- 11 Dürr-i şebnemle ḳulaḳların ya ḥod zeyn eylemiş
Şanki gülşen bir güler yüzlü güzeldür mihribān
- 12 Serv bir maḥbüb-ı ser-keşdür miyān bāğında kim²⁶⁵
Pāyına düşmiş kinār itmek diler āb-ı revān
- 13 Mevsim-i dīvānelikdür yā delürmişdür meger
Şu degüldür ol aña zencir urupdur bāğbān
- 14 Görinen serv üzre ḳuşlar āşiyānı şanmañuz
Tāze dāğı penbesidür görünür yer yer ^c ayān
- 15 Yā ayağ üzre durup destine almışdur ayağ
Ṭolular içmek diler şāh-ı güle serv-i revān
- 16 Goncalar çinī surāḥīler ṭutup şāh-ı gülüñ
La^c lden cāmın pür itmişdür şarāb-ı ergavān
- 17 Añladuñ mı n'idügin bülbüllerüñ āvāzesin
Çağırup her küşede her biri ider nüş-ı cān²⁶⁶

²⁶⁴ la^c l: la^c līn (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.15, s.47)

²⁶⁵ bāğında kim: bāğda (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.15, s.47)

²⁶⁶ Divan'da bu beyitten sonra şu beyit yer almaktadır (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.15, s.47):

- 18 Yā meger kim şevk-ı gülden mest olupdur derd ile
Dem-be-dem bu şi‘ri tekrār eyleyüp eyler fiğān
- [58b] Gül şen ol sen gülşen-i hüsni içre ey gülzār-ı cān
Bülbül-i nālāniñam kıan ağlayayın ben revān
- 20 Gül gibi sen gülşen-i şoħbetde ħandān ol yūri
Baña bülbül gibi ħār-ı miħnet olsun āşiyān
- 21 Gıtdi eyyām-ı zemistān geldi faşl-ı nevbahār
Gıtmedi bāğ-ı vücūdumdan benüm bir dem ħazān
- 22 Yā gülün ra‘nālığın seyr eylemişdür çağırup
Aydur ey bād-ı ħazān bi‘llāhi zinhār el-amān
- 23 Şafħa-i gülşende gūyā uşbu taħrīr-i çemen
Dehr elinden saña her aħvālümü eyler beyān
- 24 Şanki yā her bir giyāh baş kıalduruban serverā
Ĥālüm i‘lām itmeğe sen şāha olmışdur zebān
- 25 Dehr elinden dāyimā ey gözlerüm kıan ağlama
Ana ağla ħālūñi k’oldur penāh-ı ins ü cān

Yā gülün ra‘nālığın seyr eylemişdür çağırup
Aydur ey bād-ı ħazān bi‘llāhi zinhār el-amān

- 26 H azret-i Paşa-yı a  zam kim sim tı fazlasın
Her ged ya kim m yesser ola olur k mr n
- 27 Mihr-i   adl ile ara yerden b r det g t ril p
İ  tid l  stinded r mu kem zem n    sm n
- 28 Mihr id p bu zerre-i n - izi kaldur h kden
Va tid r kim fer vire her h ke mihr-i  sm n
- 29 Dest-i c du nda sen n bir sikkes z d n rdur
Toprağı alt n ider ger i ki Şems-i zer-feŐ n
- 30 C du  ol ba r-i   a adur kim  na yo dur ken r
Lutfu  ol k n-ı seh dur kim  na yo dur ker n
- 31 Devlet n b bında Ő h  bir durur bay u ged 
Kuvvet n yanında yek-s ndur t v n u n -t v n
- 32 B b-ı   adl imiş  apu  geld m Őik yet eyley 
Fa r elinden el-fiĝ n u deyn elinden el-am n
- 33 Ey  b b-i c n u dil b m r-ı t m ram meded
V'ey Mesih -dem ba na t m r id p vir t ze c n
- 34 Z lm-i fa r ile yıķılmış g nl mi ger yapasın
Ka  be b ny d eyled n va'll hi sul  num hem n

- 35 Çünkü dirler **Ḥayretī** varın viren yād olmadı
Bir gedāsın şāhe²⁶⁷ bir deste gülün²⁶⁸ var armağān
- 36 Bir²⁶⁹ qarıncāyam ne miqđārum ola kim serverā
Āşaf-ı Sulţān Süleymān vaşfına açam dehān
- [59a] Līk ‘ādetdür du‘ā dervīşlerden şehlere
Nitekim dervīşlere ihsān-ı sulţān-ı cihān
- 38 Nitekim dünyāyı tezyin ide bārān-ı bahār
Nitekim güller gülüp bülbüller eylerler figān²⁷⁰

107

KAŞİDE-İ ‘IŞK MİN KELĀM-I ḤAYRETİ RAḤMETU’LLĀHİ ‘ALEYH

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Oldı çün cān bülbülinüñ menzili gülzār-ı ‘ışk
Cümleten eczāmı yandurdı kül itdi nār-ı ‘ışk
- 2 Bī-tekellüf dil aqup şu gibi gitdi kendüden
Gördi çün mir‘āt-ı hüsn-i yārda diyār-ı ‘ışk

²⁶⁷ Bir gedāsın şāhe: Ben geedādan şen shehe (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.15, s.49)

²⁶⁸ gülün: gül (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.15, s.49)

²⁶⁹ Bir: ben (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.15, s.49)

²⁷⁰ Divan’da bu beyitten sonra şu yer almaktadır (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.15, s.49):

Tāze oldun gülbün-i bāğ-ı ümidüñ dāyimā

İrmesün hergiz bahār-ı ‘ömrüne bād-ı hāzān

- 3 Eylemezdi ‘ālemi rūşen çerāğ-ı āfitāb
Mihrlle bir zerre pertev şalmasa envār-ı ‘ışk
- 4 Üstiñe dönmezdi dāyim devr idüp gerdün-ı dūn
Levh-i mevcūdātı dāyir olmasa pergār-ı ‘ışk
- 5 Pīşe-kārı olımaz bu şan‘ atūñ her nābekār
Zāhidā bī-kār olanlar pīşesidür kār-ı ‘ışk
- 6 Viremez her kuş dilin bilen Süleymān’dan nişān
Olımaz her Mantıku’t-Ṭayr okıyan ‘Atṭār-ı ‘ışk
- 7 Varlığı nakdin virüp yoqluğ metā‘ın almayan
Sūd²⁷¹ yok sevdādadur bilmez nedür bāzār-ı ‘ışk
- 8 Ey nihāl-i kāmetsi bār-ı elemle ḥam olan
Ġam yime sensin bu bāğ içinde ber-ḥurdār-ı ‘ışk
- 9 Baş çeküp serdār-ı iklīm-i ene’l-ḥaqq olmadı
Baş virüp meydānda Ḥallāc olmadı²⁷² ber-dār-ı ‘ışk
- 10 Cümleten cismini bī-pervā yaqup nūr itmedin
Rūşen olmadı ten-i pervānede āşār-ı ‘ışk

²⁷¹ sūd: sūdı (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.7, s.16)

²⁷² olmadı: olmadın (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.7, s.16)

- 11 Merdüm-i bî-ğayretem göz yaşı gibi ben revān
Eylemezsem ger hayātum naḳdini iṣār-ı ıṣḳ
- 12 Mülk-i şüretde özüñden bî-ḥaber ol bî-ḥaber
‘ Ālem-i ma‘ niden isteseñ aḥbār-ı ıṣḳ
- 13 Tāc terk it hırḳayı ḥarḳ it ‘ aşāyı oda ur
Zāhidā bilmek dilerseñ n’idügin eṭvār-ı ıṣḳ
- 14 Hey niçe zühd ü niçe taḳvā niçe ‘ ilm ü ‘ amel
Cümleden geçdüm olup dīvāne-i nāçār-ı ıṣḳ
- 15 Oñmaduḳ başum ḳurı ḡavḡā²⁷³ vü cismüm ḡarḳ-ı hūn
‘ Āşıḳam yitmez mi bana cübbe vü destār-ı ıṣḳ²⁷⁴
- 16 Tıoludur ḥālūñ ḥayāliyle derūnum tāze dāḡ
Devletüñde kīseden ḥālī degül dīnār-ı ıṣḳ
- [59b] Ğam yiyüp ‘ uşşāḳa ḳan içmek ḡidā-yı rūhdur
Ḳısmet itdi çün ezel bezminde ḥ‘ānsālar-ı ıṣḳ
- 18 Çün²⁷⁵ müferreḥdür fezā-yı ḡülşen-i Firdevs’den
‘ Āşıḳ-ı dīdār isem ben müstmend-i ḡār-ı ıṣḳ

²⁷³ ḳurı ḡavḡa: ṭolu şevdā (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, K.7, s.16)

²⁷⁴ Divan’da bu beyitten sonra şu beyit yer almaktadır (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, K.7, s.16):

Küfr-i zülfüñ rişte-i imānum olmuşdur benüm

Deyr-i ḡamda ḳuşanaldan bilüme zünnār-ı ıṣḳ

²⁷⁵ çün: çoḳ (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, K.7, s.16)

- 19 Cānuma aşr-ı İrem'dür seng-i h ar -yı elem
Cism me ey g nca-leb g l-berg-i terd r h ar-ı  ışık
- 20 N r-ı vahdetd r g n l g zine c n  n r-ı g m
 Ayn-ı r hatdur bel -keş c numa  z r-ı  ışık
- 21 Ger bel dan d nd r rsem y z ba a ink r id n
Ç nki ben r z-ı ezelde eyled m iqr r-ı  ışık
- 22 Gelmes n   k llar eyd n bezmine   şiklar n
Y rdan g yrı bu meclisde olur agy r-ı  ışık
- 23 H yl   unv ndur eger d v neler d v nına²⁷⁶
Adumuz   şik dey p²⁷⁷ yazdıysa defter-d r-ı  ışık
- 24   lem n var   lem n sult nısın sen ey ged 
C n ile dilden eger oldu sa hizmetk r-ı ışık
- 25 Her g n lde h kmi c r  olsa ta n mı ş h-v r
Oldı   şiklar ışiginde Şu kim cerr r-ı  ışık
- 26 Şan' at-i mişnetde Őorsa n ba ka bir  st ddur
Ç rs -yı g mda her bir o nmaduğ b -k r-ı  ışık
- 27 Her nefes bu d d-ı  h-ı p r-şer rumdan ben m
Tutar  f ku n y zin bir ebr-i  teşb r-ı  ışık²⁷⁸

²⁷⁶ div nına: div rına (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.7, s.16)

²⁷⁷ dey b: dey  (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.7, s.17)

²⁷⁸ Divan'da bu beyitten sonra Şu yer almaktadır (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.7, s.17):

- 28 Yüzüme şu-sepdi merdümlükler itdi gözlerüm
Eyledi pindār-ı h̄'ābından beni bīdār ' ışk
- 29 Görmedüm yaşum gibi bir hem-dem-i bezm-i belā
Bulmadum hem-dem gibi ' ālemde bir ğam-h̄ār-ı ' ışk
- 30 Bir zümürüddür dilā emmāre nefsüñ mārına
Göz yaşından olsa āyīneñde ger jengār-ı ' ışk
- 31 Ey göñül emrāz-ı h̄ıkd u āza tīmār itmedüñ
Hey niçe hoş varduñ olduñ derdle bīmār-ı ' ışk
- 32 Kurtarur cān-ı za' īfi bār-ı minnet çekmeden
Nice olmasun kişi cān ile minnetdār-ı ' ışk
- 33 Beyt-i ma' mūr eyler āhır anı yap yap gam yime
H̄ānķāh-ı ğamda iftār ideli esrār-ı ' ışk²⁷⁹
- 34 Elde mecmū' añ gül-i gülzār-ı vaħdetdür senüñ
Söyle ey murġ-ı laṭif-elhān-ı hoş-güftār-ı ' ışk

Āh idüp göz yaşların dök dem-be-dem kim yağdurur
Ebr-i rahmet kiştzār-ı ħalbūñe emṭār-ı ' ışk

²⁷⁹ Mecmua'da yer almayan taç beyit Divan'da şöyle geçmektedir (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.7, s.18):

Hayretī kör bengī bir abdāl-ı fānīdür bugün
H̄āneķāh-ı ğamda iftār ideli esrār-ı ' ışk

108

[60a] *Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün*

- 1 Levh-i zemīne yazsa niçe faşl u bāb āb
Hüsnuñ kitābın eyleyimez intiḡāb āb
- 2 Tahrire başlasam kaçan evşāf-ı haddüñi
Odlara dutuşup qalem olur kitāb āb
- 3 Ger 'arızuñdan ey yüzi gül dāne-i 'araq
Damsa virürdi 'ālemde bŷy-ı gülāb āb
- 4 La' lüñ firākı ile aqan gözlerüm yaşı
Deryāya düşse ola 'aḡıq-ı müzāb āb
- 5 Bir qatre ağızı yarını damzursa(?) yire yār
Esrār olup ġubār ola şāfi şarāb āb
- 6 Deryāya düşse zerre-i mihr-i cemāl-i dost
Virürdi kāyināta güneş gibi tāb āb
- 7 Sen meh-liḡānuñ işideli şuya girdüġin
Lerzān olur kaçan ki göre āfitāb āb
- 8 Yüz buldı ise dilemiş ide muḡābele
Āyine-i 'izāruña ey āfitāb āb

- 9 Görđi řafā-yı ʿārızuñı ğaşy olup revān
Düşđi yüzünñ üstine hiçāb itđi²⁸⁰ āb
- 10 Bī-iḫtiyār vālih olup gitđi kendüden
Dīdār-ı yārı seyr ideli bī-niķāb āb
- 11 Başumda āhum odını yaşum ile dir gören
Bir sāyebān-ı āteşe olmış tınāb āb
- 12 Bencileyin fiġānlar idüp devr elinden āh
Döker hemīşe dīdelerinden dolāb āb
- 13 Baḫtum sitāresini nuhūsetde görelı
Aķıtdı şubḫ dem gice ʿayn-ı şihāb āb
- 14 Bir ḫaddeyem ki sīm ü zerüñ adın añdılar
Aķıtdı yüzüm üzre gözüm bī-ḫisāb āb
- 15 Sāyıl görüp gözüm yaşını rüy-ı luḫf ile
Virüp bu ḫastaya yine şāfi cevāb āb
- 16 Didi yüzüñi şu gibi bir āsitāna sür
Kim irdi aña irmekle fetḫ-i bāb āb
- [60b] Pāşā-yı aʿzāmuñ ire²⁸¹ luḫfi nesīmi ger
Laʿl ola ķara taş ola dürr-i ḫoş-āb āb

²⁸⁰ hiçāb itđi: itđi hiçāb (Çavuşoġlu ve Tanyeri, K.10, s.29)

²⁸¹ aʿzāmuñ ire: aʿzām ol kʿese (Çavuşoġlu ve Tanyeri, K.10, s.30)

- 18 Çün adı añdı cüş idüben şu gibi revān
Okıdı uşbu maṭla‘ı idüp ḥiṭāb āb
- 19 Eyledi āsitānuña çün intisāb āb
Buldı şafā-yı qalb oluban kām-yāb āb
- 20 Yüz süreli işigüñe bir qadre irdi kim
Yıllarla dursa gitmege itmez şitāb āb
- 21 Keffüñ cihāna şol qadar eyler nişār sīm
Rüy-ı zemīne şaçmaz o deñlü seḥāb āb
- 22 Keff-i kerīm ile olımaz bir leīm eli
Feyz itmede cihānda olur mı serāb āb
- 23 Qahruñ odı irişse yaqardı havāda nār
Luṭfuñ nesimi esse olurdı türāb āb
- 24 Tīgüñ ‘adū vilāyetini şol qadar yıqdı kim
Şan mülk-i Qaydafā’dur(?) itdi harāb āb
- 25 Ey pīr olası tāze cuvān tīgüñ olmasa
Nüş eylemezdi rāḥat ile şeyḫ ü şāb āb
- 26 Tīgüñ durur bu çarḫı koyan çarḫa dāyim
Dönmezdi eger bulmayadı āsiyāb āb

- 27 Taḥrīk-i bād ile n'ider idi zırh geyüp
Tīgüñden itmeyeydi eger ictināb āb
- 28 Şemşir-i 'adlūñe ṭayanup arḳalanmasa
Yatmazdı sırtı üstine ictināb āb
- 29 'Adlūñ şu resmedür ki zamānuñda Ḥüsrevā
Hergiz ḥabāb ḥānesin itmez ḥarāb āb
- 30 Başsañ rikāba vaḳt-i ğāzab pāy-ı hışmuñı
Olurdu heybetüñden eriyüp rikāb āb
- 31 Ger yer yüzinde ḳurasın otağ-ı ḳadrüñi
Şerminden eriyüp ola bu nüh ḥabāb āb
- 32 Gerçi ki başdı geçdi yüce āsitānuña
Alçağa düşdi çekdi niçe ıztırāb āb
- 33 Deryāda ḳaṭrasın idemez ḥaşre dek beyān
Medḥüñ risālesin yaza ger bāb bāb āb
- 34 Söylerse Hayretī ne var eş'ār-ı ābdār
'Ādet durur hemīşe akıdur türāb āb
- [61a] Bir büstān-ı serv durur bu ḳaşide kim
Uğrar kenārına şanasın bī-ḥisāb āb
- 36 Ḥalk-ı cihāna olmuş iken bā' iş-i ḥayāt
Ḥulḳ-ı mu'ānide ola 'ayn-ı 'azāb āb

- 37 Yaqmaya nār saña hevādār olanları
Maşşerde şuna ellerine Bū-Türāb āb
- 38 Şu kıoya düşmen ocağına tığ-i ābdār
Eyleye zıulm esāsını yıkıup ħarāb āb
- 39 Baħtuñ cuvān durur rāyuñ ola pirdāyim
Sāyeñde iče rāħat ile şeyħ ü şāb āb

109

KAŞİDE-İ ĦAYRETİ DER-MEDĦ-İ ŞEMŞİR

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Niçe iller günler açmış bir dilāverdür kıılıç
Līk sulţānuma her yüzden müsaħħardur kıılıç
- 2 Bilüne ħıdmet kıuşağın iki yerden bağlanup²⁸²
Emrüñe bil bağladı bileñce çākerdür kıılıç
- 3 Kıuşanup zerrīn kemer yanuçca salındur yüri
Kim henüz bir sāde-rū maħbüb dil-berdür kıılıç

²⁸² bağlanup: kıuşanup (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.11, s.32)

- 4 Dostlar ier ayāt ābın²⁸³ tīgũnden velī
Düşmanuñ ilin günin yaqmada āzerdür kılıç
- 5 Cevşen-i pülādına iñen ayanmasun ‘adū
Eyle şanmasun ki yā şemşir²⁸⁴ ya ançerdür kılıç
- 6 Üstine dīn düşmeni kāfirlerün odlar şaar
Sanki dīn gencīnesi ıfzına ejderdür kılıç
- 7 Şuvarıldı himmetũñ ābiyle sulţānum senũñ
Anuñ iün pür-şafā vü tāze vü terdür kılıç
- 8 Tañ mı uğrında bahādırlar anuñ cān virseler
Baş çeker²⁸⁵ iklīm aar bir ġāzī serverdür kılıç
- 9 ayl-i düşman ger demür tğ olsa döndürmez yüzün
Tğrusını diyelüm aylī hünerverdür kılıç
- 10 Arkalansa²⁸⁶ aylī yüz virüp çekildi yanuña
Ol sebebden anda kim varsa muzafferdür kılıç
- 11 Uğramaz yanına zenlerden aar i‘ rāz ider
Bir mücerred sāde-dil gerçek alenderdür kılıç

---

²⁸³ ābın: ābını (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.11, s.32)

²⁸⁴ şemşir: şeşper (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.11, s.33)

²⁸⁵ çeker: keser (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.11, s.33)

²⁸⁶ Arkalandı: arkalansa (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.11, s.33)

- 12 Şeh-süvārā nice havf itmeye tīgünden ‘ adū
Bir nefesde niçe düşmanlar keser erdür kıılıç
- 13 Tiz olur gāyetde gördükce ‘ adūnuñ leşkerin
Serverā beñzer bulutdan nem kıapar terdür kıılıç
- 14 Ebr gibi tağıdur erbāb-ı küfrüñ derneğın
Sanki dīn gencīnesi hıfzına ejderdür kıılıç²⁸⁷
- [61b] Bir suhanverdür o kim hindū gulāmıdur kıalem
Bir dil-āverdür o kim yanınca çākerdür kıılıç
- 16 Hıdmetinde boynı bağılu bir kıulu olmış durur
Gerçi kim bir şeh-r-yār-ı heft-kışverdür kıılıç
- 17 Keffi bir deryā-yı bī-pāyāndur anda fi’l-meşel
Her hünerden ğayrı bir pākīze gevherdür kıılıç
- 18 Kim durur anuñ gibi bir tīz-ṭāb‘ -ı mū-şikāf
Kim anuñ envār-ı zihniyle münevverdür kıılıç
- 19 Mīvesi olsa ‘ aceb mi āyet-i feth kıarīb
Rezm bostānında çün bir şāḥ-ı nev-berdür kıılıç
- 20 Cānı yokdur şınmaya bir dem ‘ adūnuñ leşkeri
Büt-şikenlikde şan İbrāhīm-i ‘ Āzer’dür kıılıç

---

²⁸⁷ Sanki dīn gencīnesi hıfzına ejderdür kıılıç: Şan Meḥemmed Beg elinde bād-ı şarşardur kıılıç
(Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.11, s.33)

- 21 Zulmet-i kalb-i ‘ adū içre arar āb-ı hayāt
Heft kişver pādişāhı yā Sikender’dür kılıç
- 22 Yanuna ‘ uryān idi geldükde evvel şimdi lik
Şalınur zerrīn kemerlerle tūvāngerdür kılıç
- 23 Bekleyüp yanuñ idindi çün seni ‘ āli sened
İşin altun eyledi şan kīmyāgerdür kılıç
- 24 Tañ mıdur erbāb u erkān içre olursa güzīn
Cümleden ālāt-ı harb içre²⁸⁸ tūvān-gerdür kılıç
- 25 Himmetüñdür böyle gāyet tiz iden şemşirüñi
‘ Arşa-i ‘ ālemde keskin gerçek erlerdür kılıç
- 26 Serverā ya‘ nī dil-āverler elinde olmasa
Fi’l-meşel bir berg-i süsenle berāberdür kılıç
- 27 Üstine cān virdügüm ‘ ayb itme kim cānānumuñ
Hañçeriyle kan yalaşmışdur birāderdür kılıç
- 28 Ehl-i diller gibi jeng-i gamda kıllı halāş
Yanuña al ilerü çek çün hünerverdür kılıç
- 29 Şanma kim meydān yüzinde her nacağ keskin olur
Yine sol bir cevher olan ehl-i dillerdür kılıç

---

²⁸⁸ İçre: İçinde (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.11, s.34)

- 30 Yüreginde cevheri olanda maḥfidür hüner
Beyzā-i pulādda nite ki muzmerdür kılıç
- 31 Her ne deñlü ferbiḥ ise bozdoğandan yeğ durur
Ḥayretī gibi birāgerçi lāğardur kılıç
- 32 Şimdilik bir pehlevānyam suḥan meydānınıñ
Dost u düşmān içre destümde muḥarrerdür kılıç
- 33 Şöyle şaflar bağladı ebyāt-ı şî‘ rüm gūyiyā
Ellerinde şol dilāverler gibi vardur kılıç
- 34 Tiz-tāb‘ āryiş-i ehl-i kemāl olmuş durur
Nitekim her pehlevāna zīb ü ziverdür kılıç
- [62a] Yiridür dāyim hüner ehline eylersen nazār
Kim hünerver olduğıyün tāze vü terdür²⁸⁹ kılıç
- 36 Nitekim gāh şekl-i ḥaṇçer geh siper olur hilāl²⁹⁰
‘ Arşa-i eflākde ḥurşid-i ḥāverdür kılıç
- 37 Dilerem Ḥak’dan kılıcun keskin olsun dāyim
Nitekim evlād-ı ‘ Oşmān’a müsahḥhardur kılıç

²⁸⁹ taze vü ter: böyle manzar (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.11, s.35)

²⁹⁰ hilāl: kamer (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.11, s.35)

KAŞİDE DER MEDH-İ 'İD MİN KELĀM-I HAYRETİ

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün

- 1 Būlbül hezār şevk ile idüp nevā-yı 'id
Şaldı cihān içine şadā-yı şalā-yı 'id
- 2 Geldi yedişdi²⁹¹ dürlü şüküfeyle yer yüzi
Güyā ki oldı cümle beyābān fezāsı 'id
- 3 Geldi irişdi mevsim-i 'ayş u şafā diyü
Güllerle güldi gülşen açıldı liķā-yı 'id
- 4 Şöyle ũonandı dürlü şükūf ile yer yüzi
Güyā ki oldı cümle beyābān fezā-yı 'id
- 5 Şoymışdı gerçi her şeceri reh-zen-i şitā
Geydürdi mihr idüp yine devrān ķabā-yı 'id
- 6 Her şāh-ı şūh cāme-i sebz ile ũonanup
Eyler biri biriyle ũurup merķabā-yı 'id
- 7 Şevk ile rakşa girdi elin ķarşuban(?) çinār
Başladı çün terennūme destān-serā-yı 'id

²⁹¹ Geldi yetişdi: şöyle ũonandı (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.13, s.39)

- 8 Ebr-i bahār yine gül-efşānlığ eyleyüp
Cārū-keş oldu geldi nesīm-i şabā-yı ʿīd
- 9 Turup ʿale's-seher ikisi el bir eyleyüp
Ferş-i cihāna virdiler ānī cilā-yı ʿīd
- 10 Bir meclis-i şafā bezedi yine nevbahār
Virdi cihāna zīnet ü zīb-i behā-yı ʿīd
- 11 Şāhāne oturup yine laʿlīn ayağ ile
Güller dutarlar elde mey-i dil-güşā-yı ʿīd
- 12 Ebr-i bahār jāleden eṭbāk-ı lāleye
Toldurdu nuql-i tāze ki ola gidā-yı ʿīd
- 13 Bu meclis-i şafāda münādī olup hezār
Her güşede çağırup²⁹² ider nidā-yı ʿīd
- 14 Bākī degül durur bu demi hoş geçer ʿazīz
Üç gün durur bu şevket ü bu hūy u hāy-ı ʿīd
- 15 Çün zīnetin bu vechle gördi zemānenūñ
Bir şiir oқıdı gül gibi destān-serā-yı ʿīd
- [62b] Eyler hezār yārı ile merḥabā-yı ʿīd
Neşr oldu ʿāleme yine būy-ı vefā-yı ʿīd

²⁹² çağırup: çağıruban (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.13, s.40)

- 17 Geldi o dem ki ‘āşık u ma‘ şük cem‘ olup
Bî-bāk тұrup eyleyeler merħabā-yı²⁹³ ‘īd
- 18 Gül bülbül ile hem-nefes ü bülbüleyle cām
Hem-dem olup hemīşe sürerler safā-yı ‘īd
- 19 Miftāh-ı māh-ı nevre yine ey ṭabīb-i cān
Açıldı gül gibidür dāru’l-şifā-yı ‘īd²⁹⁴
- 20 Ğam hastasına şerbet-i şāfī olup şarāb
Her derdmende eyledi yine devā-yı ‘īd
- 21 Līkin benüm bu derdüme tīmār olmadı
Gerçi ki niçe hastaya irdi şifā-yı ‘īd
- 22 İrdi kapuñda her kişi ‘īd-i murādına
Ben nā-tüvāna²⁹⁵ irmedi anca nevā-yı ‘īd
- 23 Bu ‘īdgāh-ı dehr arasında baka görüp
Bir dağı görmedüm bana benzer fenā-yı ‘īd
- 24 Şavm-ı belāda görelı yād oldı cümleten
Bezm-i şafāda hem-dem olan āşinā-yı ‘īd
- 25 Görđi bu hāletümi çü bir yār-ı dil-nevāz
Luṭf ile didi durma yüri ey gedā-yı ‘īd

²⁹³ merħabā-yı: seyr-i cāy-ı(Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.13, s.40)

²⁹⁴ Divan’da bu beyit yer almamaktadır (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.13, s.40).

²⁹⁵ nā-tüvāna: nā-murāda (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.13, s.40)

- 26 Bād-ı şabā gibi iriş ol āsitāna kim
Rūy-ı cihāna baḡş olur andur ʿatā-yı ʿīd
- 27 Bir āsitāndur ol ki görüp Sidreveş ānı
Cibrīl-i cān didi bu durur mūntehā-yı ʿīd
- 28 Bir āsitāndur ol ki hūmāyūn-ı vaḡt olup
Yüz sürmek ile buldı saʿ ādet hūmā-yı ʿīd
- 29 Ol mihr-i bürc-i devlete ir kim o serverüñ
Bir zerre ayaḡı tozı kuḡl-i cilā-yı ʿīd
- 30 Yaʿnī o devlet aḡteri Paşa-yı kām-bīn
Mihr-i saʿ ādetiyle bulur fer liḡā-yı ʿīd
- 31 İhsānı sofrasında biraz terre āsmān
İnʿāmı matbaḡında zemīn dīkpāy-ı ʿīd
- 32 Duş olabilse fazla-i ḡān²⁹⁶ u seḡāsına
Bir demde pay olurdu niçe bin gedā-yı ʿīd
- 33 Teşbīh iderdi devletini ʿīde dil eger
Dünyā vü āḡiretde olaydı bekā-yı ʿīd
- 34 Devrinde kimse ağlamaz illā ki bezm-i şem²⁹⁷
ʿAhdinde kimse iñlemez illā ki nāy-ı ʿīd

²⁹⁶ ḡān: cūd (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, K.13, s.41)

²⁹⁷ bezm-i şemʿ: şemʿ-i bezm (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, K.13, s.41)

- [63a] Bezmünde bādedür şafağ-ı surh u mihr ü mäh
Bir iki zer piyāle-i ‘ışret-fezā-yı ‘īd
- 36 Zerrīn ‘aşā alup ele her subh āfitāb
Devr eyler işigūñ ola tā ketḥudā-yı ‘īd
- 37 Kapuñda nām ile biri Ferrūh biri Bilāl
İki kuluñdur uşbu sabāh u mesā-yı ‘īd
- 38 Eyyām-ı devletūñde n’içün ben emīn²⁹⁸ olam
Diller ğamını açmağ iken muḳtezā-yı ‘īd
- 39 Ben düşmüşūñ elin al ayağūñ²⁹⁹ ḥaḳḳı
Ki a‘ yān-ı merdüm içün odur tūtiyā-yı ‘īd
- 40 Demdür ki **Ḥayretī** el açuban çınārvār
Tā rüz-ı ḥaşr olunca idevüz du‘ ā-yı ‘īd
- 41 Her gün ki dehr içini münevver kıla güneş
Her yıl ki şehri içini pür ide şadā-yı ‘īd
- 42 Her bir günüñi biñ yıl ide Ḥayy-ı Lā-yenām
Her bir nefesde vire hezārān şafā-yı ‘īd

²⁹⁸ emīn: ğamīn (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.13, s.42)

²⁹⁹ ...:tozi (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.13, s.42)

KAŞİDE MİN KELÂM-I HAYRETİ DER-MEDH-İ ABDÂLÂN

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Buldılar ol bî-nişāndan çün nişān abdāllar
Lā-mekān ilinde tutdılar mekān abdāllar
- 2 Şatdılar bir yāra cümle iki 'ālem rahtını
Yaşamadılar dü kān içre dükān abdāllar
- 3 İcdiler fazl-ı İlāhi çeşmesinden Āb-ı Hızır
İtdiler kesb-i hayāt-ı cāvidān abdāllar
- 4 Öldiler ölmezden ³⁰⁰oldılar hayy-ı ebed
Virtiler cān buldılar bir özge cān abdāllar
- 5 Oldılar çün kim şırātü'l-müstaķīmün sālīki
Olsalar Hızır ile tañ mı hem-'inān abdāllar
- 6 Cümle nefsānī murādātı çü dilden sürdiler
Oldılar ma' nīde şāh-ı kām-rān abdāllar
- 7 Şaķınup düzd-i hevādan gerçek erler himmetin
Eylediler şeh-r-i dilde pāsbān abdāllar

---

³⁰⁰... : öñdin (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.8, s.19)

- 8 Eylemişdür her biri ‘ ifrîtinî nefsüñ zebûn
Şûretâ seyr itdüğüñ şol nâ-tüvân abdâllar
- 9 Başdılar çün küşt-gîr-i nefsi tañ mı olsalar
Baş açuq meydân içinde pehlevân abdâllar
- 10 İrdiler taḥkîka taḳlîdüñ yıqup bünyâdını
Buldılar vîrânedede genc-i nihân abdâlar
- [63b] Düşmanından Ehl-i Beyt-i Aḥmed’üñ olup berî
Oldılar cāndan muḥibb-i ḥānedān abdâllar
- 12 Kerbelāda cān revān idenler için teşne-leb
İtdiler göz yaşların āb-ı revān abdâllar
- 13 Umaram yarın olalar ümmet içre sürḥ-rû
Oldılar gözden bu gün çün ḥün-feşān abdâllar
- 14 Yandılar tāb-ı cefāya bunda yarın umaram
İdeler Aḥmed livāsın sāyebān abdâllar
- 15 Muştafâ baḥrinde gavvāş oldılar çün buldılar
Gevher-i *el-fāḳru fāḥrî*den nişān abdâllar
- 16 Eylemez vesvās-ı Şeyṭān-ı racîm anlara kār
İtdiler çün şāh ismin ḥırz-ı cān abdâlar
- 17 Bunda ol mesmûm-ı rāh-ı dîn Ḥasan şāh ‘ ışkına
İtdiler çün nûş-ı nîş-i cān-sitān abdâllar

- 18 Bezm-i maḥşerde ümîd oldur ki yarın içeler
Sâķî-i Kevşer elinden nûş-ı cān abdāllar
- 19 Hem tıutup her dem Hüseyn ibn-i ‘Alî’nüñ mâtemin
Ağlasun³⁰¹ gözden dökerler bunda ķan ābdāllar
- 20 Umaram ḥandān u ḥurrem yarın anuñla bile
İdeler seyr-i gül-istān-ı cinān abdāllar
- 21 Oldılar Zeynü’l-‘ibādun çün ‘ibādı oldılar
Cān ü dil mülkinde şāh-ı şeh-nişān abdāllar
- 22 Bākır’uñ ser-tāc idinüp ayağı toprağını
İşin altun eylediler bî-gümān abdāllar
- 23 Peyrev olup pîşrev idindiler çün Ca‘ fer’i
Menzil-i maķşūda irdiler hemān abdāllar
- 24 Mūsi-i Kāzım ışigin idinüp muḥkem ḥişār
Buldılar...³⁰² keşretten emān abdāllar
- 25 İtdiler şāh-ı Ḥorāsān’uñ ayağı tozını
Cān u dil çeşmine küḥl-i İşfahān abdālar
- 26 Şāh Takî ile Nakî’nüñ medḥini bülbul gibi
Şubḥ u şām idindiler vird-i zebān abdāllar

³⁰¹ Ağlasun: ağlaşup (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.8, s.20)

³⁰² Boş bırakılmış. Divanda: Ye’cüc-i (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.8, s.21)

- 27 Oldılar çün ‘Askeri’nüñ ‘askeri kimden ne ğam
‘Älemi seyr eylesünler şād-mān abdāllar
- 28 Var ümīdüm kim toğup bir gün günü mü’minlerüñ
İre devr-i Mehdī-i şāhib-ķırān abdālar
- [64a] Z̄ulmet-i ğafletden arınup cihān mülki tamām
İrişe H̄aķ’dan hidāyet nā-gehān abdāllar
- 30 Bir hidāyet necmidür her dāğuñuz ma‘nīde kim
Menzilinden sālīke virür nişān abdāllar
- 31 H̄ayretī’yem ğam şebinde ķoyasız lāyık mıdur
Olmayasız ol ğarībe mihribān abdāllar
- 32 Siz erenlerden niyāz oldur ki redd olunmaya
Eyledi meydānda uş rūh-ı³⁰³ revān abdālar

112

TERCİ‘-İ BEND MİN KELĀM-I HĀTİFİ

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

I.

- 1 T̄ut ki ‘ālemde dilā mīr-i emīrān olduñ
Mālīk-i mülk-i Şirāz u H̄orāsān olduñ

³⁰³ uş rūhın: ol rūhın (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.8, s.21)

- 2 Seçilüp ‘arşa-i ‘ālemde bugün Rüstenvār
 ̖uvvet u Őevketle server-i merdān olduñ
- 3 Hükümüñ icrā idüben berle bahre gūyā
 Cām-ı ħurŐidile İskender-i devrān olduñ
- 4 Düşmenüñ baĥtı siyah sen felek-i rif‘ atde
 ‘Āleme nūr virür mihr-i dirahŐān olduñ
- 5 ̖ut ki her aç gedāya iriŐüb iĥsānuñ
 Sen de Hātem gibi ‘ālemlere destān olduñ
- 6 Yedi yüm kaᐗresi vü ħubbe-i çarĥ aña ħabāb
 Dürr-i mercān ile pür ̖ut ki bir ‘ummān olduñ
- 7 Zaĥm-ı ħār ile bu gülşende çü bülbül her-bār
 Ağlayan ağladı sen gül gibi ħandān olduñ
- 8 Degme bir manşıb ile bulmadı ħalbüñ teskīn
 ĤaŐmet u ‘izzetüñ artup giderek cān olduñ
- 9 ‘Āĥıbet çün ki ecel iriŐecek ħürmet idüp
 Cū dimezmiŐ saña sen ‘āleme sulᐗān olduñ
- 10 ̖otalum pādiŐeh-i mülket-i ‘OŐmān olduñ
 Şöyle farz eyle zamānuñda Süleymān olduñ

II.

- 1 Diler iseñ k'ola zāhir u bātn hoş-ḥāl
Eyleme t̄a' at-ı Bārī' de kuşur u ihmāl
- 2 Çek elüñ mülk-i fenā salṭanatından tā kim
Olasın dār-ı beḳāda melek-i ferruḥ-fāl
- 3 T̄ayr-ı Ḳuddüs ola şayduñ dir iseñ zāğ-şıfat
Her zamān cīfe-i dünyāya uzatma çengāl
- 4 Fikr idüp 'ākıbetin gözle ki āḫır sende
Dönderür toğmaduğa dehr-i muḳallib-i āmāl
- [64b] Çeşm-i 'ibretle nazār eyle cihān fānīdür
Gözüñ aç ğafleti ḳo nefis emrīdür aḥvāl
- 6 Bu güzergāha gelüp bir iki gül olmaḳdan
Ġālib āzād oluban aşla rücu' oldı māl
- 7 Şecer u berr olup devlet-i ḳudretle eger
Sende bulursa nihāyet ḳamu 'izz u iclāl
- 8 Taḫtuñı taḫtaya tebdīl idüp İskendervār
İrgörür bād-ı ecel āyineñe gerd-i melāl
- 9 T̄otalum pādişeh-i mülket-i 'Oşmān olduñ
Şöyle farz eyle zamānuñda Süleymān olduñ

III.

- 1 İtme dervîş ‘aba [vü] pūşa haķāretle nazār
O da hālince fenā mülketinüñ şāhı geçer
- 2 Nemed u şāl u ‘abā içre nice şehler var
Yaraşur olsa eşigüñde Sikender çāker
- 3 Nazār itme bu fenā dār-ı metā‘ına dağı
Şeh-i iķlīm-i beķā māl [u] menālı n’eyler
- 4 Kişi oldum irişür devlet kim yanında
Ola dervîşle bir şāh-ı mücevher-efser
- 5 Götürüp sen dağı meyl u hevesüñ dünyādan
Dervîş evķātüñı tã‘āte maħall kııl ekşer
- 6 İrişüp kevkeb-i baħtuña zevāl noķşān
Ne ķadar nūr-ı sa‘ādetle olursa envār
- 7 Tūt felek meykede vü āb-ı ĥayāt olmuş mey
Dağı bezmüñde meh-i mihr aña zerrīn sāğar
- 8 ‘Ayš ‘işret dükenüp bezm-i şafā āħır olup
Çünkü nāzik tenüñe ĥāk-ı siyeh ola maķar
- 9 Tūtalum pādişeh-i mülket-i ‘Oşmān olduñ
Şöyle farz eyle zamānuñda Süleymān olduñ

IV.

- 1 Bu fenā evde nice şāh-ı Ferīdun-miḳdār
İtdiler bir nice gün kuvvet-i şevket izhār
- 2 Dögüşüp cāhı vü cāhe gidüp elden dünyā
Oldı muhtāc-ı kefen her birisi āhır kār
- 3 Kişiyे olsa gerek ‘ākıbet menzil gör
Ne ḳadar artar ise ḫaşmet u temkīn kār
- 4 Zer u sīme şu ḳadar meyl u heves eyleme kim
Ki Ḥaḳ’uñ ḳahrına maḫhar düşesin Ḳārūnvār
- [65a] Nice bir hırş u hevā şāhına cāndan ḳul olup
İdesin ziynet-i dünyāya temeyyül her bār
- 6 Dīde-i ‘ibreti aç ḡafleti ḳo ‘ārif iseñ
Dürüşüp ‘ākıbet-endiş olıgör leyl u nehār
- 7 Elüm irmedi deyü devlet-i dünyāya neden
Gice gündüz olasın zār u nezzār u ḡam-ḫār
- 8 Eşer eglenmeyüp ‘ālemde benī ādemden
Şoñ ucı dār-ı cihānuñ çü ḫarāb olması var
- 10 Ṭotalum pādişeh-i mülket-i ‘Oşmān olduñ
Şöyle farz eyle zamānuñda Süleymān olduñ

V.

- 1 Dürüşüp ‘ārif-i Hāk’a olıgör nā-mahrem
Yaluñız.....³⁰⁴ diriye çü dimezler ādem
- 2 Çıkarup atılası kıl cāme-i faqr dervīş
Olmayam dirsene eger pīş-i Hudā’da mülzem
- 3 Ne şafā egledi faqr içre şeh-i ‘ilm iken
Terk idüp salţanat oldı ‘aba [vü] pūş Edhem
- 4 Ebedī şāh olayın derseñ idüp faqr tebāh
Farq eylemez imiş n’idüğünü ğuşşa vü ğam
- 5 Nice bin kan ağıdur yaş yerine çeşminden
Şunu kim devr-i zamān eyledi bir dem hurrem
- 6 Kime bir cām-ı şafā şandı bu şakī-i zamān
Ki anuñ nūş-ı niş eylemedi mi yā Cem
- 7 Tayanup kaşr-ı hayāta gözün aç ğafleti қо
Anı bennā’-i ezel itmedi çün kim muhkem
- 8 Ne kadar çoğ ise yok mā-melekün fāyidesi
İdemez men‘ każā vākı‘ asın ğayl u ğaşem
- 9 Şunulur her kişiye ‘ākıbeti cām-ı ecel
Kimseye bākı degül **Hātifi** çünkim ‘ālem

---

³⁰⁴ Boş bırakılmış.

- 10 Tatalum pādişeh-i mülket-i ‘Oşmān olduñ
Şöyle farz eyle zamānuñda Süleymān olduñ

113

MÜŞEMMEN-İ FEVRİ

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

I.

Hezārān şükr u minnet her nefes Hānnān u Mennān’a

Ki zātuñ mazhar idüp luţf u cūduñ fazl u ihsāna

Vezīr-i a‘ zam etdi eşref-i evlād-ı ‘Oşmān’a

Eşküñ muşsim- rızq etdi ehl-i küfr u imāna

Tevessül eyleyüp senden kemāl-i şun‘ -ı Yezdān’a

Teraḥḥüm kıl ‘ibād-ı ḥālişü’l-iḥvān u Raḥmān’a

[65b] Taşaddī idecek amma ki derd ehline dermāna

Qılup bir silsile çek bendeñi zincir-i ihsāna

Ki derd-i ‘azlile sevdā-yı manşıb kıldı divāne

II.

Cihān-gir ola dirseñ nāmuñı her dem ‘adālet kıl

Ḥudā’dan luţf umarsañ ḥalk-ı Ḥaḳ’a sen şefā‘ at kıl

Ḥalāş it dest-i zālimden re‘āyayı ri‘āyet kıl

Teraḳḳi vir sipāhiye ḥayāli bir şecā‘ at kıl

Emānet eyle zulm ehline mazlūmı inābet kıl

Fezāyil ehline manşıb vir ihsān it ri‘āyet kıl

Benüm mürvetlü sulṭānum ‘alilik it mürüvvet kıl

ılup bir silsile ek bendeği zincir-i iđsāna
Ki derd-i ‘azlle sevdā-yı manşıb ıldı divāne

III.

Cihānda sađa beđzer gelmedi dūstūr-ı ‘ādil-dil
Rūsūm-ı luđfda māhir fūnūn-ı cūdda kāmil
Terāzū-yı ‘adāletsin degūlsūn dirheme mā’il
Zamānuđda saıldı rūz u şeb gibi ha u bātıl
Mübeyyen oldu şer‘ i almadı ānūnda mūşkil
Senūđ devrūnde ‘ālem behresiyle bulamaz cāhil
İderken līk luđfuđ herkesūđ maşūdını ħāşıl
ılup bir silsile ek bendeği zincir-i iđsāna
Ki derd-i ‘azlile sevdā-yı manşıb ıldı dīvāne

IV.

Gūneş ħāke dūşer geri tođar arĥ-ı muđabbadan
Keder bulmaz dilā pāk şāfi yerde amadan
Tenezzūl ‘arz ider ehl-i tereffu‘ ħacca varmadan
Özūđ yūksək tūtup sen dađı ılma ‘ār aladan
Tevāzzu‘ ıl fairūđ ħālını şor ‘ārif-i Ħa’dan
Murāduđ var ise az o der-i Vehhāb-ı muğladan
Ya tedrīs u azādan yā ze‘āmetden ya sancadan
ılup bir silsile ek bendeği zincir-i iđsāna
Ki derd-i ‘azlile sevdā-yı manşıb ıldı dīvāne

V.

uraldan pādişāh-ı lem-yezel dīvān-ı imkānı
Vezāret şadrına oturmamışdur ħi sağa şānī
İĥāta eylemūş zātuđ ħişālī ħūb-ı insānı

Unutmaz cümle zātuñdan olan elṭāf-ı Rabbāni
 Rimāl-ı bahre ḍarb etse nesīm emvāc-ı ʿummāni
 Veli çok çekdi **Fevri**-i kemīne cevr-i devrāni
 Alup bir nā-maḥalden eylemezseñ bāri iḥsāni
 Kılup bir silsile çek bendeñi zincir-i iḥsāna
 [66a] Ki derd-i ʿazlile sevdā-yı manşıb kıldı dīvāne

114

MÜSEBBAʿ MİN KELĀM-I ḤAYRETI³⁰⁵

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

I.

Gülmedi gül gibi açılmadı göñlüm bir zamān
 Ğoncaveş dem-besteyem derd ile bağrum tolu kan
 Lālevār eksük degül cānumda bir dāğ-ı nihān
 Gözüme her bir çemen bir ḥançer-i terdür hemān
 Ḥāşılı zindānum olmışdur bahār [u] büstān
 Bir belālu bülbülem işüm durur āh u fiğān
 El-amān ey çarḥ-ı bed-kirdār elüñden el-amān

II.

Kılmaduñ ben nā-murādı gitdi bir dem ber-murād
 Virmedüñ oynuma(?) kaldı şeş-der-i gamdan güşād
 Germ iken bāzārumı bozduñ kesād itdüñ kesād
 Var iken cānān ile cān ile ten var ittiḥād

³⁰⁵ Çavuşoğlu ve Tanyeri, Müs.4, s.76

Araya hicrān düşürdüñ çok fesād itdüñ fesād
 Yine senden saña feryād ideyin ey bed-nihād
 El-amān ey çarḥ-ı bed-kirdār elüñden el-amān

III.

N'eyledüm ben saña kim ney gibi nālān eyledüñ
 Şem' -i bezm-ārā gibi sūzān u giryān eyledüñ
 Derd ile bağrum şurāḥi-veş tolu kan eyledüñ
 Yire çalduñ cür' a tek ḥāk ile yek-sān eyledüñ
 Bir şınuḫ sāğar gibi pā-māl-i devrān eyledüñ
 ' Aklumı şöḫbet şöñi gibi perişān eyledüñ
 El-amān ey çarḥ-ı bed-kirdār elüñden el-amān

IV.

Hey ne āl itdüñ baña bi'llāhi ey gerdün-ı dūn
 Kim gözüm yaşını bir reng ile kılduñ lāle-gün
 Eyledüñ ḥālüm diger-gün oldı baḫtum ser-nigün
 Ayağumda bend-i ğam boynumda zencir-i cünün
 Cān ḥarik-ı nār-ı hicrān ten ğarik-ı baḫr-i ḥün
 Tākatüm tāk oldı ğāyetde zebün oldum zebün
 El-amān ey çarḥ-ı bed-kirdār elüñden el-amān

V.

Ḥayretī ğamgini hiç 'ālemde dil-şād itmedüñ
 Kurtarup bend-i belādan gitdi āzād itmedüñ
 Luṭf idüp bir dem dil-i vīrānın ābād itmedüñ
 Niçe yıldur zulm idersin bir ağız dād itmedüñ
 Kaldı mı bir ğam ki cānın aña mu' tād itmedüñ

Kimi yād olduñ³⁰⁶ ki şoñ demde yine yād itmedüñ
 [66b] El-amān ey çarḥ-ı bed-kirdār elüñden el-amān

115

MÜSEDDES MİN KELĀM-I ḤAYRETİ³⁰⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

Olmadum devründe bir dem şād elüñden ey felek
 Olmadı vīrāne dil-ābād elüñden ey felek
 Oldı şabrum ḥırmeni ber-bād elüñden ey felek
 Zūlm ider dād eylemezsın dād elüñden ey felek
 Bārī öldür olayın āzād elüñden ey felek
 Āh elüñden ey felek feryād elüñden ey felek

II.

Dem mi var kim goncaveş bağrum ṭolu ḳan olmaya
 Gül gibi yā dāmenüm pür-ḥār-ı hicrān olmaya
 Lāleveş cānumda dāğ-ı nār-ı ḥırmān olmaya
 Ḥāṭırum sünbül gibi yāḥud perīşān olmaya
 Yā zamān olur mı gülşen baña zindān olmaya
 Āh elüñden ey felek feryād elüñden ey felek

³⁰⁶ olduñ: itdün (Çavuşoğlu ve Tanyeri, Müs.4, s.78)

³⁰⁷ Çavuşoğlu ve Tanyeri, Müs.5, s.78

III.

Virmedün fırsat çü yâr ile idem ‘ayş-ı müdâm
 Nüş idem bir dem vişâlinde şarâb-ı lâle-fâm
 Ben de iller gibi ‘âlemden alam fi’l-cümle kâm
 Ğayrı meclisde gerekmez şunmasunlar baña câm
 Kim baña devründe ‘ayş itmek harâm oldu harâm
 Âh elünden ey felek feryâd elünden ey felek

IV.

Başuma dâr-ı cihânı dâr iden sensin benüm
 Gözüme bu çetri teng ü târ iden sensin benüm
 Meskenüm gülzâr iken pür-ğâr iden sensin benüm
 Cānumı hoş-ğâl iken bîmâr iden sensin benüm
 Gönlümü her nesneden bîzâr iden sensin benüm
 Âh elünden ey felek feryâd elünden ey felek

V.

Bozılup ey zâl-i fânî tîz günde çenberün
 Göreyin kim top ola meydân-ı miḥnetde serün
 Tıtılup mâhuñ zevâle ire mihr-i enverün
 Yerlere ola berâber **Ḥayretî** gibi yerün
 Kim yerin ḥâk eyledün ol bir avuç ḥâkisterün
 [67a] Âh elünden ey felek feryâd elünden ey felek

116

TERCİ' -İ BEND-İ 'ĀDİL SELLEMEHU'LLĀH

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I.

Yıķalum ķaşr-ı vüçüdü yeñi bünyād olsun
 Yıķalum saķf-ı kebüdü küli ber-bād olsun
 Tenimüz ĥāk idelüm ĥātırımız şād olsun
 Düşelüm küy-ı ĥarābāta dil ābād olsun
 Nām u nengi ķoyalum dünyede bir ad olsun
 Pire teslīm olalum ĥātırımız şād olsun

II.

Der-miyān eyleyelüm varumızı yārumıza
 Ĥānmān terkin urup cān ile dil-dārumıza
 Sırrımız gizlü degül vāķıf-ı esrārımuza
 Çün beli didüñ ezel turalum iķrārımuza
 Nām u nengi ķoyalum dünyede bir ad olsun
 Pire teslīm olalum ĥātırımız şād olsun

III.

Ehl-i derde irelüm merd ile hem-derd olalum
 Nefsimüz tanıyalum 'ārif-i Ĥaķ merd olalum
 Her tarafa devr idelüm noķta gibi ferd olalum
 Bir hevā hem-çü şabā merd-i cihān-gerd olalum
 Nām u nengi ķoyalum dünyede bir ad olsun
 Pire teslīm olalum ĥātırımız şād olsun

IV.

Dār-ı ğurbet gezelüm rāh-ı maḥabbet tūtalum
 Oḡuyalum yazalum semt-i seyāḥat tūtalum
 Derd-mendāne levendāne melāmet tūtalum
 İrelüm küşe-i vaḥdetde selāmet tūtalum
 Nām u nengi ḡoyalum dūnyede bir ad olsun
 Pīre teslīm olalum ḡāḡırımız şād olsun

V.

Nā-murād olmışuz ‘ālemde irādet ḡulıyuz
 İḡtizā eylemezüz şadr-ı sa‘ ādet ḡulıyuz
 Ne riyāset ne vezāret ne ḡilāfet ḡulıyuz
 Dāmen-i pīri tūtup bi‘ at-ı inābet ḡulıyuz
 Nām u nengi ḡoyalum dūnyede bir ad olsun
 [67b] Pīre teslīm olalum ḡāḡırımız şād olsun

VI.

Meşnevī diñleyelüm kān-ı ma‘ ārif olalum
 Ma‘ nevī añlayalum ma‘ naya vāḡıf olalum
 İrelüm keşf [u] kerāmāta mükāşif olalum
 Ölelüm dirilelüm nefse muḡālif olalum
 Nām u nengi ḡoyalum dūnyede bir ad olsun
 Pīre teslīm olalum ḡāḡırımız şād olsun

VII.

Gülşen-i ḡānḡahı gibi ulu dergāhı
 Çü penāḡ eyledüñ ‘Ādil göre ol rāhı
 Ḥāşılı ḡāzır u nāzır görelüm Allāh’ı
 Bir kese lā dimeyüp idelüm eyva’llāhı

Nām u nengi kıoyalum dūnyede bir ad olsun
Pīre teslīm olalum hātırımız şād olsun

117

MÜSEDDES MİN KELĀM-I ‘AZMĪ

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

I.

Dilā her ne ūmīd eylerseñ ol dergāhdan iste
Dimezler saña var bir mürşid-i güm-rāhdan iste
Ne baht-ı t̄ālī‘ -i bedden ne mihr u māhdan iste
Ne şeyh-i şöhret-āyīnden ne ehl-i cāhdan iste
Ne zāhidden ne şūfiden ne mīr u şāhdan iste
Yūri yokdan seni var eyleyen Allāh’dan iste

II.

Niyāz-ı cānib-i dergāh-ı Hāḫ’a it ki ḫādirdür
Degül a‘ māl u eşkāle ki ḫalb-i ‘ abde nāzırdur
Bu ḫulı gūş-ı hūş ile işit bürhān-ı nāzırdur
Umūrında ser-ā-ser ḫalk-ı ‘ ālem cümle ḫāşırdur
Ne zāhidden ne şūfiden ne mīr u şāhdan iste
Yūri yokdan seni var eyleyen Allāh’dan iste

III.

Elūñ çek ḫalk-ı ‘ ālemden ideyin bir kūşe me’vā
Dimüşler kimseden hīç fāyide yok kimseye aşlā
Kelāmum cevherin taḫ gūş-ı cāna eyleyüp işgā’
Tazarru‘ lar idüp baş aç du‘ āya el getür ammā

Ne zāhidden ne şūfiden ne mīr u şāhdan iste
 [68a] Yüri yoğdan seni var eyleyen Allāh'dan iste

IV.

Ĥudā'nuñdur cihān ĥalkına ĥod mebzül olan himmet
 Naşībūñ irişür küşişle virme kendüñe...³⁰⁸
 Gözüñ aç ' ayn-ı cānı kılasın perde-i ġaflet
 Süz-ı ĥarc eyleyüp yoğ yere itme kimseye minnet
 Ne zāhidden ne şūfiden ne mīr u şāhdan iste
 Yüri yoğdan seni var eyleyen Allāh'dan iste

V.

Ümīdūñ cāmesin ' **Azmī** ħati teng eyleyüp ħaşma
 Atup tīr-i murādātı nişāne yyuñı yaşma
 Ķılıcuñ mihmānum diyü il divārına aşma
 Meşāĥib isteyü birisinüñ ħapusına başma
 Ne zāhidden ne şūfiden ne mīr u şāhdan iste
 Yüri yoğdan seni var eyleyen Allāh'dan iste

118

TERCİ' -İ BEND-İ ZÂ' Fİ RAĤMETU'LLĀH-İ ' ALEYH

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I.

1 Geliñüz ' aşık olup çāk giribān olalum
 ' Ār u nāmūsı ħoyup bī-ser u sāmān olalum

³⁰⁸ Kelime eksik

- 2 Cüş idüp atıre iken ya' ni ki 'ummān olalum
Cehd idüp hem-nefes-i meclis-i rindān olalum
- 3 Kesb-i 'irfān idelüm kāmīl insān olalum
İkilik perdesi ire nice pinhān olalum
- 4 Keşf-i esrār idelüm 'āleme destān olalum
Merkez-i dāyire-i gerdiş-i devrān olalum
- 5 Mihr ile hem-ser olup hāk ile yek-sān olalum
Şāh-ı 'işa ul olup 'āleme sultān olalum

II.

- 1 Murad odur ki özüni tanıya kesb ide fenā
Jeng-i am oymaya dilde oluban ehl-i şafā
- 2 Levh-i albi ola her laza anuñ ıla nümā
ande yasa göre cān gözi ile nūr-ı Hūdā
- 3 İrişüp vahdet-i sarfe omaya naş-ı hevā
aplaya cān u gönül mülkini teslim-i rızā
- 4 (?). . . . . geuben diye hemān sellemnā
Fāni-i şırf oluban bula fenā ire fenā
- [68b] ün fenādur araż evvelde vü āhırde dilā
Biz daı fāni olup ālib-i 'irfān olalum

III.

- 1 ‘ Āşıkuñ şanma şağın serseri gavgāsını
Dime beyhūde durur başdağı sevdāsını
- 2 Görecek Vāmıķ olan ‘ arız-ı ‘ Azrā’sını
Bulur ol şāhid-i maķşūdı tecellāsını
- 3 Siliben şayķal-ı ‘ ışķ ile gönül pāsını
Cān göziyle ider ol dostı temāşāsını
- 4 Nice terk eylesün ol şūret-i zibāsını
Dün ü gün ‘ aşıķ olup biz dağı giryān olalum

IV.

- 1 Geliñüz murğ-i dili kayddan azād idelüm
Hāne-i hırmen-i lā-hut aña zād idelüm
- 2 Gülşen-i ķudsde ahvālimüzü yād idelüm
Dil-i vīrānumuzı ‘ ışķ ile abād idelüm
- 3 Ten hişārın yıķıben hākile ber-bād idelüm
‘ Işķ meydānı içinde yine bir ad idelüm
- 4 Silelüm jeng-i ğamı hātırımız şād idelüm
Mekteb-i ‘ ışķda dil tıflını üstād idelüm
- 5 Mihr-i hurşide irüp cānı ferāh-şād idelüm
Hem-dem-i hem-nefes-i meclis-i rindān olalum

V.

- 1 .....³⁰⁹ nice bu deñlü hevesi bunca fenā
Yā nice bir olasın böyle hevā ile hebā
- 2 Hāḡ dedi çünki kelāmında *leḡad kerremnā*
Sendedür feyz-i kerāmet özüñ egle yāra
- 3 Olmayup dīv [ü] perī diyü şaḡın ḡılma ḡaḡā
Görinür gerçi perī diyü dür-i aşlı ammā
- 4 ‘İlmüñe cümle melā’ik didiler *sellemnā*
Pes n’içün böyle iken biz daḡı Şeyḡān olalum

119

TERCİ’-İ BEND-İ ‘AZMİ Lİ-TERKİ’D-DÜNYĀ

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

I.

- 1 Sā’ at-ı ‘ömr ile eglenmez mürürü ‘ālemüñ
Bir degül mi ‘ārife nezdik u dürü ‘ālemüñ
- 2 Gūş-ı hūşuñdan çıkar var ise ḡaflet pempesin
Hāke yek-sān olmaḡa degmez ḡurürü ‘ālemüñ

---

³⁰⁹ Eksik yazılmış.

- [69a] Zūr u bāzuña tayanma ‘ākıbet irür şikest
 Āhenīn-dest olup olsañ ‘ūc u ‘ūrı ‘ālemüñ
- 4 Oldı peydā var ise eşrāt-ı rüz-ı arustaḥīz
 Āşikār olmaḡdadur yer yer şürürı ‘ālemüñ
- 5 ‘Ākıl iseñ keşreti terk eyle vaḡdet zevḡin it
 Nāzır olsuñ ḡa‘ rına çoḡdur ḡuşūrı ‘ālemüñ
- 6 Ḥāşılı degmez fenāsına sürürı ‘ālemüñ
 Aç gözüñ ḡafletden uçmuşdur ḡuzūrı ‘ālemüñ

II.

- 1 Manşibuñ ‘āli olup buldukça pāyuñ rif‘ati
 Başuña ḡavḡā uşub dāyim çekersin zilleti
- 2 Şevket u ferr ile bulsañ her ne deñlü iştiḡār
 Var durur her şöhretüñ āḡır şonuñda āfeti
- 3 Encümenler zabt idüp cem‘ eylesen encüm-şümār
 Doymayup bād-ı fenāya taḡılur cem‘ iyyeti
- 4 Şöyle ‘ākılsın ki gelmez yāduña ḡāl-i selef
 Eyle şanursın mü‘eyyed ḡala dūnyā devleti
- 5 İtmek isterseñ fenā dūnyāda bir ḡaç gün ḡuzūr
 İḡtiyār ile ḡanā‘at birle künc-i ‘uzleti

- 6 Hāşılı degmez fenāsına sürürü ‘ālemüñ
Aç gözüñ ğafletden uçmuşdur huzürü ‘ālemüñ

III.

- 1 Cife dünyāyiçün itme yoq yere ceng u cidāl
Ehline sevq eyle añı oldur ehline maḥal
- 2 Devleti let manşıby manşübe mālı mārdu
Nış-i zenbūrına degmez lezzet eglemez ‘asel
- 3 Keḥl-i ‘ibret birle çeşm-i cānı eyle rüşenā
Kalmaya tā ref‘ olup ‘ayn-ı yaḫinüñde siyel
- 4 Hırş ile alüdedür ‘ömri gezer ğavġā ile
Şanma ki āsüdedür dünyāda erbāb-ı düvel
- 5 İrüşür āḫırına seng-i ḫavādişden zārār
Cām-ı Cem āyine-i İskender olsañ fi’l-meşel
- 6 Hāşılı degmez fenāsına sürürü ‘ālemüñ
Aç gözüñ ğafletden uçmuşdur huzürü ‘ālemüñ

IV.

- 1 Tāk-ı eyvānuñ olursa çarḫ-ı minādan bülend
Rüzġār-ı bed-sikāl irişdürür āḫır gezend
- 2 Hikmet ile Danyāl olsañ ya Loḫmān-ı zamān
İtse erbāb-ı hikem her yüzden aḫvālüñ pesend

[69b] İrmeyince derdüñe üstād-ı hikmetden devā
Sa' yile şanma müdāvā idesen hey derd-mend

4 Bārgāhuñ kubbesi eflāke irse qadr ile
Pāyesine irmese hırşīd atup zerrīn kemend

5 Eyler anı şarşar-ı bād-ı fenā zīr u zeber
Her ne deñlü t̄ālī' -i sa' d ile olsuñ ercümend

6 Hāşılı degmez fenāsına sürürī 'ālemüñ
Aç gözüñ ğafletden uçmuşdur huzūrī 'ālemüñ

V.

1 İtme 'Azmī pīre-zen dünyāya hergiz i' timād
Böyle şevher-bīn ile cā'ız degüldür ittiḥād

2 Turmaz aldı ḥalkı nakş-ı dil-firībīn gösterür
Sevq-i dehr içre meta' -ı ḥīlesin[i] idüp mezād

3 Cāh-ı dünyā ile aġrūr olma 'izzetden şaḫın
Nice yıl giryān ider bir dem seni eylerse şād

4 'Aql u hūşuñ var ise bīdār-ı ḥ'āb-ı ğaflet ol
Kaplamağa būy-ı kibr ile dimāġuñ tā fesād

5 İrişüp maqşūda kām almaq dilerseñ dünyede
Nā-murād ol nā-murād ol nā-murād ol

- 6 Hāşılı degmez fenāsına sürürü ‘ālemüñ
Aç gözüñ ğafletden uçmuşdur huzürü ‘ālemüñ

120

TERCİ‘ -İ BEND-İ DEDE GÜNĀHĪ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

I.

- 1 Bülbül-i nev-rüz ile nālişde nāyilerdenüz
Rāst-ı ‘uşşāk içinde biz nevāyilerdenüz
- 2 Şanma mānend-i ḥabāb-i mey hevāyilerdenüz
‘Işq meydānında baş oynar fedāyilerdenüz
- 3 Görmedük bākī beḳā gördüñ fenā[yilerdenüz]
Geçmüşüz ḥodlıḳdan ey zāhid Ḥudāyilerdenüz
- 4 İhtiyār itdük nemed āl-i ‘abā[yilerdenüz]
Ḳomazuz cāmı müdām elnden şafāyilerdenüz
- 5 Ḳana boyandux şehīd-i Kerbelā[yilerdenüz]
Şāh-ı haḳ için ‘alīü’l-murtażilerdenüz
- 6 Şevḳ-i Mevlānā ile şemsü’l-hüdā[yilerdenüz]
Ümmet-i Aḥmed’den oldux Muştafā[yilerdenüz]

II.

- 1 Fırka-i tecrîd içinde gerçi pinhân olmuşuz
İbn-i Ethem gibi mülk-i ʿışka sulţân olmuşuz
- [70a] Geçmişüz öz kendümüzden şöyle hayrân olmuşuz
Terk idüp tâc u kabâ-yı dehri ʿuryân olmuşuz
- 3 Bir iki gün kim bu fâni evde mihmân olmuşuz
Kâse-lîs-i h̄âce-i erbâb-ı ʿirfân olmuşuz
- 4 Bir hilâl-ebür şanem küyında kırbân olmuşuz
Döne döne çarh-ı tenürında büryân olmuşuz
- 5 Mihr-i meh-rûlarla gerçi h̄ake yek-sân olmuşuz
Zerre-i nâ-çiz iken meşhûr-ı devrân olmuşuz
- 6 Şevk-i Mevlânâ ile şemsü'l-hüdâ[yilerdenüz]
Ümmed-i Aḥmed'den olduḡ Muştafâ[yilerdenüz]

III.

- 1 Biz boyun virdik belâ bendîne çâkerler gibi
Bulduḡ ol zincirle ziyet-i ğazanferler gibi
- 2 Pâşpânuz maʿrifet gencîne ejderler gibi
Hâmil-i esrâr-ı ʿışkın üstür-i nerler gibi
- 3 Câna başa kıalmayup esrük dil-âverler gibi
Kâḥbe dünyânuñ zebûnı olmaduḡ erler gibi

- 4 H aydar-ı vaqt n olup yanında anberler gibi
P st-i p  urdu felek farkına serverler gibi
- 5 D rret 't-t c olmısz   alemdede gevrherler gibi
alb m z af oldu mir  at-ı alenderler gibi
- 6 ev-i Mevl n  ile ems 'l-h d [yilerden z]
 mmed-i Amed'den oldu Mutafa[yilerden z]

IV.

- 1 G l y z n fikriyle g nl m oldu cennetden ıra
K lbe-i a t ar iun l zım deg ld r b g u r g
- 2 Ta   n ider z hid g r p s nemde yer yer anlı d g
H let-i mecmu   a-i g lden ne fehm eyler kel g
- 3 Eyer z biz her nefes eh-b z-ı udsilerle l g
İrdi mihr-i   alem- r n n f r gundan fer g
- 4 F ls-i amerce deg l   aynımda la   l   eb-er g
Bamazuz altun olursa ser-be-ser a r  v  t g
- 5 ev-i Mevl n  ile ems 'l-h d [yilerden z]
 mmed-i Amed'den oldu Mutafa[yilerden z]

V.

- 1 C numa em   -i tecell n n uraldan pertevi
Zerre zerre raş urar m nend-i T r-ı M s 

- [70b] Z̄ulmet-abād-ı fenādur çünki dünyānuñ evi
Kūşe-i bî-tūşe-i fakr içre olduĝ münzevî
- 3 Ne alur uds-ı Halîlu'llāh ne dîn-i ' İsevî
andedür Nūşirevān u tāc u taĝt u H̄üsrevî
- 4 Şūreti o ' ışıla olduñsa merd-i ma' nevî
Def u nāy ile semā' it Mevlevî ol Mevlevî
- 5 Bu **Günāhî**veş olup nūr-ı celālūñ pertevi
Ki ĝazel nazm eylerüz gāhî kelām-ı Meşnevî
- 6 Şev-i Mevlānā ile şemsü'l-hüdā[yilerdenüz]
Ümmed-i Aĝmed'den olduĝ Muştafā[yilerdenüz]

121

TERCİ' -İ BEND-İ ĞUBĀRİ

Mefā' ilūñ Mefā' ilün Fe' ulün

I.

- 1 Dilā gūş it sözüm zinhār zinhār
Ğedā içün cihānda olma ĝam-ĝār
- 2 Anuñ kim vardurur bir beksimātı
Görinmez gözine biñ bir semātı

3 Ğıdā kim muķtezā-yı çeşm-i cāndur
Bir içim şu ile bir loķma nāndur.

4 Gedā kim kāni^ç her ħüşk ü terdür
Ĥaķıķat pādişāh-ı baħr u berdür

5 Bunı bilgil ki bu dār-ı fenāda
Bu dār-ı pür-belā vü bir ^ç inādur

6 Hemān bir kūşe bir nān tūşe besdür
Hevā-yı salţanat ķurı hevesdür

II.

1 Ne lāzım dürlü ni^ç metler ne lāzım
Ne lāzım şır u şerbetler ne lāzım

2 Ne lāzım sükkeri olmaķ ta^ç āmuñ
Olısar ^ç āķıbet çün telĥ-kāmuñ

3 Ne lāzım ola ta^ç muñ murĝ-i büryān
Uçar çün ^ç āķıbet bu tūti-i cān

4 Ne lāzım çoķ yemekler çoķ emekler
Dimāĝ-ı pākı muĥtell eylemekler

5 Bu ^ç işret-ĥāne-i pür hemm u ĝamda
Bu şoĥbet-ĥāne-i büm u elemde

- 6 Hemān bir kūşe bir nān tūşe besdür
Hevā-yı salţanat  urı hevesd ur

III.

- [71a]  urı ekmek yesek bird ur bir ader
Olur ol  urı ekmek g l-be- ekker

- 2 Eger to la yer isek g l-be- ekker
G r rsen g l-be- ekkerden zarar

- 3 Eger b -va t i erse  Şu sem olur
Eger va tiyle i se  emsem olur

- 4 Őa ın  ok yemegi Şanma n fi 
Ki az yimekkded ur bilki men fi 

- 5 Bu b m r-  aneyi bu derd-i  amda
Bu yer   r bu yer cevri u sitemde

- 6 Hem n bir k Őe bir n n t Őe besd ur
Hev -y  sal anat  ur  hevesd ur

IV.

- 1 Eger ins n ise  ten-perver olma
Ki ten-perver olan  ardur  ar olma

- 2 Teni  opar murg-i c n  besle
Beni c n ile di le s z m ele

- 3 Ki cān bāki vü fānīdür bu tenler
Gider cānlar çürür yirde bu tenler
- 4 Nedür ten aña hürmetler idersin
Şeb u rüz aña izzetler idersin
- 5 Bu cism-i bī-vefā vü bī-beķāda
Bu resm-i pür-fenā vü bī-şafāda
- 6 Hemān bir kūşe bir nān tūşe besdür
Hevā-yı salţanat ķurı hevesdür

V.

- 1 Ne lāzımdur serā-yı Hüsrevāne
Ne lāzum şeh-nişīn-i ʿālī-şāne
- 2 Ne lāzım ki ola Şeddād maķāmuñ
Şüreyyāya yetişe saķf-ı bāmuñ
- 3 Tıtalum kim senüñdür heft iķlīm
İdersün ʿāķıbet issine teslīm
- 4 Eger taķt-ı Süleymān ola cāhuñ
Zemīndür ʿāķıbet baş tekyegāhuñ
- 5 Birāder miķnet-ābād u fenāda
Bu kāķ-ı seng-lāķ-ı pür-ķazāda
- 6 Hemān bir kūşe bir nān tūşe besdür
Hevā-yı salţanat ķurı hevesdür

VI.

- [71b] Şafā-yı hātır isterseñ Ğubārī
Göñülden silmek isterseñ ğubārı
- 2 Derūnuñ tābnāk olmağ dilerseñ
Birūnuñ cümle pāk olmağ dilerseñ
- 3 Olinca tūr-ı haremde i' tikāf it
Mübārek Ka' betu'llāh'ı tavāf it
- 4 Mişāl-i Bu'l-Ḳays anda qarār it
Ğmāyı terk idüp faqr ihtiyār it
- 5 Bu nefsi-i şüm-i meşyūma hemīşe
Zarūrī oldı çünkim kūşe tūşe
- 6 Hemān bir kūşe bir nān tūşe besdür
Hevā-yı salṭanat ḳurı hevesdür

122

TERCİ' -İ BEND-İ AḤMED BEG RAḤMETU'LLĀHİ 'ALEYH

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

I.

- 1 Dünyādan ider 'ārif olan ḳaṭ' -i 'alāḳı
Bu pīre-zen dehre virür nice ṭalāḳı

- 2 Gel ma' rifetüñ mülkine sultān olıgör kim
Bir cüce degül salṭanat-ı Şām u ' Irāk'ı
- 3 Şimdi saña āsān gelür aḥvāl-i kıyāmet
Ol gün bilesin kim ḳopa başuña ṭarākı
- 4 Mağrūr olıban salṭanat-ı dehre n'idersin
Kesirinüñ ' aceb vardı bile taḥt u ṭāḳı
- 5 Bu ḳālī eger añlayuban ḳāl idinürseñ
Menzile irüp ḳalma girü eyle yaraḳı
- 6 Ger ' iyş u müdām ister iseñ şoḥbet-i bākī
Derviş olıgör kim saña sultān ola sākī

II.

- 1 Ger vāḳıf olup şaḳlar iseñ sırr-ı nihānı
Enfās-ı nesimüñ ṭutısar cümle cihānı
- 2 Ya' ḳüb-dil ol demde bulur nūr-ı başar kim
Bu çāh bedenden çıḳa ol Yūsuf-ı şānı
- 3 ' Ayb eyleme göz sırrımı fāş eylese āhum
' Āşıḳ olanuñ elde degül şabr u ' inānı
- 4 Cehd eyle ki nüş eyleyesin cām-ı vişālı
Firḳatde nice bir dökesin yaş ile ḳanı

- 5 Ma' şūka cemāli ide her demde tecellī
Pāk eyler iseñ ğayrīden āyine-i cāmı
- 6 Ger 'ıyş u müdām ister iseñ şoĥbet-i bākī
[72a] Dervīş olıgör kim saña sulţān ola sākī

III.

- 1 Nā-ehl olana dime şaĥın ğizlü kelāmı
Sırr işini hīç añlaya mı degme bir 'āmī
- 2 Dünyāda eger ferd olasın 'ārif-i cānsın
Sen puĥte olup saña yakın eyleme ĥāmı
- 3 Künc-i ğam-ı firĥātde otur eşki revān it
Biñ zārile nüş eyle mey-i 'ışĥ-ı müdāmı
- 4 Zāhid yūri sen müşkülümüz ĥall idemezsin
Cānāndan alur 'āşık olan ğizlü beyāmı
- 5 Nāşih özüñe eyle eger var ise pendūñ
Nefsini bilen hīç yire iblīse uya mı
- 6 Ger 'ıyş u müdām ister iseñ şoĥbet-i bākī
Dervīş olıgör kim saña sulţān ola sākī

IV.

- 1 Ey şubĥ-ı sa' ādet ki cebīnūñde hüveydā
Doĝrusı zihi ĥüsn u taĥdis u te' ālā

2 Ger ‘ārif iseñ yārūñi bul bunda bugün sen
Ferdā hevesin itme şaķın ķandağı ferdā

3 Günden güne arturdı n’idem āh u fiğānı
Dīvāne gönül şabr idemez n’ideyin aşlā

4 Gülzār-ı cemālūñde bu cān bülbüli ey dost
Vaḥdet gülini buldı odur olduğı gūyā

5 Esrār-ı ḥaķāyiķden eger tıyduñ ise sen
Şād ol yūri ‘ālemde sen ey ‘āşık-ı şeydā

6 Ger ‘ıyş u müdām ister iseñ şoḥbet-i bāķi
Dervīş olıgör kim saña sultān ola sāķi

V.

1 Gel bāğ-ı cihānuñ nażar it yāsemenin gör
Hep vaḥdete şāhid mi degül bu çemenin gör

2 Gülşende gülüñ güldüğüne ğurre olursañ
Gül ğoncasınuñ ķanla tıolmış cigerin gör

3 Dāğ-ı ğam ile öldi dirildi yine lāle
Ögnünde anuñ ķana boyanmuş kefenin gör

4 **Aḥmed** yūri dervīş iseñ aldanma cihāna
Dünyā sevenüñ anda belā vü miḥenin gör

5 Bî-çün ü çirā isteriseñ vuşlat-ı yārı
Mūsī gibi cān ol yūri Ṭūr-ı bedenin gör

6 Ger ʿıyş u müdām ister iseñ şoḥbet-i bākī
[72b] Dervīş olıgör kim saña sulṭān ola sākī

123

TERCİʿ -İ BEND MİN KELĀM-I ZĀʿİFİ ʿALEYHİʿR-RAḤİME

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿülün

I.

- 1 Bir tecellidür evvel u āḥır
Gāh olur bāṭın vü gehī zāḥır
- 2 Cümle bir maʿnīdür bu taşvīrāt
Şüretā gerçi görünür vāfir
- 3 Özgedür buña bir ḥaḳīḳat iñen
Kimi müʾmin olur vü kimi kāfir
- 4 Kimi şāh-ı cihān kimisi faḳīr
Kimi şād olur vü kimi āciz
- 5 Ehl-i ʿirfān yanında bir görünür
Şāl-ı atlās cāme-i fāḥır

6 Cümle bir baḥrdür şaṭṭ u ceyhūn
Gerçi zāhirde fark var bāhir

7 Vaḥdet u keşret i' tibārīdür
‘ Ayn-ı vāhid durur ki cārīdür

II.

1 Bir oyun-bāzdur bu dehr-i denī
Oynadur nice lu' betle seni

2 Gözüñ aç ġāfil alma eyle nazār
Nūr-ı Haḫ rūşen itdi encāmını

3 Şuya at küfrüñi Müslümān ol
‘ Āşıkuñ küfri oldı mü' mini

4 Uyma Şeytāna nefsüñi tanı
Kendüñe hem-dem itme ehremeni

5 Vaḥdet-i Haḫḫ'a şāhid oldı şarīḫ
Göre ' ibret göziyle her çemeni

6 Vaḥdet u keşret i' tibārīdür
‘ Ayn-ı vāhid durur ki cārīdür

III.

1 Naḫş-ı ' ālem ḫayāl-ı ḫ' āb ancaḫ
Dehr ma' mūresi ḫarāb ancaḫ

- 2 Varluđuñ maḥv idüp fenāya iriş
Sal ki benligi ḥicāb ancaḳ
- 3 Şüfi ile cidāl itme řaḳın
Aḥmaḳa dönmemek cevāb ancaḳ
- [73a] N'eylesün ḳıl u ḳāli ehl-i vuḳūf
‘ Ārife her varaḳ kitāp ancaḳ
- 5 Kimine çarḥuñ işi mihr u vefā
Kimine rencile ‘ itāb ancaḳ
- 6 Cām bir bāde bir ḥaḳīḳat bir
Görinen keşret ḥabāb ancaḳ
- 7 Vaḥdet u keşret i‘ tibāridur
‘ Ayn-ı vāhid durur ki cārīdür

IV.

- 1 Görinen zāhiren bu gūn-ā-gūn
Emr-i Ḥaḳ’dur denildi *kūn-fe-yekūn*
- 2 Ḥilḳat-ı mümkināta oldu sebeb
Çünkü terḳībe geldi *kāf* ile *nūn*
- 3 İki ḥarfūñ rumūzını fehm it
Tā saña keřf ola zuhūr u baṭūn

4 İki harfũñ taşarrufından gör
Zāhire oldu bu naşş gũn-ā-gũn

5 İki harf oldu çũn şehādet-i ğayb
Kāf ğayb oldu vũ şehādet Nũn

6 İkidür şuretā vũ ma' nā bir
Nitekim noқта oldu aşl-ı fũnũn

7 Vaħdet u keşret i' tibārĩdũr
' Ayn-ı vāhid durur ki cārĩdũr

V.

1 **Za' fiyā** o bu keşret aħvālin
Gũn bugũndũr dime bugũn yārin

2 Her ki bugũnki gũn kırmaya kendin
ande yārin gũriser aħvālin

3 ' Iş bāzārına gedā olımaz
almayın taşa kāse-i ' ārın

4 ' Āşıuñ zāhiren nişānı olur
Sende var ise gũster aşārın

5 Şāf olmak gerek ' alāyıdan
Her kim isterse dost dĩdārın

- 6 Çünkü naqqāşı birdür eşkālũñ
Sen de bir şay nuqūş-ı tekrārın
- 7 Vaḥdet u keşret i' tibārīdür
‘Ayn-ı vāhid durur ki cārīdür

124

[73b] TERCİ‘ -İ BEND-İ ĞUBĀRİ SELLEMEHU’LLĀH

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

I.

- 1 Bir gice sākin idüm ḥānḳah-ı ğafletde
İ' tikāf itmiş idüm künc-i ğam u miḥnetde
- 2 Gözlerüm yummuş idüm ‘ābir-i ‘ibretten
Ğaflet uyḫusı beni almış idi ğāyetde
- 3 Pür idi penbe-i ğaflet ile semā‘-ı sem‘üm
Dil-i efser-dih-i ḥecr olmuş idi şiddetde
- 4 Eyle ğarḳ olmuş idüm ḳa‘r-ı yem-i ğafletle
‘Aḳl u fikr u dil u cān ḳalmış idi ḥayretde
- 5 Rişte-i ğafletle bağlu idi her ‘uzvum
Mā-ḥaşal ḳaşır idüm ğāyet ile ḥizmetde
- 6 Gūş-ı hūşa bu nidā irdi o dem hātifden
Didi ey ‘ālem-i şuğrāda ḳalan ğafletde

- 7 Ğāfil olma gözün aç  ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levh u qalem  arş-ı mu allāsın sen

II.

- 1 Sendedür maħzen-i esrār-ı hüviyet sende
Sendedür rābıta-i rişte-i vaħdet sende
- 2 Sendedür ma den-i  irfān-ı hidāyet sende
Sendedür menba -ı envā -ı kerāmet sende
- 3 Sendedür cām-ı Cem u Āyine-i Ğskender
Sendedür çeşme-i cān mülket-i zulmet sende
- 4 Sendedür mihr-i cihān sözüme şām- efzūn
Sendedür burc-ı şeref necm-i sa adet sende
- 5 Sendedür  ālem-i lāhut u maħām-ı ceberūt
Sendedür duzaħ-ı sūzān daħı cennet sende
- 6 Sendedür her ne ki maħşūd idinürseñ sende
Sendedür kufı-ı tılısmāt-ı haķıķāt sende
- 7 Ğāfil olma gözün aç  ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levh u qalem  arş-ı mu allāsın sen

III.

- 1 Sen ħabāb-ı felegi cām-ı mücellā şanduñ
Sen serābı görüp içinde anuñ mā şanduñ

- 2 Høkka-i çarh ki zehr ile leb-â-leb pürdür
Sen anı toptolu tiryāk-ı Mesihā şaıduı
- 3 Gözüne pıre-zen dehr görüıdı taze
Zıver-i ‘arıyeden anı mu‘arrā şaıduı
- 4 Hem görüıdı saıa eţfāl-ı şeyâţın ğılmān
Bu cihān bağıııı sen cennet-i me’vā şaıduı
- [74a] Külhan-ı dehre baķup ğülşen-i zibā şaıduı
Ser-be-ser aķkerin anuı ğül-i ħamrā sanduı
- 6 Dide-i ħırşla bu ‘ālem-i şuĝrāya baķup
Aldanup añlamayup ‘ālem-i kübrā şaıduı
- 7 Ğāfil olma ğözün aç ‘ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levĥ u ķalem ‘arş-ı mu‘allāsın sen

IV.

- 1 Nice bir bunca zamān ziver u ziyet nice bir
Nice bir cübbe vü destār-ı ħamāķat nice bir
- 2 Nice bir ķayd-ı libās u nice bir ‘ādet-i nās
Nice bir şevket ile şöhret-i āfet nice bir
- 3 Nice bir bend-i cihān vālih ü şeydālar ile
Ğüft ü ğüy-ı tarab u tavr-ı zarāfet nice bir

- 4 Nice bir bāğ-ı cihānda oturup mīrāne
Bunca yāran ile bu ʿ ayş bu ʿ işret nice bir
- 5 Bu ḥamākat nice bir bunca feşāhat nice bir
Bu şeqāvet nice bir hāy bu ğaflet nice bir
- 6 Ğāfil olma gözün aç ʿ ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ u qalem ʿ arş-ı muʿ allāsın sen

V.

- 1 Cümle zerrāt-ı cihān maṭlaʿ -ı ʿ ibretdür hep
Ehl-i idrāk olana remze işāretdür hep
- 2 Naqş-ı zāhirde ʿ ayān cümle ʿ ulüm-ı baṭın
Küllî şey mürşid-i erbāb-ı başiretdür hep
- 3 Nazar it dīde-i cān ile cihānı añla
Maḥzen-i ʿ ilm-i ledün maḥzar-ı ḥikmetdür hep
- 4 Ḥikmet u ʿ ibret u her remze işāret ne ki var
Hep Ḥudā'dan saña taʿ līm-i hidāyetdür hep
- 5 Fehm için ʿ ālem-i kübrāyı ulü'l-elbāba
Şuver-i ʿ ālem-i şuğrā heme şüretdür hep
- 6 Ey Ğubārī yūri var kendüni idrāk eyle
Pendümi hūşıla gūş it ki beşāretdür hep
- 7 Ğāfil olma gözün aç ʿ ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ u qalem ʿ arş-ı muʿ allāsın sen

TERCİ' -İ BEND MİN KELĀM-I AĤMED BEG DUĤAKĪN

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I.

‘ Ārif ol mürşide ir zātuñı ‘ irfān idegör
 Baş koyup işigüne cānuñı kurbān idegör
 [74b] Ķaṭresin baḥre ḳarış kendüñi ‘ ummān idegör
 Ķul iken özüñi var ‘ āleme sultān idegör
 Ķāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

II.

Şekl-i insān görünür ma‘ nide ḥayvān yürime
 Şüretā cānlu olup sīret-i bī-cān yürime
 Baş açuḳ yalın ayaḳ çaylaḳ u ‘ uryān yürime
 Bilmeyüp gündüzüñi vālih ü ḥayrān yürime
 Ķāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

III.

Gel ‘ abeş yerlere ‘ ömrüñi şaḳın itme telef
 Rabb’üne eyle ‘ ibādet ki odur fi‘ l-i selef
 Ādemī ol ki disünler saña bu ḥayr-ı ḥalef
 Ķafleti terk idegör tā bulasın ‘ izz u şeref
 Ķāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

IV.

Aldadı hırş u hevā nefsüñi garrālığı қо
 Uşlana hey deli dīvāne bu rüsvālığı қо
 Ehl-i hāl ol güle şimden girü şeydālığı қо
 ‘Aқluñı başuña dir fikr ide a‘ mālığı қо
 Ğāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

V.

Ĥamd u şükr eyle Ĥudā’dan virilen ni‘ mete baқ
 Seni tekrīm idüben eyledüğü ‘ izzete baқ
 Ol kerīmüñ kerem u luţfinı gör ĥikmete baқ
 ‘ Āқıl isañ berü gel saña olan devlete baқ
 Ğāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

VI.

Sen seni şanma tehi ‘ ālem-i kübrā sensin
 Dünyede eşref olan mazhar-ı esmā sensin
 Ma‘ nide ādem iseñ ‘ arş-ı mu‘ allā sensin
 Yerde gökde ne ki var cümleden a‘ lā sensin
 [75a] Ğāfil olma gözüñ aç sen seni insān idegör
 Hem-dem ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

VII.

Enbiyā gitdi izin izleyü dergāha ulaş
 Evliyā bahşına ser-çeşme olan şāha ulaş
 Men ‘ aref sırrını duy ‘ ārif-i bi’llāha ulaş
 Nefsüñi eyle muĥaққaқ dağı Allāh’a ulaş

Ġāfil olma gözün aç sen seni insān idegör
Hem-dem ehl-i dil olup tenüni cān idegör

VIII.

Ĥālīķ'ũñ ma' rifetin ĥāşıl iden buldı kemāl
Odur insān-ı mükemmel aña yoķ ķilile ķāl
Benligi terk idegör tā olasın nīķ-ĥışāl
Yoķdurur şoñ ucu bir zerre şehā ' özre maĥāl
Ġāfil olma gözün aç sen seni insān idegör
Hem-dem ehl-i dil olup tenüni cān idegör

IX.

Aĥmedī ġayrı ķo kendüñe ' āli nazār it
Mürşid-i kāmile ir nāmuñı bir gerçek er it
Vāsıl-ı ma' rifetu'llāh olıgör bir hüner it
Ĥasb-i ĥālüñi hemān bir söz ile muĥtaşār it
Ġāfil olma gözün aç sen seni insān idegör
Hem-dem ehl-i dil olup tenüni cān idegör

126

TERCİ' -İ BEND MİN KELĀM-I 'AṬĀ RAĤMETU'LLĀHİ 'ALEYH

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

I.

Ey gönül ' ālemi sen şanma şaķın cāy-ı maķār
Bir güzergāh durur bunda gelen yine gider

Gerilüp durma kemān gibi hele ʔođrı haber
 Çekilür kavı-ı kuzeh hem atılır tır-i kader
 Sālik-i rāh-ı fenā olan ider ‘azm-ı sefer
 Kūs-ı rihlet çalınur kâfile-i ‘ömr geçer

II.

Bir gice olmuş idüm sākin-i künc-i vaḥdet
 Aldı gāyetde meni ‘ālem-i ḥāb-ı gāflet
 İrdi cān kuşına bir hoşça nidā ol sā‘at
 Dedi ey muntazır-ı vaqt-i şabāḥ-ı rihlet
 [75b] Ne yatarsın gözün aç şimdi var iken fırsat
 Kūs-ı rihlet çalınur kâfile-i ‘ömr göçer

III.

Taht-ı şāhı virür yile Süleymān-ı ecel
 Tolinur şāhib-i gencine şa‘bān ecel
 Gāfil olma gelicek devlete ḥān ecel
 ‘İlm u tıbl ile gülmez saña sulṭān ecel
 Hey şaķın ańsuzın irer saña mihmān ecel
 Kūs-ı rihlet çalınur kâfile-i ‘ömr göçer

IV.

Ğurre olma ecel irer saña ey ferzāne
 Bend urur esb-i fenāya kişi-i şāhāne
 Gösterür rāh-ı diyār-ı ‘ademi sulṭāna
 Sen ceres gibi dilā başla gerek efġāna
 Pāy-māl ide seni çün şütür-i devrāna
 Kūs-ı rihlet çalınur kâfile-i ‘ömr göçer

V.

Tekye-i tende çoğ eglenmez iken bu dil u cān
 K̄onduğı yerde iki üç gün olur anca mihmān
 Döndürür geldüğü yoldan kişi devr-i zamān
 Ey ‘ **Aṭā** menzil-i mekşūd degüldür bu cihān
 Maḥmilüñ bağlayıgör diğkat ile yüri hemān
 Kūs-ı rihlet çalınur kâfile-i ‘ömr göçer

127

TERCİ‘ -İ BEND-İ RESMİ

Mef‘ ülü Fā‘ ilātün Mef‘ ülü Fā‘ ilātün

I.

Ey dil eger dilerseñ H̄ağ senden ola rāzı
 Kesb it rızāsın anuñ sen līk bī-niyāz ol
 T̄ut sünnetini gözle emrini Muştafā’nuñ
 Hem cān ile muḥibb-i evlād-ı Murtażā ol
 Cānuña tā ki H̄ağ’dan ire ‘ aṭā-yı raḥmet
 Hem āḫiretde Aḫmed kıla saña şefā‘ at

II.

Ey dil eger dilerseñ olasın ehl-i tevḫīd
 Çıķ perde-i dü-tādan yektā-yı bī-ḫicāb ol
 Maḥv eyle varluğunı bu z̄ulmet-i fenāda
 Ol ‘ ālem-i beḫāda zerre iken afitāb ol
 [76a] Cānuña tā ki H̄ağ’dan ire ‘ aṭā-yı raḥmet
 Hem āḫiretde Aḫmed kıla saña şefā‘ at

III.

Ey dil eger dilersen 'ālemde 'ömr-i bāķī
 Bu zulmet-i fenāda ser-çeşme-i hayāt ol
 Ya' nī ki Hızr gibi Allāh 'avnı ile
 Gird-āb-ı baħr-ı ğamda almışlara necāt ol
 Cānuña tā ki Hāķ'dan ire 'aķā-yı rahmet
 Hem āħiretde Aħmed ıla saña şefā' at

IV.

Ey dil eger dilersen 'arş ola cilvegāhuñ
 Tāvūs-ı sidre gibi ser-tā-adem cenāħ ol
 Ya' nī ki Hāķ yolında hayra dūrüş hemişe
 Eydin şalāh-pişe *ħayya'-ale'l-felāħ*
 Cānuña tā ki Hāķ'dan ire 'aķā-yı rahmet
 Hem āħiretde Aħmed ıla saña şefā' at

V.

Ey dil eger dilersen sulţān-ı vaķt olasın
 Künc-i anā' at iķre derviş-i bī-niyāz ol
 İksİR-i hikmet ile albüñi ħalāş eyle
 Naķdüñi zāyi' itme 'ālemde ser-firāz ol
 Cānuña tā ki Hāķ'dan ire 'aķā-yı rahmet
 Hem āħiretde Aħmed ıla saña şefā' at

VI.

Ey dil eger dilersen manzūr-ı Hāķ olasın
 Tövbe cilāsı ile ayİne gibi pāk ol
 oğ ise n'ola cürmüñ sen mağfired taleb ıl
 aķ' eyleme ricāñı illā ki ħavfnāk ol

Cānuña tā ki Hāḳ'dan ire ' aṭā-yı raḥmet
Hem āḥiretde Aḥmed kıla saña şefā' at

VII.

Ey dil eger dilerseñ aduñ ola hüner-mend
Noḳşān ' aybuñı bir var ṭālib-i kemāl ol
Nā-dāna gerdun egme başı göge irerse
Dānālar ayağında yer gibi pāy-māl ol
Cānuña tā ki Hāḳ'dan ire ' aṭā-yı raḥmet
Hem āḥiretde Aḥmed kıla saña şefā' a

VIII.

[76b] Ey dil eger dilerseñ cāvid ola ḥayātuñ
Ḥulḳ ile ḥalḳı topla ' ālemde nīk-nām ol
Cehd it ki kimse senden incinmeye cihānda
Eyā sen ḥoş-ḥışāl ol maḥmūd-ı ḥāş u ' ām ol
Cānuña tā ki Hāḳ'dan ire ' aṭā-yı raḥmet
Hem āḥiretde Aḥmed kıla saña şefā' at

IX.

Ey dil eger dilerseñ düşmenlerüñ ola dost
Miskīnlik eyle ḥalḳa miskīnlere penāh ol
Saña ne şanur iseñ ğayre daḥı anı şan
Kim saña bed şanursa sen aña nīk-ḥ'āh ol
Cānuña tā ki Hāḳ'dan ire ' aṭā-yı raḥmet
Hem āḥiretde Aḥmed kıla saña şefā' at

X.

Ey dil eger dilersen şeh-bâz-ı ‘ arş olasın
 Kâf-ı ferâgat içre ‘ Ankâ-yı bî-nişân ol
 Dünyâ metâ‘ ı için mihrine her denînüñ
 Gel müşteri dirilme hürşid-i âsmân ol
 Cānuña tâ ki Hâk’dan ire ‘ aṭâ-yı rahmet
 Hem âhîretde Aḥmed kıla saña şefâ‘ at

XI.

Ey dil dilersen devlet ola saña yâr
 Gözle şoñın her işüñ evvelde ehl-i re‘y ol
 Yâhud bu **Resmî** gibi gūş eylegil naşîhat
 ‘ Âkıller işigünde her laḥza ḥâk-pâ ol
 Cānuña tâ ki Hâk’dan ire ‘ aṭâ-yı rahmet
 Hem âhîretde Aḥmed kıla saña şefâ‘ at

128

TERCİ‘ -İ BEND MİN KELÂM-I FAHRİ ‘ ALEYHİ’R-RAḤME

Mef‘ ulü Fâ‘ ilâtü Mefâ‘ ilü Fâ‘ ilün

I.

Gel ey belâlu başına sulṭân olan gedâ
 Fehm it ṭarîk-i ğamda nedür miḥnet u belâ
 İrgür sürür-ı kalb ile öz cānuña şafâ
 Diñle rumûz-ı ‘ ışkı nedür añla mâ-cerâ
 Olgıl ümîd-i vaşlile sen derde mübtelâ
 Cān u dil ile tâ k’olasın ‘ ışka āşinâ

II.

[77a] Terk it hemîşe varuñı ma' düm idüp özüñ
 Düşürme kıl u kâle şağın ' arif ol sözüñ
 Her dü-mekânda ger dir iseñ ağ ola yüzüñ
 Bir dem bu kâr-gâh-ı cihâna açup gözüñ
 Olgıl ümîd-i vaşlile sen derde mübtelâ
 Cân u dil ile tâ k'olasın ' ışka âşinâ

III.

Tenden elüñ yu ' ışkla bî-cân ol yüri
 Kendü başuña başkaca sulţân olup yüri
 Ya' ni cihânda ' aşık-ı giryân olup yüri
 İşit sözüm der[d]üñe dermân olup yüri
 Olgıl ümîd-i vaşlile sen derde mübtelâ
 Cân u dil ile tâ k'olasın ' ışka âşinâ

IV.

Sözüñ uzatma tûti-i şirîn-kelâm iseñ
 Ken'ân-ı Mışr'a h'âca-i ' âli-mağam iseñ
 Ger Yūsuf-ı zamân u şeh-i hâş u 'âm- iseñ
 Muṭlağ sa' id u merdüm-i beytü'l-ḥarâm iseñ
 Olgıl ümîd-i vaşlile sen derde mübtelâ
 Cân u dil ile tâ k'olasın ' ışka âşinâ

V.

Zâr ol hemîşe bülbül-i gülzâr iseñ eger
 Yâr olma ğayre öz özüñe yâr iseñ eger
 Ya' ni cihânda ' aşık-ı bî-kâr iseñ eger
 El-kışşa **Fahri** tâlib-i dîdâr iseñ eger

Olgıl ümîd-i vaşle sen derde mübtelâ
Cân u dil ile tâ k'olasın 'ışka âşinâ

129

TERCİ' -İ BEND MİN KELÂM-I ĞAZÂLÎ DER-VAQT-İ REFTEN BE-
KA'BE-İ ŞERİF-İ ŞERREFEHU'LLÂHU TEŞRİFÂ

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

I.

- 1 Yine bu gönlüm benüm bir tırfa kâr itmek diler
Bir zamân gurbet çeküp terk-i diyâr itmek diler
- 2 Her ne dürlü var ise yanında esbâb-ı huzûr
Taḥs (?) u naḥs idüp ḳamusın tār-mār itmek diler
- 3 Dürlü dürlü tırfa ḥilḳatler görüp bir nice gün
Ḳudret-i Ḥaḳ'a bulardan i' tibâr itmek diler
- 4 'İşret u zevḳ u şafâyı terk idüp bir nice gün
Miḥnet u zecr u belâlar ihtiyâr itmek diler
- [77b] Seyr idüp evvel cihânı ser-te-ser âḥır gelüp
Ka'be-i 'ulyâda olunca ḳarâr itmek diler
- 6 Didügi olmaḳ gerek çünkim gönül sulṫândur
Bu cihâna gelmeden maḳşûd bir seyrândur

II.

- 1 Mülk-i Rûm'ı terk idüp dil 'azm-ı Şâm itmek diler
Enbiyâ ervâhına bizden selâm itmek diler
- 2 Mekke şehrinde muķim olmaķlıĝa niyyet idüp
Bir nice müddet muşallâsın maķâm itmek diler
- 3 Bu ten-i hâkî andan soñra yüz biñ şevķ ile
Hâk-râh-ı ravza-i hayrû'l-enâm itmek diler
- 4 Baş açuķ yalın ayak yollarda ser-gerdân gezüp
Nice noķşânını anuñla tamâm itmek diler
- 5 Hâş-ı 'âşıkdur meger nâmus u 'ârı terk idüp
'Âlem içre kendüyi rüsvâ-yı 'âm itmek diler
- 6 N'eyesün bî-çâre dil kim ol daĝı benden beter
Derd-mend u vâlih ü şeydâ vü ser-gerdândur

III.

- 1 Mışr-ı dil seyrân idüp 'azm-ı Fırât itmek diler
Meşrebini gâh Nîl u gel Fırât itmek diler
- 2 Gâh beytu'llâh'ı Haccâc ile eyleyüp tavâf
Hüsn-ı a' mâl ile maķv-ı seyyiât itmek diler
- 3 Âsitân-ı ravza-i pâk-ı Nebî'ye yüz sürüp
Kendüyü bu vechile ehl-i necât itmek diler

- 4   Terk idüp fişk u fücürü şimdiden girü hemân
Dāyimā işini şavm ile şalât itmek diler
- 5   Baħr-i vaħdetde n'ola gavvāş olursa her zamân
Gevher-i zātı bulup seyr-i şifât itmek diler
- 6   Maħzen olmışdur gönül var ise genc-i vaħdete
Anuñ için dāyima bu resme vîrândur

IV.

- 1   Dil reh-i 'ışkũnda cānā terk-i cān itmek diler
Ol daħı 'uşşāk içinde bir nişân itmek diler
- 2   Firķat-ı dil-dāra şabr itmege gördi çāre yoķ
Lā-cerem gurbet çeküp keşt-i cihân itmek diler
- 3   Seyr-i Mışr u Şām'ile itmez kanā' at bu gönül
Menzilini bir zamân Hindusitân itmek diler
- 4   Eyleyüp biñ şevķle andan yine 'azm-ı Hicāz
Bir nice müddet daħı anda mekân itmek diler
- 5   Ravza-i pāk-i Nebiyyu'llāhda āħır dem kalup
Bu ten-i ħāk ħāk-ı āsitân itmek diler
- 6   Dil 'aceb divānedür yoķdur ķarārı bir nefes
Dāyimā eķrāf-ı 'ālemde işi devrândur

V.

- 1 Cübbe vü destârı dil rehn-i şarâb itmek diler
Ey dirîgâ hâne-i zühdi harâb itmek diler
- 2 Çāk idüp ten cübbesin yaqdı maḥâbbet nârına
Şoḥbet-i dil-dârı ya‘ ni bî-ḥicâb itmek diler
- 3 Ki şalâḥa meyl idüp eyler ‘ ibâdet Ḥâlîk’a
Gâh olur fişk u fücûra irtikâb itmek diler
- 4 Bir qarâr olmaz zemîn gibi yerinde bir zamân
Şu gibi bir laḥza biñ dürlü iztirâb itmek diler
- 5 Ḥamdu li’llâh niyeti şimdi be-gâyet ḥübdur
Her menâhi dengi vardur ictinâb itmek diler
- 6 Ey **Ġazâlî** hoşça tut bi’llâh incinme iñen
Ḥâne-i tende gönül bir iki gün mihmândur

130

DER MEDḤ-İ ḤAZRET-İ ‘ ALÎ KERREM’ALLÂHU VECHEH VE
RADIY’ALLÂHU ‘ ANH MİN KELÂM-I VAḤDETİ

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

I.

Ḥazret-i faẓl-ı Eḥad³¹⁰, dan yine rûz-ı ezeli
Suret-i muḥkem ile irişüben kevvet³¹¹ eli

³¹⁰ Eḥad: Ḥudâ (Öztürk, M.13, s.34)

³¹¹ kevvet: kudret (Öztürk, M.13, s.34)

udret ile yoęuran³¹² teş ü ab bd u gili
 Mesken idindi o dem kendü iin cn u dili
 Kimdür ol kim bileym dirseñ eger avl-i cel
 Sırr-ı Hk nr-ı Muğammed Esedu'llh vel
 Ve  Aliyyün ve  Aliyyün ve  Aliyyün ve  Ali

II.

Nokta-i ba-i nübüvvet ruy³¹³-ı levh u alem
 Menba -ı sırr-ı velyet³¹⁴ mağar-ı cd u kerem
 Mazhar-ı ekmel-i l³¹⁵ kelimt-ı a zam
 Hdi-i cinn ü beşer mürşid-i nr-ı ekrem
 Ezeli v ebedidr *fe-te'emmell fe-fhem*³¹⁶
 Sırr-ı Hk nr-ı Muğammed esedu'llah vel
 Ve  Aliyyün ve  Aliyyün ve  Aliyyün ve  Ali

III.

Kşif-i sırr-ı suğan bab-ı ulum-ı Ağmed
 Vaşıl-ı zt-ı Ağad'dan *ul hüve'llahu ağad*
 Vaşf-ı ztında nzl eyledi *Allahu's-şamed*
 Nuğk-ı Hk'dur şıfatı *Lem-yelid ve lem-yled*
[78b] *Lem-yekn* dirsem olur aña *lehu kfven aęad*
 Sırr-ı Hk nr-ı Muğammed esedu'llah vel
 Ve  Aliyyün ve  Aliyyün ve  Aliyyün ve  Ali

³¹² yoğuran: yoğurup (ztrk, M.13, s.34)

³¹³ ruy: rağam (ztrk, M.13, s.34)

³¹⁴ velyet: haıkat (ztrk, M.13, s.34)

³¹⁵ l: zt (ztrk, M.13, s.34)

³¹⁶ fefhem: fe-innehm (ztrk, M.13, s.34)

IV.

Nüh felek³¹⁷ esfel ü a' lada ser-a-ser tā hüt
 Gökdeki şems ü kamer yirdeki la' l ü yāḳuṭ
 Dest-i ḳabzanda durur ' alem-i mülk-i meleküt
 Feyz-i luṭfindan³¹⁸ anuñ buldı ḳamu nūr ile ḳüt
 Padşāh-ı dil ü cān server-i şāh-ı lāhut
 Sırr-ı Hāḳ nūr-ı Muḫammed esedu'llah velī
 Ve ' Aliyyün ve ' Aliyyün ve ' Aliyyün ve ' Alī

V.

Ḥasan ile Ḥüseyn şāh-ı kerem-kān-ı ' aṭā
 Ḳuds-ı zāhrından anuñ geldi vücuda ḫaḳḳā
 Biri şāh-ı şühedā birisi şāh-ı ' ulemā
 Birisi ḳurş-ı ḳamerdür birisi de şems duḫā
 Sözüümüñ mā-ḫaşalı bu durur ey ehl-i şafā
 Sırr-ı Hāḳ nūr-ı Muḫammed esedu'llah velī
 Ve ' Aliyyün ve ' Aliyyün ve ' Aliyyün ve ' Alī

VI.

Ḥazret-i ' Ābid ü Bāḳır şeh-i ḫayl-i fuḳarā
 Ḥazret-i Ca' fer-i Şādıḳ siper-i tūr-i ḳazā
 Mūş-i Kāzım ile ol şeh-i teslīm-i rızā
 Şeh Takī ile Naḳī tāc-ı rü'ūs-ı fūşāḫā
 Cümlesi nūr-ı ezel vāḳıf-ı sırr-ı Ṭāhā
 Sırr-ı Hāḳ nūr-ı Muḫammed esedu'llah velī
 Ve ' Aliyyün ve ' Aliyyün ve ' Aliyyün ve ' Alī

³¹⁷ felek: ki var (Öztürk, M.13, s.35)

³¹⁸ luṭfindan: nuṭḳından (Öztürk, M.13, s.35)

VII.

Vahdeti-seyf-i Hudā kâtil-i aşhab-ı cahîm
 ‘Askeridür ki anuñdur yine cennât-ı na‘îm
 Mehdi-i devr-i zamân vâkıf-ı esrâr-ı kadîm
 Hazret-i fazl-ı Hudâ kâşif-i Kur‘ân-ı ‘azîm
 Nokta-i evvel ü ahır sühan-ı Rabb-ı kerîm
 Sırr-ı Haq nûr-ı Muhammed esedu’llah velî
 Ve ‘Aliyyün ve ‘Aliyyün ve ‘Aliyyün ve ‘Alî

131³¹⁹

TERCİ‘ -İ BEND MİN KELÂM-I MİR HAYÂLİ

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

I.

- 1 Bir güzel sevdüm³²⁰ ki reşk-i şüret-i büt-hânedür
 Kendüsinden gayrıya âteş gibi biğânedür
- 2 Kim zebânından gelen efsünla efsânedür
 Mü‘min ü küffâr ile hem şöhet ü hem-hânedür
- [79a] Câm-ı zerrîn nüş eder pür şevk bir mestânedür
 Nüş eden bir cür‘asın biñ yıl yitür³²¹ mey-hânedür

³¹⁹ Mecmua’da terci‘-i bend olarak belirtilen bu şiir Divan’da mu‘aşşer olarak geçmektedir (Tarlan1992, s.67).

³²⁰ sevdüm: gördüm (Tarlan, 1992, s.67)

³²¹ yitür: yeri (Tarlan, 1992, s.67)

- 4 Tîğ³²² çekmiş bir dil-âverdür ki kaçdı cānadur
Nūr-ı tab^c imdan çerāğın yakmamışdur yā nedür
- 5 Rāstı men şem^c -i dil-sūzam adu pervānedür
Kim ıolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

II.

- 1 Bir nihālem kim baña berg-i hāzān oldu naşīb
Sūd içinde ğayrılar baña ziyān oldu naşīb
- 2 Cismden ^cār eylerüm oldum tā ki cān oldu naşīb
Bir hümā-yi nūr-pāküm³²³ üstühān oldu naşīb
- 3 Gel haber ver ^cişktan çün kim zebān oldu naşīb
Baña yanmağ bī-tereddüd bī-fiğān oldu naşīb³²⁴
- 4 Sūz-ı hasret āşikāra vü nihān oldu naşīb
Kendi hālimden baña çünkim beyān oldu naşīb
- 5 Rāstı men şem^c -i dil-sūzam adu³²⁵ pervānedür
Kim ıolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür³²⁶

---

³²² Tîğ: tuğ (Tarlan, 1992, s.67)

³²³ Nūr-pāküm: nūr bālem (Tarlan1992, s.67)

³²⁴ Bu mısra ile sonraki beytin ilk mısrası Divan'da yer değiştirmiştir (Tarlan 1992, s.67).

³²⁵ Divan'da "adı" şeklinde geçen kelime Mecmuada "'adū" şeklindedir.

³²⁶ Divan'da bu beyit eksiktir. (Tarlan 1992, s.67)

III.

- 1 Şüretim naqş-ı fenâ göstermege mir'âtdur
‘Ayn-ı hürşîdem baña pervâneler zerrâtdur
- 2 Şöyle güyâyem ki yanumda cihân ısmâtdur
Geh dilümden sihr cārî gâh nâr-ı necâtdur
- 3 Tâk-ı ‘ışğa çıkmağa himmet baña mirkâtdur
Âb-ı hayvânem şeb-i muzlim baña zulmâtdur
- 4 Tende cânüm pertev-i envâr-ı baır-i zâtdur
Mâ-verâ-yi şüretim fehm eylemek heyhâtdur
- 5 Râstı men şem‘-i dil-süzam adu pervânedür
Kim tolaşsa âteşe pervâne ya dīvânedür

IV.

- 1 Gerçi devrân benden öñden ğayra verdi fırsatı
Pây-i taht-ı ‘ışkda çalındı Mecnûn nevbeti
- 2 Âhırî Ferhâd’ı hem irgürdü başa şan‘ atı
Kıble-gâhı oldı Mahmûd’uñ Ayâz’uñ türbeti
- 3 Vâmıķ’uñ ‘Azrâ ile añıldı dürlü hâleti
Lâ-cerem her ‘âşıķuñ bir demde oldı şöhreti
- 4 Bunlaruñ başındadır iqlîm-i ‘ışķuñ devleti
Şâm-ı ğamda bunlaruñ oldum çerâğ-ı şöğbeti

- 5 Rāstı men şem^c -i dil-sūzam adu pervānedür
Kim ٲolaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

V.

- [79b] Ey Hāyāli tā ki gördüm ol  amer ruhsārumı
Mihr-i   ālem-tābdan germ eyledüm bāzārumı

- 2 Vuşlatı hicrāna satdum aldılar i rārımı
Deyr-i   i  ku  rāhibiydüm kesdiler zünnārumı

- 3 Hāşılı pāk etdiler aşnāmdan Ferhārumı
Aldı bir şāh-ı cihān gönlüm gibi ser-dārumı³²⁷

- 4 Nār-ı  asretle yanup ya ılma itdüm kārımı
Māh-rūlar şev ine nūr eyledim destārumı

- 5 Rāstı men şem^c -i dil-sūzam adu pervānedür
Kim  olaşsa āteşe pervāne ya dīvānedür

132

MERSİYYE BERĀ-YI SULTĀN MUŞTAFĀ

Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilün

I.

- 1  ünkü alur i bu tāc u ta t devr-i r z-gār
Terk id p bu ra t u ba tı bir nemed  ıl i tiyār

³²⁷ gibi serdārumı: ile esrārumı (Tarlan, s.67)

- 2 Besleme cismüñ anı kim yiyüserdür mūr u mār
Ġirre olma dehr-i dūna kim degüldür pāyidār
- 3 Nice her dem kan ile boyandı işbu lālezār
Nice biñ ḥasretlü yatur nice biñ biñ gül-‘ izār
- 4 T̄oludur feryād u āh u zār ile dār u diyār
‘ Āķıbet bildüñ anı kim saña kılmaz pāyidār
- 5 Cehd kıl kim qala senden dünyada bir yādgār
Baña dirsüñ devr elinden oldı ‘ aqlum tār-mār

II.

- 1 Bir nazār kıl lāleye kim baġrı ḥūn olmışdurur
Serv şalar başunı şankim cünün olmışdurur
- 2 Nice şerkeşler bu devr içre zebūn olmış durur
Cevr u miḥnet derd u ġam çarḥa füzūn olmış durur
- 3 Gözyaşından yeryüzi hep lāle-gūn olmış durur
Virdügün dünyā alur şan kim oyun olmış durur
- 4 Ġāfil olmañ dostlar gerdūn-ı dūn olmış durur
Bir degirmendür felek ‘ ömr aña un olmış durur
- 5 Ey gönül t̄ut kim seni bu çarḥa sulṫān eyledük
Nice sulṫānlar yatur toprag içinde ḥ‘ār u zār

III.

- 1 Vaqt-i şubḥ irdi yine ‘azm-i gül-istān eyledük
Def’ -i ğam kılmaklığa ya‘ ni ki dermān eyledük
- 2 Lāleye kılduk nazar bağrımız kan eyledük
Āh kılduk cümle ṭāğı ṭāşı nālān eyledük
- [80a] Derd-i miḥmet çekmede Ferhād’ı yalān eyledük
Āḥırın bildük fenā terkin dil u cān eyledük
- 4 Nām u nengi biz bugün toprağa yek-sān eyledük
Nice gül yüzlüleri ḥāk içre pinhān eyledük
- 5 Bir kınāredür(?) bu ‘ālem ḥalk ḳoyun olmış durur
‘Ārif iseñ her gice bir tekyede kıлма ḳarār

IV.

- 1 Bir zamān itdü bahāruñ şoḥbetini ‘āşıḳān
Başladı eṣcārı tağyir itmege bād-ı ḥazān
- 2 Serv bükildi vü şoldı gül döküldi erguvān
Nicesi ğam çekmeyem ya nice olam şād-mān
- 3 Verdüğini çün bilürsin kim alur āḥır cihān
‘Ömre ğirre olmağıl kim bir aḳar şudur hemān
- 4 Gizlü nesne yoḳ cihānda cümlesi günden ‘ayān
Bunda ne Daḥḥāk [u] Cem ḳaldı ne ḥod Nüşirevān

- 5 Görmedüñ mi Burşa'da nice yatur ' Osmāniyān
Māziye kılgıl nażar geçdi biñ biñ tāk-dār

V.

- 1 Çünkü eşçāruñ kabāsın kapdı peyk-i bī-direng
Kırdı eşçāruñ vücūdın itmedin bir laḫza ceng
- 2 Yine mātem ḫil' atın giydi bu arz-ı lāle reng
Mūşa dönmüşdür ecel dāmında nice biñ peleng
- 3 Nice altun tāk urınan başları yaşduğı seng
Sen dürüşürsin benüm olsun deyü Türk u Freng
- 4 Hey ne ğāfilsin ki gelmez yāduña tābut-ı teng
Kalmuşum ḫayrān vālih yimeden efyūn u beng
- 5 Bilki saña ıṣṣı kalmaz Muştafā bu nām-ı neng
Rāh-ı ' ıṣṣı içinde ceḫd it cümlesin kılgıl nişār

133

**MERŞİYYE BERĀY-I MERḤŪM U MAĠFŪR SULTĀN MUŞTAFĀ MİN
KELĀM-I YAḤYĀ**

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fei' lün

I.

- 1 Meded bu cihānuñ yıkıldı bir yanı
Ecel celālileri aldı Muştafā Ḥān'ı

2   Țolundı mihr-i cemāli bozuldı eyvānı
 Vebale Țoydılar āl ile Āl-i Ořmān'ı

3   Geçerler idi geçende o merd-i meydānı
 Felek o cānibe döndürdi řāh-ı devrānı

4   Yalancınuñ Țurı bühtānı buğz-ı pinhānı
 AȚıtdı yaşumuzu yaȚdı nār-ı hierānı

[80b]   Țıyānet itmedi cānı gibi anuñ cānı
 Boğuldı seyl-i belāya tağıldı erkānı
 7   N'olaydı görmeye idi bu ma-cerāyı gözüm
 YazuȚlar aña revā görmedi bu rāyı gözüm

II.

1   Țonandı aȚlar ile nūrdan menara dönüp
 Güřāde-Țātır idi řevȚ ile nehāra dönüp

2   Göründi Țalkā dırāȚ-ı řükūfezāra dönüp
 Yüridi Țulları yanınca lālezāra dönüp

3   Țururđ řāh-ı cihān hiddet ile nāra dönüp
 Otağı Țaymeleri Țarlu kūsāra dönüp

4   Müzeyyen idi bedenler ile AȚıřar'a dönüp
 El öpmeğe yüridi mihr-i bī-Țarāra dönüp

5   Țolandı gelmedi çünkim o māh-pāre dönüp
 Görenler aȚladılar ebr-i nev-bahāra dönüp

- 6 Bir ejdehā-yı dü-serdür bu hayme-i dünyā
Dehānına düşen olur hemīşe nā-peydā

III.

- 1 O bedr-i kāmīl ol āşīnā-yı baħr-i ‘ulūm
Fenāya vardı telef itdi añı ṭālī‘ -i şūm
- 2 Dögüندی qaldı hemān ḥasret ile dāğ-ı nücūm
Göyüندی şām-ı fıraqında ṭoldı yaş ile Rūm
- 3 Qara giydi Qaraman’a ğuşşā itdi hücūm
O māhı ince ḥayāl ile qıldılar ma‘düm
- 4 Ṭolandı gerdenine hāle gibi mār-ı semūm
Rızā-yı Ḥağ ne ise rāzi oldu ol merḥūm
- 6 Ḥaṭāsı ğayr-ı mu‘ayyen ğünāhı nā-ma‘lūm
Zihī sa‘īd ü şehīd ü zihī şeh-i mazlūm
- 7 Yıqıldı yer yüzine aşlına rücū‘ itdi
Sa‘ādet ile hemān qurb-ı ḥazrete gitdi

IV.

- 1 Getürdi arkasını yire Zāl-i devr-i zamān
Döküldi gözyaşı yılduzları çoğaldı
- 2 Vücūdına sitem-i Rüstem ile irdi ziyān
Dem-i memātı kıyāmet ğününden oldu nişān

3 Ğiriv ü nāle vü zār ile ʔoldı kevn ü mekān
Aķar Őu gibi mūdām aĝlamaķda pīr ü cuvān

4 Vücūd iline aķın Őaldı aķdi eŐk-i mūdām
Eyā serīr-i sa‘ ādetde pādiŐāh-ı cihān

[81a] O cān-ı ādemiyān oldı ĥākile yek-sān
Diri ķala ne revādur fesād iden Őeytān

6 Nesīm-i Őubĥ gibi yirde ķoma āhumuzı
Ĥaķāret eylediler neŐl-i pādiŐāhumuzı

V.

1 Bir iki eĝri fesād ehli nitekim ŐemŐīr
Bir iki nāme-i tezviri itdi katline tīr

2 Gelür ezelde muķadder olan ķalīl ü keŐīr
Hezār ķayŐerüñ oldı leyālī ‘ ömri kaŐīr

3 Eceldür ādeme derbend-i teng ü tār-ı ‘ asīr
Żarūrīdür bu ki uĝrar buña civān ile pīr

4 Yirini zīr-i zemīn eyledi o mihr-i münīr
Yirini gitdi cihāndan niteki merd-i fakīr

5 Bu vākı‘ a olımaz ĥalkā ķābil-i ta‘ bīr
Kim erdiŐīr-i vilāyetde ola ‘ ādet-i Őīr

- 6 Bunun gibi işi kim gördi kim işitdi ‘aceb
Ki oğlına kıya bir server-i ‘Ömer-meşreb

VI.

- 1 Ferīd-i ‘alem idi ‘ālim idi a‘lem idi
Muhammed ümmetine mevti mevt-i ‘ālem idi
- 2 Ziyāde matem idi hayli emr-i a‘zām idi
Şalāh u zühdi kavī i‘tikādı muhkem idi
- 3 Meşayih ile muşahib ricalle hem-dem idi
Kerāmet ile kerīmü‘l-hışāl ādem idi
- 4 Nücūm gibi cihān-dīde vü mükerrem idi
Vücūdı muhteşem ü şevketi mu‘azzam idi
- 5 Tevazu‘ ile selāmetde hūd müselleme idi
‘Aceb o bedr-i tamāmuñ ne ‘ādeti kem idi
- 6 Hayıflar oldu aña iftira ile gitdi
Huzūr-ı Hāk’a du‘ā vü şenā ile gitdi

VII.

- 1 Sipihrüñ āyinesinde görüñdi rüy-ı fenā
Kodı bu keşret-i dünyāyı kıldı ‘azm-i beķā
- 2 Ğarībler gibi gitdi o yollara tenhā
Çekindi ‘ālem-i bālāya hem-çü murğ-ı hümā

3 Haḳīḳaten sebep-i rif^ʿ at oldı düşmen añā
Naşibi olmasa tañ mı bu cīfe-i dünyā

4 Ḥayāt-ı baḳiye irişdi rūḥı ey Yahyā
Şefi^ʿ i rūḥ-ı Muḥammed refiḳi zāt-ı Ḥudā

[81b] Enisi ḡāyb erenler celisi ehl-i şafā
Ziyāde ide yaşum gibi raḥmetin Mevlā

6 İlähi cennet-i Firdevs añā durağ olsun
Nizām-ı ʿālem olan pādişāh şağ olsun

134

MERŞİYYE MİN KELĀM-I MĀNĪ

Mef^ʿ ūlü Fā^ʿ ilātü Mefā^ʿ ilü Fā^ʿ ilün

I.

1 Ey rüzgār-ı kīne-güzār-ı sitīze-kār
V'ey çarḥ-ı rüzgār³²⁸ u cefā-cüy-ı bī-ḳarār

2 Bir servi sāye gibi düşürdüñ zemīne kim
Aḳmışdı ḥalk ḳayağına manend-i cüy-bār

3 Būstān-sarāy-ı dehrde bir tāze naḥl gibi
Oldı o naḥle la^ʿ l ile yāḳūt berg ü bār

³²⁸ rüzgār u: rüzgār-ı (Demirel, Tb. 1, s.40)

- 4 Hün-ı ciger pür itse zemîni ‘aceb degül
Şemşîr çekdi üstine cellâd-ı rûzgâr
- 5 Hâyfâ ki dîdeden o perî oldı nâ-bedîd
Derdâ ki Mürtażâ’yı şehîd itdi bir Yezîd

II.

- 1 Sîmîn teninde zâhir olan zaḥm-ı hün-feşân
Şan lâledür ki yâsemin içre ola ‘ayân
- 2 Âb-ı revân içinde duran tâze gül gibi
Açıldı sînesindeki ol zaḥm-ı cânsitân
- 3 Nergislerini ğarḳa-i hün oldı şanmañuz
Gayretten ol şehûñ büridi gözlerini ḳan
- 4 H̄âb-ı eceldür anı zebûn eyleyen gelüñ
Bî-dâr olunca eyleyelüm nâle vü fiġân
- 5 Dâyim şehîd olanları añsam fenâ gelür
Zirâ ki ḳalbe³²⁹ vâḳı‘a-i Murtażâ gelür

III.

- 1 ‘Uşşâḳa mâ’îl ehl-i dile mihrbân idi
Ma‘ ḳûle ḳâtil³³⁰ idi mülâyim civân idi
- 2 Bâġ-ı cinân olursa maḫaldur³³¹ turaġı kim
Tırduḳça serv-ḳâmeti rûḫ-ı revân idi

³²⁹ ḳalbe: tab‘a (Demirel, Tb.1, s.40)

³³⁰ kâtil: kāyıl (Demirel, Tb.1, s.40)

³³¹ maḫaldur: maḳaldur (Demirel, Tb.1, s.40)

3 Varan bulurdu işigine ‘ ömr-i cāvidān

Şahn-ı sarāyı ‘ aşıkā bāğ-ı cinān idi

4 İtdi zamāne fitnesi āhır zamān³³² idi

Turduqça kendü³³³ fitne-i āhır zamān idi

[82a] Ol servi kıldı āhır ecel hāksār hayf

Hayf eyledi n’eyleyelüm³³⁴ bize bu rüzgār hayf³³⁵

IV

1 Cism-i laţif idi teni rūh-ı revān gibi

Gözden ‘ aceb mi cismi nihān olsa cān gibi

2 Bir gevher idi kıymetini kimse bilmeyüp

Şaklandı hāk içindeki genc-i nihān gibi

3 Bir nev-reside gonca iken tāze gül yūzi

Şaldı döküldi toprağa berg-i huzān gibi

4 Cām-ı hayātın eyledi dest-i kazā şikest

Çanı saçıldı hāke mey-i ergavān gibi

5 Çanı döküldi cismi belürmez³³⁶ türābdan

Şāğar gibi ki ayru düşüpdür şarābdan³³⁷

³³² zamān: nihān (Demirel, Tb.1, s.40)

³³³ kendü: gitdi (Demirel, Tb.1, s.40)

³³⁴ “N’eyleyelüm” ifadesi Divan’da yer almamaktadır. (Demirel, Tb. 1, s.41)

³³⁵ Vezin problemi var.

³³⁶ belürmez: görünmez (Demirel, Tb.1, s.41)

³³⁷ şarābdan: gül-ābdan (Demirel, Tb.1, s.41)

V

- 1 **Mānī** du‘ām odur ki maqāmı cinān ola
Rūh-ı revān-ı pākine cennet mekân ola
- 2 Yā Rab aña ki bülbül-i güلزār-ı hüsni idi
Şahn-ı sarāy-ı bāğ-ı behişt aşiyān ola
- 3 Fānī cihāndan itdi gūzar çün du‘ām³³⁸ odur
Rūhı behişt bāğına toğrı revān ola
- 4 Hāk-i zemāne düşdi şolup berg-i gül gibi
Zir-i meğāk o gül yüzine gülsitān ola
- 5 Yatduqça yerde genc-i nihān gibi ol peri
Yerden Hāk üstün eyleye bākī cüvānları

135

**MERHŪM HAYRETİ HĀL-İ HAYĀTINDA OĞULCUKLARI HAQKINDA
DİDÜĞİ MERŞİYYEDÜR**

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

I.

- 1 Dünyā didükleri ne ‘aceb pīre-zāl imiş
Leyl ü nehār pīşesi mekr ile āl imiş

³³⁸ du‘ām: oğām (Demirel, Tb.1, s.41)

- 2 Ehl-i başirete göre bir kaḥbe-i kabīh
A^ç mā yanında dil-ber-i şāḥib-cemāl imiş
- 3 Beş gün bunuñ bu salṭanat u ṭumṭurākına
Diḳḳatle nāzır olsa kimesne ḥayāl imiş
- 4 Nekbet bucağı miḥnet evi ğuşṣa ğuşesi
Derd ü belā fezāsı maḥall-i cidāl imiş
- 5 Tīmārı mār ü devleti let malı³³⁹ pür-belā
Māl ü menāline nazar itseñ celāl imiş
- 6 Her şenligününñ āḫırını bir mātem-i ğarīb
Ve'l-ḥāşılı kemālinünñ ardı zevāl imiş
- 7 Bu mülk içinde bir nice gün beglik eyleyen
Şol bir faḳīr-i ḳāni^ç olan ehl-i hāl imiş
- [82b] Ger isteseñ ki kesb idesin ^çömr-i cāvidān
Ölmekden³⁴⁰ öñdin ölmege sa^ç y idegör hemān

II.

- 1 Bāğ-ı cihān bitürmiş idi iki ḥoş nihāl
Ḳāmetlerini dest-i ecel bükdi ḳıldı dāl

³³⁹ māl-ı: balı (Çavuşoğlu ve Tanyeri, Tb.1, s.67)

³⁴⁰ Ölmekden: ölmezden (Çavuşoğlu ve Tanyeri, Tb.1, s.67)

- 2 İki gül idi gülşen-i dehr içre oldılar
Bād-ı hazān-ı mergle fi'l-ḥāl pāymāl
- 3 Birisi māh ü birisi mihr-i münir idi
İrişdi ikisine de vā-ḥasretā zevāl
- 4 Hāk'ıñ şıfātına³⁴¹ iki mir'āt-ı şāf idi
Seng-i havādiş itdi dirigā şikeste-ḥāl
- 5 Bāğ-ı zemānenüñ yüzi şuyı iken dirig
Uş yire geçdi ol iki ser-çeşme-i zülāl
- 6 Bu menzil-i fenādan ikisi bir aradan
Mülk-i beḳāya eylediler ya' ni irtiḥāl
- 7 H̄āb oldı gözde birisinüñ kara saçları
Oldı gönülde birisinüñ kaşları ḥayāl
- 8 Cān gibi gözden eyleyüben özlerin nihān
Bir yerden oldı ol iki rūḥ-ı revān revān

III.

- 1 Çün³⁴² tāze gül bu ḥāk ile yek-sān olup yatur
Çok goncanuñ derünü ṭolu ḳan olup yatur

³⁴¹ şıfātına: cemāline (Çavuşoğlu ve Tanyeri, Tb.1, s.68)

³⁴² Çün: çok (Çavuşoğlu ve Tanyeri, Tb.1, s.68)

- 2 Çok turrallar ki rişte-i cān idi her kılı
Şimdi bu kara yerde perīşān olup yatur
- 3 Çok saç ki kılmış idi nice ‘aklı tārṡār
Her tārı şimdi mārla pīçān olup yatur
- 4 Dün gördüğün ol iki genc-i nāzenīn
Seyr eyle gör bu gün nice vīrān olup yatur
- 5 Ya‘nī ol iki serv-i ser-efrāz-ı cāme-pūş
Yüz urdı kara toprağa ‘uryān olup yatur
- 6 ‘Ālem durur bu ben niçe ağlamayam³⁴³ diyen
Gördüm bu dehr işine hayrān olup yatur
- 7 Şüretde zindeyem dirilür miskīn ādemī
Ma‘nī yüzinde her biri el’ān³⁴⁴ olup yatur
- 8 ‘Ömrün beķası dünyede bir ān imiş dirīğ
Her bir vişālün āhırı hicrān imiş dirīğ

IV.

- 1 Ey bī-vefā felek ķanı şeh Muşţafā ķanı
Yā n’eyledün Memi’yi o nūr-ı Hūdā ķanı

³⁴³ ağlamayam: ‘allāmeyem (Çavuşoğlu ve Tanyeri, Tb.1, s.69)

³⁴⁴ el’ān: bī-cān (Çavuşoğlu ve Tanyeri, Tb.1, s.69)

- [83a] Gözden  olundu g n[gibi] Őam olmadan hen z
  ıldı cih nı zulmet [o] Şems-i duĥa  anı
- 3 C n   alemi ki anlar ile idi m sten r
 Ol  fit b n'oldı o bedr-i d c   anı
- 4 Ol m lk-i ĥusne m lik olan Ő hı n'eyled n
 Y  ol nig r-ı s hib-i ĥilm   hay   anı
- 5 Ol c n u dil mar zine derdi dev  olan
 Ol  sit n-ı devlet-i d r 'Ő-Őif   anı
- 6 Y  ol ayaĥı topraĥı baŐlarda t c olan
 Ol izi tozu g zlere kuĥl   cil   anı
- 7 B g-ı cin na de l   anad b kdiler gibi
 Y  Rabbi y  ol iki h m y n h m   anı
- 8 Bu  Őiy neden yine u dı iki h m 
 Her kim işitdi dir *ra iya 'll hu  anh m *

V.

- 1 Y  Rab bi- a  -ı pertev-i env r-ı MuŐtaf 
 Y  Rab bi- a  -ı meşreb-i sult n-ı Murtaza³⁴⁵

---

³⁴⁵ Murtaza: evliy  ( avuŐoĥlu ve Tanyeri, Tb.1, s.70)

- 2 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı ān şeh-i mesmūm-ı rāh-ı dīn³⁴⁶
Yā Rab bi-ḥaḳḳ -ı şāh-ı şehīdān-ı Kerbelā
- 3 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı Bāḳır-ı ḥāliş derūn-ı rāh
Ya^c nī ol ayağı tozı gözlere³⁴⁷ kīmyā
- 4 Yā Rab bi- ḥaḳḳ-ı seyyid-i sādāt-ı ins ü cān
Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı ādem-i evlād-ı Murtażā
- 5 Yā Rab bi- ḥaḳḳ-ı Ca^c fer-i Şādıḳ imām-ı dīn
Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı Kāzım-ı ser-çeşme-i vefā
- 6 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı meşhed-i sulṭān-ı heştümīn
Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı Ka^c be-i erbāb-ı bā-şafā
- 7 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı şıdḳ-ı Takī^c izzet-i Nakī
Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı ān dü şehensāh-ı etḳıyā
- 8 Yā Rab bi- ḥaḳḳ-ı^c Askerī vü şāhibü'z-zamān
Eyler niyāz yüz tütuban **Ḥayretī** saña
- 9 Ḥāşr it yarın sen anları evlād-ı Şāhla
Olsun münīr cānları nūr-ı İlāh'la

³⁴⁶ dīn: Ḥaḳ (Çavuşoğlu ve Tanyeri, Tb.1, s.70)

³⁴⁷ gözlere: ḳulıba (Çavuşoğlu ve Tanyeri, Tb.1, s.70)

TERCİ' -İ BEND-İ ' ĀLİ SELLEME'LLĀHU TE' ĀLĀ

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

I.

- 1 Bir gün felegüñ ħāli beni eyledi ğam-gīn
Ten kişverini yile virüp dīde-i nem-gīn
- 2 Aĥvālūmi fikr eyler iken yāduma geldi
Gördüm göz ile yirini bu çarĥ-ı şuver-bīn
- [83b] Āyā ħanı Dārā vü Ferīdūn u Sikender
Ĥāk içre yatur bī-ħud olup bunca selāṭīn
- 4 Ne ĥayl u ĥaşem var bile ne ṭabl u 'alem var
Gitmiş bu riyāset bu ħadar tarz u bu āyīn
- 5 Bir zerreye düş oldı gözüm aĥĥar u nā-çīz
Remz ile beyān itdi baña bir nice āhın
- 6 Didi göre ĥurşīd-i cihān-tāb-ı felekde
Her şubĥ giyer farkına bir efser-i zerrīn
- 7 Kevkebleri maĥv eyler alur başunı māhuñ
Şad-çāk ider egninde ħomaz cāme-i sīmīn
- 8 Aĥşām olıcaĥ yine irür burc-ı zevāle
'Alemde naşīb olmaz aña zerece temkīn

9 Peygüle-i hāk içre yatur kendüsi lerzân
Nürını ider mäh-ı şeb-ārāsına ta' yîn

10 Hıllāk-ı cihân 'āleme kılduğda tecellî
Her şeyi birer hāl ile kıldı mütesellî

II.

1 Kimi gül-i handân vü kimi bülbül-i nālân
Kimisi neşât üzre kimi hüznile giryân

2 Cem cāmına mālîk kimisi kaçır u şafâda
Ğuşşa ile kimi cür' a gibi hāk ile yek-sân

3 Aç cān gözini āyine-i dehre nazar kııl
Bir kimsede gör kim ne kadar şekl-i nümâyân

4 Ālām-ı felek kimisinüñ cānına geçmüş
Kimisi riyāset taleb eyler kimi ' unvân

5 Kimisi kaçā tîrine cānın siper itmiş
Dergāh-ı tevekkülde aluruz kanı pinhân

6 Gördüm kimini bezm-i fenādan haberi yoğ
Esrār-ı mağabbetle olup vālih ü[ü] hayrân

7 Kimisi temennā-yı vişāl üzre dem-ā-dem
Kimisini hākister ider āteş-i hicrân

- 8 ‘Ömr ise tekāpūda ecel ise afada
Cān ise arab-hānede gerdende vü gerdān
- 9 Hemvār degül hāşıl-ı avāl-ı hālāyık
Bir lazada biñ Őekle girer Őūret-i insān
- 10 Hūllā-ı cihān ‘āleme ıldıda tecellī
Her Şeyi birer hāl ile ıldı mütesellī

III.

- 1 udret eli itdükde benüm hākimi tamīr
‘IŐ āteŐi ıldı dil-i sengīnūme te’Őīr
- [84a] Yap yap zuhūr eyledi aŐār-ı maabbet
Bennā-yı revān ıldı beden aŐırını ta‘mīr
- 3 Şol deñlü gönül pisteri hayretde yaturdı
Uyudan uyarmazdı beni nāle-i Şeb-gīr
- 4 Rū’yāda temāŐā ider idüm dü cihānı
Bir kimse bulunmazdı veli eyleye ta‘bīr
- 5 Ebkār-ı ma‘āni pür olup hacle-i dilde
Vechümde ‘ayān idi serā-perde-i tadīr
- 6 Deyr-i dile bir micmere gerdāndı nefesüm
Ruhbān gibi kendüye iderdi beni teşhīr

- 7 Eşkal ile memlū idi cevlāngeh-i icād
Mi 'āt-ı ' adem tolmış idi şūret-i taqdīr
- 8 Gelmezdi ebed k̄āle daḡı ḡāl-ı derūnum
Destimde idi gerçi ki ser-rişte-i taqrīr
- 9 Bu maṭla' -ı garrāyı görüp levḡ-i ezelde
Bir pīr baña eyledi ma' nāsını tefsīr
- 10 Ḥallāḡ-ı cihān ' āleme kılduḡda tecellī
Her şeyi birer ḡāl ile kıldı mütesellī

IV.

- 1 Andan berü kim oldu beden kişveri ābād
Virānedür aña nisbetle ḡal' a-i pūlād
- 2 Bir sengini kim eyleyemez ḡāne-i ḡalbūñ
Var kuvvet-i bāzuya getürse dil-i Ferhād
- 3 Demler ola kim yine bu aḡkāmla anı
Enfās-ı ecel zāhir olup eyleye bir bād
- 4 Vaḡdet tutuḡından olımaz bir kişi bīrūn
Ḥalḡa nice yüzden görünür şūret-i icād
- 5 Zāhirde bināsı birinüñ kārger olımaz
Bāṭında kimi ḡuṭb-ı cihān kimisi evtād

- 6 Keşret yolını tutmasa etvār-ı halāyık
Kılmaz idi āh ile figān kimisi feryād
- 7 Geçmiş kiminüñ gerdenine halka-i takayyüd
İtlāk-ı seririnde kimi guşşadan azād
- 8 Rencide ider kimi dilin hūn-ı kaderden
Kimisi olur guşşa vü gam yemege mu' tād
- 9 Hūllāk-ı cihān 'āleme kılduğda tecellī
Her şeyi birer hāl ile kıldı mütesellī

V.

- 1 'Ālī gibi kılduñsa eger kalbüñi pür nūr
Budur saña rüşen gün ile zulmet-i deycūr
- [84b] Dil bağlayıcı olma güzergāh-ı cihānda
Çek yayuñı at nāveküñi niteki manşūr
- 3 Tayanmağa sa'y eyleme bālīn-i huzūrda
Yād eyle şikest olduğımı gülle-i fağfūr
- 4 Bir mürçeveş zāduñı cem' eyle cihānda
Bir dāne için gam yime sermāda çü 'uşfūr
- 5 Ta' mīr idegör kendüñi virāne dil olma
Kalbüñde nihāndur nice gencīne-i memhūr

- 6 Himmet ‘alemin naşb idegör deşt-i vücūda
Tā kim ola ‘asker-i a‘ māl ile manşūr
- 7 Çāk pāyuni dāmāne kamu hālūñe şükr it
Dime bu gedādur bu ğanī bu şeh-i maġrūr
- 8 Mā-fevķiñe reşk eyleme māduna nazār kıł
Tā kim saña mekşūf ola mestūrta meşhūr
- 9 Şal gerden-i teslīmūñi zincir-i kaçāya
Oldıysa ne ğam kimisi maġzūn kimi mesrūr
- 10 Hāllāk-ı cihān ‘āleme kılduķda tecellī
Her şeyi birer hāl ile kıldı mütesellī

137

**TERCİ‘ -İ BEND-İ AĞMED BEG-İ DUĖAKĖN-ZĀDE MĖR-LĖVĀ KĖ
BAĖTĖYĀR-I ĖOD FERĀĖAT-I ‘UZLET-GERDE**

Mef‘ ūlū Mefā‘ ilū Mefā‘ ilū Fe‘ ūlūn

I.

- 1 Benlikden eger geçmez iseñ cān olımsızın
Terk itmez iseñ küfrūñi imān olımsızın
- 2 Dil hātemini ceħd idūben dīv u perīden
Hıfz itmez iseñ bil ki Süleymān olımsızın

- 3 Cehd itmez iseñ āb-ı vişāl içmege ey dil
Hecr āteşine derdle biryān olımazsın
- 4 Vaḥdet gülını yolmaz iseñ bāğ-ı cihānda
Cān gülşenine murğ-i hoş-elḥān olımazsın
- 5 Şarrāf-ı ma' ārifde olan dürr-i yetīme
Mālik olımazsañ yūri 'ummān olımazsın
- 6 Sır şaqla eyā tālīb-i ḥaḳ cān sözün işit
Ser virmez iseñ şāḥīb-i meydān olımazsın
- 7 N'idüğını Tūr ile bugün Vādi-i Eymen
Fehm itmez iseñ Mūsā-yı 'İmrān olımazsın
- 8 Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımazsın
Dervīş olımazsañ yūri sulṭān olımazsın

II.

- [85a] Dil ḥānesi pāk idegör Ḥaḳ'ıñ evidür
Ġāfıl yürüme tālībı iseñ sen o zātuñ
- 2 Bil mebdē'üñi 'ārif iseñ añla ma' āni
Zulmet gide nūr ile ṭola cümle cihātuñ
- 3 Baḥrīler öküş baḥr-i şifāt içre velikin
İrişmediler ḳa' rına ḥiç lüce-i zātuñ

- 4 Nüş eyleyeli bāde-i ‘ışk cür‘asın ey dost
Hiç lezzetini bulımadum kıand-ı nebātuñ
- 5 Ol yāre irişmege gönül eyle taleb kim
‘İd ola günün hem giceler Kıadr ü Berāt’uñ
- 6 Nefsün seni merkeb ide menzil olımazsın
Cehd eyle ki bu yolda senün nefis ola atuñ
- 7 Terk itmez iseñ cismün cānān olımazsın
Derviş olımazsañ yuri sulṫān olımazsın

III.

- 1 Ey dil bulagör cehdle bir dil-ber-i hem-dem
Hem-hāl ola aḫvālüne hem sırruña maḫrem
- 2 Dil-şād oluruz cevrine cānānumuzuñ biz
Dest-i ğam ile eyler ise kıametimiz ḫām
- 3 Dīvānelerüz ‘ışkı hevāsında ḫabībün
Birdür bize ‘ālemde bugün şādī ile ğam
- 4 Ḥayrān ola ger şöḫbetümüz seyr ide Ḥüsrev
Raḫḫāş ola hem cānumuzuñ devri ile Cem
- 5 Mest eyleyeli rūḫımız bāde-i vaḫdet
Bir cüy-çe degül ‘aynımuza bu iki ‘ālem

- 6 Yārũñ ruḥ-ı ‘Adn’ında gönül dāneye düşdi
‘Ayb eylemeñüz dāneye meyl eylese ādem
- 7 ‘Işğ ehline serdār olayın dir iseñ ey dil
Derd ile yüri yāre ki var isteme merhem
- 8 Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımsızın
Dervīş olımsızsañ yüri sulṭān olımsızın

IV.

- 1 Aldanma gönül ‘ārif iseñ fikr-i ḥayāle
Tebdīl idegör firḫatüñi bunda vişāle
- 2 Maḫşūdına irişmedi her kim ki cihānda
Dil virdi ise ğaflet ile mülkile māla
- 3 Dil şem‘-i ruḥun şevḫi ile yandı tıtuşdı
Pervāne-şıfat yaḫmadı hıç per ile bālı
- 4 Sīr-āba düşüp gezme şusuz der-be-der ey dil
Gel mülk-i ma‘ānide iriş ‘ayn-ı zülāle
- [85b] Firḫatde idüp şām u seḫer zārle efġān
‘Āşıḫlaruñ eglencesidür āhile nāle
- 6 Bu rūze-i hicrānla bir gün ola şāyed
Ḳurbān idevüz cānumızı ‘īd-i vişāle

7 Mey-hāne-i ʿ iŝk ire bugün bir ruḥ-ı gülgün
Mest itmekiün destimüze ŝundu piyāle

8 Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımazsın
Dervīŝ olımazsañ yüri sulṭān olımazsın

V.

1 Cānāna kaçan ʿ iŝveler ile nazār eyler
Yeksān olanı ḥākle ol demde zer eyler

2 Ḥāŝiyyet-i ʿ iŝkuñ ŝanemā kanlu yaşımı
Yoluña niŝār itmege laʿl u güher eyler

3 Gülşende ruḥuñ vaşfını eylemege gonca
şeb-nemle pür ağızını gül-āb ile ter eyler

4 Dil-hānesine ğamzelerüñ seyr ide gelse
Cān karşı çıkup ʿ izzet ile aña yer eyler

5 Biñ nāz ile bağıdıka bu dil-ḥasteye ey dost
Cānum gelür ağızuma uça āh yer eyler

6 şabr ile qarār olamı ʿ āŝıka o demde
Cānān dil u cān ire kaçan cilveler eyler

7 Maʿ zür buyur yoluña cān oynasa **Aḥmed**
Dervīŝ olan tuḥfesini mā-ḥazar eyler

8 Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımazsın
Dervīŝ olımazsañ yüri sulṭān olımazsın

138³⁴⁸

MERSİYYE-İ FUZŪLİ BERĀ-YI ŞĀH-I KERBELĀ

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

I.

- 1 Māh-ı muharrem oldu şafağdan çıkup hilāl
 Kılmış 'azā' tutup kad-i ham ğark-ı eşk-i al
- 2 Evlād-ı Muştafāya meded kılmamıŝ Fırāt
 Geçürmesün mi yerlere anı bu infi'āl
- 3 Çokdur hikāyat-ı elem-i şāh-ı Kerbelā
 Elbette çok hikāyet olur mūcib-i melāl
- 4 Fehm eyleseñ ğam-ı ŝühedā ŝerhin itmege
 Her sebze Kerbelā'da çeküpdür zebün-ı hāl
- 5 Tecdīd-i mātem-i ŝühedā kıldı rüzgār
 Zār ağla ey gönül bugün oldukça ihtimāl
- [86a] Meydān-ı çarhı cilvegeh-i āh kıl
 Gerdün-ı dūna kiŝvet-i mātem-siyāh kıl

II.

- 1 Māh-ı muharrem oldu meserret harāmdur
 Mātem bugün ŝerī' ate bir ihtirāmdur

---

³⁴⁸ Fuzûlî'ye ait bu şiir incelediğimiz Divan'da geçmemektedir (Akyüz, 1990).

- 2 Tecdīd-i mātem-i şühedā nef' suz degül
Ġaflet-serā-yı dehrde ki siyeh 'āmdur
- 3 Her dürr-i eşk kim saçılur zıkr-i sübhadan
Seyyāre-i sipihr-i 'uluvv-i maķāmdur
- 4 Her medd-i āh kim çekilür Ehl-i Beyt için
Miftāh-ı bāb-ı ravza-yı dārü's-selāmdur
- 5 Ġavgā-yı Kerbelā o kadar sehl şanma kim
Naķş-ı vefā-yı dehr delil-i tamāmdur
- 6 Şād olmasun bu vaķı' adan şād olan gönül
Bir dem melāl u ğuşşadan āzād olan gönül

III.

- 1 Tedbīr-i қаtl-i Āl-i 'Abā kıldun ey felek
Fıkr-i galaķ hayāl-i haķā kılduñ ey felek
- 2 Berķ-i seķāb-ı hādīşeden tığler çeküp
Bir bir havāle-i şühedā kılduñ ey felek
- 3 'İşmet harem-serāsına devlet revā iken
Pāmāl-i hışm-ı bī-ser u pā kılduñ ey felek
- 4 Şahrā-yı Kerbelā'da olan teşne-dillere
Rīk-i revān seyl-i belā kılduñ ey felek

5 Taḥfif-i ḳadr-i ŧer'iden endiŧe ḳılmayup
Evlād-ı Muŧafā'ya cefā ḳılduñ ey felek

6 Merhem ḳılmaduñ cigeri kan olanlara
Gurbetde rüzgārı perişān olanlara

IV.

1 Baŧduḳda Kerbelā'ya ḳadem ŧāh-ı Kerbelā
Oldı niŧān-ı tır-i sitem ŧāh-ı Kerbelā

2 Düşmen oḳına bed-sitemi görmeyüp revā
Yaḳmıŧdı cana dāḡ-ı elem ŧāh-ı Kerbelā

3 A' dāya ḳarŧu³⁴⁹ çekende ŧaf-ı siyāh
Ḳılmıŧdı medd-i āh-ı elem ŧāh-ı Kerbelā

4 Olduḳca 'ömri rāḫat dil görmeyüp daḫı
Olmuŧ hemiŧe hem-dem-i ḡam ŧāh-ı Kerbelā

5 Dūd-ı dil-i pür-āteŧ-i ehl-i nezāreden
Olmuŧdı perde-dār-ı ḫarem ŧāh-ı Kerbelā

[86b] Yā ŧāh-ı Kerbelā ne revā bunca ḡam saña
Derd-i dem-ā-dem u elem-i dem-be-dem saña

---

³⁴⁹ Eksik kelime var

V.

- 1 Ey derd-i pür-elem elem-i Kerbelā Hüseyn
V'ey Kerbelā belālarına mübtelā Hüseyn
- 2 Ğam pāre pāre bağrunı yandurdu kan ile
Ey lāle-i ħadiqa-i Al-i ' Abā Hüseyn
- 3 Tīg-i cefā ile bedenüñ oldu çak çak
Ey bostān-ı sebze-i tīg-i cefā Hüseyn
- 4 Yağdı vücūduñı ğam-ı zulmet-serāy-ı dehr
Ey şem' -i bezm-i bārgēh-i Kerbelā Hüseyn
- 5 Devr-i felek içürdi saña kana kana kan
Ey teşne-i ħarāret-i berç-i belā Hüseyn
- 6 Yād it **Fuzūli** Āl-i ' Abā ħālin eyle āh
Kim berç-i āh ile yaqılur ħırmen-i güneħ

139

KAŞİDE DER MEDĦ-İ DÜVĀZDEH İMĀM MİN KELĀM-I ĦAYRETİ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şüretā gerçi ki kaş u göz temāşāsındayuz
Zāhidā ma' nide Ħağ'un ' arş-ı a' lāsındayuz

- 2 Kaşlarından okuduk biz *ķāb-ı ķavseyn* ayetin
*Külle şey'in hālık illā veche zībāsındayüz*³⁵⁰
- 3 Secde emrinde mu'ānid olmaz ısaķ ādeme
 Biz *Ĥudā'nun* bilmiş ol *Firdevs-i a' lāsındayüz*³⁵¹
- 4 Şöyle *hayrān* olmuşuz kim kendümüzden geçmişüz
Rūzgāruñ biz ne *telħinde* ne *ħalvāsındayuz*
- 5 Mest ü *rūsvā* nekbeti bir kaç *ħarābātīlerüz*
 ' *Ālemün* lākin ne *şulħında* ne *ġavġāsındayuz*
- 6 Ey *birāder* *ibn-i vaķtüz künc-i ' uzletde* bu gün
 Biz ne *imrüzındayüz* *dehrün* ne *ferdāsındayuz*
- 7 Künc-i dil *genc-i melāl-i ġamla māl-ā-māl* iken
 Yine biz *şanmañ menāl* ü *māl sevdāsındayuz*
- 8 Bulmayalum *şeş-der-i ġamdan* gerekmez biz *ġüşād*
Zār olalum nitekim uşbu *felek tāsındayuz*
- 9 Her kişi bir *ħişşe* almışdur bu *dünyādan veli*
Sehm-i a' lā bizdür *ķadħ-i muallāsındayuz*

³⁵⁰ Bu beyit Divan'da yer almamaktadır (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.5, s.12).

³⁵¹ Divan'da bu beyitten sonra Şu beyit gelmektedir (Çavuşoğlu ve Tanyeri, K.5, s.12):

Küfr ile imāni yeksān iden abdāllardanuz

Ġāh mescidde ġehi gebrün kilisāsındayuz

- 10 Zerreyyüz kim Muştafâ'nuñ mihr-i ser-gerdānıyuz
Kaṭreyüz kim Murṭazâ'nuñ 'ilmi deryāsındayuz
- 11 Biz Ḥasan 'ışkına kılduḡ zehr-i miḥnet iḥtiyār
Biz Ḥüseyn için henüz kan ağlayup yasındayuz
- [87a] Cān ile dilden bu gün Zeynü'l-'ibād'uñ 'abdiyüz
Bu cihānun ne vezīrinde ne paşasındayuz
- 13 İşümüz altun olursa tīridür³⁵² çün her nefes
Kīmyā-yı himmet-i Bâkır temennāsındayuz
- 14 Şubḡ gibi yüzümüz ağ olsa tañ mıdur bizüm
Şādıḡuñ şıdḡ ile çün dāyim tevellāsındayuz
- 15 Mūsī-i Kāzım 'Alī Mūsī Rızāyı cān ile
Sevmeyen bī-dīnlerüñ her dem³⁵³ teberrāsındayuz
- 14 Oḡuruz medḥin Taḡī ile Naḡī'nüñ her zamān
'Askerī'nüñ dāyimā evşāf-ı emlāsındayuz
- 15 Gün gibi saḡib-zamān yā Rab kaçan ide ṭulū'
İntizār-ı pertev-i nūr-ı tecellāsındayuz
- 16 Muştafâ'nuñ ümmetiyüz Murṭazâ'nuñ bendesi
Çāker-i Āl-i 'Abāyuz Ḥayretī tā zindeyüz

³⁵² tīridür: tañ mıdur (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, K.5, s.13)

³⁵³ her dem: dāim (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, K.5, s.13)

140

KAŞİDE-İ TANĀTARANĪYYE

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

يا خلي البال قد بلبت بل لبلبال بال

يا لنوي زلزلتني ولعقل في الززال زال

Ey meh-i nā-mihrbān āvāre kılduñ göñlümi
 Hicr ile bī-şabr idüp āvāre kılduñ göñlümi
 Fırkatüñ şahrālarında dem-be-dem Mecnūn gibi
 'Aqlumı zāyil kılup ğam-h̄'ār kılduñ göñlümi

يارشيق القد قد قو سد قدي فاستقيم

في الهوي وافرغ فقلبي شاغل الا شغال غال

Ey boyı oğ gibi mevzūn ḳaddümi yā eyledüñ
 Kej gibi hecrüñle beni bī-ser u pā eyledüñ
 Sen nigārā h̄atıruñ hoş tut ki 'ışkuñda yanam
 Cümle-i eşğālden göñlüm tesellī eyledüñ

يا اسيل الخدّ الدمع خذي في النوي

عبرتي ودق وعيني منك يا ذلحال حال

Ey güzel yüzlü ḥabībüm yüzüñdür ḥāldār
 Çāk çāk etdi yaşum seyli yüzüni ḥālvār
 Firḫatüñden oldı gözüm yaşı ebr-i eşk-bār
 Belki nehr-i çeşmüm oldı ‘ayn-ı baḥr-ı bī-kenār

کم تسقي زمرة العشاق غساق الجوي [89b]

کم تسوق الحتف من ساقٍ عن الخلخال حال

Nice bir içüresin ‘uşşākuña ḥūn-ı ciger
 Nice bir derd-i dil ile kılasın zīr u zīr
 Nice bir sākuña ḳomayup ḥalli (?) sīm u zer
 İdesin ḥalḥāl gibi ‘āşıḳlaruñ bī-pā vü ser

انّ قلبي في خماری هاج من سكرالهوي

فاسقني من فيك خمراًفيه كالسلسال سال

Göñlümi maḥmūr iden ‘ışḳuñ şarābı şevḳidür
 Cānumı ḥayrān iden la‘ lüñ zülāli zevḳidür
 Şun lebüñ cāmın ki oldur çeşme-i āb-ı ḥayāt
 Cür‘ asınuñ teşnesi ehl-i maḥabbet çavḳıdur (?)

لحت من وجهٍ جميلٍ جملت العشاق شاق

جد بتقبيلٍ اليه قلب ذي المشتاق تاق

Zāhir oldı çün cemālūñ nūrı ey hırşīd-rū
Cān u dilden cümle ‘uşşāķ eylediler ārzū
Derd-mendūñ būse-i ruhsāruñ eyler cüst u cū
Kıl ‘atā kim rūy-ı hūba yaraşur hulk-ı -nīkū

ياغزال الاقده في المشي كالارماح ماح

ريقه راح و ما في غير تلك الاح راح

Ey gözi āhū-yı çin ref̄tāruña irmez rimāḥ
Ağzuñuñ bārından özge cāna yoķdur rūḥ-ı rāh
Ey yüzi nūr-ı şabāh u ṭal‘ ata şem-i revāḥ
Şām-ı zūlfūñ ṭāyir-i ervāḥa olmişolmışdur merāḥ

لم يزل ير تاض في جنات عدنٍ من جني

من جني بستان خدٌ منك كالتفاح فاح

Dā’imā cennāt-ı ‘Adn içre olur meyve-çin
Her ki botsān-ı cemālūñ içre eyler meyve-çin
Yanağūñ sīb-i gül-ābī leblerūñ mā’-i ma‘in
Gözlerūñ siḥr-i ḥilālī sözlerūñ dürr-i şemīn

قطّ ما فرّحتني مذ بالاسي ابرحتني

[88a] سر صبأ مذ غدا في حزني ما في الراح راح

Hergiz ey şāh-ı cihānum ben ҡuluñ yād etmedüñ

Yād idüp bu hāṭır-ı nā-şādumı şād etmedüñ

La' l-i cān-baḥş meyinden bir piyāle tıldurup

Bu dil-i vīrānı bir cür' a ile ābād etmedüñ

قد كتمت الحبّ في قلبي زماناً فاعتد

درّ جادي ادمعي بالسّر كالمصباح باح

‘ ışkuñuñ rāzın gōñülde şaqladum çok rüzgār

‘ Ākıbet gözüm yaşından oldı rāzum āşikār

Sen nigāruñ ḥüsnüni ben dil-fiğāruñ ḥüznini

Söyleşürler ay u gün şām u seḥer leyl u nehār

ن يلمني في الهوي حور الغوي في قدعنوي

انّ هذا الامر ليمن زن الفتاح تاح

Şol ki ' ışķ içre baña eyler melāmet dāldur

‘ Işķ ' āşıķlar ҡatında hādī-i iķbāldur

‘ Işķ kim taqđır-i Rabbānīdür anuñ menşe'i

Haķ Te' ālā ḥazretinden ҡullara efdāldür

بِحَيِّ عَمَّا اقاسي إِنَّ حتفي الان أن

لن لن قلبناً فقاسي القلب للخلان لان

Bi'llah ey 'îsî-nefes bu derdüme eyle devā
 Bu belādan kim cigerden cānuma irgör şifā
 Şāh kılların göricek resmidür raḥm eylemek
 Kıll teraḥhüm bendeñe ey Hüsrev-i Şirîn-liḳā

في عراض الوصلي غاني الحجر كالفدّار دار

لأترحل فالحشا من كترة الاسفار فار

Vaşluñun meydānlarında ehl-i hicr eyler güzār
 Şol teḥāyyür ehli gibi kim ola āşüfte-kār
 Fāriğ it göñlüñ şeferden ey meh-i rūşen-izār
 Kim sefer añduḳça yaşum mevc urar misl-i biḫār

م تزل تزور كبرامنك عني جانبا

لأمتجرّ فالفتي من قلبك الجبّار بار [88b]

Ben kuluñdan kibr idüp i' rāz idersüñ ey şanem
 Şanma kim i' rāz ile ben bende senden uşanam
 Kibr-i gışşından göñül cāmın muşaffā eyle kim
 Ehl-i kibrüñ tu' mesi olmaz meger derd u elem

مد شدت الوسط معتراً بزّار الهواي

كم ازل في النار والاولي بذي الزّ نار نار

‘ Işk zünnārın belüme bağlanıldan ey nigār
Kār-bārum nāra yanmaqlıq durur leyl u nehār
Zülfüñüñ zünnārı ḥadduñ nārına yaqdı beni
Şāhib-i zünnāra lāyık olmaya illā ki nār

تاه قلبي اذا تاه من بتاريح الهواي

ما افاق القلب مذ من طرفه السحار حار

Zülf-i ṭarrāruñ ğamiñdan ‘ aqlım oldı tärmār
Çeşm-i seḥḥāruñ deminden göñlim oldı bī-ķarār
Şadr-ı ‘ ālī şāhib-i cūd u büzürg-i nāmdār
Kim şi‘ār-ı ķadrine ķonmaz ğubār-ı neng u ‘ār

ذر هوي الفزان واختر مدح صد رجدمًا

جايد قوم سري من شعار العر عار

Dil-rübālar vaşfını ķo eyle medḥin iḥtiyār
Şol ğüzide ḥazretüñ kim devletidür pāyidār
Şadr-ı ‘ ālī şāhib-i cūd u büzürg-i nāmdār
Kim şi‘ār-ı ķadrine ķonmaz ğubār-ı neng u ‘ār

سيّد في كلّ خطبٍ سادة الأفق فاق

أيّد ف الدين بلواه الي الغساق ساق

Seyyid-i rüşen-nihād u faḥr-ı sādāt-ı bilād
Nāşır-ı ehl-i şalāḥ u kāhir-i ehl-i fesād
Maşlahat vaḳtinde rāy-ı pīşvā-ı her-şevāb
Memleket zabtında fikr-i reh-nümā-yı her-sedād

فخردين الله من جدواه فيالانعام عام

وهومنجنس المعالي كثرة الاكرام رام

Faḥr-ı dīn kim oldı in‘āmı cihān ḥalkına ‘ām
‘İzzet u ikrām olupdur aña maḳşūd u murād
[89a] ‘Adl-ı dervrinde buña kılmaz meger çeşm-i ğamām
Luṭf-ı ‘ahdinde ḥanīn itmez meger ḥalk-ı hümām

نصّر رايات الهدي سيّاف غايات النّدي

عادل هندیّه العاري علي الغشام شام

Ol hidāyet ‘āleminüñ serveri ferzānesi
Ol seḥāvet ḥāteminüñ gevher-i yek-dānesi
Her kaçan şemşir-i āteş-bār-ı berḳ-efşān ola
Seyl-i ḥūniyle tola zālimlerüñ ḥum-ḥānesi

موتم الابناء في الهيجاء عن ابا وهم

مشفق اشفاق الموقوق للا بتام تام

İntikāmı eylemişdür nice ıfl-ı bî-peder
İhtirāmı eylemişdür nice pür-sîm u zer
Ebr-i ihsânı şol yerde ki yağmur yağdura
Mîve yirine cevâhir bitire şâh-ı şecer

صام للمعبود عن لذاته لکنه

ليس عن قتل الاعاد مخدم الصمصام صام

Cümle 'i lezzâtdan gerçi ki itmişdür şıyâm
Tîğ-i berrânına düşmen kanın içmekdür ta'âm
Hamle vaqtinde görenler raşş üstinde anı
Dir ki şeh-bâza şikâr olmuş yatur hoş rev-ıhırâm

ضيغم من دابه ارر غام ضرغام السري

باسل خمس الي ضرب الظلي والهام هام

Arslandur kim şikâr-ı 'azmdur şîr-i jiyân
Pehlivândur kim fikâr-ı rezmidür bebr u beyân
Bir dil-âverdür ki boynın urmağıçün düşmenüñ
Berğ gibi tîğünñ yalmanıdur âteş-feşân

لوراه صاحب عن صنعت الكتاب تاب

او عراه رستتم في موقف الارهاب هاب

Şāhib anı görse inşādan daḥı urmazdı dem

Rüstem añā erse daḥı cenge başmazdı ḳadem

[89b] Ya‘ lema‘llāh kim deñizden ḳatresin şerḥ itmeye

Ger kemālātını taḥrīr ide taḳrīr ḳalem

ياعلیماً عنده القلام ذوالأرشاد شاد

زاهدٌ تقواه في دنياه للزهاد هاد

Ey ki ‘ilmüñden irişür ehl-i ‘ilme i‘tidā

Di ki zühdüñden yetişür ehl-i dīne ihtidā

Çār-yār-ı bā-şafā gibi laṭif aḥlaḳıla

Muḳtedīsın mühtedīsın müctebāsın murtażā

يا نظام الملك يا فخرالوري يامن اداً

جاده المستنجد المظلوم بالانجاد جاد

Ey nizām-ı mülk u millet nāşır-ı her-dād-ḥāh

V‘ey hümmām-ı baḥt u devlet ḳāhir her geh nigāh

اصبحت منصوره زيات دين المصطفى

منه وأستردى جهاداً من الى الاحاد حاد

Heybetinden rāyet-i dīn oldı manşūru'l-livā
Ni' metinden sāhib-i mülk oldı mevfüru'r-rızā
Nez' meydānında çünki çekdi dīn şemşirini
Çomadı küfr [u] dālāl ehline yeryüzünde cū

شانه اصفاد من والاه من الايه

واغتدي شانیه فیالاعلال والا صفاد فاد

Şān ihsān eylemekdür evliyā-yı devlete
Fıkr in'ām eylemekdür etkiyā-yı hāzrete
Hükümüne baş kımayup şol kim temerrüd eyledi
Boynını kendü eliyle şaldı bend-i hāyrete

یرعدالاطواد بالایعاد حتی ائه

لوراته ما اعتدت من هول ذالایعاد عاد

Ditredür kıahr-ı yeli tuğları çün berg-i giyā
'Ād kıavmi görse anı eylemezdi i'tidā
Hıttı-ı fermān ile her kim kıomaya baş bendevār
Hāme gibi başını kıat' eylesün tığ-i belā

منه في نادالاعادي طارق الاجال جال

ماهوم مذزا عهم شدّة الاو جال جال [90a]

Heybetinden meclis-i a' dāda dā'irdir ecel
Dehşetinden sīne-i düşmanda sāyirdür vuḥul
Şöyle başmışdur ' adū ḥaylında
İçlerinde ḳomamışdur def' -i ālāma maḥal

مقسطٍ اضحي ومنه منهل انصاف صاف

قاهر امسي علي الاعداء بالاحجاف جاف

Bir ' adālet ıssıdur ki inşāf ile meşhūrdur
Bir celālet ıssıdur k'elṭāf ile mezkūrdur
' Adlinüñ ser-çeşmesinden etḳiyādur tāze-rū
Ḳahrınıñ ser-pençesinden eşḳiyā maḳhūrdur

ساده الحساد منهو في الخطاط دائم

انّ عليها لهم كالزّرع النّساف ساف

Devletinde ma' şer-i ḥussād olupdur ḥ'ār u zār
' İzzetinden leşker-i a' dā bulubdur inkisār
Rif' atinde ki perīşān oldılar cem' -i ' adū
Nitekim bād u zāndan tār-mār olur gubār

كم يزل يعطي العاف ناره او طأده

اثر التّقديم التّأخير في الاسعاف عاف

Sā'ile eyler ' aṭā ḥacātını eyler revā
 Gelmemişdür ' āleme anuñ gibi şāhib-seḥā
 Her murādına irer fi'l-ḥal bī-te'ḥīr u mehl
 Çün ziyāfet-ḥānesinden ide şey'u'llaha gıdā

سحب اقطار السماء لولم تلف ماضراده

للوري توکاف غادي کّفه الوکاف کاف

Bir mürüvvet kânıdur kim dest-i gevher-pāşınıñ
 Baḥşişi ḳatındadır ya ḳaṭre-i şeb-nem degül
 Āsmāndan yire yağmur yağmaz ise ğam degül
 ' Āleme yeter ' aṭası yaluñuz ādem degül

دم علي رغم العدي وارتح بعود العيدني

دولت عدّاء فيها ادوم الالطاف طاف

[90b] Düşmenüñ rağmına dā'im devletüñ bākī ola

' Ays u nüşuñ meclisinde ay u gün sākī ola

Gündüzüñ 'id-i sa'adet-baḥş u giceñ Qadr ola
Luṭf-ı Yezdān 'azze vü şān ḥāfız u vāḳī ola

141

TERCİ' -İ BEND MİN KELĀM-I ĀNĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

I.

- 1 Ey müsem mā-yı ḥaḳāyık 'ilmini duyan nigār
Vey mu'ammā-yı deḳāyık māhiri ferḥunde yār
- 2 Naẓm ile esrār-ı setr itdüm bu tercī' -i bende
Tā ki nādanlık idüp daḥl itmeye her nā-bekār
- 3 Remz u ḥarf u nükte ile söyledüm aḥvālümü
Ehl-i ḳāle setr idüben ehl-i ḥāle aşikār
- 4 Men bu şi' r-i dil-küşādan da'vi-i nuṭḳ itmezem
Söylemezsem oda yanar ḳorḳarum dār u diyār
- 5 Ey bu remzi fehmi iden nūr-ı Ḥudāyım çünki ben
Şeh-süvārüm şehriyārüm tācdārüm nāmdār
- 6 Ādem-i mecmū' uyam yokdur baña ḥaşr u kenār
Maẓharam her şüretüñ elvānına āyinevār

II.

- 1 'İlm-i baħr-i muħiṭi aplayan deryā menüm
Vus'at-ı zāt u şıfātı aşr iden ma' nā menüm
- 2 ātem-i mühr-i Süleymān'ı yazan imlā menüm
Kā'inātuñ defterin şerħ iden inşā menüm
- 3 'Allame'l-esmāyı ta' lım eyleyen insāna men
Nā-alef ferzend olan şol bende-i Mevlā menüm
- 4 Ehl-i 'irfān meclisinde bulmuşum adr-i tamām
Gerçi a' vām maħfilinde mağhek u rüsvā menem
- 5 Vā' izā zāğ u zağan şanma beni dānā iseñ
Gülsitān-ı lā-mekānda bülbül-i şeydā menem
- 6 Ādem-i mecmū' uyam yokdur baña aşr u kenār
Mazharam her şüretüñ elvānına āyinevār

III.

- 1 Manzar-ı ma' nā-yı küllem müşhid u 'ilm u ayāl
On sekiz biñ 'ālemi āyine sanam hem cemāl
- 2 Kaķnus-ı alb-i alāyıķ yanmadın nār-ı ğama
Yaķmış idi cānumı vağdetdeki nār-ı celāl
- 3 Dem urup diriltmedin 'İsā-yı Meryem mürde'ı
ālını iħyā idem men ism-i ayy'de bir kemāl

4 Leyli'ye Mecnūn henüz ' aşık degüldi ol zamān
Dil-rübā-yı vaḥdet ile bulmuş iken biz vişāl

[91a] ' Allemu'r-Raḥmān'dur ta' līm iden baña bunı
' Ālem-i ' ilm-i ' Alīm'üm māverā-yı kıl u kāl

6 Ādem-i mecmū' uyam yoḫdur baña ḥaşr u kenār
Mazḥaram her şüretüñ elvānına āyinevār

IV.

1 Müdrük-i ma' ni şināsum fāhum ' ilm u ḥakem
Nāṭık-ı nuṭk-ı ḥakāyık muḥbir-i Türk u ' Acem

2 Vaḫtimüñ Selmān'ıyum şı' r u selefden yegane
Ṭab' -ı nazm-engizle zātumda çün oldum ' alem

3 İşbu ḥāletler şehā zātumda ḥālümdür benüm
Çünkü cānum şafḥasında yazdı *nūn ve'l-kalem*

4 Elestü Rabbiküm didükde dimüşüm Ḥaḫḫ'a belī
Dimeyüp rüz-ı elestde döndürüp yüzüm ne' am

5 Nefḥa-i nefḥ-i *ileyhim* menba' -ı deryā-yı dem
Fāzıl-ı insān-ı mücmel şāriḥ-i şadr-ı elem

6 Ādem-i mecmū' uyam yoḫdur baña ḥaşr u kenār
Mazḥaram her şüretüñ elvānına āyinevār

V.

- 1 Mazhar-ı cüz' ile küllüm kâ'inâtım 'âlemüm
Cennetüm nârum hevâyum kendüm ile âdemüm
- 2 Kevşerüm nehrüm Fırâṭ'um âb-ı dünyâyum temâm
Zulmetüm Hızr'um yümüm âb-ı hayâtum zemzemüm
- 3 Nâkışum hûrum haķırüm şüretâ gerçi veli
Mâverâ-yı derk-i fehmüm gâyet ile mübhemüm
- 4 'Aşrımuñ Mañşür'ıyam sırr-ı Ene'l-Ḥaķ bendedür
Vechinuñ mir'âtıyam esmâ-yı külle maḥremüm
- 5 Tâc u taḥtum raḥt u baḥtum aḥsen-i taķvim hem
'Âlem-i bâķide dâyüm pâdişâha hem-demüm
- 6 Âdem-i mecmû' uyum yoķdur baña ḥaşr u kenâr
Mazharum her şüretüñ elvânına âyinevâr

VI.

- 1 'Âlem-i mülk u melek bir ḥaṭvedür reftâruma
'Ârifem ḥaddümden artuķ baķmañuz miķdâruma
- 2 Men meni medḥ eylesem zemdür yanında 'ârifüñ
Yoķdur vardur şehâ inşâf idüñ eş'âruma
- 3 Âb-ı deryâsı cihânuñ kaṭredür nuṭķumda şan
Âfitâb-ı âlem-ârâ zerredür envâruma

4 Ğarķ olaydı ħalk-ı    lem baħr-i raħmanda tam m
Nuŗķ ideyd m her me   n  kim gel r efk ruma

[91b]  n ħaķ kat ķalb mi cil  idindi vechine
  Aŗıķ olsa tań mıdur eŗy -y  k l did ruma

6  dem-i mecm   uyum yoķdur bańa ħaŗr u ken r
Mazħarum her Őuret ń elv nına  y nev r

VII.

1  nki ref  oldu ħic bum ben bańa buldum viŗ l
Ba  d-ez- n bild m ki d y m var imiŗ bende bu ħ l

2 V ŗıl iken ben bańa Őanırmıŗum d rum hen z
Fikr-i f sidler id p eylermiŗ m d rlar ħay l

3 Tenmiŗ m Őuretdede gerŗi ma  nide c n u cih n
C zm ŗ m z hirde likin b t num Ħaķ' a cem l

4 G h vaŗlum g h hecr m g h ikisinden biri
G h ķurbum g h ba  d m g h g hi ittiŗ l

5 ** niy ** mir'at-ı Ħaķ'am  n cem le her nefes
K lle yevmin huve f  Çe'n bende bulmuŗdur kem l

6  dem-i mecm   uyum yoķdur bańa ħaŗr u ken r
Mazħarum her Őuret ń elv nına  y nev 

KAŞİDE-İ DERVİŞ GÜNÂHİ-İ MEVLEVİ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nāzır-ı didār-ı Hâk olmak dilersen ābveş
Māsivā ebrini ref' it dīdeden meh-tābveş
- 2 Vech-i rahmet şalmasun ebrusına derseñ eger
Kāmetüñ bāri teveccühle ham it mihrābveş
- 3 Tūr-ı devrin bilmek isterseñ rızā bostānınuñ
Akıdup göz yaşların nālişler it tūlāb
- 4 Āb-ı ma' nīden leb-i rūhı dilersen ya meze
Gel berü ol kışr-ı şüretten ulu'l-elbābveş
- 5 Tatlıdur Şirīn'e ey Ferhād ezilmek kellesi
Tişe-i dest-i ecel ezmezse kand-i nāb-veş
- 6 Her ne deñlü mā'il olsañ rūzgār rūzgār
Yārden uçurmadın kor mı seni seylābveş
- 7 İsmetüñ pīrāhenin düzd-i hazān eyler penāh
Leb-be-leb her gülene şarıлмаğıl leblābveş
- 8 Dāğdur ol nār-ı ışık ile kalendervār eger
Cān gözün açmak dilersen lāle-i seyrābveş

- 9   Āşinā ol gevher-i maḳşūda kim bir gūn felek
Cezb idüp felek vücūduñ ğarḳ ider girdāb[veş]
- 10   Ka^ç be ḥaḳḳı cān sebīl etsūñ lisānuñdan müdām
Selsebil-i ma^ç rifet cārī olur mīzābveş
- [92a] Post-ı kende nuṭḳı ko ey dost çengāl-ı hilāl
Remz ider kim postuñ alur ḳaḳa ḳaşşābveş
- 12   Yār-ı ğār-ı şīr-i vaḥdet ol niğār-ı rūḥdan
Rāh-ı raḥmet-nūş idem derseñ aşḥābveş
- 13   Ḳıymetūñ bil ḳıymetūñ ey dil ki ḳalmışsın yetīm
Āb u gil içinde zāyi^ç gevher-i nā-yābveş
- 14   Ḥal olup her müşkülūñ ḥelvā olur tek sen hemān
Ḥalvet eyle kūşe-i dehlizde dūşābveş
- 15   Oldı ḳāşır rütbet ol kes mişal-i icāz-i nahl
Kim şafā iḥvānına oldı mümill itnābveş
- 16   Ḥüccet-i ‘ışḳa şuhūdu’l-ḥāl olup abdāllar
Nāme-i iḳbāle ‘ünvān oldılar elḳābveş
- 17   Ger dilerseñ ey dil endīşe kilidinden küşād
Bend olup bu yerde ḳalma ḥalkā-i ebvābveş
- 18   İşigi altun ider elbetde iksīr-i kemāl
Ditremezseñ devlet-i dūnyā için sīm-ābveş

- 19 Kılmayan albin meekk-i istiāmetden  ayār
Rūz-ı maşerde ara mabūn olur allābveş
- 20 Şeye ben Sūnni derim ol bana mūlid umaruz
İkimiz de Hā atında olavūz kezzābveş
- 21 Ne yerin amdan ne şādīden sevin kim  ālemūñ
Hāl u ālī bir arār olmaz ayāl-i  ābveş
- 22 Tav-ı zerrīn an idüp ey cāhil itme ahaha
Mār-ı emmāre şarılımış boynua ullābveş
- 23 Sana bu ayd-ı  alāyıkdan ne mūmkindür alāş
Kim vūcūduñ ser-be-ser bend eylemiş esbābveş
- 24 Allah Allah bāde-i kibre iñen meyl itme kim
Zehr-i ātildür görünür şerbet-i cūllābveş
- 25 andedür seyf-i  Alī kim bu kelām āteşin
Mūnker-i sengīn dile kār eylemez tīz-ābveş
- 26 Noka-i pergār-ı vadetdür gözüm merdūmleri
Dūr ider aruñ muīa merkezin atābveş
- 27 Āferin ol encūm-i gerdūn-ı istināya kim
Ana nisbet lev-i  arş olmışolmuşdur üstūrlābveş
- 28 Ey **Gūnāhī** vāşılum ben bir  arūs-ı vadete
Kim ridāū'l-kibriyā olmuş ana cilbābveş

2. Ğazeliyyât-1 Şu'arâ Bölümü

[92b]

ĠAZELİYYĀT-I ŞU‘ARĀ
RAĦİMEHUMU‘LLĀHU TA‘ĀLĀ

1

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 *Zıkr-i bi’smi’llahi’r-raĥmāni’r-raĥīm*
Āşikār u gizlüye sensin ‘Alīm
- 2 Derd-mendem derdüme eyle devā
Kim ĥastalara sensin ĥakīm
- 3 Ħamdu’llāh kim Muĥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeñüzi³⁵⁴ yā Kerīm
- 4 Őoñ nefesde şakla imānum benüm
Bulmaya yol aña Şeytānu’r-racīm

---

³⁵⁴ bendeñüzi: bendeleri (Ak, G.1, s.41)

- 5 Muştafa'nuñ hürmetine yā İlāh
Sen müyesser eyle cennātu'n-na'ım
- 6 Rūz-ı maşşerde **Muhibbi** bendeñi
İRme anı raḥmetüñden yā raḥīm

2

KELĀM-I VUŞLATĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yā İlāhi ol delil u reh-nümā
Eyle tevfiķüñ refiķ dāyim baña
- 2 Ḥāb-ı ğafletde ķoma bī-dār kıł
Cān gözini aç baķam senden yaña
- 3 Yaķ derūnumda ķerāĝ-ı 'ışķuñı
Hāne-i göñlümi kılsun rüşenā
- 4 Yā İlāhi 'ışķ-ı pāküñ ḥaķķıķün
Dāyimā vir ķalb-i 'uşşāķa şafā
- 5 Kıł münevver **Vuşlati**'nüñ ķalbini
Nūr-ı tevḥidüñle her dem ey Hūdā

3

KELĀM-I SELĪMĪ

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn

- 1 Fedā kı́l cism ile cānı de *lā ma' būde illā hū*
Özüñü eylegil fānı de *lā ma' būde illā hū*
- 2 Anuñ ğayrından it ' uzlet olasıñ maqbūl ğazret
Bulasın menzil-i kırbet de *lā ma' būde illā hū*
- [93a] Ŧaleb kı́lur iseñ anı görürsın nūr-ı Sübhān'ı
Bilesın sırr-ı Ğaqqānı de *lā-ma' būde illā hū*
- 4 Bilürsın bu fenā fülkin sevenler oldılar maħrūm
Beķā-yı ' izzet isterseñ de *lā ma' būde illā hū*
- 5 **Selīmī** ideğör āhı gel olğıl anuñ agāhı
Bulasın ol ŧehenşāhı de *lā ma' būde illā hū*

4

MİN KELĀM-I ' ĀCİZİ

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

- 1 ' İyd-ı vaşle kimse irmez olmadın kırbān hū
Ehl-i ' ışķa cān u dil emr eylemiş kırbān hū

- 2 Hū şarābın içmeyenler görmedi hūdan eşer
Derd odına yanmayanlar bulmadı dermān hū
- 3 Ceng u k̄ānun u ribāb u neyden al Hū sırrını
‘ Āşık olmayan ne bilsün kim nedür tālān hū
- 4 Dostum luṭf eyle gel göster cemālūñ şem‘ ini
Cān u dil pervānesi tā kim ola büryān hū
- 5 ‘ Ācizī cān u cihāndan geçmeyen ‘ āşık degül
Cānı olmaz her kimūñ kim olmaya cānān hū

5

MİN KELĀM-I ‘ULVĪ

Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün

- 1 Gedā-yı bī-nevā ol devlet u dünyāyı n’eylersin
Ölüm öñ şoñ meḳarrerdür ḳurı ḡavḡāyı n’eylersin
- 2 İdersin ser-bürehne taḫta tābutı çün mesken
Serir-i salṭanatda efser-i Dārā’yı n’eylersin
- 3 Ten-i efserdeki ḫil‘ at kefendür ‘ āḳıbet şāhum
Giyüp fāḫır libāsı aṭlas-ı dibāyı n’eylersin
- 4 ‘ Adem iḳlīmüne āḫır göçersin bī-kes u tenhā
Begüm yanuñca ‘ asker cem‘ idüp alāyı n’eylersin

- 5 Ecel peymānesin çeksin gerekdür ‘Ulviyā bir gün
Fenā bezminde şimdi sāgar u şahbāyı n’eylersin

6

MİN KELĀM-I SIRRĪ

Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün

- 1 Dilā ‘uqbā dilerseñ devlet-i dünyāyı n’eylersin
Ġaraž dīdar ise dünyāda gel ‘uqbāyı n’eylersin
- 2 Ölürsen cism-i zerdüñi kuçar çün hāk bir gün
Çeküp pehlūya her şeb bir semen-sīmāyı n’eylersin
- 3 Kefen pīrāhenin bir gün giyersin ‘ākıbet şāhum
Giyüp şimdi kabā-yı zer-keş u dibāyı n’eylersin
- 4 Degülsin çün ġnā-yı qalbe mālik ey dil-i şeydā
Şatup halka metā‘ -ı nāz u istignāyı n’eylersin
- 5 Geçüp tül-ı emelden ibn-i vaqt ol künc-i ‘uzletde
[93b] Çeküp Sırrī bugündür şıḥhat u ferdāyı n’eylersin

7

MİN KELĀM-I VUŞLATİ

Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün

- 1 Dür-i maṭlūb dil baḥrinde bul ‘ummānı n’eylersin
Güher maḳşūd iden şarrāf-ı dehr ol kāni n’eylersin
- 2 Cihānda ehl-i ḥāl ol māzi müstaḳbeli fikr itme
Nazar çün ḥāledür ancaḳ geçen ezmānı n’eylersin
- 3 Görürsen şūretā insān veli ḥayvān-ı nāṭıḳdur
Ara insān-ı kāmīl bul baḳar ḥayvānı n’eylersin
- 4 Sikender gibi maḥrūm olma ḳalma zūlmet içinde
Hızır’veş āb-ı ḥayvāna iriş zūlmāni n’eylersin
- 5 Ma‘ ānī dūrlerin çün düzmeye sen rişte-i naḳma
Sivār olup semend ṭab‘ uña meydānı n’eylersin
- 6 Maḥabbet gülşeninüñ güllerin şoldurma her dem kim
Gözüñden durma aḳıt yaşları bārānı n’eylersin
- 7 Otur beytü’l-ḥazīnde yaş döküp Ya‘ ḳūb gibi her dem
Bulagör **Vuşlati** cān Yūsuf’ın Ken‘ ān’ı n’eylersin

8

VELEHU EYŻAN

Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün

- 1 Şafā kesp eyle zāhid cübbe-i pīrānı n'eylersin
Hulūsuñ yoķ durur çün zıkr idüp Şubhān'ı n'eylersin
- 2 Oturup künc-i mescide geçür tesbīhi göñlüñden
Riyāyı ķo elüñden sebħa-i mercānı n'eylersin
- 3 Münevver kıl derūnuñ nūr-ı tevħīd-i Hūdā ile
Ziyā-yı şems [u] envār-ı meh-i tābānı n'eylersin
- 4 Ğam u miħnet deminde saña yār u ğam-ğüsār olmaz
Çeküp kaydın cihānda isteyüp yārānı n'eylersin
- 5 Muķāyyed olma āzāde olup kayd-ı ta' alluķdan
Cihānda başuña sulţān olup sulţānı n'eylersin
- 6 Ribāţ-ı köhnedür dünyā konanlar göçdiler āħır
Göçersen 'ākıbet sen de yayup virānı n'eylersin
- 7 Hūdā **Vuşlatı** cürmin yumaz ise ķatre-i rahmet
Ya ol deryā-yı luţf u cūd-ı bī-pāyānı n'eylersin

[94a] VELEHU EYŻAN

Mefāilün Mefāilün Mefāilün Mefāilün

- 1   Koyup kūyımı cānānuñ gezüp seyrānı n'eylersin
Gözet her demde dil-dāruñ baqup beyānı n'eylersin

- 2   Bitür cān gülşeninde bir niḥāl-i ḡonca-i ḥoş-bū
N'edersin serv-i bostānı gül-i ḥandānı n'eylersin

- 3   Mu' aṭṭer kı l dimāḡuñ būy-ı zūlf-i yār ile her dem
Bu gülzār-ı cihānda sūnbül u reyḥānı n'eylersin

- 4   Bilirsen her yaña şūfī nedür başuñda bu sevdā
Cihānda derd-i 'ışkı arayup dermānı n'eylersin

- 5   Gedā-yı 'ışk olup peşmīneñi tāc u ḳabādan geç
Giyüp fāḥır libāsı baqınup dōrt yanı n'eylersin

- 6   Bilürsin 'ālem-i vaḥdet selāmetdür talep-kār ol
Cihān keşret durur ḡavḡā yeridür anı n'eylerrün

- 7   Otur beytü'l-ḥazīnde yaş döküp Ya' ḳūb gibi her dem
Bulagör **Vuşlatı** cān Yūsuf'ın Ken'ān'ı n'eylersin

10

MİN KELĀM-I ḤALİLĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yārını yarın görendür kim bugün yarın görür
Görmeyen yarın bugün yarın kaçan yarın görür
- 2 Kim ki keşretten geçüp oldı 'alāyıkdan berī
Vaḥdetüñ buldı tarīkin Ḥaqq'ıñ envārın görür
- 3 Ka'be-i ma' nāyı 'ārif dem-be-dem eyler tavāf
Ḥāci-i şüretdür ol kim Ka'be dīvārın görür
- 4 Kim ki nefsin bilmedi rabbini bilmez şek degül
Nefsini bilendür ol kim kendü miqdārın görür
- 5 Aşılan dār-ı belāya dünyada Manşūr'veş
Nice dil-şād olmasun kim rüy-ı dil-dārı görür
- 6 Yārın anda şöḥbet-i dīdārdan maḥrūm olur
Bunda herkes gibi her kim dünya murdārın görür
- 7 Ey Ḥalīlī ol hümā-himmet fakīr ol kim müdām
Ārzū-i cennet itmez dost dīdārın görür

11

MİN KELĀM-I FUZŪLĪ

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū fā' ilün

- 1 Cānlar virüp senüñ gibi³⁵⁵ cānāne yetmişem
Raḥm eyle kim yetince sana cāne yetmişem
- [94b] Şükrāne-i vişāliñe cān verdigüm bu kim
Çok derd çekmişem ki bu dermāne yetmişem
- 3 Hālüm diyüp murāduma yitsem ' aceb degül
Bir bendeyem ki der-gāh-i sulṭāne yetmişem
- 4 Mūr-i muḥaqqāram ki serāsime çok gezüp
Nā-gāh bār-gāh-i Sülaymān'e yetmişem
- 5 Bir bülbülem ki gül-şen olupdur neşīmenüm
Yā tütüyem ki bir şeker-istāne yetmişem
- 6 Devr-i felek müyesser idipdür murādumı
Güyā ki ṭālib-i güherem kāne yetmişem
- 7 Miskin **Fuzūli**'yem ki yüzüm sana tutmuşam
Yā bir kemīne ḳaṭre ki ' ummāne yetmişem

---

³⁵⁵ gibi: kimi (Akyüz, G.187, s.221)

12

MİN KELĀM-I ḤAYRETİ

Mef'ülü Mefā'ilün Mef'ülü Mefā'ilün

- 1 Ne āteş ü bād ü ne āb [ü] gil idüm cānā
Sen serv-i hevā-baḥşa ben mā'yil idüm cānā
- 2 Daḡı gili Ferhād'uñ olmamış idi taḥmīr
Ben rāh-ı maḥabbetde³⁵⁶ pā-der-gil idüm cānā
- 3 Ğālemde henüz adı yād olmadan engūruñ
Ḥūm-ḥāne-i vaḥdetde ben ḵānzil idüm cānā
- 4 Leylī'ye henüz³⁵⁷ meftūn olmamış idi Mecnūn
Ben vādī-i ḥayretde lā-ya'ḵil idüm cānā
- 5 Ğışḵ eyledi āvāre ben Ḥayretī'yi yoḡsa
Her hızmeye cān ile müsta'cil idüm cānā

13

VELEHU EYẒAN RAḤĪMU'LLĀH

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gün yüzüne *ve'd-ḍuhā* eyler işāret Muştafā
Hem ḵılır *ve'l-leyli* zūlfüne delālet Muştafā

³⁵⁶ rāh-maḥabbetde: rāh-ı meşāḵkatde (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, G.1, s.133)

³⁵⁷ henüz: daḡı (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, G.1, s.133)

- 2 Dest-i kudretle yazılmış süre-i *Ve 'ş-Şems'* dür
Muşhaf-ı hüsnünde ki āyāt-ı rahmet Muştafā
- 3 Bulmaz erbāb-ı ' ışkuñ şemme-i hālātını
Zāhid-i murtāz bin kılsun ' ibādet Muştafā
- 4 Her kişi kim zülfünüñ küfrini imān bilmeye
Aña mü 'min dimez erbāb-ı zārāfat³⁵⁸ Muştafā
- 5 Sende bilmem ne kerāmet var durur kim kul olur
Bir nazār görse yüzüñ ehl-i velāyet Muştafā
- [95a] Dāl-i devletdür dile her bendi miskīn zülfinüñ
Hışm-ı çeşmüñdür baña ' ayn-ı ' ināyet Muştafā
- 7 **H̄ayretī** yanar cehennemden beter hecr odına
Hey şefā' at itmedüñ bir dem³⁵⁹ kıyāmet Muştafā

14

VELEHU EYZAN³⁶⁰

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Seyrüm oldı dün gice Tūbā'yı gördüm bir nazār
Çin seher ol serv-i hoş-bālāyı gördüm bir nazār

³⁵⁸ zārāfat: tarīkat (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.2, s.134)

³⁵⁹ ...: hey (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.1, s.133)

³⁶⁰ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.51, s.167

- 2   Kurtulup zulmetden açıldı biraz gönlüm gözüm
           Yine ol mihr-ı cihân-ārâyı gördüm bir nazar
- 3   Çün gelüp yaylâğı seyr itdüm hemânâ fi'l-meşel
           Yir yüzinde Cennetü'l-Me`vâ'yı gördüm bir nazar
- 4   Uş baña dağ üsti bâğ oldu bu gün yoldaşlar
           Ol lebi gonca gül-i ra' nâyı gördüm bir nazar
- 5   Necde vardum şanki Mecnûn'ı temâşâ eyledüm
           Hayreti-i vâlih [ü] şeydâyı gördüm bir nazar

15³⁶¹

VELEHU EYŻAN

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün

- 1   Maḥabbet bezminüñ dil menzilidür
           Mey-i ' ışkuñ hıred lâ-ya' kılıdur
- 2   Dökülsün dâne dâne eşk-i çeşmüm
           Maḥabbet mezra' inuñ ḥāsılıdur
- 3   T̄arîk-ı ğamda başum bir ceresdür
           Dehānumda dilüm gūyā dilidür

³⁶¹ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.50, s.167

4 Raķībūñ ne çalar bezm-i belāda
Gerek biñ kez ötsün çük kılıdur

5 Ölüm āsān olupdur **Ĥayretī**'ye
Bu halkuñ gerçi ġāyet müşkilidür

16

VELEHU EYŻAN

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1 Luţf it unutma bendeñi himmet zamānidur
Kim fevt olur efendi bu fırsat zamānidur³⁶²

2 Devründe irdi pāye-i ' āliye her kişi
Alçaķda koma bendeñi rif' at zamānidur

[95b] Hengām-ı ' ayş u mevsim-i şādī irişdi gel
Koma beni ' anāda ' ināyet zamānidur

4 Tīmār eyle derdüme ey cān t̄abībi kim
Bīmār olan gönüllere şışhat zamānidur

³⁶² Divan'da matla beytinden sonra şu beyit yer almaktadır (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.68, s.177):

Gel ben gedāyı eyleme mahrüm u nā-ümīd

Herkes murāda irdi ġanīmet zamānidur

- 5 Āfāk içinde her kişi hoş-dil faķiri de
 oma mariz u³⁶³ faķa ifaķat zamānidur
- 6 İgmāz kıлма zaķmuma merhem maķallidür
 İhmāl itme ĥastaya şerbet zamānidur
- 7 Yok senden özge kimsecügüm bir mededsüzem
 Raķm eyle derd-mendüñe řefķat zamānidur
- 8 Redd itme ben de bende-i dirinenem senün
 Çek sāye-i ķabüle ĥimāyet zamānidur
- 9 Ben nā-tüvānı   asker-i ġam eyledi zebün
 At şal meded dön üstüme cür  et zamānidur
- 10 Ol dest-ġir kaldı ayaklarda **Ĥayretī**
 řāhum   alilik eyle mürüvvet zamānidur

17

VELEHU EYŻAN

Fā ilātün Fā ilātün Fā ilātün Fā ilün

- 1 şem  ile dutuřmaġı pervāne benden öğrenür
 Yanmaġı göynüklüler gerçi ki andan öğrenür

³⁶³ mariz u: mariz-i (Çavuşoġlu ve Tanyeri, G.68, s.178)

- 2 H̄āce apuzın daı bilmez tıfıldur sevdügüm
Şıve bābın bilmezem ey h̄āce andan öğrenür
- 3 Benden öğren şanat-i ıı gel ey şofi ki çün
Ādet-i meşhūrdur bilmez bilenden öğrenür
- 4 Sanat-i derd ü belā çekmekde üstād oldı dil
Āşık olan gerçi fi'l-cümle bu fenden öğrenür
- 5 Ālem-i hayretde şeydālanmağı o³⁶⁴ ey **H̄ayretī**
Şöyle hayrānsın ki her dīvāne senden öğrenür

18

VELEHU EYŻAN³⁶⁵

Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün

- 1 Çeşm-i h̄ūn-rizūñ ucından dīdeler giryān olur
Hey ne zālimesin ki her dem işigūñde an olur
- 2 Nice arz idem aceb sūz-ı dili dil-dāra ben
Nāme göndersem kebūter iltemez biryān olur
- [96a] Āşıkumdur ıum ile n'ıçün ölmez dir imiş
Ölmek āsān idi ammā arada hicrān olur

³⁶⁴ ko:... (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.77, s.184)

³⁶⁵ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.99, s.197

- 4 Didüm ey meh-rû n'ola mihr ü vefâlar eyleseñ
Nâz ile güldi didi ' âlemlere destân olur
- 5 Ey kemân-ebrû hayât-ı cāvidānī kesb ider
Tekye-i ' ışkuñda her cān kim senüñ qurbān olur
- 6 Mısr-ı hüsn içinde bir Yūsuf-cemāl kim görür
Kul olur bin cān ile gönülüm ' aceb sultān olur
- 7 Şemme-i esrār-ı ' ışkumdan kime şerh eylesem
Hayreti-i vālih [ü] şeydā gibi hayrān olur

19

VELEHU EYŻAN³⁶⁶

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 Ayağüñ toprağı ser-tācumuzdur
İşigüñ ' arşumuz mi' rācumuzdur
- 2 Bulaldan ' ışkunuñ gencīnesini
Kamu mīr ü gedā muhtācumuzdur
- 3 Geçürüz āhumuz oğın felekden
Bu nüh şīşe bizüm umacumuzdur

---

³⁶⁶ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.87, s.190

- 4 Nice olsun gönül mülki ʿimāret
 Ḥarāmī gözlerün yağmacımızdur
- 5 Ḥarābāt erlerinün ḥāk-i pāyı
 Bizüm ey **Ḥayretī** ser-tācumuzdur

20

VELEHU EYẒAN

Mefʿülü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

- 1 ʿAyn-ı ʿināyet ile baña bir nazār yeter
 Maḳşūd olan vefā ise uşbu ḳadar yeter
- 2 Çok çok cefālar eyledüğün az vefā mıdur
 Ger ādem iseñ³⁶⁷ ol bize ey verd-i ter yeter
- 3 Mihmān-ı ḥān-ḳāh-ı ğam-ı ʿışḳ olanlara
 Ḥün-ı ciger çekilse ne var³⁶⁸ mā-ḥazar yeter
- 4 Ḳaçduḳca dil kebūteri müjgānuñ oḳları
 Ardından öñine geḳer anuñ irer yeter
- 5 Devlet nişānı **Ḥayretiyā** başda ʿāşıḳuñ
 Maḥbūbınuñ ayağı tozından eşer yeter

³⁶⁷ iseñ: isem (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.95, s.194)

³⁶⁸ ne var: n'ola (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.95, s.195)

21

[96b] VELEHU EYŻAN

Mef'ülü F'ā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün

- 1 Dil-teşneyem İlāhi āb-ı zülāle irgür
Fürkat şebinde ya' nī rüz-ı vişāle irgür
- 2 Nār-ı celālūñ ile hākister olmadın ten
Dīdār Hāķ'ı yā Rab nūr-ı cemāle irgür
- 3 Bu mihr-i cānı kırtar yā Rab³⁶⁹ kūsūf-ı ğamda
Maķşūd kevkebini burc-ı kemāle irgür
- 4 Bu dehr-i dūn elinden hāke berāber oldum
Kaldur elüm alup ol tāze nihāle irgür
- 5 Zevķ u şafā ile kııl bī-hūş Hāyretī'yi
Ey sākī-i maħabbet gel bir piyāle irgür

22

VELEHU EYŻAN³⁷⁰

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 'Āşık-ı taħķik olan cevr ü cefādan hazz alur
Sāhib-i taķlīd olan mihr ü vefādan hazz alur

³⁶⁹ yā Rab: kıoma (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.82, s.187)

³⁷⁰ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.107, s.202

- 2   ‘ Āşık-ı şādık olan cevrine yāruñ cān virür
Mübtelā-yı derd-i ‘ ışk olan belādan hazz alır
- 3   Ġam degüldür çekse Bū-Cehl-i raķībüñ ta‘ nını
Şol şafā ehli ki hubb-ı Muştafā’dan hazz alır
- 4   Yād ider misin dil-i bī-çāreyi düşünām ile
Müstedām ol hastadur miskīn du‘ ādan hazz alır
- 5   **Ĥayretī** şavm-ı firāk-ı yārdan incinmeyüp
‘ Iyd-i vuşlatda hemān bir merħabādan hazz alır

23

VELEHU EYŻAN

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1   Rind-i fāniler bu dünyā-yı fenādan geçdiler
Zāhidā şanma şarāb-ı dil-güşādan geçdiler
- 2   Şāh için çāk eylediler ten libāsuñ terk idüp³⁷¹
Terk ü tecrīd oldılar tāc u kabādan geçdiler
- 3   Öldiler ölmezden öñdin ya‘ nī ihyā oldılar
Bu ten-i hākīyi koydılar semādan geçdiler

³⁷¹ terk idüp: terk terk (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.114, s.206)

- 4 Bir nefes ey h̄āce t̄ā' at kılmadılar zerķ için
Ehl-i tevḥid oldılar zerķ ü riyādan geçdiler

- [97a] T̄ālib-i rāh-ı ḥaķīķat oldılar abdāllar
Ḥayretī el yudılar her mācerādan geçdiler

24

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ḥāk-i pāyuñ ey güzeller şāhı başlar tācıdur
Āsitānuñ ehl-i 'ışķuñ 'arşıdur mi' rācıdur
- 2 İrmedi dil vaşluña yıllar durur kūyuñdadur
Görmedi nūrı iñen çoķdan mücāvır ḥācıdur
- 3 Şaķınuñ dil mülkini tārāc iderler şaķınuñ
Ġamze-i tātār-ı dil-berler³⁷² ķatı yaĝmacıdur
- 4 Ḥüsn meydānında ey dil ĝamze-i ĝammāz-ı dost
Hey ne tır-endāz olur kim cān u dil umacıdur
- 5 Keşf-i esrār eyler ise Ḥayretī Mañşūr'vār
Dār ile ķorķutma sofī ol anuñ mi' rācıdur

³⁷² tātār-ı dilberler: tātārı ḥübānuñ (Çavuşoĝlu ve Tanyeri, G.115, s.206)

25

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Cānumı mest eyleyen yārūñ leb-i meygūndur
Zār iden dil ' andelībin ol ruḥ-ı gülgūndur
- 2 Göñlümün şeydālğın ' ayb eylemen Ferhād'vār
Bir leb-Şīrīn saçı Leylī'ye çün Mecnūn'dur
- 3 Dest-i ḳahrından bu dehrūñ her kime ḳan ağlasam
Görürem benden beter anuñ da bağırı ḥūndur
- 4 Nev-resīde ḡoncalar bülbüller gibi zār eylemek
Gülşen-i dehr içre anlar³⁷³ eskiden ḳānūndur
- 5 **Ḥayretī**'yi büstān-ı dehrde dolābveş
Döne döne inleden bu gerdiş-i gerdūndur

26

VELEHU EYŻAN

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Şüretā ḳatreyüz ammā ki deñizdür dilümüz
Bulımaz keştī-i endişe bizüm sāhilümüz

---

³⁷³ anlar: ey dil (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.93, s.193)

- 2 Şöyle çābükleriüz biz bu tarīķuñ k'irişür
Evvvel adımda ʿadem mülkine eñ kāhinümüz³⁷⁴
- [97b] Göñlümüz alçaķ olup ger yüzümüz yerde ola
Ķadr ile ʿarş-ı muʿallāda olur menzilümüz
- 4 Nükte-i ʿıŝķı tanışmañ ne bilür dānişmend
Kim dāniş ile bizüm ħall olımaz müşķilümüz
- 5 Bir Ķadeĥ bādeye cānlar virürüz **Ħayretiyā**
Bilmezüz ĥamr ile mi oldı muĥammer gilümüz

27³⁷⁵

VELEHU EYŶAN

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1 Ğam degül dāyim sıfāl-i ĥāk olursa cāmumuz
Tek müdām olmasun eksük bāde-i gül-fāmumuz
- 2 Kaʿbe-i kūyuñda senüñ Ķurbān olup Ķoçlar gibi
Ħora geçmekdür hemān ey meh bizüm bayrāmumuz
- 3 Devlet-i ʿıŝķuñda bir ʿālemdeyüz biz şimdi kim
Rüşenāyi-baĥş-ı hengām-ı seĥerdür ŝāmumuz

³⁷⁴ kāhinümüz: kāmilümüz (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.132, s.216)

³⁷⁵ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.133, s.217

- 4 Mergzār-ı kıuds olur cevlān-geh-i tāvūs-ı cān
Rište-i kayd-ı ta' alluķ olmaz ise dāmumuz
- 5 Biz melāmet defterine geķmedük ey **Ĥayretī**
Nāme-i nāmūsdan ĥakk olmadınķaķ nāmumuz

28

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Lāübāliyüz gedāyuz gerķi sultānlar bizüz
Şüretā kem ķatreyüz ma' nīde ' ummānlar bizüz
- 2 Bir birümüzle belā bezminde dāyim şubĥa dek
' Işķ odından yanıcı şem' -i şebistānlar bizüz
- 3 Kūşe-i meyĥānelerde dāyim mest u ĥarāb
Pīrehen ķāk idici ālūde dāmānlar bizüz
- 4 Kūşe³⁷⁶ -i miĥnetde bir ķaķ derd-mendüz gerķi kim
Ĥaķma bizden zāhidā derdüñe dermānlar bizüz
- 5 Gülşen-i rāz içre esrār-ı deķāyık³⁷⁷ söylerüz
Şimdilik ey **Ĥayretī** murg-ı ĥoş-elĥānlar bizüz

³⁷⁶ Ĥūşe: hücre (Ĥavuşođlu ve Tanyeri, G.137, s.219)

³⁷⁷ deķāyık: ĥaķāyık (Ĥavuşođlu ve Tanyeri, G.137, s.219)

29³⁷⁸

VELEHU EYŻAN

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

- 1 Yüri hey fitnesi çok şefkati az
Özi gibi gözi de şūḡ u ṭannāz
- 2 Beni öldürmek için hey vefāsuz
Nedür bu bunca şīve bu kadar nāz
- 3 Nedür bu ṭurra-i pür-çīn-i ṭarrār
Nedür bu ġamze-i pür-kīn-i ġammāz
- 4 ' Āceb şayd eyledüñ göñlüm hümāsın
Naẓīrūñ görmedüm va'llāhi şeh-bāz
- 6 Cihāndur bu güzeller cevri ammā
Ḥabībüm saña beñzer az olur az
- 7 Raqībūñ gibi urġan yaraşur
Hele ben görmedüm üstād cān-bāz
- 8 Bu gün meydānda gerçi cān-fedā çok
Begüm bu **Ḥayretī** de cāna ḡalmaz

---

³⁷⁸ Çavuşoġlu ve Tanyeri, G.146, s.224

30

VELEHU EYŻAN

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Zāhidā hırķa-i sālūs [u] riyādan beriyüz
Budalāyuz baş açuķ tāc u ķabādan beriyüz
- 2 Biz de Ferhād gibi ehl-i belānuñ biriyüz
Bizi ey Hıusrev-i Şirīn ķo şafādan beriyüz
- 3 Başumuz derd ile hoşdur ķo řabībā bizi gel
Derd-i ser virme bize ķünkü devādan beriyüz
- 4 Pādiřāhum ķuluñam mihr ü vefā eyle didüm
Didi nāz ile biraz mihr u vefādan³⁷⁹ beriyüz
- 5 Mācerādan geķüben³⁸⁰ birlige bařduķ ķademi
El yuduķ Hıayretiyā biz men ü mādan beriyüz

31

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fāitātün Fā' ilün

- 1 Yine biñ cān ile bir cānāna dūřdi gönlümüz
Muřtafā'dur adı bir sultāna dūřdi gönlümüz

³⁷⁹ mihr u vefādan: semt-i vefādan (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.147, s.225)

³⁸⁰ geķüben: geķeli (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.147, s.225)

- 2 Ālem-i ʿışka birağaldan bizi bu rüzgār
Şanki bir zevrağ durur ʿummāna düşdi göñlümüz
- 3 Sūfiyā men ʿ idemezsiñ bizi bin Şeytānlık it
Āşıkuz biz şüret-i Raḥmān'a düşdi göñlümüz
- [98b] Ruḥlaruñ devrinde bend oldı şaçuñ zencirine
Nev-bahār içre yine dīvāne düşdi göñlümüz
- 5 Bundan artuğ **Ḥayretī** ʿ ālemde rüsvālİK mı var³⁸¹
Pirlik vaqtinde bir oğlana düşdi göñlümüz

32

VELEHU EYŶAN³⁸²*Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün*

- 1 Bir nihāl-i tazedür ḳaddüñ senüñ ey serv-i nāz
Şīvelerden mīvesi eksük degüldür ḳış u yaz
- 2 Ehl-i ʿışk içre namāz olmaz diyü taʿn eyleme
Şūfiyā şāfi derün ile niyāz olur niyāz
- 3 Zāğ-ı hālin beñ ḳoyup zülf-i siyāhın ağ idüp
Göñlümüñ şeh-bāzını şayd eyledi bir ḫile-bāz

³⁸¹ mı var: m'olur (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.143, s.223)

³⁸² Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.145, s.224

- 4 Leblerüñ öpdükce irmez nāle vü āhum benüm
Sāḳıyā mey meclisinde eksük olmaz söz ü sāz
- 5 Ḥaylī çekdüñ cevriñi yāruñ egerçi **Ḥayretī**
‘Ömri çok olsun hele luṭfın daḫı gördüñ biraz

33

VELEHU EYẒAN

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Niçe gündür ki dil-dārum görünmez
Bütün gün aḡlaram yārum görünmez
- 2 Ḥazān³⁸³ oldı yine bāḡ-ı dil ü cān
Nihāl-i ḥüb-reftārum görünmez
- 3 Dilā zār ol ki bir ḥaylī zamāndur
Benüm yār-ı dil-āzārum görünmez
- 4 Olupdur varlıgumla yoḡluḡum bir
Cihānda olalı varum görünmez
- 5 Fiḡān it **Ḥayretī** dāyım çü bülbül
Ḳanı ol yüzi gülzārum görünmez

---

³⁸³ Ḥazān: ḫarāb (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, G.149, s.226)

34

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Pūte-i ' ışka düşüp qāl olmaq ister gönlümüz
Qalbi şāfi pāk abdāl olmaq ister gönlümüz
- [99a] Her qaçan kim esb-i nāza binse ol çāpük-süvār
Atınuñ öñinde pā-māl olmaq ister gönlümüz
- 3 Duymağa rāz-ı dehānın bir bir³⁸⁴ eşq-i dīdeden
Nokta dökmiş yine remmāl olmaq ister gönlümüz
- 4 Tīr-i miḥnet şol kadar deldi ki ' arz-ı ḥāl için
Bezm-i ğamda yāra kavvāl olmaq ister gönlümüz
- 5 Yine cān naqdīn virüp derd almağ için **Ḥayretī**
Çārsū-yı ğamda dellāl olmaq ister gönlümüz

35

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Her qabādan göz diküp tek cāme kıılma iltimās
Dik tecerrüd sūzeni birle yelek³⁸⁵ üzre pelās

³⁸⁴ bir bir: yer yer (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.148, s.225)

- 2 Ak ʿabā gey şubḥ-ı sâdıķ gibi tek rüşen-dil ol
Şeb gibi tîre-derûn olma geyüp zerrîn libās
- 3 ʿĀrif iseñ ne kullı ol kimsenüñ ne ḥācesı
Kim bu fānī evde ne Maḥmūd kaldı ne Ayās
- 4 Yok durur bir ḥabbe taḥşilüm mezraʿ da benüm dirîĝ
Geldi ʿömrüm ḥāşılın biçmeĝe ḳaddüm oldu dās
- 5 **Ḥayretî** güyā bir āyetdür cemāl-i dost kim
Sûre-i *ve-ş-Şems*’den itmiş Ḥaķ anı iķtibās

36

VELEHU EYŹAN³⁸⁶*Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün*

- 1 Geldi irdi çün yine kara ḥaber gibi tırāş
Ey dirîĝā atdı oķın yaşdı yayın göz ü ḳaş
- 2 Ğālibā āḥır zamān olmuş durur yoldaşlar
Rûm ilinde her tarafından fîtneler ḳaldurdı baş
- 3 ʿĀrızuñ ābında ĝarķ olsun dir iseñ ḥaṭṭuñı
ʿAsker-i Firʿavn’dur Mûsā ile itdür şavaş

---

³⁸⁵ yelek: pelās (Çavuşoĝlu ve Tanyeri, G.152, s.228)

³⁸⁶ Çavuşoĝlu ve Tanyeri, G.157, s.231

- 4 Kimse parmak başmasun Һarfũne dirseñ dostum
İki günde bir tırāş ol iki günde bir tırāş
- 5 Hıç Һisāb u Һaddi yođ mūlar bitūpdür **Һayretī**
Dem-be-dem ağsa ‘aceb mi gözlerümden Һanlı yaş

37³⁸⁷

[99b] VELEHU EYZĀN

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Tañ mıdur ger olsa ol āfet-i devrān serkeş
Olur elbette bilürsin meh-i tābān serkeş
- 2 Gül gibi elden ele varma ki tez şolmayasın
Dostum ol nitekim serv-i Һırāmān serkeş
- 3 Böyle yandurmaz idi her gice pervānelerin
Olmasa sencileyin şem‘-i şebistān serkeş
- 4 Yüzi yerdeydi hemīşe işi miskīnlik idi
Oldı yüz bulalıdan zūlf-i perīşān serkeş
- 5 Şūfī ger şūret-i insāna sücūd eylemeye
Һayretī tañ mı ki olmadı mı Şeytān serkeş

³⁸⁷ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.158, s.231

38

VELEHU EYŻAN

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Ehl-i kemāle taş işigüñ secdegāh imiş
Allāh ne āsitāne-i devlet-penāh imiş
- 2 Zülfüñ bitürdi bend-i belā bu ğam-ı haṭuñ
Şūrīde dillere ne belā-yı siyāh imiş
- 3 Tağlar başındağı görinen ebr şanmañuz
‘ Āşıklar itdüğü dün u gün āh u vāh imiş³⁸⁸
- 4 And içmek istedüm mey-i nāb içmege velī
Āyīn-i ‘ ışk içinde danışdum günāh imiş
- 5 Ey **Ḥayretī** kulu olan olur cihāna şāh
Sultān-ı ‘ ışk hey ne yüce pādīşāh imiş

39

VELEHU EYŻAN³⁸⁹

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ayru düşmek yārdan yoldaşlar düşvār imiş
Güşe-i fürkatde tenhālık ne müşkil kār imiş

³⁸⁸ ‘ Uşşākdan havāya çıkan dūd-ı āh imiş (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.159, s.232)

³⁸⁹ (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.160, s.233)

- 2 Dostlar bu gülsitân-ı ʿâleme şüret viren
Ol lebi gonca yüzi gül serv-i hoş-reftâr imiş
- 3 Ayrılık vâdisine tayandı vardı rāh-ı ʿışk
Çāre ne çekmek gerek ey dil yoluñda var imiş
- 4 Gelmege ʿahd eyledi gitdi dirîğâ ol şanem
Aldadı ben nâ-tüvânı bilmedüm ʿayyār imiş

[100a] Mülk-i dilde âteşüm üstine âteşler yağan
Oda yansun **Hayretî** eşʿār-ı âteş-bār imiş

40

VELEHU EYẒAN

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

- 1 Be bu yirlerde ne hoş şüh-ı cihānlar var imiş
Cān virür ʿāşıka çok rüh-ı revānlar var imiş
- 2 Diñdürür söylese bülbüllerinüñ şıklığını
Ne güşāde gül-i gülzār-ı cinānlar var imiş
- 3 Deldiler gamze oқыyle nice yirde cigerüm
Oğ niçe fitnessi çok kaşı kemānlar var imiş

- 4 Emdürür hastasına gâh dilin gâh dudağın
‘ Āşıka cān yidürür bunda ne cānlar var imiş
- 5 Bu sipāhī bu beg oğlı dime düş ayağına
Kuculur bunda fülān oğlı³⁹⁰ fülānlar var imiş
- 6 Hūblar ma‘ denidür dirler idi gerçek imiş
Gör ne kābilce ne gevherce cuvānlar var imiş
- 7 Şalınur bile hevādārı ile ‘ār itmez
Ḥayretī bunda ‘aceb serv-i revānlar var imiş

41³⁹¹

VELEHU EYŻAN

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey gönül olmak dilersen ğuşşa vü ğamdan ḥalāş
Cidd ü cehd it olıgör kayd-ı dü ‘ālemden ḥalāş
- 2 Nefsüñi kırtarmaz isen nār-ı ḥāqđ u āzdan
Bilmiş ol olmazsın ey şofi cehennemden ḥalāş
- 3 Bağlamalı bir delüsin ey dil-i şeydā eger
İster iseñ kayd-ı bend-i zülf-i pür-ḥamdan ḥalāş

³⁹⁰ oğlı: ibn-i (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.161, s.234)

³⁹¹ (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.164, s.235)

- 4 Zaḥm-ı tîğ-i ‘ışk-ı yāra var boyun vir ey gönül
Fikr-i merhemden ḥalāş ol fikr-i merhemden ḥalāş
- 5 Derd ile bir āh idüp geçdi özinden **Ḥayretī**
İki ‘ālem guşşasından oldu bir demden ḥalāş

42

[100b] VELEHU EYẒAN

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Āzādelik risālesidür ehl-i ‘ışka ḥaṭ
Ḳazıduñ ey nigār yazıldı meger ğalaṭ
- 2 Ben ḳuluña efendi ‘ıtık-nāme olmadan
Ḳatlüme ḥüccet olduğı çok yeg durur o ḥaṭ
- 3 Bildüñ nedür rümüz-ı ḥaṭ-ı istivāyı sen
Olduñsa Muştafā’ya eger ümmet-i vasaṭ
- 4 Terk itdi ḥaṭtı geldi diyü ol ki yārını
Yumaz yüzi karasını Nıl ü Fırāṭ u Şaṭ³⁹²

³⁹² Divan’da bu beyitten sonra şu hüsn-i makta beyti yer almaktadır(Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.165, s.236):

Ḥüsnüñ kemālidür şanemā ḥâṭ ki Muştafā
Gördüm didi o Rabbümi *fi şūretin ḳaṭaṭ*

- 5 Ağ u qarayı terk idegör **Ḥayretī** eger
 ‘Işkı ise cihānda murāduñ senüñ faqat

43³⁹³

VELEHU EYẒAN

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Zāğ ḥālin beñ koyup zülf-i siyāhın kıldı ağ
 Kırdı bir beg gönümün şeh-bāzına bir kıl duzağ
- 2 Gözlerün maqtūlinün qabrinde nergisler bite
 Ol şehid-i ‘ışk için yer yer uyarmışlar çerāğ
- 3 Görinen başında ben Mecnūn’uñ ey Leylī-ḥırām
 Āşiyān-ı murğ -ı miḥnetdür degüldür tāze dāğ
- 4 Dāğına ‘aşıklarun ta‘n eylese zāhid ne tañ
 Dostum gülden ne deñlü ḥālet añlaya kelāğ
- 5 **Ḥayretī**’yi āsitān-ı yārdan men‘ eyleme
 Ey raqīb olsun dir iseñ saña cennetde durağ

³⁹³ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.167. s.237

44³⁹⁴

VELEHU EYẒAN

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Cān 'āleminde biri gün oldu birisi ay
Mihr-i ruḥuñla yaḳdum iki yādigār dāğ
- 2 Bir fels-i aḥmerüm yoğ ise kīsede ne var
Vardur tenümde tāze oñulmuş hezār dāğ
- 3 Zeyn itdi penbe ile ser-ā-ser vücūdunı³⁹⁵
Hil' at geyürdi şan baña ey şehriyār dāğ
- 4 Āhum şirārıdur giceler **Ḥayretī** benüm
Yer yer felekde şol görinen bī-şümār dāğ

45³⁹⁶

[101a] VELEHU EYẒAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nār-ı ğayretle nice yaḳmayayın ben cāna dāğ
Ġayrılar bezminde yaḳmış mest olup cānāne dāğ

---

³⁹⁴ Gazelin ilk beyti eksiktir (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.168, s.238):

Yārān gelüñ yine yaḳalum lāle-vār dāğ
Süz-ı dili nihāyet ide āşikār dāğ

³⁹⁵ vücūdunı: vücūdunı (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.168, s.238)

³⁹⁶ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.271, s.240

- 2 Bir döğündür her ara gnlye olmaz ol naşıb
Meclisnde germ olup yama senün mestne dg
- 3 Virmezem bin hliş altuna erenler cnin
Bir elif ekdm yaup snemde dn u dne dg
- 4 B-hisb ise var ey hce dnrun senün
Bizde de eksük degül fi'l-cümle dervşne dg
- 5 **Hyret** ılsa tecelli pertev-i ddr-ı yr
Tr-ı Ms gibi nde arara yana dg

46

VELEHU EYŻAN

F'iltn F'iltn F'iltn F'ilün

- 1 Yadı dil nr-ı gm-ı dil-berle bir a pre dg
Her biri oldı fez-yı snede bir ara dg
- 2 Bendei ahr odına yaup yaışma düşmene
Yama luf it dgumun üstine ey meh-pre dg
- 3 Od degüldür giceler yer yer görinen glar³⁹⁷
teş-i 'işkun omışdur sne-i kuhsra dg

³⁹⁷ glar: agda (avuşoğlu ve Tanyeri, G.172, s.240)

- 4 Her biri gün gibi bir rüşen delîl olup yine
Yana yana hâlüm i' lām itdi bir bir yāra dāğ
- 5 Herbiri ey **Ḥayretî** ma' nīde bir āyīnedür
Şüret-i hâlüm ne ise gösterür dil-dāra dāğ

47³⁹⁸

VELEHU EYẒAN

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

- 1 Keşşāfa bakup oğusa yıllarla Mevākıf
Olmaz kişi esrār-ı kitāb-ı ğama vākıf
- 2 Fenn-i ğamı terk eyleye mi ' ārif-i bī-kār
Budur ezeli pīşe-i erbāb-ı ma' ārif
- 3 ' Uşşāka bir ay oldı ki görünmedi ol şāh
Ḳullar ne suç itdi ki virilmedi vezāyif
- 4 Güller gülüp açıldı idüp gonca tebessüm
Bülbül öteden söyledi gülşende leṭāyif

[101b] Ḳorḳar lebin öpmege uyurken anuñ aġyār

Ey **Ḥayretî** ğam yime ki *el-ḥāyinu ḥā'if*

³⁹⁸ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.173, s.241

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ' Asker-i ğam yine cānum qaşdına başladı şaf
Üstüme at şal mürüvvet eyle ey Şāh-ı Necef
- 2 Dotalum kim asker³⁹⁹ -i ğam dutdı dünyāna ne ğam
Tarfetü'l-^ç ayn içre eylersin sen anı ber-ţaraf
- 3 Nice demler kan yudup cem^ç itdüğüm gevherleri
Göz göre itdi gözüm merdümleri bir bir telef
- 4 Yine kūyuñda gögs döğüp kılayın nāleler
Yine çalinsun maḥabbet meclisinde nāy ü def
- 5 Atma ğamzen oqını⁴⁰⁰ ğayra dururken **Ḥayretī**
Ḥayret⁴⁰¹ oqlarına cānın eyleme anuñ hedef

---

³⁹⁹ ' asker: leşker (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.174, s.241)

⁴⁰⁰ oqını: tırini (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.174, s.241)

⁴⁰¹ Ḥayret: ğayret (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.174, s.242)

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Piş-rev olmazsa dāyim saña pīrān-ı selef
Gitdi azıtduñ ʔarīķı ey cuvān-ı nā-ħalef
- 2 Lezzet-i ħ'ān-ı ğamı ten-perver olan añlamaz
Ol ğıdā-yı rūħdur bilmez anı ğāv-ı 'alef
- 3 Varlığuñ naķdın virüp yoķluk metā' ın al göñül
Olmasun dirseñ eger yoķ yerlere varuñ telef
- 4 Kıl beni bu künc-i tārīk-i dalāletden ğalāş
Ey şeh-i sūr⁴⁰²-ı velāyet vey meh-i bedr-i Necef
- 5 Nitekim olur mekīn ile müşerref her mekān
Ħayretī'nüñ göñline ğubb-ı 'Ālī virür şeref

VELEHU EYŻAN

Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Seyrāna çıķdı sīm-bedenler ʔaraf ʔaraf
Şalındı yine serv-i çemenler ʔaraf ʔaraf

⁴⁰² sūr: sadr (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.175, s.242)

⁴⁰³ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.177, s.243

2 Bülbül gibi her ehl-i dil efgna başladı
Açıldı güldi ğonca-dehenler țaraf țaraf

[102a] Bülbüller oldu ħr-ı bellarda mbtel
Bezm-i şafda zĝ u zaĝanlar țaraf țaraf

4 Ben glsitna varıcaķ el şundi yir yirin
Dmnum aldı dutdı dikenler țaraf țaraf

5 Künc-i belda sensin ey **Ĥayret** hemn
Bezm-i şafda cümle şalanlar țaraf țaraf

51

VELEHU EYĖAN

Fe' iltn Fe' iltn Fe' iltn Fe' ilün

1 şu gelen nz ile ol serv-i ħıramn ancaķ
şu gelen şive ile ol gül-i ħandn ancaķ

2 şu geen⁴⁰⁴ alıcı şhn gibi ħıřm ile baķan
O benüm gönlüm alan dil-ber-i fettn ancaķ

3 Devr idüp şarşuda şol nz ile cevlnlar iden
şol bir aşb-ı cihn fet-i devrn ancaķ

---

⁴⁰⁴ geen: gep (avuřoĝlu ve Tanyeri, G.187, s.250)

- 4 N'ola bu ān ile ʿömrüm disem ey cān saña ben
ʿÖmr didükleri añlayana bir ān ancak
- 5 Bir nazār itdüm idi ʿālem-i ʿışka gördüm
Her qarıncasını bir başka Süleymān ancak
- 6 Görüp āşüfte beni nāz ile dil-dār didi
Ḥayretī yine bu gün vālih ü ḥayrān ancak⁴⁰⁵

52⁴⁰⁶

VELEHU EYẒAN

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Her zaʿife ḥor baqma merd isen merdāne baq
Bir qarıncayı dilāver gör dilā şirāne baq
- 2 Gözüñ üstinde qaşun var dime hergiz kimseye
Gel qalender-meşreb ol her şahşa dervişāne baq
- 3 ʿIşq-ı dil-berle nedür hīç şorma aḥvālüm benüm
Şemʿi gör pervānenüñ ḥāline yana yana baq

⁴⁰⁵ Divan'da makta ile beyt-i makta beytinden sonra gelmektedir. Mecmua'da mahlas beyti en sondadır (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.187, s.250).

⁴⁰⁶ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.188, s.250

- 4 Gözlerümçün ğayrılar gözler dir imiş müdde^ç ĩ
Dīde-i ğiryānuma olan qurı bühtāna baq
- 5 Pīr ü mürşid diyü her nā-ehle uyma **Ħayretī**
Ana raħminde velāyet gösteren oqlana baq

53

VELEHU EYŻAN

Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün

- 1 ^ç Aceb dīvānelikdür qaħbe dünyādan vefā ummaq
Bir erden arta qalmış kōhne zāli pārsā ummaq
- [102b] Dü-tā qaddin görürken bu ^ç acūze dehrüñ aldanup
Görüp bir ejder-i her-dem-rübāyı dil-rübā ummaq⁴⁰⁷
- 3 şu kim bir derdüme dermān ola dir cem^ç ider māli⁴⁰⁸
Devā ummaq durur semm-i helāhilden devā ummaq
- 4 Siyāset-ħānedür rāħat evi şanma bu gerdüni
Sefāhetdür görüp dāri der-i dāri'ş-řifā ummaq
- 5 Bu gerdünda safā sürmekle yanuñda berāberdür
Sifāl-i ser-nigün içre řarāb-ı dil-ğüşā ummaq

⁴⁰⁷ ^ç Aceptür yine řeydāsı olup ħüsn ü behā ummaq (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.194, s.254)

⁴⁰⁸ Divanda bu beyitten önce şu beyit yer almaktadır (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.194, s.254):

Bunuñ bu naqşına aldanmayıgör kim ħamāqatdür

Görüp bir ejder-i merdüm-rübāyı dil-rübā ummaq

- 6 Bu bir bād-ı fenā ʔolmıř ʔabāb-ı baʔr-i miʔnetdür
Düşer mi ‘ākile ey **Ḥayretī** bundan bakā ummaʔ

54

VELEHU EYẒAN

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şād-mān idüm beni cevr ile maʔzün eyledüñ
N’eyledüñ ey bī-vefā ʔālüm diğer-gün eyledüñ
- 2 Ey dehānı *mīm* ü zülfı *cīm* ü ʔaşı *nün* olan
Yine bir naʔş ile ben miskīni mecnün eyledüñ
- 3 ‘Örf idi dil-berlere ʔan itmek ammā Şimdi sen
Günde biñ ʔan itmeği bir tāze ʔānün eyledüñ
- 4 Men‘ idersin ‘arz-ı ʔüsn itdükce yāri ey raʔīb
Ḥaʔ seni mağbün ide sen bizi mağbün eyledüñ
- 5 Ey elif-ʔad gösterüp sineñdeki ʔāli yine
Ḥayretī’nün cānda dāđı bir iken biñ⁴⁰⁹ eyledüñ

⁴⁰⁹ biñ: on (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.199, s.258)

VELEHU EYŻAN

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bu gün bu bezm-i fānide gözetmez şol ki tuz itmek
Bir ednā dāneye değmez anı ekmek gerek ekmek
- 2 Kişi bir deste gül de olsa ger bu bāğ-ı fānide
Periřanlıķ muķarrerdür ķuřađı olıcaķ gevşek
- 3 Alışmadı mizācum řādılıķla gitdi ey ğam gel
Ķadīmī hem-demümsin olma benden bir nefes münfek
- 4 Du' ālar eyleyüp çok çok⁴¹⁰ Ķudā'dan cennet istersin
Sözün geĶdiydi olmasa řaķaluñ řüfiyā seyrek
- 5 MaĶabbet tekyesinün Ķayretī bir iĶtiyārdur
Ķayāl-i dil-beri yanınca ra' nā bir güzel köçek

VELEHU EYŻAN

Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Düz başdı yine meclis içinde ayağumuz
Elde ' ařā-yı bāde olaldan şayağumuz

⁴¹⁰ çok çok: çık çık (Ķavuřođlu ve Tanyeri, G.201, s.259)

⁴¹¹ (Ķavuřođlu ve Tanyeri, G.127, s.214)

[103a] Yüz bulmaduğ erenler içinde kılıç gibi

Kuşanmayınca çağ iki yirden kuşagumuz

3 Dervişlerüz ki mülk-i Süleymân'a virmezüz

Bu küy-i fağr u fâğada kendü bucağumuz

4 Sulţânlaruz ki hoş geçinür sâyemüzde halk

Olmış durur bu hayme-i gerdün otağumuz

5 Ğavğâdan oldu **Ğayretiyâ** başumuz emîn

Çün dâmen-i ferâgata çekdük ayağumuz

57⁴¹²

VELEHU EYŖAN

Mef'ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

1 Dil-ber sovuğluk itdi kış oldu bahârumuz

Gün görmedük şeb oldu dirîgâ nehârumuz

2 Bir taş bağırlu dil-bere düşdi ' aceb midür

Dil şışesinde olsa müdâm inkisârumuz

3 Yıllar durur müsâfir-i mülk-i mağabbetüz

Şehr-i vişâle uğramadı reh-güzârumuz

⁴¹² (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.128, s.214)

- 4 Yirden yire urup bizi kūyından itdi dūr
İrse feleklere yiridür āh ü zārumuz
- 5 Ey **Ḥayretī** döneydi olup belki bī-ḥuzūr
Göz dikse yāra nergis-i ḥāk-i mezārumuz

58

VELEHU EYŻAN

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün

- 1 Kūy-ı nigāra uğramasa reh-güzārumuz
İtmez ḥuzūr o gün bu dil-i bī-ḳarārumuz
- 2 Yār ile geldi ḥücremüze dün gice rakīb
İrdük bahār-ı vuşlata gül virdi ḥārumuz
- 3 Bir dāğ yaqdı sīneme didi yüzüm ḥaḳı⁴¹³
Olsun senünle gül gibi bir yād-gārumuz
- 4 Dil şehrini sipāh-ı ğam itdiydi top ḥarāb
Meyḥāne künci olmasa muḥkem ḥişārumuz
- 5 Ey **Ḥayretī** olursaq eger ḥāk-i pāy-ı dost
Hep kühl idine ehl-i başiret ğubārumuz

---

⁴¹³ yüzüm ḥaḳı: bizüm daḳı (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.129, s.215)

59⁴¹⁴

VELEHU EYŻAN

Mef'ülü Fa' ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Didüm güzellerüñ nesi gāyet güzel gerek
Bir pīr işitdi didi güzelde göz el gerek

- [103b] ' Arz eyleme mesā'il-i fikhı bize faḫih
Rindāna ter terāne vü rengin gāzel gerek
3 Şi'r ol durur ki ' arz-ı huşul-i vişāl ola
Sözinde hāşılı kişinüñ mā-haşal gerek

- 4 Bu şimdiki güzeller ile hem-dem olmağa
Bir oñmaduḫ haḫīḫati yoḫ mübtezel gerek
5 Didüm ecelsüz öldi ḫuluñ Ḥayretī didi
Bir dirliğinde ölmüşe de ne ecel gerek

60⁴¹⁵

VELEHU EYŻAN

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

- 1 Dilerem cān oynayup ' işḫuñda cānā ten yaḫam
Raḫşa girem germ olup meclisde pīrāhen yaḫam

---

⁴¹⁴ (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.205, s.261)

⁴¹⁵ (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.275, s.303)

- 2 Bāl ü per yirine bî-pervā dil ü cān yandurup
İsterem ʿ ışk odını pervāneden rüşen yaşam
- 3 Çāk çāk olmağ muğarrerdür hayātum cāmesi
Dest-i hicrānuñdan olmazsa ħalāş erken yaşam
- 4 El uzatma ħār tek dāmānına bir kimsenüñ
El elinde olmasun dirseñ birāder sen yaşam
- 5 Sözlerümde **Ĥayretī** bir sūz var kim umaram
Gün gibi bu Rūm’da Ĥusrev çerāğın ben yaşam

61

VELEHU EYŻAN

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

- 1 Rūbeh-i dünyāya ey aldanmayan şirānesin
Gökde uçarsañ da aldanduñsa murg-ı dānesin
- 2 Virmedüñse zīnetine zāl-i dünyānuñ göñül
ʿ Işk meydānında Rūstem’den dağı merdānesin
- 3 Hāşıl⁴¹⁶ cümle hevā-yı ʿ ışk ile virdüñ yele
Ĥırmen-i ʿ ālemde ey dil hāşılı yek-dānesin

⁴¹⁶ Hāsıl: hāsılıñ (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.379, s.369)

- 4 Rūḥ-ı şānī didüğüm ey mey ḥarām olsun saña
La' l-i yāra öykünürsin kıp kızıl dīvānesin
- 5 **Ḥayretī**'nün seng-i cevri ile yıkarsın gönlini
Ma' nide yap yap yaparsın öksüzün vīrānesin

62

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Baña ağıyār itmedi yoldaşlar yār itdüğün
Ḥārdan dil bülbüli görmedi gülzār itdüğün
- [104a] Ol güzeller şāhı beñzer kim ferāmūş eyledi
Bendesini bend-i hicrāna giriftār itdüğün
- 3 Yok durur zāhirde çün yaram ne bilsünler benüm
Ölmeyince tığ-i hicrān cānuma kār itdüğün
- 4 Biñde birin ḥaşra-dek şerḥ eylesem olmaz 'ayān⁴¹⁷
Dostlar eksüklüye bu çarḥ-ı gaddār itdüğün
- 5 Dil virüp cān naḳdini almış metā' -ı vaşluñı⁴¹⁸
Kim görüpdür bir delünün böyle bāzār itdüğün

⁴¹⁷ 'ayān: tamām (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.380, s.369)

⁴¹⁸ vaşluñı: derdün (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.380, s.369)

- 6 Zülfünüñ dārına ber-dār it şehā Manşūr-vār
İşidürseñ **Ḥayretī**'nüñ keşf-i esrār itdügin

63⁴¹⁹

VELEHU EYẒAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dostum ben gideyin bu çeşm-i giryān ağlasun
Vaḳtidür düşmen şen olsun dostlar ḳan ağlasun
- 2 Şol ḳadar āh ideyin şol deñlü yaşlar dökeyin
Acısun deryā-yı 'ummān ebr ü bārān ağlasun
- 3 Yād-ı la' liyle ölürsem sāğar eylen toprağum
Anı taḥmīr itmege üstüme yārān ağlasun
- 4 Yazayın ḥūn-ı cigerle ben bu ḥasret-nāmeyi
Başına toprak saçup kâğıd ḳalem ḳan ağlasun
- 5 Ey boyı serv-i revānum senden ayru **Ḥayretī**
Göz yaşın seyl-i revān itsün firāvān ağlasun

---

⁴¹⁹ (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.378, s.368)

64

MİN KELĀM-I VUŞLATĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kim ki cānā ' ışkuñ ile eylemez kıaddın kemer
Ādem olmaz bu cihānda yok durur andan kim er
- 2 Her ki cānın şaķınup yoluñda kıurbān itmeye
Girmesün meydān-ı ' ışka gelmez elinden hüner
- 3 Derd-i hecr ile şehā āh eylesem bu murğ-i dil
Delinür senden yaña uçmağa açar yāl u per
- 4 Yanmağı pervāneden öğren gönül sen anı gör
Nice yaķar şem' e kendin eylemez pervā-yı ser
- 5 **Vuşlatī** terk eyle ağıyarı gönülden sür çıkar
Dāimā yār ile yār olmaķ dilersen sen eger

65

[104b] VELEHU EYŻAN

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Cemālin eyledi pinhān firāķa şaldı ol cānān
Yine bu gerdiş-i devrān düşürdi araya hicrān

- 2 Arayup isterüm yāri dün ü gün eylerüm zārī
Bulup görünce dil-dārı gözüm an ala yūrek yan
- 3 Bulınca derde dermānı aıtsun durmasun göz an
Olınca val-ı cānānı sen ol hicrān ile giryān
- 4 Bu derd-i firate Lomān bulımadı ana dermān
Eger ister ise cānān gōnūl derd ile ol nālān
- 5 Kamasından idūp uzlet ne seyr iste ne ho obet
Gider gitsūn ne bu aflet gōzū a uyudā uyan
- 6 Bulam dirse eger malūb gerekdūr ana abr-Eyyūp
Ele girūr mi hi mabūb cier olmayıca biryān
- 7 Egerci kūnc-i asretde ekersin am-ı firatde
Olursın **Vulatı** vulatda ād u urrem u andān

66

VELEHU EYAN

Mefā' ilūn Mefā' ilūn Fe' ulūn

- 1 am-ı hicrān ile bu dīde-i giryān
Cefā tīriyle barum totolu an
- 2 Geyürdi bana il' at dā-ı' ışu
ızıl bir āh bi alrūnlu aftān

- 3 Bırakdı āteş-i ʿışk cāna āteş
Yanar durmaz derūnum şanki külhān
- 4 Kızup tennūr-ı sīnem bişdi bağrum
Yürek yandı cigerüm oldu büryān
- 5 Tutuşdı **Vuşlatī** ʿışk āteşine
Ne ten kaldı ne dil kaldı ne hōd cān

67

VELEHU EYẒAN

Mefāʿilün Mefāʿilün Feʿülün

- 1 Vişāl-ı ʿīdine irgörse cānān
İderdüm cānumı şükrāna kurbān
- 2 Vücūdum ğarķ olur seylāb-i eşke
Eger kalursa böyle işbu hicrān
- 3 Kūbūr oldu cefā tīrine sīnem
Nihān oldu yürekde tīr u peykān
- 4 Nʿidem cānānesiz gülzār-ı dehri
Görinür gülleri hār-ı muğaylān

[105a] Firāk-ı yār ile Vuşlati hergiz

Ne bāğ seyrin diler gönüm ne bostān

68

MİN KELĀM-I MUḤİBBĪ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Göz ara vü aş ara kirpük ara
Baña olmışdur belā-ender-belā
- 2 asret u hicrān⁴²⁰ elinden āh u āh
Olmuşum derdā dirīgā mübtelā
- 3 Bend-i zülfine dolaşdı çün gönül
Añlamazam dağı ayru urtula
- 4 Şorma hālüm gül yüzüñsüz dostum
Bülbülüñ gülzārsuz hāli n'ola
- 5 Ka' bedür kūyı **Muḥibbi** varıca
Ulı devletdür eger urbān ola

---

⁴²⁰ asret u hicrān: asret-i hicrān (Ak, G.17, s.46)

69

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Her gice göge⁴²¹ çıkar şu' le-i āhum şanemā
Bilmedüm n' içün irişmez saña āhum⁴²² şanemā
- 2 Qabrüm üzre gelicek nāz ile ev serv-i sehi
İdeler saña du' ā cümle giyāhum şanemā
- 3 Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz
Cem' olup⁴²³ ğarq ide dünyāyı sipāhum şanemā
- 4 Gözlerüm eşk döker dil de ider āh u figān
' İşka yitmez mi ' aceb iki güvāhum şanemā
- 5 Başı eflāke irüp yimezdi zerrece ğam
Eşigüñ olsa **Muhibbī**' ye penāhum şanemā

70

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Var mıdur ağızuñ didüm ey ğonca-leb
Bī-nişāndan gör nişān kıldum taleb

---

⁴²¹ göge: kūyuña (Ak, G.13, s.44)

⁴²² āhum: vāhum (Ak, G.13, s.44)

⁴²³ olup: ola (Ak, G.13, s.45)

- 2 Kākülün⁴²⁴ olalı sulṭān-ı Habeş⁴²⁵
Mısr-ı hüsniñ hālidür şāh-ı ʿ Arab
- 3 Kevşer u hūra murādi⁴²⁶ zāhidün
Fikr-i ʿ aşık⁴²⁷ zāhid u āb-ı ʿ ineb

[105b] Kūyuña qoyma raqīb-i kāfiri
Cennet[e] lāyık degüldür Bu-Leheb

- 5 Ğam nedim ü gözyaşı gülgün şarāb
Ey **Muḥibbī** durma kıl ʿ ayş u şarāb

71

VELEHU EYŻAN

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Feʿ ülün

- 1 Kıyām itse kaçan ol serv-ķamet
Kıparur başuma ol gün kıyāmet
- 2 Eṭibbā el urup nabzuma didi
Cünün-ı ʿ ışık ancak bu ʿ alāmet

⁴²⁴ Kākülün: sünbülün (Ak, G.151, s.84)

⁴²⁵ sulṭān-ı Habeş: sulṭān-ı hüsniñ (Ak, G.151, s.84)

⁴²⁶ murādi: murād (Ak, G.151, s.84)

⁴²⁷ Fikr-i ʿ aşık: fikr u ʿ aşık (Ak, G.151, s.84)

- 3 Olam sālīm baña ılmañ du‘āyı
Selāmet istemez ehl-i melāmet
- 4 Ufatma sāğarı zāhid hūner mi
Bütün ılma durur anı kerāmet
- 5 Ne am lse yoluñda ger⁴²⁸ Muibbī
Nigāra tek sen ol ağ u selāmet

72

KELĀM-I VUŐLATĪ

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 ani ‘ıŐkuñla Şol dem gzlerüm giryān idi her dem
Őuvardı kūyuñı durmaz yaŐum bārān idi her dem
- 2 İderdüm gūŐen-i ĥüsnüñde bülbül gibi efgān
Mey-i ‘ıŐkuñla mestāne gñül nālān idi her dem
- 3 Yaardı bāl u per pervā-yı ser itmezdi dil cānā
Cemālūñ Őem‘ine pervāneveŐ sūzān idi her dem
- 4 Ğam-ı ‘ıŐkuñla zār idüm omazdı bu dil-i tenhā
Ğayālūñ külbe-i azānuma mihmān idi her dem

---

⁴²⁸ lse yoluñda ger: yoluñda ger lse (Ak, G.225, s.105)

- 5 Firāk-ı yār ile ey **Vuṣlatī** nālān [u] giryānum
 ani Őol dem viŐāl ile gōnūl andān idi her dem

73

KELĀM-I ŐĀHĪ

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

- 1 Őanmañuz vaşl-ı nigār u Őoĥbet-i cām isterüz
 Biz Sikender-himmetüz 'ālemde bir nām isterüz
- 2 Bār-gāh-ı kibriyādan luĥf-ı 'avn-ı 'ām umup
 ār-yār-ı Muştafa'dan himmet-i nām isterüz
- 3 Yāluñuz ıfz-ı avās ile anā' at eymezüz
 Luĥfumuz alk-ı cihāna cümle-i 'ām isterüz
- [106a] İns u cīn 'ālemi mihr-engīz-i 'adl ile
 Biz Süleymān-kevkebiz fermān-ber u rām isterüz
- 5 Őimdi **Őāhī** dehr-i dūnuñ addüne ne i' tibār
 Merd-i 'ālī meŐrebüz biz nīk-fercām isterüz

74

MİN KELĀM-I VUŞLATĪ

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1   ' Āşık oldu dār-ı gerden-i yār
Resen olmuşdur aña zülf-i nigār
- 2   Zekan-ı yār içinde qaldı gönül
Yeridür eyler ise āh ile zār
- 3   Dökerüm yaş ' izār-ı zülfin alup
Eylerüm āh u nale leyl u nehār
- 4   Hecr-i yār ile dil şikeste olup
Olmuşum künc-i ğamda zār u nizār
- 5   **Vuşlatī** yane yane qalmanı ten
Eyledi firqat odı cānuma kār

75

KELĀM-I KEMĀL-PĀŞĀ-ZĀDE

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1   ' Işık ile şayqal urup mir'āt-ı cānı eyle pāk
Şüret-i cānānla tā ola yüzi tāb-nāk

- 2 ' Arz-ı şevk itdüm saña ağıyarı yakdı nār-ı reşk
 Taşa te'sir eylerimiş söz ki ola sūz-nāk
- 3 Merdüm-i bed-mest durur gördükte hañçer çeker
 Ğamzesin ser-tiz idüp[en] çeşmüñi ki hışm-nāk
- 4 Ben ölürdüm ğuşşadan degdigi çün saña raķib
 Zehrdür kim degmek ile ādemi eyler helāk
- 5 Çāk olurdı ğuşşadan dil dökmeşe gözyaşını
 Yağmasa yağmur yerüñ olurdı yüzü çāk çāk
- 6 Hāk ol umarsañ vişālinden gönül yārüñ naşib
 Çün bilürsin gence menzil olmaz illā künc-i hāk

76

MİN KELĀM-I VUŞLATĪ

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

[106b] Şehā yok mu ' aceb bu cevre pāyān

Helāk etdi beni bu derd-i hicrān

2 Yitürdüñ künc-i ğamda hašta vü zār

Gice gündüz ider ney gibi nālān

3 Firākuña nice şabr eyleye dil

Taħammül ide mi hiç buña insān

- 4 Ğam-ı hecrũñle miħnet köşesinde
Aķar her dem gözũm yaşı firāvān
- 5 Gözüñden **Vuşlatĩ** dökdürme yaşlar
Ulaşdur baħr-i ‘ışka eyle ‘ummān

77

VELEHU EYŻAN*Mefā‘ilũn Mefā‘ilũn Fe‘ũlũn*

- 1 Ğani ol yeryüzũnde řāh olanlar
Sipih-r-i salťanatda māh olanlar
- 2 Yaturlar şimdi yer altında pinhān
Ğara topraĝa olmuşlar çũ yek-sān
- 3 Ğuru vũ yaş elimde derdin baş
Ya Ğara topraĝ olur ya Ğuru řāř
- 4 Ararsuñ zerre zerre her ĝubārı
Bulursın bir diyāruñ řehriyārı
- 5 Ne yire kim Ğad bařsuñ ser-ā-ser
Ser-i ĝāĝān durur ya dest-i Ğayser

- 6 Şu lāle kim yiri ḥāk-i siyāhdur
Şorarsañ aşlı bir la' līn gülāhdur
- 7 Çiçekler kim çıkar yerden ser-ā-ser
Ya çeşm-i yār durur yā zülf-i dil-ber

78

MİN KELĀM-I REVĀNĪ

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün

- 1 Şarrāf-ı dīdede o püser çok güher sezer
Yüzüme geldiği bu kim ol bende zer sezer
- 2 Meclisde sağār almağla la' lūñ ḥaberlerin
Nāzūklük ile ağzumuz arar ḥaber sezer
- 3 Cān atdı gitdi dil leb-i şirinüñe yine
Ben ḥaste için anda meger gül-şeker sezer
- 4 Düşmezdi rāh-ı 'ışқа göñül görmese ruḥuñ
Gün toğmayınca yolda misāfir ḥaṭır sezer

[107a] Ben bülbülünü görse yüzün göñül gibi düzer⁴²⁹

Beñzer **Revānī** sevdüğüm ol 'ışveger sezer

⁴²⁹ Ben bülbülünü görse yüzün gül gibi düzer

79⁴³⁰

AḤMEDİ

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Yaşılmış yayını dehrün felek ʔākında ʔurduñ ʔut
Kemān-ı ʕ ışka güç virüp murād oqını urduñ ʔut
- 2 Yiyüp içilmedük şāhum nesi var ola dünyānuñ
Sevüp her ʔāmeti servi ʔuçup zevqini sürdüñ ʔut
- 3 Nice Rüstemleri meydān-ı ʕ ışk içre zebün eyler
Bugün ser-pençe-i şir-i cihān-girleri yorduñ ʔut
- 4 Beḫa iḫlīmīne ʕ azm-i seferdür niyyetün āḫır
Süleymān bārgāhını fenā mülkinde ʔurduñ ʔut
- 5 Çü ber-dāyim bir olmışdur maḫām-ı menzilün cānā
Cihānuñ deşt u şahrāsın ser-ā-ser cümle yurduñ ʔut
- 6 Göñül şeh-bāzın ardınca şalamadı **Ümīd** yārūñ
Bugün bir yavru şāhini yuvasından uçurduñ ʔut

---

⁴³⁰ Ahmedî'ye ait olduğu söylenen bu gazel Ahmedî Divanı'nda yer almamaktadır.

80

VUŞLATİ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dem mi var la' lüñ gam ile gözlerüm an olmaya
Ya ayāl-i zülfüñ ile dil periřān olmaya
- 2 Görmeyeli gül yüzüñ pinhān idelden dostum
Bir dem olmaz kim ayālüñ dilde mihmān olmaya
- 3 Derd-i hecrüñe arayup bulmadum hiçbir devā
şerbet-i vařlünüñden özge aña dermān olmaya
- 4 aste-i ' iřkuñ olaldan āh u zār eyler göñül
Gice yodur şub-dek ney gibi nālān olmaya
- 5 Gün mi vardur rularuñ yādına cānā **Vuşlati**
Yaş yerine an aıdup dide giryān olmaya

81

VELEHU EYŻAN

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Gözüm hecr ile giryān eyleyen dostum
Ciger firatle biryān eyleyen dostum

- 2 Maḥabbet gülşenini itmege ter
Gözüm yaşını bārān eyleyen dostum

[107b] Olup çeng kāmētüm bezm-i gamuñda
Dilüm ney gibi nālān eyleyen dostum

- 4 Cihānı başuma tār itdi ‘ışkuñ
Baña dünyāyı zindān eyleyen dostum

- 5 Dün ü gün künc-i ğamda **Vuşlatı**’nüñ
İşin āh ile efgān eyleyen dostum

82

VELEHU EYŻAN

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fe’ülün

- 1 Hecrüñle gözüm toptolu kan eylerüm [ey] dost
Her dem aqıdup yaşı revān eylerüm [ey] dost
- 2 Görmege seni cān u göñül kılcā kalupdur
Her cānibe çeşmüm nigerān eylerüm [ey] dost
- 3 Gül yüzüñi görmeyeli feryāda gelüp dil
Bülbül gibi firqatde figān eylerüm [ey] dost
- 4 Yoluña nişār itmek için gevher-i eşküm
Bu dīde-i hūnbārumı kān eylerüm [ey] dost

- 5 Şanma ki yoluñda şanemā **Vuşlatī** ölmez
 ˆ Işkuñda fedā baş ile cān eylerüm [ey] dost

83

VELEHU EYẒAN

Feˆilātün Feˆilātün Feˆilün

- 1 Bāğ-ı hüsnüñ güli ḥandān olsun
 Bülbülüñ anda hezārān olsun
- 2 Murğ-i dil şevke gelüp şām u seḥer
 Bāğ-ı hüsnüñde ḥoş-elḥān olsun
- 3 Şemˆ -i ruḥsāruña pervāneñdür
 Yaḳayın cānumı sūzān olsun
- 4 Şaḳlarum cānumı şanma senden
 Cān nedür yoluña ḳurbān olsun
- 5 Eylerüm cānumı cānā ḳurbān
 Tek hemān itmege fermān olsun
- 6 Cümle ˆuşşāḳ arasında nāmum
 İsterüm şıdḳla destān olsun

- [108a] Nāme-i muḥliş-ı ˆuşşāḳ içre
Vuşlatī maḳlaşı ˆunvān olsun

84

VELEHU EYŻAN

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Bağrumı delüp nāvek-i hicrūñ aqıdup an
Dil ŐiŐesin urdı dūŐürüp araya hicrān
- 2 Gölzār-ı cemālūñden ayurduñ beni ey dost
Hecrūñle nice bülbül-i dil itmeye efgān
- 3 Yāre ayruluq mūŐköl olur duymaz aña dil
Fıratde nice olmayaym zār ile giryān
- 4 Zülfüñ hevesinde bilürem geri pīr o
Yodur güzelüm bencileyin hāli perīŐān
- 5 Hāk olmuş iken **Vuşlati** eflāke irerdi
Yek zerre nazār etseñ eger eyleyüp ihsān

85

VELEHU EYŻAN

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Tīr-i hecrūñle ciger an oldu
Yüregüm tīrūñe peykān oldu

- 2 Kūh u şahrāda döküp gözyaşın
Ser-te-ser lāle-i Nu‘ mān oldu
- 3 Gül yüzüñ yādına her şām u seher
Bu gönül bülbül-i nālān oldu
- 4 Rāz-ı ‘ ışkuñı ‘ ayān eyleyemez
Şağlarum sīne-i pinhān oldu
- 5 Künc-i ‘ ışkuñı nihān itmek için
Vuşlatı’nüñ dili virān oldu

86

VELEHU EYŻAN

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

- 1 Kemān-ebrūlaruñ kurduñ atarsın tır-i hicrānuñ
Murāduñ dil midür cānāndur dil cānda kurbānuñ
- 2 Ne kim emrüñ olursa yüz çevirmem cān baş üzere
Kaçan tutmaz anı bende ola fermānı sultānuñ
- [108b] Bugün meydān-ı ‘ ışık içre gelüp neyleyler şu ‘ aşık kim
Başın top eylemeye zülf-i çevgānına cānānuñ
- 4 Ruħuñ zülfüñle örtersen aķar seller gibi yaşıum
Sehāb içre güneş girse olur ifrāt-ı tārānuñ

- 5 Gerek öldür gerek dirgör gerek ağlat gerek güldür
 uluñdur **Vuşlati** emrüñe rāmdur eyle fermānuñ

87

VELEHU EYŻAN

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 řalarsuñ nāvek-i ğamzeñ nedür bu çeşm-i fettānuñ
 Periřān eyledi aĥvālümü zülf-i periřānuñ
- 2 Nice bir şan yudam hecrüñle olup ğoncaveş dil-teng
 Dil-i ğam-ġinümi güldür olam gül gibi ħandānuñ
- 3 Nice demler durur şavm-ı firāķuñ iğerüm ey dost
 Ümid-i ħāñ-ı vařluñla olup şapunda miĥmānuñ
- 4 Cemālüh āfitābın şal bu çeşmüm cāmına cānā
 Münevver eylesün dil ħānesini pertevi anuñ
- 5 Özün bilmez gezer āvāredür dünyāyı keşt eyler
 Olupdur **Vuşlati** ' iřķuñ mey ile mest-i ħayrānuñ

VELEHU EYŻAN

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Görünmez gözüme hergiz güli gülzâr-ı dünyānuñ
Yanumda gül-‘ izârum yok n’idem seyrin gül-istānuñ
- 2 Firâķ-ı yâr ile zârum olur gülşen baña zindân
Gözüme görünür mi hîç bahâr-ı bāğ [u] bostānuñ
- 3 Kaçan sūz ile āh itsem taşar durmaz gözüm yaşı
Hevâ ile olur lâ-büd kamu emvâcî deryānuñ
- 4 Kūşūr-ı hūr [u] ğilmānı veli bî-ħad durur ‘Adn’üñ
Baña yârün gerek yârüm gerekmez hūrı anuñ
- 5 Reh-i ‘ışķunda cānuñı ideğör **Vuşlatî** kurbān
İrişmek ister iseñ ‘id-i vaşlına o cānānuñ

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [109a] Gördüğümde dām-ı zülfin ‘arız-ı dil-dârda
Murğ-ı dil düşüp tutuldu kaldı āh u zârda

- 2 Ay olursun yüzini göstermez ol meh n'eyleyem
Tâli' ümde yok sitârem çarh-ı kej-reftârde
- 3 Kûh-ı şahrâda ciger kanın döker bu gözlerüm
Lâleler şanmañ görinen dâmen-i küh-sârda
- 4 Nâr-ı firqatle yürek tağlar hemân ney şanmanuz
Tîr-i hicriyle deler bağrun der-i şeh-vârde
- 5 Künc-i firqatde nice bir **Vuşlatî** efğân ide
Çoma bülbül gibi cânâ hasretiyle zârda

90

VELEHU EYŻAN

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Āh u nālem haste hāl olan bilür
Hün-ı giryem eşki al olan bilür
- 2 Sūz ile nāyuñ fiğānı n'idügin
Nāle ile cismi nāl olan bilür
- 3 Dil ne çekdigin gam-i cānān ile
Hecr ile gönli melāl olan bilür
- 4 Rāzını ' aşık ne deñlü şaqlasa
Sırr-ı ' ışkı ehl-i hāl olan bilür

- 5 Ehl-i ʿışkuñ sözlerin ey **Vuşlatî**
Bu cihānda ehl-i kâl olan bilür

91

VELEHU EYŻAN

Mefʿülü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

- 1 Eyle fenā vücūdını yoq eyle varuñı
Yoqluq içindedür ara bul iste yāruñı
- 2 H̄alvet-sarāy eyle gönül h̄ānesin sen
Kılmaya ğayrı tā göresin sen nigārı
- 3 Şehr-i fenāya eyleyeyin dir iseñ sefer
Terk eyle işbu yolda gider cümle varuñı
- 4 Maqşūd-ı menziline irem dir iseñ eger
Üstünden ir biraq aradaki varuñı
- 5 Rāh-ı fenāda **Vuşlati** azıq olur saña
Yüklen duynca āh u fiġān ile zāruñı

92

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

[109b] Gül niķābın ref' idüp ' arz-ı cemāl etmiş durur

Karşusunda bülbül-i şürīde zārın arturur

2 Goncalar eyler tebessüm nāzla örter yüzün

N'eylesün açılmaduk güldür utanur kızarur

3 Dura dura gögerüp rahm eylemez gül gördüğüm

Pāyına düşüp benefşe boynın egüp yalvarur

4 ' Āşık olmışdur gül-i nesrin görüp gül yüzüni

Anuñ içündür ki gündən güne beñzi şararur

5 Nev-bahār oldı cünün eyyāmıdur ey **Vuşlatı**

Cūylar divānelerdür şimdi zincirin sürer

93

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1 Kāmety yāri şanup serv-i çemen

Düşüp ayağın öper berg-i semen

2 Hırka çekeydi başın nāfe-i çin

Eyledi terk-i diyār misk-i Hoten

3 Zülfi sevdāsı gamından yāruñ

Āhırı mişkine şarıldı kefen

4 Bir şanem şeklini nakş itdi gönül
Görmedi mişlin anuñ deyr-i kühen

5 Dil-i ‘uşşāka çeker zülf-i gamı
Vuşlatî birin ider cāh-ı zekan

94

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Gel gönül bāğını seyr eyle bahāristāndur
Meyve-i ümmīdi bī-ħad hoş dıraħşāndur

2 Bülbül-i dil dem-be-dem durmaz hezār efğān ider
Gülşen-i bāğ-ı maħabbetde ‘aceb nālāndur

3 Şolmasun diyü maħabbet güllerin şām u seħer
Eşki-i çeşmüm durma şular şanasın bārāndur

4 Muntazırdur cān-ı dil cānā seni ister gönül
Gice gündüz zār ile bu dīde ħūn-efşāndur

5 Eşki-i cārub-i müjeñle dil sarāyın sil süpür
Kim gönül taħtına gelen **Vuşlatî** cānāndur

95

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Cānānuña kaçan 'āşıka ğamzeler eyler
Ol ğamzeler ile dil u cāna neler eyler
  - 2 Biñ nāz ile güftāra gelüp ol dağı gül-gün
Göstermege dūr-dānelerin ħandeler eyler
  - 3 'Āşıq nice şabr ile karar eyleye ol dem
Cānān dil ü cān içre kaçan cilveler eyler
- [110a] 'Āşıqda dil u cān mı qor serv-i ħirāmān
Nāz ile kaçan qarşu gelüp şiveler eyler
- 5 Gül ruħlaruñuñ şevki ile **Vuşlatī** cāna
Bülbül gibi qarşuñda hezār nāleler eyler

96

Fe'ilātün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Dil-i 'āşıqda ħiç olur mı qarār
Şabr ider mi görince rūy-ı nigār
- 2 Şem'-i ruħsār-ı yāre qarşu yaqar
Cānı pervāne gibi 'āşıq-ı zār
- 3 Eylese gül kaçan ki 'arz-ı cemāl
Bülbül eyler fiğān o demde hezār

4 Eşk-i ‘uşşāk cūş idüp bulanur
 Taşar enhār ‘aynı vakt-i bahār

5 Kılmaya zerrece vücūdumda
Vuşlati ger ola tecelli-i yār

97

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1 Etdükce niyāz yārüm ider nāzını artuğ
 Nāz eyler ise n’ola odur aña yaraşuğ

2 Her şām u seher āh ile itsem n’ola zāri
 Nāz ile niyāz eyledüğüm dem baña lāyık

3 ‘Āşık geçinür yāre iñen çok veli ammā
 Her kim ki fedā eyleye cānın odur ‘āşık

4 Ğayrı hevesi қо olagör t̄alib-i d̄idār
 Geç iki cihāndan olasın ‘āşık-ı şādık

5 Cām-ı mey-i ‘ışk ile olup mest yürürem çün
 Ey **Vuşlati** her kim ki görürse şanur ayuğ

VELEHU EYŻAN

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hiç benümle kimse hem-ķāl olımaz
İşık içinde baña hem-ħāl olımaz
- 2 Da' vā-yı ' işık ider çok gerçi
Her kişi ' işıkla hoş-ħāl olımaz
- 3 İtmeye rüyını her kimse ki zerd
Gözi yaşı bil anuñ al olımaz
- 4 Kūy-ı yāre şu ki itmeye heves
Uçmağa āhı per u bāl olımaz

[110b] **Vuşlatı** derdi olan nāle kıılır
Nālesin cismi olan nāl olımaz

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Her dem eyler gözlerüm giryān-ı ' işık
Dil yanar olur ciger büryān-ı ' işık
- 2 ' Asker-i ğam yaķdı göñlüm mülkini
Şehr-i dilde kıutlı sultān-ı ' işık

- 3 Bî-ğam olup başına sultân iken
Bende eyler kişiyi fermân-ı ışk
- 4 Nice şehler tâc u tahtın terk ider
Hânümânın etdirür tâlân-ı ışk
- 5 Gice gündüz **Vuşlatî** giryândur
Eşk-i çeşmin eyledi ıummân-ı ışk

100

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Gitmedi gözyaşı müjgânumdan
Bir dem ayrulmadı gam yanumdan
- 2 Künc-i firqatde ciger kanın azup
Dökerüm dide-i giryânumdan
- 3 Uyhu girmez gözüme bidârım
Her gice ñale vü efgânumdan
- 4 Cevr oğu sinem içinde yârûñ
Sevgilüdür baña o cânumdan
- 5 **Vuşlatî** hoş görürüm incinmem
Her cefâ kim gele cânânumdan

101

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Eksük olmaz 'ıŝkuñ ile dilde ğam
Bir dem olmaz olmaya çeşmümde nem
- 2 Eşk-i çeşmüm yoluña ħarc eylerem
Bundan özge saña lāyık ola nem
- 3 Pādişāhum nār-ı hicrūñden senüñ
Bilmezem hiç kime yanup yaqılam
- 4 Derd-i hicre irürem dermānumı
İsterem derdüme bir çāre kılam
- 5 Alçağı қо yüce pervāz eyle kim
Vuşlatı kılm kendüne 'ālī-himem

102

VELEHU EYŶAN

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- [111a] Zāhirüm gerçi güler ħandānam
Bātınum gör ki nice giryānam
- 2 Dil fitil oldı yürek yağına
Tutuŝup ŝem' gibi sūzānam

- 3 Yıkılıp mülk-i vücūd oldu hārāb
Genc-i ‘aşk-ı yar için vīrānam
- 4 Hākem ammā güher-i nā-yābam
Kaṭreyem gerçi velī ‘ummānam
- 5 Zerreym **Vuşlati** gerçi ammā
Gökde hūrşīde velī raḥşānam

103

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 İçmişem cām-ı maḥabbetle ezelden bāde
Mest-i ‘ışkām gelirüm zāri kıllup feryāde
- 2 Künc-i firḫatde yatur ḥaste gönül zār u ḥazīn
Luṭf idüp eyle tesellī bu dil-i nā-şāda
- 3 Kūh u şahrada döker dīdelerüm ḥūn-ı ciger
Lāleler sānma görinen çemen-i ḥuḍrāda
- 4 Gördi çün dāne-i ḥālūñi ruḥuñ üstünde
Dām-ı zūlfūñe gönül murğ olup üftāde
- 5 Yağdırur **Vuşlati** nīsān gibi gözyaşı
Çaṭaratından anuñ dürler olur deryāda

104

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 İŖi dil murġinuñ efgān oldu
Derd-i hicrān ile nālān oldu
- 2 Künc-i gamda iderüm girye vü zār
Her yaña dīde hūn-efŖān oldu
- 3 Bād-ı āhumla gezer zevrāk-ı dil
EŖk-i çeŖm taŖup 'ummān oldu
- 4 Yārsuz bāġ-ı cinān n'ideyin
Tutayın hūr u ġilmān oldu
- 5 **VuŖlatī** hīç dilemez ġayrı ġoñül
Cān u dil sevgüsi cānān oldu

105

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 Ķarār itmez ġoñül bir yerde bir ān
Seni ister seni arar dil u cān
- 2 Düşeli ġülŖen-i kūyından ayru
İder bülbül gibi dil āh u efgān

- 3 Ğam-ı hicrũñ gönũl yağmaya virdũ
Ne dil ıaldı ne şabr u ‘ ağl ne cãn

[111b] Firãkuñla nice bir künc-i ğamda
Ağıda yaşların bu çeşm-i giryãnum

- 5 Viřãlũñ ıl müyesser **Vuşlati**’ye
Helãk eyler anı bu derd-i hicrãn

106

Fe‘ilãtũn Fe‘ilãtũn Fe‘ilãtũn Fe‘ilũn

- 1 Heçr-i yãr ile oñulmaz yüregimde yara
Ne ılam n’eyleyeyũm yarama bilmem çãre
- 2 Nãr-ı firşatle yağup cismũmi pũr-dağ itdũm
Dağ-ı sũzãnum ile dũndi beden kühsãra
- 3 Derd-i heçr ile neler çekdüğini cãn u gönũl
Sĩne şerş eyler idi irişe bilsem yãre
- 4 Ğandesin ey yüzi gül seni arayup ister
Girdiler her yaña cãn u dil olupãvãre
- 5 Dũn ü gün anuñ için **Vuşlati** eylerãhı
Ola kim ğaste-dili rãřat ola bir pãre

107

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bülbul-i şeydā nice arturmasun efgānını
Hār elinden kırtarımadı gülüñ dāmānını
- 2 Lāleler olmuş qalender terk idüp tāk u qabā
Yana yana arz ider her biri yaqmuş dāğını
- 3 Sünbülüñ hālın perīşān eyledi zülf-i nigār
Hırqaya baş çekdi nergis kodı başdan tācını
- 4 Boynını burup benefşe hāk ile yek-sān olup
Dūd-ı āh ile boyanmış sorma hergiz hālını
- 5 Bezm-i ğamda gece gündüz nāle vü efgān ider
N'idügün hiç kimse bilmez **Vuşlatı'**nün hālını

108

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nār-ı hecrüñle yürek sūzāndur
Dil-i tennürında ciger büryāndur
- 2 Gülşen-i kūyuñdan ayru dostum
Murğ-i dil bülbul gibi nālāndur

- 3 Şerbet-i vaşluñ irişdür ey tabīb
Haste diller derdine dermāndur
- 4 Dil yatar fırkat şebinde subḥ-dek
Şem^ç gibi gözlerüm giryāndur
- 5 Ni^ç met-i vaşluñı umar **Vuşlatī**
Āsitānuñda şehā mihmāndur

109

Mef^ç ūlū Mefā^ç ilün Mef^ç ūlū Mefā^ç ilün

- [112a] Ayru düşeli senden bulmadı dil-ārāmı
Kaldum şeb-i hecrüñde vaşluñ günü evlā mı
- 2 Vaşluñ dilerem cānā cānumı idem qurbān
Bu rūze-i hicrānuñ kaçan ola bayrāmı
- 3 Hicrine taḥammül kıl ey dil sen o cānānuñ
Çek gurbeti geşt eyle mülk-i ^ç Acem u Şām'ı
- 4 Derd-i gam-ı hicrāna dermān bulasan şāyed
Vaşlına irişince çek miḥnet-i ālāmı
- 5 Mısr-ı dil içinde sen cān Yūsuf'ımı ara
Ya^ç kŭb gibi dök yaşı ire saña peygāmı

- 6 Hüm-hâne-i ʿışk içre bir sâķī-i gül-çehre
Doldurdu mey-i ʿışķı şundı elüme cāmı
- 7 Cām-ı mey-i ʿışķı çün ey **Vuşlatı** nüş itdüh
Mestâne yüri dāyım böyle geçür eyyāmı

110

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1 Zeyn olupdur dāĝ-ı ʿışķuñla tenüm
Gül şaķāyık bitürüpdür bedenüm
- 2 Görmeyelden gül yüzünü dostum
Rāhatum yok ħār-ı miĥnet meskenüm
- 3 Senden ayru ĝuşşadan ĥālüm ĥarāb
Dest-i ĝamdan kırtarayum dāmenüm
- 4 Öldürürsen yüzümü döndürmezem
İşte tıĝüh işte cānā gerdenüm
- 5 Derd-i ʿışķuñla öliceķ **Vuşlatı**
Şarasın baña elühle kefenüm

111

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

- 1 Hoş gelür cāna müjeñ peykānı
Şaķlaram sīnem içinde anı

- 2 Tîg-i cevruñle keserseñ başı
Tutaram boynumı kııl fermānı
- 3 Şaqlarum cānumı şanma senden
Komuşam yoluña qurbān cānumı
- 4 Derd-i ‘ışquña devāyı buldum
Derd ile ölmek imiş dermānı
- 5 İki çeşmedür aqar ‘ışquñda
Vuşlatı’ nūñ dide-i giryānı

112

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Cüş idüp dilde sirişk-i gül-gün
Gözlerümden taşup oldı bî-rün
- [112b] Nāvek-i hicr ile baqrum delinüp
Aqıdur hūn-ı ciger iki ‘uyuñ
- 3 Ol elif-kāmeti dil levhinde
Qaşların *rā* bilürüm gözünü *nūñ*
- 4 Şeb-i zülfünde olup ‘aşık-ı zār
Oynaram turre-i gīsüñle oyun
- 5 Vaşluña olmağ için qurbānuñ
Diz çöküp **Vuşlatı** uzatdı boyun

113

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Tîğ-i cevrüñe çöküp diz tutmuşam bu gerdeni
 Kõmuşam ' ışkuñ yolında baş ile cān u teni
- 2 Bu cihānda serv-kāmetler şalınur gerçi çok
 Gözüme şaldurmazum göreliden cāna seni
- 3 Kim ki yārin isteye derd u belāsın hoş görür
 Var mıdur bir gül cihānda olmaya hiç dikeni
- 4 Dāğlar yak cismüñe gögsüñ gerüp göster cīd
 Düşmenüñe karşı durup egnüñe gey cevşeni
- 5 Şerhalar çek **Vuşlatı** çün mātem-i hicrāndasın
 Dūd-ı āh ile boyanup gey libās-ı süseni

114

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Yanar nār-ı firākuñla yürekde dāğ-ı hicrānuñ
 Dün ü gün künc-i firkatde olıpdur dīde giryānuñ
- 2 Görüp ruhsāruñ üzre dāne dāne hāl-i misk ammā
 Göñül murğın düşürdüm oldı bülbül gibi nālānuñ
- 3 Görelden tırta-i gīsū-yı ' anber-bār-ı hoş-büyüñ
 Göñül bağlandı oldı çün dil-i dīvānesi anuñ

- 4 Düşüp şahrā-yı tih-i hecrüñe dil-teşneyem cānā
Zülāl-i vaşluñ ister dil arar cāh-ı zenāhdānuñ
- 5 Yatur bālīn-i miḥnetde ider **Vuşlati** nālişler
Olup ḥüsnüñ ṭabībüm gel yetiş derde dermānuñ

115

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ḥaste-i 'ışkam ḥabībüm kıl şifā
Derdüme eyle ṭabībüm bir devā
- 2 Nāle ile işigün[e] yaşdanup
Āsitānuñ bilürem dārü's-şifā
- 3 Ža' f-ı 'ışkuñla helāk oldı tenüm
Ey efendüm raḥm idüp eyle vefā
- 4 Seng-i cevr ile yıķılmış göñlüm
Kıl 'imāret ḥātırüm bulsun şafā

[113a] Gice gündüz künc-i ğamda **Vuşlati**

Luṭf u iḥsānuñ umar eyler ricā

116

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Baña raḥm eyle benüm derdüme kı1 dermānum
Tır-i cevri ile delüp bağrum ağıtma kıanum
- 2 Ğam-ı hicrũnle nice bir yağıla ḥāne-i dil
Dest-i luđfuñla yapılsun bu dil-i virānum
- 3 Yüz çevirme bu kıuluñdan kıoma ğam-ğın dil olam
Yüzüme bir güle bağ tā ki sevinsin cānum
- 4 Bāğ-ı ḥüsn içre şalın cilvereler eyle dost
Şulasın yollaruñı dıde-i ḥün-efşānum
- 5 Ḥastedür **Vuşlatı** hicrũnle olup zār u nizār
Şerbet-i vaşluñ içür bula şifā sultānum

117

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Dām-ı ışkıñda olan murğ-ı dili yād eyle
Bend-i zülfüñde olan misk-i dili şād eyle
- 2 Ğam-ı hicrũñ bu göñül şehriñi virān itdi
Gel yetiş kıoma ḥarāb olmağa ābād eyle
- 3 Cevri-i miḥnetle nice bir yađıla mülk-i vücūd
Güzeliüm miḥrũñ esāsın güle bünyād eyle

- 4 Çünkü bu derd u belā ğāyete irmez yā Rab
Bu dili bāri belā çekmege mu‘ tād eyle
- 5 Kafesinde nice dura bu bülbül-i dil
Kurtarup bend-i belādan anı āzād eyle
- 6 Derd-i ḥasret ğam-ı firqatle geçerse ‘ömrüm
Ağla göz egle yürek derd ile feryād eyle
- 7 **Vuşlatī** vaşlına yāruñ irüşürseñ sen eger
Derd-i hecr ile neler çekdigüñi yād eyle

118

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Firākuñla nice bir sīne yana
Vişālün şerbetin şun cāna қana
- 2 Düşüp gülzār-ı ḥüsnüñden cüdā çün
Nice gelmeye dil āh u fiğāna
- 3 Şehā қаpuñda bir kemter қuluñum
Elüm alup beni atma yabāna
- 4 Cefā tīrine ey қаşı kemānum
Olupdur sīnem içre dil nişāne
- 5 Nice şerḥ idebilür **Vuşlatī** kim
Ĝam-ı hecrüñ gelür mi hiç beyāna

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [113b] Her ne dem kim cānumı bir tırden cānān aña
 Cān atar karşı çıkar bir ok atımı cān aña
- 2 Şol kadar hışm ile geldi kim oğuñ cān kaşdına
 Kıldı zaħm ağzına barmaq koyup hayrān aña
- 3 Hücree-i kalbüm şeb-i ğamda n'ičün tārık ola
 Şem' dür tırüñ nigārā şu' ledür peykān aña
- 4 Dest-hün olduĝuñ 'aksi ile çeşm gūyiyā
 Tāş-ı saķķādur ki konmuş pençe-i mervān aña
- 5 Ger şatarsañ ağrıyı altunca hāk-ı pāyüñi
 Gözlerüm bi'llāh eyle kefe-i mīzān aña
- 6 Çeşmidür çarħuñ güneş hüsñüñ temāşa kılmaĝa
 Çevresinde şa' şa' a ey māh-rū müjgān aña
- 7 Görinen **Zātī** hilāl üzre şafaķdur şanmañuz
 Na'l kesmiş 'ışķına yārüñ bulaşmış ķan aña

120⁴³¹*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün*

- 1 Hüsniñ mecmu' asın Cāmī Bahāristān oğur
Şeyh Sa' dī Gül-sitān yazar velī Bostān oğur
- 2 Cāmī' -i hüsniñde hālün haṭṭuña olup qarīn
Şanki bir tıfl-ı Habeş'dür Ka' be' de Kur'ān oğur
- 3 Ğamzeñ oğlarını qarşu çıksa cān u dil n'ola
' İzzet eyler her kişi kim hāneye mihmān oğur
- 4 Unutuldu ey şanem devründe Yūsuf kışşası
Şimdi hep iller seni reşk-i meh-i Ken' an oğur
- 5 *Cīm'*dür zülfün *elif* kaddün *kaşuñ nün* ey şanem
Ol sebepten dil seni başdan ayağa dil oğur
- 6 Gülşen-i hüsniñde koy olsun müdāmī bülbülün
Güllerün medhin hemişe murğ-ı hoş-elhān oğur
- 7 Mülk-i nazmuñ kim **Necātī Beg** olupdur Hüsrevī
Şimdi hep şā' irler anı şāhib-i dīvān oğur

---

⁴³¹ Necātī Beg mahlaslı bu gazel Necatī Beg Dīvānı'ında bulunmamaktadır (Tarlan, Ali Nihat:1992).

121

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Raht-ı ' aqluñ başına şu koydı bu seylāb-ı ' ışk
Kande ise gālib olur şeyh-i ' aqla şāb-ı ' ışk
- 2 Çünkü yakduñ cānumı şun bāri la' lüñ şerbeti
Tā ki bu iħrāk teskīn itsün ol cüllāb-ı ' ışk
- 3 Gör doğunca zülf-i pīç-ā-pīçüñi zencirveş
Kendümi urdur yoluña ulü'l-elbāb-ı ' ışk
- 4 Çün görem pīr-i muğān öñünde cāmı şanuram
H̄ācedür kim var anuñ öñünde usturlāb-ı ' ışk
- 5 Ey **Mesīhī** gerçi kim bir düzd-i şeb-rüdur ' uqūl
Nesne uğurlatmaz aña şu' le-i mehtāb-ı ' ışk

122

Me' ūlü Fā'ilātü Me' fā'ilü Fā' ilün

- [114a] Ey vaşf-ı şu' le bī-bedelüñ Aħsenü'l-kāşaş
Ol kaş u göz yeter saña da' vā-yı ħūsne naş
- 2 Teşbīh ederdüm anı cemāl-i cemālüñe
Cisminde bedr-i enverüñ olmasa ger baraş

- 3 Uçmağ dilerdi kūyuña dil murğı ey şanem
Cism-i müşebbekümde *ke't-tayrı fi'l-kafeş*
- 4 Tıguñla kes serin saña yakın geçenlerüñ
Şem' üñ niteki başını ey mäh-rū mağaş
- 5 Bir hātem olsa cem' oluban cümle dil-rübā
Zātī aña o gevher-i bī-mişl olurdı mağaş

123

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Açar hicrūñle yaşum durma çağlar
Varur kūyuña seyler gibi çağlar
- 2 Oñulmadın yürekde dāğ-ı hicrūñ
Urursın durmadan dāğ üzre dāğlar
- 3 Göñül mecnūn olup tağa düşdi
Velī zincir-i zülfüñ anı bağlar
- 4 Henüz gelmişdür 'ışkuñ mektebine
Göñül tıflı anuñçün durma ağlar
- 5 Varılmaz **Vuşlatī** kūyına yārüñ
Ayağūnda var iken bunca bağlar

124

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1   ' Aql u fikrüm gitdi oldum bî-ķarār
 Şabrumı yağmaya virdi ' ışķ-ı yār
- 2   Küy-ı yāri nāle vü efgān ile
 Durmadan devr eylerem leyl u nehār
- 3   Aradum şem' -i ruķ-ı cānānumı
 Yakmağa cān göñül pervānevār
- 4   Künc-i firķatde yatur dil-ķasteyüm
 Derd-i hier ile olup zār u nizār
- 5   Menzil-i maķşūda hergiz **Vuşlatī**
 İremezsın var iken boynuñda yār

125

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1   Sünbülün ' arızuñ[a] beste⁴³²
 Bāğ-ı ħüsñüñ güli olmuş deste
- 2   Mest-i ' ışķam baña şunma sāķī
 Cām-ı mey ħiç şunulur mı meste

---

⁴³² Kelime eksik

- 3 Gülşen-i kūyuñ içinde nālem
Etdi bülbülleri hep dem-beste

[114b] Kār-bān-ı reh-i ʿiṣkuñ çırası
Çalınur durma geçer āheste

- 5 Küçülür **Vuṣlati** āhır çünkim
Hāzır ol kim yüküñ olsun beste

126

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

- 1 Oturup kūşe-i ʿuzletde düşe seccāde
Gele erbāb-ı şafā saña mübārek bāde
- 2 ʿĀlemi vaḥdete ir zevḳini sür tevḥīdüñ
Māsivā fikrini ḳo göñlüñi eyle sāde
- 3 Nefyüñ işbatını illā eyle her demde idüp
Eyle tevḥīd dil u cānuñ ile istiṣhāde
- 4 İşbu dünyāyı şaḳın şanma ola cāy-ı sürür
Rāḫat isterseñ eger eyle ṭaleb ʿuḳbāda
- 5 ʿİzz u cāhına bu dehrüñ sevinüp itme gurūr
Ḳalmadı Cemşid ü Cem gitdi ḳanı Dārā da

- 6 Rūzigāra dayanup gögsüni germe şaķın
Virür āhır şavurup hırmen-i ‘ömrüñ bāda
- 7 Kūt-ı yevmiye için çekme gamı guşsa yeme
Vuşlatī eyle kanā‘ at bu fenā dünyāda

127

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ne çekersin bu ciħanuñ ķahrın
Ne içersin tolu tolu zehrin
- 2 Bī-vefādur çü bilürsin dünyā
Çekme bu ķahbe zenüñ hīç cevrin
- 3 Saña el vermedi çün rām olmaz
Koma zerrece göñülde mihrin
- 4 Gülşen-i dehre bakup n’eylersin
Göz yumup eyleme anuñ seyrin
- 5 Geç fenādan idesin seyr-i beķā
Yoķluk içre ara varlık şehrin
- 6 Bād-ı āh ile yüri aç yelken
Görmek istersen eger ‘ışķ baħrin
- 7 Kūlzüm-i ‘ışķa ulaşdur durma
Aķıdup **Vuşlatī** eşküñ nehrin

128

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey gönül deryâ-dil ol gez baħrını pâyânda
Bul me'âni dűrlerűn ğavvâş olup 'ummânda
- 2 Mıř-ı dilde bulagör cân Yűşuf'ın ey hűoca sen
Ėasretiyle ęalma Ya'ķűb gibi gel âħır anda
- [115a] Kűh u řaħrâ bāĝ u Gűlřen seyrini eyleme gel
Kűy-ı yâri bekle gezme serseri yabanda
- 4 Yařlar aķıt yűzűni sűr yirlere Mecnűn gibi
Cân u dilden ara Leyl'űn iste sen her ân[da]
- 5 Derd ile ęan yutmayınca yâr bulunmaz **Vuşlati**
Degme derdle ele girer mi gűher-i kânda

129

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 ekme gűr cevri ni sen cânânuñ
Gűresin luřfinı ol sultânũ
- 2 Yâr ile birlige ir keşreti ęo
İriřűp vaħdete sűr devrânuñ

- 3 Şanemā āteş-i ʿ işkuñla olup
Dil tenürinde ciger büryānuñ
- 4 Künc-i firqatde gözüm giryāndur
Derd-i hicrūñle gönül nālānuñ
- 5 Hoş gelür yāre figān u zāruñ
Vuşlatī artıragör efgānuñ

130

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

- 1 Bulmak isterseñ eger cānānuñ
Durmayup ara çıkınca cānuñ
- 2 Naqd-i ʿ ömrüñi virüp harc eyle
Bulagör derd ile dermānuñ
- 3 Pā-bürehne yüri gez dünyāyı
ʿ Işq-ı yār ile idüp seyrānuñ
- 4 Yārsuz eyleme cennet hevesin
Hūr u gılmānına bakma anuñ
- 5 Nʼideyin **Vuşlati** gayruñ mihrin
Var iken sevgisü ol cānānuñ

131

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Nice bir aldaya naqş u ziynet
Nice bir ola bu h̄‘āb-ı gaflet
- 2 Ğāfil olma gözün aç bir gün olur
Sāki-i dehr içürür bāde-i mevt
- 3 Sanma bāki qalasın ‘ālemde
Göçüp āhır idersin rıhlet
- 4 Durma[dan] göçmede ‘ömür kâfilesi
Durma çalınmada kūs-ı rıhlet
- 5 Cehd idüp **Vahdeti** bul keşretde
Olagör sākin-i künc-i h̄alvet
- [115b] ‘Ālem-i keşreti ço gavgādur
‘Ālem-i vahdete ir bul rāhat
- 7 Āsiyāb-ı felek ‘ömrün tahmire
Ögüdür saña da gelür nevbet

132

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Ğayrı ço eyle nazar cānāna
Gözün aç bakma şağın yābāna

- 2 Bekleyüp kŭyını yārũñ her dem
Seyr-i bāğ itme heves bostāna
- 3 Ol ŧanem ŧeklini dil levħinde
Nağŧ idŭp gŧñlüñi kıl bŭt-ħāne
- 4 ŧan' at-ı ' ıŧka varup n'eylersŭn
Saña ŭstād yeter pervāne
- 5 Bŭlbŭl-i ŧŭrideden al ta' lĭm
Dil-i mehcŭrı getŭr efgāne
- 6 Vecd u ħālātı nedŭr ħiç bilmez
İrmeyen bezm-i mey-i ' irfāna
- 7 Cām-ı ' ıŧkı koma elden hergiz
Nŭŧ idŭp **Vuŧlati** sıħhat cāna

133

Mef' ŭlŭ Fā' ilātŭ Mefā' ilŭ Fā' ilŭn

- 1 Kıldum belā-yı ' ıŧk ile ben mübtelā sefer
Meŧhŭrdur ki ' āŧıka yā ŧabr yā sefer
- 2 Ĥayretdeyŭm ki böyle hevādār iken saña
Çŭn irdi kŭyuña n' içŭn ider ŧabā sefer
- 3 Gıtmez kapuñdan ol ki göre zŭlf u ħaddŭñi
' Akrab de olsa māh degŭldŭr revā sefer

- 4 Ka'be kapuñ koyup çekerüz gam beriyyesin
 'Ömre kıomaz temettu' ı ol bî-şafâ sefer
- 5 Kaç' -ı 'alâyıķ eyleyüp **Ahmed** gibi kıılır
 Sevdâ-yı zülf-i yâr ile misk-i Hıfâ sefer

134

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Yâr serkeş sine pür-âteş gönül sevdâ-perest
 Baht nâ-hemvâr t̄ali' ser-nigün hâtır-şikest
- 2 Şehr-i gam âbâd u hüccet-hâne virân u harâb
 Rütbe-i ihmâl-i 'âlî-pâye-i aqdam-ı pest
- 3 Kâse-i ümmîd cây dest-i istiğnâ tehî
 Menzil-i fırsat ba' id u pây-ı istid' â şikest
- 4 Zülmet-i miḥnet hüveydâ şubḥ-ı himmet-nâ-bedîd
 Nîk u bed bir muḳtezâ-yı kısmet-i rûz-ı elest
- [116a] Pençe-i kâm-ı dil-i dervîş-i zîr-dest-i gam
 Çâre ne meşhûrdur çün dest bir bâlâ-yı dest

135

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Aç gözüñ baq özüñe maqşūd-ı eşyā sendedür
Ādem u Havvā ilen ism ü müsem mā sendedür
- 2 Derde dermān eyleyen şol ism-i Ğayy'uñ mazharı
Mürdeye cānlar viren nuṭq-ı Mesīḥā sendedür
- 3 Manşūr şūrīdeveş dāyim Ene'l-Ğaḫ çağırup
Dāğ-ı derd ile yanan ol merd-i dānā sendedür
- 4 Şūret-i ğayra nice baqarsın ey dil āh idüp
Özge yerde şandugūñ maḥbūb u zibā sendedür
- 5 Şem' veş her meclisi gezüp n'idersün dem-be-dem
Şol temennā itdügün nūr-ı tecellā sendedür
- 6 Zaḫmete girüp n'idersin herkese idüp su'āl
Müşkilüñ ḥall itmege çün Ṭūr-ı Sīnā sendedür
- 7 Göz diküp göge elüñ nice açarsın ey ḥüsn
Çün münācāt itdügüñ cām-ı muşaffā sendedür

136

MİN KELĀM-I MAĶĀLĪ

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

- 1 Āhū-yı Hōten misin eyā Türk-i MoĶalçin
Kim gülşen-i hūsnūnde yatur nāfe-i misĶin
- 2 Çöz zūlfūni tā kim kese zūnnārını Leheb
Göster yüzūñ imāna gele kāfir-i bī-din
- 3 Evşāfuñ ile ey şeh-i iklīm-i melāhat
Şaldum yine söz mülkine bir tarz-ı nev-āyin
- 4 YazınmaĶa medh-i ruḥ-ı renginūñni benden
BaĶladı çemen gülleri mecmu' a-i rengin
- 5 İşitse **MaĶālī** sözūñi gökde melā'ik
Yerde irişe sem' ūñe āvāze-i taḥsīn

137

MUḤİBBİ

Fe' ilātūn Mefā' ilūn Fe' ilūn

- 1 Delinüpdür Ķam-ı müjeñle yürek
Biraz⁴³³ ey kaş ya oḶuñ çekerek

---

⁴³³ Biraz: birüz (Ak, s.476, G.1568)

2 Seyr-i bostān ider benümle o māh
Felege dimesem ʿ aceb mi kelek

[116b] Hışm ider⁴³⁴ apusunda ağlar isem
İgidlikde dağı sitāre gerek

4 Pāyimāl itme alb-i ʿ uřřāı⁴³⁵
řehsüvārum atuñ başın ekerek

5 Ey **Muıbbı** daı-i nazmdan
ʿ Akd-i pervāne řabʿ um aşdı elek

138

MİN KELĀM-I RAMĪ

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Cūy-ı eřküm auban beñzedi Nıl ü Aras'a
Düşeli vādi-i ʿ iřuñda hevā vü hevese

2 řehsüvārum řanasın Rūm ilinüñ geregidür
Döneli nāllarum atı öñünce cerese

⁴³⁴ Hışm ider: red eder (Ak, s.84, G.1568)

⁴³⁵ Hışdur ullarunuñ ıgnetme (Ak, s.84, G.1568)

- 3 N'ola dil bülbüli feryādını eylerse hezār
Yüz virür gül gibi ol gönca-dehen hār u hase
- 4 Şol kadar sīnemi peykānlar ile zeyn etdi
Gūyiyā murğ-ı dilüm girdi demirden kafese
- 5 Çıka peykānları jengārı benüm sīnemden
Çarh-ı ğırbāli eger hākümi **Rahmī** elese

139

MİN KELĀM-I RIZĀYĪ*Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün*

- 1 Rāz-ı keyfiyyet-i esrārı dime hīç kese
Tā saña kim dimeye vā' ız u sözini kese
- 2 Hem-nefes oldı raķīb ile benüm āhum olup
Ķorķarum ol yüzi āyīne doķunur nefese
- 3 Ol kaşı ya şu kadar urdı baña cevır oķını
Murğ-ı cān çıkar idi girmese āhen kafese
- 4 Göñlin egler bile añlar reh-i ğamda dilimüñ
Ehl-i dildür dir isem n'ola bu yolda cerese
- 5 Baħr-ı ğarķ-ı ğam olursan çü **Rızāyī** hāzer it
Āşinā olmağı yād itme dilā hīç kese

140

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1   Ğuşşa-i hāl-i lebün düşdi dil-i pür-hevese
           Tāḫatüm yitmez iken sāye-i perr-i megese
- [117a] Dil u cān bülbüline sen yüzi gülsüz ey serv
           Şāh-ı güllerle çemen döndi müşebbek ḫafese
- 3   Tāraf-ı dīde-i giryānda gören kirpügümi
           Beñzedür baḫr kenārında olan ḫār u ḫasa
- 4   Māh-ı nevden dili var nāleler eyler her dem
           Beñzedürsem feleki n'ola bu yolda cerese
- 5   **Emrī** ḫāk olmuş isem ḫalka tozum ' izzet ide
           Cānib-i yārdan üstüme ḫaçan kim yel ese

141

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1   Bir ' āleme ermiş durur erbāb-ı ḫarābāt
           Düşende⁴³⁶ daḫı görmez anı ehl-i münācāt
- 2   Mey telḫ olıcaḫ ḫāşet olur anda ziyāde
           ' Işḫ ehline yeter bu ḫadar keşf ü kerāmet

⁴³⁶ Düşende: kim düşde (Tarlan, 1992, G.31, s.99)

- 3 Ārām idemez dil göricek sāgarı pür-mey
 Hurşîdi göricek n’ola rakş eyleye zerrāt
- 4 Ferzîn gibi kec-revligi ço naṭ‘ -ı felekde
 Çarḥ etse gerekdür seni bir lub‘ ile şehmāt
- 5 Sevdā-yı cihānı koma gönlünde **Ḥayālî**
 Ol Ka‘be-i ‘ulyāyı n’içün mesken ider Lāt

142

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Kūh-ı ğamda ‘ışk-ı yār oldı dil-i şeydāyıla
 Bir dilāverdür ki seyr-i Ḳāf ider ‘Anḳā’yıla
- 2 Ğam degül gönlüm şikest eyler iseñ cānāşımış
 Kāse-i Mecnūn’ı Leylî seng-i istiğnāyıla
- 3 Ni‘met-i dünyāya meyl itme dilā eyler helāk
 Nitekim Ferhād’ı şol bir pîrezen ḥelvāyıla
- 4 Kūyuña varmağa ‘uşşāka lebūñ fikri yeter
 Şabr ider zîrā tevekkül ehli bir ḥurmā’yıla
- 5 **Raḥmiyā** ḥürmetle tut cāmı ki anuñ tıyneti
 Ḥāk-ı Cemşîd u Ferîdün’dur Cem u Dārā’yıla

143

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Şatma ey h̄āce nebāt-ı hamevīden bize hīç
Leb-i cānān t̄urur iken ūekerũn ez ūuyun iç
- 2 Yāre didüm ki n' içün ūabrumı yağma kıldũn
Fağr u fāğam göricek didi ki la' net bir hīç
- 3 Dil-i ūad-pāreme beñzetdüğüçün dendānın
Kākülũn oldu bugün ūāne ile pīç-ā-pīç
- 4 Sīneden gözlerümüñ yaşı revān oldu yine
Beñzer ol ūehre ki içinde ağar Tunca Meriç

[117b] Meyl iderse dil-i 'Ulvi seni koyup ğayra
Kāleb-i mürdesini tiğ-i müjeñle iki pīç

144

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Yetiūdi nev-civānum serv-i bālā oldu gitdükde
Açıldı gül gibi ol ğonca ra' nā oldu gitdükçe
- 2 Viūāline cem' olurlar serv-ğaddũn seyrine ' uūūağ
Dinlemez vaūf-ı reftāri temāūā oldu gitdükçe

- 3 Ayakdaşum bulunmaz ise beyān-ı maḥabbetde
Reh-i ‘ışk içre sāyem baña hem-pā oldu gitdükçe
- 4 Gözümden kaçre kaçre dökülür eşk-i güher-bārum
Dürildi bir yere ırgildi deryā oldu girdükçe
- 5 Ğamuñ afyonu ‘Ulvī’nüñ şu deñlü aldı kim ‘aqlın
Yetürdi gitdügi yolu muḥerrā oldu gitdükçe

145

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Murādı göñlümüñ senden vefādur
Ki o cevruñe çoқdan mübtelādur
- 2 Benüm bu ḫālūmi zülf-i siyāhın
Bilür bilmezlenür yüzi қaradur
- 3 Kim ki bir büt-i sīmīn-berī yoқ
Eger řāh-ı cihān ise gedādur
- 4 Meges el açuban zārlıқ eyler
Murādı ḫālūñe dāyim du‘ādur
- 5 Aқār şudur meger göñül **Figānī**
Ki her serve aқar göñül belādur

146

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Her tîr-i belâ kıavs-i kıazâdan k'ola nâzil
Şaḫrâ-yı dil-i ehl-i vefâdur aña menzil
- 2 Kıaddüm gibi ḫâk-i kıademüñ öpdi na' l-çeñ
Meşhür durur *e'd-dâlü 'ale'l-ḫayri ke-fâ'il*
- 3 Ağız bir idüp söylemek âsândı yârüñ⁴³⁷
Zaḫmuñla gelüp olsa eger ḫanceri yek-dil
- 4 Cân câna olurduk dem-i vuşlatda senüñle
Sînem eger ey rûḫ-ı revân olmasa hâ'il
- 5 **Bâkı**yi kıalem eyledi şemşîr-i maḫâbbet⁴³⁸
Bir kere naşîb olmadı taḫbîl-i enâmil

147

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Ḥûbda çihre ile sîne gerek
Belki maḫbûb böylesine gerek
- [118a] Geçmege baḫr-i ğamdan ey sâķî
Zevrâķ-ı mey gibi sefine gerek

⁴³⁷ yârüñ: yâre (Küçük, G.298, s.284)

⁴³⁸ maḫabbet: firâķuñ (Küçük, G.298, s.284)

- 3 Mısr-ı hüsn içre ey şeh-i hūbāñ
Almağa vaşluñı hazīne gerek
- 4 Sāde-rūlarda al ruħlarla
Siyeh ebrū beyāz sīne gerek⁴³⁹
- 5 Būsesin⁴⁴⁰ eksük eylemez cānān
Bundan artuğ baña daħı ne gerek
- 6 Gülmek ol ğonceye münāsibdür
Ağlamak bu dil-i hazīne gerek⁴⁴¹
- 7 Künc-i ğamda ҡo ağlasun **Bākī**
Hūb sevmek anuñ nesine gerek

148

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Çeker hışm ile 'uşşāka o çeşm-i ҡahramān hançer
Zamāne görmedi bu resme haққа bī-amān hançer
- 2 Yazılmış rā-yı ğarrādur miyān-ı serv-i ra' nāda
Meyānuñda görinen ey boyı serv-i revān hançer

⁴³⁹ Bu beyit Divan'da yer almamaktadır (Küçük, G.282, s.274).

⁴⁴⁰ Būsesin: buseyi (Küçük, G.282, s.274)

⁴⁴¹ Bu beyit Divan'da yer almamaktadır (Küçük, G.282, s.274).

- 3 Hilāl u hāle şandum atlas gerdūnda seyr itdüm
 uşanmış zer kemer ol şeh taınmış zer-niřān aņer
- 4 Ayān eyler saņa āyīn-i bezm u rezmi ey ūnī
 Sol elde sāęar u řaę elde her dem ūn-feřān aņer
- 5 řikāf-i sīne-i Ulvī' de olmasun cūdā ęamzen
 ılāf-ı sūr iinde yarařur olsa nihān aņer

149

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

- 1 Serv-addūñdür enārı eyleyen ęül-řende pest
 Bu meřel meřhūrdur kim dest-ber-bālā-yı dest
- 2 a-ı la' lūñ ey řanem tıtmıř Mesīhā meřrebīn⁴⁴²
 Rūy-ı ęül-ęūnuñda ālūñ hindū-yı āteř perest
- 3 N'ola yıķsañ ęöñlüm ey Cemřīd-i eyvān-ı cemāl
 Rūz-ęār āyīne-i İřkender'e verdi řikest
- 4 Kem abābın bādenūñ virmez Ferīdūn tācına
 Kūře-i kūy-ı arābat ire bir evęār mest
- 5 Bezm-i dūnyānuñ **ayālī** ekdi seyrinden ayaę
 Oldı dūrd-i mey gibi mey-ānede ehl-i niřest

---

⁴⁴² Mesīhā meřrebīn: Nesīhā şerberin (Tarlān, G.30, s.99)

150

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Añılur gerçi ħarābāt içre nāmum⁴⁴³ mey-perest
Oldı bu ħum-ħānede⁴⁴⁴ ħumlar tehī ben nim-mest
- 2 Rehne tāc u ħırķayı göndermedi mey-ħāneye
Sāğara şūfī iñen⁴⁴⁵ uzatmasun bezm içre dest
- [118b] Da' va-i ħüsn eyleyüp meydānuña geldükçe māh⁴⁴⁶
Ĥüsn-i ' ālem-gīrin ey meh-rū düşürdü anı pest
- 4 Bezm-i ħās-ı yārda Manşūr-ı ' ālī-meşrebe⁴⁴⁷
Kāse-i serden şunılmış bāde-i bezm-i Elest
- 5 Kār-ger olmaz **Ĥayālī** bu dil-i pejmürde⁴⁴⁸ ğam
Cām-ı mihre irmedi seng-i ħavādişden şikest

---

⁴⁴³ nāmum: nāmın (Tarlan, G.33, s.100)

⁴⁴⁴ ħum-ħāne: meyħāne (Tarlan, G.33, s.100)

⁴⁴⁵ iñen uzatmasuñ: uzatmasuñ bu (Tarlan, G.33, s.100)

⁴⁴⁶ māh: mihr (Tarlan, G.33, s.100)

⁴⁴⁷ ' ālī-meşrebe: fānī-meşrebe (Tarlan, G.33, s.100)

⁴⁴⁸ pejmürde: pür-şehke (Tarlan, G.33, s.100)

151

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 Döginüp def çağırur her nefes⁴⁴⁹ nāy
Nedür dünyā için bu hūy u bu ḥāy
- 2 Bu dünyā heft-ser bir ejdehādur
Yudar dimez bu yoḥsül budur bāy
- 3 Şaḫın şer işleme nefsüñe uyma
Ki soñra dimeyesin āh ile vāy
- 4 Ḥarāmī gözleri ḳan itmek ister
Müje tırine ḳılmış ḳaşların yāy
- 5 Ezelden ḳısmet imiş⁴⁵⁰ şādi vü ḡam
Muḥibbī ḡuşşadan düşdi saña pāy

152

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Ḳomaz ser-keşligi bu nefs-i ḥod-rāy
Müdārā eyleseñ vay itmeseñ vay

---

⁴⁴⁹ nefes: taraf (Ak, G.2792, s.807)

⁴⁵⁰ imiş: oldı (Ak, G.2792, s.807)

- 2 Felek bir ejdehā-yı heft-serdür
Tolanmış genc-i dünyāyı ser-ā-pāy
- 3 Halāş eyler mi cānı şol kimesne
Ki aña halka-i ejder ola cāy
- 4 Gedāya kısmet-i rüz-ı ezelden
Leked-küp⁴⁵¹-ı melāmetdür degen pāy
- 5 ‘Aṭā kıl **Bākī**’ye luṭfuñ İlāhi
Saña muḥtāc eger yoḥsül eger bay

153

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Baña ‘ayn-ı sa‘ādet göz ucuyla bir selāmuñdur
Bütün dünyāda ‘izzet yarım ağız bir selāmuñdur
- 2 Dem-i ‘İsā ki dirler mürde-i aḥya ümīd cānā
Senüñ ‘ışık ehline gönderdigüñ şīrīn peyāmuñdur
- 3 Ayaḡuñ başduğı yollarda yaşum döküp raḥşān
İki gözüm yumulmaz rüz u şeb kaşruñda cāmuñdur
- 4 Ele alup anı bir gün nevāziş etseñ olmaz mı
Kebüter gibi göñlüm nice demdür şayd-ı dāmuñdur

⁴⁵¹ leked-küp: leked-kül (Küçük, G.519, s.423)

- 5 Şorarsañ kim durur Nev'î diyüp keyfîyyet-i hâlin
 [119a] K̄apuñda h̄izmete bel bağlamuş bir kem ğulāmuñdur

154

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey şanem şol h̄âl kim k̄onmuş bu h̄aṭṭ u⁴⁵² mehveşe
 Kāfir-i hindū durur kim secde k̄ılmış āteşe
- 2 Şām-ı firkatde⁴⁵³ benüm çün az giryān olmaduñ
 Göreyüm⁴⁵⁴ ey merdüm-i⁴⁵⁵ çeşmüm İlähi çok yaşa
- 3 Baña eflāküñ toğuz peymānesin bir yerden iç
 Tolu içseñ sākīyā⁴⁵⁶ ben ' aşık-ı deryā-keşe
- 4 Cānını k̄urbān virürdi uğrasa ' aşıklarūñ
 Hañçerün gibi melek⁴⁵⁷ yüzlü güzel pehlū-keşe
- 5 Devlet-i dünyāya meyl itmez H̄ayālī pāk-dil
 Şāh-bāz-ı evc-i istiğnā olan k̄onmaz leşe

---

⁴⁵² h̄aṭṭ u: h̄aṭṭ-ı (Tarlan, G.481, s.256)

⁴⁵³ firkatde: ḥasretde (Tarlan, G.481, s.256)

⁴⁵⁴ Göreyüm: göreyin (Tarlan, G.481, s.256)

⁴⁵⁵ merdüm-i: merdüm ü (Tarlan, G.481, s.256)

⁴⁵⁶ içseñ sākīyā: içmek istesen (Tarlan, G.481, s.256)

⁴⁵⁷ melek: yalın (Tarlan, G.481, s.256)

155

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 N'ola şayru gözüñ öldürse şağı
Hudā çün saña virmişdür puçağı
- 2 Yüzüñe öykünür mäh-ı şeb-efrüz
O da hürşidden yaqar çerāğı
- 3 Gözümde eşk-i mey-gūnum görenler
Didi qandan pür itdüñ bu qapağı
- 4 Nihāl öykündüğüçün qadd-i yāra
Beline bāğ-bān urdı tayāğı
- 5 Mey içme yār ile derlerse **Zātī**
İşitme sözlerin götür ayağı

156

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 'Āşıkı çün bī-vücūd itmek olupdur hū saña
Biz 'adem mülkine maħmil baqladuk yāhū saña
- 2 Çün gidersen bir tolu iç bāri andan git didüm
Götürüp ol dem ayağı didi kim ya hū saña

- 3 Bend ile aldum dimişsin bŷy-ı zŷlf-i dil-beri
Ey ŷabā es ‘ ōmrŷn olduğa ęalırsa saña
- 4 Yŷregŷn ey derdlenmiş ‘ āŷıķ-ı bī-ęāreveş
Hŷrde geğmişdür meger ol dişleri lŷ ’lŷ ’ saña
- 5 Yaşuña yŷz virme ey **Zātī** başuñdan aşmasun
Yŷz bulıcaķ ęoķ iş eyler ol delŷkanlu saña

157

Fe‘ ilātŷn Mefā‘ ilŷn Fe‘ ilŷn

- 1 Haţtuña virdŷn ey nigār yŷzi
Bād-ı āhum ęoparmasun mı tozı
- [119b] Ōgme ey dost dŷşmeni kerem it
Baña ōgrieme gŷtdŷgŷm toñuzı
- 3 Yār ile seyr iderdŷk aęyāruñ
Çıķa geldi bize toķundı gŷzi
- 4 ¼oyunum yig olurdı şunsa ęadeh
Bir ¼oyun ela gŷzli kŷrpe ¼uzı
- 5 Tŷtdı şŷfi mekān Ğalata’da
Oldı yŷzi bedel Firenk uyuzı

- 6 Sözi meclisde nāy-ı nālemizüñ
Didi sâz-endeye getür ıpuzı
- 7 **Zâti**'nüñ zâtı nazîrüñdür
Fıkr göñlinde vü dilinde sözi

158

MİN KELÂM-I HAYÂLÎ*Mef'ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün*

- 1 Yoluñda ser virüp şu ki serverlik eyledi
Meydân-ı ıışık içinde dil-âverlik eyledi
- 2 Şol kim⁴⁵⁸ bu çarğ-ı pîre-zene mâyil olmadı
Merdâneler içinde bugün erlik eyledi
- 3 Zünnâr-ı zülfin eyledi bî-dîn raķibe arz
Gördüñ mi ol şanem nice kâfirlik eyledi
- 4 Peykân-ı yâr sîneme geldi yüreklenüp
Dil deldi cânım aldı ciger-derlik eyledi
- 5 Dilden **Hayâli** şüret-i idrâki kazup
Dîvâne-meşreb oldı ıpalenderlik eyledi

---

⁴⁵⁸ Şol kim: kim ki(Tarlan, G.609, s.301)

159

EYŻĀN LEHU

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Ne elüm var benüm meyānuñda
Ne dilüm var senüñ dehānuñda
- 2 Devr-i ħüsñüñde cümle il giryān
Kim gelür ben gelem zamānuñda
- 3 ' Āşık öldürmek ile pādişāhum
Ĥançerüñ yir idindi yanuñda
- 4 Ĥüsni yārüñ pür-āndur ammā
Bilmedi ħadrini ol anuñ da
- 5 Yoĸ yire cān virür dehānuñ için
Dil ne aşşuñda ne ziyānuñda

160

[120a] MİN KELĀM-I NECĀTĪ

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Firĸat şebine düşmişem ey māh esirge
Çıĸdı felege āh-ı seĸer-gāh esirge

- 2 Ey gözlerümüñ aydını vey necm-i sa'âdet
Zulmetde alupdur dil-i güm-râh esirge
- 3 Hecr ile yaşıum yerde gözüm gökde alupdur
Ey yeri gögi yaradan Allâh esirge
- 4 Her hâcet için Ka'be işigüni olanur⁴⁵⁹
Her şâm u seher âfile-i âh esirge
- 5 Hey derdüñ ile bir gün ölür haste **Necâti**
Geh cevı ü cefâ eyler iseñ gâh esirge

161⁴⁶⁰

VELEHU EYŻAN

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gül budağıdur iden bülbülleri
Ey yüzi gül serçeye çabu bere
- 2 Aya kim dirler ki geçmez âfitâb
Hüsñ bâzârında fels-i amere

⁴⁵⁹ işigüni çekilür: eşigüne çekilür (Tarlan 1992, G.517, s.381)

⁴⁶⁰ (Tarlan 1992, G.526, s.384)

- 3 Gel ki hatt-ı müşg-bāruñla lebüñ
Beñzedi efsün oğunmuş sükkere
- 4 Yüz kızardur halkı öpersin diyu
Acı dil virdi şurāhî sāğara
- 5 Bu ‘acepdür halk dīvānın tutar
Geçmedin dağı **Necātī** deftere

162

LĀMİ‘İ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey cemālüñ bezm-gāh ravza-i dārü’s-selām
Şerbet-i şirīn lebüñ *sübḥāna men yuḥyi’l-‘izām*
- 2 Ḥaymeler çekmiş kaşuñ eṭrāf-ı bāğ-ı ḥüsnüñe
Gözlerüñ çün *ḳāşırātu’ṭ-ṭarfī fī-taḥti’l-yenām*
- 3 Gül-şen-i eṭrāf-ı kūyuñ şahñ-ı cennātu’n-na‘im
Bülbül-i temcīd-ḥānuñ nağmesi *fihā selām*
- 4 Sāḳiyā peymāne şun *va’l-lāhu zu’l-fazli’l-‘azīm*
Muṭribā çal nağmeñi *yağfir lekum yevme’l-ḳiyām*

[120b] Lāmi‘ī ḥüsn-i kelāmuñ gördi çün Ruḥu’l-ḳudüs
Didiler *fevḳa’s-semā*’dan *fī ka ḳad tamma’l-kalām*

163

MİN KELĀM-I HAYĀLĪ

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Biz şeb-i gāmda āha mensūbuz
Ya' ni dūd-ı siyāha mensūbuz
- 2 Yaşamaz bizi āfitāb-ı sitem
Çünkü Zıll-ı İlāha mensūbuz⁴⁶¹
- 3 Zer kemendin güneş atup çıkamaz
Bir yüce bārgāha mensūbuz
- 4 Kūy-ı 'ışkuñ gedāsı çākeriyüz
Biz begüm pādişāha mensūbuz⁴⁶²
- 5 Luṭf-ı Hāka **H**ayālī munṭazırız
Gerçi biñ biñ günāha mensūbuz

---

⁴⁶¹ Bu beyitten sonra şu beyit yer almaktadır (Tarlan, G.207, s.160):

Gün gibi başımız erse göğe
Sāyeveş hak-i raha mensūbuz

⁴⁶² Bu beyitten sonra şu beyit yer almaktadır (Tarlan, G.207, s.160):

Subh kesb-i safā ider bizden
Şevkte mihr ü maha mensūbuz

164

HAYRETİ

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Maḥabbet⁴⁶³ meclisinde leblerüñ şahbā-yı āl oḥşar
Leṭāfet gül-şeninde sözlerüñ āb-ı zülāl oḥşar
- 2 Elif kim sīneme ḳaddüñ ḥayāliyle çekilmişdür
Maḥabbet bostanında henüz birmiş nihāl oḥşar
- 3 Benüm bu tāze tāze dāğ ile güyā sınıḳ göñlüm
Ḳaranfüllerle zeyn olmuş şikeste bir sifāl oḥşar
- 4 Henüz ḥāk ile oynar eglenür bir tıfl-ı nā-dāndur
Şu kim def' -i melāl için olup destine māl oḥşar
- 5 Bulımaz dāmen-i zülf-i nigāra dest-res herkes
Anı ey **Hayretī** yā şāne yā bād-ı şimāl oḥşar

165

MİN KELĀM-I CİNĀNĪ PĀŞĀ

Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Şol kim geyürdi engine 'uzlet libāsını
İki cihānda buldı sa' ādet yaḳasını

---

⁴⁶³ Maḥabbet: melāhet (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.105, s.201)

- 2 Tāc-ı zer-i riyāsete baş egmeyen gedā
Virmez kabā-yı devlete zillet palāsını
- 3 Zūlmāt-ı küfr içinde kalurdu cihān eger
Şalmasa dehre şem^ç -i hidāyet ziyāsını

[121a] Miqrāş-ı ğamla doğradı dil cāmesini āh
Gerdūn uralı cisme firqat kabāsını

- 5 Her şuffa-i şafāda içilen tolu kadeh
Virmez **Cināni** cām-ı maḥabbet şafāsını

166

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

- 1 Āşık olduğum tıyaldan yüzüme bakmaz ḥabīb
Yöresine uğramaz ölümlü bīmāruñ ṭabīb
- 2 Çin-i zūlfümden çekilsün dir imişsin dostum
Hey me^ç āzā'llāh ne çāre uşda boğaz uşda ip
- 3 Kısmet olmak ister iseñ derd u ğam cān u dile
Oğ bırağsun ğamzeñ⁴⁶⁴ ebrū-kemānum yā naşīb
- 4 Mest olıcağ kan içer derler senüñ çün dostum
Hey gözi mestüm şarāb-ı nāzı n'eylersin içüp

⁴⁶⁴ gamzeñ: gamzeñ ey (Tarlan 1992, G.25, s.161)

- 5 Gözlerüñ ‘ ayn-ı ‘ ināyetdür kime ide nazar
Kirpigüñ sehm-i sa‘ ādetdür kime ola naşīb⁴⁶⁵
- 6 Pādişāhum kılıncuñla açılır iqlīm-i hūsn
Ġamzeñüñ şānında nāzil⁴⁶⁶ āyet-i Feth̄ qarīb
- 7 Ža‘ f ile görünmez ol dem kimden umayım vişāl
Görmeyince⁴⁶⁷ hasteyi kime ‘ ilāc etsün⁴⁶⁸ ṭabīb
- 8 Acır iseñ gel **Necāti** derd-mende acı kim
Ne leb-i dil-ber naşīb oldu ne ḥelvā-yı raķīb

167

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

- 1 Ey ‘ aceb ben bende n’itdügüm nigārum söylemez
Ġam-güsāram mūniseñ ‘ ālemde varum söylemez
- 2 Zülfi fikrinde bilür her gice ser-gerdānlıgum
Her gün işidür daḥı sevķinde zārum söylemez
- 3 Firķatinüñ āteşi yaķdı vücūdum ser-ā-ser
Ṭağıdursa her yaña yeller ğubārum söylemez

⁴⁶⁵ Bu beyit Divan’da yer almamaktadır (Tarlan 1992, G.25, s.161).

⁴⁶⁶ nāzil: münzel (Tarlan 1992, G.25, s.161)

⁴⁶⁷ Görmeyince: görmeyicek (Tarlan 1992, G.25, s.161)

⁴⁶⁸ etsün: eyler (Tarlan 1992, G.25, s.161)

- 4 Hār-ı hicrânında bülbül gibi zārüm işidüp
Nicedür hālūñ diyüp o gül-‘ izārüm söylemez
- 5 Seng-i firqatle şikest oldu bu gönüm şişesi
Çok görür gerçi benüm bu inkisārüm söylemez
- 6 Ne günāhum vardur ey **Qāsım** katında dil-berüñ
K’aldı dilden tākātüm şābr u qarārüm söylemez

168

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Mübtelā-yı derd u hicrān eyleyen sensin beni
‘ Āşık-ı bī-şabr u ārām eyleyen sensin beni
- 2 Raht u bahtum yandırıp ‘ ışık odına pervānevār
Şem‘ veş ‘ uryān u büryān eyleyen sensin beni
- [121b] Ğam beyābānında Mecnūn gibi ser-gerdān olup
Vālih ü şeydā vü hayrān eyleyen sensin beni
- 4 Ey hūkūk-ı şöḫbeti cümle ferāmuş eyleyen
Her nefes ney gibi nālān eyleyen sensin beni
- 5 Hāme-i luḫfuñla **İshāk** adını evvel yazup
Defter-i ‘ uşşāka ‘ unvān eyleyen sensin beni

169

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Cā-be-cā ey sīm-ten cismümde dāğ-ı hūn-feşān
Aṭlas-ı zerd üstüme altun yañaklardur hemān
- 2 Şāh-ı ı şķum oldu āfāk iķre ey hūrşid-i cid
Dūd-ı āhum üstüme bi lāciverdī āsumān
- 3 Gıtdi āhum ı arş ķandīlin ıķıķup uyarmaĝa
Dūd-ı āhum anuñ ardında gōtirdü nerd-bān
- 4 Yerde gökde zerreveş şabr u ķarārum ķalmadı
Gün yüzüñi görmeyelden ey meh-i nā-mihribān
- 5 Ey **Fiĝānī** bu gice sevdā-yı zūlf-i yār ile
Dūd-ı āhum başın alup göklere oldu revān

170

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Merħabā ķılmaz geķer ı uşşāķa cānānum benüm
Kimseye baş egmez ol serv-i hırāmānum benüm
- 2 Āh kim elden kaçurdum ol gözi şeh-bāzumı
Göklere irse n'ola feryād u fiĝānum benüm

- 3 Gün yüzüni günde biñ kerre temāşā eylesem
Ey gönül bir dağı görmege iver cānum benüm
- 4 Sen vefā nerdini oynarsın begüm ağıyār ile
Tās-ı çarhı çek nedür zār ile efgānum benüm
- 5 Āsitānuñda ayırma derd-mendüñdür senüñ
Kıyma **Yahya** bendeñe devletlü sulṭānum benüm

171

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Nāleye āheng iderseñ ey gönül Ferhād'a gel
Bağruña taşlar başup tğlar gibi feryāda gel
- 2 Sen gönülden çıđduğıñdur ğayr ile yār olduğıñ
Eksüğüñse ey kamer-ruḡ yāda varma yāda gel
- 3 Çekmek isterseñ bugün bār-ı ta' alluğdan elüñ
Serv gibi sebze-zār-ı 'āleme āzāde gel
- 4 Maḡv olur naqş-ı emel mānende-i ḡatt⁴⁶⁹-ı mezār
Ḥāq-i pāy-i cān-sitāna 'ārif iseñ sāde gel
- 5 Uñmaduğından bilüñ oldı **Necātī** pişe-kār
Şan' at öğrenmek eger maqşūd ise üstāda gel

---

⁴⁶⁹ ḡatt: naqş (Tarlan 1992, G.344, s.304)

172

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [122a] Tañ mı cān vırse kişi bir sevdügi cānānına
 Şimdi mi kıydı begüm ' aşık olanlar cānına
- 2 Hey ne oñmaz yaradur bu dildeki yaram benüm
 Varduğınca yıllar⁴⁷⁰ oldu bilmezem dermānı ne
- 3 Seyr idenler gülsitānı hüsün ol gül yüzlünüñ
 Vālih u hayrān olurlar sünbül ü reyhānına
- 4 Bir eline başınsun bir eline cānını⁴⁷¹
 Girmek isteyen kişi ' aşıklarūñ meydānına
- 5 Ey **Necātī** haşre dek hergiz hālāş olmaz dağı
 Kanğı dil kim şol zenağdānuñ düşer zındānına

173

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Zekan-ı yārda vefā n'eyler
 Ser-nigün çāh içinde mā' n'eyler

⁴⁷⁰ yıllar: bed-ter (Tarlan 1992, G.512, s.378)

⁴⁷¹ Mısradeki “canın” ve “başın” sözcükleri Divân'da yer değiştirmiştir (Tarlan 1992, G.512, s.379).

- 2 Bülbulün dūd-ı āhı ey yüzi gül
Göresin ‘ ākıbet saña n’eyler
- 3 Dimedün yād idüp beni bir gün
‘ Aceb ol derde mübtelā n’eyler
- 4 Hele derd ü belāya şabr idelüm
Görelüm şoñ ucu Hudā n’eyler⁴⁷²
- 5 Şol çemende ki ide **Necātī** figān
‘ Andelīb-i suhan-serā n’eyler

174

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Üstüme döndi gam piyāleleri
Başuma çıkdı derd nāleleri
- 2 Bu faķirün ne borcı var şāhum
Ki müjeñ gönderür havāleleri
- 3 Benüm için mi yaratdun Allāh’um
Kırpügi kara gözü alaları
- 4 Cām-ı ‘ ışk olmaz ise derd olsun
Baña hün-ı şafā vü nāleleri⁴⁷³

⁴⁷² Divan’da bu beyitten sonra şu beyit yer almaktadır (Tarlan 1992, G.116, s.202):

Şol ki Nakkāş-ı Lem-yezel özler

Dil-berin hüsüne bahāne eyler

- 5 Yüregini⁴⁷⁴ dilerseñ eflāküñ
Çekerek tut **Necātī** nāleleri

175

Meḫ'ülü Meḫ'ülün Meḫ'ülü Meḫ'ülün

- 1 Bir muğ-beçeyi gördüm dil-berligi çağında
Tāc-ı zeri başında ḫalḫāl ayağında
- 2 İnsān u perī gelmiş fermānına ḫul olmuş
Güyā ki Süleymān'dur ḫükminde yasağında
- 3 Naḫḫāş-ı ezel anuñ naḫş eyler iken ḫüsün
Nūr āyetini yazmış alnında yañağında
- [122b] Gördi yine bezminde şundı ḫolı bir cāmı
Açdum ḫolusın öpdüm ağzında ḫuḫağında
- 5 Ol cām-ı şafā-baḫşı çün çevḫ ile nüş itdüm
Yatdum nice gün ser-ḫoş meyḫāne bucağında
- 6 Ol muğ-beçenüñ mūhri göñlinde **Nehārī**'nūñ
Bir şāh-ı ḫamer-ruḫdur bitmüştür otağında

⁴⁷³ Hüsn-i makta beyti olarak Divan'da şu beyit yer almaktadır (Tarlan 1992, G.571, s.405):

Hār cevrenden incinip ey dil

Gül yerine görem mi lāleleri

⁴⁷⁴ Yüregini: cigerini (Tarlan 1992, G.572, s.405)

176

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 ‘ Ārızuñ verd-i ala beñzetedüm
Kaşlaruñı hilāle beñzetedüm
- 2 Bāğ-ı dilde hayāl-i kıametüñi
Gül-şen içre nihāle beñzetedüm
- 3 Mümkin oldukça cevruñi çekin
Vaşluñ emr-i muḫāle beñzetedüm
- 4 ‘ Işık içinde bu münkesir gönlüm
Bir şikeste sıfāle beñzetedüm
- 5 Kıl u kāl eylemez dehānuñçün
Seḫrī ehl-i ḫāle beñzetedüm

177

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 ‘ Āşıka dil-rübā mı eksük olur
Ehl-i derde belā mı eksük olur
- 2 Ben ölürsem belāyla ey dil
Yāra bir mübtelā mı eksük olur

- 3 Gül-şen-i hüsne o ğonce-lebüñ
Bülbül-i hoş-nevâ mı eksük olur
- 4 N'ola yâr olmaz ise ol yüzi gül
Baña bir mehlîkâ mı eksük olur
- 5 Ne şorarsın **Halîlî** ağladuğum
Yâr ile mâcerâ mı eksük olur

178

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Bahâr oldu şafâ kesb idicek demdür çemenlerde
Huşuşâ şalına pâyuñca serv-i semenler de
- 2 Zebûn olma ne zendür ğam şarâb iç devr-i gül-şendür
Kavî himmet gerekdür bu cihân içre erenlerde
- 3 Şarılır her gül-endâma çeker pehlûya meh-rûlar
Ne hâletler nezâketler kômış Hâk pîreherlerde
- 4 Kayırmaz ey gönül bend olduñ ise târ-ı zülfine
Şınuğ diller hezârân bağludur herbir şikenlerde
- 5 Firâkuñla **Neşâtî** bendeñüñ hâli mükedderdür
[123a] Vişâlün va' de itmüşdüñ behey zâlim geçenlerde

179

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Didüm ol şūḥ-ı cefā-piše iñen nāzlanur
Nāzla güldi didi nāzüg olan nāzlanur
- 2 Rūzgāra n' iḥün baş eger⁴⁷⁵ ol ḫadd-i bülend
Nev-bahāra bilürüz serv-i çemen nāzlanur
- 3 Tıogradı ḫār-ı cefā bağrını bülbüllerinüñ
Bir ağız söylemez ol ğonce-dehen nāzlanur
- 4 Ḳanlu yaşdan özümüñ iki ḫapağı töludur
Bir tölü içmege ol baña neden nāzlanur⁴⁷⁶
- 5 Ben **Necātī** iderem kendümi yolında şehīd
Ol baña şarmağa bir ḫanlu kefen nāzlanur

---

⁴⁷⁵ eger: ege (Tarlan 1992, G.109, s.199)

⁴⁷⁶ Divan'da bu beyitten sonra şu üç beyit yer almaktadır (Tarlan 1992, G.109, s.199):

Gözü kanım için düşer ayaklara şarāb

Şol güzeller gibi kim içer kim nazlanır

Ahımı işideli bād-ı sabā ile durup

El ucuyla görüşür serv-i çemen nazlanur

Lebime inmek için düşer ayaklara

Br denīdir mey-i gül-çehre neden nazlanur

180

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātüm Fā' ilün

- 1 Hastedür göñlüm güli ruhsāruñ eyler ārzū
Teşnedür la' l-i şeker-güftāruñ eyler ārzū
- 2 Her ne lezzet vār ise dünyāda göñlüm istemez
Ey melek-sīmā hemān dīdāruñ eyler ārzū
- 3 Bu sünübül qalbe kuvvet rūḥa rāḥatlar virür
Ol sebebden zülf-i ' anber-bāruñ eyler ārzū
- 4 Zerre deñlü mihrüne cānşar virür ey māh-rū
Müşteri her gūşede izāruñ eyler ārzū
- 5 Görmek ister ruḥlaruñı rüz u şeb ey lāle-ruḥ
Bülbülüñdür **Cāmi'** i gül-zāruñ eyler ārzū

181

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātüm Fā' ilün

- 1 Kūyuñı görüp didüm bī-iḥtiyār ey ḥur-ı ' in
Hazihi cennātu ' adnin fe' dḥulūhā ḥālidīn
- 2 ' Aqlumı tağıtdu urdı cānuma dāğ-ı siyāh
Dostum bu zülf-i misgīn u bu ḥāl u ' anberīn

- 3 Bu leṭāfet bu zerāfet bu ḳad u bu ḥüsn-i ān
Bāreka 'llāh zī-kemāl-i ṣun'-ı Rabbu'l-ālemiñ
- 4 Murğ-ı cān uçmaḳ diler kūy-ı behişt-ābāduña
 Dilerem Ḥaḳ'dan anuñ olsun ḥuld-ı berin
- 5 **Çeşmiyā** bir dānesin bu nazm-ı gevher-bār ile
 Āşinā-yı baḥr-ı ma' nasın hezārān āferin

182

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Ḳulı oldum yine bir ḥusrev-i şirīn-dehenüñ
 Baña degdi yine mīrāşı bugün Kūh-kenüñ
- 2 Ḳadd u ḥaṭṭuña müşābih diyüben bād-ı şabā
 Güvleyüp vāyuña düşer üstine serv çemenüñ
- [123b] Ey gönül yār işigin mesken edinürseñ eger
 Yeridür saḳf-ı semā olur ise ger vaṭanuñ
- 4 Serv dīvāne olup lāle özin çāk etdi
 Göreliden ḳadd-i ra' nāñ ile vech-i ḥasenüñ
- 5 Tiğ-i hicriyle helāk eyledüğine beni yār
 Lāleveş şāhid ola **Rahmī** bu ḳanlı kefenüñ

183

MİN KELĀM-I BĀKĪ

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Bulmağ isterdi ' ışk içinde murād
Yār-ı Şīrīn degül midür Ferhād
- 2 Defter-i faẓl u dāniş evrāķın
Şarşar-ı āhum eyledi ber-bād
- 3 Günbed-i çarḥ u şu' le-i āhum
Tīğ-i elmās u ḥançer-i pūlād⁴⁷⁷
- 4 Şeş-der-i ğamda zār kıaldı göñül
Dād ey pādişāh-ı ' ālem dād⁴⁷⁸
- 5 **Bākī** hecrüñ ğamıyla cān virdi
Dād ey pādişāh-ı ' ālem dād

184

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Tīr-i ğam-ı nigār ile ten pāre pāredür⁴⁷⁹
Şemşīr-i hecr-i yār⁴⁸⁰ ile dil pāre pāredür

---

⁴⁷⁷ ḥançer-i pūlād: miğfer-i pūlād (Küçük, G.36, s.122)

⁴⁷⁸ Dād ey pādişāh-ı ' ālem dād: Olmadı vuşlatuñ kıapusı güşād (Küçük, G.36, s.122)

⁴⁷⁹ pāre pāredür: yara yaradur (Küçük, G.92, s.157)

⁴⁸⁰ hecr-i yār: cevri-yār (Küçük, G.92, s.157)

- 2 Öykünse ḥaddüñe ne ğam ey āftāb-ı ḥüsn
Māh-ı sipihr kemdür o ne yüzi qaradur
- 3 Ḥālūñ ḥayāli ḥātır-ı aġyārı kıldı cāy
Gūyā qarañu gicede rüşen sitāredür
- 4 Eş' arum içre vaşf-ı leb-i yār gūyiyā
Āb-ı zülāl içinde yatur la' l-pāredür
- 5 Çeşm-i ḥaḳāret ile nazār kıлма dostum
'Uşşāḳ-ı ḥaste-ḥāli de Allāh yaradur
- 6 **Bāḳi** derūnum āteşinūñ dūdıdur felek
Mihr-i sipihr āhum odından şerāredür⁴⁸¹

185

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Leb-i ḥandānuñ ile kılduñ yād
Eyledüñ mürdelerüñ rüḥını şād
- 2 Bizi yād eyledüñ iḫyā itdüñ
Oldılar gitdiler ammā ḥussād

---

⁴⁸¹ şerāredür: şirāredür (Küçük,G.92, s.157)

- 3 Tîğ-i hecrüñle ber-â-ber kıldı
Nâvek-i gamzelerüñ zâhımı ziyâd

[124a] Yüri ey serv-i ser-efrâz yüri
Kadd-i bālāña yetişmez⁴⁸² şimşâd

- 5 Kâmetüñ kullığına düşmeyicek
Olmadı serv-i hırāmān āzād

- 6 **Bâki**'ye emr nedür sultānum
Saña kul oldu muṭî^ç u münkād

186

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fe' ilün

- 1 Gül-gün kabası ol şanemüñ sanki lāledür
Cism-i laṭîfi lāle-i hamrāda jāledür
- 2 Karşumda allar geyüp ol lāle-ruḥ yine
Gül-günlar⁴⁸³ ile ç aqlum alur san piyāledür
- 3 Tāk-ı cefāda manzara^ç-i çeşm-i dil-rübā
Kūy-ı belāda ḥāne-i cāna ḥavāledür
- 4 Sünbül taķınmış alnına şanmān⁴⁸⁴ o gül-ç izār
Çıķmış külāh-güşeye tār-ı külāledür

⁴⁸² yetişmez: irişmez (Küçük, G.37, s.123)

⁴⁸³ Gül-günlar ile: gül-günilerle (Küçük, G.84, s.152)

⁴⁸⁴ Mecmua'da boş olan bu kısımda Divan'da "şanmān" sözcüğü bulunmaktadır (Küçük, s.152).

- 5 Kūyuñda⁴⁸⁵ itse ʿazm-i sefer cān-ı mübtelā
Zād-ı reh aña ğuşşa vü nāle nevāledür
- 6 Bir bezme mīr-i meclis olupdur gönül k'aña
Baħr-ı muħiṭ cürʿa vü gerdün piyāledür
- 7 **Bāki** sipihr-i āhum aķına siper dutar
Farķ-ı felekde zāhir olan ŧanma hāledür

187

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1 Çekdi zencire beni ʿiŧķuñ nitekim ŧirler
Eŧķ-i çeŧmüm iki yanumdan iki zencirler
- 2 Naʿl kesmiŧ farkına her biri olmiŧ sine-riŧ
Nāvek-i müjġānuñ efgendesidür tirlere
- 3 Yanına alsun diyü kāfir gözüñ ğamzeñ gibi
Girdiler ŧimdi çelipā ŧekline ŧemŧirler
- 4 ŧuʿle-i ŧemʿ-i cemāli ŧevķine cemʿ oldılar
Bir çerāġ idindiler ol nev-civānı pirlere
- 5 İrmege ŧubħ-ı viŧāl-ı yāre hergiz çāre yok
Bākiyā āfāķı tutdı nāle-i ŧeb-girler

---

⁴⁸⁵ Kūyuñda: kūyuñdan (Küçük, G.84, s.152)

188

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Dilā cihānı şirişk⁴⁸⁶ ile pür-şarāb itdüñ
Behey ħarāb olası 'ālemi ħarāb itdüñ
- 2 Şarāb şoĥbetin ellerle⁴⁸⁷ eyledüñ varduñ
Firāķuñ āteşine bağrumı kebāb itdüñ
- 3 Ne sende mihr u vefā var ne bende sabr u ħarār
O yoķ bu yoķ ne 'aceb bizden ictināb itdüñ

[124b] Şemīm-i nāfe-i ħālinden ey nesīm-i seĥer
Dimāğ-ı 'ālemi pür-büy-ı müşg-i nāb itdüñ

- 5 Saçın kelāmuñ o deñlü uzatduñ ey [Bāķi]
İki şaĥife yiri başķa bir kitāb itdüñ

189

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Devrān ayağın şöyle şikest itdi şarābuñ
Güyā ki mey-i nāba gözi degdi ħabābuñ
- 2 Keyfiyyet-i esrāra döşendi zürefā hep
Yārān ayağın almada ħayrān mey-i nābuñ

⁴⁸⁶ şirişk: şirişküm (Küçük, G.259, s.260)

⁴⁸⁷ ellerle: illerle (Küçük, G.259, s.260)

- 3 Esbāb-ı ʔarab seyl-i mey-i nāb ile gitdi
 Āvāzı boğıldı giderek ʔeng u rebābuñ
- 4 Cāna⁴⁸⁸ Şikest oldı yatur Һayli zamāndur
 Yanup yağılup Һāṫırı mecrūḫ kebābuñ
- 5 [Bāḫi] yine Őaçıldı nemek bāde³-i nāba
 Bilek ʔ acebā aşlı nedür bu Şeker-ābuñ

190⁴⁸⁹*Fe^ʔilātün Meṫā^ʔilün Fe^ʔilün*

- 1 Umaruz cām-ı la^ʔlūñi emmek
 ʔoğ ʔekilmişdür ol ümāide emek
- 2 Ƙatı eller dili ser-i zūlfüñ
 Dilek ey Őūh-ı Őīve-kār dilek
- 3 Nā^ʔre-i mest-i ʔ ışka beñzedemez
 Lāf ʔatlatmasun iñende tüfek
- 4 Baḫs idüp bir daḫıka Һüsñünden
 Hale māh-ı sipihre aşdı elek
- 5 Cūy-ı eŐküm yeñilmez ey Bāḫi
 ʔoğ döner daḫı āsiyāb-ı felek

---

⁴⁸⁸ Cāna: peymāne (Küçük, G.269, s.266)

⁴⁸⁹ Küçük, G.252 s.256

191

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Çeşm-i pür-ḥūnum yoluñda eşk-bār itsem gerek
Ayağuß tozına gevherler nişār itsem gerek
- 2 Gül gibi pīrāhen-i nāmuşı şad-çāk eylesün⁴⁹⁰
Ġoncaveş⁴⁹¹ dāğ-ı nihānum āşikār itsem gerek
- 3 Kıırma yazıyla ' adūnuñ⁴⁹² dişleri vaşfın yazup
Nuşa-i çeşmi sevādın pür-gubār itsem gerek
- 4 Eyleyüp zühdüñ binā-yı süst-bünyādın ḥarāb
Ḥāne-i ' ışkuñ esāsın üstüvār itsem gerek
- 5 Bezm-i keşretten çekildi cāmveş **Bākī** gönül
Tekye-i ' uzletde vaḥdet⁴⁹³ ihtiyār itsem gerek

192⁴⁹⁴

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- [125a] Elemin Kays'a kıyās itme dil-i maḥzūnuñ
' Aklı yoğ idi ne derdi var idi Mecnūn' uñ

⁴⁹⁰ eylesün: eyleyüp (Küçük, G.273, s.268)

⁴⁹¹ Ġoncaveş: lāleveş (Küçük, G.273, s.268)

⁴⁹² ' adūnuñ: raķībuñ (Küçük, G.273, s.268)

⁴⁹³ Tekye-i ' uzletde vaḥdet: tekye-i vaḥdetde ' uzlet (Küçük, G.273, s.268)

⁴⁹⁴ Küçük, G.275, s.269

- 2 Ey ser-efrāz geen kimse ne ęaddār idügin
Başuña okınıcağ añlayasın gerdünuñ
- 3 Zır-i ĥak olsa gerek menzilüñ āĥır n’idelüm
Māline mālik imişsin ıtalum Qārün’uñ
- 4 Mey-i rāĥat dileyü çekme ęam-ı devrānı
Cām-ı gül-reng yiter saña dil-i pür-ĥünüñ
- 5 Yāre ‘arz eyleyemez çihre-i zerdin **Bākī**
Virdügi rengi görüñ aña mey-i gül-günüñ

193

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 İrişdüm baĥre ⁴⁹⁵āsā basit-i ĥālden ⁴⁹⁶geçdüm
Bisāt-ı ĥurbe irdüm çenber-i eflākden geçdüm
- 2 Şarāb-ı la‘l-fām u zevrağ-ı zerīni terk itdüm
Ben ol keştī ile ol āb-ı āteş-nākden geçdüm
- 3 Ğamuñ afyonını tiryāk diyü baña ‘arz itme
Yüri sağ ol benüm ‘ömrüm ben ol tiryākden geçtüm

⁴⁹⁵ Divan’da bu kısımda “cüy-āsā” ifadesi geçmektedir (Küçük, G.316, s.295).

⁴⁹⁶ ĥākden: ĥālden (Küçük, G.316, s.295)

- 4 ⁴⁹⁷Muğaylān-ı belā tutmuş tarīḳ-ı Ka^ç be-i vaşluñ
Efendi ben o rāh-ı pür-ḥas u ḥāşākden geçdüm
- 5 Metā^ç -ı dehr-i bir puldur aḳar şu ^çömr-i müsta^ç cel
Anuñ'çün **Bāḳiyā** esbābdan emlākden geçdüm

194

Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilün

- 1 Meclis-i ^çışḳa girüp ayağı evvel çekdüm
Mā-sivādan götüri āḥır-ı kār el çekdüm
- 2 Sīnem üzre görinen ḳanlu elifler şanmañ
Şafḥa-i derd ü ğama sürḥ ile cedvel çekdüm
- 3 ^çAlev-i āteş-i āhum degül eflāke çıkan
Aḥter-i baḥtuma bir tīĝ-i musayḳal çekdüm
- 4 Na^ç re-i eşküm⁴⁹⁸ ile sīm-keş oldum şimdi
Müjemüñ aralarından bir iki tel çekdüm
- 5 Dāĝlar na^ç l u eliflerle degül peyveste
Şafḥa-i sīneye bir ḥaṭṭ-ı müselsel çekdüm

⁴⁹⁷ Divan'da bu beyitten önce şu beyit geçmektedir (Küçük, G.316, s.295):

Beni ālūde-dāmen şanma vā^ç iz mest gördüñse
Senüñ bezmüñ gibi ben nice cāy-ı pākden geçdüm

⁴⁹⁸ Na^ç re-i eşküm: nuḳra-i eşküm (Küçük, G.327, s.302)

6 Beden-i zerd ü nizārumla degül çihre-i zer
‘Işk ser-nāmesine levha yazup hal çekdüm

7 **Bākıyā** hūn-ı dili dīde düketdi gördüm
Mey-i nābı bedel-i mā-yeteħallel çekdüm

195

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 N’ola dehr içre nişānum yoğ ise ‘Ankā’yam
Ne ‘aceb seyl gibi çağlamasam deryāyam

[125b] Göze göstermez ise tañ mı beni her ednā
Ki nazar fark idecek mertebeden a‘lāyam

3 İltifāt eylemezem zerre kadar nā-dāne
Āsumān-ı hünere mihr-i cihān-ārāyam

4 Şüretā gerçi gedā şeklin urındum ammā
Mesned-i memleket-i ma‘rifete Dārā’yam

5 **Bākıyā** dīn-i Muħammed haq için ‘ālemde
Dem-i cān-baħş ile nazm içre bugün ‘Ankā’yam⁴⁹⁹

⁴⁹⁹ ‘Ankāyem: ‘İsāyem (Küçük, G.315, s.295)

196

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Zevrağ-ı şahbâyı sâķî şundi çün nüş eyledüm
İrdi bir hâlet ki deryâlar gibi cüş eyledüm
- 2 İşret-i bezm-i vişâl-i yâr geldi yāduma
Ėuşşa-i derd⁵⁰⁰ ü Ėam-ı devri ferāmuş eyledüm
- 3 Terk idüp tâc u ķabâyı şem' -i şevk-i hüsnuñe
Kendimü pervâneāsâ bir nemed-püş eyledüm
- 4 Fürkatüñde bâĖa vardum Ėasret-i bālân ile
Ėalmadı şabrum görüp servi der-âğuş eyledüm
- 5 Nâleler kıldum ser-i kūyında yāruñ **Bākıyâ**
Bülbülân-ı gül-sitân-ı dehri hāmüş eyledüm

197

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Mağabbet bağridür āhum yilinden mevc urar yaşum
Melâmet fülkidür ser aña lengerdür iki ķaşum
- 2 Peleng-i ' ışķ-ı yāruñ bişesidür müy-ı jülidem
Diyâr-ı derd ü miĖnet kūh-sârıdur benüm başum

---

⁵⁰⁰ Ėuşşa-i derd: Ėuşşa-i dehr (Küçük, G.324, s.300)

- 3 Ne meclis içre nüş-ı cām idersem yād-ı la^ç lüñle
O bezm ehlinde qalmaz cür^ç adan ğayrı ayaqdaşum
- 4 Bilürsün nūr-ı dīdem tütüyāya qatılır cevher
N'ola ağlarsa hāk-i pāyüñe çeşm-i güher-pāşum
- 5 Ayırdı sihr idüp yāri sipihr-i pīre-zen benden
Ne lu^ç b itdi baña gör **Bākıyā** bi'llāh oynaşum

198

Fe^çilātün Fe^çilātün Fe^çilātün Fe^çilün

- 1 Nev-bahār oldı gelüñ^ç azm-i gül-istān idelüm
Açalum ğonca-i qalbi gül-i handān idelüm
- 2 Qomayup lāle gibi elden ayağı bir dem
Mest olup ğonca-şıfat çāk-i girībān idelüm
- 3 İçelüm la^ç l-i müzābı şaçalum cür^ç aları
Hāk-i gül-zārı bugün la^ç l⁵⁰¹-i Bedahşān idelüm
- 4 Menzil-i^ç ayş u qarāb hurrem ü abād olsun
Yıqalum zerq u riyā deyrini virān idelüm

---

⁵⁰¹ la^ç l: kān (Küçük, G.324, s.300)

[126a] Okusun vaşf-ı ruḥ-ı yār ile **Bākī** şî‘rin
Bülbül-i gül-şeni meclisde gâzel-ḥān idelüm

199

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Haste-i derd-i ‘ışk-ı cānānem
Mübtelā-yı belā-yı hicrānem
- 2 Çeşm-i bīmārı gibi ḥaste-dilem
Ser-i zülfi gibi perişānem
- 3 Şem‘ veş şubḥ olunca şevkumdan
Gāh giryān u gāh ḥandānam⁵⁰²
- 4 Bunca cevr-i cefā baña nice bir⁵⁰³
Hāy kāfir hele Müselmān’em
- 5 **Bākıyā** ḥān-ı vaşla irmez isem
Ġam tenūrında nice bir yanam

⁵⁰² Gāh giryān u gāh ḥandānam: gāh ḥandā u gāh giryānem (Küçük, G.330, s.304)

⁵⁰³ Divan’da bu beyitten önce şu beyit bulunmaktadır (Küçük, G.330, s.304):

N’ola şabrum yaķası çāk olsa
Mest ü medhūş-ı cām-ı hicrānem

200⁵⁰⁴

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Rüşen ola tā işigüñe varmağa rāhum
Yil mumlarını yaqdı gece şu' le-i āhum
- 2 Hem-reng-i peleng itdi beni kūh-ı belāda
Cismümde ser-ā-pā görinen dāğ-ı siyāhum
- 3 Luṭf eyle ineñ kularıña cevri çok itme
Āh eylemüsün kimseye zılm eyleme şāhum
- 4 Dildür saña ' arz itmege aḥvālümü güyā
Qabrümdeki ḥāk üzre biten tāze giyāhum
- 5 Bākī dilemez dehr-i denī salṭanatın dil
Yār işiginüñ hizmetidür devlet ü cāhum

201

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Levḥ-i ḥāṭırda ḥatuñ naqşını yazmaq ' amelüm
Künc-i ḥalvetde senüñ fikr-i lebüñdür emelüm
- 2 Yitişinceydi hemān derdine ben bīmāruñ
Mīve-i vaşlına yāruñ n'ideyin irmez elüm

---

⁵⁰⁴ Küçük, G.321, s.298

3 Bülbulüñ medh idüp ol şâh-ı gül-i ter didügi
Bir ‘ömr dörpüsidür kıddüñe nisbet güzelüm

4 Benem ol şâh-ı nihâl-i çemen-i miñnet kim
Mîve-i ma‘ rifet ü fażl [u] hüner bükdi bilüm⁵⁰⁵

5 Bâde-i mihr ü vefâ sâğarıdur ey **Bakı**
N’ola devr eyler ise bezm-i cihânı ğazelüm

202

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1 Eyledi müjde-i gül bülbuli şâd u hurrem
Ğoncanuñ göñli açıldı güle düşdi şeb-nem

[126b] Dâne-i hâline baķ cennet-i ruhsârũnda
Nice şabr eylesün Allâh’ı severseñ âdem⁵⁰⁶

3 ‘Âlemũñ n’eyleyeyin bâğ u bahârın sensüz
Baña sen ruĝları gül-zâr ile hoşdur ‘âlem⁵⁰⁷

⁵⁰⁵ Divan’da bu beyitten sonra şu beyit yer almaktadır (Küçük, G.332, s.306):

Âdemũñ ehl-i riya sözleri kanın kurıdur
Sâkıya taldur’a şol kan olacağı içelüm

⁵⁰⁶ Mecmua’da 2. olan bu beyit Divan’da 4. beyittir (Küçük, G.331, s.305).

⁵⁰⁷ Bu beyit Divan’da 3. beyittir. Aynı zamanda bu beyitten sonra Divan’da şu beyit yer almaktadır (Küçük,305):

Var ise tazeledi bâğ-ı nihâl-i emelin
Reşehât-ı kalem-i hâzret-i sulţân-ı kerem

- 4 Dil-i şūrīdeye kıl pend u naşihat geh geh
Nefesüñ gelsün eyā sūfī-i ‘ālem⁵⁰⁸ dem dem
- 5 Āb-dār olsa n’ola mīve’-i şī’r-i **Bākī**
Urmadu kimse bu bāğ içre dağı böyle kalem

203⁵⁰⁹

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Ol iki zülf-i müşg-i gāliye-fām
Olmış ebrūlaruñ hilāline *lām*
- 2 Kaş *rā* kad *elif* dehān ise *mim*
Kılduñ ey māh halkı emrūñe rām
- 3 Sīme beñzer diyenlerüñ tenüñi
Hele ey dost sözleri katı ham
- 4 Āb-gīne içinde mey gibidür
Leb-i la‘lūñ hayāli dilde müdām
- 5 Olmasañ ger cihānda bir dāne
Zülfüñ olmazdı cān murğına dām

⁵⁰⁸ şūfī-i ‘ālem: şofī-i nāşih (Küçük, G.331, s.305)

⁵⁰⁹ Küçük, G.329, s.303

- 6 Vuşlatun ʿidene irersem eger
Bade-i laʿlün ile şavm-ı şıyām
- 7 Kime vaşf eylesem şehā seni dir
Bākıyā oldum aña ben de gulām

204

Mefʿülü Mefāʿilün Mefʿülü Mefāʿilün

- 1 Şeb-nem gibi saçılsun koñ eşk-i firāvānum
Güller gibi açılsun tek gonca-i handānum
- 2 Ben āb-ı revān itmek cān üzre gözüm yaşı⁵¹⁰
Tek meyl-i kenār itsün ol serv-i hırāmānum
- 3 Yād-ı ser-i zülfünle gül-zār-ı dil ü cānda
Sünbüller ider peydā efkār-ı perişānum
- 4 Cām-ı mey-i ʿişretdür ʿışkuñda dil-i pür-ḥūn
Şemʿ-i şeb-i vuşlatdur dāğ-ı dil-i sūzānum
- 5 Sen gül gibi gülşende gülmekde açılmağda
İnler kafes-i tende murğ-ı dil-i nālānum
- 6 Nāz uyḥusına varmış ʿālemden olup fāriğ
Ādem mi görür şimdi ol gözleri mestānum⁵¹¹

⁵¹⁰ yaşı: yaşın (Küçük, G.338, s.309)

205

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 ‘Işkı bülbül gibi beyān idelüm
Hālümüz gül gibi ‘ayān idelüm

[127a] Jāleveş bezme varumuz şaçalum
Zeri gül gibi der-miyān idelüm

- 3 Çekelüm hüküm-i ‘ışka tuğrāyı
‘Aklı bī-nām u bī-nişān idelüm

- 4 Gül gibi cām-ı ‘ayşy güldürelüm
Rūh-ı Cemşīd’i bī-nişān⁵¹² idelüm

- 5 Zer gibi qalbi şaf olan gelsün
Āteş-i meyde imtiḥān idelüm⁵¹³

---

⁵¹¹ Mecmua’da yer almayan makta beyti, Divan’da şöyledir (Küçük, G.338, s.310):

Döksün güher-i eşki Bākī reh-i küyuñda
Maḥşul-i dil ü dīde hep yoluña sulṭānum

⁵¹² bī-nişān: şād-mān (Küçük, 302)

⁵¹³ Divan’da bu beyitten makta beytine kadar şu 5 beyit yer almaktadır (Küçük, G.328, s.303):

Gelmesün bezm-i ‘ayşy nā-maḥrem
Nergis-i bāğı dīde-bān idelüm

Meclisüñ şüh-ı gül-‘izārların
Ġoncaveş mest-i ser-girān idelüm

Gül gül olsun ruḥ-ı seme-rūyān

- 6 Hiç te'hîre yir yok ey **Bâkî**
Niyet-i hayrdur hemân idelüm

206

Mef'ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Pervâne gibi şu'le-i şevkuñle yanmadın
'Āşık maḥabbet adın añar mı utanmadın
- 2 Pertev şalardı sinede dāğ-ı maḥabbetüñ
Şaḥn-ı felekde meş'ale-i mihr yanmadın
- 3 Cānā ḥayālün eyler idi ḥaste göñlümi
Şubḥ-ı ezelde ḥ'āb-ı 'ademden uyanmadın
- 4 Ḥoş 'ādil idi sākî-i bezm-i cihān eger
Cām-ı şarāb-ı vuşlatı almasa ḳanmadın
- 5 Kesb-i hevā-yı 'ışık idegör **Bākıyā** bugün⁵¹⁴
Dil ḥānesine revzen-i dīdeñ ḳapanmadın

Şubḥ-dem seyr-i gül-sitān idelüm

Hem-rikāb itdi 'ıdı ḥusrev-i gül
Cām-ı gül-günü hem-'inān idelüm

Aḳıdup ḥalk-ı şışeden mey-i nāb
Ḥün-ı ḳurbān gibi revān idelüm

⁵¹⁴ bugün: hemān (Küçük, G.369, s.328)

207

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Nām u nişāne qalmanı faşl-ı bahārdan
Düşdi çemende berg-i dıraht i' tibārdan
- 2 Eşcār-ı bāğ hırka-i tercide girdiler
Bād-ı hazān çemende el aldı çenārdan⁵¹⁵
- 3 Şahn-ı çemende turma şalinsun şabā ile
Āzādedür nihāl bugün berg u bārdan
- 4 **Bākī** çemende hayli perīşān imiş varağ
Beñzer ki bir şikāyeti var rüzgārdan

208

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Tesellī virmez ey dil derdüñ ol cānāne söylersin
Açılmaz saña gūya gonca-i handāna söylersin
- 2 Varup Mecnūn gibi āhuñ kemendin şalma şahrāya
Ol āhū saña şayd olmaz ' abeş yābāne söylersin

⁵¹⁵ Divan'da bu kısımdan sonra şu beyit gelmektedir (Küçük, G.371, s.329):

Her yandan ayagına altun aqup gelür
Eşcār-ı bāğ himmet umar cūy-bārdan

- 3   oyup tesbi-i mercānı seni kim diñler ey vā^ç iz
Mufaşşal ışsa syler sin ^ç aceb yabāne syler sin⁵¹⁶

[127b] Anuñ'çün onca-i gl saña rāzın amaz⁵¹⁷
Hezārān hem-zebānuñ var varup⁵¹⁸ yārāna syler sin

- 5   Yanup yaılmaa⁵¹⁹ bir kimse yo yanuñca ey Bāı
adīř-i^ç ış-ı ālem-sz-ı yāri ya ne syler sin

209

Mef^ç l Mefā^ç l Mefā^ç l Fe^ç ln

- 1   āk oldu yaam cevr-i firāvānuñ elinden
ad-pāre iken dāmen-i dil anuñ elinden⁵²⁰
- 2   İl bezm-i vefāñ ire řafālarda veli ben
Kanlar yudarın sāı-i hicrānuñ elinden

⁵¹⁶ Mufaşşal ışsa syler sin ^ç acep yabāne syler sin: Mufaşşal ışsa başlarsın arib efsāne syler sin (Kçk, G.323, s.323)

⁵¹⁷ Bu mısradaki eksik kelime vardır. Mısra Divan'da şoyle gemektedir:

Anuñ'çün onca-i gl rāzın amaz saña ey blbl

⁵¹⁸ varup: ıar (Kçk, G.323, s.324)

⁵¹⁹ yakılmaa: yakılma ster (Kçk, G.323, s.324)

⁵²⁰ Divan'da bu kısımdan sonra şu beyit yer almaktadır (Kçk, G.359, s.322):

addm bkilp derdn ile dndi kemāne

ullāb-ı ser-i zlf-i perīřānuñ elinden

- 3 La^ç l-i leb-i dil-dār özin nisbet idelden
 Āzürde-dilem pençe-i mercānuñ elinden
- 4 Fāş itmez idi rāz-ı dili Yūsuf-ı Ken^ç ān
 Çāk olmasa dāmānı Züleyhā’nuñ elinden⁵²¹
- 5 Ey nice ser-efrāzlaruñ güllesi⁵²² topı
 Ğaltān ola bu ^ç arşada cevġānuñ elinden
- 6 **Bākī** nice bir fāhteveş bāġ-ı belāda
 Nālān olam ol serv-i ħırāmānuñ elinden

210⁵²³

Mef^ç ūlü Fā^ç ilātü Mefā^ç ilü Fā^ç ilün

- 1 Bildüñ mi sen de kendüni ey bī-vefā nesin
 Āşüb-ı dehr ü āfet-i devr-i zamānesin
- 2 Saña bahā ne idi cefā-pişe olmasañ
 Ĥaġġā budur ki bī-bedel ü bī-bahānesin
- 3 Ķandil gibi dide pür-āb u dilümde tāb
 Eflāke çekdüm āteş-i āhum zebānesin
- 4 Müşkil belā degül mi vefāsuz güzel sevüp
 Ğuşşayla yata derd ü ġam ile uyanasın

⁵²¹ Mecmua’daki 4 ve 5. beyit, Divan’da yer deġiştirmiştir.

⁵²² güllesi: kellesi (Küçük, G.359, s.322)

⁵²³ Küçük, G.382, s.385

- 5 Gāhi cenāb-ı Leylī'ye mektūb uçurmağa
Urındı Ƙays başına mürğ āşiyānesin
- 6 Ey çarḡ gerçi cānuma geçdi cefāñ oḡı
Ammā ḡadeng-i āhuma sen de nişānesin
- 7 **Bāḡi** yolunda dōke şaça ḡarc idüp gözüm
Āḡır dūketdi naḡd-i sirişkü m ḡızānesün

211

Mef' ūlū Mefā' ilün Fe' ūlün

- 1 Ruḡsāruña ḡatt-ı ' anber-efşān
' Abd-i ḡabeşidür adı reyḡān
- 2 Ol ḡāl-i siyāḡ bilāl u lebler
Yāḡūt biri birisi mercān
- 3 Zūlf-i siyehuñ mübārek olsuñ
Zī-ḡil' at-i ' anberin-giribān

[128a] İrüp şerefe sedid⁵²⁴ olurdu
Ƙul olsa eger o māha Keyvān

- 5 [**Bāḡi**] sözi gibi cevher etsün
Perverde iderse aña em' ān⁵²⁵

⁵²⁴ sedid: sa' id (Küçük, G.375, s.331)

212

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 İrdüm fiğān u zār ile ol āsitāne ben
Çıkdum kemend-i nāle ile āsmāne ben
- 2 Lü 'lü ' dişin ğamıyla sirişküm güherlerin
Dizdüm ümīd riştesine dāne dāne ben
- 3 Yād-ı lebüñle cām-ı mey-i la' l-fām için
Kūy-ı muğānı geşt iderin hāne hāne ben
- 4 Şubḥ-ı vişāle irmedi pāyāna yitdi ğam
Şām-ı ğamuñda şem' gibi yana yana ben⁵²⁶
- 5 **Bāķī** müselle⁵²⁷ oldı baña kişver-i sūḥan
Geçdüm serīr-i nazma bugün hūsrevāne ben

---

⁵²⁵ aña em' ān: kān-ı imkān (Küçük, G.385, s.332)

⁵²⁶ Bu beyitten sonra Divan'da şu beyit yer almaktadır (Küçük, G.357, s.321):

Cevr ü cefāñı çekmege sevdi gönül seni
Derd ü belāya geldüm efendi cihāne ben

⁵²⁷ Müsellem: mussaḥḥar (Küçük, G.357, s.321)

213

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Seyre çıkşun ne temāşā ola göresin
Bir iki gün hele seyr eyle temāşā göresin
- 2 Leb-i cān-bağşı ile mürdeler ihyā itsün
Nic’olur mu‘cize-i Hāzret-i ‘İsā göresin
- 3 Çekinür silsile-i zülf-i siyeh-kāruña dil
Ben dīvāne kıılır bir gün o sevdā göresin⁵²⁸
- 4 Şūret-i mihrine ey dil katı mağrūr olma
Bī-vefādur felek-i āyine-sīmā göresin
- 5 Seni bir şūret-i zībā ile adlar ammā
‘Ākıbet tā ki⁵²⁹ ne yüz göstere dünyā göresin
- 6 **Bākıyā** cilve kıılır çehre-i ikbāl ol dem
Ki gönül āyinesin pāk u mücellā göresin

---

⁵²⁸ Bu beyitten sonra Divan’da şu beyit yer almaktadır (Küçük, G.384, s.337):

O mehūñ şevkına yir yir yaqayın nice fetil
Sīnemūñ dāğların şekl-i Şüreyyā göresin

⁵²⁹ tā ki: saña (Küçük, G.384, s.337)

214

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dil giriftār-ı beḳā dil-ber hevāyī n'eyesün
Dāma düşmez yirlere ḳonmaz hümāyı n'eyesün
- 2 Kā'inātuñ seyr iden naḳş[ın] şafā-yı cāmdan
Şafḫa-i āyīne-i 'ālem-nümāyı n'eyesün
- 3 Göñlin egler nāle-i zincir ile mecnūn-ı 'ışḳ
Naḡme-i 'ūd u şadā-yı ceng u nāyı n'eyesün
- 4 Mübtelā-yı 'ışḳuñuñ dermāndan istiḡnāsı var
Derdüne mu' tād olan diller devāyı n'eyesün
- 5 Halk-ı 'ālem **Bāḳıyā** 'ışḳında yāruñ ḫaste-dil⁵³⁰
Bir ḫabīb andan bu deñlü mübtelāyı n'eyesün

215

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- [128b] Gül-şende ḳurdılar yine taḫt-ı zümürüdīn
Sulṫān-ı 'ıyd güller ile oldı hem-nişīn

⁵³⁰ ḫaste-dil: ḫaste-ḫāl (Küçük, G.370, s.328)

- 2 Bir ziynet itdi ‘āleme⁵³¹ naḳḳāş-ı şun‘ kim
Hayretde ḳaldı naḳşına şüret-nigār-ı Çin⁵³²
- 3 Şükr-i Hudā’ya başın açar lāle-i çemen
Rüy-ı niyāzı ḥāke sürer berg-i yāsemīn
- 4 Uyḥu gözine girmez ider sūz-ı derd ile
Vaḳt-i seḫerde murğ-ı çemen nāle-i hazīn
- 5 Bir ḥāb-ı ḡaflet içre ḥayāl-i muḥālde
Geçdi nesīm-i şubḫ gibi ‘ōmr-i nāzenīn
- 6 Bülbül edā-yı medḫ-i gül ü gül-sitān ider
Bāḳī du‘ā-yı devlet-i sulṫān-ı pak-dīn

216⁵³³

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Şaḫrālara döşendi bisāṫ-ı zümürüdīn
Devlet anuñ ki lāle-ruḫı oldu hem-nişīn
- 2 Cārū-keş oldu sünbül-i ter bāḡa nitekim
Şaḫn-ı bihişte ṫurra-i müşḡīn-i ḫūr-ı ‘īn

⁵³¹ ‘āleme: ‘ālemi (Küçük, G.387, s.339)

⁵³² Bu beyitten sonra Divan’da şu beyit yer almaktadır (Küçük, G.387, s.321):

Bir ṫarḫ şaldı şafḫa-i dehr-i dü-renge kim
Eşḳāl-i Cemle naḳş görindi zamān zamīn

⁵³³ Küçük, G.379, s.333

- 3 Çin içre yok şacıñ gibi bir müşg-i ter veli
Müşg'in şacıñda bulmaq olur şad-hezār çin
- 4 Āb-ı revān-ı gül-şen-i emn u emān yiter
Tig-i cihān-güşā-yı şehensāh-ı pāk-din
- 5 **Bākī** işigi hākine tutsun kimün ki var
Ahter gibi bülend-nazar çeşm-i dūr-bin

217

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün

- 1 Geh cefā kılsun niyāz ehline geh nāz eylesün
Nāz iderse 'āşıka ol şūh-ı tannāz eylesün
- 2 Nāle kılsun kāmētün yādına murğ-ı hoş-nevā
Rāstdan bir nağme-i dil-keş ser-āgāz eylesün
- 3 Būş-ı la'lin isteyen ol muṭrib-i 'īsī-demün
Nāyveş kendin belā bezmine dem-sāz eylesün
- 4 Pāy-būsın ümmidin⁵³⁴ sāki-i gül-çihrenün
Kendüyi nergis gibi mest-i ser-endāz eylesün

---

⁵³⁴ ümmidin: isteyen (Küçük, G.388, s.340)

- 5 Mā' il ol **Bākī**-şifat dāyim hümālar şaydına
Şāh-bāz-ı himmetüñ göklerde pervāz eylesün

218

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Hergiz ne қadr u cāh u ne sīm ü zer isterin
Bir serv boylu dil-ber-i sīmīn-ber isterin
- 2 Bāğ-ı bihişt-i kūyına yāruñ irem diyü
Hāğ'dan hemīşe uçmağa bāl u per isterin
- [129a] Şahrā vü kūhı geşt ü güzār itdigüm bu kim
Dīvāne göñlüm egleyecek bir yir isterin
- 4 Sīm- sirişki hārc iderin hāk-i pāyüne
İksīr-i ' ışğ tālībiyin cevher isterin⁵³⁵
- 5 Meylüm cihānda bāde'-i gül-gündur benüm
Ma' cūn olursa bārī leb-i dil-ber isterin
- 6 **Bākī** gedā-yı mey-gede'-i ' ışğ olup yine
Bezm-i ğamından ol şanemüñ sāğar isterin

⁵³⁵ Bu beyitten sonra Divan'da şu beyit yer almaktadır (Küçük, G.386, s.339):

Rüz-ı ğamuñda ğamzeñe meyl itdügüm bu kim
Kendüm helāke qaşd iderin hānçer isterin

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 Kıyām itdi çemende yāre karşı
Cenār u 'ar' ar u şimşād kamu
- 2 Görüp zülfün 'izāruñ üzre bildüm
Muqarre batmaz imiş şuya cādū
- 3 Degül mi bezm-i vaşl-ı yār-ı Firdevs
Belā-yı şoḥbet-i aḡyār-ı tamu⁵³⁶
- 4 Yaḡardı tāb-ı ruḥsārı cihānı
Güneşde olsa ger ol çeşm ü ebrū
- 5 Gelüp miskīnlik itdi ḡāl-i yāre
Ḥatādan nāfe-i müşḡin-i āhū
- 6 Sevād-ı ḡaḡda nazm-ı āb-dārum
Çemen-zār içre olmışdur aḡar şu
- 7 Ya ḡod bir nev-ḡaḡ a' lā dil-rübādur
İki mışra' olupdur ana ebrū

⁵³⁶ Bu beyitten sonra Divan'da şu beyitler yer almaktadır (Küçük, G.398, s.345):

İdermiş zülfüne perrini teşbih
Kadı alçak kaçır geh geh peristū

Ḥaḡlur saña ḡançer gibi egri
Atılır oḡ gibi yābāne ḡoḡru

- 8 Cihān enfās-ı müşgīnūñle tıldı
Saña Hāķ' dan ʿ aṭadur **Bākıyā** bu

220

Feʿ ilātün Mefāʿ ilün Feʿ ilün

- 1 Gül-şen isterseñ işte mey-ḥāne
Gül-i ḥandān gerekse peymāne
- 2 Tālib-i şemʿ -i vaşl olınca kişi
Oda yanmaḳdan aña pervā ne⁵³⁷
- 3 Hāk-i rāh olduḡum görüp ayaḡuñ
Yirlere başmaz oldu cānāne⁵³⁸
- 4 Sūz-ı ʿ ışkuñla dūd-ı āh-ı kebūd⁵³⁹
Ḳorḳaram yanar oda⁵⁴⁰ kāşāne
- 5 **Bākıyā** tarz-ı şıʿ r böyle gerek
Hey zarīfāne hem levendāne

⁵³⁷ Bu beyitten sonra Divan'da şu beyit yer almaktadır (Küçük, G.471, s.392):

Kişden çok çıkārduñ ey kaşı ya
Oḳ gibi bāri atma yābāne

⁵³⁸ Bu beyitten sonra Divan'da şu beyit yer almaktadır. (Küçük, G.471,s. 393):

Süm-i esbine ruḡ süren o şehūñ
ʿ Arşa-i dehrde oldu ferzāne

⁵³⁹ dūd-ı āh-ı kebūd: bir şeb āh idecek (Küçük, G.471, s.393)

⁵⁴⁰ yanar oda: oda yanar (Küçük, G.471, s.393)

221

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Bana ebrū-yı rüy-ı cānānī
Maṭla' -ı mihrdür giribānı⁵⁴¹
- [129b] Menzil-i māhdur ḥam-ı zülfi
Bülbüle kūşe-i gül-istānı⁵⁴²
- 3 Sībdür ğabğabı ruḥı nārenc
Leb-i rengīni la' l-i rummānı⁵⁴³
- 4 Āh kim dişdi nā-gehān gönlüm
Göriccek ol çeh-i zenaḥdānı
- 5 Sākinān-ı ḥarīm-i kūy-ı ḥabīb
İstemezler riyāz-ı rızvānı
- 6 Mayil ol 'ayş u nūşa ey **Bākī**
Bī-vefādur çü 'ālem-i fānī

⁵⁴¹ Maṭla' -ı mihrdür giribānı: bülbüle gūşe-i gül-istānı (Küçük, G.488, s.403)

⁵⁴² Bülbüle kūşe-i gül-istānı: maṭla' -ı mihrdür giribānı (Küçük, G.488, s.403)

⁵⁴³ Bu beyitten sonra Divan'da şu beyit yer almaktadır (Küçük, G.488, s.403):

Göz qaradur düşerdi ḥāk-i rehin

Görse ger sürme-i Şifāḥānī

222

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1   ‘ Ārızuñ Firdevs-i a‘ lā kāmētūñ tūbā imiş
Büse-i la‘ lūñ alan hūş-mīve-i zībā imiş
- 2   Ruğların teşbih idersem n’ola cennet bāğına
Eksük olmaz tāze şeftalüler anda yaz u kış
- 3   Teşne-diller vādi-i hicrānda sensüz yanalar⁵⁴⁴
4   Hızır’veş ey la‘ l-i nābı āb-ı hayvānum yetiş
- 5   Geçti sen serv-i semen-sīmā тұrurken ser-firāz
Gördi ‘ ar‘ ar lā-cerem bād-ı şabādan serzeniş
- 6   Kār-ı düşvār olsa kıl ‘ azm-i cenāb-ı mey-firūş
Himmet-i merdān ile āsān olur her müşkil iş⁵⁴⁵
- 7   Göz yaşın **Bākī**⁵⁴⁶ revān it cürm ü ‘ işyān üzre kim⁵⁴⁷
Āfitāb-ı luţf-ı sultān ile bulmuş perveriş

---

⁵⁴⁴ Yanalar: yandılar (Küçük, G.217, s.233)

⁵⁴⁵ Divan’da makta beytinin ilk mısrası şudur (Küçük, G.217, s.234):

Bir güherdür tab‘ -ı Bākī kân-ı imkân içre kim

⁵⁴⁶ Bākī: çok çok (Küçük, G.217, s.234)

⁵⁴⁷ Mecmua’da makta beytinin ilk mısrası olan bu mısra, Divan’da hüsn-i makta beytinin ilk mısrasıdır. Aynı zamanda Divan’da hüsn-i makta beytinin ikinci mısrası şöyledir (Küçük, G.217, s.234):
Ağduğı yerde ҡomaz āb-ı firāvān ğıll u ğış

223

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 N'ola gelse dil-i mecrūḥa derd-i dil-rubādan ḥaz
İder ḥaste ne deñlü nā-ümīd olsa devādan ḥaz
- 2 Ğam-ı ' ışkuñ cihān mülkinde buldum şād-mān oldum
Kişi gurbet diyārında idermiş āşinādan ḥaz
- 3 Şafā-yı cām-ı la' lüñden ne ḥālet kesb ider şūfī
Ki ṭab' -ı bī-mezāk itmez şarāb-ı dil-güşādan ḥaz
- 4 Ğam-ı ' ışkuñ cihān mülkinde buldum şād-mān oldum
Kişi gurbet diyārında idermiş āşinādan ḥaz⁵⁴⁸
- 5 İlähi ṭab' -ı **Bākī**'den rüsüm-ı gayrı maḥv eyle
Ki hergiz⁵⁴⁹ kılmaya kılbende naķş-ı mā-sivādan ḥaz

⁵⁴⁸ Divan'da bu beyit yerine sırasıyla şu iki beyit yer almaktadır (Küçük, G.223, s.237):

Be-her taķdīr olur mā'il güzeller ' āşık-ı zāra

Ṭabīb olanlar elbette iderler mübtelādan ḥaz

Çerāğ-ı māh-ı ḥüsnüñ karşı tıtma çeşm-i ağıyāra

Gözüm nūrı ne deñlü eyleye a' mā ziyādan ḥaz

⁵⁴⁹ hergiz: aşla (Küçük, G.223, s.237)

224⁵⁵⁰

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Baḥş itmesün ' izāruñ ile encümende şem'
 ẖande çerāğ-ı mäh-ı şeb-efrüz ẖande şem'
- 2 Çün şubḥ olunca bellü olur yüzü ẖarası
 Germ olmasun o ḥüsn ile ey mäh inende şem'
- [130a] Bād-ı ḥazān irişmedin ir şaḥn-ı bāğa kim
 Bezm-i bahāra nergis olupdur cemende şem'
- 4 Olsun çerāğı ruḥlaruñuñ rüşen ey şanem
 Yaḫduḫça mih u mäh bu deyr-i kühende şem'
- 5 **Bākī** ' aceb mi şı' r-i dil-efrüzüñ itseler
 Erbāb-ı ' ışḫ cem' olıcaḫ encümende şem'

225

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Feryāda geldi bülbül-i destan-serā-yı bāğ
 Ya' nī zamān-ı ' ayşdur eyler şalā-yı bāğ
- 2 ' Ayş u şafāya ḥāṭırumuz ṭurmayup çeker
 Sünbüller oldı silsile-i müşg-sā-yı bāğ

---

⁵⁵⁰ Küçük, G.224, s.238

- 3 Gerd-i kederden āyīne-i albi řāf pāk
Güyā derūn-ı ehl-i řafādur fezā-yı bāğ
- 4 şaıldı řāhn-ı sebzeve nesrīn varaqları
Saf-ı sipihre beñzedi řāhn⁵⁵¹-ı serā-yı bāğ
- 5 **Bāķī** zamān-i işret ü hengām-ı ayşdur
Virmek gerek ne hālet ise mutezā-yı bāğ

226⁵⁵²

Fāilātūn Fāilātūn Fāilātūn Fāilūn

- 1 Sīnesine yamada řem-ı ruħuñ řevķ ile dāğ
Māh-ı enver mihr-ı ālem-tābda yaar erāğ
- 2 Bī-sūtūnı gūl-řen itmiř ħūn-ı eřm-ı Kūh-ken
Āřıķa sevdā-yı vaşl-ı yār ile şağ üstü bāğ
- 3 Gūl gibi ter-dāmene teřbīh iden kimdūr seni
Yāsemen gibi cihānda alnuñ auķ yūzūñ ağ
- 4 Māh-ı arĥ ūzre nedūr bilmek dilerseñ ol sevād
Yadı yāre şunmağa devrān turuņ üstüne dāğ

⁵⁵¹ řāhn: ferř (Kūçük, G.226, s.239)

⁵⁵² Kūçük, G.227, s.239

- 5 Şem‘ veş sūz-ı derūnuñ ‘ arz ider **Bākī** saña
Yana yana almadı bī-ärenüñ bağrında yağ

227

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Müje haylin dizer ol ğamze-i fettān şaf şaf
Gūyiyā cenge tırur nīze-güzārān şaf şaf
- 2 Seni seyr itmek için reh-güzzer-i gül-şende
İki cānibde tırur serv-i hırāmān şaf şaf⁵⁵³
- 3 Cāmi‘ içre göre tā kimlere hem-zānūsın
Şekl-i saqqāda gezer dīde-i giryān şaf şaf
- 4 Gökde efgān iderek şanma gezer hayl-i küleng
Çekilür kūyuña murġān-ı dil ü cān şaf şaf
- 5 Vaşf-ı addüñle hırām itse ‘ ālem gibi alem
Leşker-i şadrı çeker defter ü dīvān şaf şaf

[130b] Kūyuñ etrāfına ‘ uşşā dūzilmüş gūyā
Harem-i Ka‘be’de her cānibe erkān şaf şaf

⁵⁵³ Divan’da bu beyitten sonra Mecmua’daki aynı gazelin 8. Beyti yer almaktadır (Küçük, G.229, s.241).

- 7 Ehl- dil derd u ğamın ni‘ metine müstağrak
Dizilürler keremüñ h‘ânına mihmân şaf şaf
- 8 Leşker-i eşk-i firāvan ile cenk itmek’çün
Gönderür mevclerin licce-i ‘ummân şaf şaf
- 9 Kıadrüñi seng-i muşallāda bilüp ey **Bakı**
Tırup el bağlayalar karşına yārān şaf şaf

228

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Ey dürr-i pāk agzıña nisbet [senüñ] şadef
Deryā sevāhilinde yatur pāre-yi hāzef
- 2 Bahr-i muhīt-i eşküme ger dil uzatmasa
Deryā yüzine urmaz idi bād-ı şubh kef
- 3 Hāk-ı rehüñden irdi meger şubh-dem nesīm
Büy⁵⁵⁴-ı ‘ abir ü ‘ anber ile tıldı her⁵⁵⁵ taraf⁵⁵⁶

⁵⁵⁴ Büy: ruy (Küçük, G.228, s.240)

⁵⁵⁵ her: bu (Küçük, G.228, s.240)

⁵⁵⁶ Divan’da bu beyitten sonra şu beyit gelmektedir (Küçük, G.228, s.240):

Zahm-ı hadeng-i yār sa‘ ādet nişānidur

Sinem ideydi ol kaşı ya kākı hedef

- 4 Bir mähdur ki çevresin aldı⁵⁵⁷ sitâreler
Bezm-i şarāba gice ‘ aceb şevk virdi def
- 5 Eşküm gibi gamuñla kı lup terk-i hān-mān
İtdüm yoluñda vārumı çeşmüm gibi telef
- 6 Esrār keşf[in] itmek için şūfi **Baḳiyā**
Başın muraḳḳa‘ına çeker nitekim keşef

229

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Şeb-i tārik görünür gözüme bu rüz-ı firāḳ
Dūd-ı āhumla meger toldı ser-ā-ser āfāk
- 2 Yine bir kaşı hilālūñ sitemi çarḫ gibi
Ḳaddümi itdi kemer ṭakatümi eyledi ṭāk
- 3 Ṭutdı ebruña yüzün mihr-i ‘izāruñla gönül
Ḳıbleye qarşu kı lür şanki şalāt-ı işrāk
- 4 Merd iseñ her⁵⁵⁸ denī mekrine meftün olma
Er odur kim vire bu pīre-zen çarḫa ṭalāk

⁵⁵⁷ aldı: almış (Küçük, G.228, s.240)

⁵⁵⁸ her: dehr-i (Küçük, G.232, s.243)

- 5 Tıtdı afākı bugün nāleleri **Bākī**'nūñ⁵⁵⁹
Yine var ise ʿ adüv eyledi yārine nifāk

230⁵⁶⁰

Mefāʿ ilün Feʿ ilātün Mefāʿ ilün Feʿ ilün

- 1 Kemāl u fazl ile ʿ ālemde iftiḥārum yok
Melāmet eylese ʿ ışkuñ cihānda ʿ ārum yok
- 2 Hezār mertebe ʿ ışkuñda gālibem Qays'a
Nihāyet ey şanem ol deñlü iştiḥārum yok
- 3 Huzūr-ı pīre yitişdüm egerçi her fende
Velī güzelleri sevmekde ihtiyārum yok

[131a] Çemende gonca-i dil neye gülsün açılsun
Yanumda sencileyin şūḥ-ı gül-ʿ izārum yok

- 5 ʿ Adem diyārına çokdan giderdüm ey **Bākī**
Şarāb-ı ʿ ışk ile reftāre iktidārum yok

231

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

- 1 Sīne mecrūḥ ḡam-ı ḡurbet ü efkār-ı firāk
Dil esīr-i elem-i hecr ü giriftār-ı firāk

⁵⁵⁹ 5a: Bākīnūñ nāle vü zāriyle cihān tıtdı bugün (Küçük, G.232, s.243)

⁵⁶⁰ Küçük, G.245, s.252

- 2 Dīdeden anlu yaşum asa dem-a-dem ne aceb
Cigerüm pāreledi aner-i āzār-ı firā
- 3 Gitti mülk-i ademe āfile-i şabr u sükün
arşu ıtdı yoluna meşale'i ger firā⁵⁶¹
- 4 şöyle bī-ıymet olur aşık-ı mişnet-zede kim
Āıbet hie şatar āce-i bāzār-ı firā
- 5 Teşne-leb iki gözi āb-ı viřālün gözedür
Puster⁵⁶²-i amda yatur **Bāı**-i bīmār-ı firā

232

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā'ilü Fā' ilün

- 1 Yazdı bahār āyet-i üsnün vara vara
Gül muşhafından oudı bülbul vara vara⁵⁶³
- 2 Rāh-ı amuñda⁵⁶⁴ bulmadı dil emn u rāatı
Tātār-ı ıřkuñ⁵⁶⁵ eyledi yama onak onak
- 3 Yād-ı lebünle iřret iün bū-sitānlara
Allah ekildi bāde-i gül-gün aba aba

---

⁵⁶¹ meşale'i ger firā: meşale-i nār-ı firā (Küçük, G.242, s.251)

⁵⁶² Puster: pister (Küçük, G.242, s.251)

⁵⁶³ vara vara: seba seba (Küçük, G.242, s.250)

⁵⁶⁴ Rāh-ı amuñda: ařkuñ yolında (Küçük, G.242, s.250)

⁵⁶⁵ ařkuñ: gamzen (Küçük, G.242, s.250)

- 4 Dün gice ol ğazāli kaçırılmış raķīb-i seg
İtler gibi aradı bulunca yataķ yataķ
- 5 Kaddüñ nihāli ruhlaruñ alı⁵⁶⁶ gerek bize
Gül deste deste tāze fidanlar ķucaķ ķucaķ
- 6 Mesken tütalı ol ħam-ı ebrūda çeşm⁵⁶⁷
Āşüb u fitne gizlenür oldu bucaķ bucaķ
- 7 **Bāķī** işigi ħākine düşmüş niyāz ider
Miskin fütāde ‘ āşık-ı bī-dil sebaķ sebaķ⁵⁶⁸

233

*Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün*⁵⁶⁹

- 1 Giceler kāküli sevdāsı ile dil-dāruñ
Ĥaddi pāyānı mı var dūr u dırāz efkāruñ
- 2 ‘ Āşıķuñ āh u enīn olsa ‘ aceb mi kārı
Nāle vü zār olur eglenceleri bīmāruñ
- 3 Nev-bahār oldu yine geldi cünün eyyāmı
Ṭaķdı zincirleri bād-ı bahār enhāruñ

⁵⁶⁶ alı: āli (Küçük, G.242, s.250)

⁵⁶⁷ çeşm-i yār (Küçük, G.242, s.250)

⁵⁶⁸ sebaķ sebaķ: babaķ babaķ (Küçük, G.242, s.250)

⁵⁶⁹ Küçük, G.276, s.270

- 4 Gülsene nergis ü gül hayli leṭāfet virdi
Şimdi açıldı daḥı yüzi gözi gül-zāruñ

[131b] Māyil olmaz gül ü şimşād u çemen seyrine dil
Görüben⁵⁷⁰ gülşen-i ḥüsnünde ḳad u ruḥsāruñ

- 6 Jāleler ṭamlamaḳ ister gül-i terden gūyā
Görinen dürr-i bünāgūşı degüldür yāruñ

- 7 **Bāḳıyā** söyle lebi yādına rengin gazeli
Demidür nūş-ı meyün mevsimidür eş' āruñ

234⁵⁷¹

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Çerāg-ı ḥüsni ışıkdur o mehveşün girçek
Dehān-ı teng-i dil-āvizi bir güzel küçek
- 2 Ḥadeng-i āhumuñ eflāke seyr ider güzerin
Hicābı şöyle çeker yirlere geçer nāvek
- 3 Piyāle düşmez elümden hemişe lāle-şifat
Şirār-i nār-ı gamuñdan ṭutışdı yandı yürek

⁵⁷⁰ Görüben: görelî (Küçük, G.276, s.270)

⁵⁷¹ Küçük, G.265, s.263

- 4 Raķib yanını tenhā ķomaz ol āhūnuñ
Geçer hemān oturur ķarşusunda āh o köpek
- 5 Şebāt-ı dehre ŧayanmaķ olurđı ey Bāķī
Duraydı ‘ ahdine ‘ ālemde dönmeeydi felek

235

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Dil-rübālarla ‘ aceb keşreti var her yoluñ
Geçemez hūblarından göñül İstanbül’uñ
- 2 Nic’ olur ŧāglaruñ işler ise ey abdāl
Çürimiş rāh-ı mahabbetde bir iki pūluñ
- 3 Devr-i ğamzende senüñ kimsene hançer çekmez
Boynına alurın ey şūh dilārā ķuluñ⁵⁷²
- 4 Ŗadd-i bālāna göre şive-i reftār gerek
Ey şanavber bize ‘ arz itme eneñde ŧūluñ⁵⁷³
- 5 Anlamaz dehr-i denī merdüm-i dānā ķadrin
Bāķiyā minnetini çekmeyelüm her gülüñ⁵⁷⁴

⁵⁷² Divan’da bu beyit yerine şu beyit yer almaktadır (Küçük, G.267, s.265):

Dökilür ķatreleri ‘ aşık-ı mehcūr ağlar
Yılduzı düşkün olur pādişehüm ma‘ zülüñ

⁵⁷³ Divan’da bu beyit yerinde şu beyit yer almaktadır (Küçük, G.267, s.265)::

Bend-i fūrkatde ķoma bendeñi āzād eyle
Öldürürseñ de eger kaçmaz efendi ķuluñ

236

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hem-dem olaldan bizümle sen gül nāzik-beden
Ey lebi gönca gözine olduḡ agyāruñ diken
- 2 Luṭf idüp agyāre öpdürme elüñ ḡātem gibi
Ḳangı taş ḡatı ise ursun başına şim-ten
- 3 Bustānda dik gelürmüş ḡāmet-i şimşāduña
Cānı varsa taşra çıḡsun ḡadem-i serv-i çemen
- 4 Ca' d-ı zülfüñ gibi bükdi 'āşık-ı miskīn belin
Bütüne ḡul şalduḡıçün ṡurra-i 'anber-şiken
- 5 Serteser diller ḡişārın yıḡdı ṡopı ḡabḡabuñ
Sırça göñlüm gibi ana nice doysun bir beden
- [132a] Öldürür ḡam 'āşıkı ger bir nefes āh itmese
Nāle ḡılmasun benüm rūḡum diye ölsün mi seven
- 7 Aṡlas çarḡuñ **Lütfi** māha şüret virmedi
Yaraşaldan yāre altün beneglü nīm-ten

⁵⁷⁴ Divan'da bu beyit yerine şu beyit yer almaktadır (Küçük, G.267, s.265):

Yoluña Bāḡi-i dil-ḡaste revān eyler idi
Tuḡfe-i cān-ı ḡaḡir olsa eger maḡbūluñ

237

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 'İd-i vaşlına nigāruñ beni ıurbān eyleñ
Bir gedāyum ' Adem iqlimine sulṭān eyleñ
- 2 Ğam-ı hicriyle ölüsem serimüñ kāselerini
Ser-i kūyinde sıfāl-i seg-i cānān eylen
- 3 Üstühānumla konaklan eşiği itlerini
O bahāneyle beni kūyına mihmān eylen
- 4 Gözlerümden akıduñ kanlu ciger yārelerün
Dāg u şahrāyı ṭolu lāle vü nu' mān eylen
- 5 'Işkınuñ gencine vīrāne imiş cāy-ı karār
Ey ğam u ğuşşa dil-i **Hāfiz**'ı vīrān eylen

238

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Neyi sevdüm belā vü derd u miḥnet iḥtiyār itdüm
Giyüp şāl u ' abāyı faqr u zillet iḥtiyār itdüm
- 2 Ben ol ıat' -ı ta' allük eylemiş abdāl-ı ' ışkıum ki
Unutdum şehr-i yāri dār-ı gurbet iḥtiyār itdüm
- 3 Ben ol ḥākister olmuş bir belālu bülbulüm ey gül
Ğınā' at gülşen(in)de ḥār-ı ḥasret iḥtiyār itdüm

- 4 Kabā vü tācı terk itdüm maḥabbet ḥān-ḳāhında
Serīr-i sırr-ı ʿışḳum künc-i ʿuzlet ihtiyār itdüm
- 5 Tecerrüd ʿāleminde bir Mesīḥā-meşrebüm **Şādık**
Koyup zevḳ-i vişāl-i yāri firḳat ihtiyār itdüm

239

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1 Ol Süleymān-ı zemānuñ laʿl-i gevher-pāşına
Kendüni nisbet idermiş Ḥātem'ün taş başına
- 2 Şehr içinde barmağıyla gösterür eller dilā
Beñzeyelden mäh-ı nev ol mehliḳānuñ ḳaşına
- 3 Çeşm-i ḥün-ālūdum içre ʿaks-i ḥāl-i ʿarızın
Şanki bir tıfl-ı Ḥabeş'dür şimdi girdi yaşına
- 4 Ey sütün-ı gamda göñlüm tīşe-i hicrān iken
Tuymadı Ferhād'veş toḳunmayınca başına
- 5 Devletinde **Şadıkā** oluruz ger sīmīn-tek
Giydi ḥātemlerini laʿlin ḳabālar taşına

240

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

- [132b] N'ider ol çeşm-i Tātārum ṭudup tīr-i kemān elde
Ġaraż tārāc-ı cān ise anı bilsün hemān elde

- 2 Ne hoşdur seyr-i bāğ itmek nigār-ı lāle-ruhlarla
Huşūşā ola anda şarāb-ı ergavān elde
- 3 Leb-i la' lūñle hem-renk olduğıçün bāde'-i hamrā
N'ider ol çeşm-i şayyāduñ tutup cāna sitār elde
- 4 Göñül murgün şikār etmiş yaturken ol kara gözlü
N'edir ol çeşm-i şayyāduñ tutup cān-sitār elde
- 5 Süvār-ı 'arşa'-i nazm-ı belāgat olduñ ey 'Āvñi
Yürü meydāna gam çekme bi'hamdu'llah 'inān elde

241

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Hārāmiveş göziñ n'içün tutar tır u kemān elde
Metā' -ı cān ise maqşūd anı bilsün hemān elde
- 2 Seni nūş eylesün deyü müdām ey lāle-ruḡ güller
Tutar zerrin kadeḡlerle şarāb-ı ergavān elde
- 3 N'içün rakş itmeyem şūfi giruben ḡalkā-i zikre
Huşūşā kim ola dest-i nigār-ı dil-sitān elde
- 4 Derāḡveş itmege zerrin kemer bendüñ seni birkez
Faḡirāne nesi varise etmiş der-miyān elde
- 5 Ser-āḡāz eyle ey muḡrib bu şī' r-i tāki gūş etsün
Mücevher cām tutdıkça o şāh-ı kāmran elde

- 6 Hāsūd-ı nazmuñ olmazdı ser-efgende eger **Zihni**
Bu elmās-ı sahn olmasa tığ-i zer-nişān elde

242

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Hümāveş yüksek uçar şāh-bāzum baña meyl itmez
Dirīg ol kıadd-tübāya elüm yitmez gücüm yitmez
- 2 Görüp germiyyeti sūz u derūnum nerm olur kıalbi
Beni gördükçe anuñçün o şeh yay kıaşların çatmaz
- 3 İzāruñla cebinüñ vaşf idüp dil nāle kıldıkça
Hezārān 'andelibi lāl ider tūṭi'i söyletmez
- 4 Mürüvvet kııl benüm ekşüme rahm eyle a sulṭānum
Serir-i ma' rifet serverleri mazlūmı ağılatmaz
- 5 Cihānuñ yügrigüñ menzil al durma ey 'Ulvī
Semend-i ṭab' uña rāh-ı fenāda kimseler yitmez

243

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün⁵⁷⁵

- 1 Muşaffā eyle dil levḫin bugün nūr-ı tecellādan
Cemālin göstere cānā ki mir'at-ı tecellādan
- 2 Bugün her kim görür yārin gören anlar durur yārin
Ne bilsün anda dil-dārın olanlar bunda i' mā'dan

⁵⁷⁵ Mecmua'da Hayālī mahlasıyla yer alan bu gazel Divan'nda bulunmamaktadır (Tarlan, 1992).

- [133a] Nazar-gāh-ı Hudādur dil-i deli şanmañ cüdādur
Uçar mişl-i hümādur dil geçer ‘arş-ı mu‘allādan
- 4 Degülsün lāyık-ı cānān seni çün naqş ide hayrān
Gel ey cünün-ı ser-gerdān haber-dār ol bu Leylā’dan
- 5 Nedendür ‘ilmü’l-āsumāna sırdur leyletü’l-isra’
Mezāhirdür kamu eşyā haber vir bu mu‘ammādan
- 6 **Ḥayālī** pes ‘ayān etgil esrār-ı nihān etgil
Mekānuñ lā-mekān itgil cevāb alğıl müsem mādan

244⁵⁷⁶*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Terk-i cān iden olur cānāneye ol dem yakın
Bil ki cān terkin iden görür anı ‘ayne’l-yağın
- 2 Gerçi Ḥağ’dur yirde gögde her ne itse kā’ināt
Ġayr olur amma ne terkīb olsa sende ol mübīn
- 3 Çün tecelliyātına yoğdur nihāyet şāni‘üñ
Durma derviş bir arada qalma sa‘y eyle hemīn
- 4 İntihāsı çün taḥayyürdür kemālī ademüñ
Rabbi zidnī ḥayreten didi güzīn-i mürselīn

---

⁵⁷⁶ Bu gazel de Divan’da yer almamaktadır.

- 5 Baħr-i bī-pāyān durur yoħdur nihāyet a' rına
Degmidür miskīn **H̄ayālī** eylese dāyim enīn

245

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Tā mu' anber kā'külüñ ħurşīde şalmışdur kemend
Bağlamışdur boynuna zincīr-i zülfüñ bende bend
- 2 add-i dil-cūyuñ nihālin gördi çün gülzārde
Tırdı ayāğ üstüne ta' zīm ider serv-i bülend
- 3 Pāy-māl oldum yoluñda buldı ey çāpük-süvār
Kim bu ben āzāde-tek üstüne sermezsen semend
- 4 'Anber-efşān zülfüñe irmek diler cānā gönül
Allah Allah ne özün sevdāya düşmüş derd-mend
- 5 Ey **Selīmī** ħadd-i sevdāsından anuñ baş çeken
Yarelensin tiğ-i miħnetle alem-tek bend bend

246

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Gül gül itdi yine sāī ruħ-ı cānānı şarāb
Bülbül itdi amu meclisdeki yārānı şarāb

- 2 Tāzelerdi ʔolu yağdırmaları meclisde
 ʕÖmrümüz hāşılan ahestece bārānı şarāb
- 3 Sāḳiyā durma hilālī ḳadeḫi devr itdür
 Rüz-i ʕid oldı yine erdi⁵⁷⁷ Ḥudā'dan şarāb
- [133b] Yanuma uğarmaz oldı gönül ey pīr-i muğān
 Yine gāyetde levend itdi bu oğlanı şarāb
- 5 Devr içinde nice arām ideyin sensiz⁵⁷⁸ kim
 Baña rām eyledi ol ʕāfet-i devrān şarāb
- 6 Leblerüñde senüñ ey yār eger ḳatrece bār
 İrse deryāya yederdi⁵⁷⁹ ḳamu ʕummānı şarāb⁵⁸⁰
- 7 ʕĀşıḳuñ bezm-i belāda nesi var ola şehā
 Cigeri pāre kebāb u gözinüñ ḳanı şarāb
- 8 Ḥayretī büse-i laʕlüñe nevār⁵⁸¹ cān virse
 Sāḳiyā şāʕir olanuñ çün olur cānı şarāb

⁵⁷⁷ yine erdi: irişdi yine (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.17, s.144)

⁵⁷⁸ ansuz: sensiz (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.17, s.144)

⁵⁷⁹ yederdi: iderdi (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.17, s.144)

⁵⁸⁰ Bu beyiten sonra Divan'da şu beyit gelmektedir (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.17, s.144):

Beni taḫrīk idüben vir nemedi muḫribe dir

Sever iḫsānı zihī luḫf u kerem kānı şarāb

⁵⁸¹ ne var: n'ola (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.17, s.144)

247

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey gönül gel dīde-i tahkikle āşināya baķ
Keşret-i şüretde vaħdet gösteren ma' nāya baķ
- 2 Bilmek isterseñ kelāmu'l-lāhı nātıķ şerħini
Ademün vechinde metin ' allamü'l-esmāya baķ
- 3 Cān gözin māzāğ kuħlından mükāħhal eyleyüp
Şüret-i Ĥaķ görmek istersen ruħ-ı zibāya baķ
- 4 Bulmak isterseñ Mesihā tek dem-i Rūħu'l-ķudus
Ĥızr-ı vaķt ol cām-ı Cem'de bāde-i hamrāya baķ
- 5 İctināb eyler ruħ-ı insān-ı kāmilden faķih
Görebilmez şüret-i Raħmān'ı ol a' māya baķ
- 6 Ey **Surūrī** āşiyān-ı ' arşa pervāz eyleyüp
Ĥılle-i ķāf-ı ķedemden menzil-i ' Anķāya baķ

248

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bī-sütün tğında berg-i lāle-i ĥamrāya baķ
Perdehā-yı dīde-i Ferhād-ı ġam-fersāya baķ
- 2 Gösterür küħl-i cevāhir ĥoķķa sende lāle kim
La' l-i terden sürmedān-ı nergis-i şehlāya baķ

- 3 Dāmen-i berķ-i bahārīde nazār kıl lāleye
Pençe³-i pür-hūn-ı dāğ sine-i şahrāya baķ
- 4 Ger çemende lāle evrāķında görseñ dāğ-ı ğam
Fī'l-miṣal gökde şafaķ içre tutilmış aya baķ
- 5 Ğonca³ı lāle-i sevād dāğ-ı⁶ ışķ eyler nihān
Nāfe-i müṣğ üzre çolğanmış kızıl vālāya bak
- 6 Lāle-gūn mey şunsa sāķi sā⁶ id-i simīnle
Şu⁶ le-i annı anā Allah u yed-i beyzāya baķ
- 7 Ey **Surūrī** lāle-zār-ı⁶ ömre yokdur i⁶ tibār
Bāde³-i gül-reng içüp bir şüret-i zibāya baķ

249

Fā⁶ ilātün Fā⁶ ilātün Fā⁶ ilātün Fā⁶ ilün

- [134a] Ey gönül baş koşma-gıl ol çeşm ol ebrū ile
Ebsem ol sevdāya düşme fitne-i cāzū ile
- 2 Murğ-i cān pervāz iderken āşiyān-ı⁶ arşda
N⁶ideyim ol zülfe kim bend eyledi bir mū ile
- 3 Bir Moğol Çin gözlü Türk⁶üñ hāli sevdāsındayım
Nāfe-tek tağlarda bağrum yaķaram āhū ile
- 4 Ey gönül⁶ āşıklığı hūy ideliden cilvesin
Ķande varduñ kim melāmet olmaduñ ol hūy ile

- 5 Ey **Surūrī** zūlfini tutmağ müyesser olmadı
Gerçikim ‘ömr-i ‘azizüm geçdi bu kayğu ile

250

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 ‘Älemde bir benüm gibi ‘āşık görür misin
Mānend-i şubḥ mihrine şādık görür misin
- 2 Didār-ı yāre bakmağa bī-dār olur mı hiç
Ey dil ğunūde baḥtuñ uyanık görür misin
- 3 Tolu kayık kucakda ayak elde pür ğark)
Bir böyle mey-perest ola ayık görür misin
- 4 Çok bakma ḥāl-i zāhire ger ehl-i ḥālūñ
Ḥāl-i derūn qala muṭābık görür misin
- 5 Ğayre vefā cefā mı sezā var olan bize
Anı **Ḳabūli** bendeñe lāyık görür misin

251

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Berāt-ı ḥüsniñüñ ebrūlaruñ tuĝrā keşānidür
Bu ‘üvnānile anulmağ begüm devlet nişānidur
- 2 Tebessüm kıl didükçe gülme anuñ vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldu ‘ālem gül zamānidur

- 3   Kadem başmış benüm evvel kaddüme vâdi-i 'ışka
N'ola derlerse ' âlemde baña Mecnün-ı şânîdür
- 4   Tarâka na' ralardur kal' a '-i âteş-feşân sînem
Çıkar kapuñda her řeb dūd-ı âhum âsumânîdür
- 5   Bileñ zıkr itmedenhâli degül gūya ki rûhîdür
Bu nazm-ı âbdâr ile **Kabûlî** yâ revânîdür

252

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ulün

- 1   Yâr için imiş hep bu kadar tırma oturma
şimden girü ey serv-i çemen tırma oturma
- 2   Utandığı yiter güle yârüñ yañağından
Ey bād-ı seher sende varup yüzünü tırma
- 3   Bülbül didüğüñ bildüğimiz kuşdur ezelden
Ey ruhları gül anı bize kâtı uçurma
- [134b] Bir ince yürek varsa yanında nigāruñ
Var ulyunup gezme gel ağıyār kudurma
- 5   şayd itmege ol gözleri şeh-bāzı **Kabûlî**
Murğ-i dili virdi kafes-i tenden uçurma

253

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Sāқи piyāle şun ki getürdi ayağı di
Geldi қadem getürdi bihān-һucesteyi
- 2 Yer yer disün һubāb-ı mey-i lāle-gün saña
Kim nice yıla vardı nice biñ külāh (giy)
- 3 Bād-ı şabā Mesih-şifat dirilür yine
İtdi bahār mürdelerin bir nefesde һay
- 4 Girdi sema' a serv-i sehi Mevlevi gibi
Gülbāng idince bülbül-i şūrīde hem-çü ney
- 5 Her nükte kim **Makāli** lebüñden beyān ider
Hālet virür tabi' ata mānend-i cām-ı mey

254

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 Hālūñ oldıysa guşşadan düşvār
Mey-i nābuñ ayağına düş var
- 2 Dem-be-dem göñlüne girer gamzeñ
Aña cān virmesün mi ' aşık-ı zār
- 3 Beñzemez dişlerüñe bir dāne
Şatmasun kendü dürrin şeh-vār

- 4 Dillerin bağlamağa yüz tutdı
Ruḥı üstünde zülf-i ‘anberi yār
- 5 Bu **Nihānī** ḥarāretin ḥalkā
Sūz-ı eṣ‘ārudır ider iş‘ār

255

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Göñül şem‘-i ruḥuñ pervānesidür
Düşüp ol şem‘ a bir gün yanasıdur
- 2 Ben andan berü şād olmam ki göñlüm
Senüñ ‘aşkuñ ğamınuñ ḥānesidür
- 3 Ezelden nūş iden ‘ışkuñ ümīdin
Henüz ol cür‘anuñ mestānesidür
- 4 Senüñ ‘ışkuñ durur bir genc-i maḥfi
Benüm sīnem anuñ virānesidür
- 5 Bu besdür **Rūşenī**’ye kim diyeler
Bu ol gül yüzlinüñ dīvānesidür

256⁵⁸²

Müstef' ilün Fe' ülün Müstef' ilün Fe' ülün

[135a] Bir kenz durur *kanā'* at yoğdur anuñ fenāsı

Dil-ber *metā'* a virme kim olmaya beğāsı

2 Her *nākis* u *hasise* yüzüñ süriyi varma

Yüzüñ şuyına değmez çün kim anuñ 'ağāsı

3 *Nān*-ı *vücüh* *kanā'* at eyle getürme minnet

Şāhından ise *dehrüñ* yekdür anuñ *gedāsı*

4 İste ne ise *Ḥaḳ'* dan getürme *cevr-i* halkı

Çün cümle *bī-nevānuñ* andan durur *nevāsı*

5 Minnet bugün getürme bir iki gün *Ḥayālī*

Olma şağın *cihānda* ol *yār* mübtelāsı

257⁵⁸³

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1 Her kimüñle 'işret itdüm 'ākıbet virdi şudā'

Nefret itdüm anuñ için cümleden itdüm *vedā'*

⁵⁸² Bu gazel *Hayālī Divanı*'nda yer almamaktadır.

⁵⁸³ Bu gazel *Hayālī Divanı*'nda yer almamaktadır.

- 2 Sırrıñı fâş itme mahrem kıılma her şahşı saña
Her nice yârüm dise şâkın sūzın itme sema^ç
- 3 Râhat olmak ister iseñ bu sözüm gūşuñda tut
Kılmağıl māl u menalūñ cem^ç ine hergiz nizā^ç
- 4 Ger saña el virse dünyā kıovlayup olma ferah
Nice senūñ gibiye hîle idüp virmiş hıdā^ç
- 5 Virmegel bād-ı hevāya Hâk'a virgil gönlüñi
İsteriseñ ey **Hâyālî** ^ç ömrüñi olmaya dā^ç

258⁵⁸⁴

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

- 1 İsteriseñ rāhat olmak itme halk ile hilāf
Nefsüñi öldür anuñla eylegil dāyim meşāf
- 2 Kıoma-ğıl sende ta^ç allük muṭlak u āzāde ol
Şişüben(?) dahı kıovlama eyleme lāf u güzāf
- 3 Geç hevāyile hevesden kıoma-ğıl sende eşer
İsteseñ sen dāhı olmak bende-i ^ç abd-i Menāf
- 4 Her cihetden münkaṭı^ç olduğıdur Ka^ç be şerīf
Anuñ için her tarafından anı eylerler tavāf

⁵⁸⁴ Bu gazel Hayālî Divanı'nda yer almamaktadır.

- 5 Her kişi bir derd ile olmuş cihānda mübtelā
Ey **Ḥayālī** sanma ʿ alemde ola kimse muʿ āf

259⁵⁸⁵

Mefāʿilün Mefāʿilün Feʿülün

- 1 Göñül bilmem neden olduñ her āsān
Cihānuñ terki oldu saña āsān
- 2 Uşanduñ gibi bu dār-ı fenādan
Beķā dārına olduñ şöyle perrān
- 3 Nedeñlü kim çekersüñ bunda miḥnet
Oradadur refāhiyyet firāvan

[135b] Göñül pervān idüp açduñ per u bāl
Nedür ʿazmüñ ne yiredür bu cevelān

- 5 Burada rāḥat olmaķ ki ḥaṭādır
Çü miḥnet-ḥan didi Faḥr-i İnsān
- 6 Uşanduñ çün **Ḥayālī** bu cihāndan
Vaṭanuñ özleyüp şabr itme bir ān

⁵⁸⁵ Bu gazel Hayālī Divanı'nda yer almamaktadır.

260⁵⁸⁶*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün*

- 1 Düşeli sevdā-yı cānāna gönül hayrāndur
Bir ' aceb sevdādur ol kim bahr-i bī-pāyāndur.
- 2 Dil esir-i zülfün olaldan nigārā bu gönül
Gah perīşān gah cem' u gah ser-gerdāndur
- 3 ' Āşık olmaz çok belā vü derd u miḥnet çekmiyen
Çokdur anuñ müşkilātı şanma kim āsāndur
- 4 Her heves ehli olımaz kūy-ı cānāna yakın
Arzū ile İrem diyen iñen nā-dāndur
- 5 Yüz çevirme ey **Hayālī** göricek derd-i miḥen
Zād-ı rāh-ı yāre çünkim derd-i bī-pāyāndur

261⁵⁸⁷*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün*

- 1 Kūy-ı cānāna benümle kimse hem-rāh olımaz
Anuñ için il kamu ḥālümnden agāh olımaz

---

⁵⁸⁶ Bu gazel Hayālī Divanı'nda yer almamaktadır.

⁵⁸⁷ Bu gazel Hayālī Divanı'nda yer almamaktadır.

- 2 Mā-sivādan geçüp derd u belā çekmeyen
Pādişāh-ı dehr olursa bend-i şāh olımaz
- 3 Rāhat-ı tenden geçüp derd u belāyı çekmiyen
Bende 'i muḳbil olup maḳbūl-ı dergāh olımaz
- 4 Āh u feryād ile afāḳa şadālar şalmayan
Bir nefes ol hem-dem āh seher-gāh olımaz
- 5 Ey **Hayālī** ḳahr u luḳf vaşl [u]hicri bilmeyen
Muḳtedā-yı dīn olur hem-rāh gümrāh olımaz.

262

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Naḳd-i cān ile kim aldı la' l-i cānānı dürüst
Şüphesüz aradı buldı derde dermānı dürüst
- 2 Her ki ' aşıḳdur bilür ' ālemde⁵⁸⁸ derdüñ ḳıymetin
Virselir virmez ḳamu İrān u Turān'ı dürüst
- 3 Pertev-i ḫüsnüñle cānā dil münevver eyleyen
Bir nazār baḳmaz göre ḫurşid-i raḫşānı dürüst
- 4 Şu' le virdi metn-i ḫüsnünde senüñ nūr ayeti
Geldi ḫaṭṭuñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

⁵⁸⁸ ' ālemde: elbette (Ak, G.190 s.95)

- 5 Görmedi gülşende bir gül-‘arız-ı dil-ber gibi
Bu **Muhibbî** aradı cümle gülistanı dürüst

263

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [136a] Gül yüzüñ vaşında bülbül kılsa elhānı dürüst
Bāğda bir goncanuñ kılmaz girībānı dürüst⁵⁸⁹
- 2 Dilberüñ ‘ahdi bütün amma vefāsı süst olur
‘Āşıkuñ gönli şikeste ‘ahdı peymānı dürüst
- 3 Cevşen-i pülād-ı çarhı çāk çāk itdüm veli
Tığ⁵⁹⁰-i ateş-bārumuñ şemşir-i bürrānı dürüst
- 4 Ateş-i sūz-i firākuñ bir harāret verdi kim
Nüş ider bir demde dil deryā-yı ‘Ummān dürüst
- 5 **Bākıyā** fennüñde tutmaz kimse noğşānuñ senüñ
Ĥamdü li’llāh ṭab‘ mevzün ‘aql mizānı dürüst

⁵⁸⁹ Divan’da bu ilk beyiten sonra şu beyit yer almaktadır (Küçük, G.22, s.114):

Olsa ‘irfān ehline cānān olunca şöyle kim
Zülf-i müşgini şikeste ‘ahd ü peymānı dürüst

⁵⁹⁰ Tığ: āh (Küçük, G.22, s.114)

264

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1   Ḥal idenler sırr-ı nazm-ı şāh-ı devrānı dürüst
Fehm idenler mantıķu' t-ı tayr-ı Süleymān'ı dürüst
- 2   Ol meḥāsinle o ruḥsārı ğanimet bilmeyen
Gitmesün Ḳur'ān ile olmasun imānı dürüst
- 3   İdemez bülbül bahāristān ḥüsn-i vaşfını
Ezber oķur gerçi bostānı gül-istānı dürüst
- 4   Ben daḥı erbāb-ı dīvāndan olurdım **Fevriyā**
Şāh-ı dehrüñ ben ḳuluna deñse dīvānı dürüst
- 5   Yā İlāhi şāh-ı dehri dāyimā ta' zīm ḳıl
Çünkü tekrīm itdi erbāb-ı ' irfānı dürüst

265

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1   Murġ-i dil cān verdi yārüñ ' arız-ı gül-fāmına
Cāme-i surḥ almadan gülşende gül endāmına
- 2   Gül degül peydā olan şāḥn-ı cerīm-i bāġda
Yılda bir sikke çıkar şāh-ı bahāruñ nāmına

- 3 Kāse-i çeşmüm ki pürdür eşk-i hūn-ālūdele
Seng-i ta' n atar Cem'üñ cām-ı serūr-encāmına
- 4 Çift olup hūr ile zāhidvar şarāb-ı kevşer iç
Tek hemān ta' n itme devrūñ rind-i dūrd-āşāmına
- 5 Çeşm-i sākiden gözi gitmez hibābuñ **Hātemī**
Göz deger mey-h'āredür bezm ehlinūñ bādemine

266

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Seyr-i pehlū itmege girmiş vefā hamāmına
Bağ ' adū-yı nātırāsuñ dostlar endāmına
- 2 Rūşen oldı bezmimüz çün geldi meydāna şarāb
Kaşr-ı şevküñ sākīyā hırşīd doğdı cāmına
- 3 Bāde-i merg ile bī-hūş oldı geçdi kendüden
Cem bu devrūñ dönmeyüp cām-ı belā encāmına
- [136b] Şanma encümdür şeb-i ' işretde hadduñ şevķına
Bir nice güller yetişdüdüm sipührüñ nāmına
- 5 Ey **Mişālī** haṭṭ-ı yāķutın tırāş idüp o şāh
La' l kaşlu bir mühr kaşdurdı kendü nāmına

267

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bağmağa kaçırında 'uryān ol mehūñ endāmına
Āftābı kapudan kovduqça geldi yanuma
- 2 Olalı mīr-livā-yı mülk-i ğam şanma hilāl
Oldı hem-ser āhumuñ sancāğı çarhuñ nāmına
- 3 Dilde mihrin naqş idüp her dil-ber-i pūlād-dil
Sikke kazdı ol şeh-i ħüsn ü bahānuñ nāmuna
- 4 Gözüñ olsa duhter-i rez seyrine la' lüñ koyup(?)
Ben bu derdüñ baqmayam cām-ı sürür-encāmına
- 5 Nāle eyler cism-i lāğarda ' İzārī cān-ı zār
Bir megesdür düşdi gūyā ' ankebūtuñ dāmına

268

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Beñzedüm derdi şehūñ kaçır-ı zümür-rüd-fāmına
Asumān döndi nażar idünce anuñ bāmına
- 2 Cām eyvānuñ ħarāretler çeker ħurşidden
Bağdıgınca her gün andan sen şehūñ endāmına

- 3 Olalı ‘āşık sipāh-ı eşkle sultān-ı ‘ışk
Dūd-ı āhı çekdi tuğrā nüh felek aḥkāmına
- 4 İki ‘ālemde geçer bir kaçresin nüş eyleyen
Sāḳiyā ‘ālemde ‘ışk olsun maḥabbet cāmına
- 5 Ey **Nihālī** gönle hoş geldügiçün dem-be-dem
Zahm-ı inem göz deger peykānları bādāmına

269

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Düşeli gönlüm ḥarābatuñ mey-i gül-fāmına
İ‘tibārum yok Cem’uñ cām-ı sürür-encāmına
- 2 Cür‘asın nüş eyleyenler mest-i bī-hüş oldılar
Bilmezem sāḳi ne kaçduñ bezm-i ‘ışkuñ cāmına
- 3 Pend kār itmez ferāgat eyle zāhid söyleme
Zāhidā kūy-ı ḥarābuñ rind-i dürd-āşāmına
- 4 Yā ilāhi tek hemān hicrān-ı cān[ān] olmasun
Rüz-gāruñ rāzıyum bu baḥt-ı alāmına
- 5 Kendü şeklin bile yunmuş Ḥüsrevā Şirin ile
Bağ şu Ferhād’um diyen dīvānenün endāmına

270

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [137a] Her kaçan nāz eylese ol serv-i āzādum benüm
Sīneden kaçmağ diler ruḥ-ı feraḥşādum benüm
- 2 Bunca gündür kūh-ı ğamda lāleveş kan ağılaram
Demez ol şīrīn-dehen ḥālin ne Ferhād'um benüm
- 3 Ben kula raḥm et demekten ağızum eğildi şeha⁵⁹¹
Kılmadıñ bir gün nezāre ey perī-zādum benüm
- 4 'Aşk-ı Ferhād ile Mecnūnu n'ola yād eylesem
Kim biri şeyḥüm 'azīzüm biri üstādum benüm
- 5 Gün gibi ālemde olaydum **Ḥayālī** nāmdār
Bir gün ol ğonca-dehen yād eylese adum benüm

271

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gerçi bülbüldür fiġān itmekde üstādum benüm
Līk başmışdur anı ey ğonca feryādum benüm
- 2 Şol kadar seyr eyledi 'ışkuñ beyābānında kim
Kendü şehrümde bilür bir kimse yok adum benüm

⁵⁹¹ şehā: saña (Tarlan(1992), G.331, s.204)

- 3 Gördüğünce ‘āşık-ı dil-ḥastesin durmaz kaçar
Adem olmaḡdan ḡılıpdur ol perī-zādum benüm
- 4 Şol ḡadr senüñ sitem urduñ dil-i mecrūḡa
Duymaya ḡaşdan demirden olsa bünyādum benüm
- 5 Pīr olası nev-civānuñ ḡoma elden ḡaddini
Ḥoḡru yoldur ey **Fiḡānī** saña irşādum benüm

272

Müstef’ ilün Fe’ülün Müstef’ ilün Fe’ülün

- 1 Sūzum sirāyet itse Mecnūn-ı nā-murāda
Ḥuşlar kebāb olaydı başındaki yuvāda
- 2 Nat’ -ı zeminde oldum ferzānesi cihānuñ
Ferzīn olur öñünde süre süre piyāde
- 3 N’idigini cihānuñ fehm it ḡabāb-ı meyden
Yazmış bu nükte-i Cem cām-ı cihān-şāda⁵⁹²
- 4 Zühhāda künc-ı mescid baña ḡarābāt
Taktīr böyle ḡılmış nem var benüm arada⁵⁹³
- 5 Bir yāyımlı çekipdür ‘ışḡuñ Ḥayālī ey meh
Kim aña nisbet oldı ḡavs-ı ḡuzāḡ kepāde

⁵⁹² cihān-şāda: cihān-nümāda (Tarlan, G.470, s.252)

⁵⁹³ Arada: orada (Tarlan, G.470, s.252)

273

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Kendümi eylemezüm zîr-i cefâ-yı her-dün
Başum üstünde degirmen yirüdürse gerdün
- 2 Kûh-ken beñzemedi baña yabānlarda gezer
‘Işk vādilerini bir pare tuymış Mecnün
- 3 Eşk-i pür-ḫānıma teşbîh ideliden kendin
‘Ālemün pullarınun çıkdı gözinden ceyhün

- [137b] Zülfi sevdāsına boyun ururisañ yārün
Dil-i dīvāne benüm boynuma zencîr-i cünün
- 5 Şerm-sār eylemese sîm-sirişk ü ruḫ-ı zerd
Ḥacletinden yire geçmezdi ‘İzārî Kārün

274

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Bir bî-kesim ki ḫālüme maḫrem bulunmadı
Kānlu yaşum gibi baña hem-dem bulunmadı
- 2 Dāru’s-şifā-yı ‘ālemi kişt eyleyüb zeri
Ölmekden özge yāreme merhem bulunmadı

- 3 Bir bezm-i bî-şafāya getürdüñ felek bizi
Bāde dükendi cām tehi Cem bulunmadı
- 4 Mîr u gedā faķır u ğanî hep esîr-i māl
Hiç kimsede nişāne-i ħātem bulunmadı
- 5 Ħālûñ yanında almaya Firdevs'i ħabbeye
Ādem gibi cihānda bir adem bulunmadı
- 6 'Ulvi getürdi cānını tuĥfe ķabûl ķıla
'Arz olmaĝa ħuzūruña nesnem bulunmadı

275

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey göñül iller gehî bayrām iderler geh düğün
Sīneye yir yir dögün ķo sen de taşlarla dögün
- 2 Aldayup biñ cānla bir buseñi alsam gerek
Ey lebi ğonca yüzü gül var yürü sen de o gün
- 3 Göñlümüñ ayinesi şınuķca senüñ hicrüne
Bir nazarla ol gözi fettān anı ider bütün
- 4 Hey begüm farza ki öldürdüñ bugün 'āşıkları
Hiç añar mısın peşimān olmaĝı yarınki gün

- 5 † Iřık meydanında Ferhād ile Mecnūn evvelā
Cān u baş oynadı gitdi şimdi seyridür oyun
- 6 Zülf-i şeb-diz ilşe şoşdum eşk u gül-günım
Āhum eşkümnden baña alur ider aña özün
- 7 Ğamzeñüñ cellādına ben bildüğüm **İřhāk** ise
Ğarşu vārup boynunu tıtmak degül mi ten boyun

276

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Yā Rab rızā-yı cevrüñi kıł reh-nümā baña
Göster o řāh-ı rāhı ki varur saña baña
- 2 Yād eyle bende ol şeyi kim āřinā degül
Luřf-ı hidāyetüñ ola tā āřinā baña
- 3 *Heb-lī rızāke minke eyā řāhibe'l-vücūd*
Başı it rızāñı bendeye k'oldur rızā baña
- [138a] Yoķ zerre deñlü kimseye † ālemde iřtiyāç
Yā Rab hidāyet keremüñden ğınā baña
- 5 Ğekme cihānda **Hāletī** hiç cürmüñe elem
Ğünküm řefā' at eyleye ğayrü'l-verā baña

277

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- 1 ' Ālem içre benüm gibi şeydā
Var mıdur kimse bir dağı aşıā
- 2 Olmuşum vālih u ħarābātī
Ben saña vireli göñül cānā
- 3 Nā-gehān bir güzel ħamer-ṭal' at
Eyledi ' aqlumı benüm yağmā
- 4 Düşeli ' ışğa ben gedā bi'llāh
Gözüme zerrece degül dünyā
- 5 Eylemez arzū-yı Firdevs'i
Hāletī kıldı küyuñı me'vā

278

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 *Yā İlāhi ente ġaffāru' z-zunūb*
Ḳāđiü'l-ħacāt Settāru'l-'uyüb
- 2 ' Ālim-i ' Allām u Mu' ṭī vü Raūf
Ente ta' lem külli şey'in fī'l-ḳulūb

- 3 *Rāzıķ [u] Rezzāķ u Mennān [u] Kerīm*
Fātiķ u Fettāķ u ‘Allāmu‘l-ġuyūb
- 4 *Mübdî ‘ u Muĥsin Muġiş u Muķtedir*
Kāşif u Hādî vü Keşşāfu‘l-kürūb
- 5 **Hāletî** *ķad‘cā‘eke yā Müste‘ān*
‘Afvuke yercū ve ileyke yetūb

279

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘lün

- 1 Ey mażhar-ı fütūķ-ı ma‘ānî-i genc-i zāt
Miftāķ-ı bāb-ı kenz-i tılsımāt-ı şeş-cihāt
- 2 Mişbāķ-ı nūr-ı‘ ilm-i ledün afitāb-ı dīn
Māh-ı münîr-i evc-i a‘lā-yı meknūnāt
- 3 Buldı şeref kemālūñ ile resm-i künfekān
Nuķķuñla muķkem oldı senüñ cümle muķkemāt
- 4 Keşf oldı saña mañķ-ı esrār-ı ma‘nevî
Ey kāşif-i ĥaķāyık u ĥallāl-ı müşkilāt
- 5 Mevtāyı zinde eylese ‘İsa ‘aceb degül
Enfāsuñ ile buldı senüñ oldı ĥayāt

- 6 Āyine ʻ-i vücūduña gelmez keder senüñ
 ʻ Aksine devr iderse gerdiş-i gerdün-ı kâinât

[138b] Senden murâdı **Hâletî**-i bî-dilüñ bu kim

Bir kûşe ile eylesin aña iltifât

280

Feʻilâtün Mefâʻilün Feʻilün

- 1 ʻ Āqıl ol pend-i bende ʻi gūş it
 Pîrezen dehri biñ talāk boş it
- 2 Mümkün oldıkça ictinâb eyle
 Meskenet birle göñlüñi hoş it
- 3 Baħr-i ʻ ilm-i haķāyık Haķʻa
 ʻ Aql fikr u ferâseti dūş it
- 4 Nice ey dil sükūna rām olasın
 Sen de deryâ-leyin taşup cūş it
- 5 **Hâletî** zînet-i zen-i dehri
 Dileme kendüñe ʻ abâ pūş it

281

Mefâʻilün Mefâʻilün Feʻülün

- 1 Göñül ne cāh u devlet iħtiyār it
 Hemān ʻ ışķ u maħabbet iħtiyār it

- 2 ‘Umūr-ı dünyevīden cedd u cehd it
Ferāgat eyle ‘uzlet ihtiyār it
- 3 Şağın bir kimseye ‘arz itme fakruñ
Bu ‘ālemde ḳanā‘ at ihtiyār it
- 4 Bulam dirseñ Cenāb-ı Bāri’ye yol
Göñül pīr u ṫarīḳat ihtiyār it
- 5 Yime ğam **Hāletī** itme şikāyet
Ne gelse saña ḳısmet ihtiyār it

282

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Bī-vefā dil-dār elinden el-ġıyāş
Ol gözi mekkār elinden el-ġıyāş
- 2 Yāri benden ḳulm ile ḳıldı cüdā
Dostlar aġyār elinden el-ġıyāş
- 3 Giceler feryād uyutmaz beni
Bülbül gülzār elinden el-ġıyāş
- 4 Sihr ile dīvāne ḳıldı göñlümi
Āh ol seḫḫār elinden el-ġıyāş

- 5 Baña bir zerre ʿ ināyet eylemez
Hāletī ol yār elinden el-ğiyās

283

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1 Bu fenā dünyāda ey dil sen beķā gördüñ mi hīç
 Meyl iderseñ zerrece andan vefā gördüñ mi hīç

[139a] Kālbini şāf itmeye baʿ zı ḥasedden ol kişi

Bu cihān içre dilā anda şafā gördüñ mi hīç

- 3 Derd-i ʿ işķa ʿ aklı var mıdur anuñ k'ister devā
 Aña sen ölmekden özge bir devā gördüñ mi hīç

- 4 Yüz çevirmez derd ile derd u belāya şabr ider
 Dostum bir niceleyin mübtelā gördüñ mi hīç

- 5 Dem-be-dem hecr ateşine yaķasın pervāneveş
Hāletī'ye sen bunı cānā revā gördüñ mi hīç

284

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

- 1 Ey gönül bir nān ile eyle ķanāʿ at ol sirāc
 Ḥaķdan özge kimseye gel itme arz-ı iḥtiyāc

- 2 Derde şabr etsün şikāyet itmesün dervīş olan
Şiše gibi olmamağ gerek kişi nāzik mizāc
- 3 Duydı ebr-i ahum Edhem sırr-ı vahdetden haber
Gelmedi ‘aynına anuñ zerrece taht ile tāc
- 4 Derd-i ‘ışkuñ ol kadar yağdı beni kıldı za‘if
Tā ki Loqmān olsa da qābil degül ide ‘ilāc
- 5 **Hāletī** zulmetde qalurdı kamu ehl-i sülūk
Rūşenī’den Gülşenī’nüñ olmasa vechi sirāc

285

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Yā İlāhi qapuna geldüm eyle meded
Sen ğanī’sin kıлма biçāre-i luḫf ile red
- 2 Çün beli didüñ ezelde emrine ey Lemyezel
Dönmezüz ikrārımızdan hāşa Allāh tā ebed
- 3 Kurtulup keşretden irmek ister iseñ vahdete
Gitmesün dāyim dilüñden bir nefes zıkr-i Eḫad
- 4 Kısmetüñe rāzı ol Hāq’uñ kulıysañ eger
Ni‘metine eyleme hiç kimsenüñ buğz ḫased

- 5 Eylük eyle dāyim ol sa‘ y eyle budur pend-i pīr
Bu cihāndur **Hāletī** gerçi çeker her nīk u bed

286

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Bağlama dünyāya dil aldanma bir virānedür
Devletine i‘tibār itme kıru efsānedür
- 2 Hilesi çoıdur vefāsı yoıdur aşıā anuñ
Zāl dünyāya gönül virmez o kim merdānedür
- 3 ‘Ārif oldur cümle varlııdan geıe ‘uryān ola
Uşlı şanmañ dil viren bu fāniye dīvānedür
- 4 Şūreti ma‘mūr olursa ğam degüldür ‘ākıbet
O kişinüñ vaşfi vü aıııākı dervişānedür

[139b] Eglemez hergiz hayālin sa‘ y ile hergiz anuñ
İntisābı **Hāletī**’nüñ bir ulu sulıānadur.

287

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Aı gözün şun‘ -ı hüdā her işde mevcūd oldu ğör
Yerde ğökde her ne var anlara mescūr oldu ğör

- 2 Sırrı iseñ tur yüri *ķālu belā* iķrārına
 Hāķ ile ceddūñ ezelde nice ma' hūd oldu gör
- 3 Secde kıldı emr-i hāķ ile melāik Ādem'e
 Arada ībā idüp İblis'i merdūd oldu gör
- 4 Ğırra olma 'ömrüñe geldi vü gitdi niceler
 İsm u resmi ķalmadı 'ālemde nā-būd oldu gör
- 5 Dūd-ı āh-ı **Hāletī** eflāke irdi ey şanem
 Micmer-i 'ışķuñda bağrı yanmada 'avd oldu gör

288

Mef' ūlū Fā' ilātün Mef' ūlū Fā' ilātün

- 1 Didüm nigāra bi'llāh cevır u cefā gerekmez
 Nāz ile geldi didi mihr u vefā gerekmez
- 2 Didüm nigāra her dem işim saña du' ādur
 Hışm ile bağdı didi baña du' ā gerekmez
- 3 Didüm nigāre yağdı 'ışķuñ beni devā it
 'Āşık olan kişiye didi devā gerekmez
- 4 Didüm nigāre saña cān armađān getürdüm
 Didi ki armađānuñ al git baña gerekmez

- 5 Didüm ki oldı bīmār kıl **Hāleti**'ye tīmār
Derdümle hasta olsun didi şifā gerekmez

289

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Āh kim yandurdı āfākı dil-i sūzānımız
Eylemez hergiz teraḥḥum n'idelüm cāanımız
- 2 N'eyleyüm hīç eglemez ḥālüm benüm ol dil-rubā
Göklere irdi şadā-yı nāle vü efgānımız
- 3 Nice gündür kūyına varup mülāzımdur göñül
Āh kim göstermedi yüz āfet-i devrānımız
- 4 Ey göñül dervīş olan nām [u] nişānı n'eylesün
Geçmüşüz nām nişāndan kimse bilmez şānımız
- 5 Bāşımız göge irerdi zevkden ey **Hāleti**
Kim kulumdur dise bir kez ḥazret-i sultānımız

290

Mef' ulü Fā' ilātün Mef' ulü Fā' ilātün

- 1 İçdük şarāb-ı ışkı mestāneler bizüz biz
Mecnün gibi cihānda dīvāneler bizüz biz

- [140a] Bu keşreti idüp terk vaḥdet maḳāma irdük
 Halk-ı cihāndan ey dil bī-gāneler bizüz biz
- 3 Şem^ç -i ruḥuña karşı her gice şubḥ olunca
 Yanmağa ^ç ışık ile hoş pervāneler bizüz biz
- 4 Terk eyledüñ cihānda nefis iktizāsını çün
 Haḳ'uñ rızāsın ferzāneler bizüz biz⁵⁹⁴
- 5 Bu bī-vefā zamānuñ naḳşına virmedüñ dil
 Ey **Hāleti** cihānda merdāneler bizüz biz

291

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ülün

- 1 Cān virmeyicek derd ile cānān ele girmez
 Müşkül bu durur ol daḥı āsān ele girmez
- 2 Gülden ne beter gülşen-i ^ç alemde ḥabībüm
^ç Āşıqlara ḥüsnuñ gibi seyrān ele girmez
- 3 Münkerlerüñ inkārına ğam çekme ki zīrā
 Küfr olmayıcaḳ arada imān ele girmez
- 4 Sür devrüñi ihvān-ı safā ile cihānda
 Kim buncalayın bir daḥı devrān ele girmez

⁵⁹⁴ Mısrada vezin problemi var.

- 5 Ey **Hāleti** sür yüzünü dergāhına anuñ
 ‘ Ālemde hayālī gibi sultān ele girmez

292

Mef’ ulü Fā’ ilātü Mefā’ ilü Fā’ ilün

- 1 Şanmañ bizi bu ‘ āleme yabāna gelmişüz
 Hāḡ’uñ kemāl-i şun‘ ını seyrāna gelmişüz
- 2 Redd eyleme ḡapuñdan eyā şāh-ı zü’l-kerem
 Dergāhuña ümīd ile ihsāna gelmişüz
- 3 Mestüz mey-i mecāz ile şanma dostum
 İçüp şarāb-ı‘ ışkıñı mestāne gelmişüz
- 4 Feryāddan gel olmayalum bir nefes cüdā
 Bülbül gibi bu gülşende efgāna gelmişüz
- 5 Pervāne gibi şevḡ ile meclisde çarḡ urup
 Yanmaḡa şem‘ -i la‘ lüñe pes yana gelmişüz
- 6 Kesb-i ma‘ ārif itmege sa‘ y eyle ey gönül
 Kim ‘ ālem-i şehādete ‘ irfāna gelmişüz
- 7 Meyl itmeyüb bu pīre-zen dehre ‘ āḡıbet
 Meydān-ı ‘ ışḡa **Hāleti** merdāne gelmişüz

293

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Şeb-i hecrũnde yanmada mumuz
Gāh pervāne gibi ma' lūmuz
- 2 Āteş-i hışma yakma ey zālim
Hāḡ Te' āli yoluña mazlūmuz

[140b] Şūretā ' āleme ' ayān olduḡ
Sīretā ' ışḡ içinde mektūmuz

- 4 Cümleten ehl-i ' ışḡa ser-defter
Levh-i mahfūz içinde merḡūmuz
- 5 **Hāletī** bulmuşuz vişāl-i ḡabīb
Şandılar kim ḡariş-i maḡrūmuz

294

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Hem-dem [ü] hem-nefs-i ehl-i münācatuz biz
Menba' -ı feyz-i ḡaḡāyık der-i ḡacātuz biz
- 2 Tāyir-i ḡān-ḡah-ı ḡülşen-i ehl-i tevḡid
Vāriş-i irş-i ebed evc-i kerāmātuz biz

- 3 Mazhar-ı sırr-ı Hudā lem‘ a-i fihā-misbāh
Vākıf-ı ‘ilm-i ledün nūr-ı kehkeşānuz biz
- 4 Bā‘ iş-i ‘ilmu’l-esmā-yı Hudā-yı müte‘āl
Nāzır-ı mevhibet-i metn-i künūzātuz biz
- 5 Tañ mıdır hāk-rāh-ı Aḥmed-i Muḥtār olsaḳ
Hāletī gün gibi çün nūr-ı füyūzātuz biz

295

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Ğam-ı yāre ezelden mübtelāyuz
Bizi bi-gāne şanmañ āşināyuz
- 2 Kūdūret yoḳ gönül āyinesinde
Tecelliyāta mir‘āt-ı şafāyuz
- 3 Maḥabbetden gönül ḥālī degüldür
Ḥaḳīḳat mazharı luṭf-ı Hudā’yuz
- 4 Gedāyüz şūretā ma‘nide lakin
Maḥabbet milketinde pādişāhuz
- 5 Ğinā şadrında müstagnī cihānda
Ḥarābātīlerüz ehl-i fenāyuz

6 Biz ol bāz-ı hümā-pervāz-ı ʿışkuz
Hemīşe t̄ayir-i evc-i ʿalāyuz

7 Maḥabbet-i Ḥudā'yüz **Hāletī** biz
Esīr-i bende-i Al-i ʿAbā'yuz

296

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1 Māyilüz gerçi ki her tāze nihāli severüz
Bülbül-i gülşeniyüz biz gül-i alı severüz

2 Reh-i ʿışk içre n'ola kıaddimüz olur dü-tā
Rüşenüz gün gibi ol kıaşı hilālī severüz

[141a] Bize andan görünür nūr-ı tecellā-yı Ḥudā
Şāf-dil ʿāşıkıyuz ḥüsn u cemālī severüz

4 Seg raķībūñ n'ola biz kaçmasaķ üstādından
Şīr-i ser-ķulle'-i ʿışkuz o ğazālī severüz

5 Evvelā **Hāletī** inkār olunur mı ʿışka
Āḫırī sözüümüñ buña me'ālī severüz

297

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Kāf-ı kudretde kanā' at-piše ' Ankalar bizüz
Kaşremüzden ğarķ olur ' alem o deryālar bizüz
- 2 Mā-sivā'llāhdan bugün levh-i dili pāk eylemiş
' Āşık-ı bī-pākler sermest u şeydālar bizüz
- 3 ' İhtiyār itmiş fenā vü fakrı istignāyla
Çekmiş el dünyā ğamundan bī-ser-u-pālar bizüz
- 4 Görme a' mā zāhidā kendüñ gibi ' āşıkları
Gel temāşā eyle gör ' ışık ile binālar bizüz
- 5 **Hāletī** külliyet āsmānı bildüñ n'idügin
Mazhar-ı sırr-ı Hudā ' ālemde dānālar bizüz

298

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yüzüne urmağa itme kimsenüñ ' aybın heves
Dilüñi ğybet sözinden ey gönül cehd eyle kes
- 2 Yerme maħlūkımı Haķ'uñ eyleme inkār aña
Haķ Te' āla bir şeyi ğalk itmemişdür hiç ' abes
- 3 Pādişāh-ı dehr olursa ' āķıbet ol ğāk olur
Añlar iseñ bu naşihatler degül mi saña bes

- 4 İhtiyāruñ elde iken eyle feryād u figān
Bir zamān olā ki senden gelmeye avāz u ses
- 5 İhtiyār eyle kanā' at kūşesin ey **Hāletī**
Lezzet-i dünyāya alma olma mānend meks

299

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilūn

- 1 Ey mazhar-ı fütūh-ı ma' ānī-yi Hāk-şinās
Miftāh-ı kentü kenz olınur senden iltimās
- 2 Eyler hemīşe feyziñi māh-ı felek senüñ
Nūr-ı zuhūr-ı mihr u cūduñdan itibās
- 3 Tamīr idi maabbet ile hāk-i tıynetüm
Şallanmamışdı dehr-i zemīne daı esās
- 4 Deryāveş asa her yaña cūyā-yı rūzgār
Nīl-i sirişk-i 'aynuma olmaz benüm kıyās
- 5 Āyīne-i vücūduñı şāf eyle **Hāletī**
Gam çekme gösterürse felek saña in' ikās

300

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

- [141b] Güzel olunca bî-bahāne gerek
 Cāndan özge aña bahāne gerek
- 2 Sīnemüz dāyim o dil-dāruñ
 Ğamzesi tīrine nişāne gerek
- 3 'Āşık olan kimesnenüñ her dem
 Gözü yaşı dilā⁵⁹⁵ revāne gerek
- 4 Urmazın terki⁵⁹⁶ o dil-dāruñ
 Eylesün biñ cefāyı cāna gerek
- 5 Şan' at-ı şî' r-i **Hāletī** n'itsün
 Ğazel olunca 'āşıkāne gerek

301

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Başuma uşdı düşelden 'ışık ile ğavġālaruñ
 Öldürür āhır beni bu hicr ile sevdālaruñ

⁵⁹⁵ Dilā: dile(Kaya, G.456, s.225)

⁵⁹⁶ Terki: tīr gibi(Kaya, G.456, s.225)

- 2 Dāyimā aġyāra eylersin naẓar lāyık mıdur
Yoluña cānlar virürler ‘āşık-ı şeydālaruñ
- 3 Sen revā mı dāyimāhem-dem olasin ħār ile
Gül yüzüñ şevķına öter bülbül-i gūyālaruñ
- 4 Sen ferāgat ‘āleminde dāyim eylersün şafā
Kūşe kūşe inleşürler ‘āşık-ı şeydālaruñ
- 5 Baħr-ı eşkümüñ görüp çağladıġın ey **Hāletī**
Dem-be-dem çüş-u ħurūşı artdı deryālaruñ

302

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Cefāsın çekmeyenler bu cihānuñ
Ne bilsün ħadrini zevķ ü şafānuñ
- 2 Kimisin şād ider kimini ġam-ġin
‘Acebdür ħāli bu devr-i zamānuñ
- 3 Eger dünyāda eylük kesb idersen
Olur ‘uķbāda cennet bil mekānuñ
- 4 Görenler kūyını ey şāh-ı ‘ālem
Anar mı adını bāġ-ı cinānuñ
- 5 Cihānuñ **Hāletī** olur mı maħrūm
İşigün bekleyen bu istānuñ

303

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Külbe'-i aḥzānumı ey seng-dil şād itmedüñ
Murğ-ı cānı bir nefes hıç ğamdan āzād itmedüñ
- 2 Ey ḥaḳıḳatsuz vefāsın bilmeyen nān u nemek
Bende'-i āşüfteñi bir luṭf ile yād itmedüñ
- 3 Ey dil-i şūrīde-i miskīn esīr-i rüy-ı dost
Gül-şen-i 'ālemde bir dem var mı feryād itmedüñ

[142a] Ey şeker-leb serv-ḳaddlü ey sözi şirīn nigār
Ḳalmadı bir kimse kim 'āşḳuñda Ferhād itmedüñ

- 5 **Hāletī'**nüñ göñlüñi ey pādişāh-ı nāzenīn
Almaduñ bir luṭf ile vīrānı bünyād itmedüñ

304

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

- 1 Ṭavr-ı dile ḥüsnüñle tecellā ider olduñ
'Uşşāḳı o cilveyle tesellā ider olduñ
- 2 Her ḳande ki baḳsam görünür anda cemālüñ
Levh-i dili her demde mücellā ider olduñ

- 3 Dāmānuña el irmez eyā serv-i hırāmān
Reftāruñı Hāḡ’a buña a‘ lā ider olduñ
- 4 Şordum lebüñüñ ḡāşiyetin ey dem-i ‘ İsi
Bildüm seni ben mürdeler iḡyā ider olduñ
- 5 Ol servi kenār eyleyeyüm deyü dem-ā-dem
Göz yaşını ey **Hāleti** deryā ider olduñ

305

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- 1 Ey nūr-ı tecellā-yı Hudā āyine-i pāk
Maḡdūr-ı beşer mi kim ide zātuñı idrāk
- 2 Bu ‘ālem-i kübrāya sebep oldu vücūduñ
Şānuñda nüzül oldu senüñ āyet-i *Levlāk*
- 3 Hāşr eyle bizi sāye-i zīr-i ‘ālemüñde
Ey pād-şah-ı mülk-i beḡā bā‘ iş-i eflāk
- 4 Pervāz idemez vaşfuña şeh-bāz-ı ṡabī‘ at
Mümkin degül olsa ne ḡadar çapük [u] çālāk
- 5 Bulduḡda Cenāb-ı der-i Mevlā’ya vişāli
Āşār-ı maḡabbet ḡomaz ey **Hāleti** ḡam-nāk

306

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 Yitürdüm cānumı cānānı buldum
Göñülden yār olan iḥvānı buldum
- 2 Yitürmişdüm cihānda şāhumı ben
Göñül Mıṣr'ın dağı sulṭānı buldum
- 3 Çü bildüm yārumı yār olmaz imiş
O yāri n'eyleyüm yārānı buldum
- 4 Baña derdüñ yeter 'ālemde ey şāh
İlācı n'eyleyüm Loḡmān'ı buldum
- 5 Nihāyet yoḡ durur derd ü belāya
Dimesen **Hāletī** dermānı buldum

307

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- [142b] Hāḡīḡat cür' asından mest olanlar
Hicābı ref' idüp Raḡmān'a gelsün
- 2 Enāniyyet ṭarīḡından ḡalāş ol
Ḳoma āyīneñi nef sāne gelsün

- 3 O kim ref^ç eyledi ğaflet ħumārın
Şarāb-ı ʿışķla uyana gelsün
- 4 Olanlar ehl-i meşreb bezm-i şāha
Özin pinhān idüp zindāna gelsün
- 5 Meded sākī helāk oldı ʿaţşdan
Ŗamu ehl-i şafā peymāne gelsün
- 6 İçüp ħum-ĥāne-i vaĥdetde dil mey
Yitürsün özini mestāne gelsün
- 7 Füyüzāt-ı ʿayandur ğāfil olmañ
Şalā dīk cümle-i yārāna gelsün
- 8 Bizüm yoķ münkir ile baĥtumuz ĥiç
Gerek küfre gerek imāna gelsün
- 9 Tekellüfden berī ol cidd u cehd it
Olanlar ʿaķl gül dīvāne gelsün
- 10 Keremdür **Hāletī**'ye himmet eyleñ
Demidür ħaţreden ʿummāna gelsün

308

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

- 1 Düşelüm ayaĝa elde mey-i gül-fām olsun
Cām-ı Cem mülki gerekmez bize tek cām olsun

- 2 Şalalum zevrağ-ı cismi yine ‘ummāna şehā
Yoğsa şabr eyleye[lü]m kim hele eyyām olsun
- 3 Hiç gelir mi o perī bezm-i mey-i ‘uşşāka
Kanı inşāf ‘aceb nice bir ibrām olsun
- 4 Sen otur taht-ı ferāğatda muķīm ol şāhum
Pādişehler ayağ üzre saña huddām olsun
- 5 **Hāletī**’ye dime olmaz lebüñi itme dirîğ
Mīve-i la‘l-i lebüñ şun aña ger hām olsun

309

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Çekeyin derdüñi devā yirine
Ola tā kim vefā cefā yirine
- 2 İşüğinde kul oldun ol şāhuñ
Şimdi düşdi dağı gedā yirine
- 3 Ben kefen kıala saña öldükde
Şaralar tā ile kabā yirine
- 4 Dıtdı ağızum bezmde sāķi benüm
Bir tolu şındı merhabā yirine

[143a] Ayağı tozını ol dil-dāruñ

Çekeyin çeşme tūtiyā yirine

6 Şimdi mecnūn olup yine gönlüm

Kūh-ı şahrāyı tutdı cā yirine

7 Maraz-ı ʿışk-ı yāri **Hāletī** gör

Dem-be-dem kendüne şifā yirine

310

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Yārumuz bunda yok bizüm bu gice

Çande kendi ʿaceb gözüm bu gice

2 Gitdi ağıār hānesine nigār

Burc-ı ʿaķrebde yıldızam bu gice

3 Gözüme girmez uyhu cānānsuz

Dostlar oldı gündüzüm bu gice

4 Çodı gitdi bizi o şems-i cihān

Yaş ile ķan aķıt gözüm bu gice

5 Eyle oldı zaʿif cümle tenüm

İşidilmez gözüñ sözüm bu gice

- 6 **Hāletī** eyle aldı ğam beni kim
Yitirüp bilmezem özüm bu gice

311

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Faħr itmesün cihānda kişi hīç libās ile
Kim faħr idindi ğazret-i server pelāř ile
- 2 Her kim ki nār-ı ' ışık ile yakmaz vücūdını
Hālāt-ı ' ışıkı añlayamaz ol kıyās ile
- 3 Sil māsivā ğubārını vir ğalbühne cilā
Olmaz tecellī āyine-i ğalbe pās ile
- 4 Terk eyle keşret ile bu ğavğā-yı ' ālemi
Ħağ ile āřinā ol u bī-ğāne nās ile
- 5 Cānā viřāl-i ' ıyduña lāyık mı irmeye
Geçe cihānda **Hāletī**'nün ' ömri yās ile

312

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

- 1 Elā ey ğaşr-ı pür-şevğ-i cihāna
Nic'oldı ğazret-i peyrev zamāna

- 2   Xanı bu sürdüğüñ zevk [u]şafâlar
           ‘Alâ-rağm-ı ‘alâ-cebr-ı ‘avâne
- 3   Yürü şimden girü ağla dün ü gün
           Elüñden gitdi ol şâh-ı yegâne
- 4   Yürü hayfâ yürü derdâ dirîgâ
           Zamâne hey zamâne hey zamâne

[143b] Revâ mıdur felek aldı elümden
           N’idem ey **Hâletî** bilmem revâ ne

313

Mef’ülü Mefâ’ilü Mefâ’ilü Fe’ülün

- 1   Sevdâ ile dil düşdi şaçuñ silsilesine
           ‘Işkuñ iledür âhırını bu silsilesine
- 2   Her şeb şerâre-i derünuñ durur ey dil
           Âteş bırağur mâh-ı felek meş’alesine
- 3   Pinhân olalı cân gibi çeşmümden o hurşîd
           Yandı kül olur lâle gibi dâğ ile sîne
- 4   Her dem dileseñ anda tecellâ ide cânân
           Şaykal urı-gör gıl koma dil âyînesine

- 5 Kıl kat' -1 ta' alluḡ bu cihān fāni muḡarrer
Ey **Hāleti** gel düşme bu çarḡuñ hevesine

314

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

- 1 Ey ḡaşı kemān tīr-i müjeñ atma yabāne
Gönder anı cānum siper-i sīne bahāne
- 2 Reng oldı bugün sāḡiye bu meclis-i meyde
Ayaklara düşmezdi eger girmese ḡana
- 3 Cān ḡılca ḡılıdur nice vaşf ide meyānı
Araya girüp ḡançeri ḡaşd eyledi cāna
- 4 Ğarḡ eyledi seyl-āb-1 reşk ile cihānı
Çoḡ çekdi çevirdi beni bu devr-i zamāne
- 5 Ey **Hāleti** bu māh-1 felek ḡabla-i āhum
Durmaz atılır tīr-i seḡer-ḡāḡ nişāne

315

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 ' Āşık olsaḡ yine bir tāze ruḡ-1 zibāya
Bülbül olsaḡ yine bir ḡonca gül-i ra' nāya

- 2 Bu günüm yarına kıalsun dimeſe ſūḩ olſa
ſalmaſa ‘āſıḩ-ı ſevdā-zede’i ferdāya
- 3 Naḩd-i ‘ömrümle teſellī bulur olſa cānān
Beni aḒlatmaſa meyl eylemeſe dūnyāya
- 4 Bezmdede ayaaḒa dūſdükçe vefā kıılſa bize
Māyil olſa o daḩı cām-ı meyl-i ḩamrāya
- 5 Bize ey **Hāleti** ‘ıſḩ eḩli gerekdür dil-dār
Gāḩice tā ki vefā ide dıſ-i ſeydāya

316

Mef’ülü Fā’ ilātü Mefā’ ilü Fā’ ilün

- 1 ‘Ārif odur ki ‘ıſḩ ile kendinde ḩāl ola
Dāyim dilinde zıkrı anuñ zü’l-celāl ola
- [144a] İnsān odur ki cümle eſyāyı ḩaḩ bile
Noḩſān göz ile baḩmaya eḩl-i kemāl ola
- 3 Meyl itme naḩſ-ı ‘āleme ſābit-ḩadem degül
Bir ſey’ e virme dil ki serī’ ü’z-zevāl ola
- 4 Sālik gerek ki sa’y ide seyr-i sülükine
Cehd ide tā ki lāyık-ı feyz-i ricāl ola

- 5 Hıbb-ı cihāna levh-i gönülden tırāş idüp
Abdālvār **Hāletī** bī-ķil ü ķāl ola

317

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Dostum gel kerem eyle ķo cefā-kārlığı
Bī-vefā olma iñen eyle vefādārlığı
- 2 Ķo yanam ħüsñüñe ķarşu beni pervāne gibi
Luţf idüp eyleme red itme sitemkārlığı
- 3 Şubĥ u şām ey yüzi gül durma hemān ħandān ol
Beni bülbül gibi ķo eyleyeyin zārlığı
- 4 Bi'llah ey rūĥ-ı revānum düşeli ' ışķuñna ben
İtmesem terk hemān nāmus ile ' ārlığı
- 5 **Hāletī** ķuluñuñ yār-ı cihān yanında
Hep bir oldu bu cihānuñ yoğı vü varlığı

318

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Gel ey sāķī vaĥdetden içür cām-ı muşaffāyı
Seķāhum rabbuhum 'den mest olup bī-hüş-ı rüsvāyı

- 2 Didi *ānestü nāren* hāzret-i Mūsā kelīmu'llāh
Le'li ātiküm minhāya maḥv ide ol erānī
- 3 *Erinī* didi Mūsī çün didi tākāt getürmezsın
Şecerden itdi anuñçün Hūdā aña tecellāyı
- 4 *Erinī* didi Mūsī *Len terāni* didi Hāḫ aña
Beşer tākāt götürmez anda ḫar-ı Mūşā'yı
- 5 Şaḫın ey **Hāletī** sırr-ı Raḫmān'ı ' ayān itme
Nice añlaya her cāhil u nā-dān pes bu ma' nāyı

319

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Yoḫdur sebātı gör bu serānuñ ' adem gibi
Geldi buraya gitdi nice cām-ı Cem gibi
- 2 Cānā firāḫuñ ile yürek tutuşur yanar
Yir yir dikildi göklere āhum ' alem gibi
- 3 Yād eyledükçe la' l-i leb-i cān-fezāñı ben
Her dem revān bu gözlerümüñ yaşı dem gibi
- 4 Rüz-ı ezel raḫibe muḫadder imiş vefā
İllā Hāletī saña cevır u sitem gibi

320

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- [144b] Tîr-i müjeñ ey dost varup kıana yitişdi
Derd-i elem hicr-i ğamuñ cāna yitişdi
- 2 Āhum 'alemi küngüre-i 'arşa dikeldi
Dil āteşi burc-ı meh-i tābāna yitişdi
- 3 Dil-ğaste-i 'ışkuñ olana yoğ mıdur imkān
Yoğ yire şanurdum dem-i Loğmān'a yitişdi
- 4 Kıan yutmış idi tîr-i müfenden dil ü cānum
Dil-teşne idi la' lüñe peymāne yitişdi
- 5 Sulţān oluban başına āzāde yürürken
Kul oldu yine **Hāleti** cānāna yitişdi

321

Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün

- 1 Hāl-i ğamuñla yağdum sīnemde dāğ-ı 'aşkı
Yağdum yine söyünmüş 'ālī çerāğ-ı 'ışkı
- 2 Bir serv-i gül-'izāruñ zülfine dil düşelden
Boynumda tavğ olupdur zincir-i bāğ-ı 'ışk

- 3 Geçdüm şebâtı yokdur evvel bu cüz' u külde
Bildüm nedür cihānda āhır ferāğ-ı ' ışkı
- 4 Oldum esir-i ' ışk āh u fiğan u cevrüm
Hıfz itmege virildi cāna otāğ-ı ' ışkı
- 5 Ey **Hāletī**-i bī-dil ' ışk ile bī-ķarār ol
Mecnūn gibi cihānda gez cümle dāğ-ı ' ışkı

322

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Her seher ' arşa çıkar āteş-i āhum şereri
Hāzer it degmeye bir gün saña ey meh⁵⁹⁷ zarar
- 2 Būy-ı zülfün irişe tā ki meşām-ı cāna
Seher-i bād-ı şabā geldi götürdi haberi
- 3 Çeşm-i yāra nice teşbih olına nergis-i bāğ
Cānı yokdur ki ide ol güle doğru⁵⁹⁸ nazarı
- 4 Seri top eyledi meydān-ı maḥabetde gönül
N'ola gelsün biri var ise kimün cān u seri
- 5 **Hāletī** maḥv-ı vücūd eyledü ' ışkuñla senün
Ancak anuñ görünür kaldı hemān bir eşeri⁵⁹⁹

⁵⁹⁷ bir gün saña ey meh: tā kim saña bir gün (Kaya, G.891, s.324)

⁵⁹⁸ doğru: eğri (Kaya, G.891, s.324)

323

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gideli ol bî-vefâ yârum benüm
Kim irişdi göklere zârum benüm
- 2 Almazam dünyâyı ben bir habbeye
N'eyleyem kim yâr idi varum benüm
- 3 Herkesüñ bir dürlü kârı var imiş
Oldı hoş bî-kârlıq kârum benüm
- [145a] Gülşen içre ' aşıkam ben bir güle
Hâşa li'llâh yoqdur inkârum benüm
- 5 Hâr ile hem-dem durur ey **Hâletî**
Âh kim ol bî-vefâ yârum benüm

324

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün

- 1 Meded bir cevri çok cānāna düşdüm
Cemāli şem' ine pervāne düşdüm
- 2 Dem-ā-dem bülbülin gūyā idici
N'idem kim bir gül-i handāna düşdüm

---

⁵⁹⁹ Divan'da mahlas beyti yer almamaktadır. Makta beytinde de okuma problemleri bulunmaktadır (Kaya, G.891, s.324).

- 3 Meded kim senden ayru yandı cānum
Cehennem gibi bir zindāna düşdüm
- 4 Oñulmaz derd imiş dermān-ı ‘āşık
Meded bir derd-i bī-dermāna düşdüm
- 5 Olup ey **Hāletī** Mecnūn mişāli
Ġam-ı Leylā ile dīvāne düşdüm

325

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Қаşларуñ çatуп атарсын ğamzeñ oқларın baña
Ey saçı sünbül yüzi gül n’eyledüm n’itdüm saña
- 2 Derdi ile ‘uşşāķuñ öldürmek midür cānā ğaraż
Bu cefālar kim idersin duymaya řāğlar aña
- 3 Cānı n’eyler sensüz ey cān ‘āşık-ı şādık olan
Cān u ten cümle yoluñda dostum olsun fedā

ليسلي في القلب جتأغر كم ياسادتي

بجي ير غيرك ليس بالله اقسام

اخبر وني ايها العشاق مالي طاقه

راي حسن في ارض مثل يدر في التما

- 6 Hey kâfir dir harâmî gözlerüñ ey şâh-ı hüsn
Bir yaqamda qoymadı dil mülkini itdi hebâ
- 7 **Hâletî** Mecnûn-şıfat taqlara düş ʿ uryân olup
Halk ile bî-gâne ol Hâk ile olgıl âşinâ

326

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün

- 1 ʿ Uşşâkuñı öldürmek ise sende mürüvvet
Ahsent senüñ bāzuña qollaruña kuvvet
- 2 Raḥm eyleyüben dār-ı şifâ sende tabībüm
Nāfiʿ diyü içerdi bu divānete şerbet
- 3 Dāyim baña cevr ile cefādur işüñ ammā
Şimden girü it mihr-i vefākār u nübüvvet
- 4 Hışm ile nazār eyleyüp āşüfteñi her dem
Öldürmege qaşd itme behey gözleri āfet
- [145b] Cānına cefālar iderin der imiş ol yār
Andan ne gelür saña görürem cānuma minnet
- 6 Qaddüm bükülüp çenge döner sīnem olur def
Ol yār qaçan kim ide ağıyār ile şöḥbet

- 7 Ger ħor-ı ħaķır itse **Sinānī** seni yāruñ
İncinme ki ‘ uşşāķa budur ‘ izzet u ħürmet

327

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Servi ħaddüñ degmesidür şāĥ-ı gül gül-zārda
Eşķümüñ perverdesidür lāleler kuhsārda
- 2 Vaşl-ı dil-berdür hemin dünyā metā‘ indan garaż
Yoĥsa ‘ işķ ehli ne aldı şatdı bu bāzārda
- 3 Ya gönül sīnemde mihrüñ gizledi aġyārdan
Ya örümcek perde çekdi Aĥmed üzre ġārda
- 4 Çīn-i Māçīne giden geldi yine şaġ esen
Bu benüm şūrīde gönlüm ħaldı zülf-i yārde
- 5 **Sūzeni**’nüñ ma‘ nīde rüşen güneşden herzesi
Gerçi kemdür şuretā kim zerreden miķdārda

328

Fe‘ilātün Mefā‘iün Fe‘ilün

- 1 Düşeyin ħāk-i pāyüñe ħo beni
Dostum sen de gör saña düşeni

- 2 Nağd-i cān virmek ile ey dil-i zār
Bulınur şanma dil-berüñ deheni
- 3 Tama^ç -ı hām ider görüp ağıyār
Sīb ğabğab ile ālūzeķanı
- 4 Bulup ol tıfl-ı nāzını bugün
Yaķasından geçürdi pīreheni
- 5 Ölmeden kııl **Ümīdi**'ye dermān
Seven olsun mı ebkem ya seni

329

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

- 1 Dāyim cemāl-i yār görünmez niķābda
Ol ğonca-leb açılmadı ķaldı hicābda
- 2 Görmek müyesser olmadı ķapuñda ğün yüzüñ
Hergiz efendi t̄ali^ç ümüz yoķ o bābda
- 3 Düşmezdi böyle bāde-i ğül-ğūna dāyim
La^ç lüñ hevāsı olmasa cānā ğabābda
- 4 Urmadıysa yarasına leblerüñ nemek
Bu sūz ile bu girye nedür yā kebābda

- 5 Geh nokta dirler ağızına yārūñ gehi şıfır
Şorsañ **Ümīdī** ikisi de bir hesābda

330

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- [146a] Tolaşırımış ki öpe la‘l-i lebin cānānuñ
Kızılı çıkdı yine cām-ı mey-i hamrānuñ
- 2 ‘Āşıkuñ sīnesine anı kerem kııl gönder
Meded ey kaşı kemān cāna geçür peykānuñ
- 3 Gözlerüm yaşına taqlīd ider imiş katı çok
Tadı tuzı gerek ey yüzi gül ‘ummānuñ
- 4 Dāğ-ı miñnetle yanarsa yüregüñ lāle-şıfat
Kimseye açma şağın rāz-ı dil-i sūzānuñ
- 5 Hoka-i la‘l-i lebinden o tabīb-i dil u cān
Fehmī-i haste senüñ eylemedi dermānuñ

331

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Ferāmūş itmesün diyü vefā-yı ‘ahd-i peymānı
Ser-engüştime şararum o māhuñ rişte-i cānı

- 2 Ğubār-ı reh-güzāruñ var iken ey merdüm-i dīde
Göze göstermez erbāb-ı nazar kehl-i Şıfāhān'ı
- 3 Hayātum maḥv olur nāz ile güftār eylese ammā
Söze geldükçe cān-baḥşum dir ol la' l-i dūr-efşānı
- 4 Daḡı açılmadıḡ bir ğonca-i terdür leṭāfetde
Ḥāz-ı 'anber-feşān ile o şuḡuñ la' l-i ḡandānı
- 5 Elüñde nāmeñ ey **Fehmī** gül-istān-ı ma'ānīdür
'Aceb mi eylese ṭāvūs-ı ḡāmuñ anda cevelān

332⁶⁰⁰

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Beñzetmiş özün ḡāmet-i dil-cūsına yāruñ
Başında ḡavaḡ yeli eser daḡı çenāruñ
- 2 Biñ tāze açılmış güle virmez deli göñlüm
Bir dāḡ-ı gamīn-sīnede ol lāle-'izāruñ
- 3 Gözüm yaşını eyleme ırmaḡ işigüñde
Aḡar şu yüzi şuyı durur bāḡ u bahārun

⁶⁰⁰ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.207, s.262

- 4 Ey ğamze-i maħmūr-ı mey-i nāz u kirişme
İç bāde gibi ħanımı def^ç eyle ħumāruñ
- 5 Ey **Ĥayreti** şimden girü gel ğurbete yüz tüt
Terk eyledi yārūñ seni terk eyle diyāruñ

333

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Añlasa derd-i derūnum baña bir yār olsa
Bilse keyfiyyet-i ħālüm⁶⁰¹ vākıf-ı esrār olsa
- 2 Nükte-dān olsa söz añlasa zarīf olsa güzel
Ĥāl-i dilden hele fi’l-cümle ħaber-dār olsa
- 3 Düşse pāyına sürinse yürise sāye gibi
Bir boyı serve gönül virse hevā-dār olsa
- [146b] Ara yirden ikilik perdelerin ref^ç idüben
İttiĥād itse oñāt yār-ı vefā-dār olsa
- 5 Añlasa bu dil-i vīrānumuzı⁶⁰² **Ĥayretiyā**
Ĝuşşa vaĥtinde bize mūnis ü ğam-ĥār olsa

⁶⁰¹ keyfiyyet-i ħālüm: keyfiyyetüm (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.400, s.382)

⁶⁰² vīrānumuzı: dīvānemūzi (Çavuşođlu ve Tanyeri, G.400, s.382)

334

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yüz çevürdi yār bizden hāl bir yüzden dağı
Baht yüz göstermedi iqbāl bir yüzden dağı
- 2 Kātib-i kudret vefā resmin haatında yazmamış
Muşhaf-ı hüsünde gördüm fāl bir yüzden dağı
- 3 Fikr-i haat-k eser olursam korçarum cānā ola
Rūz-ı maşser nāme-i a' māl bir yüzden dağı
- 4 Şūret-i mihr u vefā göstermedi mir 'āt-ı çarh
Yok sitārem dehrde aḥvāl bir yüzden dağı
- 5 Hañcer-i hūn-rīz-i dil-ber āb-ı hayvāndur veli
Görinür ol Nev' i' ye kıtāl bir yüzden dağı

335

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Bunca yıl ğam-h'āruñ olduĝ ğam-kūsār olmaz mısın
Baña yād oldu ğamuñ sen dağı yār olmaz mısın
- 2 Hāk-pā-yi yār olam diyü idersin ārzu
İntizār ile dağı ey ğubār olmaz mısın

- 3 Ey nigārā ḥāke şal ʿ uşşāķı diyü pend iden
Sen de bir gün bu cihānda ḥāk-sār olmaz mısın
- 4 Yār inanmaz bunca yıldur yanarum aḥvālümü
Daḥı ey dāğ-ı nihānum āşikār olmaz mısın
- 5 Aç gözün meyl itme cāha ḥ ʿ āb-ı ğafletden uyan
Āzerī hīç düşde şāh u şehr-i yār olmaz mısın

336

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

- 1 Şanma ey bülbül-i şeydā gül-i ter
İtdüğün āhı kulağına koyar
- 2 Öykinürsin o leb-i şirine
Tatlusın ne diyelüm ey şekker
- 3 Rehn ile ister iseñ cān naḥdīn
Alalum buseñi laʿ lün tutı ver
- 4 Dişlerün vaşfını kılmuş ḥakkāk
Dürlerün şöyleki bağrını deler
- 5 Kaşlarından ne alur **Emrī** hilāl
Ki gelür karşına boynın eger

337

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [147a] ' Işk āsāndur diyü ey dil iñen çok urma lâf⁶⁰³
 ' Işk bir yükdür [ki] ħam olmuş anuñ altında kıf
- 2 Olma ħālī⁶⁰⁴ dürd-keşler şohbetinden ey gönül
 Ger dilerseñ idesin āyīne-i idrāki şāf⁶⁰⁵
- 3 Reşk-i ruhsāruñ dil-i ħurşīde şalmış ıztırāb
 Ğayret-i kıaddin mizāc-ı şem' e vermiş inħirāf
- 4 Ĥāk-i kūyuñ Ka' be' ne nisbet kılan bilmez mi kim
 Bunda her dem anda bir nevbet olur vācib tavāf
- 5 Vehmüm andandur ki mümkin olmaya ğamdan necāt
Ferric-i illāhūme hemmi necini mimmā teĥāf
- 6 Ey **Fuzūli** zāhid er da' vā-yi ' aql eyler⁶⁰⁶ sūd
 Nefy-i zevk-i ' aşkdur cehline ' ayn-ı i' tirāf

⁶⁰³ Mihnet-i aşk ey dil āsandır diye çok urma lâf (Akyüz, G.148, s.201)

⁶⁰⁴ ħālī: gāfil (Akyüz, G.148, s.201)

⁶⁰⁵ Divan'da bu beyitten son şu beyit yer almaktadır (Akyüz, G.148, s.201):

Subh –dem zülfün daĝıt ya şām arz-i ārız et

Koyma subh u şām arasında tarīk-i ihtilāf

⁶⁰⁶ ...: ne (Akyüz, G.148, s.201)

338

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Bir dem yüzüne bakmaya ol mäh ne müşkil
Hışm eyleye bir bendesine şah ne müşkil
- 2 Añmaya vefâ adını bî-raħm ola yârũñ
Durmaya cefâ eyleye her gâh ne müşkil
- 3 Gerçi yolına cānumı virmek iñen asān
Ayrulıĝa şabr eyleyememek āh ne müşkil
- 4 'Āřık olasın yüzüne bakmaya ĥabîbüñ
Kullar başına virmesün Allāh ne müşkil
- 5 Miħnet iline gider iken bir kişi **Fehmî**
Ĝam kâfilesin ider hem-rāh ne müşkil

339

Fâ'ilātün Fâ'ilātün Fâ'ilün

- 1 Ol nedür kim ism anuñ 'unşur gibi
Çârdür ĥarfi kaçan etsüñ řumār
- 2 Ol çehāruñ ger giderseñ birini
Yine yerinde şalur anuñ çehār

- 3 Eylesüñ dördünden ıskāt inen
Hem-çünān dörd üzre olur bir qarār
- 4 Bu kez ol çāruñ için tarḥ eylesüñ
Çārdur girü yerinde pāy-dār
- 5 Bu ‘acepdür kim gidersüñ çārını
Çār olur bākī hemīn ey baḥtiyār
- 6 Hızmetinde bende ol çādür gibi
Lāmi’ī bu ismi kim fetḥ etse var

340

Mef’ülü Fā’ ilātü Mefā’ ilü Fā’ ilün

- 1 Taḥt-ı zümürüd üzre geçüp ḥüsrev-i behār
İtdi şüküfe dirhemini ‘āleme nişār
- [147b] Sünbül benefşe şahñ-ı gülistānı kıldı
Rüy-ı nigārı niteki bu zülf-i müşg-bār
- 3 Benzer deyü çemende nihāl-i bülendüñe
Serv ayağına geldi yüzün sürdi cūybār
- 4 Bir göncanuñ gamiyle çü ‘uşşāk-ı bī-nevā
Şāḥ-ı gül üzre nağmeler itmekdedür hezār

- 5 Ğarķ oldu baħr-i eŐkine **Vālī**-i ĥaste-dil
Ol serv-i mū-miyānı daħı itmedi kenār

341

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün⁶⁰⁷

- 1 Sevme Őehrī gūzeli germ meh-i tābān ise de
Virme hercāyiye dil mihr-i dıraŐŐān ise de
- 2 Sana serkeŐlūk idüp ğayrete mā 'il olanuñ
Geç hevāsından eger serv-i ĥırāmān ise de
- 3 Ĥār ile hem-dīh olup baĝruñı pūr-ĥūn idenüñ
Güle baķma yūzūne bir gūl-i ĥandān ise de
- 4 Seni dil-ĥasta idüp derdine tīmār iden
Mūbtelā olma Őaķın āfet-i devrān ise de
- 5 Ey **Ĥayālī** ruĥ her cem' mūnevver(?) ķılanuñ
Olma pervānesi ol Şem' -i Őebistān ise de

⁶⁰⁷ Bu gazel Hayālī Divānı'nda yer almamaktadır.

342

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Ey kaşı ya hadengüne sīnem nişāne dik
Nāzük nihāl-i servdür ol bāğ-ı cāna dik
- 2 Tīr-i gül sīnemi yeter itdüñ delik delik
Şimden girügirü ' aşāñı dil-i nātüväne dik
- 3 Ey cān tabībi tīg-i ğamuñ sīnem itdi çāk
Gel süzen-i müjeñle yine nāzikāne dik
- 4 Gel degme bāğa ' arız-ı dil-ber yeter deyü
Serv-i çenār geldi yine bāğ-bāne dik
- 5 ' Uşşāk içinde eyle **Hüdāyī** ser-firāz
Ey Yūsuf-ı zamāne başın kes sināne dik

343

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Cihānda bir tutar cām-ı ecel dervīş [u] sulţānı
Dirīğā kimseye bākī degüldür ' ālem-i fāni
- 2 Düşürür cāhdan cāha seni çarḥ-ı felek aḥır
Eger Yūsuf gibi aḥır olursañ Mışr sulţānı

3 Maḳarr olur muḳarrer saña çünkim taḥte-i tābut
Ṭotalum kim senüñ olmış dilā taḥt-ı Süleymān'ı

4 Yedi iḳlime şāh olsa üşürmez başa dīvānı
Ḳabül itmez Ḥudā'ya ḳül olan ' unvān-ı dīvānı

[148a] Şanasın bir ' imāretdür bu vīrān olıcaḳ dünyā
Ḥudāyī bir iki günlük içinde ḥalḳ mihmāni

344

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

- 1 Āh eylediğüm serv-i ḥırāmānuñ içindür
Kan ağladığum ḡonca-i ḥandānuñ içindür
- 2 Ser-geşteliğüm kākül-i müşgīnūñ ucundan
Āşüfteliğüm zülf-i perişānuñ içindür
- 3 Bīmār tenüm nergis-i mestüñ eleminden
Ḥünin ciğerüm lā' l-i dūr-efşānuñ içindür ⁶⁰⁸

⁶⁰⁸ Divan'da bu beyitten sonra şu iki beyit yer almaktadır (Akyüz, G.105, s.181):

Yakrım tenimi vasl günü şem' tek ammā
Bil kim bu tedük şeb-i hicrānın içindir

Kurtarmağa yağma-yi gamından dil ü cānı
Sa'yim nazar-i nergis-i fettānın içindir.

4 Cān ver gönül ol ğoncaya⁶⁰⁹ kim bunca zamanlar
Cān ile seni beslediğüm anuñ içindür

5 Vā^ç iz bize dün dūzağı vasf itdi **Fuzūlī**
Ol vaşf senüñ külbe-i aḫzānuñ içindür

345

Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün

- 1 Helāk oldum nedür cāna bu firḫātlar cüdālīklar
Ne oldı olmayadı tā ezelden āşınālīklar
- 2 Belā bahrine ğarḫ oldum yetiş ey Hızr-ı devrānum
Gözüm yaşını nil itme demidür dil-rübālīklar
- 3 Baña yār olmaduñ gitdüñ n'ičün inşāfa gelmezsüñ
Behey zālīm behey afet nedür bu bī-vefālīklar
- 4 Şaḫın maḫlumuñ ahından bilürsün pāy-dār olmaz
Efendüm bu güzellikler begüm bu pādişāhlīklar
- 5 Şuçun ^çafv eyle **Remzī**'nüñ ḫapuña yüz süre geldüm
İder yüz meskenet birle gedālīklar tevāzu^ç lar

---

⁶⁰⁹ ğoncaya: gamzeze (Akyüz, G.105, s.181)

346

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Cānumuñ cevheri ol lā' l-i güher-bāra fidā
Ömrümün hāsılı ol şive-i reftāra fidā
- 2 Derd çekmiş başum ol hāl-i siyeh kırbānı
Tāb görmüş tenüm ol tırra 'i tarrāra fidā
- 3 Gözlerümden saçılan kaçre-i eşküm güheri
Lebleründen dökülen⁶¹⁰ lü' lü-i şeh-vāra fidā
- 4 Çāk-i sīnemde olan kanlu ciğer pāreleri
Mest çeşmünde olan gamze-i hun-hāra fidā
- 5 Pāre pāre dil-i mecrūh-i perişānumdan
Ser-i küyuñda olan her ite bir pāre fidā
- 6 Cān u dil kaydını çekmekden özüm kurtardum
Cānı canāneye itdüm dili dil-dāra fidā
- 7 Ey **Fuzūlī** n'ola ger saklar isem cān-ı aziz
Vaqt ola kim ola ol şūh-i sitem-kāra fidā

---

⁶¹⁰ dökülen: saçılan (Akyüz, G.7, s.134)

347⁶¹¹*Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün*

- [148b] Ey şāh-ı ser-firāz nazīrūñ mi var senūñ
Ya ben kuluñdan özge esīrūñ mi var senūñ
- 2 Baña taşadduğ eyle zekāt-ı vişālūñi
Yandun maḥall efendi faķīrūñ mi var senūñ
- 3 Göster bahār-ı ḥüsnūñi efgānlar eylesün
Dil-murğı gibi zemzeme-gīrūñ mi var senūñ
- 4 Ḥaḫ'dur benüm tariķi maḥabbet de mürşidüm
Ey zāhid belā-zede pīrūñ mi var senūñ
- 5 Dilber maḥallesinden uzāk olma Ḥayretī
İki cihānda bir daḫı yerūñ mi var senūñ

348⁶¹²*Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün*

- 1 Ḥūn-ı kebūter ile pūr olup yine kü'ūs
Devr-i piyāle göstere mi dīde-i ḥurūs

⁶¹¹ Bu gazel Hayretī Divanı'nda yer almamaktadır (Çavuşoğlu, Mehmed ve Tanyeri, M. Ali:1981).

⁶¹² Küçük, G. 212 s.230

- 2 Meclisde cām-ı la‘l-i lebüñ vaşfuñ eyledüm
Taħsinler itdi cür‘ a baña kıldı ħāk-būs
- 3 Ruħsār-ı şāf u pāki ħam-ı zülf-i yārde
Āyinedür ki deste vü pervāzi ābnūs
- 4 Cām-ı cihān-nümā-yı cemālin göreydi ger
İtmezdi vaz‘ -ı āyine ferzend-i Filekūs
- 5 Ebrū-yı ‘anberin ile miħrāb-ı dīndür
Ruħsār-ı ateşin ile ol kıble-i Mecūs
- 6 Evşāf-ı la‘lūñ ile pür-efsūndur sözüm
K’eyler okınsa çehre-i a‘dāyı senderūs
- 7 Bākī suħanda nevbet-i şāhī saña degüb
Dehlūda gūş-ı **Ĥusrev**’e irdi şadā-yı kūs

349

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 La‘l-i nābuñsız o kim cām-ı mey-i aħmer çeker
Lāleveş ħūnīn-dil olup⁶¹³ soñra derd-i ser çeker
- 2 Seyr-i gülzār eyleseñ gülşende sen ey serv-i nāz
Gül yaķasın seyr-i ruħsāruñla çāk eyler çeker

⁶¹³ olup: olur (Üst, G.2031, s.1160)

- 3 Zülf-i ğamzuñ rişte-i⁶¹⁴ sūzın gibi ey pür-cefā
Niçe bir her dem dil-i mecrūhumı eyler çeker
- 4 Ğussa çekmez şol ki cānā sīne sīne giceler
Cānı gibi saña beñzer bir perīpeyker çeker
- 5 Bilişüm kār eylemez āhı saña kūyuñda āh
Bilmezem her demde bu **Nazmī** ne derd-i ser çeker

350⁶¹⁵

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Serverā emr-i şerīfūñden senūñ kim ser çeker
Kim müjeñ şaflar düzüp cān mülkine leşker çeker
- [149a] Devlet anuñ ğonçeveş sen dil-ber-i ra' nāyıla
El çeküp dünyā ğamından gül gibi sāġar çeker
- 3 Hızrveş cānā ħayāt-ı cāvidān bulur revān
Bāde-i la' lūñden ol kim cām-ı cān-perver çeker
- 4 İledür aġyār her şūfiyi kıblem kapuña
Gör ne kāfirdür ħarīm-i Ka' be'ye ol ħar çeker
- 5 **Nazmī** la' lūñle ruħuñ yādına iy serv-i revān
Şād [u] ħandān gül gibi şāfi-i mey-i aħhmer çeker

⁶¹⁴ rişte-i: rişte vü (Üst, G.2031, s.1160)

⁶¹⁵ Üst, G. 2032, s.1161

351

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

- 1 Ben de kapuñda serverā derbān olayın varayın
Ya' nī sa' ādet mülkine sulṭān olayın varayın
- 2 Ayruḡ ümīd-i cāh ile baṣ egmeyeyin cāhile
Esrār-ı ' ışḡu'llāh ile ḡayrān olayın varayın
- 3 Yüz tutayın necd-i ḡama ḡarıṣmayayın ādeme
Mecnūn gibi ṣu⁶¹⁶ ' āleme destān olayın varayın
- 4 Yārile ' ahdiberk idüp ḡayret ḡuṣaḡın terk idüp
Tāc u ḡabāyı terk idüp ' uryān olayın bir zaman⁶¹⁷
- 5 Ma' mūr iken bu ḡān-mān genc-i nihān olmaz ' ayān
Ey **Ḥayretī** yap yap hemān vīrān olayın varayın

352⁶¹⁸

Mef' ülü Mefā' ilün Mef' ülü Mefā' ilün

- 1 Ey dil yine yārümden ayırdı beni devrān
Göz göre revānumdan ayırdı beni devrān

⁶¹⁶ ṣu: bu (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, G.340, s.344)

⁶¹⁷ bir zaman: varayın (Çavuşoḡlu ve Tanyeri, G.340, s.344)

⁶¹⁸ Çavuşoḡlu ve Tanyeri, G.341, s.344

- 2 Bir serv-i bülendümden bir şāh-ı levendümden
Bir gerçek efendümden ayırdı beni devrān
- 3 Bir serv-i dil-ārādan bir gülşen-i zībādan
Bir özge temāşādan ayırdı beni devrān
- 4 Çeşmümdeki nūrumdan cismümde huzūrumdan
Kalbümde sürūrumdan ayırdı beni devrān
- 5 Ey **Hayretī** devletden tāc-ı ser-i izzetden
Vallāhi sa' ādetden ayırdı beni devrān

353⁶¹⁹

Mef'ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ūlün

- 1 Bir Hüsrev-i hūbāndan ayırdı beni devrān
Bir mihr-i dıraşāndan ayırdı beni devrān
- 2 Bir serv-i nihālümden bir ruḥları alümden
Bir қаşı hilālümden ayırdı beni devrān
- 3 Bir gözleri şehlādan bir zülfi semen-sādan
Mecnūn gibi Leylā'dan ayırdı beni devrān
- 4 Bir қāmeti bālādan bir gözleri eladan
Vāmıқ gibi 'Azrā'dan ayırdı beni devrān

⁶¹⁹ Gazelde mahlas olmadığından şairi tespit edilemedi.

[149b] Bir saçları sünbülden bir beñleri fülfulden
Bülbül gibi bir gülden ayırdı beni devrân

6 Bir hâle haldâşdan bir yola yoldaşdan
Cānum kârdâşdan ayırdı beni devrân

354

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 ' Aşka kul olalı gönülüm bu hâlâyıkdan kaçar
Merd olan nâ-maḥrem ile āşinâlıkdan kaçar
- 2 Rîşte-i peyvende-sūzen gibi meyl itmez⁶²⁰ gönül
Şanki ' İsi-i mücerreddür ' alâyıkdan kaçar
- 3 Künc-i firqatde ğam-ı dil-berden olmaz dil berî
Kişi ğurbetde kaçan yâr-ı muvâfıkdan kaçar
- 4 ' Āşık incinse cefâdan bil şafâdan dürdur
Yâr-ı⁶²¹ ' āşıkdan kaçan kaçsa yaraşıkdan kaçar
- 5 İttiḥād-ı ma' nevi kesb ideğör ey **Ḥayretî**
Şüretâ maḥbûb olan elbetde ' āşıkdan kaçar

⁶²⁰ meyl itmez: göz dikmez (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.59, s.172)

⁶²¹ Yâr-i: yâr (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.59, s.172)

355

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Süz-ı dilden korçarum ah itmege 'ālem yanar
Çar erkān u toköz eflāk u yedi yem yanar
- 2 Nice yanam yaqılam yārāna bilmem derdi
Kim dem ursam sūzişümden gūş iden ādem yanar
- 3 Bağrımuñ zaħmı oñulmağa ne çāre ey tabīb
K'āteş-i sūz u derūnumdan benüm merhem yanar
- 4 Gözlerüm yaşına ġārķ iken gören ahum uran⁶²²
Der ki⁶²³ şol biçāre hem deryāya düşmüş hem yanar
- 5 Uçururlar bāl u per yandurmada pervāneler⁶²⁴
Oda yansun **Ĥayretī** şol dil⁶²⁵ ki andan kem yanar

356

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Gün gibi ya mihr-i miħnet 'āleme ya bilmese
Sevdüğümü sevdüğümden ġayrı kimse bilmese

---

⁶²² uran:odın (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.63, s.175)

⁶²³ Der ki: dir görüñ (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.63, s.175)

⁶²⁴ pervāneler: pervāneyi (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.63, s.175)

⁶²⁵ dil: cān (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.63, s.175)

- 2 Ben gedādan ‘ār ider çün ol şeh-i ‘ālī-cenāb
Şoḥbetinde kaşki adum daḥı añulmasa
- 3 Çokdan ol şāh-ı cihāna arz iderdüm ḥālūmi ḥālūmi
Yākacaḳ şabrum gibi ‘aqlum‘ aqlum eger daḡlamasa
- 4 Bir gice tebdīl-i şüret eyleyüp virdüm selām
Hergiz almazdı selāmumı eger yañulmasa
- [150a] ‘Işķum ey **Yaḥya** benüm olmazdı ḥalkā destān
Ol şaçı Leylī beni Mecnūn-ı şeydā kılmasa

357⁶²⁶*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün*

- 1 Dostum ben gideyüm bu çeşm-i giryān ağlasun
Vaķtidür düşman şen olsun dostlar ḳan ağlasun
- 2 Şol ḳadar ḳan ağlayan şu deñlü yaşlar dökeyin
Acısun deryā-yı ‘ummān ebr ü bārān ağlasun
- 3 Yād-ı la‘liyle ölürsem sāḡar eylen topraḡum
Anı taḥmīr itmege üstüme yārān ağlasun
- 4 Yazayın ḥūn-ı ciğerle ben bu ḥasret-nāmeyi
Başına topraḳ şaçup kāḡad ḳalem kan ağlasun

---

⁶²⁶ Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.378, s.368

- 5 Ey boyı serv-i revānum senden ayru **Ḥayretī**
Göz yaşın seyl-i revān itsün firāvān ağlasun

358⁶²⁷

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Biñde birin haşre-dek şerḥ eylesem olmaz 'ayān⁶²⁸
Dostlar eksüklüye bu çarḥ-ı gaddār etdigün
- 2 Dil virüb cān naḳdini almış meta' -ı vaşluñı⁶²⁹
Kim görüpdür bir delünün böyle bāzār itdigün
- 3 Zülfinün dārına ber-dār it şehā Manşūr-vār
İşdirseñ **Ḥayretī**'nün keşf-i esrār itdigün

⁶²⁷ Bu gazelin ilk üç beyti Mecmua'da eksik bırakılmıştır (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.380, s.369):

Baña ağıyar itmedi yoldaşlar yār itdügin
Ḥārdan dil bülbüli görmedi gülzār itdügin

Ol güzeller şāhı beñzer kim ferāmüş eyledi
Bendesini bend-i hicrāna giriftār itdügin

Yok durur zāhirde çün yaram ne bilsünler benüm
Ölmeyince tīg-i hicrān cānuma kar itdügin

⁶²⁸ 'ayān: tamām (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.380, s.369)

⁶²⁹ vaşluñı: derdüñi (Çavuşoğlu ve Tanyeri, G.380, s.369)

SONUÇ

Bu çalışmada Milli Kütüphane’de kayıtlı Mecmû’a-i Gazaliyyât adlı 150 varaktan oluşan eser incelenmiştir. Mecmuanın ilk 92 varaklık kısmında kaside ve musammatlar yer almaktadır. Eserin 60 varaklık son kısmında ise gazeller bulunmaktadır. Mecmuada gazel, terci’-i bend, tahmis ve muhammes nazım şekilleri ile yazılmış manzumeler ağırlıktadır. Gazaliyyât-ı Şu’arâ bölümünde 358 gazel, mürettep bir divandaki gazel sayısı ile eşdeğerdir.

Mecmuandaki kaside ve musammatlarda Hayretî’ye ait şiirler ağırlıktadır. Musammatların bulunduğu ilk bölümde Hayretî’ye ait şiirler, %16’lık bir oran oluşturmaktadır. Yine bu bölümdeki şiirlerin %6 gibi bir oranı Rahmî’ye aittir. Bu şairleri %4’lük oranla; Yahya, Hâletî, Hayâlî ve Vahdetî izlemektedir. ‘Ulvî, Fevrî, ‘Âbidî, Latîfî, ‘Âzmî ve Ahmed Beg birden fazla şiiri bulunan diğer şairlerdir.

Mecmuanın gazeller bölümünde, musammatlar bölümünde olduğu gibi, Hayretî’ye ait şiirlerin ağırlığı hissedilmektedir. Toplam gazeller içerisinde %18’lik bir orana sahip olan Hayretî’yi %16’lık oranla Vuslatî ve Bâkî takip etmektedir. Mecmuada en çok şiiri bulunan bir diğer şair olan Hâletî gazelleri, gazellerin toplamı içerisinde %14’lük bir orana sahiptir. Mecmuanın bu bölümünde %5’lik orana sahip olan Hayâlî’yi; %2’lik oranla Necâtî Beg, Muhibbî ve ‘Ulvî izlemektedir. Bu oranlar; şairlerin, eserin yazıldığı dönemde ön planda oldukları iddiasını güçlendirmektedir.

Mecmuadaki kaside ve musammatların belli nazım şekilleri etrafında şekillendiği görülmektedir. Bu bölümde en çok tercih edilen nazım şekli %25’lik oranla tahmisdur. Mecmuanın bu bölümünün dörtte birlik kısmı tahmislere ayrılmıştır. Terci’-i bend nazım şekli, %21’lik oranla en çok tercih edilen ikinci nazım şekli olmuştur. Bunları %16 ile murabba’, %13 ile muhammes ve müseddes, %7 oranıyla kasîde ve rubâî nazım şekilleri izlemektedir. Âgehî ve Günâhî’ye ait birer kaside ile mahlassız bir kaside dışındaki tüm kasideler, Hayretî’ye aittir. Rubâî nazım şekliyle yazılan 11 şiirin de yine Hayretî’ye ait olduğu görülmektedir. Klasik edebiyatımızda yaygın olarak kullanılan mesnevi, şarkı ve tuyuğ gibi nazım şekilleri ile yazılmış herhangi bir örnek mecmuada yer almamaktadır. Bu veriler, mecmuanın derlendiği dönemde, hangi nazım şekillerinin daha çok tercih edildiği, dönemin edebi

modasının hangi nazım şekilleri etrafında oluştuğu ve hangi nazım şekillerinin fazla tercih edilmediğine dair önemli ipuçları vermektedir.

Mecmuada manzumelerin başında müstensihçe kullanılan bazı nazım şekillerinin isimleriyle manzumenin nazım şekli arasında uyumsuzluk göze çarpmaktadır.

Mecmuadaki kaside ve musammatlarda kullanılan aruz kalıpları incelendiğinde, remel ve hecez babları ile yazılmış şiirlerin daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu bahirler içerisinde *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün* %43 oranıyla en çok tercih edilen kalıptır. Bunu %15'lik oranıyla *Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün* kalıbı takip etmektedir.

Gazellerde remel, muzârî ve hecez bahirlerinin daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu bölümde de *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün* kalıbı %31'lik oranla en çok tercih edilen kalıptır. Bunu sırasıyla *Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün* (%14), *Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün* (%12) ve *Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün* (%10) kalıpları izlemektedir. Bu kalıplar Klasik edebiyatımızda da en çok tercih edilenler kalıplardır. Bu yönüyle mecmuada yer alan şiirler, Klasik edebiyatımızda tercih edilen kalıplarla paralellik göstermektedir. Aynı zamanda bu kalıpların, eserin derlendiği dönemde popüler olduğuna yönelik düşünceleri de desteklemektedir.

Mecmuaların bir diğer özelliği de basılı divanlarda yer almayan bazı şiirleri barındırmalarıdır. Bu mecmuada Vuslatî mahlaslı şaire ait 58 şiirin hiçbiri, Vuslatî'nin⁶³⁰ yayımlanmış divanında bulunmamaktadır. Hâletî'ye⁶³¹ ait 50 şiirden sadece ikisine divanda rastlanmıştır. Bu şiirler, bu şairlere ait olabileceği gibi; aynı mahlası kullanan, ancak bir divana sahip olmayan, başka bir şaire de ait olabilirler.

Mecmualarla ilgili çalışmaların artmasıyla klâsik Türk edebiyatı araştırmacılarına yeni ufuklar açılacak, bilgi ve bulguların mukayesesi mümkün olacak, biyografik kaynaklardaki ve edebiyat tarihlerindeki bilgilerin güvenilirliği, güncelliği sağlanacaktır.

⁶³⁰ Vuslatî, Hasan (?-1718)

⁶³¹ Azmîzâde Mustafa Hâletî (1570-1631)

DİZİN
(Şahıs-Eser-Yer)

<u>İsim</u>	<u>Sayfa Numarası</u>
Âdem	26,30,58,490,597,606
Ahmed	40,86,93,111,128,142,162,229,236,243,245,271,295,296,297 298,318,320,321,327,634
Ahmed-i Muhtâr	611
Akdeniz	77
Akhisar	336
Âl-i Âbâ	143
Allâh	25,27,52,53,56,100,148,213,230,286,287,288,315,319,417 509,519,527,540,604,642
Aras	492
Âsâf	176
Ayâz	331
Baharistân	479
Bâkır	143,272,328,348,364
Bâkî	69,
Bâlî	164,165
Bârî	195,275,602
Behmen	43
Beligrad	166
Belkîş	160
Bilâl	269
Bostân	479
Bu Leheb	443,491
Bu'l-Kays	302

Buraq	203
Burqa	335
Cāmī	479
Ca' fer	661,272,328,348
Cem	37,94,101,133,169,170,171,172,194,195,196,278,293,311,334 ,350,356,483,495,578,491,593,595,597,620,628
Cemşid	483,495,500,543
Cenāb-ı Hāq	23
Cennetü'l- Me'vā	232,398,
Cibril	235,268
Çār-yār	233,238,244,373,445
Çin	397,579
Çin-i Maçin	634
Daḥḥāq	334
Dārā	35,48,57,171,349,389,483,495,535
Deyyān	193
Ebu Bekir	229
Ebu Cehil	405
Edhem	278,604
Eḥad	24,26,326,604
Ehl-i Beyt	271,360
Esedu'llāh	243,327
Evrenosī	154
Eyyüb	132
Fāruq	233,235
Ferhād	331,334,352,382,407,411,495,517,526,572,578,593,594,598, 617
Ferīdün	48,349,495,500

Ferrūḥ	629
Fettāḥ	600
Fırat	420,324,359,380
Filekūs	650
Firdevs	33,36,37,40,117,141,150,240,241,253,340,363,555,558,597, 599
Fir ^ç avn	415
Frenk	335
Furkân	52,54
Ġafūr	54,229
Ġalata	506
Gülşenī	604
Gülşenli	194
Ḥabeş	443,479,572
Haccac	324
Hādī	600
Haḳ	23,24,26,27,28,29,30,32,39,41,52,53,66,85,86,88,94,100,113 117,140,144,148,150,184,186,188,189,190,191,195,205,220 227,237,240,241,246,273,277,280,287,291,307,308,318,319 320,321,323,327,328,337,338,343,345,365,362,368,379,381 381,382,384,388,394,404,415,430,511,522,547,554,556,575 578,584,585,601,603,604,608,609,610,613,614,618,619,628 633,649
Ḥālīḳ	98,168,316,326
Ḥalīlu'llāh	101
Ḥallāc	252
Ḥallāḳ	95,96,109,350,351,352,353,354
Ḥalvetī	194,195
Ḥasan	143,271,328,363

Ḥātem	243,378,572
Ḥātem-i Enbiyā	243
Havvā	490
Ḥaydar	142
Ḥayy	24,69,246,269,378,490
Ḥayyām	133
Ḥızr	73,74,90,270,380,558,647
Ḥicāz	325
Ḥorasān	182,272,273
Ḥoten	183,460,491
Hū	389,46
Ḥudā	23,33,65,99,117,141,144,154,178,184,186,187,188,228,229, 231,245,269,278,279,288,289,295,313,315,329,340,346,363 377,387,392,431,505,519,575,577,611,612,613,618,628,646
Ḥüseyn	143,272,362,364
Ḥüsrev	112,121,259,298,301,356,369,479,593,653
Işfehān	272
İbrāhim-i ‘Azer	262
İlāh	24,46,52,53,55,78,117,164,166,177,179,220,221,227,270,340 348,387,404,503,504,511,559,590,599,604
İncīl	52,54
İrān	588
İrem	61,102,164,231,254,584,
İsfendiyār-ı Tehmeten	66
İskender	43,49,171,274,275,293,311,500
İslām	237,245
İspetye	73
Ḳādir	109

Ḳanber	244,297
Ka' be	47,61,101,142,162,203,204,214,230,250,302,323,348,383,394 408,441,479,495,509,534,562,585,641,651
Karaman	337
Ḳārūn	101,277,533,596
Kaydafā	258
Ḳays	302,532,548,565
Ḳayser	234,448
Kāzım	143
Kelāmu'llāh	51,
Ken' an	479
Kerbelā	143,271,295,348,359,360,361,362
Kerīm	664,386,600
Kevşer	163,244,272,380,443
Keyvān	548
Ḳıtmır	155
Kird-gār	89
Kuddūs	275
Kur'ān	38,240,479,
Leylī	201,575,632,653,222,396,407,421,495,548,656
Lokmān	293,439,604,619,629
Maçın	182
Maḥmūd	162,163,415
Manşūr	28,132,380,394,490,501,657
Mantıku't Tayr	252
Mecīd	230
Mecnūn	67,85,99,117,125,131,201,219,220,222,242,331,365,379,396, 398,407,421,485,495,515,532,545,581,594,595,596,598,607

	630,632,633,652,653,656
Mecūs	650
Medīne	203,234
Mehdī	143,273
Memī	157,158,159,160,165,346
Menāf	585
Mennān	279,600
Meriç	496
Mervān	93
Meryem	94,378
Mesīh	250,85,312,490,500,572,578,
Meşnevī	286,298
Mevlā	86,141,153,183,208,243,340,378,618
Mevlānā	295,296,297,298
Mevlevī	298,582
Mısr	164,322,324,325,402,443,471,485,499,619,645
Mıhrī	122
Moğol	165,579
Mollā Gürānī	137
Muğış	600
Muḥammed	131,142,143,162,164,228,327,328,329,340,386,535
Muḥammed Bākır	143
Muḥammed Muḥtār	231
Muḥāmmmed Şāh	131
Muḥsin	600
Muḳtedir	600
Murtażā	142,154,341,347,348
Mūsā	73,355,415,423,628,297,306,628

Musavvir	54
Musā-yı ʿİmrān	355
Mūsī-i Kāzım	143,364
Muṣṭafā	142,271,295,296,297,298,318,335,346,347,359,361,364,387,396,397,405,411,420,445
Müselman	41,46,538
Müsteʿan	600
Nakī	272,348,143
Nebī	325,324
Necef	425,426
Nıl	324,420,492,614
Nuʿmān	238,455
Nüşireven	298,334
ʿAcem	160,244,379,471
ʿAden	52,183
ʿAdn	357,367,457
ʿAlī	143,165,243,272,326,327,328,329,364,384
ʿAlīm	379,386
ʿĀlim	246,599
ʿAllām	246,599,600
ʿAnḳā	321,495,535,578,613
ʿArab	203,244,443
ʿAsker	143,273,348,364,
ʿAṭṭār	252
ʿAzrā	653,331,290
ʿİraq	182,303
ʿİsa	369,553,618,658
ʿOsmān	156,161,182,238,264,274,275,276,277,279

‘Osmaniyān	335
‘Ömer	233,234,235,339
Perverdigār	130
Ra’ūf	599
Rab	118,176,177,225,229,230,240,244,314,329,343,347,379,404,4 77,598
Raḥīm	240
Rahmān	29,39,40,54,150,235,279,379,412,578,619,628
Rāzık	600
Resūl	24,196,230,233,236,245,246
Resūlu’llāh	178,
Rezzāk	109,600
Rızāyi	143
Rızvān	239
Rūm	83,234,324,337,415,435,492
Rūšenī	604
Rüstem	169,170,171,172,274,337,373,435,450
Selmān	379
Settār	599
Şıfāhān	62,182,637
Sübḥān	86,190,238,388
Süleymān	40,41,42,46,49,94,151,160,161,162,171,176,251,252,274,274, 276,277,279,301,317,354,378,428,432,445,450,520,572,590, 646
Şüreyyā	115
Şām	303,324,325,471
Şat	420
Şeyḥ Sādī	479

Şeytān	23,25,54,142,220,271,291,307,338,386,416
Şirāz	273
Şirīn	382,121,369,407,411,526
Tāhā	184
Takī	143,364,374
Tevrāt	54
Tübā	163,214,215,397
Tunca	496
Turan	588,
Türk	335,379,491,579
Türk-i Mogālçin	491
Ṭūr	51,423,71,297,306,355,382,490
Ummāñ	589
Vādi-i Eymen	355
Vāmıķ	290,331,653
Vehhāb	280
Veys-i Karen	203
Ya'ķūb	105,174,303,391,393,471,485
Ye'cūc	83
Yemen	203
Yezdān	113,148,238,279,377
Yezīd	151,341
Yūsuf	46,105,142,164,174,183,184,210,218,231,303,322,391,393, 402,471,479,547,645
Zāl	337
Zebūr	52,54,
Zeyne'l-ibād	143,364,272
Züleyhā	547

KAYNAKÇA

- AHMED Asım (Mütercim), (1305) *Okyanusu'l-Basît fi-Tercemeti'l-Kamûsi'l-Muhit*, İstanbul.
- AÇA, Mehmet ve Diğerler (2011). *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- AK, Coşkun (1987). *Muhibbî Dîvânı*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- AKDOĞAN, Yaşar, *Ahmedi Divânı*, (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü E-Kitap. E. T: 16/05/2013)
- AKYÜZ, Kenan ve Diğerleri (1990). *Fuzûlî Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınevi.
- AYDEMİR, Yaşar (2007). Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/3, s.122-137
- AYDEMİR, Yaşar (2000). Behiştî Divanı, MEB: Ankara.
- BORANOĞLU, Turan (1997). *Bursalı Rahmî Çelebî Dîvânı'nın Tahlili*, Fırat Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi): Elazığ
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet ve TANYERİ, M. ALİ (1981). *Hayretî, Dîvan, Tenkidli Basım*, İ.Ü.E.F.Yayınları: İstanbul
- ÇETİN, İsmail (1993). *Derzi-zâde Ulvî(Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanı'nın Tenkidli Metni)* Fırat Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi): Elazığ.
- DEMİREL, Şener (2011). *Mânî Dîvân ve Şehr-engîz-i Bursa, (İnceleme-Metin)*, (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap. E. T: 06/08/2013)
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2010). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- DOĞAN, Ahmet (2005). *Açıklamalı ve Örnekli Aruz Bilgisi*, Ankara: Akçağ Yayınevi.
- DUYAR, Hidayet (2009). *On Altıncı Yüzyıl Şâirlerinden Kabûlî'nin Şiirleri*, Turkish Studies, Volume 4/2 Winter 2009, s. 274-329

ECE, Selami (2007). *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri*, Erzurum: Fenomen Yayınları.

GIYNAŞ, Kamil Ali (2011). “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. 25, s. 245-260

İSEN, Mustafa (1990). *Usûlî Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınevi.

İSEN, Mustafa (2011). *Şair Tezkireleri*, Ankara: Grafiker Yayınları.

KAYA, Bayram Ali (2003). *Azmî-zâde Hâletî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni*, (Yayımlayanlar: Gönül Alpay Tekin, Şinasi Tekin), Harvard Üniversitesi, Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.

KÜÇÜK, Sabahattin (1992). *Bâkî Divanı Tenkitli Basım*, Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları

Mütercim Âsım Efendi (2002), *Burhân-ı Katı*, (Haz. Mürsel Öztürk, Derya Örs), Ankara: TDK Yayınları.

ÖZER, Sait (2006). *Nâtikî Divanı (Karşılaştırmalı Metin-İnceleme)*, Cumhuriyet Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap. E. T: 22/06/2013)

ÖZTÜRK, Yılmaz (2006). *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî Divanı'nın Tenkidli Metni*, Marmara Üniv. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü, (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap. E. T: 11/06/2013)

PALA, İskender (2011). *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: Kapı Yayınları

PARLATIR, İsmail (2006), *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yayınevi.

REDHOUSE, Sir W., (1992) *Turkish and English Lexicon*, 2. baskı, İstanbul: Çağrı Yayınları.

SELÇUK, Bahir ve BELLİBAŞ, Ahmet (2013). Milli Kütüphanede Kayıtlı 3692 Numaralı Şiir Mecmuası, Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/3, s.485-524.

STEINGASS, F. (2005), *Persian-English Dictionary*, İstanbul: Çağrı Yayınları.

ŞEMSEDDİN Sami (1316), *Kamusu'l-A'lâm*, C. 6, İstanbul. (Tıpkıbasım: Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996).

ŞÜKUN, Ziya, *Gencine-i Güftâr (Feraheng-i Ziya)*, İstanbul 1984.

- TARLAN, Ali Nihad (1992). *Hayâlî Bey Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınevi.
- TARLAN, Ali Nihad (1992). *Ahmet Paşa Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınevi.
- TARLAN, Ali Nihad (1944). *Şiir Mecmûalarında 16. ve 17. Asır Divan Şiiri, Rahmî ve Fevrî*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Fasikül 1, (Hazırlayan: Emrah GÖKÇE): Metin Bankası.
- TARLAN, Ali Nihad (1992). *Necati Beg Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınevi.
- TARLAN, Ali Nihad (1949). *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şairleri Revânî-Hâverî-Âhî-Peyâmî-Sânî*, İstanbul Üniversitesi Yayınları: İstanbul
- UZUN, Mustafa (2003). “Mecmua”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C.28, s.265-268
- ÜNVER, İsmail (1993),“Çevriyazıda Yazı Birliği Üzerine Öneriler”, Türkoloji Dergisi, C. XI, S. 1, 1993, s. 51-89.
- ÜST, Sibel (2012), *Edirneli Nazmî Dîvânı(İnceleme-Metin)*, (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, E-Kitap. E. T: 15/09/2013)
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri (2012) *Eski Türkiye Türkçesi, 16.Yüzyıl, (Gramer-Metin-Sözlük)*, İstanbul: Kapı Yayınları

ÖZGEÇMİŞ

Ahmet BELLİBAŞ, 1988 yılında Adıyaman merkeze bağlı Bardakçı köyünde doğdu. İlkokulunu doğduğu köyde tamamladı. Ortaokul 6 ve 7. sınıfları Gazi İlköğretim Okulu'nda, son sınıfı Cengiz Topel İlköğretim Okulu'nda bitirdi. Ortaöğretimini Adıyaman Lisesi'nde tamamladıktan sonra, 2006 yılında Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümünü kazandı. 2010 yılında bu bölümden mezun oldu. 2011 yılında Şanlıurfa merkeze bağlı Uğurlu İlköğretim Okulu'nda öğretmenliğe başladı. Aynı yıl Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans'a başladı.

Halen Adıyaman, Kahta ilçesi Hürriyet Ortaokulu'nda görev yapmaktadır.